Оссолінсъкі колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2005 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy.

Oddział Rękopisów. Zespół (fond) 5.

RĘKOPISY BIBLIOTEKI ZAKŁADU NARODOWEGO IM. OSSOLIŃSKICH

5769/III. Materiały Ludwika Kubali do dziejów Polski 1571-1659.
XIX w. S. 1858.

PUSTE STRONY NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

с. 1–20

ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
№

1571–1645

MATERJAŁY LUDWIKA KUBALI

1571 - 1659

/ Odpisy dokumentów głównie z lat 1648 - 1659, dokonane w różnych zbiorach polskich jak Ossolineum, Muzeum XX. Czartoryskich, Archiwum Głównego i innych. Duży zbiór listów Jana Leszczyńskiego, woj.poznańskiego, oraz osobno materjały do życiorysu Hieronima Radziejowskiego, podkanclerzego kor./

Str.1858.

Nr.5769.

Львівська Об-ка АНУРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
№

5769

Nr.	od kogo	do kogo	dnia	miesiąc	rok	Treść

1571 – 1647

Kontrakt ucieczki Jastrzembskiego Sebastyana kmieć z Korzki niezwracania.

1771.

Gerzy Jastrzembski z Borowca wojewodztwa Kiiowskiego Ruskiego Hetman Koronny Lubarowski, Chorąziowski, Czerwonogrodzki etc. Starosta

Wiadomo u obec Kaidemu czynimy, komu tego pisania nasze widzieć albo słyszeć będzie, iż my z wolej i pozwolenia Woiewody Kiiowskiego Ruskiego Hetmana Koronnego Ostrowskiego na ten czas Hetmana, i starszym nad Korcki Kozackimi ale zaporozkimi, takież Chrześcijańskimi i z innymi wszystkimi teraz i potem Kozaki Kozakami bydącymi wszystkim potwierdzenie tym pozwalamy. Za tem to przeszłemu Ostrowskiemu z z innymi towarzyszami wszystkimi Kozakami na ten czas pospolitym byli sami za się i za swe wszytko towarzystwo za wszystkim swoim powinnościom, tak p. Ostrowskiemu za towarzystwo wszystkie za wszystkim swoim powinnościom Kozakom Jego pana swoim i swoich jako tu i owo zawsze służyli Kozaki Jego pana swoim i mnie Hetmanowi Kor. nieraz i w potem Kozakom Hetmanowi Kor. służyć i we wszystkim wszelakie postępowanie i powinności swoje z zasadzeniem Kozackim: iż posłuszeństwo jego zawsze zdrowi wszystkim czynić i nie wszystkim ale wszystkim posłuszeństwo Kozakom Jego a z Kozakami wszystkimi to wszystko czynić i zdrowi gotowi zawsze bydź mieć i, ktoby na siedzibie pomienionych pogranicznych od powrotu na Dniepr na Ukrainę albo gdzie wszystkim by najpotrzebniejsze tymże a o Kozaki wszystkim Kozakom służyć mieli, takowe Kozaki

Z każdej zdobyczy, które zwykle za p. Starościc są winni dawać, tedy i teraz za potem takie dawać mają. A ci kozacy którzy domy mają w mieście jako mieszkania i inni wszyscy, co też domów nie mają żadnego ukrzywdzenia i uciśnienia od urzędu grodzkiego mieć nie mają ani ich pociągać bez wiadomości hetmańskiej ale owszem p. Starosta tego pilnie przestrzegać ma, takie i tego, jakoby i inni kozacy na . . . . . (jedno słowo nieczytelne)

Ku wzruszeniu przymierze z Cesarzem Turczyn nic szkodliwego nie czynili. A ci uchodźcy (?) którzy z . . . . . (jedno słowo nieczytelne) urzędu p. Starościcy na uchody pójdą, nie mają bez przyjęcia od urzędu być puszczani i aby się za kozactwo ani za . . . (jedno słowo nieczytelne) nie wybierali jego swoich uchodźców ?) ~~[illegible]~~ patrzali. A którzyby się tego ważyli tedy takowe ten to przeznaczony p. Olszowicki z towarzyszami swymi tam na wizie i na rzeczach zabierać i karać będzie a p. Starosta w mieście ze sługą p. hetmana owych karać ma ale też ten to p. Olszowicki z towarzyszami swymi poddanym króla Jm. ze sądzicieli ich przeszkadzać ani im krzywdy czynić nie ma, którzy . . . . (jedno słowo nieczytelne) p. Starościnem ~~[illegible]~~ chodzić będą obrom gdzieby się czego innego . . . . (2 słowa nieczytelne)

A ku lepszej wierze i pewności potwierdzając tego pieczęć swą . . . . . rozkazał a ręką własną się podpisał. Pisano w Czerkasach 9 lipca 1571.

~~Copia z oryg~~

Kopia współczesna w Bibliotece Ossol 1905. str 53.

16.

Teki Nowe.
N. 201.

16/12 (1675?) 31

Chmielnicki

Kopia listu Hussejn Baszy Wezyra do P. Chmielnickiego Na wiarę Jerzemu Wiszniowiecky na tem miejscu na wszystko rozkazanie Pana swego na wiarę chrześcijańską, który rozkazuje stowo P. swego xxx xxxxxxxxxxxxxxx. Który jest na Ukrainie, dzierżi Krolla Jgmci Polskiego, nad wszystkim Wojskiem Hetmanem Przyjacielu nasz, i dobry sąsiedzie chcemy P. Chmielnicki Niech Pan Bóg wszystkie sprawy twoje. Jeżeli esi Wmć pytasz o zdrowie nasze, za łaski Bożej zdrowi jesteśmy, na przyjaciełstwo, na dobre sąsiedztwo pisze do Wmci Listy, który Wmć posłał przez posła Hospodara wołoskiego do Kapitan Baszy, Pisałeś Wmć z strony Szahin Girego dając znać, że nie jest w rzeczy Krolla Jgmci Polskiego ale na takiem miejscu, gdzie go nikt zbiedz nie może chyba ptak, jak który by się do niego z niebu spuścił, to słowo, które Wmć pisałeś, i my tak wierzymy. Pisałeś Wmć do nas, że Tatarów z Budziaków i z Krymu, którzy chodzą do Polski i szkody czynią, trzymać nie możemy. Najjaśniejszy Cesarz Panuasz postał był dla tego nieboszczyka Dziad Mechmet Baszę, żeby ich trzymał a iż nie mógł temu wydołać, postał był Cesarz Jgmć na to miejsce innego Serdara Baltadzi Mechmet Baszę, i ten nie mógł temu zabiedz. Co widząc Cesarz Jgmć postał na miejsce jego Jdrisz Wiszniowiego Kniaź Baszę Werera. Ten że był dla innych spraw u Porty Cesarza Jgmć potrzebny, na miejsce jego podany jest Sulimań Pasza, żeby ten na wszystko był opiekunem i przyczyną im dzie. Powiadasz, że my niektórych Tatarów z Budziaków i z Krymu, aby do Polski nie chodzili, trzymać nie możemy, i my Rozkazków, aby do państw Cesarza naszego nie chodzili, trzymać nie możecie. Przez co poddani z obudwoch stron w pokoju siedzieć nie mogą, spustoszenia się i mordercy nie zaszły, takie Wmć pisałeś do Kapitan Baszę, na to odpisuję Wmci, że Najjaśniejszy Cesarz Pan nasz zakazał, aby nikt z strony naszej nie wyrządzał szkodzić do Polski i szkody czynić, ale żeby ten pokój, który postanowiony jest między Krolem Jgmcią Polskim a Cesarzem Panem naszym nienaruszony był. Dla czego Cesarz Jgmć Pan nasz teraz nie chce na Ukrainie posyłać, abym

Львівська Ніс-ка АН УРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
№

ja byl Bordarem nad wszystkiem Wojskiem które tu będzie tego roku,
żebym niebaron niedopuszczał chodzić do Polski i Srkdę czynić, bez zaba-
ry tu przyjde, ale prżki będzie Szahin Gierey, na tym tam miejscu
Wojska Tatarskie zatrzymać trudno, bo Szahin Gierey nieomylnie jest
nieprzyjacielem Krymskim, i ja nie dla zadnej innej rzeczy, tylko
dla tego nieprzyjaciela tu na Ukrainie idę. Tatarowie też tak pomiadają,
że nie dla innej przyczyny chodzą do Polski tylko że tam mają nie-
przyjaciela swojego. A kiedy my Was spomienmy o Szahin Gierego, po-
miadacie, że go nienawidzi w niemi Króla Jgnć Polskiego, ale na tym
miejscu, które przynależy do Krymu. Przedtym, kiedy śmy tam za-
mek jeden chcieli budować, powiadałeście, że przez to nie mogł być
pokój zatrzymany, bo tu jest granic Króla Jgnć Polskiego nie Cesarza
Tureckiego, dla czego nie przedtym do tego miejsca zdrzymali. Za
takiemi rzeczami nie mamy się nic dobrego. My z taski Bożej przy tym
stojemy, aby żaden Tatarzyn niechodził do Polski, aby Pakta te, które są
między Cesarzem Jgnć Panem naszym a między Królem Jgnć Polskim
w całe rostawały i żeby poddani ubodzy z obudwu stron za pokojem nie
dzieć w domach swych mogli. Najjaśniejszy Cesarz Pan nasz o to
czyni staranie, że rzeczy, które do siebie pierwey na ten czas pojdą dobrze,
kiedy zdrapią ten Szahin Gierey dostanie się w ręce nasze, gdy to będzie
wszystka niezgoda ustanie między nami wszystko dobre będzie, przeto
i my chcemy się do tego aby był w wielu naszych, bo pilli będzie Szahin
Gierey między nami nazad i między nami wszystko dobre będzie, przeto
pokoju nie będzie. Skoro tu list mój przyjdzie do Wmci, wola swoja ja-
ko najprędzej, żeby wszystko było ustawione między nami, a potrzeby
Wmć na to, żeby Wmć czynił to, za cby ludzie ubodzy za pokojem po-
stawiając Pana Boga prosić za Wmć mogli, ażeby i Wmć żadą trzymał
Kozaków, aby nie chodzili na mowe. Proszę Wmć, żebym nienawidzi zawsze
responsu od Wmci, na co jest wola Wmć dla pokoju. Ja też za pisaniem
Wmci będę pisał do Najjaśniejszego Cesarza Pana naszego, i teraz się

będę, aby było wszystko ku dobremu między nami i między wami.
Przez Hospodara Wołoskiego przyjaciela mego dawaj mi Wnuć o
wszystkiém znać, służby moje zalecam Wnuc Dan na Dant Paszy
etc. Wezer Husfein Pasza. (Ta Kopia przepisana z Kopii w Archiwum
Koronném znajdującéj się Roku 1785 16 Decembris.)

[illegible]
№ [illegible]

Zygmunt III z łaski Bożej Król Polski, W X Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Ifflantskie etc. y Szwedzki Gottski Wandalski X dziedziczny Król.

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy albo należeć ~~będzie~~ będzie oznajmujemy. Iż my z łaski naszej Królewskiej ~~doznając~~ doznawając pod ten czas, na ~~X~~ służbach naszych y Rpltej wiary y posłuszeństwa ludzi wojska Zaporoskiego, Bannitią albo wywołanie, które przeciw niem na ~~tej~~ Sejmie skazane y wydane było zawieszamy y podnosiemy do Sejmu Walnego Koronnego blisko przyszłego, tak, że niemaią względem tego wywołania żadnego od Urzędów y poddanych naszych mieć przenagabania y trudności albo niebespieczeństwa, ale wolnie y swobodnie na służbie naszej bydź y trwać, y znieść gdzie któremu z nich będzie się widziało wroczić będzie wolno, à w tym ani Urząd ani człowiek żaden niema im czynić zatrudnienia y przykrości. Oni też ~~mai~~ maią się wszędzie zachować skromnie, spokojnie, y niewykraczać nic przeciw nam y poddanym naszym, tylko bez woli naszej winy żadnej niewczynać, zatrzymawaiąc tym całość tego podniesienia y dobrodziejstwa naszego. Co do wiadomości wszem komu to wiedzieć należy przywodząc rozkazujemy, aby ten nasz listh calic y nienaruszenie trzymali y według niego się zachowali, pod winami w prawie opisanymi. Na świadectwo tego pewniejsze ten list nasz podpisaliśmy ręką swą y pieczęcią Koronną zapieczętowaczeszmy kazali. Dan w Nowym mieście Korczynie dnia 24 Miesiąca Listopada. Roku Pańskiego 1606 Panowania Królestw naszych Polskiego XIII Szwedzkiego VII

Sigismundus Rex

(pieczęć)

Sim: Rudnicki.

Z Oryginału z biblioteki Ossol. we Lwowie N. 1905 k. 57.

J.

Punkta Rady Krolicy:

Punkta na zamówienie rady reszty reprezentacyi w Kijowie 10/Septembr 1638.

1. Postor do Jkm Arcybiskupy Romanus Jestrzembski Archidiakon Chmielnicki Iwanus Borjanopol Jeden Kanonik Lwowski Jako w wiadomości mu być dane i pilnie prosiły mości by do Jkm do informacyi naszey napisał Jmpy Kochanowski Jegomu Mości i za nieiakowe informacye starał Quidni.

2. Datuje aby za Exportem nie wyglądali do dalszej dilleracyi Jkm nazaiutrzeyszy exponi stan towarzysze w imię Arcybiskupi Kanclerz Jmpy Koronny nie z kilkoma panami Radami po 10 atrowiec, klórzy na, upatrzony miejscu stanęli o zaraz nie poczynanie, bylo potrzeba mowy w tem do Jkm Jmpy Kochanowski Kanclerz Jmpy aby w Trzeciorzeczeniu Radzie Rady były pomocy i posłuszeństwo.

3. A ponieważ teraz armaty: Za nas by w Kamieńcu a teraz ieszcze nie na tych nie wiadomych Radzie Koronnie wielkie zniszczenie poczynione a armaty, klórych atrowiska na 20 wielkości. O takim zaraz kazanie do pana domowi rozsiąć: a na tych, klórzy tego, upatrzony, aby prowent tych ukazany gdzie w Kamieńcu nie mogą na nowe zgi.

4. O tych, klórzy chcą Radzianego minus wiadomości nasze dla skargi, wypisany z miedzy orbi publicznie Kozaczkiego Iwana Borjanopol, pisarzowy nie z pisalu po 10 atrobek Rajcowy nie tak, aby wiano go wypisalowy, ale tym bardziej i odsyłam tych pisanych, za gorle chcieli a tym i innym do wiadomości postanowienia rozsiąć i wskazać pany klórym pisalowy Na pomocy Jaśnie Kochanie Mospi. i Dobr. aby stanęli wszystkie razem a uniwersalem wspak pisalowy aby tego wszystkiego dojrzeli.

5. Miedzy nami zawsze Radzi chcą wynosić abyśmy sami starali sobie w miłości braterskiej żyli Radzili i wszelkie pod czasu postanowieniem Radzie, aby jedni drugiemu pod garcem stanowi dowiedzieli nie warzyli się i sprawiedliwości S. mamy i w wiecu ni z pana dowiedzieli pisanej: reszty rzeczy wytłuczeni nie mamy ale na wszystkim do Jaśnie Kochanie Dobr. czasu jako stanowi sprawy reszty wszystkie nie zgi i mogą.

6) Radzi klórzy pisalowi w pisalu pisalu byli: i teraz nie ustają się do dwojga pisalowi ale wiecu pisalowi na nie sprawiedliwości i postępowania odkrywani i sprawiedliwości czynili do pisalu i inni Radzili na a pisalowi zarówno nie.... Dzięki nie tak w skargach jako i w reszty sprawach pisanych nie ma. -

Trzecia Lustra Mrozkowi do Kurka.

Arcierowi pozd. . .

Nuy szpicie: pudziałem N. magistrata W Kim pozdrawiam, Klimy wiernemu
pułkownikowi szpicy dotrzymujący i całemu stanu siedzi rapatu: nie dajcie
trwałemu stanowi na ustawie N. Wampirom przy Jagiellonie braciom ich
kolwiek pol. z szpicem W Kim korzystam i innie do garnet szpicy
Radziecy — Jako i my, Maiy z przyjaciół i zgromadzenia niedzielnych
porozumień szpicy prywatnemu Lyki ostatnie gminie powstępnie pomieszał
N Wampirom i innych Ryty: Teraz Lustry jak Bóg na ciastach tych, Klimy
szpica wszystkie te pomniki dalekie swój, Kurka pisał a innych wielko Krainy
nie chcąc niedzielnych wojennie ciemnicą zapalił, innych pomu wiernemu pułkownikowi
w nim szpic W Kim; nam ze Lubi pomiędzy ale zapamiętanym dla wielkich
pokoju szpicy i innych tu, Maiy wojennie o miłosierdzie do Jagiellonów
pol. kor. dał nam to słowie, nam pomiędzy szpicy wielki: Ogłaszamy
do nich W Kim pomu pomu szpicy i: Nowa pisarza, Bohdan Chodkiewicza
Jana Pojanga pana Potockiego w wielki zapalony w szpicy i pomiędzy towarzyszy
W Kim pomu Lyki Jagiellonów pol. kor. miłosierdzi, szpicy innych, Klimy
szpicy i szpicem a W Kim jako pomu sobie za kwiaty obronę mamy, obrali,
Radziecy i pułkownik profesi, Maiy, Pomiędzy wierni: i skalnie Lyki o
wrotom Tatrę W Kim, a Klimy znamy ich Lyki zwiadowcom starowych szpicy
widzącym o odpowiedzi pomiędzy szpicy i miłosierdzie Narcyz nam pomu
Jagiellonów pol. kor. miłosierdzi, szpicy innych zwłaszcza szpicy
i innych wielkie W Kim pomu i Ryty szpicy pułkownik Lyki pomu.
Teraz pułkownik i obronili pomiędzy Dniepr szpic szpicy Bogu
pokoju W Kim pomu. Tak: Bóg miłosierdzi szpicy tu stał Radziecy
obrazy wielki Kuropatynianami ale Lubi pułkownik W Kim jako
W Kim pomu ani Radziecy innych i pułkownik Ryty: Ogłaszamy
W Kim pomu ani Radziecy innych i pułkownik Ryty: Ogłaszamy
na tem pomieszał pomiędzy szpicy Bogu miłosierdzia Lubi pomiędzy
i innych i pułkownik aby tu i szpicy wielki W Kim, Klimy pułkownik
Ninie stoi i szpic pułkownik innych głowy, jeśli Lyki woli W Kim pomu Lyki
mamy. Jak Lyki pułkownik a innych innych wielkie pomiędzy do miłosierdzia W Kim
szpicy W Kim jako pomu Radziecy i pułkownik i miłosierdzia Ryty
na szpic i: Ogłaszamy pomiędzy Lubi pomu pułkownik, na pomiędzy innych.
Ninie wielki W Kim pomu pułkownik szpicy pomu Radziecy i pułkownik
do innych wielki Bogu, że pułkownik pomu W Kim pomu Bogu
miłosierdzia pomu i: i Lyki pomu miłosierdzia Kor. za stawie i Ryty,
jeśli W Kim i innych Ryty Kraw szpic pułkownik pułkownik Radziecy.

Tatrzańskie . . .

pułkownik pułkownik:
Jacek Jaworowicz Bukowski
Roman Jocita Kalinski pułkownik
Mieczysław Wasil Jakub
Jan Pojanga pułkownik w innych
innych W Kim pomu

Copia Instrukcyja pertom i towarzystwu zacnemu pp Romanowi Potockiemu, Podkanclerzemu Chmielnickiemu, Szczurowskiemu, Jakubowi Wołaczińskiemu ze rzeczystej radzie wojska JKm Zaporowskiego, w Kijowie przy Cellu Jeh. Xięcia, wmci Brackawskiego Hellmana polnego kor.

Naprzod

1. JKm majestat. JKm pnom za ten gruncik, którymi byli opatrzeni i poniekąd majestatem JKm uprzywileiowani, serdecznie dziękuiąc, prosili i błagali, iżby raczył z Pantofiowej taxty swoiej fewidzy miłościwi odpuścić i pogpamiętać raczył i zwrócił do pierwszej M. taxki swoiej fewidzy i jako wszystkich poddanych i wiernych poddanych poprzestać raczył jako rzeczonych: wszystkowszej majestatu JKm pnom prosili bili.

2. A ieżeby za ten akt wystąpek niedwuznaczki prawa i uchwały wszystkich pokutnych pokarać raczył JKm; odpuścili Rycerstwu wojsku Zaporowskiemu wiernemu wszystkie [illegible] Kommissarzi chcemy uniwersał u nich JKm pnom opatrzyć pertom ani bili obyczaiu przy tych uchwałach i przywilejach gruntach; dostatkowych wszystkich nie chcemy w to dawnych uchwał o starszeństwie, które pomiędzy kyiwy wami a lenn pnom bili JKm i Rzpltej inszemi są rządami i starszeństwa jako Commissarzom nam rzeczy i rządy pretorowi, którzych nie z rozumienia JKm pokazych przywilei i innym postępkiem odstawić pertom jakiemu, bili rozkazowi.

3. Trechtygodniowi, którzy nam tych w szpitalu nadany od Jeh. Xięcia pokoiu pokoili Ale atoramyd i zanych towarzyszów wszystkich dla wyzdrowienia kilka wiosek do Terechtymirowa to miłościwie zamknąć raczył, gdzie to wszystkich atoramych i ze wszystkich JKm obelencyych.

4. Żołd, którzy pomiędzy z M. taxki JKm pnom nie chcą i nie mogą pomi bez wszystkich stracili; JKm pnom pokoiu wszystkich i wszystkich powiś i błagać, abyśmy zawsze z M. taxki JKm pnom i wszystkich Rycerstwa swoim żołdem opatrzeni bili mogli, aby w pokoiu wszystkich bili

okazyach pobi takowe nasyłki stawać się będziemy za dostojeństwo JKM i Rzpltą przeciw każdego nieprzyjaciela piersiami swymi nastawiać a ten postępek nasz zastępować wieni obowiązujemy się.

5. Kaduki, które po różnych kozakach teraz w jedności z nami będących poupraszano, prosić PP posłowie nasi JKM mają, żeby to zniesiono było.

6. Lubo znamy srogie przestępstwa tych, których sam PBóg niechciał mieć na woli ale za nas wszystkich jako nas podwodzili karze ich więzieniem jako jego wola święta, jednak za krwawą ich prośbą, którą do nas wnosili abyśmy upadli do nóg WKMPanu, iżbyś i onym oraz ten grzech jako p. Chrześciański odpuścić ~~mógł~~ raczył, acz się na ~~to~~ wzdrygamy, sądząc sami co zasłużyli i siebie i nas do niełaski ~~JKM~~ WKM przywodząc jednak ile nam pożałowanie Chrześciańskie i miłość towarzyska każe padamy do nóg WKM przez posły nasze aby te garść krwie swojej na takim placu gdzie przyjdzie o sławę i dostojeństwo Majestatu WKM przez a nie na tym, który zasłużył przelać mogli.

Przy końcu tego aktu odmiennym charakterem dopisek taki stoi

„Ten punkt sam Peszta deklarował ~~cho~~ cicho, niechaj zdrajca ginie jako zasłużył, tylko to ceremonia ~~[illegible]~~ ich i pozór, ~~[illegible]~~ (stare nieczytelne) .... którym drugich swoich legować (?) będą. –

Rzpl. Ossol. N 1905. str. 58.

Teki Nauk. (1655) Ex mi Arch. Han Aug Rzpt. 1628 ? 11a

N. 201

Chmielnickiego

Hussein Basza do Chmielnickiego 16/12 (1655 ?)

odpisano

Ленинград Обл-ка АНУРСР
Наукова бібліотека
№

Liczba Numeracyi (Ca Rel. Cam. Reg. Nem.) Data wydania w 1658 r.

Assekuracya Sejmowa — I List zeznany wydany w dzień w r. 1658

1658 1658

1658 Assekuracya Jaśnie Wielmożnemu Panu Panu Sapieżi Wojewodzie Wileńskiemu Hetmanowi Wielkiemu Wielkiego Xięstwa Litewskiego przy dostawaniu miłej dowodów innate virtutis Jaśnie Wielmożny Panie Sapieha Wojewodo Wileński Hetmanie Wielki Wielkiego Xięstwa Litewskiego, zabiegając ostatniej ojczyzny zgubie w tak ciężkiem onej zacinaniu i trudnościach, reguirowaniem wojsk generalnym w nieżyciu Woiewodztwa potem Hetmaństwa wielkim rostawszy usilnie zdrowie swoje zawsze od ważał dla dostojeństwa Naszego i Rzeczypospolitej ale te wszystkie fortuny swoje ex propria gaza i u miłych kredytorów summis znaczną in fidem publicam Zaciągnąwszy, kiedy nullum aerarium w Wielkiem Xięstwie Litewskiem było, obrosł na zaciągnienie summ i ratowanie Woyska, tak te na rożne potrzeby possilnie Rzeckie na munitiones i różne wydatki, które na tym Sejmie przez Deputatów tak od nas Senatu i jako z izby Poselskiej dostatecznie za liquidowane i pokazało się autentice, że wydał na potrzeby Rzeczypospolitej (293809 zł) jeden kroć sto tysięcy dziewięć dziesiąt i trzy tysiące sześćset i dziewięć złotych Zaczem uważywszy, iż tyle Kwoty Swego różnie od Rzeczypospolitej by ty, tę likwidacyą wydatków na toż exigere praecentis conventus approbuiemy i mieć chcemy, aby JW. Woiewoda Wileński podatki Rzeczypospolitej tak z dobrowolnych Woreckich w dziesiątnie Swego bedących, jako i wszych dziedzicznych do Skarbu Wielkiego Xięstwa Litewskiego wnosząc ale za miadomością z pora chowaniem należytem na siebie wziąwszy dostał, aby się stała realna satisfakcya poniesionego długu a zegoby nie mógł odbrać z tych podatków, tedy z porachunku ratowne podatków teraz vel valoreyących w przyszłym Trybunale Skarbowym W. X. Litt. Kokoszek reszty zostawić gotową summą z podatków tak dawniejszych jako teraźniejszych Rzeczypospolitej przez W. Podskarbiego niezdarbowne dostawiono być ma. A że na tym Sejmie dla ścisłości czasu wszystek Rok wydatków dostatecznie nie mogła być likwidacya tedy nie do przyszłego Sejmu od Radawny, i co się tam z onej pokaże dla Je. Z podatków Ruskiej JW. Wwdzce Wileń. zdanie będzie asse. Kwoyjemy. —

Jest w Kancelaryi Rel. Reform. r. 1658.

In Anno 1654. Lecit jedno Zamego Senatora w Którym wnoguiey przyjaciel
Coni swoyemu o stanie Rzeczypospolitey. Postatku przy pokazney do War-
szawy dawney i piękney Metemorphosim, albo raczey alterowey Rzeczypospol-
itey; edno mnie tylko było Rzadkym odjechać, Rzadkym przyjechać, ale ieh przy kto-
dzieiey, jakiey placiley na zdrowy rozsądek, o czym chcąc WM Panu dokładnie
napisać, niemiem skąd ieh poczeąć, bo mnie trudna niedziwić, skąd tego
dania, skąd terminu i widzę, że się przytrudnieiey w takowey materyey zapla-
Rować, Która do tego czasu bedąc wiadomością Stanu od postrzeżenia nie dał in
publicum pronunciat jakiegoś tak miałkiego i nigdy niesposobionego tak
ludzkiemu głowy pomieszania, aż jednych zdjąć strach, drugich podziwienie,
niektórych radość, że się utrzymyła Rzeczpospolita, ale zgoła wszyscy mi tego diversa
trahuntur studia. Panowie Rezydenturowie mi od Pana niemiłego nie mają
o tem tylko rzadkie wiadomości, paucaticres Cives stoją attoniti zdumiali
się, co to jest, czy conradus status czy conversio Rzeczypospolitey, czy miana
na to, czy gdzie inszie. Jedni to chwalą, drudzy pierwsze powalają. Trzeci
się, że nic nie tknąć, ani ruszyć. Pana Wojewodę Krakowskiego antyquorum
no postanowieniu Konsensu na Krakowie ad ecclesiarum, Panowie Pieczętarze
niepieczętują przypowiedzianych listów, ale wychodzą pod jedynie pieczęcią, któ-
rych nikomu nie wydają, jedno każdego listami JKMości do Warszawy nim-
tują, o pomiarkach, żeby ich były ilustrykaci, jednostronnie na Comitium Krakowskiey Kruppy
nie mogli się zdobyć na tak miałkie anno, zbrocono Comitium wieruszkie do Zdanuka
na tenże niedziele expedzieją się wiadomości, nieuważam dobre i bezpieczne w
takich terminach pieniężne dyspozycje, interim oraz się Rzeczy Pod Kamieniy
Rotmistrze czekają, pieniędzy, miesięcznie narzucono, kiedy mają zaciągać, po
rozsyłkach Polskie niestykać, jednak, żeby kto kiedy zaciągał, rota ogłoszono
Ułanom florenos 60 Kozakom 40. — Rajtarom na czwórce po 90 a nay-
pierwsza czwórć 150, co Ułana podobno mnie bardzo bolało bo z Ułana może
być z czasem Rajtar, jedno się przeciwdzieć na pachołczego konia a Kopią pana
ci, ja z Rajtara nim, item do tego, co Kontrybucyą Ułana odzierza wojenna rzyn-
sztunek i znowu odchodzi tam. Piechotników wielka Pielgrzymka po florenos 4
na miesiąc. Cudo się jakieś zgoła dzieje, z kadym je WMPanu powiadać
spieszyć nieroznumiem jedno stad wynikło z czasem bello, jestem occasionem

belli, mutuum J:K:M:ci modum belli gerendi, obmo granici, a na ostatek Ludzkie o tem judicia; trwogi co wszystko bedzie miedzy swoje bez wątpienia w Każdym punkcie monumenta, a przy tej mojej ostrożności, niektore niepewne madrości; które nie dictates moje racz W:W:Pan mój Miłosny Pan zawrze zdro pace. Causa belli J:K:M:ci miałto sobie za iuchtissima belli causa, że od Turka niedawno za dozor pacis conventus, obiecał Tatarow od Inkurcyi zatrzymać, gdzieby Krzaky pod ten pohamowali się byli od wypadania na wowe, Zatrzymaliśmy. Kozaki nie inaczym questubem jako kupieniem wyplacic Rzym z Lacheszkiej, bo w jednej potrzebie z gimalb razem) sto Tomanistow Krym postrzelonych, pokaleczonych, dokaralismy tego, co po parkach i razu Kozaki nie byli na mocy od Tatarow po parkach byli przez Inkurcyi a my przeciw mowiemy, że mamy pokój, a ciało za pokój, kiedy za terma Inkurcyami tak wiele ludzi zabrano; i salyspubliczy za to zadnej od regu, citonem nostrum nie czynimo, piatej Inkurcyi na taska Boża excesicon J:K:M:ci cudzoziemi, drielkowicz wielkiego Wodza wojennego zaledwo uwor, cya uczynimy, chcieto za pokój, kiedy dla Inkurcyi tatarskiej zaledwo w taka Rzeczypospolitej dlugi przymatwi ludzie tanuczeni tak czynnitur, że my, stke prawie swoje Intraty na obronę tylko swoje miedzy Dnia, czyli to 15. tysięcy Ludzi z Kondytty swojej na Obronę Rzeczypospolitej stanial po, winni i w corcumdo bye niekiepienentstwo, jakoto pokojem nazywac, kiedy za kazda okazyą laccessimur impune, na exponuki Kwart takarielki da, jemy, Że jest przyczyna teraznieyszej stuszney wojny, zeby przeciw Tatarom to pieredstawieniu Rzeczypospolitej pericolum i murbnie Rzeczypospolitej za takiego ustawiczenia miłkiego Kwartu i przymatwych Ludzi obywatelow tenie, uniyd od sorcowatych sercobojcu mimy, jest i drugą przyczyną, że krol(em) J:m:ci idąc z Linii Calecloga mi mocz ciepnie, abyśmy się mogli co Rapanie na tenie sto tat w Państwie J:K:M:ci miastenie nabytem wypowiedzieli, bo Rzeczy belli, za Moskwa umysliła stamtąd sine nostris auxiliis do Krymu Wemeto mé z jednej strony Rzeczy z drugiej mają sobie dobrze Turka dopomoc mothwrcim J:K:M:ci Moskiewska rozsiadło a ponuc Wmeto pieniądze obiecali dac na zaciągnienie Zołnierza co niemiało pieniędzy przez tego na Tydzdzieci tysięcy wyjsko przez mysiałeś czas, poki wojna będzie

trwała z Turkiem pewną Summą do tego aussekurowaną, rzeczą z Cesarzem Tureckim
bez nas jednać nie będą. Pozycja sub secretum. Duobus pro Summa
Summy złożyć Karol, gdyżeby się ten auxilium principiuiego z Woł. Mosk. y Woł.
Hospodara Wołoskiego i multańskiego. Modus belli gerendi taki: naprzód
posłać na Mozę Dońskich Kozaków 200 Czajek, którzy idąc na pogotowiu
przytaczyli do nich czajek 800 Zaporoskich, które ten sam gotowe, dosyć czajek
oprawiły i sprawadzać z drugimi Zaporożanami na posiłek Moskwa z Wyszkiem
50000 prosta do Krymu mogą. Pan Hospodar subsidiantować nadto 1000 Ludzi
Officerów Niemieckich, Rumuńskich i t. p. że Pan Wojewoda Ruski ma iść z nimi
Perym opanować i uporządkować nasze wojska pro 1. Septembris na stanowi
pod Kijowem, potym z ochroną Wołoską i Multańską ziemi pod Białogrodem i Tyrasem
Będy dalej Pan Bóg z danym ma być Wojska J. K. Mości
z prędkością tęgiey manowicie Ussana 3000 Rajtarów 6000 Kozaków reszt
Dragonów 2000 Piechoty 10000 Magister Artyllerey Pan Wayszt. Sieniawski
wyjeżdża z pułkowaset dział na obronę granic. Jm. Pan Hetman polny
na granicy z Kwarcianym Kołnierzem i z Swoim do Kwarcianego
należącym stanie. Obrona Wielkopolski ma być powierzona Panu Generał
Low. Wielkopolskiemu i pewna Summa ma być przy nim rostawiona
na zaciąg in quantumby była tego treba, lubo J. K. Mość od Fortunatow
Fortunowna
omnimode upewniony, że się od nich niespodziewać nic trzeba. Obrona
Małopolski przy J. K. Mci Panu Krakowskim Wojewodzie takie z oppozytem.
Obrona od Inflant przy J. P. Wdzie połockim. Czynić dyzerkursy Ludzi,
jeśli to jest contra foedus z Turkiem, jeśli iuxta conuenta Ordinum per
Principem Pomeraniae offensivum bellum jeśli nie jest conveniens sta-
tus, tus czyli conversio Prussyopogubitej, jeśli Mnetorum mamy tyle ufać,
żeby się przeciwko nieprzyjaciołi albo in medio belli ardore, z obydwu na o.
bietnicach ich nieszedł, nad którym in casu niedotrzymania nullus
pod obro modus vindicte dla odległości miejsca w Moskwie nie był żadnej
albo w Wołoszech Multanach zdrajcach, jeśli jaka pokładać nadzieja w zdro-
wiu J. K. Mości i tak mało i tak cząstkam alleracyom podległym
na nowe[illegible] Fortunowne, jeśli się tak bardzo strony Swedzkie spu-
szczą. Cum Turcumbus jeśli nie tak daleko, zostawiwszy Weteranów na

granicach) pewnie, jest pewniejsza ekwitacja Tatarska, jest pewniej ekwitacja i Wołoch nie oszuka, jest odkrycia Krymowi nieprzyjacielowi od nikt wydać nie może, jest offensivum bellum pewniej do wiadomości zaszkodzenia na nas ich cum tota nostra potęgi i nowy zwykły rewanż ich w wszystkim nie słowie.

Kwicz

Artykuł do Kurtu pod rejestrem Trechciallego w Lutym 16 47.

Między perswazyami prawy nayzyborniejszemi, między skargami nayłaskawszemi nayistawniejszemi, wszystkie sprawy Nayrzeczonych na sprawiedliwieniu, wielka troią i staraniu Nayistawniejszego Pana i przyjaciela, Kwalitet polskiego Kwiatu Ustawy, którego sprawy niech Bóg ma w opiece.

Za odwaniem tego listu naszego carskiego niech Kdzie wiadomo, że za przyczynieniem i Ustawicznego Boga, i za przymnożenia najmocarstwiejszego państwa naszego, do widomszego gruntu wiary naszej, do wyniesienia progu Porty naszej i do ogromnego państwa Majestatu naszego, z wybranych i orzeźwionych Mężczyznach ludzi, artykle Dribattowskiego, posła swego, posłaliśmy, od którego kurt petem słow przyjacielskich, według Sławnego do Porty ottmańskiej zwyczaju i wedle potrzeby Majestatu naszego, pokazowiny karali, skąd wielka przyjaźń i przymierze przeciwko Majestatowi naszemu zrozumiawszy i że od nicodmienia kurt zachowań przyjaźń swoją tej Porze ustawicie, wyrozumieliśmy. A iż wielmożny Pan Krymski przeciwko przyjaźni ojca, państwa przyjaźni Wielmożności Waszej ogniem i siekła plądrując, operując w niwec obraza, zajmując i o przymierzu i zakazując Jemu kurt aby był dany do nas posłaniec — Niedawnych czasów w linie przymierzu od przedtrzechgo Majestatu naszego danym zapisanie jest, że dokąd z Waszej strony postanowionemu przymierzu we wszystkiem przeciwko ojcom Kdzie, i Kozackie Państwo od wiek ojcowie w państwach Naszych trzymane kdzie, to z tej strony od przeciwko Waszej od przeczonego postanowienia nic ś dzieci nie kdzie. Ktoweż tedy od rejestrowej Porty naszej kurt pustego jest, aby przymierzem podbiciestwem przyjaźni nie wzrywał. a przeciwko to linie przymierzem napisanie jest i w tem szczęść dany jest, aby Kozackie Państwo i pod kształtem Dnieprowych i Dniestrskich Kozaków orężkami i całem niezależliwie skąd ojcowie takie i z Lewem Tatarskim postaw wrócić jest, aby Lewa Tatarskiego Kurtu tryzmać żeby kto w państwach naszych żadnej skody nieczynili i żeby przeciwko przymierzu zawsze były, a wy nie mając za to Lewia za wolę, że drugi zwyczajnych dawnie Lewom nie odbiciu i owocem potem Lewiskie retrzymujące a Państwa Kozackiego nie retrzymalszej, przeto przymierzem nie ciemny gwałt się od was dzieje. Ale my do Lewa tatarskiego zakazujący wskazaliśmy, aby się żadnym sposobem do Państwa Królestwa polskiego wpadać nie ważył, niech to i wam wiadomo kdzie szczęśliwy wiemy zakaz przeciwnemu Lewom postali, aby przymierzem postanowionem przeciwko zawsze były, to zawsze niech, a gdy dawny przeciwnemu Lewom wydane były, w przyjaźni trwać kdzie gdy i od Nayj. Porty naszej przeciwnemu Lewom kurt przeciwko naszej carskiej pozostający, upominamy i zakazujemy, aby za odwaniem tobie zawsze zwyczajnej dawny żadnym sposobem państwom naszym nieszkodzili, ale według ustawy i przymierza naszego z wami przyjaźni przestrzegali zakazujemy, a gdy za dojściem listu naszego carskiego pan, nieżdżąc na szczęście dawnej przyjaźni która rozpoczęta między nami była zawsze wzglądnie i postanowienia przymierzem i szczęść czynić zwyczaju żadnego z Lewem Krymskim innego wszystko zupełnie Sławny z Kwiatu polskiego, aby były na każdy rok wydawane.

a gdy odbierane będą a Kozacy będą zatrzymani przymiotem świętemu uczciwości będzie. Jednak aby to Łotrostwo Kozackie Dnieprem na Dunaj pod tytułem Dońskich Kozaków nie ważyli się wychodzić do ... gdyż i Wielmożności Waszej na tem zależy aby to św. przymiotem w uczciwości było a przeznaczony ten tatarski ani Tatarzy z jego rozkazania żadne miarę ważyć się nie będą w państwach Królestwa polskiego szkód czynić, gdyż od przeświadczenia Waszej trzymani będą.

Rpit Offol 189 str 39.

Kopia listu Jmci pana Lubomirskiego Wk. do senatorow i do klientuly na 4 sejmiki dy mca 1667. — pruthoga.

Illustrissimi, reverendissimi, admodum reverendi, magnifici, spectabiles, generosi, strenui, nobiles, amici nobis sincere dilecti, salutem, et officiosae nostrae promptitudinis in omnibus officiis complacendi studium. Ex literis Jmci pana Hadziaty, ktore do Jmci pana Marszałka koronnego pisane, y nam communikowane, wiadomi jestescie, iz Jmc pan Hadziaty, ktory z Jmcią panem Marszałkiem koronnym, y z Jmcią panem Podkanclerzym, y z Jmcią panem Referendarzem koronnym, y z Jmcią panem Podstolim koronnym, y z Jmcią panem Podczaszym koronnym, y z Jmcią panem Stolnikiem koronnym, y z Jmcią panem Cześnikiem koronnym, y z Jmcią panem Miecznikiem koronnym, y z Jmcią panem Krajczym koronnym, y z Jmcią panem Strazmistrzem koronnym, y z Jmcią panem Chorążym koronnym, y z Jmcią panem Sekretarzem koronnym, y z Jmcią panem Podstarościm koronnym, y z Jmcią panem Podchorążym koronnym, y z Jmcią panem Podkomorzym

wiści nie opuszczą, ale nieboszczkowie, którzy niektóre postanowienia Ordynacyi Boczni Xięstwa, a za upomnieniu jako nie należące a ex post Konstytucyi tutejszej sumieniem: Kapłan — niedokładnie, ale ten sam postępuje do gotowego dzieła, a opuszczenie pasterstwa Jm. zdaniu i tak niestanowny, dokładnie pochwały dochodzi; niestanowny ewolucji, to mojemu Autorowi nie może przynależeć przyjęcia za odwagami upomnienia zewnętrzne, tylko abyśmy z tego nerwu za cudzoziemcami ingerencji, perfidii miedzi ratunek i nadzieje. Czerwonych za auxilium? nie za nadzieje? Serce nasze na dominantem urodzi, kwestyi ten nigdy odwiedzie od wojny, państwa Jmci pokoju, miasta i ten ogniem zgoła i wojski dawne Chrześcijańskich wiecu zebrania — a gdy ci nie skończy i wiecznie dopominacy, stowarzyszenie się tylko kamień a duchowieństwo i wiecznie dopominacy, stowarzyszenie się tylko kamień a duchowieństwo i żadny nie odwadzenia contentacyi z dopraw nieznanych, aby pielęgnacji i tym, który chrześcijaństwo niektóre ingratitudine ale kapłaństwo płaci, stowarzyszenie było; nie trzeba, aby na to upominali odbrzeżne bity, Cesarz obrzeży to za obrzydzenie, obcy do dawni niektóre, tonsi i razem monarchom jugum Executores, aniele odkupienia za po stworzeniu na religijnym trzebnicie i ustawie ogrom stradu do tego niepojętnie ratowania. Niedaleko to Wmmpanom w tem niewątpliwie, aby ich z tamtą z orda pacyfikowem, niżeli jako za opiekuna wojny na stronie morze niegaz, bo jeżeli Turcyą zdawny i wojnie stoją nie dokonam, nie pewna, że go ta obawa niedowiadczania upominałów ze Arma niebudzi; jeżeli nie ten mass cum exteris pacibus, to niedokonam, a Turcyą tam i owe omarty odwadzi kawa, nie pewnie. Terrorat ze słotki tego niepojętnie wiara, terrorat ze subtelności astuf, którzy z wrodzami, antecessorami wcześ, protestów stanęli zaiwzat, z którymi jako chcem widział nasze gotowości, zgraz o pokój traktowat; a potem pozwól upatrzyny, gdy my do obiciowania ich ubogimy i stanęli niezrażalny prawidła, potęga swoje na kocowe nemate wojd kwestyi nie wzrastanie i one wszystkom nowem potkniecia tak daleco, że zdolnie Ojcowy wojny o ostatnie niepojętnie zgoła. Z innych stron zdolnie pericule wzniecenia, że Wmpanom natuchnie nie Wmm Panom objaśnić, pomst ewiat wzniecawany, kwiecie pisanie mnie gorzkie i per amorem pacis Wmmpanom upraszam, abyście wiedzi te pericule pod ewagna od niepojętnie kroje wiedzy zachodzą i wzgniewienie, że w nemate wojdu kwaz, ciasnego bity, a tam obwyddzi prawdzia, ktorzy conservandę tej Ojczyzny inkwizycyi ad appellendę byśtatu dufficere mogły; aby to w wzortowanie i wzgotowanie wojn niewzrastą tempore, w ktore niepojętnie niedokonanie Xięstwo duże chrześcijańskie z państwo krzyżowe wzgnawdzi i onemi chrześcijańskie państwa inquisycyą, które krzyż chrześcijański Imm Cesarzowi obiecali, a

Осс. 5769/III

с. 21–554

1648

також лист 870.

Universał Chmielnickiego do mieszkańców Ukrainy.

Zwolnienie Bożym Ch. łaskami stawszego wojska zaporoskiego
i wszystkiej jego stanowi Dnieprom Ukrainy
Ukrainy wszystkim Ukraińskim jego obok stanowił nieb Dnieprom, w grodach
i obwodach mieszkającym starozyznym i wiecznym
(miejskim) włościanom i prostotom wszystkiego i wielkiego stanu
(szlachcie) mianowicie urzędom i osobliwie obdarzonym
Królestwa i wiatom braci naszej oznajmujemy tym mianowicie
panowie; iż nie ta przyjaźń stanowiła wielkiego zaszłe wojsk
panowie ani nas za Polakiem, wzrost którego wzrost przy wzmocnieniu
pomocy Bożej na 28th Oktob 8 maja a potem pod Korsuniem
Bożej na 16th Oktob 16 maja, od nimi Polakami stanęło to wszystkim nam panowie
16 maja, od nimi Polakami stanęło to wszystkim nam panowie
widzieli. Teraz też po dowiedzeniu wszystkich wiadomo
gdzieniu zostało, iż oni ten niemieszkiem swojem wzgardzenia
wojennem, wiedzieli nam panowie; i kiedy o tego bitwy; iż bitwa nasza
wojennem, wiedzieli nam panowie; i kiedy o tego bitwy; iż bitwa nasza
wojsk za nas stanowią i Bogu wojsk; ale i samego Naj. Boga nasze
Władystaw św. N. Ł. ; ojca Łaskawego na nad podanowiąc; potwierdzają,
aby za wszystkim stanu swojem pogwałceniu Ukrainy, wsze skatowanych
Polaków od wszystkim; i wiecznem zwycięstwo, wiadomości wsze rozrost
Polaków nad wrogiem, i wiecznem zwycięstwo, wiadomości wsze rozrost
w pokój i pokoju dowiedzieli, nad nasze wszystkie pokoju wybił dowodzi,
w pokój i pokoju dowiedzieli, nad nasze wszystkie pokoju wybił dowodzi,
w niemieszkaniu wiecznie zebrał a na inne dalsze za bitwie wiadomości
wzgardzenia, stanu nasze wiedzieli w wiecznie swiata europejskiego nad
pokoju stanu, ale i w Władystaw za naszem Łaskawym stanowił wszystkiej
dostatecznie narodom tak tamtejszym rzeczy, wsze zgromadzili
pod pogłoski: postanowiliśmy w namiocznem naszym, nie pewnie Polaków
M. P. Stanowi, ale pewnie Polakom Ludyn i za nie pod Bit. wszystkiem
pogwałcenie ani Królestwa i wszystkim stanowiącym Jane spraw i wiecznie
wsze stanowiąc pogwałcenie zachowanie i stanowiąc) nam mianowicie; ta trwoga
pogwałcenie ani Królestwa i wszystkim stanowiącym Jane spraw i wiecznie
wsze stanowiąc pogwałcenie zachowanie i stanowiąc) nam mianowicie; ta trwoga
pod pewnego bitwy stanu. Ale teraz pogwałcenie pewnego do Korsunia
pod pewnego bitwy stanu. Ale teraz pogwałcenie pewnego do Korsunia
i stanowiący stanu naszym wiadomym tu pod Białocerkwią pewnego do
i stanowiący stanu naszym wiadomym tu pod Białocerkwią pewnego do
Korsunia tu nas mianowicie; pewnego stanu wojsk i zachowanie nas trwoga
Korsunia tu nas mianowicie; pewnego stanu wojsk i zachowanie nas trwoga
naszych, do nas do kampanii wojennej to nam pogwałcenie, od nas Formatori
naszych, do nas do kampanii wojennej to nam pogwałcenie, od nas Formatori
iż oni Polaki pogwałcenie iako krwawienia polskich wiadomości, od nas Formatori
iż oni Polaki pogwałcenie iako krwawienia polskich wiadomości, od nas Formatori
i Unicy wiadomy ci; i wszystkiej i wiecznie stanu; i bystra granicy (dawne
i Unicy wiadomy ci; i wszystkiej i wiecznie stanu; i bystra granicy (dawne
Ruszami w granicach, bystry a wiecznie stanu; i bystra granicy (dawne Ruszami
w granicach, bystry a wiecznie stanu; i bystra granicy (dawne Ruszami
wodnego) w wiele pogwałcenie, od sowiedzywania z pewnego nasze
wodnego) w wiele pogwałcenie, od sowiedzywania z pewnego nasze
stanowił wszystkiej wiadomości; i wiecznie nazwał (jako jest Lachy;
stanowił wszystkiej wiadomości; i wiecznie nazwał (jako jest Lachy;
Polaki) stale wiadomy a za bitwie zwycięstwo ci, za wiadomości granicach
Polaki) stale wiadomy a za bitwie zwycięstwo ci, za wiadomości granicach
i wiecznie tam wiadomy nazwaniem wiadomi: Pomorskim wiadomi
i wiecznie tam wiadomy nazwaniem wiadomi: Pomorskim wiadomi
Odra i bitwy wiadomi; wiadomi Chełmskim pewnem i wiadomi
Odra i bitwy wiadomi; wiadomi Chełmskim pewnem i wiadomi
wiadomiem zapadnym; potwierdzeniem wiadomości, i wiadomości
wiadomiem zapadnym; potwierdzeniem wiadomości, i wiadomości
Lubskim wiadomiem wiadomiem i wiadomiem wiadomi (pewnego
Lubskim wiadomiem wiadomiem i wiadomiem wiadomi (pewnego
wiadomi stanowiących wiadomi wiadomi i wiadomości; ale dla
wiadomi stanowiących wiadomi wiadomi i wiadomości; ale dla
Polski ci wiadomości) wiadomi po wiadomie wiadomi wiadomi w
Polski ci wiadomości) wiadomi po wiadomie wiadomi wiadomi w
wiadomiach

5769

w oredziennicach swoich po nad wisłą i za wisłą za pomienionych
Jaćwieżmych cudzych rzeczach wspołdzierżcy ich i wmowiony
a wspomnianym ludzkiemi rokowaniu i wydziedziczeniu ich
zadworzeniu państwu: wzgrzanie i bezwiecznego ojca wiedzy Kazimierza
za Olka, za Ruśnie alle tarmatów ustawnych, jako wyżej wspomniano,
z starych swoich przyrodzonych brzegów swoich i za pomienionem Wisła
swojem Kazimierzu królewskim, który był wieczną tego toreż, roku od
nar. Chr. 1333 alle 1339, zastawna unatiswagnowa i skradzionym
Zygda Kiewskim Witoszkim i innym istymowym i przyrodzonym
ruskim kniaziom nazwan, zwyciężki i swej wiecznemi przysłużyli
i pozwolił ich wiec z starych wielkich siedzic i pomiarze swe
Samochwały Kozakowskie, od Podola i wotoch po wisłę i aż do
samego Bałku i kurlandzkie strzeże i obronne granice swoje wojnie
a wiązowicie: kijowską, halicką, lwowską, chełmską, bełzką, podlaską
wotyńską pruczyńską, mazowiecką wileńską i połocką i wielkiego
w pomienionych ziemiach i prowincyach nazwał mistrzów stanowe swoje
sobie kowolne i zgładzili i ale co rozporno i zapisteżowiązą,
wszystkie swych braci nazwał Rokolaniu w wspomnianej podłamnej formie
zapraszy: od wiary objeżdżi prawdziwej grobowniczej odzwali i do
pogubnej ferai i wymiłowej zabludzenia wiła grzechem i wmowieni
nad sowiest chrześciańskie mahomiczkowiańskiem pogrzebli; przy
Wisłę, i pogwiecili; wzgrzeli dawnych kniaziów i bilni pobrali
Bożnicze nasz grobowniczki chrześciańskie i ubiwodrzejscu pogrzeby
i mandaty procziwiny, miłościwy i wiele potrzeb pożytki sledzeni
i dobrze swiecy skonwencyi. Że gdy i tego dziwowidzenia pobrzeb
ubiwanego chrystyańskiego i wiecznego wzgrzeku mało im było
ze chciwość bożnicze w swoją obrotu i swej kaźdy w wieczeni
i wiecznemi pomienieniu, zeszłości rok i kaźdej nakowicie wszystkie
pustowniki wobec wiel Króla P. Wilh. nawet wszyst wielkie dziwy
ostatnich od pobożnych Wielkich, jako to w Polszcze Trzebnickie
Jerusztawie, potkowy i swych wszystkich godnie i wiele po wiele
dla stanowi dwiema kiaziu ubiwanie matrymonialnie, wzgrzeli
wtemej i podwiemej ojczyzny nazwy (w siedzieli i rozwaszpotrzebnej
kaźdej Wschodniem krzyżowym ubiwy dwu dwiema Chrystus pośredni)
w trzymaniu ojczyzny i wiązkalenicznie
i wiązkalenicznie w trzymaniu ojczyzny i
wiecznemi i wyżnemi i
wiecznemi znamienitych kodi i kaźdej wzgrzeli i wyżnemi nazwan nazwy,
wiecznemi zamyślonym i pomiarze nazwan nazwy,
ale tylko go w pamięć wiecznie reprezentowanie, ale i po swej Patronej
wiecznej obserwowaniu, pracziłom wiecznemi i wiecznej wiązki wiązki pomienia,
wiecznemi wiecznemi. Pisze ją pisma listy wiecznemi i dokumenta, gdy wiecznego

Jakie zaś wam samym wszystkim Ukrainianom od nich
Polaków i żydów ich arendarzów i ulubionych faktorów, aż pole nasze
działy się krzywdy, ciężary ostoblenia i rozorenia, tych my tu
nie wypisujemy ponieważ wy sami o nich lepiej wiecie i pamiętacie.
To tylko tu wam przypominamy, że do takiej przyszłości byli niewoli
u Polaków, że wam dwom albo trzem na mieście na ulicy i w domu
swoim zszedłszy się, zakazano i niewolno było z sobą rozmawiać i
o ~~pot~~ potrzebach swoich gospodarskich pobiesiadować, bez czego i ~~[illegible]~~
~~[illegible] i wesele~~ chrzciny i wesele obejść się niemogą, a co
Bóg Starca dał człowiekowi usta do mówienia, te Polaki swojemi
ukazami swymi zakazali i wrew polityce i zwyczajom całego świata.
Któreż niezmierne czasy i ust zakluczenie, ponieważ miłość boża
wszechmocna błogosławiła i pomogła nam orężem naszym wojennym
odsiekli i odemknąć pobieżdżeniem znamienitym w dwóch wyż ~~[illegible]~~
rzeczonych potrzebach Polaków supostatów naszych, ~~tedy~~ dlatego da budet od tol
prisno chwaliny i wynisomy imie boże jako wsparcie w ~~[illegible]~~ biedzie i uciskach
wzdychania i łez waszych przez polaków ~~[illegible]~~ wylanych i wylewanych.
Aześmy niniejsze z Polakami wojnę zaczęli bez wiadomości i rady waszej
całego narodu zato wy na nas nie urażajcie się, gdyżmy to uczynili tak
dla lutszoi polzy (~~[illegible]~~) naszej i waszej nauczywszy się ostrożności i
~~[illegible]~~ lutszego wojenskiego uprawlenia z przykładu przeszłych hetmanów
braci naszej pod Kumejkami i na ujściu rzeczki Starca z Polakami
niedawnych ~~[illegible]~~ czasów, którzy ponieważ przed wojną swoją uniwersałami
swymi do was po całej Ukrainie wysłanymi, uwiadomili Polaków
o swoim przeciwko nim zamiarze, tedy tym uwiadomieniem przestrzeżeni
Polacy, jak należało zapobiegli złemu swemu, przygotowali się, i
na pokonanie wojsk kozackich przysposobili się. My zaś takowego

Kopia listu Bełchackiego do Ketra z obozu pod Archyzami 20 Maj 1677
pokazuiąca o pogromie Wojska Swarzenskiego w 24 Maja

Wyprawiwszy z Obozu w Kocim pomiędzy Tat, przyszedłem do Ketra w Worek
po Wielkanocy we dzień niedziel, gdzie Jmpana Krakowskiego z wojska
zastałem — drugie wojska różnie po ukraińskich miastach pod Starostami stoiące
zastawszy już tych, którzy przeze Chmielnickiemu, tenakies kontrakt uczynili
to bydlęcia pod onoim wyjazdem wyszli 6. 7. 21 aprilis. A ponieś naprzód ego
Jmp. Krakowskiego, p. obersta Jeremiasz, pan komisarz z kontraktami wyszedszego
p. Zaphia obrister, p. pułkownik nasz z nim naszego towarzystwa 10 mnie
dy mnie p. Stanisław i z pod różnych chorągwi towarzystwa niemało
z ochoty między mnie i p. Jan i p. Mikołaj i p. Mikołaj z pod chorągwi
p. Romanowskiego; z nimi pospołu wrzaskich chorągwi 4, dragonów 300,
C. polem y z nimi kozaków regestrowych potoczyć potem, druga strój ordy
Dnieprem, to wszystko pewnie Chmielnickiemu. Die 3 May przyszła do nas
nowina, że tych naszych co polem orda, Chmielnicki, wyprawiwszy z racicy swoje
przebrawszy do siebie ordy 20000, drudzy powiadają 30000, których sam pod Kijów
przebrawszy u Zdyk Ordy, w polach, 12 mil od Czechryna, od Kijowa takie,
w sydnia po wyjściu z Czekus d. 7. 29 kwietnia odszedł ich, do których wiele
to ciszy Bóg przybywa i na kozaki dzień dzienie z Starostą kozacy i tatarzy
Perma ich nibrzeżne nasi przy tobie, Po tej wiadomości nastąpiwszy panowie
pułkownicy chybra skupiwszy swe wojsko wszystki pod Czechryn 7. maja.

10 maja stanęliśmy pod Czechryn obozem; 11 maja przebrawszy się
przez Tarnine rzekę, przez Czechryn przeszedszy stanęliśmy obozem od pola za
miastem, skąd następnie na obóz iść i oblężenie ich z tego obleźenia, wrzekli
wojsko tylko na pewnie pamięci, które bardzo niewielkie, tylko 1000. pana Wojs
wody Sandomierskiego wchodu przyszło ludzi 1000 a p. Siemiaszkiego
pułki ludzi 1000 z tłomnie i sam pułk z obozu; drugich w godzinie wyszli z armaty
Ci znowu 12 maja przyszła nowina niewielka do nas, że ci Kozacy, którzy
wody byli posłali Chmielnickiego, starszyzna wojska jedynych posadzili
drugich pobrawszy do wojska, sami się do Chmielnickiego przechylili
Tatarów sam do nas przez to wiszą na to stronę Dniepru przepuszczą się,
których powiadają jest 40000 ?, a wszyscy którzy wszystki niebrzeżne Ukrainę
leżą za Dniepr idą buntujące.

15 maja przyszło ludzi białocerkiewskich do obozu 600, innych ludzi jeszcze
p. Wojewody Krakowskiego Tatarzy Jmpanie Starostę już pod Białocerkiew
gotowi na nas czekają z innemi pułkami, gdy by wiadomości wielkie wojska
innych pułków, wszystki się mogli
wtoż pospołu idzie, aby za pewnego się dzieje o tych niebrzeżnych oddziałach d. 7.

Dziś 13 Maja mogliśmy się z tem listem napisawszy pod ten punkt [illegible] zebraliśmy
pewny zaczęty, z którego spodziewamy się [illegible] wiadomości. Ale trudno było
z pewnością, iżeśmy o nich nie mogli nic mianowicie pewnego, tym że się trzeba z w oblężonem
mieście, z podziemnych nie spodziewać nic mianowicie jak tak długo prawdziwego, że nas nawet takowemi
miesz uchodzi, niewiadomi jak radzy nasze prawdziwe tylko od p. Boga i Nas tego takiego
nowego sposobu z wojskiem wszelkiego na nich, to nie mogliśmy się dowiedzieć.
Dziś od Orlikowa [illegible] przybyć [illegible]
z tamtego pogromu p. Jakubowskiego, z mieszczanami nowina, a prawie ogólna od
Orlikowa pochodząca, że nasadzie wiadomi nadzieje prawdziwe mogli się dowiedzieć od tych
Wód, na których teraz z taborami nastąpiwszy, z wojskiem płyną na miasto dnia 16 Maja
b.j. w celach o potrzebie [illegible]. Bomb się nasi bobrowi Jego, ale [illegible] [illegible]
powiadają, jest pod 80000 z hakiem) nie mogli otrzymać. Nie mianujemy, bo się
bo w takim razie trudno widzieć, tylko powiadamy się p. Humbolta, komisarza,
rabito, innych wszystkich oficerów rabano, a p. Wiśniowskiego bi rabito [illegible]
Stefana Potockiego &c. O innych nie nie powiadamy. Powiada [illegible] że, że
Ale tego tak długo wstrzymywać nie [illegible] aby że prawdy, które
miały iść na obwód ogarnęły, o tem umiał przodkowy takie [illegible]
od hospodara wołoskiego, ale [illegible] że się nie mogą
ich odstraszyć, wszystko może onich wyrzekli, ale ich wiedzieli. Powiada też, że
pomiędzy nasze [illegible] [illegible] a tamtego obozu naszego 10: p. Tymowskiego,
p. Sowowskiego, p. Dembrowskiego, p. Borzykowskiego, p. Bilkowskiego, p. Ob:
nickiego, p. Chrzanowskiego, p. Gaczowskiego, p. Jasserowskiego, p. Chmielowskiego
A tam było skorzystowania [illegible] z hetmańskich p. Starzeńskiego z p. Ob:
nowy Kamieńskiego p. Kacwiłchowskiego i p. Lipskiego Komisarskiego [illegible]
pod [illegible] każdy najmniej 20 tysięcy towarzyszów pod [illegible] drugiemi, i pod 80.
Tamże stoi z tych pułków p. Gabryel ozyn p. Jendrzej z pułku Kozłowskiego
regimentu zaprowadzał w tej mianowicie [illegible] [illegible] z mocą pomiędzy
Stanisławskiego z obozu najmniej 60. Takowe obozy [illegible] pod
pewnemi expedycyi pozwolą, a podobno i mniej potrzebnemi, bo bo mi nasza
rzeczy tu takiego na [illegible] zapomniały bi tylko na obozie. Na co nasadzie bardzo p.
Kozłowski, [illegible] na 26 ma bo radzono a nie tak mniej tego przyczyny nie bi [illegible]
p. Komisarz, który i sam zginął, bogdajby na wszystkich [illegible] Pały [illegible] nasz
pozycji, że wiadomości, tak dzieci Jemu, od [illegible] [illegible] [illegible]
stki na nich Jemu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
dziś pod Mosna! do prawdy, bo zgoła pewnie takiej prawdy z takowemi wszystkiemi
trudno się [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tabornie zaraz za nami mieli się, jakie wiem, że pójdą w takiej prawdzie na
wszystko. Pozdrowienie wiecej pisać, ale w takim razie trzeba wszystkich a dzieci ich
jeszcze prawdziwy, omnia me deficient.

Wyjm. Ossol. 189 str. 51.

Tegoż Listu Biskupskiego de data: w obozie pod Berkasami 20 maj 1648.
Mianowicie o poprawie między Krawcowcami a Zeltyl brat.

Wojskowy z Zabrzeg w Kwiecie pomieszkałych, pogwałceniem do Berkas we Wtorek po
Wielkanocy we dwie wiedzie, gdzie Stefanowa Krakowskiego z całego wojska rostawcom
Drugie wojska wiemie po ubranych wiernych pułkach stoto niezastawny jest tam,
który pewien Chmielnickiemu kozaki kontentowi pewni, bo tydzień pod wiem
X wojskiem wyszli d.j. 26 Aprilis. A powiat napomnę tym Stefanowi Krakowskiego, p. starost
Olewinski, pan Kmicic z kozakami regimentowymi, p. Sapiha wojewodzic. p. pomocnik
wsz i z nim wszyscy towarzysze 10 niezły wiem p. starostowe i z pod wszyst.
z Chrzczon kozackiego niemata i odesły między nimi: p. Sas i p. Olbrycht i
p. Sikulski z pod chrzczon p. Kozakowskiego; z nimi pewien kozackich chrzczon 4,
Drugimi 500 z li pułkami z nimi kozaki regimentowych pułkom polem, drugie wsi
wsie Dnieprowe, te wszystkie pewien Chmielnickiemu. Że 3 maj powiatu do wsi wsie
ze tych wszych, co polem idą, Komisarz wszystkim z zaciągu swoją proporcyą do nich
Drug 20000 duszy powiatuje 30000, których dano pan Dnieprowe pogwarowano w Zelty brat
w potrzeb do 12 mil od Cudnym we Krzyżowe takie, w tydzień po wyjściu z Cudnym d.j.
Lg kozackim obozie id, do którego czas to wiecej rady pogłyszą i na każdy dzień do
wiedzieć skarmiąc kozacy i tatarowie. Bronić o niebezpieczeństwie pan Dnieprowe, po tej wiadomości
mniu nieskończyć panom Litwinowi obydwa dwojewy na wiele wszyst pod Cudnym
17 maja.
10 maja stanęliśmy pod Cudnym obozem, 11 maja pogwarowaliśmy się pan Tadeusz
nikt z pan Cudnym pomiędzy stanęliśmy obozem od pola za miastem, a dwie wyszły
ze dwiema się z obozem ich z tego obozowie, oczekiwaliśmy Kiedy za pozwoli panowie
Potem tylko Ks. pan wojewody sandomierski wrócą
Potem bardzo wiecznie pozwolili

zginął, bo w bitwie raniony "Krzyżem orderu", który przysłał mu p. Kamieński Komisarz zebrał między wojskiem w wierzch rebrem a p. Litewskiego tu retro. Hetman Polny Krakowski etc. I między nie nie pomiarów pomiarów: to w ale tego tak oddaje wytrzymy w ich ins Istarowy, ale [illegible] pewnie, które ze mnie się nie widzą zgarnie; o ellen mili pomiarów tak Stefanowi Lubomirskiemu od Hetmana litewskiego, za chęciem obrony, ich, a ruszy nasz idziemy, jeśli ich istratowany, wszystek mur się nie wyrwali, ni ich wielki pomiarów, a pomiarów wszego rymem wielki a towarzyszów wyżej 10. p. Franciszkiego p. Lorowskiego p. Szymborskiego p. Bryglewskiego p. Chrzanowskiego p. Stanisława, p. Chapteniu, p. Gierowskiego, p. Jarzemskiego, p. Rivorchickiego. A tam byli chorągiew Kamieniec z Kamielich p. Stanisły Lorenciewskiego p. Stanisły Kamieniewskiego p. Zaciel Chrzeszt i p. Sapiehy Kamieńskiego Tiotrem, pod Kamieńcem, ranionej 80 kilka towarzyszów pod dwiema i pod 30. Tamże stanął w tych pułkach Gabryel syn p. Jarandzia piąty brat, którym reprezentował wyżej wniesionej, a tam zginął pułkiem i z pod swoją chorągwią z towarzystwa rotelty swoją 60. Tak wiele starty swoją w tej tak wigorujący expedycji pogineli a podobne i swoją potrzebni, to to nie nasze mieli Kozaki w Zaporowie bić tylko w ostrzeniu ha co bardzo nawalne p. Kmielowski. Jemu nato radzono a nikt swoją tego pogrzebu nikt, jeno p. Komisarz, który i sam zginął, bogaty w upadłości.... (dalej nie ma)

Pomyśla: to wszystkim trzeci dzień temu od Lipporten, że ci i bajka Chmielnicki nie dawaja słów, ale zaraz rozejrzeli, bez, swoją dwiecznie. Przy dziś na tej wielkiej wyniki wyżej ci i pod Czerkas nast ku Dniepr Cerkas; dziś ku Kaniowi, do powrotów, to zgoła pewnie kolejej potrzeba stał wstrzymać wojskiem Tatarów i tam Kanie dla zatrudnienia pogrzebowania. A tam oczekuje pewnie, że Lotaryngia zaraz za swoim wielkim, jakoż wiemy, że pojdą w takiej potrzebie za wielki. Ja Dyktuję co wiecej pisać dla wtalim razie trzeba ordynacji a dawnych stanowczych postanowienia, o czem nie desiderata.

Rejs Offol 189 str 54.

Pułk Gabriela w pr Kaniowa. wnuka Stanisł, Bielowskiego Pułkow i pułkow, Pierw Stanisł Pawłowicz Pułk Stanisł Lubomirski.

Z czego pułk Kr pułk z do Lubomirskiego na wiosnę. —

Pancha talon obrotnic, czyste pułk pry Ch. 10000

pr Stanisł Pawł Lubomirski Kraj z czego: w swoją dwie mogli 54 i swoją wyż swoją

30 maja 36
166

Hieronima Ciercierniego Chmielowskiego
Kopia listu do pułkownika wojsk zaporoskich do Woły Kijowskiego
z Białej Cerkwi 20 maja 1648.

Oświecony Wilki wszystkim i Orda idzie w państwa JKMci. Ukrainy wstrętna i zatrzymania nie mogą dać, gdyż ich kilkadziesiąt tysięcy pomordowanych. Radzę Wszystkim bez ostrożności i najlepsze swoje jako najlepiej obwarować i tak obwieścić iżby do niewspieszenie na Kozaków nasłych. Jako nagle wiadomo, Ukraina z dawnych wieków mocno zostawały, to my wedle praw i zapytu starodawnego trzymać ją będziemy państwu JKMci i Rzpltej, nikomu z Kozaków nie a nie nie chcemy pozostawić, tylko wedle dawnych przywileiów JKMci Królom Ś. pamięci nadanych prawdziwie nasłym. To Wszystkim obwieściwszy ustrzegą moje uniżone Nowiny. &c

Respons na ten list Woły Kijowskiego

Luboć to niewątpliwie mniej z Wami, iż nie jedzie to pospolicie nie o siebie, ale na cudze, i o niepospolitego Ruszenia. Ale nieprzyjaciel ubiegnąć ją to pospolitego; i tego czasu z Wami do potrzebnego rzeczy zawadzieniu. Jeśliby pospolite ruszenie Wam odmiana, i co powiadamiacie mości z tego samego sami jedzie tej odmiany krzywdy Wasmości, i co powiadamiacie mości o stanie w Rzpltej; i w potrzebnych pomoże obronnej, i pisy wiem zgoła JKMci Rzpltej, pisy Rzpltej, pisy Wilna JKMci panu dawno mocno stanowili, umocnili; lecz nie wiem za jaką odmianą i przeciw Rzpltej wiarom i Bogu i pisom Rzpltej i Królowi JKMci. Ale potwierdzeniu rzeki swej z wielkim potrzebnych czasu uniwersałem stanu mości. Jeśliby ci tego z starszych Wm był odmiana a ten niektóry mogłem skarżyć do Ukrainy wystrzelania, jeśliby starszy wojskowi niektóry, ja nigdy nie wiem jako wiadomie potwierdzi się u Króla JMci, jakoby niewiadomie sprawiedliwie potwierdzi

Prymas do Marszałka W. Kor.

JWMpanie Marszałku Kor. mój wielce Mpanie i przyjacielu!

Nie tak przypominam WMMmpanu quid muneris WMMpane ratio pod zamieszanie takie Rzptej poscat, jako raczej z urzędu mego braterskiego proszę abyś WMMp jeśli vires permittent na granicach ciała tak zacnemu zajechał, rządu i bezpieczeństwa jako z największą przystojnością przestrzegając. Co niewątpię, że WMMp sobie animi vigore uczynić będziesz raczył – albo JMpane Marszałka nadwornego do którego ja też piszę officii admonebis. Oddaję się zatem z służbami memi łasce WMMpana – w Łowiczu 22 maja 1648.

M. Lubieński Ar: Gn:

Rpis Ossol N 231 str. 165/2

Generał wielkopolski do przymusa

~~[illegible]~~

Illme principe ed Rde Domine Dne ~~[illegible]~~ obsero.

Niewątpię że WWmmpana jako antego w ojczyźnie naszej przymusa nielada jak percudit ten funestus ojczyzny casus zejście z tego świata S. p. Króla JMci pana naszego łacno rozumiem uważyć możesz quam importuno tempore, podczas jednych nowoczesnych drugich nieuganionych Rzpltej naszej ogniów. Co jednak przyjdzie od Rossiów majestatu pokornie przyjąć a in hac orbitate nostra non deesse sibi. A że mearum partium jest w tych krajach providere securitati podczas tardo niebezpieczny, gdzie jako mam wiadomość do tej garści ludzi, która z obydwu stron pod ten czas w Slasku się łaniła głowne armaty tak cesarskie jako i szwedzkie ciągną, do WWmmpana jako primatem Regni uciekam się pro consilio, życzę, abym mógł wziąć informacyę, jako in isto limine niepewnego ~~[illegible]~~ Interregnum w tych województwach sobie postąpić mam. Ja jako w tem, tak i w dalszych ojczyzny naszej sprawach chcę sequi vocem WWmmpana jako pasterza swego. Oddaję się zatem etc —

w Przygodzicach 27 maj. 1648.

bez podpisu

Rkps Ossol. Inw. N 231 str. 145.

Generał Wielkopolski pisał ten list — patrz list do Kanclerza z Przygodzic 28 maja 1648.

Generał Wielkopolski do Kanclerza

JWXP. Kanclerzu Kor. mnie wielce Wmpanie i stryju!

Wiadomy żałobną wiadomość o osieroceniu ojczyzny naszej przez zejście z tego świata Króla Jmci Wmpana rozumiem, że Wmpana i non jurato credit, że ciężko żałować muszę nietylko jako wierny poddany pana opłakiwając, nie tylko jako beneficiarius Dobrodzieja ale i jako Civis, upatrując quam importuno tempore Reipub. p. Bóg Go nam wziął pod ten ogień nieugaszonych Koreckich buntów, podczas niecnotliwych traktatów szwedzkich, do których Wmpan vatidico spiritu accelerabat; pod niepewną wszystkich sąsiadów przyjaźń. Woli jednak świętej trudno refragari a subveniens przyjdzie orbitati patriae maturo consilio, którego — a gdzieby zeszli i expeditius i maturius jeśli nie ta Wmpana? Zacnem pokorność proszę, abyś zdania swego certiorem uczynić liczę raczył; do czego w tych Województwach mamy powszechnie in isto Civitate nieszczęsnego Interregni zelione securitatis Sanctej ściany. A sama zaś główną sprawę, na której cardo vertit ojczyzny naszej będę chciał słuchać Wmpana którego się tacem jako najpilniej oddaję.

W Przygodzicach 28 maja 1648

Bez podpisu na dole i na górze ale nie ma wątpliwości, że to Generał Wielkopolski pisał

Rpsf Ossol. 231 str. 154/2

Kanclerz do Prymasa.

Illme princeps et Rde. Dom Dom et amice Observ.

Dnia wczorajszego pisałem do WMmpana in quo statu res Ukrainne i wojsko Rzplitej zostawa, pisałem także dnia dzisiejszego z JmXdem poskanclerzym, Kolega mój zaczął się w tej mierze z WMmpanem, co nam consulliss saluberrimo w teraźniejszem zamieszaniu videtur i z jakich respektów praesentia WMmpana ze tem tu miejscu ~~videtur~~ requiritur. Zaczem teraz tu nic więcej przydać nie mam, jeno to, że te uniwersały do mnie odesłane, ex mente WMmpana dyspozowałem i poroczytałem do Województwa ruskiego, mazowieckiego, podlaskiego i Księstwa Litewskiego. Ani się WMmpan żadnego in hoc passu nie ma obawiać mancamentu, byle i inne eoque exemplo et ordine do Województw Wielkopolskich i innych posłane były i jeno Cancellarzy WMmpana expedyowane. Nihil tedy restat, jeno abyś WMmpan do tego od którego wszystko dobra procedit tak z Archidiecezyi swojej jako innych Juniów obwieściwszy devotionem instituere raczył, iżby z providencyi swojej boskiej subvenire raczył naufraganti patriae i podał in reprobum sensum zawziętości pogaństwa i wszystkich nieprzyjaciół jej.

Oddawam przytem samego siebie etc.

Warszawa 30 maja 1648.

J. O. K. K.

Rzecz Ossol. N 231. str. 144.

41

WMPanie Generale Wielkopolski mój Mościwy Panie i Synowcze.

Nim posłaniec mój powrócił, któregom do WMPana, lubo nie najpierwszy (bom niechciał być feralis Cometes) przedtem jednak i wcześnie dosyć z tą nieszczęsną i nigdy dosyć nieopłakaną nowiną śmierci JP. Król. JMPana i dobrodzieja naszego wyprawił, doszło mnie pisanie WMPana pełne affektu i confidencyi pokrewnej za którą WMPanu podziękowawszy, jako ją amplector, tak wzajemną respondere chcę WMPanu. Co się tknie ~~tu~~ conferencyi naszych de securitate tamtych Województw Wielkopolskich ~~pisz~~ pisaliśmy z JmX podkanclerzym kolegą moim do JmX Arcybiskupa wypisali zdanie nasze, od którego WMPanu doniesione będzie, jakoby tamtej ścianie pod czas orbitatis nostrae było prospectum i dalej cokolwiek occurrit WMPanu do wspólnego z nami in eo rerum nostrarum statu znoszenia raz prosze fraterne communicare abyśmy tempestive mogli zabiegać ingruenti periculo, któreby imminerat na nasze ojczyznę. Oddawam się zatem etc.

W Warszawie 31 maj 1648

WMPana uprzejmy stryj i sługa

Jan Ossoliński KWK

Rpis Ossol. N 231 str. 152/2

Jest ~~to~~ zapewne odpowiedź na podobny list, jaki Generał pisał do prymasa 27 maja. prosowaci

43 ~~24~~

Mpanie ~~Oberst~~ Obersterlegtnancie!

Czas teraźniejszy przy nagłych na ojczyznę od pogan z rebelią kozacką złączonych niebezpieczeństwach przedtem tej ścianie Ukrainnej Bastu belli gorącej potrzebował succursu. Przedtem nad Gwardyą po Sp. Królu Jmci powstałą być nie mogło, która z naznaczenia Jmci X. Arcybiskupa jako primatis Regni a z dołożeniem się i pozwoleniem Ks. Pieczętarzów i innych Jmciów panów Senatorów idzie pod regiment Jmpana Krakowskiego. Zaczem przyszłości mi to Wmci pisanie moje dać, abyś dział 12 polowych ze wszystkiemi przynależytymi potrzebami z Cekanów lwowskiego chociaż i w niebytności Jmpana Oberstera Jmp. Osińskiego ~~[illegible]~~ obornemu WXL i pułkownikom tych ludzi wydał bez wszelkiej remory. W czem Wmci assekuruję i upewniam, że żadnej przeszkody od Rostej a pogotowia z nikąd innąd niepopadnie trudności i owszem jakieby stąd urość mogło incommodum et periculum, takby pewnie i w tem nie uszedł, gdybyś to uczynić niechciał nagany. A zatem się pilnie przyjaźni Wmci oddaję. W Warszawie 3 czerwca 1648

J. O. K. K.

Rzpis. Ossol. N 231 str. 157/2

Copia listu albo suppliki Chmielnickiego po tym excessie jego, po wzięciu hetmanów i poranieniu wojsk do Króla JMci już po śmierci przysłany dnia 2 Junii 1648.

Najaśniejszy miłościwy Królu panie nasz miłościwy.

Zgrzeszyliśmy, iżeśmy hetmanów do więzienia wzięli i wojsko WKMci, które na nas następowało czyniąc wolę WKMci, rozgromili, ale miłosierdzia żądamy. Sorgość gniewu WKMci do desperacyi aby nas nie przywiodła, teraz czekamy responsu ~~WKMci~~ i miłosierdzia, wiernie powrócimy a sami się ze usługą WKMci zejdziemy. Bogdan Chmielnicki wojsko WKMci zaporowskiego starszy. —

Rzecz. Ossol. N 198 str. 474

JWMp Wdo Krakowski mój wielce Mpanie y Bracie.

Już i my otartszy (słuszne zaprawdę i powinne) łzy nasze ab amplexu Reipublicae petimus solatia i to czynimy cokolwiek prawo instituta et exempla majorum a naostatek jej samej teraźniejszy śliski status pozwala. Nie wątpimy że i WMmpan to już przez JMx podkanclerzego deklarował ojczyznie wspólnej prostas, mając w tej mierze deklarowane zdanie nasze za takową WMmpana solicitudinem i ochotę wielce chwalimy. Z Ukrainy co godzina gorsze wieści percellere nas muszą. Kto tak ciężkiej alteracyi dał przyczynę, sądzić będzie Bóg i potomne wieki. JMpan Krakowski za przypomnieniem przez wiele pisania jednego rozumiem że nieomieszkał wyprawić do Porty a przynajmniej do pogranicznego baszy Sylistryjskiego i bejów w sąsiedztwie z nami mieszkających ale i do samego Kana perekopskiego. Atoli i ja za ~~[illegible]~~ zdaniem WMmpana idąc, zniosłszy się z JMx podkanclerzym kolegą moim do Wezyra wielkiego napiszę upewniając Portę tameczną Ojczyzny Rptej a oraz uskarżając się na swawolników Tatarów, że Hetmani gdy na ten czas tej Rptej zabiegać chcieli, aby swawola Kozacka nienaruszyła pakt z domem ottomańskim oniż z tymi zmieszawszy się na państwa Rptej nastąpili. Co dalej, słuchać będziemy rady WMmpana wysokiej, którego p. Bóg in Collegio nostro nietylko lata ale i samą ~~prowi~~ prudencyą tak długą dzieł przeszłych experiencyą ~~z~~ sposobnością vecit.

bez daty. J. O. K. K.

Rpis Ossol N 231 str 156.

zdaje się z 3 czerwca 1648.

Illme et Rndme Dne Dne et Fr. observme.

Impan generał Wielgopolski dał nam znać, że zniesiony się z Jmciami panami senatorami tamtejszymi i ex consilii ipsorum convocował nobilitatem do poznania się pogoty powiedziałek, gdzie securitatem krzywdorzeczy Lewentynych chce sobie obmyślić co Jmć opisimo consilio czynią, że ustawicie tym, którzy ingruere mogły zabiegać chcą niebezpieczeństwom. Tymczasowy tego ubyt Wmmpan na to ke Crowskaya pisaniem swem postui rzeczy dissuadere im ze te ostatnie a oraz promittarajet im te niebezpieczeństwo Ukraińskie i zabiegać ich, aby przy obmyślaniu niebezpieczeństwa swego pomyślił też de subsidiis Jmppo. Hetmanum i wojsku ukraińskiemu, którego potrzebne pierś jemu wiecie talarów od roku przyszłych zginęła a za subsidia Jmpanów Ukraińskich mallet spes, gdyż ta woyskła Jmpanów polskiego które mieli, w swoją ich obsadę i panów swoich odprawa. Jeśli z tych krajów pomiędzy prowincji nie beda mieli, jeśli tamte kraje zgubione bez ruiny. Jakowemu pisarzowi pisał Wmpanu, że sprzód do obmyślenia postrzeżenia nie mogli bez pewnej wiadomości, jeno ubyt Wmmpan jako najprędzej potrzeczył Jmpanów senatorów tu do Warszawy convocował pomd sejmikami partykularnymi Mazowieckimi. Tak i teraz powtore ste prowincji. Jeśli ci tego pisze Wielgopan, że dowiedzieli, o tem nie ktoś pochwalił mimi, daleko tolerabij Wmmpa convocati i sama necessitas to wyciąga. Jest tu to wieść Jmć Królewicza pomazańcowego za które i my przypadamy abyś Wmmpan do Jo. Brace posłał francuskiego rezydenta, confirmando w tej pomyśli, która korona francuska Jmć Pani Sta. Królowa ofiarowała a jako miedzy Pana a Królestwem dwiema nie ma wiele, tak ubyt tego pomstujący ubyt sub tempus Jubilaeum zadny od Szwedów zatargi nie miedziny. Co polecony pod miarki Wmmpanu tam i tego odprawy. W Warszawie 3 Junii 1648

J. O. K. K.

Rpis Offol N 2231 str. 155

JW. Mpanie Krakowski Mój Mpanie i Bracie

Wczorayszy pisanie WMMpana, w którem nam oznaymuiesz rzeczy o niedotrzymaniu wiary tych którzy byli Dnieprowe przeprawy na dobywanie Chmiel. zwrócego Kozaków a otwor y wygubienia przez nich reszci wojska i starszyny z nimi postawy. Pozwolil przytem Lubo nie w samego WMMpana lecz od innych Panów, nasamtasz mianuiesz, ze i ci, którzy z Panem Synem WMMpana wyprawieni byli, circumventi, rzezia zbadz Kozacka, mianie oblacie tatarskiemi z pod nich rozerwani kostrat swoych wielki, dorobky swoie w pogaiskach nieswych przyprowadzili. Zata tych zeteli za wiadomoscia, która jako procellere musiała serca nasze sadzic uwazyli, nicmniey przodnego znalezli miedzium, wyprawiliśmy te gazet pocztaty przerzdzi Wielkorzecy a Nowy tak pieny jak i drogazniejszy i onym znam celerime iii za succurs contrahendum Panie Synie WMMpana i za ta pocztowa niewatpliwa wiadomoscia z Smk Arcybiskupem, cujus auctoritate jako Primatis upra. tuiąc periclitantem Rzpta facien wielkiemy pondus medium supplementowalismy wojske Kwarcionego. Na co bit Pan do nas WMMpana przytaczy Senatorskiego zgromadzeniem nowem pod ten czas ingruentis periculi, którego WMMpana zaiscie ile tak sliski stanu Rzpta i czas interregni requirit. Upewniaiąc ono WMMpanu, ze wojska Rzpta, gdy cale ich ich accedą wojske [illegible] prospicieć, z nimi wszystkimi wielkie WMMpana debelit i rycerskie cale ich zeszmyrzajacemu nareszcie pomoc WMMpana stipendium pomy wielkiemi wolicznosci odsiel powinna zostawic. To tedy in tam repentino casu potrzeby WMMpanu zostawic. To tedy in tam repentino casu potrzeby WMMpanu medium nie wiezatpiemy, ze solita prudentia i cnotliwa twoja intenneum rediff tamte strony i wszystkie tyczyne nas. Wiecey przytem tacze zawyde zichi z przekonwecia nasze oWajemy. W Warszawie 3 Lutego 1648

Z. O. K. K.

P.S. Oncubitalem tego suppplementu przeczytaney na rzecz i fidem WMMpana, którzy mnie znami jest obstrictus Rzpta.

Rpis Ossol. N 231 str. 156

Relacye krótsze kilku wojsk kwarcianych w Węgrzech wi: y potym zniesienie Tekoli z Skepsey Bethary konnymi per Kornmann od Jasper milestaje ostatnego poselstwa

Jeffanie Nayasnem Kor. mey. Mpanie: Brace:

Wojsko nasze w dniach pasek za Tekoli wsi wzgliwem wlasem od Kreslau: Tekoli obtorno grosse dni duodecima Kills ostensum bellicinctis melagno dper dauerg do tractatu progressionis i venit veteranus centurio sf. pp. Christofori Chrzanowski, inspector daleryk jej zawsze nie wzgoz, dato i uicuranowny obtorno Cesimum Christianissimo bellis plak armaty oncuniis z powinnienie Jasper Stefan Potockiego Kantelania Ord. wyrate. Ale wojsko Chmielnicki nie dotrzymał Słowa, bo armata wlasna ad oppugnowali. Dnia 11 maja Kowie nasi z tabor wyszli za odjeciem pana wiepygnacie wody. Tandem dnia 16 maja i cani expugnati rostali: i w nas wiepygnacielskie wsiui za jako to. Jasp. Stefan Potocki Kantelania Ord. P. Sremberg Komisan Kacali, causa et origo malorum + fama fert ni amputatis manibus et podkas et gnissa nimia alia tyrannide of Chmielnickiego cancer ritty jest a potem jego w wojsku koszlikowem do kasta do nicole wiepygnacia a za opportunum ad potkan pana wiepygnacie wojenna. To pewna ze wongotto tandtyzne wojsko nasze, które ad [illegible] Prayslucia tydzien zaczęły cale zginęło za zdrada drogami pewnie on dobrej Wiary ni jako to religii greckiej ale wiepygnacielskie zapewnili. Horacy Zaporowscy, Wiary wole porte ligh ze nicienicie Chmielnickiego, do Lepsi zdrajcy przystali, dwóch pułkowników wojsk Belaha i Baroz Bazac zdemoralizowany. Jasper Krakowski pisze 20 dni w obwicie Kozinie ad Kathej niemogąc nicie wiadomości, co si z tabo, Jest dyna jego obiata, bilo si pokoj stanie. Bazac ad jednego Koreska do pastali wojska nasze cam et occasa i ze wojsko kozikki pospieszenie ad pana Dniestr nie pan zatorad ale w Kupnie wielkiej z zdrajcy Chmielnickim stanem. wiciem ad Chrzanowski bigate wiepygnacielem stanę, Chmielnickiego pan zwoatem nie et religionis, bilo si kuccany pokonanie, nie, miemienia. Zadem zatrzymieni nie pp. Michaeli wiewodzi wojsk Ruscy wojne go pay wbr 5500 z panicami dzrapiami, dac pay pojsie do miejsca kupiemiejsce. Ad pappant kotki pewn et nie wsp tam in volen? a nie ka pan to pewna nie si wyrzec) bom emilio dobi kubant, nie Klimy si multata pecunia laborabant nicklimy panuie terrore perpetuo non nie pokazuje wiepygnacia jako wielki upotomali. Synyak pokan pp Michaeli pod Korsun i tu ad Kozik nuka w Kowie jakiemi obwarcila potrzyszno si w piedziele swiatecny, wszystko dnia 25 maja wojsko wiepygnacielskie ad nas Chanpi bardo obuzie i groznadne. Expprowadzili z obozu pp Michaeli Skorzyni Chan allam bilki sukin, ale wiepygnacie bac dla wzgled dlatki, wiecznem Sacnym ad Kosmania wiewodzy. Sciie wiepygnacie, wiepygnacy wiadomosci, i nie dali tabornem wstępni nicie, pepnedili wszyst clientak ich i pa drogach si pollongowali, drogich w kaftan jedzyn. zatarowy. Nasi wiedzieli zobaczyn wiedzieli nie wiejac speculatorzy. pryjaci wojsko i prebipitin, skad Kozin wzgiegnie, nie mogli a wiepygnacie opportunitate Emperio wiej, wielkim

Kanclerz do Przymusa

43
55

Illme Principis et Rndme Dne Dne et Amice Observme

Dnia wczorajszego miałem świeże pisanie Imspane Podczaszego Kor. świeżego pełne żalu, a prawie extrema periculo Rzeczy donoszące, jako to WMmpan z punktów ineludowanych wyrozumieć będziesz ~~mógł~~ raczył. Już tedy in eo ąstu frementium paganorum z kozacka złączonych rebelią, potrzeba nam skutecznymi i najprędszemi succurrere remediis, które potrzebują wspólnego z Imspanem zniesienia się naszego. Abyśmy in tam repentino casu Jmciów panów Senatorów pobliższych województw niemieszkanie convocowawszy i tych pieniędzy, które są po powiatach pro tempore niemając innego prędszego do ugaszenia tego zapału remedium, zażyć mogli. Dla Boga WMmpanie, nie racz nam tu denegować praesencyi swojej, ponieważ tem snadniej in commune consulere i z WMmpanem znosić się będziemy mogli — czego codzienne, które zewsząd confluunt ~~[illegible]~~ pod takowy czas, novitates i praesens Rzeczy status po WMmpanu requirit. A my avidissime wyglądając szczęśliwego przyjazdu łasce się WMmpana z powolnościami szczerze oddajemy W Warszawie — bez daty (5 czerwca 1648[1])

J. O. K. K.

Rzeź Ossol. № 231 str. 157.

1) Pierwszy list podczaszego pisany z Lwowa 26 maja z umiem o porazce pod Zołtemi wodzowi Szujskiego Dnia lat 14 Ossolinski pisał 3 czerwca do Hetmana nie niemieckie o Korsuniu
7 czerwca Przymus już z Warszawy wydaje uniwersał o letni Korsuńskiej
zatem ten list musiałby pisany 4 czerwca 1648
~~[illegible]~~ pisał podczaszy 4 go ze Lwowa a zatem ten list musiałby pisany 5 czerwca 1648 ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Powinny bydź wszystkiemu od p. Kochana z Bam 5 czerwca 1648 – z Lwowa jego prawdziwego.

P. Jaskolski, stanowiąc wszystkiemu, przystany do Bam w Slup. Krakowskiego. Ten rad o tem co to pisze spewnić a sam z tamtąd na ono przysłał do wiadomości. Hanu pisz koni po wszystkie przynieść w 6000 tatarow z Lwowa. Wo[illegible] koniem pod Białocerkwie w Liczbie 80000 tatarow a kozakow 30000. Regiment Slup. Krakowskiego na wiadomość siebie zdrowi wszystkiemu, ani potrzebuje. Strzelcy u tatarow dobrzejsza Kozaczy tatarzynem ma dać ze sobą jak najwięcej, tam 2000 ff ma wiec p. Jaskolski a ze 4 wiadła do tego aby dali 100 tatarow z wiadomia aby wypuścił i do tego 200 000 złp. i nasz go tatarzy sami pod Kamieniem w bilo trzeby wziąć i tam pieniądze odbrać i p. Krakowskiego uwolnić.

Jlo Kalinowski wsie wiadomo. Ich pot. kor. postanowia w Toliczi i w pułk. zamy tego chcą powtorzyć sami kozacy dla tego aby im Hanan, państwo swoje zachowanie ustąpił i pułkownik p. Odrowąż na chci 2000 ma wyjść a pomocnicy p. Krakowsky p. Koniowski tako wyjść ze powiat p. Krakowsky, ma dać ze sobą 20000 ff i za stępi swoje. Że Kanowsky danie dam tobiąż 6000 tatarow litewskich zgodziwszy się, ii ma miał dać 10000, zachci z p. Krakowsky ale ani tego odprawił. Brzyszowski pot w wiadomia u Sottarskie tatarzyn wyjść za ramią. Jegomość wszystkie kwaterami i kozacy wodni i zgodzi p. Chmielecki. Kozakowski, Chmielnicki, Dunkow, Filik, Kowidow, Jaskolski, Osfajewski, Mikosz Potocki jest z nami krzyż w wiadomia umarł zgon p. Krakowsky.

Pisarz Cesarzow z gruntu wszystkiemu, pod Kamieniem potrzeb z obozu i od Bratcy tam wszystkie, aby byli do pierwszej wiadomi pogotowiu, aby im zaraz tak otrzymam i wtedy po wszystkich ani odstano, aby im nowa Kawinie powstano po Białocerkwie ulicy wszystkiemu Kanowsky, Fylkow Jak Kinstow wcale wiadomi ulicy zostawił przy Kozakach i segmentarze aby z powiatu ichni Gwel. ciągi jich wszystkiemu pod taborem wiedzieli pod Kamieniem tego wszystkiemu p. obozu.

Oryg. bibl. N 189 k. 71.

WMPanie Czechowski mój MPanie i przyjacielu

Już ta, nieszczęsna nowina (bolaj nie Epilog pott tot scaenas nostrae infelicitatis) jeszcze wczoraj przed wieczorem przyszła do rąk moich. Upewniam, że nie trafiła na zapamiętających się w trwodze, których przywykłem z najmłodszych lat moich. Czynię tedy, co in hoc infortunii statu Ojczyzny być może a czynię żarliwie i obrotnie jako szczęśliwi w niebie napisano. Tymi czasy życzę, abyś WMMPan dopadł XJmPana Wdy sendomierskiego MMPana i brata o którym nic nie wątpię, że jako prawdziwy potomek wielkich Ostrogskich, to dotąd już czyni, co vota nostra concipere mogę. Teraz czas pokazać, jaką tam ten naród ma dependentiam od powagi Domu tego a jaką formidinem poganie imienia Ostrogskiego. Życzę żeby XJm. ostrożnie periculis orbę swoję immiscuat, ale żeby przynajmniej miejsca przedniejsze jako Zastaw, Ostrog i Dubno dalszej Rzptej nadziei X conservet przykładem wielkich przodków swoich. WMPan nie żałuj dalszej ze mną communikacyi i ja też uczynię. A teraz z pilnością upatrując salutem publicam non decrimus jako najprędzej succurere tamtym krajom. Wdawam się zatem

bez podpisu i daty

niewątpliwie Kanclerz z Warszawy 6go czerwca 1648

patrz list pułkownika do Kanclerza z 4 czerwca 1648.

Rpis Offol. N 231 str. 159/1

List Chorążego Ord. do Wojewody Krakowskiego (Original mit Siegel ?)

JWM Dobrodzieju.

Oddaję ci ſpod opieki Dobrodzieja moiego, zawsze chci iá ze dopadaiąc jego. Wiadomość tych nieprzyiacioł i niedoł niegotowanych Mułdowianow mocno ozrażaiąc niechciałem i nieomieszkałem bo nie ſi do wrocenia nieprzekaz wydaty — takie rozumieiąc ie ich wszystkich nie tapiąc zgoła wzgłędzie woiſk ich ſzcze : ſpod Litwianow z woiſkiem staroſtym ſą z Pułkami Jm Panem Wojewodą Tarnow. ſi ia, niemało ieszcze ſzłkiem pułkow do kompanij ſi ad ſymbolę obiecuie tedy dla prędkiego wypuszczenia. wnioſkuiąc ze Wm wzięciem do pol Litwiany tamci ſi mamy, gdzie zebranemi jako tamci, dobrych ludzi ia occasionem temu wypuszczeniu przydaremy, maiąc za to ia za pogotowiu Rząpiskiej kamny i ſzłkiem ojcowy artyl. Bo woiſk wegry ia tak barzo nie ufaiemy, gdzieſ ſzły ia wiemy i nam tyle ati i odwagi nady dosć, ie ci tchie ſzerokie i krwi ich nasi tak zacnego rycerſtwa Wojenni meritis Quant plorij. Uniżenie tedy Wm Dobrodzieiu oprawam wczą, abyſ ſzłkiem gorszych auctoritate ich pobudzał, aby ta ad Wm Dobrodzieiu oprawam wczą, abyſ ſzłkiem gorszych auctoritate ich pobudzał, aby ta ad gazetki prittkami ogłoszeniu, ieno nieuwłoczenie, ſzłkiem Chrześcijańskiego barbarus za ludzie i armatę wszystkiego w tylkim krzyżu i domach zapyd spotrzebowany ta ſzłkiem barbarus orda. O residencyi waszej Wm Dobrodzieiowi w takim rzecz, ia ſzł ſzłkiem nie bacz, ia ſzłkiem nie wczą. Zostawam zawsze Wm mocno Dobrodzieiu pewny Krotnemi i ſzłkiem uniżenie nie wczą. Zostawam zawsze Wm mocno Dobrodzieiu pewny Krotnemi i ſzłkiem uniżenie nie wczą.

w Brzeżnicu 8 Juny 1648

Alexander Uniejowſki
Chr. Sandomy.

Rpisy Ossol. № 225. k. 56.

JOXp. Wdo-ziem ruskich mój wielce Mpanie i Bracie!

W ciężkiej affekcyi mojej ex doloribus calculi pochodzącej, w jakiej mnie jeszcze zastało pisanie WXMci to niemniejsze doloris levamen odnoszę, kiedy mnie WXm z tamtych odległych poleskich krajów pisaniem swem compelera raczysz. Albowiem jako salus publica tędiosa oczekiwa praesentiej WXMci tak i ja solicitus zostawałem i zostawam niemniej tak często jakobym życzył in praesenti Rpcę statu communicare z WXMcią jeśli się WXm ku nam nie zbliżysz. Pilnie tedy et publico et privato nomine WXm proszę, abyśmi oznajmić raczył, gdzie WXm subsistere zechcesz i na którem miejscu, aby za wspólną konferencyą naszą vota publica tam pomyślniej succedere mogły. Więcejże na ten czas nie piszę pre dolore, który mnie ~~ex~~ vix non opprimit odpuścisz mi WXm zachowując to sobie do innej sposobniejszej okazyi. Samego siebie przytem oddaję. Warszawa 8 Junii 1648.

J. O. K. K.

Rpis Ossol N 231 str. 172.

Lubomirski
z Wisznicz 10 czerwca 1695.

65

Mea. Seruyrnolo di perbeneuolentia &c.

JW. M. Pan perbeneuolentiey Swey W. M. mey wielce mił. Panie z Oracie.

Dziwuję wielce W. M. Panu że mnie nie, za panskiey i swey cnotliwey sentencyi dnia pisaniem swem raczył bydź i tego swego cnotliwy mey swey afekt braterski obwieszczaiąc, ktory ja za kazdym dla tego uprzeymie odwzaiemniam mnie chcę W. M. Panu zawdzięczaiąc, przeto za ten akt pokoy, aby za W. M. Panem w odprzeyemnem chwał swego Domu chcieć swey i pokoiem ojczyzny swey, na ktora jako nayuelebniey tak wszystkie zamilia patrzaiemy, pilno i dnumerego tymi mey zostaiąc, rozumiem, iż nic bo wielkiego tak ma dodey pogrom wygodzić o wszystkim. Teraz w gwo stanu constabiliter W. M. Panu z tego, ktoby W. M. Panu wygodzić.

Jest nieznacznie pioruncze obwy w ktorym ten Hospodarstwo wstrzymuie był; wiele mowyd pewnie i pewnie pewnich, gdzie tu i Jasp. Pan Sapieha był, co ich w Zytyl Wid dziato pomu stanowie ich Chmielnickim Kozaka odwyty z Orda, porobiec potem pod tymnieniem nieznacznie i nieznacznie porwanych Jaspolkownikow obwodnich pomiedzy tym kompromiswanym miastem nie, pomyslnie dnia z wielka i nieznacznie nieznana nazdu wzgledu nie zewsze nieiste. nie dwoyo istnienia pozdrawiony o pewnie w pieni ogo nichtny, tworzyc rzi, nieoby ktorym Stepan Krakowski rzeczy kozdy pozdrzi ki, w nieznacznie dla nichi potrzawany. Nieznacznie tedy ten nowina nieznacznie tylko penetrowe ten tobor Rzeczy a Polskiego nieznacznie portretych kilka mala, zaś w ukrainnych nieznacznie mowiła, gdzie w tak odstępu serii nie nazno ni prodko do tego jazyk, gdzie w tak odstępu serii nie nazno ni prodko do tego jazyk, i zkroi Tatary, i nieznacznie ostawalicy terrore et periculo. Kugnie i z kroi Tatary, i nieznacznie ostawalicy terrore et periculo.

Gdy pobrał Lewi Chmielnicki po nieznacznie nieznacznie dalej nie pokoiu, co ni dziwiecki pewnie stato, toby ni nie rzeki w takiej pordzi. Jest Chmielnicki z Tatary, ktorych

Magnetus Ruthenus, do wielu milionów bodzie za Ukraińcami o wpływ pomyślności na dwór Hiszpański wzięty, hojnością, ale i to del primordii. Pomocą posłuch Ruthenus, za którą trudu tandem dobrze wiecznie Apostoł, który sam te swoiste Wiel Jan. pisma [illegible] w biblioteczkowy [illegible] for Francuzi posłuch wiesprzewodnik, o czem jest wiej pewien zawiązek. Niestety to pudło elektryczne Nowego Jorku wszystko ono ojcowie wszystko po którego wiertuchy rzeczy po cudzych ciemnych pontach, by Pallo Bóg Nr. 1906 w Bizancie o pogrzeby sam bardzo rzeka wojna wojen wszystko Wiemspann że z wyrobnej stanowiska rzeczy wszelkiego wiadomia owoc; wielkie wodowy ku Bizancie dlatego pozwolenie ornamin applicata Nicejce rzeczy tak materia cywilizacja jako i potęga wojna, jest rzeczy Wiemspann (dziadowski Pallo Bóg w Domu) chowając z dostarczeniu ich i pomocy wojny do obrony i ustaje wielki bizantyjski

Pertwicz Wiemspann dyrygentem do X Hiszpańskiej wandrownika, którego nie to Dalmi jakim zetknął i pretty ich wiejscem swem prawie zawiązani. 2 Przyjaciele ki co wiejce do wiele w Tyle dwiach z Ukraińcy, tyle gotowy pomoc wodowie do Wiemspann bodzie, Hiszpańskie z retinuey z pewnie wielki wielki w wielkie Wiemspann i beta Tasch z Petersburg 10 Juni 1878

Alexander Wasyljewicz.

Po zapisaniu listu tego, tego godziny dnia, kiedyś pertwicz wiejce oprawności, wielki wielki wi pewnie te stanie tej wiejce, wiejce za nie wielkie ki Wiemspann pertwicz X wiel ownem stanem wiadomem Wiedeńskie wiadomości bodzie wiejce. Na wiejce pan wiejce wiejce pan 25 Juni pewnie do wiem wiejskim, pewnie wiewiórek pokoju wiejce, retinuey do wiejskiej wiejce w wiejskim. Pewnie wiejskim Wiemspann Wiedeńskie wiejce ale wiejce. Pan Wiejskiemu że pewnie pewnego bodzie wiejce, którego że ale w Wiedeńskiem pan go wiejskiemu. Wiejskiemu wiejskiej, że ten wiejce Wiedeńskiego do traktatów wi pewnie. — — —

Sperat pro rest. in Ratisbon.

Celsissime Princeps!

Grave quidem pungor dolore, quod infelix pia desiderata Polonia Regis promulgationemque nimirum fatum, tanquam mea hic absente Cels. Vestra discordiae meque in eius limitibus recordationem deum nonnullis occasionem praebere videatur. Quorum cum pauca eam ob elapso anno vel cum Cels. Vestra reliqua eius ubilitate aut in Gallia aut in hoc principatu tractanda laborem silentio utendum esse censerem, ne importunis vestor Cels. Vestram magis lacessere, quam iisdem eius ergo me benevolentiam dedemeri accuarer. Nunc autem negligentia imputaretur si ut Christianissimi Regis legatus omnia luiusque de Gallia tam benemerita inclita Regia communis promovere inter mutterem, vel Celsmi principis Dni mei clementissimi animos ad hunc Regna auxilia subministranda compellere recusarem, praesertim in eo in quo versatur periculo tot Regnum Parentis ac summo moderatore rum Tartari Cracique infestatum; cui non prudo esse videtur pietas rei auxiliis fulcimentur. Sed quidem adeo Regia omnes ad expellendos hostes Scandamque tam temporatem sufficeret, sed non sufficeret victoria aliqua nonnisi frequenque confirmata confederationem inimici spem de his moroviis incursionibus absque ulla vel aliqua victorum participatione triumphare permitterendi. Quam ob rem ad Cels. Vestram ut ad principem Christianissimi magnetibus amicum ac devotissimum veritem me debere sum arbitratus, eiusque tuti orbi competam providentiam implorare, ut ipsa velit et consilio et operibus huic Regno succurrere, quam profecto Cels. Vestram in rebus arduis fuisse, me testem possem celebre. Memini iterum, qua incertitudine rerum sit Sermus pia memoria Vladislaus IV, cum Cels. Vestra validis armis Imperatorem aggressa est. Spes enim Rex luit multis eius in occurrent politicis gravioque rebus, qua accendum bellum, vel amicis mortis, vel vi aperta extinguendum esse demonstravit. Malerit tamen eadem statuis rationem retro relinquere quam Cels. Vestram aliqua affecere molestia. Illud Regnum proclarumque vinculum aperit Cels. Vestra, qua hoc luit Regni studium sit conciliare quoad. Quod certe fiet, si neutralitatem minime quam per est amicis argumentum fore existimet, se autem exequi velit ea qua in re spem confero hic in illidem difficultatibus ac angustiis constituerentur brevi experiet et observe experiente. Credunt mihi Cels. Vestra si tam Cracis legatur, ad profundi rerum pacis nimia mihi est cunctatio? quid; omnia secunda ac felicia Cels. Vestra deprecans me ex animo profiteor Cels. Vestra obsequent. Ad Varsaviam

10 Iunii 1648.

Celsissimo principi D. D. Georgio Rogoci Transilvaniae principi, partium Hungariae ac Cruciatorum Duci &c.

Pozn. Ossol. 8.231 str. 186

J. W. Wmp. Wdo Troski Wmpanie i Przyjacielu

Doszło mnie pisanie WMmpana, z którego uznawam niedawnemu WMmpu propensią i affekt przeciwko sobie. Że nie tedy wielce i uprzejmie WMmpanu podziękowawszy wyjaśniam moją życzliwość i prawdziwość obwiam rzecz. Do prawnuki Rzecz nostra stała się nie wypisuję to tylko nadmieniam, że ze ustąpieniem Hana Tatarskiego do Krymu i ofiarowaną kozacką, przez posłów których wyprawiła, nie wiem jednak jeśli szczerą przyjaźnią trochę rzeczy niechcę. Znajduję się jednak niektórzy, których powodem concitata plebs i to chłopstwo gromadzą się miasteczka i wsi najeżdżają i znoszą i nad krwią szlachecką saviunt. Pisaliśmy tedy do Chmielnickiego z tą deklaracyą, że jeśli na przyszłej convocacyi, do której posłowie ich są in suspenso, rzecz uznaj clementiam Rzptej, aby ~~im~~ i sam ab omni abstineat hostilitate i tych, którzy pro libitu grassantur od najazdów arceat i pokarat. Co się zaś tkwi Jmpana Wojewodzica syna WMmpana, temu pro affectu meo nie życzę, aby pod takowy czas miał się z obozu, gdzie sobie każdy tej ojczyzny cnót życzy sławy i przyszłej przyszłości i na sposobniejsze od granic Moskiewskich od których nullum imminet, w oczu wszystkiego rycerstwa recedere, gdyżby to nie było sine macula tak zacnego kawalera. Czego rozumiem że mu Jmpan, jako jedynemu synowi swemu, uważywszy to u siebie, co w tem vestitur, jako w tak wielkiej experiencyi i dawnej żołnierza, i sam niebędziesz życzył i owszem będziesz od tego alienus, którego przyjaźni etc.

W Warszawie 11 czerwca 1648

J. P. K. K.

Rps Ossol 231 str 173.

Vicecomes de Potiecz.

Wielmożny Jmć Pan Mój miłościwy Mościwy i Braci!

Jak mnie pan Mój łaskawie chce cieszyć publicznie i prywatnie calamitatibus jemu a Oyczyźnie bliskich i cierpieniu ran dolorosi calculi zapobiegając; dla którychkolwiek przyczyn Jmć Wmć Pan Mój Miłościwy i Braci mnie nie pisał, jednak sam dolore et debilitate virium utrumque hac inde do sperabitur. Jego Jmć Pan Mój miłościwy mi pomyślił: Teraz kiedy Wmć Pan Mój przyjaciel powinien do nas Wmć Pana Bóg od Jana Chrzciciela tak do Wmć Pana samego jako i do Jaśnie Pana Wdy Lubelskiego Marszałka i Jmć Pana Starościca Lubelskiego nabliżen a pomyślnie ex Consilio Jehovae to na ten czas oprócz Oyczyzny nikomu, które abym Wmć Pan do wojewodztwa mohiłowskiego podolskiego i bełzkiego a dignitati senatoriali zawsze Jaśnie Oświeconego Pana Jmć Pana Arcybiskupa gnieznieńskiego Prymasa Królestwa Polskiego. Co do Armaty, ta nie mam aparatu bo ją pod wojewodztwo podolskie Jaśnie Oświeconego Pana Jmć Pana Biskupa Kijowskiego, bylismy to w parmanencie odbyli o którym tak trudno, że ich powrócenie z Wołoszczyzny zawsze mieszać musiano i teraz odbiemy pomnieć czyli do powrócenia, które to w Calendis Graecis gotowe, żeby nie impedimenta były obwiązane. powiadam co do Chorągwi Pana mojego Jmć P. Oświeckiego która z pieszych, a która z drapnia accelerabit. Cumentum do tego wojewodztwa tutejsze ad pute wielgopolskie odwiedziły na sukurs tamtejszych krajów 2200 ogniskowych ludzi 1½ rastarzyć i Wrzaczewic. Kastelanie pawiccy odwiedzili powiecie wymyślicze 3000. Item dekret wojewodztwa mazowieckiego 1800 ludzi Opatowskiej; wojewodztwa Lubelskiego sandomierskiego 1000, które zły Collectam Lubelskie, oprócz do Wmć Pana wyprawy wiadomości mamy. Oto Wmć Panowie posłali, abyście na tymi siedmiu sejmach na czas w niedzielę Lubelską Lehmanie pomiatanie tego majątku, czyny potrzeby portunae zaczęli: i consilio suo uspokoiwszy powinien. To na ten czas Wmć Panu zawiadomiwszy, Jemu tego pytam czasu czego oddawam do Maszkanie 16 czerwca 1648

Wmć Pan Brat. i Sług

Jerzy Ossoliński.

Rękopis Ossol. Nr. N 231. str. 164.

~~51~~ 73.

JO a mnie wielce Wpanie Zamoyskim Kor. panie mój
zawsze wielce Miłościwy i Dobrodzieju!

Ja tam calamitosa strage Reipublicae w pisaniu WMMPana
dementiata dziękuję uprzód uniżenie WMMPanu y Dobr.
że mnie stręgi swego zapomnieć nie raczysz, który jako
civis eius zarówno cladem opłakować muszę, ale u tego
mu lacrimis sed armis ratować potrzeba, ex innato
amore erga patriam i pisaniem WMMPana poruszony
obywatelów Jurisdictii mojej porległych convocavi, który
zarazem 200 koni kozaków wyprawuję i dalej ad pellendas
procellas neufragantis patriae consecrowaliśmy immuni-
tatem jej i krwią swoją gotowi będąc ~~purpu~~ purpurare.
To do wiadomości WMMPanu doniosłszy z uniżonością
łaskę się WMMPanu oddaję W Brańsku 16 czerwca 1648

Leśniowski Star. Brańsk.

Occ. 231. c. 168.

Prymas do opata Ursi rezydenta Rptej w Rzymie i do innych rezydentów po innych miejscach.

Luctuosa mors Serenissimi Regis et DNC. uti Regnum hoc gravissime afflixit, ita DVram Residentis officio quo per eius majestatem apud Sanctissimum Dominum fungebatur, exauctoravit. Proinde pro meo primaliali munere admonere DVram hac de re nolui, ne quidquam amplius Regis vel Reip. nomine agere praesumat; sed omnino se hoc officio ob mortem Regiam abdicatam intelligat. Studia interim et officia mea DVrae defero. Varsaviae. 16 Juni 1648.

Rpis Ossol N 225 k. 56/2

17 czerwca 1648. Krzywy u Lwowa (Kurcewicze).

Myśmy tu tego czasu w nicht przeświadczeni o zdrowiu
Hetmana Polskiego & tysiący Tatarów
na pomoc idących Chmielnickiemu, który się z Tatarzy Bojem
(ten to jest który najpierwej Hrubieszów spalił) stanął i pod
Chmielnikiem na ostatkiem koniu potrzebili. I Pan Bóg ratuj
cium ich nie wspomógszy, ostatnie mieli poginąć, pod
Machnówką, Berdyczowem, Białopolem, Spandawą, Głinianym
przystoku, pułkowem byłą i ludzi wszelakiej rzeczy wiele bydła
zabawszy sine zaraz[illegible] innym sine, precio do Lwowa spro-
wali. Potem z Chmielnickim pod Białą Cerkwią drugi raz
[illegible] się z nim stoczyły i zdało się, iż to tego czasu de
tych zabójców Tatarskich z tym zdradzieckim wódzem nie ziej
z samej Ukrainy, jako swe ojczyzny mieli kontentować.
Króla Jmci Pana [illegible] pisze w tych dniach pisma nabyli wiadomość, że Tatarzy jako
i Tatarowie: a zatem zaraz dali rady do Porty Ottomańskiej pisania
nij i pogrom starzy do ostrzymienia o tej Porze. Jest [illegible]
& Cesarz do Hetmana wszystkiego jako dziś do mnie [illegible]
nowiny. Pan Stefan Potocki, syn Jegomości Hrabiowskiego w Kotlu
wody pojmany i postrzelony w obrzezmiejszaniu Jmci Pana
Zdzienicz[illegible] Turek Kaniowski. (Vermerkt gibt: certe constat, vixit adhuc
cinstra Hrabiego comitis, i przeżył tygodnie 6 wstał na wiadu
tam zamordowany.) Jmpr. Niemierski, multorum bonorum dominus
& Pater tui de Cluna decima quarta die Junij proxime lecti, ab vobis
inter adversa vestre nuncupationis expetiit, confidens Deum misericordem, qui
et ipsi hostibus fidem servandam esse, idemque naturæ theologia.
20 Tysięcy Ceremonych złoty ok wykupnego postawa pan incepit opowia
kacz Zdzienicz Bojowi, który tymczasem bitkami w domu Pawłu i zasnął
ony ludzkości wielkiej obrodzeństwa, in hac captivitate pani co wiedzieć
cwiem ludem cesare do Miedzibroża odprowadzić kazał. Sandmacz
et im hostle existentes, pozwij o Jmci pana Hrabiowskiego te wiadomo
stępnej pieniędzy 20 tysięcy Ceremonych złotych polskich, po tym 100
Potem z wzięcia polskiego wypuścili: Ale to Ukraina wszystko
aby w ostatek krakowski bez wszelkiego hamowania wstawała,
Boże zatrzymaj Amen. Potem, aby hic rutki zaplatane byłe,
a na potym aby wiarołomna ziemia dobrodziejstwa ich wdzięczna z Ukra

x Pod. ku [illegible] – nowiny potrzebny, Quod si te causa vicepraeside –

Rps. 2346. k. 1.

Diugosz Hist. Sam. Kuncewicza do Nicandonesa

Myśmy tu do tego czasu w nobes pieresi etuie a ratym w stradi
Aesta dies Jany pozyscia Dom tyrizey Tatarow swieżych z Krymu
na pomoc zdrajcy Chmielnickiemu, ktory się z Tokay Bejem
(ten to jest, ktory exspiewy Horatiusa posthawal) zlączyl; i pod
Chmielnickim miasteczkiem korsem potrzyli. Septima die
Jany zagony, circum circa rozpuszczony, ostrzi niemale pory-
mili pod Machnowką, Pieredkowcz, Białapotem, Pawłoczą, Gło-
kiem, przyłucką pikowem, bydła i ludzi wszelakiey rożnosci wiele
bardo zabrawszy, sine sanguine imo sine pugna do kosza przed-
alii. Nazaty z Chmielnickiem pod Białączerkiew obozem leżą,
fortyfikuyąc się w okopy i szańce, i nieuzgasli się do tego czasu
do tych zabiegow Tatarskich, z tym dadzieniem oświadczeniem,
że się jus cała ukraina jako swe patrimonium mieli kontentować
domowi, tak Nazaty jako i Tatarowie, a zatem dali znać do fort
Ottomańskiej, iuxerowej i pogańej obrzęy, do ekspugnienia a w te kraje
tak ich Mości Panow Koronnych postawa dies Jany do Krymu
uspokoiwszy, jako dni do tylu pewne pokoiowego pryszły nowiny.
Pan Stefano potocki oyca Jeffi pana Winnikowskiego w Zitky, ktory
pojmawszy i postrzelony w obrzu mispany jacitskim, dni 8 swoich za-
dimifso od Tatar tu do Lwowa decima martis die Jany przyiechał,
aby sobie inter adversa sortis ut pacem et appetent, i z condicione
capitulate Jeffi oswiadczył, swoim ludziom secure do
dprowadzić kazał. Laudemus et in hoste virtutem. Potym o
Jeffi Jana Winnikowskiego te condicie: naprzod pieniędzy 20 tysięcy
erem: 1st potrzyj, potem ste Tatarow z wszystkiego polskiego wypuścić
ale to ukraina wszystkich o to prosili, aby bez wszelkich konwencyi
zostawała. Wże zatrzymane kozaczky Tatarowie, aby bez wszelkich zapłaty
ne były, a napotym aby wiekowa summa dobrodzieystwa ich obowiązanie
z skarbu koronnego, co rok. Haszarem in opportunum nostrum ordy
waja, to wszystko aby we czterech miedziałach do skutku przyszło dnia, ktore
obietnicą, że in defectu conditionem z Krymu do porty Ottomańskiej dnia
la, że wszelki koronnych pustonyi ferro flammaque niepustoszą,
i wszelaką dalszą pewność się w koronę hardzie poczynać będą, jako pod dzien
terica Jany zaraz[illegible] wiadomości o śmierci hetmańskiej, ku Chmielnickiemu
tynowi w prawą Ottomanie a w lewą Nazaty powrócili, mając się
pod Bracem złączyć i onego ogniste strzały, ktorymi bardo wiele mąk

O śmierci Jana Kazimierza certe comitat is od stworzenia świata krwawego zmordowany

x mocnych obszirn i miast teczke dobywać. Od Tilki pana Potockiego, dowódzica Cyprian czerwonych tilczych potrzebuje, a przy tem tego chce, aby te Majestatis, które ona Tilki na Ukrainie, do dispositio krzaka pociął, aby tam jak Chmielnicki kontuse osobne horackie formandae dominationi suae nachił. Inne towarzystwo ormiańcie oranżuje, pachołkiskie i lud prosty po wsiach zabrany do Rygmu odsyłając. Tak odają się Tilki dzie Chmielnicki za Emiprowem miał Alemagja krakow x niemały kupą do Chmielnickiego odjazdu odprowadzić, widzimio prostego gminu ich odwagi, i Tatarów prowadzących x napisowali. Od tego czasu Tilki Deima Vesta Jany perpetuo do dwora universalu, i zaraz publikowane, zaciągają in hac mutua Conversione tempora, wchodzących ojców kommych do siebie przeciwko niepryjacielowi, i o tem znajmują Cracovibus Regni nielada jakie wojsko niepryjacielskie mamy, ale wszego chama. Gotują i Muzadyna to post Cra wielkiego i potrzego Velmawa, przy których propositie wszystko Horda chodzi. Acz Tilki Bonnicki już pod Lesthenem wojsko swoje musterował i popisał, ale imperio virtibus suis congressui hostili, nie śmie się jeszcze z niepryjacielem. Tilki pan Chmiel terminy za nimo się powoł expansje et interca Jagunthium capitum. Nasz też dworski distributus stwierdzeń obrad: a tym czasem kiedyby niezwłoczna chma Porka, mówiły nas rekawał niepryjacie. Fatalis ingressus jakieś jak w kwasnicy nam wojsku była, tak i w mocnych pomio majdyje się. Ja w omnibus ie się jest na wielkoj i długą i niebezpieczną wojnę w tym krajach zawiesiło, a sufficere ingressu hoste inwiscerią Regni.

Rzeczy pantem tak wiele ujemnych włości opanowali, skąd wiele takie potrzeby a Calloribus Graeci Religionis suppeditantur, tako i tych niemało sine ullo discrimine zabiją i mocnie powyjmują. Pan Wisnio. obiadował Guardyi królewskiej Deima quarta Jany do dwora pospiechu prowadząc za sobą Branowskie et Drag mowie Królewskiej, i a mimo jest Chmielnicami leży będzie oczekując dalszych poruszeń. Na Jahorlik tabri przyszli Dragomi Królewscy Tilki Karola, ale to wszystko pomiotło tak wielkimi niepryjacielowi splen contra elephantem. My czyndima z dalszych nowin wyglądamy do Pana i Constantinowa chmą dążąc omnia vacata bello a prytym gorące pana Boga pomiąc ut hostis aggressuri et libertatem Polonorum Deo auxiliante, et ultionem ex hostium perfidiae pervaricationibus. Tilki Warszawie mieszkają, bojaźni wielkiej, et lapidos dolejentra hostes ammovit. Ze w Jahorlik pecus est belle tamen ipsae belli dwie wszeć się nie trafia, gdyż te [illegible] propositie wody wszelki bywali. Jakoś się prytym pryjaźni stosuje Tilki Pp a o mocnej Warszawskiej i które do Warszawy zkadzają pychotkę amicitiae prove, gdzie będzie telimem oddawać Tilki Pp że [illegible] pewną tu się Dwina, gdzie pisze Decisna septima Jany Anno 1648. o Tilkim nam progressy pisywał w swoim Kalendarzu Hrabiowskim przysłanym pan Mikuty Bohowicz. Anno 1648 praefacy i w rozdziale. o wojnie: obiecuje et insuetudo annos similes.

Xii Ustrzyckie. do pospolitego.

Tak usposobiła prowincyał kozacką do wygody awizacya, iż wmyślili pułkownicy za zezwoleniem rebellizowawszy na swoich pułkownikach i Rotę Bellaźnicem jednostkę mianem i pewne nie pomiernem exemptatem dlatego, aby pospolitego pogwałcić mogli, gdy wszystkiego pana Chmielnickiego prowidencya pułkownicy armorum z roku, opinii tego obstępami Krakowskiego a pory nie niemałe cześci wojska Ukraińcowego z panem Kozinanem na zezwoleniu pro Chmielnickiego wypraniowych wielkie 2 wieki, ale ta wrzawa ex primo motivo eventu chuki na skarpy helmanowi pod terminem nastąpił: i ten tak potrzebny stan wszystkiego wojska kwarcianego do ostatku zgubił, gdy helmanowi cum iuramento generalnego dedicem w niemałem pocta wielki i wielkiego we krwi nadchodzący irreparable damnum, tumultu pogwałcie wszystkiego nieprzyjaciół, ale ten i tak jemu drogi zgromienia za cny wrzod tej koronny zaciągnął. Za wiadomości jak pondo mniej, tam te Dnieprem z ludźmi mieniał do wojska Jego jakoweś pod Perecastowicem zaraz, tak zaraz zwiał do Wołoszyzny wyprawiwszy, które ze jak niemało hetmanowi pułkownikowi pułkownikowi artistes: albowiem gdyż chciwszych jak testowali za Dnieprem Rejestrowi za Trechtemirowie, w Kamieńcu i na innych miejscach po sam Kijów powprowadzał, podjadł mniej pospolitego mu do pułków z Kamienieckiego pułku w tyle expedycyi bidzyli, który na gwiazdach wygnali: i do końca zapłaty nie terminem tej affirmabant. Tatarzy tedy za ojcem pierwszym Ostrogam omijaniony nie wdzięcznie, a ubiegli te tamte calamitosam bijącym proiectem od tak pospolitego terminu obtrzymskiego tak wojska supplement, którzyby dalszemu impetowi resistere mogli; wiec i takiego potrzeby rejencantami, którzyby te tak ciężkie ordy reparare wiedzieli. Wmieć sam wszystkie pracy za Dnieprem że odeszli, że ate gazelli tedy nie mogą pomóc, gdyż cesnem prowentem Chechrymowi (z Bohrymi) do Czernicowi, ubym jednostkowie mogą oniemiały ojczyznie dispomoc. Potem jeśli moja fortuna accumulabit, dawni mi Krumpam kto — kiwo i dalsze w tym wsie, jako mam moje pewnie informabunt abyśmy nowa oznajmiwali Krumpam kto, pominiewie, którem tam i tamtedy odejść ze Red Olcanka. 18 czerwca 1648 —

Pismo Ossol 225. K. 83.

jest w Lwowie 2 Lata
2 Sta 2 wrzesn

Wda mihi do Kanclerz Kor.

JO MXmo Kanclerzu zajrzyrzey Kor. mey wielce Mpanie i Bracie!

Miałem ja też jui zetknąć umysł o mieczu Mpana Hasyo, a racey bycz Oyczyzny, która jako fulmine istud restituerem a tem bardziey zaspokoiwszy sobie in hac procella in ipsis pavis tak Obrzęg i receptuwey pecna occasi emergenti storbiego pokoiu zazywacie, którego jui teraz viruu i pacem ipsatum nam wrócić calum. A labor to tak fevalis? pecna pomoc, vita vitera ongi et bonus Respublica communiter pomoc ja jednak mam to sobie za zaeh niedbaiecznego WXMpana i Brata affecta, gdy ia communi calamitate żal mey ze mną na tey cas po staroczym panie conversiare i mnie za partycypacyą. Ciem jako mnie WXm do znaiomey podzielowania, tak też i do szczerszey coni sprzobie i obligacyen confidenki; która ja tak WXm conservan gotow, jako mnie upewnia WXm chce sacrificabit i sacrificavit affectowi. Dei in tali casu patria obrata do propulsatem dobra egit swoich rad i zgodnych animuszów ciemu, to ja z WXm commune facen gotow jestem i do tego ci applicowaé, aby tym cay narodom Koronny nasey i stanom ją bytę gloriosum et perficuum. Lea ne tam ace patria flenteracati patrie armici et consilii adhibe patriae. Wpnoi mnieniatem do asprzejscia takich, które odbraiu patrium tempestatem obroci: nie wstrzymuia. Sadzaj albowiem port sedatos mutuy bidzie, mogli zazyé potrzebuey ku dobru prospektuem deliberacyi, do którey na tey ace wielki to obez, gdy ia vicceribus Regni bot Kapłeé mamy, gdy custodes granic depla, rata sorte zginęli i ojczyzna omne destituta praesidio tak ciciku periculoso. Jakoweż bdy WXm nemiesz i providere nie chcesz wpnoi tamtey obawie znako i niepnyjaciel aby dalnej z Braci asyst Wmi niedworit konczeé, w którey i tak jui irreparabile sentimus? damnum. Satem ja o tem pel prolubiey w pieciszeniu pisaniu mojem WXm swiadczi. Mam jako wspomniałem ci pny odpowiadaniu Cey do mnie pretty pokoie nie dosto bytó. Tamo pobrał iterum z mnie do wstrzymi Rzpltey obiadaniem ci ochotu i przebywszy jui cum summa difficultate Dniepr (alle obiciwszy przeprawy) Dniepr zbliżam ci z radami mocni ku temu niepnyjacielowi ciebi. P. Bóg pny ochotnych skuteczny pomoc.

zdarzy szczęśliwszy z onymi Congres. Sabius jednak będzie gdy Rpca applicabit vires suas ad reprimendam tantam molem, która jako jest ciężka dla res edocuit żałośne wojska zgubionego exemplum. Do takiej tedy granic koronnych obrony ze WXM zostawać będziesz Justanom koronnym incitamentem i ad sedandos motus podasz efficacia remedia nic nie wątpię. W dalszych zaś ojczyzny terminach gotowem correspondere za wziętej ku mnie WXM confidentii. Któremu zatem uprzejmie moje zalecam służby. W obozie w Budach Królewskich 18 czerwca 1648.

WXMcp uprzejmie powolny brat i sługa
Hieronim Michał Korybuth Xże na Wiśniowcu.

Rpis Ossol. N 225 k. 80/2

Kopia Listu Xdu Gorkowskiego do ks. Kitowicza

Zawiadam Cię o Księdzu Emanuelu o którym a co jakie ma swoje i moje długi do płacenia: pomiędzy innymi winien mi ośmnaście dukatów. Powinien zwrócić, proszę mi pomódz a ile chcesz a upomnieć się o te pieniądze moje. Jest u kogo wziął, niech mi zwróci. Ja mu nie mogę dać, bo mi nie chce oddać. Ja mu dałem na Wielkanoc, a on mi nie chce oddać. Proszę mi pomód

Alexand. Sanguszko do prokanclerza WXL.

Nic nad ten nasz zajęcz opuścić obawiaj, abym do stanu tak dobrze gruntkiej wiadomości Rzeczpos nie wniósł Wmpanu oznajmić. Jasie Tatary Wmpanu z nas wiadomym jest zamysł: gdy stanęło wojsko exp. pod Bielą Cerkiew w 70000 a Lan Tatarski w 100000 pod Wołodarowką we trzech miejscach Kijów od wojska koronnego, jest było w gotowości do potrzeby wiadomości swoje dawali. Tymczasem Jasie Mość. wyprawił exercitus pedem z Ordą do Trzech Ch. stawiwszy kordon regimentarzy, pomawiając z Ordą i ile nam potrzeba oznajmiając z tak srogich nam pobyć

z nami umarłem corpus Regina. X Jezuicki mnich, ci pro tunc
in isto pomnikom patronatus gft i Jego ands Kijowski i mi pomn to
obydwa w pupilarni do wstępu dalej Kontor i wiele rzeczy Chrześcijańskich Kommend
zatrudni z tego wstawiony. Owo zgoła, jako Lekarz słuchami, nam tomu
Regina ale z pragnęły wyjęci były Chrzcowani, jako tu Regina
z wielu pisech odwrotu, tak daj pobrać inalnie dowiedzi z tego. Za tenże
sprawę Jego Królewski, jako wysoki senator, dobra do rzeczy Ktorum:
200'000 dni mi i 100 Talerów wielky repertuar od wiel pisarczego
z polski wyjechali i pozdrawiamy ich do Wyrom obietnicy. Dopiero acum
Koncy dnia rzec w pogrzebowej idei, ale dudny turza, że i to ropt
w ordine. Jegoman Chrześcijański Cant wsp, pro certo i wiadomości z
p Semkowskim, klny i tam bit niebezpieczni tej to pant p Kamlary
powiadam ty wizyty kanclerzy obstrzymy ob Semkowskim pisarzem
wizyty tu retuje, to stanie z nic jako dobry mąż, ale jako samowo
pole: pribijajęc [illegible] tuy pro wiele [illegible] pogwiskie.
Tandem multitudine pogwiskie opuścił wiernie wiernie w dziele
wyjechali wicie. Dobry wieczór co wrócił do [illegible] .... w Lublin 28 Junii 1648
Wielmożny X Jacyszkow.

X Kanclerzowski pismo do Kijowa za Kotyn w 1200 tylko Cudi
i pisał dom; wiadomości ze wszystkie [illegible] Kijowi, to w Rusi jest bez mały
Litwini podobały, bidzie w Kijowi, nie bardzo go Kchanem wiemy Kijowi
Jest z acum podziwienie zapewnił, tak gmeny Tenże wiadomości
Kijowi i ordynacji.

Za obstrzymi Cotari wiadomości do Kanclerza Jego wiadomości duchowej
Kijowi wszystkich za to wiadomości, wiadomości Jego za pomnożenie. Jo wiadomości
dopiero, aby wiadomości wiadomości Kijowi Kijowi wiadomości a pomnożenie Regni
wiadomości ti wiadomości dziwnie i jo w Kijowi pogwiskie wiadomości wiadomości to Kanclerza
traktowanie, bo jeżeli Kijowi to wiadomości z Kijowi, wiadomości Kijowi
wiadomości pomnożenie wiadomości i wiadomości Kijowi wiadomości. Kijowi to Kijowi
dobrowolnie za Kijowi, ci wiadomości Kijowi wiadomości ob wiadomości, pomnożenie
Kijowi wiadomości Kijowi Kijowi Kijowi pro wiadomości Kijowi wiadomości,
ci Kijowi, Kijowi polowa, a wiadomości Kijowi wiadomości —

Tandem
Resty Effect N 329 Kijowi

20 anni 1647
91

Biskupa przemyskiego do Gdańska.

Nie tylko po confidencie ale też cum omni obsequii observantia
zasłaś ci chce z W[ielmożnymi]. Panami, którego ich sam p. Bóg for
rei tak fundny iaculemur servet jako wola moja majestatu jego
rozdz, tak i W[ielmożnym] Panu Panu, a osobliwie temu stanowi we
wszystkiem bedę. Ale i to oświadczyć W[ielmożnym] Panom raczyć
mogłem abym ojciec z p. Wdą pomorskim, tak i Jegomością
Generałem i z innymi gnieźnieńskim wszystkie ich do omnibus rzeczy
colendum do ustawienia gruntych rad i consiliorum nabyć należy
tylko mogł. Ale ich W[ielmożnym] Panom oboim nasze in hoc subito casu
oportunata gruntych consiliorum, jako i z tego ciemu, tak oraz W[ielmożnym]
Panu Panu, abym przez swą authorität Pospanowi pułkownikowi ażeby
do Gdańska w tamte kraje wyprawy, którymi swymi szczerze gorąco
zapomniał i zgromadzał Narodzie z Jaroslawia do ourcuerto Tabacitis
pedzia, kiedy już od nas nowemu bello miało i nihil desideratur
tylko sedula Narodzie z Gdańska ad celeritatem diligentiae, pomocna
to bedz i periculi Rzeczpo gdy matura et timuit sorbter
concussos virtus arma gnuiewska nabyciu nasze wyprawione
bede; pomocni i tatarzyn krzyżu, gdy wciąż nasi z Kozakami
brzeg wezmą ulgę. Alec i Panie sami co mają do wyprawy
gruntej accedentur kiedy od W[ielmożnych] stimulum necessitatis
mamy; portatem gruntę gruntę Laudum nasze i ordinationem rotales
militia nostra i nie watpić ze dosto. Biskup gnuiewski i za pozwem
W[ielmożnych] uniwersał ziemski gruntowny nabyciu, który ten jest
gruntem widzieć et gravissimorum virorum cudzoziemców jego stopstatem,
dlatego pan confidentia, która mu W[ielmożnych] zaufanych, oczy
mają, gwiż sendaj o nim wiele obstaj nie wątpliwie Panie. Nie wstrzymuje
to tedy rei W[ielmożnych] taliem rozpoczęcia ij, by Pan Bóg dzieckom i świecie
derogoi napoi authoritati et prawy[?] primatus, która to sanctum
w nas W[ielmożnych] dała - dnaja, ze to jakowaś Constytucyi albo
publicz ciemiłi intimationem wzięli, którzy jeszcze nie było. A że ostatek
że z W[ielmożnych] Panu Panu pewnie[?] którzy a consiliis nostris
excludantur a osobliwie i nam przez plenipot co chcemy wszystko... ex

Rkp. Ossol. N. 225 k. 80[illegible]

Ten datty.

Odpis ze spod cyfrowego oryginału, który w odbit 25 czerwca a
do rzeczy przemyskiej otrzymał 17 czerwca. Datum odpisu 20 czerwca 1647

Od p. Stanisława Rościszewskiego.

Kozacy 22 Juny wzięli zamek Nesterwardski, w którym się było zaparło kilka dziesiąt szlachty. Chodziliśmy w 800 ludzi na odsiecz i poszuściło się było z nami po więcej niż 300 trupa położyliśmy na placu pod Klewaniem a kilka set co w miasta wpadli zapaliśmy. Nastąpił z armatą Krzywonoś jakiś z 4000, oddał wszystkie bożny ludzi naszych 200 blisko stracili. Pan Okoń poniesiony, p. Oldakowski, p. Bajbuza i innych kilkanaście sług Jaspana hetmana polnego od zamku odstrychnieni (bo byli w wycieczce wypadli) do Szarogrodu uchodzić musieli i w niebytności ich zamek wzięto przez traktaty ale im słowa niedotrzymali, zabito ich niemało – jeszcze pewnej wiadomości niemamy kogo. Żydów wiele wyzabijali, ~~trumny~~ kościół złupiono, trumny nieboszczyka p. Stanisława Niemirskiego i dzieci jego obłupiono ze srebra. O ks. Janinie Czetwertyńskim, który tamże z żoną był jeszcze niewiemy, jeśli żyw. Armatę wszystkie wzięli, chłopstwo sroga rzecz do nich się kupi. Języki, których kilka wczoraj przywiedziono zgadzają się, że do Szarogrodu a potem do Baru iść mają i most na armaty na rzecz Sielnicy dziś budują. Aż Tuluyn alias Nesterward tak potężna forteca wytrzymać nie mogła, musieliśmy i my Szarogród opuścić i jedziemy do ~~Tar~~ Tarnopola, bo samych chłopów tutejszych bardzo podejrzanych mieliśmy. Tak języki wszystkie zgadzają się, że jeden jeno pułk Cerkaski jest Kozaków a Jaspa hetmana polnego i Jasp. Chorążego Kor. poddani, tak powiadają, że ich 12000. Z majętności naszego pana wstało kilka wsi do nich za kilka dni gdy postąpią pod Szarogród siła ich przybędzie. W Kopaigrodzie w dniu S. Jana 1648.

Rzeczp. Ossol. 225 k. 87/2

Paris Bibl. 2346. R. 4.

Treci Cod. Sum. Kuczewicza do Niemcewicza.

Dziewiątnastego dnia Czerwca, przyszedł zawieszenia od Pod kanclerzego do Lwowa do Jarosza, dziewiątego dnia tegoż miesiąca (czerwca) w Horyn jdąc do Ostroga primo die comitiorum suffragia senatus et Equestris ordinis, na urząd Ostrowski nazwanych, Jdzi pana Wojewodę Chernihowskiego, Jdzi pana Podkanclerzego i Jdzi pana Chmielowskiego Pana jest pominionym. Ich Mcie nad wspomnieniem wszystkim takowa Jdzie się było za primo die comitiorum majora, a za potym ostatni pericula propositum moremque expraxi, ustawy jakie za przepisanie tegoż publikowano, Ostrowskim ordinarie jest nazwanowa. Potem ja tego rozumienia, że ampliorem ordinem, przy boku Jdzi Kdzie przynosz Jolgary a Tatarzy, nie bo wielkiej uwagi na tenty robią. Wilkostrzelstwo wspólne ostrzeli, siły jednak tanto ea ad tenty robią. Wilkostrzelstwo wspólne ostrzeli, siły jednak tanto ea ignorantia in Rempublicam fata, tem Krimmirstwo mieli tych ea sem mutatum, przeze confirmed non prosumi. Nauczyłem się tego od Wielkich politykow, że ad ea hardym zamieszanie najbardziej jest Wielkich politykow, że ad ea hardym zamieszanie najbardziej jest a domowych rozkwasek, inter arcana Reipublicae to nappiennes klade, et non aliter ratio imperii constet, quam si ini redatur. Tak ja wole w tych Rzymianow, Kdzy cum eam omnia eatenus pace funere ea pertinentur. Dictatore obierali, Kdzy ea propria authoritate et prudentia, zami tylko rozegrzlnie Rempospolitej wojskiem rządzili. Jym perpetuadem jako rzeczą, tak i Turcy pod teraźniejsze z Turkami wojny, Rzeczpospolita Wenecka postępuje, nunum rerum Bellicarum Arbitrem et Moderatorem nazwawszy, wiedzą, że multitudo Imperatorum inridiculum et cumulationem, a rerum et confusionem rzyste rzymi. Ad Respublicae nostrej wojnę zamieszanie, propolitos wojska tubo to bellua multorum Capitum bywa narzucane, jdnemu rządy wojny oddali i zgodnie totum negotium publicum powierzli. Capo del popolo onegoż nazwą wojnę. Dowalismy i ci nazwą Rzeczpospolitej, tego pod Moskwicką expedycją, kiedy za nazwaniem wielu nowych Gubernatorów, zamięszanie w wojsku nastąpowało, a potym psychodzile do wielkiej klęski. Joannes Demetrius Bielskiego in suo Rerum polonicarum Commentario tak mówi: Hanno belli exercituum supremus Dux Apet a Regis datus Nicolaus Radivilius palatinus polocae, qui munus id ea delatum successit quidem, sed cum potestatem suam in bellis apud polonos est omnium exercituum praefecti summae partitam cum aliis, ac ea decausa dubitarem ese factam intelligeret Nicolaus enim Radivilius palatinus Vilnensis Lithuanis, Gaspar Bekesius Hungaris praefectus erat non satis ea aequo animo eam sustinerem postea austoritati ea varietate Duorum exercituum disciplinam militarem et rem omnem ordinem administrandi belli laxiorem et turbatiorem praecipient quod et postea factum est. Hactenus Chodkiewicza między innemi przymawiano i to do grobu pod Obrzimem wygnała, że nie certo

ex ustro ordine Comissarios authoritate Comitiorum nakazanego, bez którychby nic mogł w obozie nie porządzić z dania swojego postanowić. Napisze Wilk[?] wtenczas tym Hetmańskim polskiego Jana Petrejowe, który za takowe: Nonnulli illud i actatum non obscurum aliorum famae in promptu habuere: alias statutum, alias certatum ea nostram fuisse Imperatori, addito Scithico et Mithridaticobello, qui nihil ad id meritis ex se desiderari, aut unquam antea voluerit aut sinex potuerit. Quod factum licet palam dissimulaset aut contemnaret Dubium tamen habebatur, quin alte eum indignitate descendisset in animum virii et dignitatis tenacissimum, et navsae gloriae desiderique time potissimum, cum geminatum Imperium, navsae potentiae hospitem ad insigne aliquod facinus magis accenderet cupidissimum. Daj Boże, aby te słowa tych czasów kiedy miesiący i dni z innego powiadamiejące przyszły, z których teraźniejsze naturalne na ten czas uchwały, nie wszystkim z tych krajów do zupełnego bania przypada, ale ja swych wybrać Ich Mości czasu nie [illegible] mogę, i nie jest nasz nasza nagannaś te uchwały, które communi assensu et non sine [illegible] Divino stanowią. – Moja pierwsza gorąca prośba Boga prosić, aby Jehowa nagły wojskom nasz nakazem, potem w haderentem [illegible] mi ludzi Tychże słów używać: thorpo Dominicana / occupato Pogoni finibus, velut serpentem abstrusum terrae solubilibus emittebamus Suasimus medicamentis cogant egredi. Jakoż nadzieję w panu Bogu, że Ich Mości z wolnością opatrzności swojej (która Rzeczpospolitą nasze w pożądanym oddechu spierzchnienie swoje (która Rzeczpospolitą nasze w pożądanym oddechu spierzchnienie swoje) tak powadzi i zagdzie będzie rozrządzi, iż tenta & morbis bonawala

za wielkie starań, aby ad extremis periculis Tureckich w pokoju wstawał, i do chana Tatarskiego napisać zgarnąc mu bardzo za na Hetmany polskie, który rebellią turecką protrahuje chcieli, stąpił, nacheszyc przytym cumnie, aby pewnego wasy Kiaki do pory dostał, chcąc onych jako z dapiero pana swojego do Warszawy odesłać. Jilli pan Vicinal wysłał Brandowski, gdzie tedy nie Chmielnickiemu takiemu postępek, za którym się tak wiele kiwi Ukraińskiej wsiekło, na co on senza permissio odjechał, tak- wej Kłoki w swoj zelżyc, a prosząc, aby inter Rempublicam et hostem chciał być Mediatorem. Tedy i tego plemienia po Jilli, aby do wojska Zaporowskiego zjechał, chcąc wszelkie occupatus swoje postępki, i cały zaciąg swój odwieść. Tedy o przyszłym Krolu pomówił z Jilli, dotrzymawszy tego ostatniego, że on chcemu Reipublicae polskae zostawał gotów, byle im stare prawa i swobody pozwolono. Wyprawił też Posła swego w stan- ktoś do Xcia Dominika, który decima nona dies Junij do Dubna wjechawszy, prosił Xcia Jilli, aby on za kontentem jakiej akcyą wszystkiego i utrapionym, apud Rempublicam wstąpił, tego dokazał, aby w pokoju w swoich włościach i fortunach zostawał mogli. Jest też i na tym z Drugą swoją drugą, aby do Jilli do Xcia pryncasa posłu wyprawił, tak rozumiemy, że się ich pryncypalnej conveniencyi spodziewać mamy. Horda Tatarska już bylą ku Wojnowi z wielkim plonem i zdobyczą przeszła, ale drugie wciąż, niebawem będą i inszego dobytku, powiada, a za Dniestrem Ali Chmielnicki o nowe wojsko z Porty, mych aby nasze pozwócili; wojsko zaporowskie, upewnił. Posłali się byli Jeremiemowie, Potockiemu, Chmielnicki, Barnowscy, Kalinowscy, Pobereskiemu, Chmielnicki, Stanisławski, Zamoyscy, Sieniawscy, Ostrorogowie, Ossolińscy, Koniecpolscy, Sobiescy, Wiśniowieccy, Zbarascy, Zasławscy, Wiśniowieccy, Zbarascy, Zasławscy, Wiśniowieccy, Zbarascy, Zasławsc

Privilegium officii
Jacobi Sanguinelli Cl. pro. VII 881.

Laudium provisionis.

Ms ex Statut. et Ordinat. Ferrariae provisionis

In mediorno Conventu Generali Margaritae congregati Rectores testatumque faciemus universis et singulis quorum interest, Quod nos officium Thesaurariatus Ferrariae provisionis in executionem alterius indemnitatis pro rei publicae utilitate providere volentes, auctoritate praesentis consultae laudaverimus ac ordinaverimus vigoreque Consilii Decimi laudamus et ordinamus, quod in posterum aut Illustris Thesaurarius Regni seu Illustris Thesaurarius provisionis bona earumque vacantia post decessum possessoris recipiat monetarium super his conficiat, dona parti missis tradat, eaque omnia quod [illegible] pro parte tum quae ad ipsa bona quam contributiones ex his pendi solitas tum et salarium Thesaurario provisionis competens tum munera et alia quaecumque functiones ex officio Thesaurariatus ipsum concernentes expediat. Salarium vero pro administratione Capitanatus vero Lariani Ferrariae Indigenae possessionatis offerat regio in dictorum Bonorum possessionem et administrationem juxta privilegium per operatorium et cautionis Regiae, non attente quod quis primum in contrarium Jurium Terrarum impetraverit privilegium intermittat, quod vestri Thesaurarii Terrarum provisionis in posterum praestare juramentum obstricti esse debent. Earum quidem functionem ad executionem ipsa reditusque solutionem sua auctoritate ad executionem ipsa reditusque solutionem sua auctoritate ad executionem capiendi, quandocumque fuit decessum S.R.M. Dni nostri Clementissimi duo Capitanatus in his terris extant, ita quarum solita ordinationem dispositione terris loca Laudatorum numerum istum est, ne videlicet possessionibus suis destituantur. Providendo quantum ad Capitanatum Parmae attinet, de eo sic ordinamus. Ut quemcumque eorum alterum praesidium quod in his provisionis habeamus in Comitatu extra designandum militi praesidiario exhibitionem vestris exercere difficultatis condicent subvenire in hac solutionis quem Reipublicae Ferrariae locum decentatem commode possit creatus Illustris Dns Thesaurario Ferrariae provisionis committimus ut Illustris Dns palatinus Margaritae qui praesidiario militi Regni existenti praest eumque relinquat. Jus vero palatinus Margaritae ex ordinatione conventu praesenti confirmando seu prescribit palatinatum et districtum conatibus sorte illum lectenus teneat ita eum tantum teneat usque dum Deo voluerit Regem scribere nobis

imperatorum.

imperaturum habituri sumus. Qua in re fidem quoque Illmi Dni Palatini obstringimus, futuro vero Regi in Pactis Conventis id offeremus, ne cuiquam praedictum Capitaneatum conferat nisi illi terrarum harum indigenae, qui solutionem stipendiorum eidem militi praesidiario provenientibus in se recipit pensionesque in eodem existentes illis quibus illae competunt extradat. Interea vero temporis Illmus Dnus Palatinus pensionibus ibidem existentibus et quae pro Festo S. Joannis Baptistae incidant exolutis, omnes proventus in fortificationem illius loci convertet. Eoque nomine in Conventu ante Coronationem immediate celebrando rationem reddet. Qua in re Illmus Dnus Palatinus rationem eorum omnium quae tam ex ordinatione particularium et generalium Conventum quaeque antehac ab eodem acta susceptaque sunt et quidquid etiam hac in parte ex consensu porro et voluntate nostra unanimi pro conservandis Terribus nostris fecerit, nos tam apud Rempublicam quam in aliis locis indemnitatem eidem praestituros esse pollicemur. – Quantum vero ad Capitaneatum Brodnicensem attinet id in ordine Illmi Dni Thesaurarii Prussiae dispositione remanebit ~~cad~~ eundemque authoritate praesentis Conventus ac muneris sui ratione ductus ad se recipiet proventibusque usque ad felicem futuri Regis coronationem levatis ac receptis in Conventu ante eandem Coronationem de iis rationem reddet. In quo fidem Dni Thesaurarii obstringimus eoque nomine tam apud ~~Regem~~ Rempublicam quam etiam in aliis locis publico nomine ~~ea~~ omnem eidem pollicemur indemnitatem. Futuro vero Regi inter pacta Conventa referemus ut quoniam Palatinatus Culmensis sessione quidem superior ~~proven~~ proventu vero omnium est postremus Capitaneatum Brodnicensem in Castrum Culmensem convertat ibidemque Iudicia Palatinalia et vicepalatinalia exerceantur. Capnus vero Kowaliensis uti vacuus remaneat. Injungimus etiam praesentis conventus authoritate Civitatibus Strasburgensi et Pucensi et Lautenbergensi ut nemini praeterquam illis quos ad Capitaneatus illos ordinatus id quod ipsorum est

muneris

numeris reddant ac obligentur secus etiam
non fecerint nec praesentis Laudi authoritatem
convellere praesumant. In quorum fidem
Sigillum Terrarum Lanum ...
Actum et datum Margeburgi in Conventu Generali
ante Convocationem Regni 25 Juni 1648.

Rpt Ossol N 231 str 170.

26 czerwca 1848

Ta relacya 26 czerwca zgraniczna o przekroczeniu granicy

Relacya pruszkowska z dnia Pułk Dziewiątkowa w obozie moskiewskim 26 czerwca 1848.

Bojarowie kawalerii i straży, także niemieckie cudzoziemcy w obozie moskiewskim zgromadzili się i tuż wczoraj, Bojar dawnych nakazów, a drugich poprawił: mianowicie Obłeni: Morozowi za pomocą wojsk wielkich, pułkownika dawnego Wasila Izmiena i innych Kawalerami pozabijali. Borzych Morozow inspektor carski, który z wojskami wojsko z postępowania z Litwinami wiedział, za pułkownika carskiego

wielkiego za rządu pułkownika Kunta Zamkowego w Krzyżanowicach mianował. Car a on wolne miejsce z obozem k. Spisa wystał; pisał i wiadomie aby się miarkowali i deklarację te, że rozpoczął wojsk dla, którzy przeciwko; a drugich ich sami kazali mieć ich wolne, Borzia Morozowa wojsk obiecał; pierwej jednak pisał ich gardłem Darowany być mieli car w czasie pokoju i potrzeby go zarazem Car rozkazał, a jednak się nań carem grozi, wielkiej w cierpliwych rad swoją, pokonawszy się z dawnymi wiernymi państwa moskiewskiego, pomiędzy polskim i Litwini cara podwiedział; że wojsk wszystkie te tenie Borzej stolicy, którzy potem zgromadzą się z nim do Krzyżanowic wielkiej, radzili swoją zapali karaty. W czasie po wieczorze bojarom, trzeciej ich, wymawiali skrytę i ste rad ich wiadomie; pilne wam Cesarzowi i bojarom chrześcijanom ratowanie i dufny Tamaj; nam wiernym z Litwy dzieci, bronią jak wiemy, a wojsk krzyżowych pomoty nad ich dzwoni.

Ta relacya 26 czerwca w samej granicy na 3 mil od Połtawa accepta od Pułkownika, który tak w obozie i przy nim do tego stało.

Ref Ussł 189 do 109.

I Litwy i moskwy te wiadomy, że dlatego stało do Cara gdyż wojsko z jeźdźcami Turgme i dla tygmes z Rotta gdyż pułk pułkownikowy, który przeciwko z moskwy, dowód takie sprawy, że gdy odbywanie moskwa przyjęta i sam Car gdyż wojsk przyjęci i pułki ratowanie nasze, takie pomoc Tatarom spam, po ofiarach pomoc dni i jeźdźcami wojsk moskiewskich z granicami kilka dni pod tygmes w pomoc Tatarom przy pomoc Kolchad. To też w moskwie do stało, rozpoczęli ze chrześcijanie z obozu pułkownik 20 000, którzy z wojsk do pułków pomoc nie chcą, ale pomoc Car i takie wołanie gdzie na kobiet w wojsk, 60 tysięcy od Car do wojsk wojsk trzydzieści stoją za potem od pomocy przyjmowanie i trzy wojsk, takie i Tatarzy od potrzebnie do 200, dopiero ich odmienione. W obozie zgniło domów dziewcząt Bojar 2000. Zgniło tak ani mało, pomoc potrzebnie widzieli. Cierpi Car wszystkich tamtych i tamtej, Kraj tak wojsk wszystkie wszelki a takie z tych wszystkich, to im niemcy ostatni mowy ale obcym niemieckiej ich to z tamtych wołaniem tak, a to stało że Car chrześcijanom wojsk pomoc pomoc pułków, pomoc tamtej nasz pospolitego takie mian pomoc pomoc chrześcijanom. Obie pułków wiadomi: krzyże do wojsk pomocy pułków, pomoc z obozem i pułk wołały. —

Ref Ussł 189 k 132.

Gryms[ki] do Schwarz[a] [pr]ezyd[enta] W.K.L.

Za wczorajszą [ła]skawą [Ja]śnie Wielmożnego Pana [Pre]zydenta [Wil]kierz[a] do mnie [pi]sanie, [ja]ko [ta]kowe [ja]śnie [Wiel]możnego [Pre]zydenta [Wil]kierza [ro]zumiem

Illme princeps et Domine Dne et frater obsecrme.

Ex adiacentem huic uice clerum et ecclesiarum dominia videbimur ni
ex ministry ni opem a Sanctitate Vestra Illma petamus, Cum
Klimy jako stanice przy duchowny Vrzadowy, przeto Wmpan uiedzieć
Gdzieby. Dzieie sie nam nadzwyczaynie, ze Nuncius Apostolicus
to do Vas Illmi Dnie Bracie Nasz Kochany przybywszy, nie
uiedzial, ze Wmpan Bracia Nasz Kochany Nuncium Apostolicum
do Nas wyprawiacie, Nuncium Apostolicum

Do Rakowego list posłany, co WMMPan cognoscet ex adiunctis literis. Sejmik ledwie się dziś skończy z przyczyny haeresis, bo mordicus urgebat, aby viritim nie przez posły jechać za Conorcalia, tandem superatum. Posłowie: JMPan Miecznik Kor. – p. podkomorzy Krak. – JMPP Starostowie Krakowski, sądecki, biecki, oświęcimski. Captur przeszłego Interregnum Wdztwa Krakowskiego reassumetur; jeśli co praeterea w Instrukcyi wtóra przy moderacyi artykułów petebit WMMPan. Służbę moję zalecam. w Sosnowicach 28 Juli 1648

(nowa upewnić!)

Petrus Gembicki Epus Crac.

Rpis Offol. N 231 str 183/2

Zdaje się do Kanclerza a może co prawdopodobniej do Prymasa

JWMX pwdo Sandomirski Jmć Mp i Bracie:

W dalszym listowie requisitie o ukojenie w żalu moim i contempcie przez gwałtowne hajdeckie pobranie, którym ja na znak miłości mej braterskiej przez sługę mego odesłał o policie dragonów moich i czeladzi sługi mego z WXMcią wdawać się nie będę. To tylko deklaruję, iż jakom umiał zawsze przy dzielnym moim stawać, tak i tego mimo się nie puszczę i takich sposobów szukać będę za powrotem do Bóg moim w tamte kraje, jakobym się ten mój contempt i dzielnym stanie nagrodził, jeżeli nie będę mógł swego ukontentowania od WXM otrzymać którego się na ten czas łasce pilnie zalecam

Dan. — ~~(z 2 czerwca~~ 1648)
Wiśniowiecki Wda Ruski.

Respons.

JWMX pwdo Ruski Mmpani i Bracie:

Że się WXM w listowie requisitie żalu swego niepotrzebnego, który złem wdaniem i nieochroną ~~[illegible]~~ rozszerzył p. Domaracki, wdawać dalej nie chcesz, toć i ja milczę: dostateczną dawszy już declaracyą z braterskiego pochodzącą affectu w pierwszym liście moim. Teraz że WXM surowszymi coraz listami na mnie chcesz wyciągać przyjacielem swym w te kraje, jakoby piorunem jakim grożąc, więc i ja też WXM wdawać niechcę w dalsze około tego listowne konferencye. Przy dzielnym swoim, że wszystkie WXM stawać, chwalę: mnie nigdy niepotkał i piórem; dom mój na dobrą sławę następujących zarzutów nie miał. Ktoby jednak na honor mój nastąpić chciał, pewną przy łasce Bożej, że taka zawziętość żadnej niewdzięczności pociechy. Przyjaciół przyjaźnią oddać gotowam, nieprzyjaciół zamysły bez trudności zarównam hardemu. Zatem się łasce etc.

Wda Sandomirski.

Zdaje się że w kwietniu czerwcu 1648.

Oct. 225

~~str. 45~~ Rkps. Bibl. Czartoryskich N. 379. str. 45

Dzieci przepisane w czerwcu 1828.

Praktyka za króla Augusta

1) Jako panowanie króla Augusta trwać będzie, albo inszych następujących prawdziwe obwieszczenie z nakazów niebieskich prognostice wydane roku 1563. 1 april.

2) Iż znaki niebieskie wstępując na wschodni kąt i środek nieba są mocnych znamionów to jest lwa i byka, któremu panuje słońce i Venus mocne będąc, w swoim wywyższeniu tego króla jawnie te znamiona niebieskie skop a ryby, pokazuje panowanie nie tylko być długie, ale też w dzień ozdobniejsze, które ani wojną ani żadnym rozruchem, jeśliby był za żywota jego zniszczone nie będzie, to znaczy gwiazda ze wszystkich najznaczniejsza, siedząc na lewej wschodowej stronie. I Merkurius na tychże stopniach przed domem królewskim postanowiony. To i Venus swego znaku pani potwierdza.

3) Po jego śmierci Książe łaskawe w sprawiedliwości, pobożności przodek mając na jego miejsce nastąpi, ale bardzo krótki czas będzie panował. Bo jako pocznie panować a dobroć swą pokazować, tedy albo za swym upadkiem niedobrym, albo za jakim inszym sposobem zniknie i ustąpi, to się znaczy z Jowisza wstępującego i postanowionego w końcu znaku (Henryk to rozumiem)

4. ~~W końcu znaku Henryk to rozumiem~~. A gdy już tego nie stanie, opanuje to królestwo niektóry człek średniego wieku, srogi, ale mądry i sprawiedliwy i sprawiedliwość miłujący a nie bardzo wysokiego narodu, którego panowanie temu królestwu będzie średnie ale na wszem szczęśliwe, a to dla bojaźni postronnych narodów, gdy i w sprawach rycerskich będzie umiejętny i w takich ludziach się kochający. (Stephan to rozumiem)

5. Po tych królach będzie obran dla niezgody ludzi rycerskiego stanu, nowotny młody, cichy ale chełpliwy król w sprawie rycerskiej nie umiejętny, a na wszem uparty, którego panowanie długie będzie ale na wojnie od miecza, albo jakiej rany zginie (blizko tego było, gdy król Zygmunt czekanem wziął w łeb i na rokoszu drugi raz uciekał) To znaczy miesiąc na początku znamienia lwiego, postępując za przednimi planetami w kwadracie merkuryuszowym w przeciwnym marsowym.

6. A gdy tego króla panowanie ustanie, książe zacnego narodu możny i wielkiego serca więcej znać przez możność swą niż przez obranie to królestwo Osiędzie i długo a szczęśliwie będzie panował, w pokoju, w sprawiedliwości i w wielkiej możności Z wielkiem tego Królestwa rozszerzeniem, a dziwnym sposobem będzie się mścił nad tymi którzy mu przeciwni byli, a nagrodę będzie czynił tym którzy nie byli dobrzy. Będzie zwyciężał nieprzyjacioły i tryumphy będzie z nich otrzymywał, Królestwa tego granice i sławę swoją daleko rozciągnie, nieprzyjaciołom swoim żądającym miłosierdzia będzie przepuszczał. Przeciwników swoich słami i zetrze tak, iż też nie wiem by lepszego i fortunniejszego to królestwo sobie żądało. Tego też narodu Królewicze u nas długo będą. Tego wyobrażenie niesie serce lwie w stopniu wschodzącego Jowisza i z trzeciaka słońce szczęśliwie wychodząc, ale iż wszystkie rzeczy skażeniu i zginieniu są podane, tak też ten Pan albo dziedzic długo panowawszy ustąpi (To rozumiem o Władysławie królu)

6. Na którego miejsce nastąpi też dobry i łaskawy, ale ten pan choć obrany będzie, Królewskiem imieniem rozkazować będzie, ale niewiedzieć dla czego póki żyw nie będzie koronowany to ukazuje smocza głowa w Jowiszu. 7. Potym na niektórego człeka rycerskiego męża przypadnie to Królestwo, które w srogości będzie sprawował, bo będzie człek srogi okrutny i nieubłagany; tego ukazuje Marś w Wodniku mieszkanie saturnusowym po smocy głowie przyjętym. 8) Po którego śmierci niewiasta zacna tego Królestwa dostąpi, które słusznie albo godnie, sprawiedliwie i pobożnie będzie sprawowała jednak przecie nabawi te korone zbytku i bezpieczeństwa. A wszakże jej panowanie po małym czasie będzie szczęśliwe niżeli z początku, to pokazuje Venus w mieszkaniu smoczem ale wywyższeniu swym siódmą będąc uprzedza ją porządkiem Planety nadchodzące

9. A jeśliby tego królestwa rządzenie nie było niewieście, tedy Królestwa tego Rzeczpospolita obróci się w oligarchią, gdzie nie wiele ludzi możnych będą rządzić. Ale tego nie długo będzie.

10. Abowiem gdy już takie panowanie się uprzykrzy, tedy z narodu królewskiego obiorą sobie króla, któremu koronowanemu będą posłuszni. Ten będzie roztropny sprawiedliwy i fortunny prawie piątemu królowi przodkowi swemu podobny a w szale że mniejszy możności nam będzie panował, bo się znaczy słońce po Venusie w piątem swem wywyższeniu w skopie będącym. Dalej obwieszczać bronią gwiazdy.

Ta praktika znaleziona jest w księgach niektórych Augusta które gwiazdarskie nauki w sobie zamykały i tym podobne praktyki w skarbie Tykocińskim znalezione są. Powiadają też to iż Moisoiakus te praktiki wydał.

Rzecz Centryczna N. N. 379 str. 9. Nr 9 115

List Arciszewskiego w Warszawie 1848

Jaśnie Oświeconych Wielmożnych JchMP Senatorów i Rad Koronnych, mnie wielce miłościwego Państwa, o informatią względem niżej wyrażonych punktów — upraszam.

Arciszewski starszy nad Artilerią.

Następują w niespodziewanych na Rzpltą trwogach różne commandemanty wydawania pieniędzy nowej kwarty, że P. Bóg osierocił ojczyznę naszą w pana i hetmany koronne, — od których armatnemu konstytucyę dependere każą, Pytam o deklaracyę tego, kogo słuchać, i kogo się o radę pytać in occurentibus negotiis, aby rachunki na potym były bez nagany.

2. W odprawowaniu rzeczy tych Rzeczypospolitej żeby omieszkania nie było, proszę o list do JchMciów P. deputatów Rawskich, żeby kwartę jak najprędzej oddawać raczyli.

3. A te pieniądze wozić i do Warszawy i do Lwowa i do obozów kędy te będą, one też to tam to sam, po świecie rozsyłać ją bez assistentiey w Interregnum niewarowno ~~gdyby~~ gdyż i z Cekauzu podobno ze służby i warty nie było ~~mogło się chować te trzydzieści dragonów za pieniądze Rzpltej~~ wydrzeć by odważny

Hultaj mógł. proszę żeby podczas interregnum mogło się chować ~~te~~ ze trzydzieści dragonów za pieniądze Rzpltej, abo więc żeby mi od 7 mm pp. pokazany był kto, coby mi konwoje dawał, gdyby tego potrzeba była, jako to czynił śś pamięci Pan. Do-

brodziej nasz Mściwy zmarły.

4. Łódki do mostu porobione, aby się nie psowały na słońcu, potrzeba je wyrychtowawszy osmolić i postawić w szopie kędy na stronie (tymczasem niech się na nie szopa przy cekauzie zbuduje) Proszę aby była pozwolona szopa na to, którą JK. Mć za ogrodem swym na przedmieściu krakowskiem dla psów albo myśliwstwa zbudował był stajnią

6. S. p. Król JM. za nieforunną instancią dał był, nimem się o tem dowiedział, myśliwcowi jakiemuś grunt Rzpltej do cekauzu należący za cekauzem Krzi Bożej Męce stojący, na którym by trzeba budować i tę szopę do łodzi i prochownię; proszę żeby to było retractowano, boby nie miała Rzplta kędy budować tych rzeczy

6. Iż Malborek nie ma osady żadnej i patet inwasori. A w niem jest prochu Rzpltej przednie go tysiąc centnarów, proszę o radę, żeby nie wpadł Szwedom w ręce i nie był biczem naszym

7. Iż in regno tali in quo nulla sunt praesidia securitas największa jest tylko in meditullio regni; czy nie lepiej by to było jako najprędzej budować nam wieże w Warszawie.

7. Żeśmy stracili puszkarze wszystkie w obozie polnym we spoty z armatą polną, pytam czyli WMPP nie każecie przyjmować inszych jako najprędzej. Occurrit in ista necessitate i to, że w Puckim ladajakim szańczyku, którego trzymać

nie podobna, bawi się kilku puszkarzów dobrych i szmat armaty, czy nie lepiej by było, żeby się to wzięło ztamtąd i obróciło przeciw nieprzyjacielowi niżeli w Pucku.

8. W cekauzach Rzpltej wszystkich nie masz nic rynsztunku, w Warszawie tylko jest muskietów dwanaście set, zbroi pieszych ośmset, pik kilkaset a zbroi rajtarskich pięćset. za nieszczęściem Rzpltej straciliśmy i ludu szmat i rynsztunku wiele. Teraz kiedy nam ludzi będzie trzeba, choć się ludzie znajdą, choć i pieniądze będą, tedy armować nie będzie czem, i na mało się będą przydać mogli. Pytam, jeśli WP. nie każecie zawczasu zakupować rynsztunku z tej nowej kwarty co się ~~dziać~~ więcej ma.

9. Ołowiu nie wiele bardzo jest, bo go wiele kupna przykrycie dachu w ogrodzie JKMci ~~w niej~~ więcej było. Pytam czyli WP. nie każecie.

10. Aby się pieniędzy przyszłej nowej kwarty licealiose ~~się~~ nie szafowało, przypominam WP. między inszemi potrzebami, które się z tej nowej kwarty odprawować muszą, sumpt wielki na furmany pod armatę przyszłą do obozu przyszłego.

11. Przypominam sumpt na cekauz lwowski, którego ściana ku Dominikanom już się wali, i ratując zaś skontraktowała się reparatia jej z rzemieślnikami na pięć tysięcy złotych, a już się to rozpoczęło.

12. Przypominam i sumpt przełożenia dachu na cekauzie Warszawskim, bardzo źle położonym przez który deszcz bardzo dobrze przepada.

13. Przypominam przykrycie cekauzu Malborskiego, na którym dach jest bardzo stary, że się tam knoty już sucho chować nie mogą, a tam się chowają.

14. Proszę o list do JMP. Turobolskiego, chorążego Kawskiego, żeby oddał do cekauzu nazad te pancerze Rzpltej, które za żywota ś.p. JKM. zmarłego z cekauzu był wziął na tę expeditią, która się rozchwiała.

15. P. Geskant już do dnia dzisiejszego płacę biorąc, tamże pod niebytność moją, żony i rzeczy swoje i Rzpltej z cekauzu wykradłszy, nie opowiadając nikomu, pojechał do Gdańska. Napisać by do JMP. Wojewody Pomorskiego, aby cicho, żeby nie umknął dalej, kazał go w areszt wziąć, bo aż dotąd rachunków nie uczynił.

16. Ludzi niepotrzebnych a sumptowanych, którzy szczodrobliwości ś.p. JKMci chleb mieli aż dotąd, lubo się na nic nie przydadzą, jeśliby nie wyrugować z cekauzu a potrzebniejszymi ~~zastąpić~~ te miejsca osadzić.

17. Przypominam i to jeśliby nie trzeba in considerationem brać starości i ułomności zdrowia mego, która wielkim pracom już nie podoływa i upatrować ~~inszego~~ inszego subiectum zawczasu do tak pracowitej functiey jako jest artylerya. Podjąłem się był urzędu tego za srodze wielką confidentią i bardzo gorącą affectatią ś.p. K.P. i Dobrodzieja mego Miłościwego snadniej władnąc też ~~nie~~ niem mogłem, gdy mi dał był Oberster Leytnantem synowca mego, chłopa wojskowego ~~o co mnie~~ co mnie exactissime słuchać umiał. Teraz gdy mi ten umarł, jakoby mi też rękę kto uciął, lada w dzień umrę ja. Infidelitas ludzka jest wielka i niepewna: morte mea

Kto papierów, ksiąg, rachunków, pieniędzy Rzpltej w nim WW. dochowa wiernie, a przywodzi mię do tej prośby o uwolnienie o uwolnienie z urzędu tego i to, że się z urzędu tego wychować nie mogę. Mnie już po promotiej nie jedną nogą w grobie stoję, chleba zbytniego nie żądam; nie mam go też komu zostawować; ale przecie słuszna by to była, żeby tak ciężko pracując, i na dyszku paroksyzmy chorób moich odprawując, dla usługi Rzpltej, przynajmniej z urzędu tego unieść się i wychować był mógł, czego skromnie żyjąc jako nikt na świecie, P. Boga mego przed świątobliwym consessem WM Państwa na świadectwo wzywając, że przeszłego sejmu wybrawszy z regestra expensa moje, nalazłem to, żem 1000 złotych więcej strawił, niżeli z służby wziął. Co tego roku stracę, przyszłe rachunki ukażą, otóż tak utracać ubóstwo moje nie długo pozwoli. WW. uniżenie upraszam z takową dispositią rzeczy, żebym na blisko następującym sejmie rachunki moje oddać i kwit z funkcyi mej otrzymać mógł. —

Kunicki.

Rpis Czartoryskich N 379 str 9.

Mość Dobrodź. Bistoli. Mein Herr i Przyjacielu!

Ciekawość wiadomości ze stron Dzikiej wrzawy nasz Kiela Jarmarczny, dawne to jakieś prawo: opatrzyć; ciby i jest tak, aby Bóg nie wiedział, co się dzieje na ziemi, Kiedy mogą nasze niegodziwe [illegible] Boże mieć Chrześcijaństwo za złe. Wiadomości to dobre, inne wojewodztwa i ci Kiedy teraz inne zaciągi na ustawę Rzeczy pospolitej: i że Lubo mieli szlachty Województw i powiatów swoich, Lecz jednak pospolitowanie [illegible] Kraj: nikt tobie stanowisk z innego zaciągnienia nie zajedzie, ale ty z nasz zaciągnienia otrzymasz. Nie mogę pewnie Tylko chowanie i zatrzymanie zostawić, że Wszystkim [illegible] w tem tych i nazwanie Starostwo Lubaczowskie zajechałeś, z wielkim uciążeniem poddanych tamtejszych gdzie: robić po złp. 40 z chaty nakazują. W czem że idzie o wasze pewne miejsce nasze i o akcydens za które wszystkim [illegible] że to starostwo Lubaczowskie za zaciągnienie tak Jegomość Kanclerz W. K. Kiedy Kontent wstawiony nasze na terminie Rzeczy pewnie zaciąg nazwanie: pewności nie [illegible] tem pisaniem zwłoki nieprzemienić, abyś Wm ci starostwo tego wszystko, gdyż Landem pewnie Wektor Bistolius Wm tam zaciągnia bardzo uskarzano nie mogło i ja pewnie Wm stoły nie mogę, ale w tem rzeczam ukon. Testowany, w czem wszyst mój jest wrzawy. Dziwować się tem że nie mogę, ciż Wm w tym postępku wasim nie miał wiedzieć za Jego Kanclerza Kor. [illegible] [illegible] [illegible] w Rzeczy jest w Kardelego godzien. Mając X Irwinem Jeden Tamże na tem starostwie Jemu Jego Mości Bydgoskiemu Stanisławowi [illegible] [illegible] [illegible]

Pozymam do X^ano Krakowa pilnuie WXM.

Kiedy krainiejsze prace moie i obowiązanie o dobrem ojczyzny
trzymaiąc tego przyczynia Pytaią, ale obawiam się, aby w takich trudnościach
i rozterkach wielu mnie nie stało officium et bonum meum cumulate
mupleve. Że WXM pozwalasz mi to i dziękuiesz za to zacnie, pewnie
to WXM iyaliny ku mnie affekt i solida fundamenta, że in tabellis
tak mocą umiem opisowem: zaco ia WXM pilnie dziękuię, oraz
dziękuiąc i posługiwaiąc, iż mi tego starania despomać raczysz,
zobligaiąc sam tem, ne quid ex illa parte Resp. detrimenti
patiatur, cum WXM pozwalaiąc sobie starey i zasług, których
ia pilen iestem. Nieznaczny pan mniemiat, tylko iż to kuntu-
sz cladeż urzędu respon mieiata w wspaniałości cum WXM
dzię wielka do ratunku ojczyzny i zebiegaiąc dalszemu nieszczę-
ściu tamtemu, którymi nieszczęściu dziwimi iestemy. Aby do skutku
przyszło to staranie WXM, mianuiem ofiarą z p. Postkowskim WXM.
którzy wyiechał mi to, "zebyśmy pierwiey nie ma, którzy by
się teraźniejszy zaczęty uczynić mogł: zaczem pomyśl de to
WXM ai do Conscalii Wtorey, zostanie, jako nam pisze
o tem respect płatnie Wde Brzeżański, a po Bóg znamienity,
ant misericordiam suam i niepomyślność dat nam cokolwiek
respirare: za postanowieniem ai od wsi Krakowa, który do miast
do swoich mieszk: i tatarzy, którzy w polach dzikich czekaią
na ugodę Krakowa z Pytą. Na mosckiem ii WXM mam oko
i do nich wszystkich raczyłeś, wielce dziękuię. My tei stoi kiedy
do tamtejszych rad, z którym Listem postałt p. Wde Brzeżański
Opisuie u kwadrans ubezpieczenia od pp. postowi francuzy tak
jako to WXM pisze mi w tey materyi, za czem nihil inde
adveni veremur. Pieczęć Listu gubernatora nowochiszy, czy
taczy pomu zami za radzie, pomy pominiecem podobieństwa,
żeż WXM odesłał go sam raczył pomy Listu Xcia Kurlandzkiego.
W Cmilnych Zagubienia postąpiłeś WXM sobie, jako rozumy
i prawo kaie. Wszem ieś ten anchoritatem meam primaeualem
pontificiam raczył wolne dziękuię. Widzę ci rzetem ch

W Warszawie 1 Czer. 1648.

Rps Ossol N 228 k 73/2

Jaśnie Wielmożny Brackawski. Kuiawski Wojewoda i Starosta.

Jaśnie Wielmożny Panie Panie Bracie Kochany.

Jaśnie Wielmożny Panie Panie Bracie Kochany. Jaśnie Wielmożny Panie Panie Bracie Kochany. Jaśnie Wielmożny Panie Panie Bracie Kochany.

Pepis oppr. N. 2346 l. 8.

3 Cyrca 1648

Ad Magistratum Thorunen.

Cruxort, Cirl. Sam. Kurcacius. de Kurciacknes

Jeżeli w Wiadkpp. hoc motus rerum et conversione temporum
rzne nastąpiły rawiernaby, pogłowie tak to u nas o tak wielkim do mie-
pnypaść kommych mieszpanciatie, mnoz być mosne mirdzy
ludźmi omnium ordinum trwogi. Zmiwiona jest wielka część
wojska w Zitty wody 18 dni Maj posz Chmielnickiego, który w
conscientiam pacowanie fui, Tatarskie wojska zaciągnowy, kompud
wrasko serwik prierotnych mieć się nmpolist flagitiosa perfidia.
Uniciony takowym nad spodziewanie swoje powodzeniem na
Jch. Mćiow. pp. Kłtmanów kommych następnat, chuge jak nam
perpiramenta temporis, ale uno propemodum ictu ochawirre vires
Reipublicae. Jakoś occulto quodam fato dnia 26 Maja pod Kom-
uniem wojsko kmme rmesione a Jch Mciś pp. Kłtmanów cum
universis Tatarnis, centumimibus w rzece pogańskie pmpadł,
a potym do Kopyma dostani będąc tamtie do tego czasu w cztiry
niewoli zostają. Sam Jmć pan Sieniawski, pro ma hospitali-
tate, która po kilkakroć w domie swoim Porom Tatarskim okaza-
rał, mallo cum honore dimissus, zrozum się przeciwko niepry-
jacielowi gotuje, żyszcze sobie tego, aby opposita pectora sua
mógł wstrzymać wpadanej rebellij kozackiej wspuszcza-
nemu pogaństwem. Wyhodzi takie w tych dniach w pobe cum
clientibus suis Jmć pan Wa Cendemiorski Rzpte ona Zastawia
i Orthogru, mające przy sobie Jmć pana Aleksandra Koniecpols-
kiego chorążego koronnego w gromadzy kupie pod Chmielnikami
dniem mil ode Lwowa, potrzipt się w pobe Jmć pan Osiński,
pmpowadzony ze sobą kilkanaście set Gwardyi królewskiej i
i tem dalszych powiatów, które już z polskich Wojewódstw cento
gradu następują i orschiwać będzie. Dnes niegotowość naszych
Tatarzyn dwiesca minimum fuerat, septima die Junij zagony
nowitej Bedzyrowem, Białogrodem, Pawłowcem, Chmielnikiem, porzyhły
pstwem, byda i ludzi bez wszelkiej oziarności wiele bardzo za-
brawszy, sine sanguine iuno sine praelio pod Białą Cerkiew
powrócił, stanąwszy omnibus praedae pachując, samych dwie chrze-
ścijanskich w niewolą zabranych na 200,000 puścił się do Kopyma
rostawiwszy przy Chmielnickim exactae praecedimus. Teraz
wrotnie za pozwoleniem wiadomości pewnej o śmierci Kisla
Jelli, i Kurcaj z Tatarami mieli decernere protypcja, o cześć
wojsku Ukraine wielkie, mocno wzniecila. W Sieniawskie,
w Sodomierzu, porubionych i w innych wiele miastach i wsiach
wielkie okrucieństwa, in omni sexu et conditione hominum,
i niezbychane złości nad trupami od Kopyma robią porobiwszy

Dnia dzisiejszego od Strażników naszych mamy wiadomość, że się ku Barowi (który żadnego pod ten czas praesidium niema) nieprzyjaciel gromadno bardzo i z ogniotą strzelbą obrócił, chcąc koniecznie ulterius progredi; i tu ku Lwowowi uprzedzając następujące wojska udać się. My tu w odziennym niebezpieczeństwie będąc omnia ~~xxx~~ sueta bello odprawujemy. U pana Boga veniam iramus, ~~finemus clabitur~~ finemque dadi gorąco upraszając, a WM uprzejmie życząc, abyście w świętym pokoju florentem statum Civitatis vestra długo trzymali; nas przy tym w łasce i przyjaźni swojej nieodmiennie chowali: w Lwowie 3 July Anno 1648.

Prymas do Starosty wieluńskiego

Godna jest pochwały ziemia wieluńska że w tak ciężkim ojczyzny razie niedała się inszym Województwom uprzedzić do ratunku onej, 100 arkabuzerów i 100 dragonów na posiłek Ukrainy postawszy, opatrzywszy nadto osobną sobie securitatem. Wiem że WMMP nie tylko pracował, ale i ludem swoim własnym kosztem przyczyniając się na obronę domową raczył przyczyniać przypominasz tem sobie więcej zasługi u Boga i u pana da Bóg przyszłego. Ja zaś z miejsca mego za to WMPanu wielce dziękuję, życząc, abyś WMPan za te chwalebne utraty powinne odnosił nagrody, do czego i ja, jako będę mógł, gotowem pomódz WMPanu., którego łaskę etc.

Warszawa 3 lipca 1648

Wtenczas sam list do p. Starosty krakowskiego za 2000 i do p. Starosty sieradzkiego za 1000 ludzi dziękując pisał arcybiskup. –

Rzecz. Ossol. 225 k. 72/–

Wielkiy Orsky uchwiecona carowi Jllan Gerecenu, cerkawicieu
uchwiecony, patyhowskiemu, krzyzowskiemu, przekomskiemu
chanowi przyjacielski uczcenu wielce cwitanu.

My cenatowie wolnych ludestw polskich i wielkim kwitnie kilawskiy
rzeczy, pomilego ch pany ostanowacia chcei, przyjacia nasej przodowicielei
przyjacielski. - Lizi wielmowacia wasej do sp. Krola Jlan naszego pisaney
dobrze jsi po rzycia jego z tego swiata odlany jest do rad. Pod Zapkawskim
Kor. w klorym WW upowinien si tego, aby od Rzpty nasey (jakoby to
jsi od Was bylo) zaujwani jsme pogwincenie tij gemei to jest
Krolu tyscy ludu) zotd (klory wy wiepnyst gnie karacem nayuasi
nie zamilujac sz to, ze wielkie krolowie Jlan jego nasi ale i nasz wrlny
nasi nikmu pod stroicem swiata (krasen nieptanst) za lat 4 byt wam
odlany, klory dla tego, jako wam jest dordo dobre wiedmo jest prawdney
zeswie sz kaidy ostrzy krolow Jlustrolich i Kroney Polskey nasey swrlodney
wjsyny stanu si pomini bij wiele. Lecz jasney si stato, jako pomilem
jsme powrolnym Cesarz, kiedy byt wojsko i dowi nasz (co objso nowmiene
wojsko Krolu Jlan sp. pewna nasey sz taski boig, klore pitf my ay cesarz,
odpadsili pod obmatai) nastat, tak wiedmowo od WW. gdy za,
dwiepnowe wtoni rzeczowny i teras swiecie z wowrolnymi stanowymi
si koralami, klorych latwani nasi mowi chcili dla postanowienia
pokt i przyjani cesarz Jlan i Porty jego Ottomanskiey wielkie mocy,
mimo to prawnosi obwiasili i postanowiecnie z nami i z cesarzem
Jlan i domu Ottomanskim, pomiecinnych rebellicantow pod obwo-
dzie przyjacielny w pewnosci tij Rzpty powymil, kiedi wiele w cie
wole praktikat, co ti stato od wasm obiekiec niespodziewanie. Jednak
Co si cny tymy tego zrtdu, jeseli go wam dai, wiadomo wam dobrze,
ze prawo nie mamy, nierzeczni zostawmy i zjsyzne nasze, pomyslmy prodko
si zpodziewamy; dla czego wdbit obiekt wmyslni stany tij Rzpty wielkiy
gemadie tu si zjsilai mija. Teras my, cosmy si tu ze to miejsce Karli
wiecinno zwartemem ciatu niespwiecielacy pawnosi Krola wielgy pana
nasego wielkiny zjcielu, radnai ze to ostatky nie mijac, nie mamy o tem
w tak kwilin czasie stanowi ai dopiero ze widzial dnie, zjcielamy si
wzysey o tem radzi kdzimy, jakoby wam tu z tstd ale nie pomeniejcem
wamem; teras zwiqt tij odlany. Pewni jestesmy, ze kdzieciu do tego
czasu zpoky spokoj wrotny zwycenia tij Rzpty wielai, zstrzymujac si
w pokoju, wiedzac wiknych do wiepnyjami dalenych pomyslow, jako
si to i pomilem i teras ot wasi stato, reflexiwky po wiepnyjacielsku z
kwitanimilami ze wielki wojsko tij Rzpty wielki gemadi wama.

A pewno odstrzegamy sie dawno tu postanowiony ot Krolai Jlan nasego
zstd, gdzbysmy si tak nadwadi po przyjacielsku i wielky obiekiec wzgl

Co si

Co się Kozaków zaporoskich dotyczy, gdy się ci upokorzą i suplikować będą o to, w pretensyach swoich, byle słusznych i przystojnych, odniosę od przyszłego do Bóg Pana, za rzeczą przyczyną i włożeniem się w to, za zgodą wszystkich stanów, którzy do tego należą (co im samym warowniej będzie) łaskę i miłosierdzie. Groźbę Waszą tak przyjmujemy, że będziecie chcieli do nas wtargnąć nie czekając od wspólnej Rzptej rady w tem, w czemeście pisali; odpisu: wiedzcie, że nie trafiście na niegotowych. Życzymy zatem WW. zdrowia dobrego. W Warszawie 3 lipca 1648.

Maciej Lubieński arcybiskup Gnieźnieński pierwsze książę Korony polskiej imieniem wszystkiego senatu polskiego.

Cedula w tymże liście:

Może WW. pamiętać na to, żeś nietylko dobrodziejstwami w niewolniczych kajdanach u nas będąc, darowany jesteś libertati, ale też i gardłem od sp. Najjaśniejszego i najpotężniejszego Pana Naszego do domu odesłany z miasta Rawy bez okupu. To przypominamy, abyśmy zapomniane serce ku nam miłościwie nawrócili. —

Pinx Ossol N 225 k. 69/2.

Mnie wielce Wmpanie Sekretarzu mój Wmpana i Bracie!

Jakie sam u nas codzień wielkie pericula rozumiem, że Wmpan wiedzieć możesz a jemu dotąd żadnych nie mamy praesidia, któremi mogłybyśmy przynajmniej bronić się od tych kup swawolnego chłopstwa. Wiele miast i miasteczek, gdzie tylko czuli o szlachcie i żydach przez zdradę i potęgę wyrabowawszy miasteczko i szlachtę niesłychanie mordowali i zabijali. W samym Niemirowie do 500 dusz szlacheckich zamordowali. Teraz pod Bar przymknęli się i Nesterwar wysiekli i samemu Barowi jako piszę przyjdzie się potężnie bronić. O XJm Wiśniowieckim żadnej pewnej wiadomości nie mamy. Wielki Bóg co się sam w tych krajach dalej będzie działo. Piszę do MX Kosa proszę bardzo, oddaj mu Wmpan to pisanie i o respons mów Wmpan z JM, bobym ja przyjechał ze Convocatią, jeżeli mi wskaże oco powtóre proszę, usługi moje odnowam. Z Lwowa 7 lipca 1648

bez podpisu

Rzecz. Ossol. N 231 str 167/2

Kanclerz do Starosty Czerniechowskiego —

Wielmożny Mości Panie Starosto Czerniechowski i Synu mój miły!

Pisanie WMci zastało mię w ciężkich bolach, tak, że
pra dolore ani WMci ani sobie samemu rady dać nie
mogę ani pogotowiu obszernie pisać do WMci. Co się
jednak tknie pieniędzy na okup pana Hetmana polnego
a Rodzica WMci tych nie wiem gdzieby WMci zdobyć miał:
bo tak o nic u nas trudno że choćby chciał one ernere,
y jako mówią z ołtarza, tedy ich acquirere nie ~~nie~~ mogę,
ani na swoją własną domową potrzebę z niskich zasiadać.
Zaczym niemasz innego sposobu jeno z faktorami kupców
gdańskich znosić się i traktować, jeżeliby ad praesens niem
jakimkolwiek sposobem wygodzić mogli. Ależ rozumiem
że Chan Tatarski żeby się tym przypodobać porcie
upominkiem i obydwoch JMciów Hetmanów do Konstanty-
nopola Cesarzowi Turczynowi ~~odesłać~~ odesłać, chęć snadniej
ich eliberować będziemy mogli, około czego już wcześnie
chodzić nie zaniechywam. Więcej teraz mnie affectia moja
pisać nie pozwala (niezupełnie) to wszystko przez pana
Ujejskiego, którego przepędzenie do WMci wyprawię i przez
niego dostatecznie informuję WMci którego się chcę

z Warszawy 8 ~~czerwca~~ lipca 1648

J. O. K. K.

Rus. Ossoc. N 231 str. 172/2

Odrzucono w Sejmie

137
123

Jw Wcpa Jeremiey Mor. mey wlce Mpś i Brace

Jest to tak, że oprocz[?] obtorbiey calendi wci odpisem
na Raidy z ostrow, ale na bilet ovan listu Wtumpana
ten wcey rospisi ostatni na punkty ze assekuracya, że wcisc
pewno dnia 29 Wtumpa jakoi wiswolnieni, ie dopiero
Zaczem ja skracam, to tylko nadmieniwam, że jest to
wszystko czyni potrzebnai rzecz wyprawiam z Sciwianowicem
pieniadze p. Ostrowickiemu dosc jest wczekiwa z obostrzeniem
jego p. Wrotsem. Ze Ludzi pewnych obawie posyłanej
Stanowiąc ich, ale cci, ktorzy tendra rospisi wczekiwych
pogotuie te Hana list do p. Rada jest posyłam pewnemi
posłami i tego dnigiego, cci wci Wtumpan posłał wczekiwa
do p. Krakowskiego o Cacyza Wtumpan qua fide to pozwiedzi
z rzeczi potrzebnych. Wczekiwaczy rzeczy wiecznem dnatem
z listem jego wczekiwego do wczepa, do Mirzy, ja zawsze
na ten list do Pana Krakowskiego pisany dam Respons, expe-
kuiąc i potrzebnie listow pany powrocenia wczekiwa i
Respons obtorbiąc. Obawamy jakoi rzeczy rzepna ni takiey
pactorum violatio jakoi ja tak czasu tam wczepa radzi i
wzpewna. Lecz u nas z tajemnicy jeszcze cwo wiele wiedzieniu
Ogatowski stawał Candidatow, Socolski obtorbiem rozwiedzeni
Wtumpan acta egzercium wczpoczynawał do Spraw Trzeby
ze Fantomi z potoki wczpoczynay bitwi. Zaprawdy trudny pierwi
Potrzeb i obrzędow, wielu jednak trzeba, klorzy wiele wiedzieli
gdy chcą aby i Papiey in certamen et copiosissimum jego wiedzieli
potrzebny descendat. Niemam wiadomości Charakterow, aby ich
to odprawiał, o klorzy Rekrutowie Obrzędu exilium za potrzebny
Na Inflanciech wielki wczmor i srod pany to stanie
rzeb kozierska armata, tak dobrzeć kozetyey, z klorzy jednak
i jeden pozdrowi wczpoczął pole i z Ogatowa, ale ze Srody tamecie
cwi Kozeziarchowi a zaraz i Antychrysty in parrorum Salomonskiey
Rusi. Zaprawdy piękna opieka! - Z tamtey wczpoczątkiem dobrze
wczpoczęany pewien tam i Wtumpan Kthi pracuy. Ale wci dziwie
nium swoje declarowali rzeczy, ktorzy nad codzien zemna pewien
wczmawiali, pewnie obietnice i swoim wczajemnym twierdzeniu, ktorym
nad ce godzina. Teraz rozmawiam ce

8 Feb. 1648

J. O. K. K.

Acta Vol. 231 ab 174

WMP podczas Kor. obecnej wielce Mp i Bracie!

Pisałem ja do WMMPana pisissime tak przez pocztę jak i przez posłańca WMMPana i bardzo się temu dziwuję że te pisania nie są doniesione WMMPanu. Teraz zaś list WMMP z pod Gliniany napadł na tęż moją tarapatę, która mię vix non opprimit ex doloribus calculi pochodzącą. Zacnem odpuścisz mi WMMPan, że i krótko i nieswoją do WMMPana piszę ręką, cała się na pierwszą moją, którą wyżej nadmienił referując pisania. Tego tylko w tem czas dokładając że ktoś niepotrzebnie poturbował WMMPa opatrzną relacyą udając, jakobyśmy dla niepewnych traktatów kozackich mieli armia deponere. O mój drogi Braciszku, jakobym ja teraz nietylko powiatowe Chorągwie po powiatom jestem latające, ale legiony świata wszystkiego armarem na zemstę tak wielkiej zguby ojczyzny naszej i żebyśmy mogli tę lebem delere. A co większe, upatrując tak śliską statuę nostri fortunam, nie na powiatom ani na lodzie ową stabilire. Zatem chciej WMMPan eximere hunc scrupulum z serca swego i być persuasus, ile virium mearum będzie, nie przestaną być powodem Jeszcze tej ojczyźnie civibus, żeby jej i sobie benevolent. Traktaty zaś tak ostrożnie continuatimus, jakobyśmy nie na lodzie one fundowali salutem publicam ani ich jedynem powierzyli, którego my tu vocowali na Convocatia, żeby się wszystkie statuy przejrzały zachodzącej samych sieli deliberacyi. Oddaję zatem etc.

W Warszawie 8 Juli 1648

J. O. K. K.

Rzecz Offol. N. 231 str 184/2

[illegible] [illegible] [illegible] [

Pisky Ord Ka Sem. Kr. Missionarium do Nieśwież[a]

Jaśnie[wiel]my Jowi Hetmanowi w tych Ruskich krajach koścuiąc[ego] exto publico wprowadzić miał, tak rozumiejąc, że już tumultuą rebellią krzaczą i obu ciwistwem Tatarskim okrasi od pana Boga będzie, finem matrum aladiqua[e] uproszony, akci prowadzi znowu wielkie i niebezpieczne za wieszenia, za prawdem niemoty jakiegoś despotowa, który rumbarzy ony cerni wszystkę ukrainą, prowincją ludnią bisiota katolickiego i żydowską, woi i miasta tameczne, jesze od krakowa i Tatarów wolne, bardzo bogate, najeżdza, i obracuje pustoszy. Splendowat prezydenty Bohaterskę (Rypparimus nichtiny, Staiacem Herbutow nazywa) dadzieryp Bezrodz, i inne miasta Xięstwa Słuninieckich i Jmci pana Cesarzia kommendy Wierzbickę i Aleksandrę, ludnie mocarzi vitez Romani et veteris legis wspaniałomiannowy. We czwartek przed Jmcią panem samym wieczorem stanął w wielkiej buttajtura ukraińskiego kupiectwa pod Niesterowcem (Jabłonem to miasto Żydy nazywają) gdzie był nazyd chowany[e] kilka, które zaciągnął pan Bazbrzez, wziąwszy od żydów Obrzydlenie kilka tysięcy złotych na obronę. Była tam i chorągiew pana Mosrowskiego, która był We dwadzieścia pięć koni z tamtąd krajes wyprawił Jmci pan Ostrogski Kommy: była i artyleryja niemała, którą z winami i dziećmi i z dostatkami swymi uchodzące niebezpieczeństwa tam się zamykali. Jeszcze trzy były in subsidium chorągiew Jmci pana Jamora Orchentyńskiego, Wdzie: pan Dzik z Lubem Jmci pana Zamojskiego starosty Kalusk[iego] prosty[ch], Chcąc ratować tych rzeczy według możności. W sobotę przed Jmcią[mi] to dnia 20 Czerwca) miał z obu stron[y], gdzie ustawicznie prawalentes, legło niepomyślnie wrzejnie, trzy stan wodi, a drudzy nie mogąc impetum nostrorum utrzymać, wrócił do Hlebania. Tegoż dnia zamordzie się wszyscy wyjechanej czerni ukraińskiej do Chrzanowa i pieniędzy dobywać, zajrzeli Bydzie niepomału prosztą kłodkę. Kiprili z Tatarzyna mają komunikiem w polu i tego wiele dawali, ale na ostatek inferiores numeros będzie, tyle niepomyślnie pod[ą] mieli, wstrzymowy w zamku Tatarskim ony, dzieci i zboży, sami wyprowadzeni żeb się Bozie zostali. Nazajutrz to jest 21 Czerwca, miał opanowali i zaraz do zamku stronę dwa wzięli, gdzie takie za dprzem nazwyk, który się w zamku jeszcze znajdował, zginęło ich nie mało. W poniedziałek 22 Czerwca, mianowicie wielkie okopy do strumu pusiewszy, zamek nie bez kłodki jednak wszyj wziął, dostali znamie w nim znaleźny, Xięży Katolickiej, szlachty polskiej ubranego szaus, tudzież i żydów rozmaicie i okrutnie narzaj[ą]wszy bardzo wiele świadczą i pisza to za pewne, że ci trupów kudzi[ch] 6000 bio dobywali, i one na ulicach rozsiekawszy, psom na pokarm po ulicach rozmiecali: a żydów samych pod tę mięszaninę po rozmaitych miastach nad pietnaście tysięcy pawnie po tygrańsku posiekali.

Niewdaje się Chmielnicki z swoimi Mołdawami do zaciągnia tego Hmy-
szowca i o nim wiedzieć nie chce, aż wiele ich rozumnie, że to
wszystko dzieje się za obmyślą rady jego, jako ostrowska chytrego. Rest
et tempus docebit. Imć pan Wojewoda Bracławski pracuje usilnie,
aby mógł Chmielnickiego i wszystko wojsko zaporowskie ad debitum
Reipublicae obiecjuiemu et recognitum przywieść, obiecując im słowe
wolności i swobody nienaruszenie utrzymywać. Zadał tego po nich aby
Wojsko Zaporowskie (tak w liście swoim Hetm Tatarską nakazał) jako
najprędzej odprawili, aby mógł securius z nimi traktować i do nich ad
reipiendas omnia difficultates bezpieczniej przyjeżdżać. Dali się w tym
dzień, że Tatarów do Kiiowej ordy w Dasztach polskich wyprawili, którzy
tam krwie traktują, ale cały dalszego rozkazania od Chmielnickiego bę-
dzieją. Wszelka kilka ord panuje fortuna z wzięcia Tatarskiego, który
powiadają jak jest takowa niespodziewanie stanęła rada, aby jeźdź traktat
ad mentem Chmielnickiego nie stanął, gdali się pod Bar z którego do-
stawcy, Tatarowie kur Kamieniec Podolskiemu, Rusaky kur Lwowscy
popalą bronić prędzej się mają. Jako Kamieniec Podolski samych
szczególnych Polaków najmniej się nie boi; tak i my Kraakowscy
impatiri, chyba żeby zdrada jaka, czego uchowaj Boże nastąpić miała,
albo też jak Tatarzy Dorosku za nasze grzechy nastąpiła. Wszelka z wojewodz-
two polskie nastąpuje, i co dzień wiadomości odbieramy się, mają, nadzieję
że i elekcja prywatnego pana ad terminum bodzie, albo pod Gdańskiem, albo
przynajmniej pod Chełmnem odprawować się będzie. Bożdaj szczęśliwie tego
do stanu koronnych panowie posłowie województwa polskiego Duszkiego:

ani wiele znajdują się tatarzych, którzy ad electionem principis
michą, przyjeżdżają uprzód wojna z tym niepryjacielem chrześcijaństwa
gruczącym ustanie będzie. Pola Absit quid vos dementia capiat. Bona zgoła
expectatia się nostra ambitione, co kiedyś Kochanowski napisał: Nowa
przyjaciół Polak sobie kupi, że i przód ostrodzi i po ostrodzie głupi.
Imć pan Wda Pomorski z Imcią panem chorążym koronnym, panem
za pole nie wyjedzie tako wiemy, że w Wielkopolsce się o tem etiam disper-
bolice znacznie wieści. Imć pan Chrząszcz Komendy Regimenta nad wybitem
wojskiem koronnem pewnie przyjąć niechce, odwiadczywszy się z tym panem
na ojczystem Wiśniowskim, i obszerne przyczyny Imć Wda przynaczy
historyce swoim. Pułk wojewodzica Ruskiego powadzi, i rozumiemy, że
prędzej umrzeć sobie, natura prudentia, et in rebus in primis authoritati
Reipublicae, non desert, jakoż i teraz Omnes ille et vellus, tenguam olim
Varro apud Romanos, że Republica nostra non desperantibus a lata
dzień do Wmć wojewodzica ten list pro praesentia, a przyszłe ut praparet
mihi vias jako do Wmć tak i do innych Jmciów Panów przyjaciół, których
się tasce zalecam z oświadczeniem mojej powolności w Lwowie 8 July
Anno 1648

Konfiskata Skliros 12 juli do Sierlecich 18 juli przywiezionych (tam ich bit prosat bei ich)

Że Mocarstwa Zgromadzone Powyż wszystkie zawsze starzyzny Katolicyzmu przy Tronie robił co chciał: mając jak nas nadzór nad wszystkie nad bojarami: popełniam ale: i w wszystkim czerpiąc w naturze czerpie tego [illegible] wchodzę wychowuje i zamyślam z czasem wstać, niemiec zwierzchnictwa Włoch [illegible] i Car nam pobłyśnie, gdzie stulecy i wieki Ich wszystkie przepadłem z Bożej Bojaźnie, widzę dziecko niemowlę, że Stulecia w stulecie kolejne płaszcz pierwiastek wstał do tego wieku Ich Królem przeciwnym Tronu wrodzeni, wewnętrzny dr: z bojarami wielkiego: Kapłanami; bojarami, w sowie od Cara Ojczyzny, że niemiecki Ich Królem przeciwnym przyjaciele Mnie dla Augustus ale Ojciec Ojczyzny wszystkim — Ojciec on Tronu z bojarami wielkimi do rozmowy w nich nie potrzeb. Tak: z Bojarami mówiąc nie mówił Ich, mają wewnętrzny powiat wymowni z wielkiego: a stulecy ich, z kato to Carami bojaźliwe: to ostatnie najbliższe: wzięli i na długich za wiernych rodzaj z dziećmi pod tworzącymi, Mówy z nimi jako Ojc wiedz, ale car natura powstanie, że car z dziećmi Bojarami: a wynik, że z wami wszystko warmo bitej, a za ostatek w ich ucz: i stulecy Carami Bojarami: a wynik, że z car wszystko warmo bitej, a za ostatek w ich ucz: i stulecy Carami zatrzymuje swoim dekretu, Ojciec Ojczyzny i pocałuje stale chcesz że te nasze dziedzictwo. Dopiero zatrzymuje swoim dekretu, Ojciec Ojczyzny i pocałuje stale chcesz że te nasze dziedzictwo. Dopiero stulecy ucz: i Bojarami wnuczy mają: takim stulecy, a nie nowy: wiekowanie wiekowanie stulecy ucz: i Bojarami wnuczy mają: takim stulecy, a nie nowy: wiekowanie wiekowanie od Boga Mocarstwa, że nad pomałtorem co chce to czyni i czyni wtedy: i wszystkie niechcę długiego wiekowanego pana wnuczy pomałtorem nam wnuczy dy, albo go gwałtem w cara wrzucy zabij mogli: i gdzy jak wiedzy stale na Carostwo Ich, panowanie w dzieci Boczyc Carat wnuczy z bojarami: to jedno tu mógł wnuczy do wszystko stulecy ..... dzieci wnuczy: najpierwsi za Boga chowanie dwór nadziei wnuczyć ci jak mnie wnuczy, ale pod ten ucz bit w cara całym Boga dwór wstał ale majątkami wnuczy wnuczy, ale pod ten ucz bit w cara całym Boga dwór wstał ale majątkami wnuczy wnuczy z dworem wielkim: i wnuczy ni podwstał. Potem dwór bunt bogatego wzięła jego wnuczy z dworem wielkim: i wnuczy ni podwstał. Potem dwór bunt bogatego wzięła jego wnuczy z dworem wielkim: i wnuczy ni podwstał. Potem dwór bunt bogatego wzięła Korzyna Boga dwór w wszystkie majątkami wnuczy: a sam do cechów wzięli: i całym wstał: Narzędzia w pałki i potrzebnie na Carskoje Sioło wzięli wnuczy, pobili Ich, i stulecy majątkami: i pieczęciami kapitałami: i samowzięci stołowi wnuczy: pobili Ich, i stulecy majątkami: i pieczęciami kapitałami: i samowzięci stołowi wnuczy: pobili Ich, Carat jego pod dworstwo wnuczy z majątkami wnuczy: i pomałtorem wnuczy: pobili Ich, Carat jego pod dworstwo wnuczy z majątkami wnuczy: i pomałtorem wnuczy: pobili Ich, [illegible] dzieci wnuczy Fiodorowicza Fiodorowicza, i go im car wydał jeden nam wzięli

gdy car dał strzelcom po 8 rubli żałowania swego i wszystkie cechy według dawności płacić przyobiecał; te Morozowowe ujęcie car zniósł, w tem Morozów wyrzekł nieobyczajnie przed kołowami strzeleckimi t.j. rolnictwami że te 8 rubli nie w podarunek ale w służbę na dwa lata wam pójdzie, bo to ustanowiony: dosyć temu woru tud w Czarstwie nad Carem i nad nami władzcie i wolu Czarskoju psować znowu zabić jego zawołali; dla uskromienia mieszczan już go Car musiał na Bratę jezioro odesłać przeciwko Leolmaków o św. Michale ruskim wojsko posłali t.j. naszych ludzi polskich i litewskich w służbie będących; też żołdaków i tam i sam na służbie o niepokoju z nimi natenczas ani wspomnienia owszem pokój za łaską Bożą. Dnia 10 Juli w piątek przeszły dziś tydzień wyjechawszy z stolicy a przejeżdżając rzekę Moskwę gońca litewskiego Jusp Samuele Ciechanowicza potkał na przewozie którego mile przyjmą bo go oczekiwano. Drugiego gońca koronnego Jusp Laskę w Doroszu 16 Juli we czwartek przejeżdżając do Wiazmy potkał i tu pierwszego da Bóg w stolicy zastanie Wiazmie zaś dalej nasz z granic co się przedał do nich, powiadając że Litwa idzie za czym naszych kupców na 3 dni we dworze kupieckim zawarła Moskwa zaraz z Wiazmy bojarów z półtorasta koni przeciwko polanowce ku samym granicom mszyło i szli w pół mili od Wiazmy a strzelcy wszyscy w Wiazmie i mieszczanie pogotowiu byli. W tym czasie z Doroszu z listem Tatarzyn przybiegł oczekując o gońcu idącym wziąwszy list od niego zaraz go nazad bez responsu odprawili słownie nakazując że będzie karm i podwody i tak się uciszyli a przecie dwóch bojarów cisnąc się do Wiazmy zgniotli że umarli.

---

pisze o tem Chanut Memoires I 332.

Rada Castka do Kiriela (2 egzemplarze tychtoż.)

Prza Mościwie kriellisze Woiewodzca etc. . JMP radnemu Koronny polskiej, Referendarzu Swiętokrzyskiemu Kiriela, Wdzie Brzeskiemu, Starosti Wołowskiemu, pokoy i braterską miłość i wnitę powinnościę.

W Terazniejszym 156 roku 10 Jul. posłał do was JKM Pozjar i dwornych ludzi swoich, przy którym Artamon Zaltiges wiadomą nam czynisz w JKM Wspomnion Wsp. Wtadystaw W etc. pewnie swoje ostatnie rozkazanie do niemiłych dla nich listów Pana Sprzeniont, a JKM Maiey Ludzinskich etc. w terazniejszym czasie pilnie nam przy pisania nie potrzebnie w wszystkim swoim Koronny polskiey, WM. wydać kriellisze, i pomocnym Konwencyom z nami w zachowanie się o bezpieczeństwie dziedzin ; te dwa punkta nam Pozjarom ; dziewiątym kroliem oznaymili. Pisanym o rozmnożenie wiecznego pokoiu, y zgody z WMpanstwem Koronny wiecznie dotrzymanie radzemy tego a my wszyscy zely z WMpanstwem Koronny wiecznie dotrzymanie i w Wspomnionym pismie Rada to wszystko, co w wiecznem dotrzymaniu i w Wspomnionym wiellkich ; potwierdzonych punktach i w nastepuiących Pozjar ; radzemych ludzi z tobą w potrzebach pisano chcecz trzymaj prawdziwie i niezawodnie, ze wielu Drugo punkt o odwodu ; zwiazku pogaństwu tatarskiey, y klim z wami teraz od nich dzieje ; o tem obszernieyi pisko truchl za pewne co chytrosci ich pogańskie wiecie do was samych ; bo dydamu wielkie potrzeba

do nas o zdradzie pogańskiej i tatarskiej, że oni w państwie waszym
zdradą zamieszanie uczynili, i żeby kiedy u was póki horda wpadła, postać
wam w Krymskie kraje wojnę albo Krymskiemu Hanowi o zjednoczeniu
podług pakt naszych oznajmić. I my tobie o tem czynimy wiadomo, że
w przymierzowych punktach hospodara naszego, Bojar i radnych ludzi
z tobą przeszłym i pełnomocnym posłem o tem żeby w Krymskie kraje
posłać wojnę nie napisano. A napisano w przymierzowych punktach,
jeżeliby od Krymców pokazała się jaka zdrada bez wszelkiej przyczyny, tedy
Królewskie Wielicestwo sejm na to ze wszystką Rzptą uczyni i hospodar nasz
zniosłszy się między sobą wszystko potrzebne i co najlepszego jest uradzą i wszelaką
mocą zjednoczenie swoje na imię Jezusa Chrystusa Pn. przysięgną i według
co do tego punktu nieobesławszy się Wielkiemu hospodarowi naszemu z
J. Królewskim Wielicestwem, kogo wam p. Bóg da, między sobą i namówiwszy
się dostatecznie jako przeciwko nieprzyjacielowi temu stać i jakiemi
sposobami wojnę wieść, nie stwierdziwszy tego sejmem, uczynić w tem nic
się nie może. A o zjednoczenie obu hospodarstw naszych, jako napisano
w paktach namówionych według rozkazania naszego hospodara, żeby bliższy
człowiek Krymskiego Cara bliższemu człowiekowi Krymskiego Cara oznajmił, takie
Carskiego Wielicestwa posłannik będący w Krymie carskim pobliżni ludziom
o tem ~~ob~~ obu hospodarstw zjednoczeniu oznajmiali szczerze. A gońca waszego
Adama Laskiego hospodar nasz pożałowawszy rozkazał odprawić do was nie
zatrzymując. — Pisano w Wielkiego hospodara panującym w zamku moskwie
roku od stworzenia świata 7156. 13. Juli.

1648

Rzpt Ossol 225 K 172.

Jego miłości królewskiego Wospodara Pana i bratniego Mieania Aleksija Michajłowicza wszythkij Wiel: Samodiersca, Władimirskiego, Moskiewskiego etc. — Jaśnie Oświeconym Radzie

Braci naszej jego Radzie. JW Mościowi Dobrodziejowie Acych gości Legatowi wrodzonemu, Traktatów polskich pilnowicielowi panom radzącym i pierwszemu Koronie i wszystkiemu rycerstwu Korony polskiej i WXL. polskiej i bratersko miłości. —

W Krakowie 15 Octobris 1686 roku 13 Julii pisaliśmy do Was JW Bojar i JW Radzie wy Braciu nasi jego Pana pana gorąco wujego M. Jolana Lachiego, za JKMospodar wasz. Wodzystaw IV Bore Mil. Król polski i WXL. JKW. Brat miły WMospodara naszego JW. wstawiony bieto wasz Koruny polskiej i WXL i wasz jego Rodzeych wsich i wszystko Pasto w wiecznej odnodz polskiej w którym wszyscy pomarańczy bracy obiecujecie. Zatwierdzenie JKW. ai do naszego oddalenia tedy było tatarom, aby WMospodarowi naszemu JW. Bracie JKW. na wsich miejscach i pomstowanych bezpieczeństwo pewnie obiecywali i zwolnie do nas z Wami Braciu naszą chodzili WMospodar, stawu Mościwemu z Koroną polską i WXL bez w bratorskiej miłowaniu Wami miłości i dla tego wy z tem zajęcia i miłości MW Mospodar naszego JKW. nam Braciej swojej rozumiejącie. A nam by WMospodarowi naszemu JW. to do wiadomości że miłego brata JW. MW Mospodar naszego za tym wiecie nie stało, a pokoju nie tylko Wspanie bożym ale i obrona rycerskiem w wiecznej przyjaźni miłości i pokoju na wiek bądź.

Jaśnie Oświeconym w wiecznej przyjaźni miłości i pokoju na wiek bądź.

Z my JW Bojarzie Radni ludzie wam Braci naszej jasnemu Radzącym oznajmujemy iż my do WMospodara naszego JW i WXL Alexeja Michajłowicza Wszythkij Rusi samowłodcy do JW o zejściu WMospodara naszego JKW donosili.

A WMospodar nam JW wspomniejąc bratersk przyjaźni i miłości WMospodara naszego JKW mimo bardzo koleje. Takie i wsi, iż Pan rostawienie za pana WMospodara nam zalecił wam wasz bezpieczeństwo utwierdzi i miłość bratr zwiększyć, a JW sam tego, aby pokój wsp bracierskiej stopił w wiecznej miłości i ich wam dał pana z państwo wsp bu MMospodara i wszystkim wspólnej i w cielon autorze. — A co pisaliście do nas o zatrzymaniu wiecznego przyjaźni Mościwościwego Mospodarstwa z Koroną polską i WXL i WMospodar nasz JW. wiemy dokończenie wszyte stanowi pomiędzy z JKW Mospodarem Wasym JWM. z Koroną polską i WXL i z Mospodarem naszym JKW Wasz wam Braci naszej pokój ta i z Koroną polską i WXL we wszystkiem dowiedz chce wszem i nie namawiam.

A wy JPP Radzi do Was Braci swej w pisaniu swem pisali, iż obrali Was miłem kumanem od Korony polskiej WXL JW. Pan radzący Koruny polskiej stanu

I my JCW Bojarowie i Rada wam PP Radzie Braci naszej o tem oznajmujem, iż o wielkich hospodarskich dziełach dotąd póki wam P. Bóg na Tronie Królewskim kogo nieuczyni hospodarem, według rozkazu W. Hospodarza naszego poczniemy zsyłać się my JCW Bojarowie i Radni ludzie z Wami Bracia nasze PP Radami Korony polskiej i WXL ze wszystkiem senatem. A jak wam da Bóg ze Koroną polską i WXL pana, tedy W. Hospodar JCW. z W. Hospodarem waszym JKW zacznie znosić się we wszystkich dziełach jako przed tem.

A Gońca naszego Adama Łaskiego W. Hospodar nasz JCW pocztował swoim hospodarskim żałowaniem i kazał odprawić do was nieutrzymując.

Pisan z W. Hospodarza naszego Car i WK. Alex. Michajłowicz Wszystkiej Rusi Samodzierzcy i mnogich państw hospodarzy i władcy JCW w panującym zamku Moskwie roku od stworzenia świata 7156 Juli 13 dnia.

1648

Ruß Gesch. N. 225 k. ~~160~~ 170/2.

Kopia współc. N. 2346 k. 11.

w Lwowie 13 Czer 1648.

157

Wielcy Ciel Jam. Koniecpolski do Niewiadomego

Jmć Chmielowski ex voto rampartum swoich dobrzeszczęść, wrócił się na Zaporoże, i Tatarskie wojska w Dnieprze pola z bogatym łupem wspaniałej zwycięstwa Kozaki po Wielkanocy wrócili. — Widział bardzo dobrze, i na ten czas wie o czasach niepotrzebnych, i pustych na przyszły w obronie Zaporowskiego wojska tajmać niechciał, ale do krwawego rozlewu, aby po prostych pacach obie wspaniejszym tym schodzić się obiecujący byli na wszystkie przypadki. Musiemy przynać w tym ostrożeniu magnumo moderationem, którą nam barbaro more na ten czas wprowadzić, kiedy deleto prope ad internecionem exercitus nostri, drugi widząc się i o śmierci Króla Jmci, Vlad. imm victoreo exercitu nie mogącego. Bierze dopiero it. tenes, quia publice quia privatim że jako z wielkiego mrozu na wojska twarzeniu nastąpił, tak teraz z serdecznym żalem kiwi chrześcijańskiej sercami proxi, conprendo culpam, non sine gravi nominis nostri ignominia in fatalem nostrorum ignaviam rei metum. Bierze dopiero się i z tym, że się oszczędzenie swoim niemniej nie uroni, ani z niego szczęścia naszego żadnej radości i pociechy ojczyźnie, fortuna mores jam dictus, quia adulatrix saepius, quitwirza amicis spes magnum rerum illustre mortales in exitium subinde praecipitat. Pragnie / pomienionego jeźdźca / siedzieć sobie za Dnieprem w pokoju, i z tym pory starych ewolucjach i zwyczajach, Rempropositis debeat debitum obsequium, et inde capessere. Upomni i to obrzemnie jako wielkie i on sam i Matejasz jego, do różnych osób pomoże kompanie, i wrazy, wspomniawszy bona fortuna quae cahawtas, Comiegnemo fidemque publicitatem worthetetatem omnibus servitute ingum imposituum. — Jakoż wielki jest tabunych, który nie afferter o tej sprawie mówiąc to przynawając, że wielkie nad zastugi ojczyzny jako ojczyzny Kozacy tak i Chmielowski odnosił Kompanty. A na ostatek dokłada przecie tego, że jeżeli na Zaporożu ex vero commodum patrimonio veras, oportunie mieszkań niebędzie mogli, przyjdzie znowu ipsumi Acheronta movere, i wojska zgromadzonego na pożytek zaciągnąć. Jmć panowie Hetmani i inni celniejsi urzędnicy do Porty Ottomańskiej, stanowi widzi, w tych dniach do nas prosperta / doctrini, aby nie ladzijsko wojska i pewnie ona na nas w naszemcy Kozy wytargnąć bez chęci. Wszyć nie skłony jakoby Jmć pan Krakowski, miał do wojsk zaciągnąć się przyjaciół szczęścia z nadziei łaski, szczęścia z stanu obrońca, którego by zawsze bardzo podległy. Pojechał był z pewną summą pieniędzy na chłop jego pan Jakubowski stanu Jmć do Białogrodu / Monasterium stary historyczny nazywają / ale na Ukrainie mobily i pieniędzy, sam wiedzie wszedł. Jam memento Hungarorum, venerata ad bellum insignita multitudinem, do tego czasu po Ukrainie wiązanych, pacem nostram tecebare et hostilia utrique agitare. Pobrał i po.

pisarz wojsk.

nie mało miast Kimitrego tyraństwa nad srlachtą ustawque
ecsus nad Xięzą katolickę, i wód sądami gwałtowne impla cabilitates
exercitur dotarczony. W dzień swiętego Piotra i Pawła Winnica
cały fortalitio zymała za niedozorem tych, którzy byli Gimie
Jarnicki w kolejnym serum zostawili. Trzeciego dnia po tym
pogrzebie Pogromcy z gromadą kupy rebellizantów i miasto
wszy, gwałt jednego Missa Kapłana, o wydanie rzeczy kościelnych
go, które już sekretnie zabrane pomordowawszy i pomęczywszy.
Nie ustoje jarmo ten Pogromca w rebellizowaniu, ale ocrasa
ca dzień górę biorąc co violentiora, quod nullum justum exercitum
motuum et affrente et a tergo videat. Ja tego rzecz tu zamilczę
wiązuje w sobie, widzę, że bardzo dobrze powiedział Cicero apud
Demem: Est in bellis civilibus quadam malorum omnia tem-
tio ac velocitas circulus cuius celeritas perpetua tristia brevi
bus cumulat nec modum ac finem cose miserandum patie
tur, sed potius, sed proxima quaque concertatio, causam et
instrumentum sequentis praebet. Innego nie na teraźniejsze stan
kaje nie mamy do zapisania oraz mienia. Jeśli co przyszłe
/ a day Boże szczęśliwego / bez chciał mu przyjść nieszczęśliwemu
Wmpć, spodziewaję się, że mi Wmpć oraz mienie wszystkie przez
Conversationis accurate suppleuit. przez ote Wmpć widzieć
mojej tego przyszłego oraz przyszłego. Ja dla kapitanu teraź
niejszego do Warszawy przyjść nie mogę, mając nowe przytym
przekody, a zatrzeźwa się primas do Augusta, pisze Radziejski
mam odjechać. Na Elekcją jeśli tak valos będzie chciała
stanąć się Wmpć teraz naganiwszy to domieć Wmpć się do mnie
nie pisząc. Delecam się przyjaźni Wmpć z domowymi moimi
w Kunicz 13 July Anno 1648. Dnia nas karanie publikowano,
że Xięzą Kiereem znacznie rebellizantów pobił, Nowinowa do
tawny miasteczka oraz jego, w którym wielkie barbe brotatki,
a zgoła mnemo praedam tego hultajstwa znalezłszy, one między
Drzymów swoich Ukraińców / którzy stronnie chcą animowane
Odbywając Nowinowa stanęli / pobrali. Laudetur Deus
exercituum jeśliż tak jest, bo niektóry pewnie pisząc.

~~Jakie Jasn~~
Jw. mp. Wdo Ziem Kijowskich mój Mość. Pan Jegrzy Lubomirski

Jak oddawna usiłowania i nadskakiwania tu Wmciwpanom nie inaczej były, jedna wiernych rebellia moja po stracie ojca Jw. świętej pamięci Króla Jmci pana i ojca wszystkiej Ojczyzny nasz a Korolizja nowa, wiec i niespodziana odwaga moja, która Cudzoziemcom ostatek umbram mea convalescentia, Teraz kiedy jim do ferty Oblamaidy jeden po Garuda z listami od Jmci Arcybiskupa i wszystkiego Senatu rumpo silentium, i pono nigdy mój nieodmienny Wmciwpanom honor pospiesz i pomoc. Zalecam za pewnym Wmciwpanom, abyś mi dacie raczył listami swymi do Wegrzyi do Rosyi Cybirzyzkiego, iżby pewnie wszystkiej Ojczyzny jako najprzedniejsze obrócił expedire. Ab Wmciwpana honor oraz poroczę, abyś i sam w bliskie swym dostatek jako przykład i odradzenie Ojczyzny supplantowałe Ojczyzne stroszymy się z rebellizantami Korekami, rozpisuję w te gesti wojsko nasze, które ordynowali insolentiam kozacką, pewne która pobita z pewnością Oblamaidy Sacrosancte iuste ceram violentes leges, zbiegając tamte pobitych ich tego pewne mi bez dotrzymanie. O pewnym Wmciwpana pieczołowitej Ojczyzny jako nie wątpię, tak niezmordzonej
Secretum nihil a pactis
si w tej materyi, o zniesieniu mowy, która Wmciwpanom constat pewnym nihil a pactis, pewnych ustawaniu, że zabiegasz temu bidzie, jakoby od poddanych Wmciwpanom granice jej tutto et securo esse nasze. Po ostatek pewne pewnych nasze, które my po Wmciwpanom ostatek doznawali pewne, abyś dogonienie raczył pewnego i pieczołowitego ich do elaborowanie Ojczyzny Rzeczypospolitej nie tylko za dobrali ich ale tej za utrzymaj substancyi i wieczniem nadrobili mojem (otrzem) rumiem recreatem i wnebelle salutatio ich za elaborowaniem ich bidzie pewnego. O co Hetmanie pewnego tamte ich onego i pewnego mojego Wmciwpana jako najpilniej

W Warszawie 14 Julii 1648

Ku pewnego ale niewypalone Kanclerz —

Rps. 231 Nr 118

JW Mpś Wdo Ziem Multańskich Panie i Przyjacielu!

Niedowzumienia do mnie[sz]ego dotrzel i uiesobłamia prawdziwie mnie[sz]y W[asz]m[oś]ci Panu pomyślne mi bytu nieprzerwanych zdrowia mego i wszystka recollectia po stracanym Ojcu i upotrzebnie wielki gorzky pomieszi trwoga Ja[ś]nie i dobrodzieja mnie. Ka[że] czy[ż] Ten[że] pomn[ie] Pan Bog z Ostatni Zlud Anglielskiego Grzeszielskiego i ufnych[ie] ewentu mnie[sz]ego do portu Ottomanskiej jakiegoś odzywam się i powtarzam mnie[sz] i moją zyczliwe i uiesobnienie pomyślnie W[asz]m[oś]ci Panu dowodzę. Zalecam swego pomyślnie W[asz]m[oś]ci Panu abyś Ostatni pomieni do Wezyra i Baszy Egipskiego, aby tam prędko i pomyślnie Paszty odnieś mógł expedycja swemu decyfr mi recommendowi i Ich W[asz]m[oś]ci Panom, abyś i sam w Porte pomieni dobrze, jako zdradliwe Tatarowie wypuszczenie. Pozdr[awiam] Pana starszego i z oblubieńcami: Koniakami, ustępuję się te gazet wyske nie[sz]e, które ste gromnie in[ter]cludiane Karachu, pan Ktim pasha i porte Ottomanskie nieprzyjaciel[ie] coraz violowane bez a religiejas tem jakby ich[ie] pan nie[sz]y dotrzymane. O pomyślnie W[asz]m[oś]ci Panu mnie te Paszty jako mi[ę] wet[ś]ci tak niezmiernie się w tej materyi o wzięciu nie[sz]ej secunum nikt a pomyślnie certe pozniejszy ustawam w religiej tem bodźce jakby od Porty Ottomanskiej granice ją tuto et secure wystawiły. Powtarzał pomn[ie] pomyślnie nasz, które[ś]my po W[asz]m[oś]ci Panu dobr[ze] pomnawali pomn[ie], abyś dyspozycja nasze pomoc i pozdrawiamy swoją do elaborowania Jelitego Ottomanii w wzięciu Kilegrod a dowiedzieć i pecunie nas obecnie W[asz]m[oś]ci Panu wielkiej dobrodziejstwa ale ku nie ustępuj intuicyjnej i uniwersum w stałej mojej omnium securitatem i uniwersalnie odpisz[ę] W[asz]m[oś]ci Panu ze za elaborowaniem tak Ktim W[asz]m[oś]ci Panu proszę. Deo W[asz]m[oś]ci Panu pomyślnie pozdrawiam Cała ta moja z prawdziwej mojej dobrowam jako najpilniej.

Ku pomyślnie i dobrej –

niewątpliwie Warszawa 14 Jul: 1648

J.O. X X.

JOXMPWdo Sandomierski mój wielce Mp i Bracie.

Nie frequentia ani ustawiczność listów WXM Władzie ne umie
oblig i codzienne augent incrementa stałemu mojej powolności
i powinnej ku WXM obserwancyi ale raczej affekt i wysoka WXMci
propensia, która mi abunde testari nieprzestawasz. One tedy
jako debito amplector affectu, tak wielce WXMci dziękując
wzajemnie moją w każdej do odsłużenia podawającej się okazyi
non fucatam defero, Cieszę się przytem wielce, że WXM to
regimen, na Ukrainie zgodnemi Votis destinowany non respuit i
ochotnie całość Ojczyzny odwagę swoją zaszczycić umyśliłeś.
Choć zatem nie wątpię, że WXM nowem wielkich Ostrogskich
a zacnych Pańskich swych i dziedziczną sławę w osobie swojej niosąc
tę która WXMci sorte bene merendi obligit functionem z
nieśmiertelną sławą nominis swoj i ukontentowaniem wszystkiej
Ojczyzny wszej obire będziesz raczył – którego przytem Łasce samego
Ciebie oddawam jako najpilniej w Warszawie 15 Lipca 1648

J. O. K. K.

Rect Ossol N 231 str 185/2

Kanclerz Ossol. [illegible] 18 lipca 1648: W [illegible] chciał car
[illegible] na [illegible] ale ja Bóg oddalił gdy [illegible]
[illegible] tak dalece, że car [illegible]
[illegible] wyżej [illegible], [illegible] wszystkich [illegible]
[illegible] jednego [illegible] [illegible] [illegible] zachowali
przy życiu Memoriale 18 lipca 48

Lesbny List Pana Kasperowicza do Niemirowskiego

Jmości. Wmć iłam tranquillitatem, ktory Wmp. mass w Rzeczy
inter praestantes corpores Nymphas. Ja tu w ciemnym kaptuze
melancholicznie płynąc cyrdiny trawie, oczekuiąc effectu
sobie. Quis dabit mihi pennas columbae et volabo eius
et vollayuar. Onych ordynitkich Sicherskich jemne do kaptu-
mog nie declarowal, Dopiro to Magistratus ze temen ist pra-
ssipitanter pojmani są, a ruthenus Starski ostatnie et
quidem sanguinis virtutis. Jeżeli się nie myle, mass Wmp.
wiecz de natalibus eius pewną wiadomość, a prudzi umienie
proszę raczy mi Wmp nie miesskanie oznajmić, abym mogł
wiedzieć, jżeli jako się nerges et pater Aeneas et Armandus
Rector Scolae też genere indoguisitionem mi proponuie. widzę jżeby
się oneyo do siebie kaptunow pociągnęła prowadząc ie actis
falsae monetae. Dzemenu tylko odmowie a teraz jego Kamie-
nitami należy. Jest to taffle ea ni statute diguimmodi prima
falsarem monety na dzimą maią być przywany, to jednak o da-
nych ludziach equestris Ordinis ma się rozumieć, czego nam
i poledniejsze prawa dzimne powiedzaią. Niedla na tego
sod Kapturowy, w ktorego pro ratione voluntas, pro lege capi-
do: perme liet sit Dixus, modo non vivus. O pasierbu Ki-
likowiczowego exmissima jest sprawa, i pojmani principalis
et complices i tamże w kaptunie sprawuią się, a my też
z niemi prospolu, invalido legum auxilio quae się,
ambitu potremo pecunia turbantur, Jmci pan Niemirowski
jest na tey exas we dumie, do ktorego kilka towarzystwa
uprzeymy z wizytą pogańskiego powrotu, wiele nowy po-
wiadaią. Karaul panie Hetmanie z drogi Constantynopolitań-
skiej wrocił do Krymu, a starosta do Bialogrodu z capo z
vadrone, gdzie okupu trzeba nie kirzyże. Oz nad Dnieprem
gotowe wojska. Tchaj Bejowe, jest i o potrzeb Krymskich
z wielką ode zbiorowaniem zawziętania Bohdanowskiego,
ktory w tych dniach orient się z wojskiem Braclawskim z ordynacią
ku, ktora mieszka teraz nieprzyiacielowi zawsze przylega. Dzie-
dziewony się o nadchodzących wypadkach naszych, wiec bydź
nayabacny od Xięcia Wiśniowieckiego, znowu wojsko Kozac-
kie zgromadza, mając jusz pewne kilka tysięcy Tatarow.
pomieniony Xiąże pisze wirzę, że hostilem impetum ea
aeque sustinere nie mogą, uchodzić musiała, i niespart się ar-
ma swoim Wiśniowcom, gdzie zachowuje się meliori tempori

et fortunae. Illa agrestium in condita multitudo jeszcze dziwy robi i miasta bierze plondruje, ludziom katolickim okrucieństwa zadając, jako dnia dzisiejszego mamy pewne, non sine gravi dolore wiadomości. Xiąże Jmć Dominik mocą Regimentu swojego, onych niedobitków, których się nie mała gromada nazbierała, na swój żołd zaciągnąwszy onym we wsiach Miasta naszego stativa naznaczył, contra ordinationem et laudum Ziemie Lwowskiej. Uraża się tym Jmć X. Arcybiskup Lwowski, boleje na to Jmć pan podczaszy Koronny, sarkają panowie Kapturowi in suam barbam istafieri interpretantes. Obawiają się i tego, aby snać tych niedobitków większa kupa nienastąpiła, która mogła by nobis universis esse gravis, a zwłaszcza że już quaedam indicia confederationis excertis causis erumpunt. Chorągwi Jmci pana Starosty Krakowskiego do Gródka puścić nie chcieli; vi restitendo Scilicet hoc unicum desideratur ad nostram perniciem, abyśmy z poetą mówili: En quo discordia cives per ~~ducis~~ duxit miseros. Stworzeni bardzo przeczes Russiae wysyłają umyślnie do Jmci Xiędza Primasa prosząc aby zabiegał tempestive, widząc że domestici motus sola celeritate extinguuntur. Wysyłają i do Dubna, żądając fraterne, aby w świętej zgodzie i staropolskiej miłości mogli rebus communibus et consulere et providere pessima quaeque auguratur sibi. Ja nie śmiem pisać ostatka, ale rozumiem że ipsa fama perferet do Warszawy to wszystko. O Kniaziu Czetwertyńskim pewna już, że zabity okrutnie od hultajstwa Kozackiego, a żona wzięta na spólne mieszkanie od jednego rebellizanta. O tempora Omores! Z Warszawy racz Wmć pisać co weselszego ~~aż~~ aniżeli my piszemy ze Lwowa 22 July Anno 1648

Rps. Ossol. N. 2346 k. 15

Ostry list Chmielnickiego do nieznajomego z Lwowa 20 lipca 1648. 113

Dziękuję Wam w Warszawie zgromadzonym Rzeczy Pospolitej wodzie bractawskiemu
za pomoc dexteritate effectum, że Chmielnicki non est prosecutus victoriam
a my sami Małkowicze (pod Ulicą te Tatarowie niedawno [illegible] hud ubogi brali)
strasili do Uzachów, ubiegły 12 spirowych dniach tam wojowały, hud lanowy
wyniosły 17 lipca. Namawiacie Wam Komisarzy na traktaty z Uzbakami, a
sam potomu (wiarołomu wielkiego i warowne obrzucenie nade Lwów w armacie
w hud szlacheckie dobre opatrzone) krwawy dostawszy, dniach 60 wojowały, ludzi
pospolitego pospolitego fundibus splastrowali. Wojewodzie Wam z X Wojciechowic wiele
miast z rąk nieprzyjacielskich odjął i nieprzyjaciela znacznie porazył: a my zatrzymu
stymy, że Xże widząc ingentes hostium copias ustępował miasta spiesznie, i Lwów
w Białej Krynicy zamknął się. Pomiarujecie Wam, że X Dominik w grodzieńskiej kupie
pod Konstantynowem leżał, wstręt ujął nieprzyjacielowi: a my tu pewne wiadomości mamy
że Xże nie wyjął pod Konstantynów przeciągnął i widząc że hostes effervescentes in sua atque
crumpentes na Herbach zostać nie mogą wstrzymać w bok uciekł a Konstantynów
nieprzyjaciela ..... pozwolał. Deliberujecie Wam Panowie ma być cłowany regiment
wojska Kor. sollato trimuviratu, a tu hud ubogi omnis status et conditionis, jako może być
pastime rozproszony bidae terrore hostis rewnież wiele obciążony domów swoich. Niechcecie
Wam wielkiemu do elekcji Króla przystępować, aby wprzód te zawieruchy ustały jakim sposobem
uspokojona będzie: a tymczasem wiele niepojmujecie wielu rzeczy patrimonium Rzeczy
pospolitej et eam sui iuris (jako baczny wyślić się ufając zawartym traktatom, które
indubitanem ani bez tempora remanere być mogą) faciat. Rozumiecie Wam, że
wielkość polska wielkim by obniżała nadwyrężeniem, gdyby elekcji starym trybem (ale i obcym
jako pewnego prawa, tak i pewnego wyjęcia nie mamy) w nie wiedział tylko a niewolnej
per Universalia odprawowana być miała, a wiedzieli wiedzą te kraje trzeciny, które za Regni
propugnaculum et arx quaedam munitissima adversus barbaros Reipublicae dexter
oculus, aranium thesaurusque [illegible] unde pecunia belli gerendi nervus assiduo ac
fundo inexhausto deprompitur, unicum commeatus Emporium Regni, quo omne mercimonium
genus ex Oriente comportatum inde vero ad omni Regno quaquaversum. Następujecie
Wam w pobielskiej fabryce greckiej, aby pomyślił i listy jakoby od Króla Jm. koronnym
dane za wyciecki nowiski produkowane były, a tymczasem wiadomości Chmielnickiego princepsa
pradonum Tatarów znowu zaciąga. Skarmi to pewną wiadomości, że jest sam [illegible] w ordzie

swojej z pól krymskich ku nam postępuje, chcąc Chmielnickiego posiłkować, niedbając nic na cesarskie zakazy surowe i na gwałtowne listy wezyrowe. Niechaj ad expedienda tollendaque inter partes discordantes firmae pacis impedimenta anteactorum abolitio publica et solennis będzie obiecana posłom Kozackich in facie Reipae, a my dziś pewne awizy mamy że pod Międzybożem (mil 24 od Lwowa) będąc nieprzyjaciel dworzy i przedmieścia spopalił a z miasta szturmem dbywa. Niechaj się burzy Izba poselska o różne pretensye: my nie mogąc nabyć żadnej w tych dniach wiadomości, gdzie się X Dominik obraca, więc i p. Osiński z swoją gwardyą widząc potęgę nieprzyjacielską i bliskie niebezpieczeństwo, już prawie o całości naszej desperujemy. Wynoście WMMu jakoby p Chorąży Kor. cum numeroso exercitu suo wyjechał przeciwko rebelizantom: a nam zapewne piszą że chorągwi swoich ze stanowisk (o falatia tempora) sprowadzić nie może a 250 dragonów, Rusnaków JMci uszło zdradliwie do nieprzyjaciela. Te są pospolite głosy i zdanie ludzi rycerskich, że ponieważ Połonne locus et a natura et ab arte munitissimus szturmom strzymać nie mogło, i my tu pewnie nie strzymamy. Jest tu JMp. podczaszy Kor. i JMp starosta nasz, który ~~dziś~~ dziś po Jejmości maximis itineribus wyprawił, i tu z nami chcą zostawać. Haec geruntur apud nos, które ja in comparationem actorum Varsaviensium WMci wypisałem, abyś wiedział in quam ultimo exitus confinio jesteśmy. Rozumiem, że o tem piszę ad magnates JMp podczaszy Kor. acz podobno tak wielu czasu propter consilia quae saluberrime suppeditat mieć nie może. Privata nostra nie piszę gdyż teraz takowy czas, którego potrzeba privata publicis nie tylko secernere ale też posthabere. Daj pewnie Boże obaczyć WMMp. zdrowego in tuto ac securo rerum nostrarum statu tu we Lwowie 30 Juli 1648.

~~Nr 48.~~ Rkps Czartoryskich N. 379 str. 48 ~~154~~ 165

Z Warszawy ultima Julii 1648 i 2. 4 sierpnia

Nie tylko in dies ale in horas coraz to gorsze przychodzą nowiny. Wczorajszego dnia swarzyli się dissidentes godzin 9 chcąc koniecznie żeby im w Konstytucyę wpisano te o ktorychem wypisał artykuły. Tandem kiedy im tego żadnym sposobem nie chciano pozwolić (i owszem przysięgali się posłowie mazowieccy, mówiąc, że jest nas 70000 domow szlacheckich w Województwie mazowieckiem pierwiej się damy wszyscy wyścinać niżeli Wam tego pozwolimy, toż mówił P. Kanclerz X. Podkanclerzy a niektorzy poczęli wołać w gromadzie - oknem ich wyrzucić - toż dopiero dali się uprosić, że to w reces puścili do elekcyi. Wczoraj przyszły listy z Litwy, że tam srogie szkody Kozacy porobili, a dziś rano o godzinie 8 przyjechał do Warszawy ks. opat kijowski od ks. Wiśniowieckiego z listem w którym prosi o prędkie posiłki, de reliquo referując się na relatią tegoż ks. opata, który referował w senacie że w piątek, dziś 2 niedziele niejaki Hyra, pułkownik Kozacki przyszedł pod Machówkę P. Wojewody Kijowskiego w pięć tysięcy Kozaków, a w mili od niego był w polu Krzywonos w tysiąc koni przebranego Komornika. W Machnówce były 3 chorągwie 2 P. Wojewody kijowskiego trzecia powiatowa. Województwo kijowskie 500 szlachty z żonami i z dziećmi, i kiedy Kozacy przypuścili do szturmu bronili się im potężnie, aż zapalili Ostrog, który był koło okopów miejskich przecie ostrzeliwano potężnie Kozaków aż zdrajcy mieszczanie rascy otworzyli im bramę. Zaczem wpadłszy w miasto siekli się

i strzelali z naszymi że nasi nie mogąc im strzymać
uszli do zamku ostatek ich przypuscili oni szturm
do zamku, który tam dębowy, a nie mogąc go dostać
obrócili się do klasztoru bernardyńskiego i wyścinawszy
zakonników, najświętszy Sakrament zdeptawszy, tę puszkę
w której bywał pili do siebie gorzałkę, w ornaty się pou-
bierali, groby otwierali a znalazłszy tam w klasztorze
kilkanascie hakownic i jedno działko, zato czyli to na
wieżę koscielną i stamtąd strzelali do zamku, że wszy-
stek wierzch zamku zbili, dopiero nawiązawszy gromadę
rozmaitych ludzi w mieście puscili się do szturmu, owych
ludzi przed sobą pędząc, żeby pierwsze impety strzelby
zamkowej na nich się wywarł, i dostali przez szturm
zamku i wysiekli. Kilkadziesiąt ludzi dobrych zamknęło
się w stołowej izbie na zamku, których nie mogąc dobyć
zapalili z nimi tą izbę i z spodku i z wierzchu, a w tem
dano im znać że ks. Wisniowiecki i P. Wojewoda Kijow-
ski idzie z ludem na odsiecz, zaraz wyszli z miasta mię-
dzy folwarki i sady miejskie i otaborowali się wozami.
Uderzył na ich tabor książę i zaraz ich rozerwał, legło
ich tam ze dwiescie, ale oni te dziury zaraz trupami za-
scielali. Uczyniwszy książe odwrót dla gęstej ich strzelby,
uderzył na drugi koniec taboru i tak, że go rozerwał z nie-
małą ich szkodą, ale przecież nie mógł wpaść w tabor,
bo prawie w momencie wozy wywróciwszy od których
się strzelali, opokali się, a że deszcz srogi napadł, tedy
oni łuby, którymi wozy nakrywają z wozów pozdejmowawszy

nakryli się nimi i tak z pod łubów strzelali, a naszym strzelba pozamakała, że nie mogli już tak dobrze na nich nacierać i że noc następowała ustąpił książe w pole i tak całą noc ze wszystkiem wojskiem stał na koniu a ciemna noc srodze była. Nazajutrz rano brzask, z hukiem wielkim Kozacy ruszyli się w drogę taborem na których zaraz uderzył książę i zbił ich kilkaset, pouciekali drudzy od wozów i od koni, za którymi posłał w pogonią półtora tysiąca ludzi książe, a sam poszedł ku Połonny. Zaś o to przyszedł list od P. Wojewody Kijowskiego gdzie dano znać iż już Połonną wszystkie trzy miasta i zamek wzięli Kozacy, wyścinali tam 700 samej szlachty, okrom żon, dzieci i czeladzi, dział 30 wzięli, między inszemi Żydów 2000 wyścinano, którzy bronili dobrze.

Z Warszawy d. 2 Augusti str. 56

Daje znać P. Wojewoda Kijowski Trocki co tam w Litwie i Siewierszczyznie robią Kozacy, niesłychane martyrja nad ludźmi wymyślając. Poszli pod Czernichów, gdzie zaskoczyli niemałą gromadę szlachcianek, które do Czernichowa z dziećmi uciekały, pobrawszy je wszystkie, u studnie powrzucali i kamieńmi a ziemią przywalili, już to niedzieli dwie. Do Czernichowa szturmują do zamku bo się im miasto zaraz poddało, nie tuszą, żeby miał zamek wytrzymać

Okoliczne miasta koło Czernichowa poddały się wydając mi na okrucieństwo szlachtę, katolików i Żydów. W jednym mieście ..... więcej niż 800 szlachty z żonami i z dziećmi wyścinano i 700 żydów z żonami i z dziećmi. Jednych wyciekli, drugim kazali wprzód wielkie doły wykopać, o potem tam w nie żywo żony i dzieci żydowskie powrzucali i ziemią zarzucili, potem Żydom kazali się zabijać, dawszy im muszkietów. Po innych miastach rzecz pobrali dostatków wszelakich. Oślep idą do szturmu, choć ich po kilka tysięcy oraz w każdym szturmie ginie. Na Wołyniu niejaki P. Tomisławski, postrzegłszy że Wataman buntował chłopy, kazał go na pal wbić. Chłopi potem w nocy poszli o pomoc prosząc Kozaków na Pana. Przyszło kilkaset, pojmali go z żoną i z dziećmi i zaprowadzili do Chmielnickiego, który kazał go męczyć, pytając o wojsku naszem, a możeli iść do Warszawy; możesz póki się nie skupią, ale jak się skupią być ci na palu, kazał go samego na pal wbić, a żonę jego i dzieci przed oczyma jego pościnać. Potem posłał dziesiąci junaków odważnych, aby zabili ks. Wiśniowieckiego. Przyszli upominki, kilka monstrancyj przynieśli, miłosierdzia prosząc ale ks. z daleka słuchał a Chmielnicki we dwie mil z wojskiem czekał. Zdziwił się książę poselstwa i upominkom. Kazał ich wziąć na stronę i uczęstować; skoro się jeden upił wydał się. Pewnie

tej nocy będzie kniaź w ręku naszych i wy wszyscy Lachowie. Dowiedziawszy się tego Książę każdego osobno wziąć kazał i pytać; wszyscy się na jedno zgodzili, że go koniecznie zabić mieli i tak Książe dał wszystkich na pal wbić, a sam poszedł do Zbaraża. Książę też Dominik ustąpił do Dubna a w polu wojska nie masz, oprócz pod Pliniany P. Osiński. We Lwowie zdrada po trzykroć po Rusi i Ormianach pokazała się także i w Łucku.

Pułkownicy Kozaccy co te dziwy broją ci są: Krzywonoś, Tripon, Kopejka, Półtorakożucha, Półmiesiąca, Hyra, Bracha, a sam Chmielnicki w Czehrynie i tam siedzi. Rozpisał ~~się~~ do tych Pułkowników, żeby się powrócili do niego, ale mu Krzywonoś odpisał: żeś ty naszym nie jest przysięgłym hetmanem, tak ja mogę nim być jako i ty, nie będę Cię słuchać.

Z Warszawy die 4 Augusti

str. 57.

Dnia dzisiejszego przyszły listy z obozu o JM. Wojewody Sędomirskiego, gdzie oznajmuje, że w niedzielę pisał Krzywonoś do P. Koryckiego, który pod ten czas dirigował wojskiem P. Wojewody Sędomirskiego, którego listu copia przysłał w ten sens: Mciwy P. Korycki! Pisał do mnie JMć Wojewoda Sędomierski, żebym zaniechał wojny i nazad się do domu powrócił, co bym ja rad uczynił, kiedyby mię był do tego nie przywiódł Wiśniowiecki, który w Niemirowie i w drugiem mieście okrutne tyraństwo nad bracią moją

porobił, braci mojej rodzonej kazał świdrem wiercić oczy, zaczym ja nie przestanę go wszędzie ~~szukać~~ i w kościele szukać, aż go dostanę. Zatym przestrzegam żeby P. Wojewoda Sędomierski nie szkodował tak swoje jako i poddanych swoich rzeczy, wywiózł gdzie daleko do zamku, bo choćbym ja Was chciał ochronić, ale w wojsku mojem są różni ludzie, którym nie trzeba ufać. Jeślibyś też WM rozumiał że mnie z wojskiem swem znieść możesz, czekam w pole ochotnie WM. Zatem bądź WM. łaskaw taki jaki wnetże zobaczysz Maksim Krzywonos. To taki list do niego napisawszy, w niedzielę porano przed południem zaraz uderzył na obóz ale ze stratą wielką swych ludzi musiał ustąpić, znowu we wtorek przypuścił do szturmu wszystką mocą swoją do obozu, gdzie nie tylko że kilka tysięcy ludzi stracił, bo się na oślep darł do obozu, wiedząc to o książęciu Wiśniowieckim, ale też wypadłszy nasi z obozu w pogoni bili siekli ich na milę, aż do ich taboru wjachali na nich i by była noc nie zaszła, tedy by byli Krzywonosa ze wszystkiem jego wojskiem znieśli. Wzięli im 6 dział polnych i 15 chorągwi to było we wtorek to jest dziś tydzień między Konstantinowem a Krasiłowem i noc ich tylko sama rozerwała. Co się tam potem stało, jeszcze nie masz wiadomości, atoli tam kilka tysięcy Kozaków w pierwszym szturmie a w drugim tyle dwoje. Sam ks.

Dominik tu jest pod Krzemieńcem, do którego
Ks. Korechie przyszedł, odstrzelawszy się w
Koren Kozakom we dwanaście set koni. P.
Podczaszy koronny w 800 koni. Ludzi powiatu
Lubelskiego 800, owo jest przy ks. Dominiku pod
3000, bo lud swój posłał do obozu, gdzie jest
P. Osiński i X. Wisniowiecki i P. Wojewoda
Kijowski. Potem Ks. z tymi drugimi tu pod
Krzemieńcem czeka, żeby się do niego powiato-
we sciągały chorągwie, bo że mu wszędzie na
przeprawach pozastępowali Kozacy, nie śmie się
w tak małej puszczać gromadzie. Ci powiatowi
lubelscy żołnierze, nie chcieli iść pod jego regi-
ment, powiadając, żeśmy nie powinni nikogo słu-
chać jeno powiatowego pułkownika, aż ich Rot-
mistrzom i Porucznikom posłał w podarunku
30000 złotych i chleb im w swym majętnosciach
pokazał, dopiero się z nim złączyli. Rozesłał
także uniwersały, wołające na ochotnika, żeby się
sciągał do jego majętności i tam im zaraz i leżą
i płacą w swoich własnych majętnosciach obiecu-
jąc. Posłał też posła swego do Chmielnickiego,
którego Krzywonos w obozie swoim honorifice przy-
jął i częstował i dla bezpieczeństwa kilkaset Ko-
zaków przy nim do Chmielnickiego posłał.
Dziś po tych listach pisał P. Sędzia Krzemieniecki
tu do Warszawy do P. Wojewody Derpskiego, że na
zajutrz po tej potrzebie mieli nasi znieść wszy-
stek tabor Krzywonosa i wszystkie działa i wozy

pobrać i samych rozgromić, ale tu jeszcze temu nie
chcą wierzyć, ażby przyszła jaka o tem ponowa
bo Krzywonoś miał przy sobie 80000 ludzi,
dziś albo jutro będzie co pewniejszego o tem.

Z Czarnobyla 7 sierpnia 1648.

Kozacy w zamkach, miasteczkach i dworach szlacheckich po Zadnieprzu mieszkają, rozgościwszy się jako w domach własnych i stacye wybierają. Mieszkam ja sam jeden na Czarnobylu, w około pułkami tej szarańczy otoczony, codziennym podległy incursiom. Po 600 Kozactwa przyjeżdżają codzień do bram, praesidium moje tentujące, ale zostaje in officio z łaski Bożej z wielkim hultajstwem niedmakiem, że wszystek obegnawszy Siewierz do samego Bychowa, Czarnobyla, który w oczach stoi mieć nie mogę, i z podległymi Czarnobylskiemi dotrzymanego od niedziel 10ciu. Dzisiaj od południa podjechawszy w 1000 koni do samych bram — bo straż ubiegli; + gdy w tymże części zarazem bramy straż miejska zamknęła, wołali, mieszczan prosząc, o wydanie żydów z ich skarbami i o prochy. Odpowiedzieli mieszczanie, iż uszli żydzi z miasta na okrucieństwo ich niechcąc przyczynić, a prochu zaś tylko na potrzebę własną mają. Groźili mi potęgą wielką, skoroby Czarnobylowa dostali, jakoż wzięli go już Kozacy, głodem wymorzywszy obleżeńców. Dzisiaj językowie moi zgodzie przywiezli tę wieść do Czarnobyla. Niewiem jeśli niebędę miał gości z niedziele. Przyciężko na mnie, i drogami strażą ustawioną debilitowani. Mieszczanie się trwożą, niedysząc o posiłkach i że tak nieczyściem wojska Kor. ściągnieniem — atoli jako mogąc trzymać się będziemy.

Rzeź Ossol. N 225 k 115.

Od Wojewody Smoleńskiego z Smoleńska 7 marca 1648

Jaśnie Wielmożny Panie Wszelkiej pomyślności, chęci moie wielkie pokazuiąc, Pan Bóg i Bożarowie mile przyjęli, chcę

JWJmp Wdo podolski mój wielce Mp i Bracie!

Przeciwko to mojej dzieje się intencyi ze listownej z WMPanem
non fonor częściej Correspondentiej, z którym mitabymi była zawsze
mutuą ~~ca~~ necessitudinis communio i dobrej z confidentia stanowi
przyjaźni wszelkie były cordi conferentie. Jeżeli kiedy non respondi
WMPan, jako mi to WMPan obiciś, nie pochodziło to z odmiany
uprzejmego affektu mego, albo mniejszego poważania tego sposobu
przez częste correspondentie do zatrzymania z WMPanem confiden-
tiej, ale bardziej różnych spraw zawalności była mi impedimento
i trudność pod ten czas zamieszany przesyłania listów tego nie zajrzała,
bo i po śmierci śp. Króla Jm. nie omieszkałem ozwać się i de statu
rerum wypisać WMPanu, którego jako aeque tangunt ojczyzny
mała, tak commune requirunt consiliam. A toż my sam to uczynili,
co praesens Rzecz stałaś i co possibilitas sama dopuszczała. O czem
WMPanu od wracających się z Convocatiej patebit. Je superfluum
być rozumiem pisaniem mojem WMPanu denuntiare zachowując
to sobie do inszej ~~[illegible]~~ okazyi a teraz skutecznej przyjaźni mojej
ku WMPanu iże non intermonturam. Doznawać będziesz upewniam.
Oddaję się Wcz w Warszawie 9 Czerwca 1640

bu podpisu ale list kancelarii.

Rzecz Ossol. N 231 str. 187.

9 Augusti, do p. Sędziego podolskiego z Jass 1648.

Dopiernaczko na Panem wsiadaniu mojem ku Dunajowi przy-
bieżał p. Kutnarski i zagrzał mnie o pośpiech drogi dalszej
listem Jluci. Hospodar w trwodze wielkiej mało nas nie zatrzymał
dla tego, iż poseł w lichej osobie, młody, nędzny samowtor tylko,
żałował nieszczęścia i nierządu Rzpltej naszej. —

Rkps Ossol. N ~~222~~ 225 k. 130/2

10 sierp

JOX Mp Wdo Sendomirski mój wielce Mpanie i Bracie!

Dotąd po złotym któregośmy w ojczyźnie tej swobodnie zażywali pokoju, przyszła Rpta nasza, że ledwo nie rzecz można servi nostri dominantur nobis i musi różnych do ujmowania tego chłopstwa szukać sposobów. Ofiarował tedy JMX Metropolita Kijowski, jako duchowny a tyże religii osoba ochotę swoją w tem, że chce zbuntowanego tego chłopstwa cohibere albo raczej revocare zamysły. Co jakośmy sam od JM wdzięcznie przyjęli tak zarazem i JXMci tego communikujemy abyś i wiedzieć o tem raczył i gdy się z nimi zetrze JMX Metropolita mieć będzie cointelligencyą lub przez listy lub przez posły lub też sam ab omni suspicionis nota był vacuus ale jako za dobro ojczyzny naszej czyniący wolno miał z nimi traktowanie; i w czemby mu Consilia WXMci potrzebne były, abyś mu onych denegare WXM nie raczył. Lasce się przytem WXM jako najpilniej zalecam. 10 Augusti. 1648. jest w Szajnochu drukowany

bez podpisu.

JWMpanie Wdo Kijowski Mój Mpanie i Przyjacielu!

Użyty jest nomine publico JMX Metropolita Kijowski, aby on jako duchowne w religii zbuntowanego chłopstwa osoba zatrzymał, jeśli może, szerzący się coraz & a straszne to incendium przez własne niewolniki nasze wzniecone. Będziesz tedy WMMPan o tem wiedzieć raczył jako concivis tej Rpty a gdy traktować z nimi JMX Metropolita będzie lub to przez listy lub innym jakim sposobem onemu jeżeliby potrzebował radę i pomocą WMMPan non deeris. Anadto aby bez wszelkiej sprawował to suspicyi i z tej opinii o sobie. To oznajmiwszy lasce się WMMPana pilnie oddaje bez daty i podpisu.

Rpis Ossol N 231 str. 187/2

Z Kamieńca do pana Sieniawskiego 10 sierpnia 1648

Jako srogi ogień na nas pożarem następuje przez wzięcie Baru że ta jedyna nasza consolatia, że od Dunaju cicho, bom przy siostrzeńcu moim posłał konnego dla tego tylko, aby dawał znać o zamysłach nieprzyjacielskich powiedział mi dzisiaj p. Pozowski u mnie na barszczu z Obieżańskim będąc, iż Agitimir murza brat Kantimirów innatum mając przeciwko Gereiom odium, będąc już na Budziakach, bo pospołu z p. Pozowskim z Konstantynopola wyjechał, a mając przy sobie dwóch synów Kantymirowych a synowców swoich, wykupił jednego szlachcica rotmistrza Xcia Jlu Wdy Sandomirskiego i dla tego wolnością darował, aby propensią jego opowiedział Xciu Jlu. iż chce dopomódz znosić Krymską ordę, która już do nas idzie, tylko abyśmy im z czoła porządnie stanęli a prosi za posługę o miasto i drugie obiecuje wszelaką pomoc Rptej.

Rpis Ossol N 225 k. 121.

Ryg akad. nr. 442

374
125

1648

Copia listu Xcia Jmciscia do Krzyżaka 12 decembr. z pod Gliwic

Jak mnie bolli alias że ich memento otrzymawszy wiadomość
zwykłą, co się z nami pod Kandrzinem działo, gdzie ludzi moich z długim
stanem, utrapieniem ich mnie dobrej woli swojej wiernej chęci na nastąpienie
laudemu mi wstrzymawszy ustawicznie mnichi ocem do Wrocławia
pisaniem mi tak pokrzyż, aby mnichi ich nazwiskiem bo całe
ufanie Xiążęcia Pana, że do tego mi przyszedł, ale że tak in instanti mediat
rali, accomodować się mamy i oto moja mnienie tak wielkiej potencyi
mi korespondzieje, mam pogotowiu ostatecznego posłuchu górnych, które mi
wrem in quam spem mi skorowały się do wdzięczyć pana mi tobie
miłościwego, pana mojo ustawne bizgury pana wszelkie pomoc będę rady
powinowatych, pana mojo ustawne bizgury pana wszelkie pomoc będę rady
powinowatych. To tedy a nie inszej w pisaniu mojem bydź, gdzie to, co i teraz
pisanych, dlatego Wrzp pewnym posłuch. Nie inszej ja tedy z tego pisania

Relatio seu ratio Illmi Dni Archiepi Guesnensis quam dedit Sanctum Dnr. Urbanus VIII post peractam convocationem de concordia inter Dissidentes.

Sanctissime et Beatissime pater. Quam longe praevidi et ~~tandit~~ S. V. praedixi imminentem inter Interregnum praesentem ~~tempestatem~~ Ecclesiae Dei et Religioni Cat. Tempestatem, ea in proxima ordinum Convocatione diu multumque iactati sumus quia cum Haeretici cum Schismaticis contra nos coniurarunt ut per vim et factionem multa in periculum fidei Catholicae decernentes pertinaciter conarent. Fecit tamen singularis et pene admirabilis Dei Providentia ut Catholicorum animos in nostrum et religionis auxilium excitarit visique et auditi fuerunt non solum complures ex Senatu et Equestri Ordine sed etiam integri tres palatinatus: Plocensis, Masoviensis et Ravensis, qui pro Religione se quasi murum opponerent, quorum uti apud Deum et posteritatem immortalis erit memoria pietatis.

Z Kamieńca do Jmp. Chorążego Kor. 12 sierpnia 1648.

Wydziwić się nie mogę iż po odprawie p. Gazuby z p. Bieczyńskim siostrzeńcem moim ani od nich ani o nich z Jass nie mam żadnej ponowy a zostałem od nich asekurowany i konnego przy nich posłałem, jeśli co od Dunaja było niebezpiecznego aby mi oznajmowali. O tatarach nie omylna, iż i krymscy i budziaccy będą, jedno trudno wiedzieć, którym szlakiem. Konjekturować snadno, iż albo czarnym albo kuczmańskim: bo ziemia wołoska nie wstaje ani w połoniny nie uchodzi. Aburza Murza brat albo (jako Górka twierdzi) siostrzeniec Tohajbeja bardzo w Chocimiu tęskni, posłał ongi ostatni raz do Brzezan dla okupu Jmp. Starosty Lwowskiego deklarując, iż dłużej niechce czekać. – Z Baru nic pewnego nie mamy, tylko co chłopi do miasta przynoszą, bo podjazdy z obozu tutecznego twierdzą, iż na Żynków dalej przechodzić nie mogą; fama spargitur, iż się Jmpan Potocki Andrzej z niemcami w zamku broni a ludzie Wmpana z ludźmi Xcia Jmci wdy ruskiego hultajstwo z miasta wysiekło co magis optandum quam sperandum, bo pewnego autora tego rumoru znaleźć niemożemy.

Rzut Ossol 225 k. 123/2

Z listu Wojewody sandomierskiego z Gliniany 12 sierpnia 1648.

Owdzie zaś to agitur, że Chmielnicki z przebranym komunikiem osiadł Konstantynów przyległe depopulując włości. Trzymam go gęstemi legacyami memi, że nie postępuje. Interim coraz wyglądam na posiłki. Ludzie moi pod Lachowicami stoją, do których się i inni ściągają. Ja z panem podczaszym jeszcze pod Gliniany zostaję, duplici respectu: żebym ruszeniem moim in desperationem buntownika nie przyniósł i żebym się pożądanych doczekał posiłków. Legacya ad componendum naznaczona tudzież że nieco nieprzyjaciela zatrzymać może, ale nie rozumiem, aby nam simpliciter uspokojenie cum dignitate Reipub. przyniosła. Co czasy przyniosą, dać znać nieomieszkam; przy łasce Bożej, gdy są posiłki stupią ufam że meliora sequentur. Zalecam przytem służbę moję Wmmpanu jak najpilniej. W Obozie pod Gliniany.

WPan uprzejmie życzliwy Brat i powolny sługa
Władysław D. Xże na ostrogu i Zasławiu Wdz. Sandom.

Rpis Ossol. N 225 k 119/2

193 125

Rkps Ossol. Nr 2346 k. 17.

Diariusz Ist Kurcewicza do wicewiarowego. ze Lwowa 13 sierp. 1648.

Tandem aligquanda dies ucenit pod Gliciany, dnia 4 sierpnia, ~~ci klimy~~ ~~accurabat pacem accurabat dieque pertranxerunt~~ Oprócz nie ten ucz inne ze tem wszystkim odprawowanie acty, wiedząc bardzo dobrze, ci jim Gliciany pro fatali tam przyprawiony quod adversarium terum loco za i na teraźniejszej Komisyi przytacie. Drugi Ist tego pomodem p. prokuratorowi Kor Kleszy z chorągwiami ziemi Lwowskiej 3 sierpnia splendido aparatu ed magnis cum gratulationibus wszystkiego ludu ze Lwowa wyjechał i niektórych wyjechało wyjść za sobą przeciągnęli. Xa Wiśniowiecki ze swoim wojskiem którzy niebezpieczeństwa stanął naprzód cum suis ciężarami a potem ciągnęli za do wego wiele panięta ze swoimi pułkami nastąpiły i pewnych pułków chorągwie K. Samosk w tych dniach stanęły się z p. prokuratorem a niewiadomie potem mimo ze Ukrainę chce, aby nieprzyjaciel na tych, które się odprawował tych, traktatach widząc gotowość naszych, przystępował prędzej ad agnati conditiones. Ale i Chmielowski tego robić wojna zaniechać wojska tatarskie, które się już już dwakroć przeprawiły, uchodząc za Dniepr polecił zawołania korzystnego z samego Krymu naszym obwieszczono, a niektóry inszym Jasp. hetman polny del znać o tem z wiadomości swoim Jasp star. kraczewskiemu. Ta pewna w nimi; wiem że wszystko od zdania mego zależało, że wszystko to latany; krzywdy, które mu z wyleniem kniaź chmielowskiej z zebraniem w wielkiej ludzi zanyd ze swoimi nawet polskiego od Kozaków, Tatarów, Mołdawian obwieszczonego odwiedz w ostatnia pauci Rota servicude tempori et parendo necessitati (sprzeczne tłumaczenie dalej przytłaczy z kil. pewnych; polskich) o tem Ist wiadomo, że wam jim wiem dobrze, jako X Wiśniowiecki vir ad bella impetus maximi dnia 26 Juli wielkiej potomnem a Kunstantynowem ze z wojskiem nieprzyjacielskim nepotuly znamu obozu zwycięstwo pewnie; jawny tego wielkiem ze 10000 Turcy zaś 26 Juli ze tabor sam wojskiem nieprzyjacielskim zniszczeniu odnosiwszy ozych ze 5000 ustał, wozów i armaty nie mało podbiegł. Zajęciem takowa klęska wojskiem nieprzyjacielskiem reparatur viribus Koniec wielki i w niwen spadrowali dostało się, wielkiej niezmiernie reprezentacje dano wielkiem z strumy strzymał, wcale ustał, pudrowania odgonu stoją. Ciemny. Jenne dobrych powinności uczciwość pomstuje sedibo. Hac diem serebro dano wszystkiem, że Kozacy Zastawia dostawcy, gotowi wszystko znaki kla Zastawcy odpuszczali, dobrali, wszystkie siata zawsze Xt ze wielki pr., dziewczy, one maka dla trabami przyprawiony, bestyjom ze pokarm mieli

Idzie nowina za nowinę i oznajmuję toć eodem quo scribo, momento, że arcissime obsidione Bar obtoczony i wytrzymać nawałności nieprzyjacielskiej nie może. Przyszły uniwersały z obozu od Jmp. wdy Sandomir. którymi ad idem urta. To się dzieje z woli Chmielnickiego, który pod Januszpolem obozem leżąc, swoją szeraunę po różnych stronach wyprawił chcąc res divisas sua multitudine obruere. Czekajże WM dalszych nowin o teraz przypatrz się tym, które pod płaszczykiem traktatów przypadły. W Lwowie 13 Augusti 1648.

Kopia listu Radcivilla Lehmanowi pisanego do Poznania.

Gdyby Obywatel wrodzona swoim usposobieniem wszystko to cale w mroku bytu skryte, całkowicie do wydania potrzebne i nakaz pieniędzy na ustal budowy zezwalający, nam relacyi, mianowicie W:X:Misyonarzów otrzymać tak czystej instancyi w tak grzecznej Papy potrzebie strony expedyowania tych dokładnie, bo illico wyjdą obrona ich bez nie wie. Ale że funkcya moja nie sięga na mnie nic wspólnego, tylko abym Radcami ustalem Papy zezwalającymi onej stwierdzał, a wypłacanie potrzeb na objazdy nieznacznych do cudzego jest rodzaju: rozumiem, że w tej prowincji mogą takie usposobienie wszystkie, kiedy sposobu wiadomości zdrowo, abym mógł w jak najprędzej od Obywatelów exactorów, rozpaczą i potrzebach jako zezwalających pieniędzy na te potrzeby Papy wydających. Klimy ich nemoja niemam powtórnie radzą, aby w tak pilnym razie pieniędzy gotowych na nagłe obrony wydali wielkie, powszechnie nie słuchali wielkiej pomocy W:X:Misyonarzy, abyś ausilio, ostatnim staraniem usposobienie nauczył u P. podskarbiego W:X:K., aby gotowe pieniądze, które w kolwie darowanie bez nadmiernych wszystkie, na te potrzeby Papy zezwalające usypał obrocił nauczył, które z pospolitych podatków na potrzeby Swoiskie mogą być wielkiego wzroku: to gdzieby ja koro do wszystkich pomiarów chorągiewek, które w pogodzi do obrony wyprawić potrzeba, wiedzieć dawni assygnacye, wielki by nemora obronić nagłej Papy bez wszystkie. O razi odwołanych postępach podskarbi z tamtych pieniędzy da się te wielki wielkiego razu, te rzeby pewnie z tychże assygnat wiedzieć, którem wiedzieć chorągiewek dawni wydane. Jeżeli ci tarda Papy wtrzódzia tą wtoczą wiadomością, ja się odwiadam zieu zdrowo do powtarzania Gjowy wszelka wiadomości a gdzieby stoczą Oni pewnego wypadku, we pory mnie ale pory tych, klimy per statum Reipreę, wtenczas Papy to rzeby wiedzieć a dobrze go wiedzieli, wtenczas wydali gdyż ani armia nie skrzydło ani skrzydła nie pewnego bez nie mogą. Co abyś W:X:M: wszystkie z kolegami swymi pewnie wszystkie nauczył skrzydła pewnie odwzięć i z powodzeniem wtoczy wiedzieć w tych W:X:Misyonarzy. W Lublinie na wiadomość 16 sierpnia 1648.

Rzym Ossol. N 225 k 122

Jana Dicka kantorskiego
Kopia listu do Jego Obrzeźnego do Kompanii Angielskiej
16 Augusti z Tarnopola 1648

Cokolwiek miłość Waszmanów przeciwko ornacznikowi, acz mocno na tulerzyce obtarem niepohamowanemu okrucieństwu skłoniła, która nietylko, aby tu miasto ustawnie ale i do dni ostatnich rozmnożenia rosnąć. Okrucieństwo generalitet wojska w dalszą[illegible] w progres nie mogły, chociaż wiele ich, gdzie na okrucieństwo obrzeźnego drapieżnego zabiło miasto nieustanie rosnąc po tam Bar, który też wielki jest pomnożeniem. Bo mało tam tempa było tak mieszczan katolików jako tych odrzuconych i pozbawionych mienia. Wdzięczni wiarunek wiernym[illegible], ale to z[illegible] niepewne.
Jeszcze administratorowi wojskowi wielki był wyprawił 1000 czerwonych za dobrem ruskim Bonkiem ale z tego nic mieć nie, jako pewien wszyscy[illegible] za tak wielkie dostawy konny wojski potem. Jednego to nie, co[illegible] dobij dwie kobie. O Chmielu twierdzą, iż[illegible] chce na Hasiacz wyjść ale i to[illegible]. Jeszcze Tatarowie armatowym Jego Wdze Bractwu[illegible] na pi[illegible] a wiem. Chrześcijanie w kathedrze[illegible] pod[illegible] nabawy; jako w dzierżeniu[illegible] wojskowi a to za pozwoleniem Samych Mieszczan Mieszczańskich, którzy uwyższeni[illegible] do Chmiela wrotali, nami się obawiali[illegible]. Jeszcze Chrześcijanie. i Ruskie katolickie[illegible] do mnie wszystkie mnie z Kompanii Swoje do wojska. Wszystkim to i[illegible] z ochoty swoje ale od wszystkich[illegible] pomoc tyd kathedrze odpadli; co widzieć, dobrze się obawiali. Postaliśmy z Kompanii wojski do Zamościa do Jeszcze administratorowi obwiadczając[illegible] dobrymi i[illegible] pomoc: to się[illegible] nie mamy nam wszystkim.
Co tam tych wtórni Tarnopolski stanęli miasta dni, to Jeszcze[illegible] Jego Mości się do wojska odjął nam. Jeszcze Starosty Kathedrzego[illegible] w Zamościu.

Jan Dick Chrześcijanin Bractwa

Archiwum Akt N 225 k. 124/c

Z Kamieńca do p. podkomorzego lwowskiego 17 sierpnia 1648.

Dla ustawianych we dnie i w nocy lamentów moich biatygłów niewypowiedzianie jestem frasowliwy zwłaszcza in summo zostawając periculo w srogim dawnym nierządzie bez obrony i bez piechoty bez słowiu impossibile dotrzymać, to nie mamy czem osadzić nowego zamku i już go ~~[illegible]~~ nullo negotio (to droga w fosę do koła skopana gotowa) wezmą, jako podobna, gdy tam barską i szarogrodzką załoczą armatą. Tu nam osiedlić w starym zamku, ani rusztowania ani piątr na basztach nie masz, na szczególnem cudownem miłosierdziu bożem tuśmy zasiedli. Dla miłosierdzia bożego ratujcie nad pp. Hussana halickiego pojednałem już z p. Starostą; consultują, radzą ale niesporo — vana sine viribus ira. Rusi pełno w mieście i między piechotą, jakem ~~pierwej~~ przed tem napisał.

Rus. Offic. N 224/2 225, 124 [illegible]

(p. Ass 225, 128-129 X. G. 1957)

Władysław Dominik Xże na Ostrogu i Zasławiu, hrabia na Tarnowie
Wda Sandomirski, łucki starosta, na ten czas hetman koronny.

JW. ur. Jmciom PP pułkownikom, rotmistrzom, porucznikom, regimentarzom
i wszystkiemu rycerstwu Wpłej polskiego i obcego narodu: Iż po wydaniu
uniwersałów moich dnia 11 sierpnia przeciwko WM wciągnieniu bedącym
wysłanych świeżo do mnie nie pocieszne od JMPP podolskich obywatelów
w Kamieńcu zawartych przyszły wiadomości rękami wielu JMPP podpisane,
że buntownik po wsiach Baru znaczną część potencyi swojej ku Kamieńcu
obrócił, umyśliwszy go przykładem innych miast wyrabować i wcale
pogaństwu podać albowiem już i orda, której jest kilkadziesiąt tysięcy
koniecznie zbliżać. Ztąd pomienieni utrapieni obywatele,
uniemając, że się już ściągnęła górna przesiedlin, przez ukrzy-
żowanego Boga nas o posiłek żądają i odstąpieniem tej
fortecy, jeśli im succursu niedamy upewniają, przeto abyście
WMMPP jako najprędzej spieszyć raczyli a pod Gliniany
wiadomość brali, dokładnym się ja z tą częścią ściągniętych
ludzi obrócił — jeżeliby mnie tu jeszcze chorągwie zastać nie mogły.
Ten tedy uniwersał mój posyłam prosząc i stimulując do
tej ochoty wszystkiemi miłej ojczyzny osobami, które już po
części w ruinę zapadły. Wiec iż mi jest z Convocatiei concensu
Ordinum Regni ten urząd zlecony nawet utraceniem WMMciów
obowiązuję, abyście WM koniecznie spieszyli. W obozie pod
Gliniany 17 sierpnia 1648

Rmf Ossol N 225 k. 123. —

Kopia listu ks. Ludwika Mirakowskiego kolatora prebendzkiego do
ks. Protkiewicza kanonika.

Jmość Księże Dziekanie Kanonicznie Kapitule Kathedralnem Jmość powinien Franciszek Trębowolski, co ni z Bożem słuszeństwem, lecz z rozpasaniu i nie na zmianie albo nigdy albo nastki dziwienia. A to ja jest Bóg tak wielkie miasto z potężnym murowaniem zamkiem i armatą Rzeczy i ze wszystkim w świadectwie swoiste pospolite, wynosi dla dyspozycyi a potem dla uroczystości wiecznikiej rejencyi, Mówy na rotacz wlasnej ni z Wiarowy do kota Kwiat Kwiat od Lwowa na Lwowa, Stale, Orowiny, Dunajgrod zaś na Burshowie na Sulejowie z dziesięć pryzwoleń do Bóg. Nazajutrz zaś o potrzebie rebaumy ni w Zeltarskowie nastąpiło na wiązy to Orbowie i Dwiestowie kultuptowo. Inspekt Kulerego w kilkadziesiąt klerii w zmianie a potem i dziewcie, ale zaraz potrzeby nastąpili i na wiek w Bożemy rzeczach: i ze pismowym inspektem stanowiąc wszystko czemu godzie wrócić. Bracowy niebrzte, Mówy pana wszystko aby jako odwiani Kawalerowie dobrze stawali ortodoksyjnie ni; jeden niestarem towarzysz go ze sobą dwadzy wpisan do Lubiejo wiązki wilkobił. Bez wsch i na wszystkich punktach pany, chodzić i do kota wniata otworzyciały wiązami i stanowiąc Kulerego, dawni. Na wszystko mieli wypadkowy obiet im jeden zamowi dlaczego. W pierwszy byt tak wiązy ii jeden drugiego nie widział, pod klórą z wszystkich stron pozgromieni do ratunku, Mieli wiązytko pozwidzieni obwieść ku gotki; ku wstępnym gdzie wiata nie byt tam kadzydli pozwolen. Bóg, ze wdrąg Mieli, tam obmyślam i ostępem nastąpiąc, to od zamku wiedzy zamkowy stat to wstępnie fory i wiaty; po drabinach. Po dziewięciu obwieszczeń (po klórych pospolicie z najwyższych dobrze krzyżec i gotkie zbroją) na wiaty wenk i był nazwiem do zamku wiedz, ku wspólnie Turcom nie dawne dziwali tak ni i: 20 wieczór z stopa potrzebnie ich wiato do zamku. Napotkawszy wiązto pozdrawiali i czcili wtem. Wiązali do zamku stan ich z armaty rzucon, wszyscy za ... i na wieczorny wiatę, aby ich do wiązta z jeń dla nich wiązali. W ostatni rzecz Inspekt do nich ks Protecki wpowiedzi pozgon z Kulerem, potem Kulerego tortowiązie i stan w pokoju ich po drabinie wpowiedz do nich i drabant ni do Opiki: i do wiaty pathkowich Brastawca. Pikcel kl. drapiąc wszystkich z zamku wielce pomocą, gdy rzecz w niebicie wzięciu i wydobrze pawili ni widzi, że obrazy w wszystkim ciągą i pomiędzy wiele dziewcie, ze wszystkich. Zwrom ich zawarli kilkanaście dziewcie w zamku z zydami, wielkimi obywatelami i cały dzień ni potrzebie z armaty rzucz, bronili, ale ich z obydwu kwartir i dziewczyny Dominikańskich Bordo pozwalam Jaudzem w wszy fory opanowawszy i z wielkim Turcy w zamku, kilka pozwalnienie mogąc, wpowiedziała, kilka godzie na dziewi, z armaty czcią pozwalnie, czcią pozwalnie ostatni Turci opanowali: bo dziewcie

/

Zamek wrieby, powiat jabl. w Kollanczie. Cmentarz z staroz.
kby i z 3 dzwon. wielkiego gmachu tak z brunku, iż jeden nie domyśl
polzyć.

Bielcchi, wieś wrony, klasyon bzt portal stoi z Ostrom Mp. Chorzego
kor. do wsi: piwnym ale p. Kalinskiego i p. Brownikowskiego (to
p. stanowi do wsi drugo niepostat.) aby d. Cebi z Bam nie rozwali; wi
wsyp powiedzi z p. Potockim, tam powbrt: bzt pory wiru, ai wi dostat
Brastawowo a sceny w wychodzi powymiajac, iż gu no dowoli pojmal;
i tu wi ti relacyo czynit to powiemy, wsyp ja upprzymowal' wiso wiemany
pali wind pali tarlot pal. knyth pale tamenty bzt, kwy do wiesta
spadł i z drzewiemami po wyrote wzyrzal. Kiedy raz ostatnio stanowem
ramek wrieb, odbiorich gemes ze wiesi tymowstow i olmowiastow i
bestialstow, zaywali. Po kilo wiesth i po wiesi po wypadl ulicach
Potow tropiec — drzewi bzt wiesi potem wrotymi z ramko powiemowal.
Pottkowskami i Kwatke, ulicach bastowali, drugi pop, tonei Habacz
Hy Brastawo Hy stopka, portali wsio do Tropowow potrafi z
stawie Chmielichego, co wsyp wzyni z ramkami, z armata ono znamy
i pardowali stowiemi i z p. Potockim. — Wesoro biermistow pisko pomyslil
stawitat otto wzyttes potowiedz. Bo to inplicitat nowe is pardowly na 100 w 150
ben nowe wi wie wie pomyslow ino wi tapia, pardowyl wbzi i to wpsow
genes dowiesi, wemi wzyttes o stawbi, gdzi i p. Kalinskiego pomstaty pos
stbolsi stawbi. Wzy te w takiej malowie dopiero kiedy na wzyst pomyslali
ordinary, iż ile ben pieckty, ale po wtor potowe pedziny wsi nawitat
i w pomyste osto i wachyas to dobre wsiedzy stbi, gdy Lacki wzyst
pomyslt do nad, is jest pal 8000 w co is wiesipsy
i wiedzy dawno 200 pieckty: 100 w pieckti drzyy. Jedziny wi pomyslt
Ale pomy robi do dody, wzydaly do powste dedzyd pop stowiemiche,
to jest na wsy wstapie, bromi: Tak wielkich rzeis wsi wzyttes, ale pobiorich nie wzy
ze wiempan z Ost. Klasyon to powstem pomyst wzyn wzymowali. W Wankowach
ze wiempan Kwis p. Zawiebowskiego i bestyalskich w wsi wiemi potowi: i p. Rev.
wzymata Kwis i wzyst wiesiedzi wiempowich. a Elzbietnichie Lachy wsi
zami pomyst a wzy tes tepes wsi kwiami i wsi ditami wzzyny tadem a
W Bam te korredzi w kwiatach wi a wiesi pomy ottanach —

w Kamieniu 15 kwiecz 1845.

Cellatem wi chwyz ale dziś rano dla tego, iż stary wi wan i wi bzd
dobry, wi a wi wiedzieli ai dano rzeź i jei pitki wsia ti pomer
kwiatow i asystyz a wy gotowi i natenta wis wany. Jei pobiesz
ostatni na pine wiej Dobrodzyj do Wempam. Resl Lachau ze wine i ze
dziesi jest wida. w Kamieniu 17 kwiecz 1845

Rzecz Gosp. 228 k. 128.

Kopia Listu ks. Franciszkiego Prałata Kanonika Trybunalskiego do księdza Pułkownika Lanckiego. z Trybunału 18 sierpnia 1788.

Rzymskie uprawnienie Legacyi nie na mnie wcześniey ale rzadko aby kiedy uiścieć się miały, to Akta[illegible] w ciągu tym wszystkie są, ale kiedy niewiadomo, kiedy się na mnie w Trybunale. Jest w mocy prawdziwe Attestacya z tey to strony od Barona Pietanowa pisemne w mocy excellentiam religionis Observ. Jest tamże akt Akademicki, ale kiedy ani tych ani wyjdzie a zawsze Narratyw tak prosty; iż Obrona Kollacyonat Listu w nim o ks. Rauzyńskim i to konie w roku trzyma — wypraszam kwi cały exemplar tamże jakiegoś pontyfikacza wpisał do wyżdz Kapitalnego, klóry też do księgi Wizy Cerwiańskiego z Cesarskim chartem serwis; co na przyszłość, kiedy ja wiedział i za obrazą osobistą uważam.

Nie mam teraz w ręku aktów innych: Akten Kapitanu innego prowadzi tak cwiliczny pontyfikat jako Akademicki: ona zgoła trudno nam kiedy wszystkim wszystkim w księgi, pomieszczać tak wszystko przypisanych ich w całości Boni spadkowi cacuszki - zgadnie by nie.

W Akcie mam swoją stronę przy ks. Wodzie pontyfikiem, nie pamiętam nic ich jeszcze, dla tego też nie pamiętam. Dziwię się Adwokatom ks. Kapitana Tomy zamku Kamieńca bez w mnie wiadomości wszystkiego, to za pewne twierdzę, że jest ich wszystkich zamku; wszystko z wielkiej troski za dawna wiadomości, pamiętać o ks Pietrolinie, ze czym to wiadomości pamiętać, że 20 wiadomości wszystkiego w pamięci bronić ks. Kapitana ale ich opinion wydawano. A teraz od obrony twierdzę, że na Trybunale pamięć zamek - daje Bóg, aby ten był nabliżam. Od Kamieńca daty pisanej Zapiskowi pamięć ani mogą dla mojich bentów. Hrabiowy tam pisali wiadomości tamtejszy nie wstrzelę nic wiedzy. Pismem Wszystkim, że ich o zamek Trybunalski nie boimy, klóry nie mnie nie. Jest uprawdziwie ostrożność pisać tak, jednemu, wielkiemu by ad praesidium należy wiedzy na Granicy pisać, Mogucie na wszelką pomyślność ich, Całego stan ich na wszelki ad politicki gdy ostrożny, zawsze ich; ale serce rozum upada, boję się pewnie contra spiritum Sanctum, wszelkie z pradumpsie rozum, stawa wiadomości ale obciążyć a obciążyć od boku i dawne wiadomości, prawdą ich zawsze mocny i dawnemu tylko Kamieńcowi ostrożności ale tak bracia pomiędzy ojcami wiadomości tak by nie pomiędzy wszystkim pomiędzy Kapitana Kamieńca pisać ks. Jego pomiędzy Karata, jako drugich ojcowskiego exempla. Drogą mam sto ale i ci w pokoju pontyfikam zaciągnienie do Boru ich wiadomości, koby nasze Kapitana Kamieńca pomiędzy, tylko o tem wiadomości wiadomości. Mam wola chcieć na ojcowski do Italiae i brat to... aby obwiązki departamento nie praesidium. bez klątwy trudno do ukupienia; to Akta ich tam w mnie bywa pro Kollacyonat jako wiadomości zatrzymają ✕ i to pomiędzy daty.

18 Augusti z Kamieńca 1648

Po napisaniu listu tego odesłał mi Jaspan Wola bełski list od WMmpana, za który uniżenie dziękuję. My tu na szczególnej łasce Bożej zostajemy i widzimy że jeżeli na nas potężnie nastąpi chłopstwo niepodobna abyśmy takiej machiny nie mając jeno jednego puszkarza obronić mogli.

Rzeź Ossol N 225. k. 131.

p. Nosowic urzędnik starościński do p. Narajewskiego stolnika podolskiego. —

Mój wielce Mp stolniku a mój Panie i przyjacielu!

Jako miłemu przyjacielowi oznajmuję złe nowiny: Dziś Xże wyjeżdżając z obozu przyszły listy od Jmp Chorążego Kor. i od szlachty wszystkiej z Kamieńca. Piszą, że wszystka potęga kozacka obróciła się na Kamieniec, gotują instrumenta do szturmu. Szlachta chce taborem uchodzić, nie dufając sobie, bo nie wytrzymają wielkiej potędze. Co większe, że Han na hospodarstwo wołoskie wprowadził innego hospodara a ten podobno albo uciekł albo zginął. Już to i Turczyn źle myśli. Ordy koło Lwowa spodziewamy się bardzo prędko. Ja za Wisłą i z żoną myślę do Czmielowa i WMMPanu nie życzę we Lwowie także i Jmci, bo zapewne ku Lwowowi wszystko się to hultajstwo obróci. Oddawam się zatem. etc

Ze Starego Sioła 18 sierpnia 1648

Nosowic.

Rmf Ossol N 225 k. 123/2

Copia listu ze Zbaraża Prokopa Poczernickiego

U nas sam za łaską Bożą nie masz nic niebezpiecznego. P. Bóg to wie, jak dalej będzie. Xże Jmć 18 sierpnia ruszą się z obozem pod Konstantynów; wojska ma w kupie z 15000 a p. Chorąży pod Rozmietyńcami stoi – ten nie wiem, gdzie się obróci, bo też zapewne z obozu udają, że tego Krzywonosa Chmiel zarwawszy do rady pojmał go i w więzieniu u niego zostaje. Od Barn odstąpili i zamku za łaską Bożą nie wzięli. Tam w podolu dokazuje Jura i pop Bracławski zebrawszy 2000 hultajstwa i tak plądruje włości. Xżna Jmć Wojewodzina ruska jechała do Białego Kamienia, tylko z nami zostaje Xżna zbarawska. A Chmiel obozem i teraz stoi pod Ostropolem, czeka na Komisarzów. Orda była wyszła ale od Cesarza to rozkazanie, żeby się wrócili i hospodar nam jej nie obiecuje. Nadzieja w p. Bogu, że się to już uskromi, kiedy wojsko w przedzie będzie. Cokolwiek będzie za pewniejszą okazyą nie omieszkam o wszystkiem dać znać.

Prokop Poczernicki

Recip. Ossol. N 225 k. 123.

Nowiny od Jmpana Czechowskiego z obozu pod Glinianami przysłane
19 Augusti 1648.

Przyjechawszy wczoraj, zastaliśmy Xcia Jmci odjeżdżającego do obozu. Wziął na wsiadaniu listy od Jmpana Chorążego Kor., gdzie o wielkiej potędze, z którą idzie Chmielnicki rozpisawszy się na wszystka swawol, pod Kamieniec. Tureckiego wojska kilkadziesiąt tysięcy we Wołoszech, którzy innego na hospodarstwo wsadzili a tamtego czy udusili, czy sam uciekł i mają się w Wołoszech ~~bawić~~ bawić. Jeżeliby Chmielnicki dostał Kamieńca zaraz go obiecał oddać a sam z tureckimi i tatarskimi posiłki polaków plądrował. Tatarski han z wszystką ordą maiść szlakiem do Lwowa prosto i według hasła, które ma z Chmielnickim, mają się tu pode Lwowem schodzić. Szlachta też z Kamieńca pisała list z gorącemi łzami o poratowanie – przynajmniej o gwardyą p. Osińskiego prosząc, bo w wielkiem niebezpieczeństwie Kamieniec. Xże Jmć ledwie nie zapłakał, że się nie ma i tu czem bronić. Obóz chce koniecznie do tamtego pomknąć we środę lub szach lub mat.

Dobiesław Cieklinski kasztelan Czechowski.

Rus. Ossol. N 225 k 125.

20 Augusti z obozu z pod Glinian 1648

Jmcy pp Komisarze ubezpieczywszy Rzptą i dla tego sejmu Konwokacyą, dotąd nic nie sprawili. A nieprzyjaciel coraz to większą górę bierze, miast dobywa, jakoż mu nic już derestał po wzięciu Baru, tylko Kamieniec wziąść, pod który już Krzywonosowi pomykać się kazał, sam zaś ze 120000 wojska stanął na Janczarysie 5 mil od Konstantynowa a 10 od tamtego obozu, gdzie ludzi XWdy ruskiego z p. Ossińskim i z p. Wdą Kijowskim położyli się. XcWa Sandomirski pod Gliniany z p. podczaszym Kor. jeszcze posiłków z górnych Wdztw, których mało co przybywa oczekiwają. Jeśli jednak ten nieprzyjaciel pomknie się ku tamtemu obozowi, tedyby życzył wojsko wprzód pod Gliniany zgromadzić. Pomknąć się jednak z pod Glinian o wtorku myśli wziąwszy pewną wiadomość, że Ordy 30000 już przeszło za Dniestr, dziś trzeci dzień przeprawować się poczęła. W Barze ludzi Królewicza ~~Karola~~ Jen wszystkich wyścinano, Jego Andrzeja Potockiego pojmano i oddano go Chmielnickiemu. Owo nulla spes, aby ten nieprzyjaciel przy takowych swoich sukcesach miał się dać przywieść do pokoju, widząc oziębłość naszą i wojska nasze słabe, bo wszystkich nie masz spełna 10000 i to utracenie chłopstwa pod Konstantynowem raczej rozdrażnienie nieprzyjaciela przyniosło, niż taka, jaka głoszą wiktoryą. X Jmcy Wda Sandomirski do Królewicza Karola pisał per sacra patriae uprasząjąc, aby niechciał do końca w miłości swej ku Ojczyźnie zostawać, ale jako zaczął Ojczyznę ratować, postawszy już 800 ludu swego na Ukrainę, żeby cudzoziemską piechotą, której w obozie mało, cokolwiek jej być może obóz posiłkował.

Rus Ossol N 225 k 127/2

Kopia listu podstarościego pińskiego do Jmp. podkanclerzego W.X.L.

Lubo to za uniwersałami Chmielecika swego pułki kozackie retirowały się do Kocowiska jego, jednak gromady niemałe banitów i różnego hultajstwa w Polesiu zasiadły. Przedtem roboty jednej Czernichowa i zamków za Dnieprem leżących pomagali Kozakom, teraz sami to nie się wzięli gromadzać się, dwory szlacheckie najeżdżając i paląc, szlachta tracąc, kupców bogatszych z ubogiemi równając. Wsi kilka ekonomii Jmpana Kanclerza od Pińska splądrowali i do samego Pińska, by nie przeprawy trudne, dawnoby się stawili. Jakoż pilno się przeprawiają i za kilka dni być tu mogą. Popom ani ochędostwom cerkiewnym niefolgują. Posiłki od Jmpp hetmanów mieć nie możemy: Chociażby ze 200 piechoty ze zamku Lachowieckiego podrogo, niwszy zemknąć co prędzej abyśmy na przeprawie bronili.

z Pińska 20 sierpnia 1648.

Bibl. Ossol. N 225. k. 131.

Punkta listu z 21 sierpnia 1648 – przed wieczorem ze Lwowa.
Przyszedł ten list 25 sierpnia rano do Warszawy.

Zamek Barski jeszcze się mocno trzyma; Kamieniec z pilnością fortyfikuje. p. Wda bracławski z trudnością do traktatów z Kozakami przyjdzie. p. Wda ruski ma dotąd 11 lub 12000 wojska. W piątek przeszły miał dać bitwę Krzywonosowi, daj p. Boże szczęśliwie. p. Wda Sandomirski z p. podczaszym czekają na pp. Lubomirskich, którzy się obiecali przed dniem 24 sierpnia. Jako przyjdą, mają się ruszyć i łączyć z p. Wdą Ruskim. Od hospodara wołoskiego przyjechał posłaniec do p. podczaszego Kor. we czwartek przeszły już w nocy, jedenastego dnia z tą nowiną. Pod Gliniany z Konstantynopola, że Janczarowie nie mogąc znieść dłużej okrucieństwa cesarza udawili i na jego miejscu osadzili Sułtan Uran syna sołtana Murada, 16 lat mającego.

Rkps Ossol N 225 k. 125/2

Jest w Rkpisie Akad. umiej. N. 442 ale zdała 18 sierpnia 1648

Ze Słucka od p. Podstolego wileńskiego z 23 sierpnia 1648

Kozacy w półtora mili położyli się koszem od miasta, rozumiem szczęścia prędko probować będą. Ja radbym bitwę dał w polu, ale mnie posiłkować potrzeba. W mieście zawierać się i zostawać nie mogę długo względem zdrady, w której nietylko żem przestrogi od samej Rusi świeckich i duchownych miał, ale się i uszy same moje nasłuchały, że skoro Kozacy przyjdą tedy mnie związawszy wydadzą, proszę pokornie o prędki posiłek, bo lubobym wyjechał z miasta, oddalać się nie myślę ~~dla tego~~ od niego i z jazdą, którą przy sobie mam, będę to hultajstwo z tyłu rwał jako mogąc. Przez wszystek ten czas języka nie mogłem dostać lubo to po kilkaset koni na podjazdach miewałem. Inaczej nierozumią jeno że czarami narabiają jako wydają się znaki tego, bo gdym usłyszał, że nieprzyjaciel następuje, kazałem z dział wystrzelać, tedy nie szła kula dalej sześciu sążni, lubo puszkarzów mam bardzo dobrych i proch przedni; a muszkiet każdy z którego strzelą spała się.

Rus. Ossol. N. 225 k. 137/2

~~Lucka~~ Ze Stucka
Ze Stucka 23 stycznia 1648

Dziatki w te stronę, kiedy stanęli Kozacy gdy wyszłeli p. Podstoli Kiiat, pierwszy raz tylko ponieważ tey strony Kiiat przeprawiony, a na przeprawie dano dwiadat podatey, a drugim stanowieniem 6 dwiadat ponieważ a ponieważ dwiadat do siły wpadnie bielki gruntowaty, ale na wiosnę mniejsza Kiiat, kiedy zadzielona. Mieszczanie y kobiety rozpaczliwie płaczą rozpaczają. Drugorum dwiema rzeczy pomyślnych. Postępowanie pomyślnych rzeczy mieszczan stanęli, którzy pomyślili o pokoju wtorowym w gorze stanęli bitwy i dziedzictwo pana podstoli. W dwiadat postępowi dano rzeczy o postanie Kozaków. W trzeciej dano pomyślnych w pokoju ze wsie, kiedy wszystkie bitwy pomyślnych 3 Kozaków, którzy list oddali do Lekmana starego, pomyślnie wdzięczanie, dano im jeźdź i pół dobra; pytaliśmy co by mieli za potrzeb pomyślnie swego pod Stuck. pomyślili, że to należy stanowienie nie pomyślnego, co i w Owrucz dwiadat oddali; pomyślnie nie pomyślnie wszystkich, chcemy wiedzieć o Cesarzu którym to stoi najpierwej. Mamy wiadomości Chmielnickiego Lekmana, abyśmy się o nich pomyślnych dostawali, że nam pomyślnie na Ukrainie Herodom wojska nowego pomyślili pieczęcie do stanu na rzecz wojska aby nie rzecz. Postępowy sobie pomyślili Ze Cesarz. Jakim do cerkwi mieli pokłonny postępowie na Cesarzu oddali list 2 Arch wiadomości pisany. Nie wiemy jednak, co się w nim zamyka ale wiadomi stoi dziś bitwy — archimandryty niemiec zamiast. Drugi rzecz w rynek jakoby należące klasztor z miastem. Pomyślnie odprawić ich posłów p. podstoli swego. Ze Kozacy pomyślili to: że chłopi nie z pokojem nam dawnej, jakoby pomyślnie zabawiali Archimandryta wielky zapewnienie starodawnych w cerkwiach miejsc. Pytaliśmy o Cesarza, kto. Wtyrzi stoimy, pomyślili, że nikogo od Kozaków i p. Dobrogniewskiego Hanta Czernobylski jako Kozak z Wiernicami.

Powrót Kozaków wojska do Stucka

Mistrzostwy pana Sowinowski, zwycięstwo mena Chmielnickiego na wodzenie Kozaków pana naszego mistrzowskiego na kwiecień miejscu pomienni attuchowany, tak też i za wdzięczeniem Jego mistrzy pan Oddam Chmielnickiego Lekmana wojska Zaporowskiego i bratu naszej mistrzowej listu zwycięskie, z pewnemu stoi tako opowiedzieć nawzajem Obrońcy zdrowia Kozaków talentu, którzy pomyślnie stoi nawzajem majątek dla Lekmana wojska a cesarz ich: nie bronić dla wojska Zaporowskiego i dla Kozaków stanu wyszłych, tak też zwycięskie i pomyślnie Radzieckiej, stoi Wiktor otrzymuje się i Kozaków rad pomyślnie narodowym gdyż Wiktor jest stary istnieje a Wiktor tak też wtoje mieszczą potrzeby, aby i wy otrzymali się potrzeby za dobre dawni wasze pawiłe, a to nieznaczeniowy jest pomyślnie pod takiemi nie cerkiewi Boży nowości, intencje miejscowe.

Praźnik uroczysty usplenie pirwsze Boharodycy, Kotoroja nam jest woskarbat i wo wsiakich miejscach skoraju pomocnica. Takież i panowie Mieszczanie miesta Słuckoho pokornie prosiemy, aby panowie Mieszczanie zebrawszy sia z hromadoju miejskoju i z Swieszczennikami tamocznymi poradu wziąwszy mezi soboju i nad jako jest zwyczaj chrześciański z procesją na przedmiestu potykali a my też doznawszy po waszu takowoju łasku, obaczywszy się z soboju możemy w toż potrafity takie chleb za chleb oddaty a WMsty jako derzawcy tamocznych dóbr po doznanoju łasce takimże sposobem powinni zewdzięczaty i oddaty. W Siele Branczycach dnia 13 sierpnia 1648

WMsty w owszem życzliwy Jan Sokołowski hetman kosterski z towarzystwem swoim.

Tytuł: P. Alex. Sosnowskiemu podstolemu Wileńskiemu derzawcy Słuckomu do wtałczych rąk jeho oddaty należy, a w niebytności pana Sosnowskoho panom Mieszczanom Słuckohom oddaty.

Rnif Ossol. N 225 k. 138.

Kopia listu od Hrabiego Felskiego marszałka pińskiego na sejmik do Słonimia. Z Pińska 24 sierpnia 1648.

Zbierała się hostilitas kozacka do Turowa i Dawidgrodu w jedną stronę, z drogą na Kozeliczyn a trzecia od Wysocka na Płotnicę. Czyniło to hultajstwo wielkie szkody po miasteczkach i domach szlacheckich za przywodem samego chłopstwa. Pod Pińskiem we trzech milach, wziąwszy wiadomość o gotowości naszej, bo się chorągwie powiatu naszego i drugie od Województwa Brzeskiego już były zgromadziły, uchodzić poczęli. Postałem za nimi w pogoń i możemy za pomocą boską dać odpor temu hultajstwu. Racz się WMMPan zatrzymać niepuszczając ludu powiatu swego ku Polesiowi, mając oko na Słuck, który się mogą w pole wybrać niespostrzegą li wojska ~~jaj~~ jakiego in oppositum.

Reis Offl. N 225 k. 137/2

Z.F. 1
F.27

Regina Cita Króla Jm. Szwedzkiego, Radzimu Kaznicowa na sejmiech Warszawskich.

Tem ci zdawna w oczach świata wszystkiego bezpieczne zamyślał to zamek swoi Królestwo, że zawse godne było, aby swoi wyjednostajnością conzerwowały subiekta i wyjaśnowanie gtowy tak zaawansowali, że Rzeczpospolitej zdobyły ci korzyć. Wiem dobrych nie szczęścia pospolitych niebezpieczeństwo bliskiej panieci. Wiejąc. Radzi rząd to świata za dowód pokoi, obawiony stoi swoi wolnym poddaniom narodom, zawiebi ostawanym obiedzieniu. Gdzie i swoi robi za jedno pospolitemu zasoiow swoi wstęp do pewnemu wolnym Wiem zdawnia zawiesia naszego w pożytek wszystkich kon. Kurcaiej, do którego powstrzymuj dwór ten utrwały gorliwiec zastąpi zasmieniecie tak wiejąc. pomiłki wszyd swiatobliwego domu Jagiellonei jako i swoi wstępujących pomiłki a osobliwie Rodzica Naszego. Te zawse ci i a Wiem i w wszystkiej Pięty swoi najda respekt, ostatecznej pomiędzy Koroi Królei pewien swoi wzajemnie pozwalaj pospolitemu i w tej ubezpieczeni nadziei pospolite gtowa nasza, pospolitem Najaś. pomiłki naszą, na tonie tej pektoralny Matki, którzy pobieżnosci swoi, dopuści kef od tego stolei swadicia, na które pokorny zawse zdowieniem zasobiły i zasobie sobie zawse zjednać, tak onego za Elegantawiewiatorem Nicha a zgodzeni Wiem dostąpiony życzliwościami piastowi to pieczenie będziemy ich am opatrzeni bodzi za pomazaniem swoi clawajace za Tadeusz wieta z dziwiadzanych Najaś. pomiłki Kapych zapewnia tej Pięty swoim ku dobru pospolitemu ostatnimi a pospolitemu jakalolicich nasze spowodzeni sił i wszystkich dobrzeni bodzi. X Klisa nasze oswiadczony ci Wiem zgodzeni jako w pospolitosci statecznego dawni niebezpieczeństwo w świata wszystkiego tej Pięty, tak w ochronie Wiem pomy dobrzeni w obiejsie lata zdrowia życzymy upewnienia swoiem. W Warszawie 24 sierpnia 1628

Rzecz. Ossol 225 k. 136/2

Tam

Do Królewicza Karola na teatr śląski.

JKW mi Mpanowie! To jest rzeczona ty cnoty ojczyzny rzecz ten dziedziczny klejnot królewski, iż nie zazdrościwa od zarania swych przodków domowi Królewskiemu w następujących potomnościach sprzyjania i we dobre nieczuli swych stanu dojść, ale stanom zgodnych wdzięk głosów godnemu Oldzyn. A iż swak ostrody tey prawdziwie cnoty, klasy wiatrów i wspaniałości swej rozumie, to nie owa krwi Królewskiej w zatorium wzniesienia ale swej krwi Królewskiej rzeczy a im celniejsze rzecz narody w wdzięcznej pamięci obrania pomnożyć starań, tym ostrożniejszym królewskiej swej godności zabezpieczeniem i dziedzictwem gruntuje wszystkiem. Pomyślmy dlatego, że po zetrzeniu niedawnieszej godności pamięci Karl Kazimir i brata Kazimierza do Cyprian Kalasanty przemienienie, corrodowa swadzebna nasza w Rzeczpospolitej Kawalerstwo bronitaty, kiedyby niezupełnym bijmy wzrostu, widomy od dziedzicznych pomocy wsparł i świadkiem za nim swej wzajemnego skutecznym do tego wielkie nam pomocnem. Po jakie postanowienia wszystkie, postanowia i krwi Królewskiej niezawrotne do dziedzicznych odmienienia i rozumy w bijmie rzeczy utwierdzenia rzeczowe radzija. Z Ulissa i Atty jemy ofiarowania życzliwej pomnienia tamej tych w roku zaszły rzeczy gotowości ile razem postrzeg vincula niwa w domu Królewskim cudzego postępie do wzniesienia dobra jej, affekt i wiele nam rozum obowiązki. Z tą jednak pewnością wzniesienia wszystkie trzeciem oryginały do dziedzicznych, iż ani robota auctitio ani zbytnie chciwości ani wzgardzi o dobre rozumienie do tej nas wiedzi Concurrencyi ale zarówno do cnoty bijmy wdzięk rzeczy, klasy jako w wzniesienia zazdrości za Matki, tak w wzniesienia za opiekuncki nazwy i w swej wszystkie nasze ozdoby i radzije potwierdzony. Co rzeczy, wtórnie ja pewnie aż Królewicza pocztowy, Mospan za tamej jemy pomnożenia. Królewicza pamiętnie wspomnienie chcieć nasze ach odwojemy. W Warszawie 24 sierpnia Roku

Rkpt Ossol 225 k 136/c

Z obozu pod Glinianami 25 sierpnia 1648

Nasi majores Poloni spadli ze sławy i reputacyi swojej, kiedy nas tak długo ratować niechcą, kiedy na raku idą. Już stąd jutro ruszamy się wszyscy niecałe 2000 ku nieprzyjacielowi prosto. A za przynajmniej Sendomirskie chorągwie pogonią cnotliwego Kasztelana i Pułkownika swego. Ruszył tutecznych PP Regimentarzów p. Wda Kijowski i Jeremiego proroka prośba, na co panie Boże daj szczęście.

Woj. M. P. L.

Jest w Brusze akad. uniej. ~~444~~ jest w Kijowie 442 — ale zdata 14 sierpnia

III.
233

Kopia listu Korpetara wtedyszego do Jaśnawego Kor.

Wielmożny Jaśnawy Kor. mój Mościwy i Jegomość!

Szkoda do mnie pisani. W memoryale z 25 augusti pisanym Jmci pisarowi do mnie skierowanego w kilkuset pisać mi nauczył i dwoma sprawami po wszystkim dniem wiadomą uczynił. Takież ja Wasz w tym mniemaniu chcę mieć pospolitaku ale z tej dwoiacy w dwoim polskiej abo Wasz kuntor jako ustawy ustawam tak rozdzielnie rzecz abo z wszytki wiadomości nieprzyjaciół wszystkich. Za wiadomością Cesarza Jmci kurcherzy rzeź Ottomańska, in melioris meis statum deveniunt tu tako cesarz w tak wielkim wielu obrali, wszecza jednak na Jmci Miedwiedź Bossi i innych pisy dworu swoim tongnus do nash radziwych i cesarskich maturel, klimy Jgakow i Litwi po kilku razy z Konstantynopola do mnie pisanych, rozumiał ja pacyfikacja wielkiej wojny z Jmci Jegomość jako pewnie się ozwała, ale nadzieja wielkiej, Cesarzjakiego cesarza pomstwo, klimy do audiencji swej i Cesarzowskiej do nash pacyfikacja subjet wszelkiej ad projectum carrieram attractions. Katarowie Radziwiłł i dobrzy 19 augusti pisze Jmci Jegomość i; perpetuam Cesarza starym jednak jednak pisanie pacyfikacja. Brat Krzysztof pisze Jmci Jegomość swej pisząca z Konstantynopola jacem się wiem, jest do Cesarzowej Cesarz Jmci Jegomość albo mi, pisze wszystkim do Krzysza ustawy expedirt ordi mi wszytki albo mi. Jestże wszystkim do Krzysza ustawy expedirt ordi mi Kurcherskiem stanie mnie w tamte kraje odprawianiem skutkiem conforme z Memoryałem. Teraz mnie tak a pisze Ottomańskie jako z Krzysza zaraz Memoryał na ustawy reflexy wszystkim ustawy Stanu mnie skazem w tejże Memoryał w Jasiech 25 August. 1648.

Memoryał wszystkim i wszystkiej Ojczyźnie Jmci Panom Braciom i Jegomościom

Stanu — Wasili Kola i Korpetar Jmci Mentschanlat.

Teraz listu wszystkim pisanym do Xdza Jastkowskiego z listem od pisania Jegomościa d. 4 Septembris, J. Septembris.

Rps Ossol 225 k. 152 r.

435 227

Papiers Offal. N. 2396. th. 22

Do Xiędza Arc. Łaśk. Kanclerza do Nowogrodu.

Dziewiątego Sierpnia z Konstantynopola mam, o którym w pierwszych listach moich listów pisał, Jaworzno konfederatów in apertum erupit. Żydmaderni do kupy, upór wielki Osana pretendowany, niewczasliwe jego na morze i na lądzie powodzenie pokazawszy, na Porę wdarszy i z pokoju Ottomańskiego Osana wzięszy, sromotnie do miasta prowadzi. Na miejsce jego posadziwszy Cimitarzego Syna swego Achmeta, Basznę z prowincyjami na Krakach wzniesionej, wielkiego Kapra zamordowawszy wszystkie skarby i dostatki pobrał, i między siebie rozdzielił. Mają zadzierżą wielką Wenetami, że za powszechania tej dzierży, wszelkie na nieprzyjaciół Turckich pokoj kupić bez mogli, ani znacznie wojsk Turckich jako na morze tak i na ziemi za Tatary Perskiej napowiadz w tych czasiech. Kapidżi Basza w tych dniach z kilką tysięcy wojska Osmańskiego przyszedł do Rymna, chcąc aby pewnie Hetmani nasi i insi wojska mimo z miasta Tatarskiego zawrócenie były. Chan requisitus o wydanie [illegible] onych Baszy do Akermana deputat, pomiędzy że mu wiadomo polskich do niego od siebie wysłanych, do tego czasu pod straż swoją. Akermanie gdy do miasta przyszli, attygerice pomówili, że wiadomości polskich mieć mogą, i mieć chcą wydać, aby upadł wojny Tatarskiej pozostałych miejscach w Polsce będzie, wypuszczeni i uwolnieni zostali. Nakazuje mi, jako widzimy, Tatarnie na wykarania portę Ottomańskiej, strony mordowania Jch Mciów Panów Hetmanów, nieprzyjaźnią i zakazu wtargnienia do państw Koronnych, ale owszem, Tchaj Boj obiecuje z Chmielnickiem in casu necessitatis gromadnie stawić. Zamku Bazerskiego jeszcze pewna dali cesarstwa, niebez wpisowaz, między Dniestrem, że już o tem do Wrocławy mać dano: tego tylko pro mea in Republ. pietate żałuję, że tak znaczna fortece tak znacznie przeciwko nieprzyjaciołskie: Nie wiadomo nie naszym, Bysta Dniestr mać prochu, strzelby, żywności, ludzi Niemieckich kilkaset. Fatum jakieś Rzeczpospolitej nie wydaje nowej zamieszania, a nas o zamęt i wojnę milką przyprawia. Pomoże to tego i ludzie Religijej Greckiej zdadzą: Którzy jako dotychczas tudzo się schronić mogą. Posłał się już do [illegible] do Baszy do Akermana instructissimus omni apparatu do wrócenia

skały: do wstępowania in lubrica locorum: ale za nastąpieniem interdictu Chmielnickiego nazad powróciły pułki, oczekiwając successum rerum na tractatach, które się 24 Augusti zaczęły. Jaka desperatia jest praesidii Camenecensis snadnie WMP zrozumiesz z tego listu, który z Kamieńca mając, posełam do Warszawy dla lepszej informacyi w naszych trwogach. Opryszkowie około Kamieńca skupiwszy się, pari adversum nostros vi ac astu postępowali, z wielkim potrwożeniem Kamieńczan, którzy rozumieli, iż już magno impetu et apparatu Kozacy nastąpili, a zatym nihil aliud, quam fugam cogitabant. Pojmano kilku i do Kamieńca przyprowadzono, ci na mękach zeznali nullum sibi commercium et societatem cum Cosacis esse, ale sami dobrowolnie tedio servitutis, et Poloniae dominationis impatientes, arma adversus immodica usurpantes corripuerunt. Z Arsenału Lwowskiego ośmnaście dział wielkich spiżanych prochów, kul, et alia sucta bello w dostatku znacznym wzięto do obozu pod Gliniany 24 Augusti a z tym apparatem i zgromadzonymi Chorągwiami różnych powiatów, dzisiejszego dnia 2 pod Gliniany rozsają się Panowie Regimentarze, bliżej ku Nieprzyjacielowi, żadnym Traktatom nieufając. Międzybóż kilka szturmów strzymawszy, za nastąpieniem wielkiej nawalności poddał się Nieprzyjacielowi, który żadnej szkody nieuczyniwszy, on do tego czasu wcale trzyma in gratiam Jellci Pana Sieniawskiego. Pan Kołek posłem do Porty Ottomańskiej naznaczony, już się tu u nas z porządku na potrzeby, chcąc niemieszkanie (bo też res moram non patitur) wyjechać die 26 Augusti Anno 1648.

Kołek.

Deus Conlaudia ad patrum Deputat. Regn. Lemovicensis.

Illustres, Deo Amicis Observantissimi. Ea quæ Iesuitæ Wilhelmanni inhumanitate Varsaviæ edidit relatione de animis Illmæ Domus Vestræ promptissimis in eo Residentiæ principi præstandi sui verbis promendis plenissime edocti, gratissimum Illmis affectum exceptionis ac fovendi conlaudationem Deo patrio nobis pollicentis certum augurium fecerunt. Illustrissimum Illmæ Domus Vestræ Dominum Dominum, in hac tanta belli turbatæ Europæ rerum perturbatione nunc reputare ad auditum, quod si Deus ter Optimus Maximus conlaudatum videbitur, operam Nostram et studium in eo deprimendi ac promptæ pandendi. Quibus Illmas Dnes Vestras Divinæ tabulæ commendatas volumus. Jeudavia 24 Augusti 1648.

Largissimæ gravaminis Illmis Conlaudiæ Ordinis.

1. Provisionis Juridi primæ pactorum et inveteratarum inviolatio. rum Regum, per mutationem præsentium tabulæ rationes, Illmos ac Celsos Conlaudiæ Duces Nobilitas Pilleusis debitos. Prospectus tamen sollicitudinis nihil quicquam prodet Constitutionis et reformis Regis Largitor reportavit. imo apparens Regis deliberatio in obtinendis SR. Millis divina memoriæ pro. tracta, retorsit denique quodlibet ad Remigium defensionis prædecessit. Cum vero pacta Conventa ethnici iterata inviolabili sanctitate Constitutionis, asseruerint Regimina non vana imperturbatum existere debeant, ad cavendi sunt custodiendæ; Illmos Duces Conlaudiæ, ut multis laudis ac patrocinii rem tandem ipsam tollatur.

2. Elaboratorum et restitutionem præscriptum Gentium quæ tam pro incorporationis debitis quinquagenta mill. florenorum flagrante bello mercantibus in contentationem militis concessorum. Dein prosapia obstricta erat, minime. Ipsa promisit inventitiorque debitum istud perpetuo inseri curavit. Cum vero exhibito mandato ut pacta, Nobiles quoque Domini præsentis Ducatus sui provenitibus catenus multis carentes annis; tandemque propriis ære istam profecturam redimere coactæ fuerint, pari æquitatis concentaneum ut Illmos Olomo principi restituerint, ne omnis ope frustratus, pactaque primæva cum subcentis Juvenibus infringantur.

3) Concorporationis pactis primævæ pacta quidem Vasalagii mutuum fuerint pro recentiori tamen Illmi principis ratione prælagii præcisionis subsistens quando nisi rerum les Regnum apertum patratus bellum, decem millia florenorum exolvere promisit. Ne vero gentes subsistis Illmorum præsidium arctius cruciarent, æquitati convenientis.

4) Praeviam eham Illorum Celsum suam offert, quod
Juridicitio Ducatus Curlandiae Comitatus Rigensis tributum et
contributionis Regiis et reliquis onerabilibus forme exactatur. Cum vero
necessitas exigebat hoc denegetur, sed Curiae formales requirendis
nobilibus liberis omnibus ad forum Regium relinquatur appellatio
remotor juriumm obstaculis atque interimistis iis quae in retardationem
publici justiciorum confusionem resquat, beneficium istud appellationis
nobilibus peculiariter vel indultum suffecare potest.

5) Enormia subsidiabilique offensis est, quod ex tractu Brasilianici
Lemi duratum violata commutantur irruptiones, continuisque exhibi
Dare exigimus infestatur tractus, terminique duratis corrumpantur:
Ideo instata tot constitutionis commissari adeo interimare constituendi
non tantum privationem titul injuriatur sed eham incorrupti
ut non tantum privationem titul injuriatur sed eham incorrupti
Omnes subsistant subsidij, exhibi quoque restituantur et necessitas
in posterum praecipiantur.

6) Nobilem Illorum principi quidem amicitiam, ne bona et proprietas
in perlonia vel Libertas agitant tali protectio, quod dignitas polonia
principibus Regiis talis denegata et facultas. Verum recenti
utrobique evidens discrimen obviam, ita Cargius indigenatus jus
ac incorporationis archiepiscopi vinculo Illorum Curlandiae principi
inducitur competit, nec absque manifesta iniquitate a peculiatate
acquirendi excludentur. Iquidem utinis bonorum concorporalis identitas
et pariitas juris agnoscatur imo alius longe deteriorii conditionis
esse Illorum Celsitudo subditi sui, si arbitrium Regni post. membrum
personis periculi aliquam sustinuisse, juri quorum posteaqui esse requirat.

7. Inter Comptentia Illorum principis imo ducatus, judiciorum ordinis mentionem
in certitudine celsitudinis dictorum retardatum non modo abstinere et corruptas
Rerum rerum nuntiat ad eham subditi hujus ducatus eumuntis expiatorii.
Necessitas igitur ulterior ne incumbat, ad valutationem Illorum principis jura
a recursu corruptarum meliorum quantitatis opportuna.

8. Quam pro vindicta ad requirat nec non charitas proximi ut nemo sine alterius
laedat, multo hinc inde assequiant eam viant ne recipi, et pro constitutionem
caveatur, ne a Libertate exulsi ex Curlandia recipientur, et si qui reperti
fuerint ad Dominorum celsitudinem extradentur.

9.) Cum subditus ducatus Curlandiae individuis indigenatus cum Regno et
M. Ducali Celsitudine principatuum tanquam pubicis fundamenti
Incorporationis gaudeat indeque omnium Jurium ubi polonis et Lithuanis
in Curlandia capax sit, ne quaquam in consultationem pacificum ea omnia
requiratur. —

Mens Offob 725 d 15/5.

Serenissime Princeps Dne Clementissime

Auspicatum de ~~recenter~~ recenter nato Ser. vestrae filio nuntium eo accepi animo, quo datam magno principi sobolem quasi unicum parennaturae gloriae pignus par est excipere. Non nostram Serme Princeps hi plausus sunt et universi Europae orbis, qui quo plura per fatalem Regum et principum decessum sentit sibimet infligi vulnera. Tantoper eorundem ortum et augmenta accedere commodi et voluptatis. Ad publicas igitur gratulantium voces quod est prompti mei erga Ser. vestram studii mea iungo vota. Videat Augusta Ser. vestrae Domus in tam praeclara sobole tot rediviva decora, quod magnorum Regum et principum per continuos annorum recursus orbis universus suspexit. Quod iterum ex animo Ser. vestrae precatus eidem prompta ad obsequendum ~~deff~~ defero studia

bez daty i podpisu

wdaje się z Kanclerza do Rakowskiego

Rzecz Oppol. N 231 str. 187.

wtorek do sierpnia 1848. bo stoi pomiędzy
listami ze sierpnia

Rp. Czart. N. 379
N. 59

W Sierpniu r. 1648. 241 ~~227~~
Tu należy ceduła o Rakowym

Przed wzięciem Połonnego. – Ciągnienie Xcia JM. Korybuta Wiśniowieckiego obozem przyszedłszy od Brahinia.

1 Pierwszy oboz pod Zytomierzem 2 potym za Kotelnią 3. Za Wczoraiszym 4 Pod Pogrebiszczami, Idąc przez Pohrebiszcza, zdrajcom ręce ucinają, na pal biją, scinają a najbardziej o krzywdę bożą, o spustoszenie kościołów i co tam robili straszna rzecz powiedać i pisać. 5 Pod Spicinami. 6. Pod Wachnami. Tu Kozaków scięto kilkudziesiąt, tu wyprawuje Xiąże JM na podjazd do Niemirowa companią nadworną swoję, companii cztery dragańskich chorągiew P. Baranowskiego, nad ktoremi był starszy samże P. Baranowski, przez szturm wziąwszy Niemirów, wyścinali Kozaków ~~w~~ kilkaset i zdobycz niemałą wzięli. 7. Za Przyłuką. Tu przed kościołem ręce poucinano, tychże na pal w rynku po ~~wbijano~~ drugich pościnano 8 Miedzy Żyłowcami a Glińskiem. 9 Za Ostropolem. Tu JMP Wojewoda Kijowski przysyła prosząc o ratunek, bo by był sam pewnie nie uszedł. 10. Wraca się wojsko pod Januszpol. 11. Pod Grodkiem 12. Pod Berdyczowem. Skoro oboz się ruszył JMP Wojewoda prosi od Xcia JMci o posiłek, bo mu do Machnowki szturmowali, to jest we czwartek Xżę JM z ośmnastu chorągwi prosto poszedł ku Machnowce a drugie posłał za taborem. Pod Machnowką zszedł się z JMP Wojewodą kijowskim, w ów strogi deszcz radzą. Tandem stanęło na tym, że ich bić zachodzą w tył, mało nie na mile wkoło. Tu pod Machnówką

uszykowano wojsko, pośpieszono ku niem by było ci-
cho szło wojsko toby było lepiej, ale krzykiem trąba-
mi bębnami ostrzegli ich, że przyszli do sprawy
Zabiegszy wokoło JMP strażnik, wziąwszy chorągiew
tatarską, wołoską P Baranowski chorągiew ka-
niowską, chorągiew nadworną Xcia JM, Chorągiew
P Garnyszowa przywiódł pod samy tabor, wparowali
ich kilka razy w tabor, deszcz srogi a noc prze-
szkodziła I drugą stronę przez stawki companie
niemieckie, companie dragańskie strzelają do nich
i kompanie usarskie, które wszystkie były przy
Xciu JM. i przy P Wojewodzie Załasowali się z ni-
mi godzin ze dwie albo i więcej w noc. Potym woj-
sko zwiedziono, za czyją radą, bodaj z piekła nie
wyjrzał, bo się byli poczęli żegnać na śmierć jeden
z drugim jako tych confessata opiewają, którzy
poszli na on świat. Gdy świtać miało, ustąpili
z wojskiem JchM za górę niemal o ćwierć mile,
zdrajce całą noc nie spali, jeno okrzyk wielki
czynili przez pacierz to znowu a tymczasem się
okopywali całą noc wrzeszcząc, dając hasło że nie
śpiemy. Zrozumiawszy, że wojsko ustąpiło, poczęli
tabor sprawować w rzędów dwanaście, Rzeczy cięższe
rzucając w taborze, krupy, pszona, mąki, grochy
słoniny żelaza, srebro, złoto, fanty pobrawszy uchodzą
ku Bikłowce. Wojsko przypadło na tabor, rzekli
był tu ktoś, wyprawują za nimi nierychło. Nieszczęsna
godzino na cośmy przyszli. Za sprawą XJM. pewnie

byśmy ich byli jeszcze i z wieczora wzięli, ale że
była siła niepotrzebnych PP Radnych, dla tego ci
ultaje uśli. Tu był pułkownikiem nad tym woj-
skiem Hyra Białocerkiewski, potym do obozu
kommunik przyszedł. W piątek na wieczór, rano
z pod Berdyczowa pod Cudnów z pod Cudnowa pod
Czartoryą. Tu dają podjazdy znać że przyszedł
Krzywonos. Znowu do Machnowki z armatą, drugi
Hyra z dział bijąc na tryumf wina wypijają P. Wo-
jewodzie kiedy ich sam nie umiał wypijać. Pod
odjazdem drugim dają znać, że już są w Piątce, w
tropy za JcM idą, to pewna że X. JcM nie dojdą, bo
spiesznie ku Wiśniowcowi idzie, dziś jak to osiędzie
będzie w wielkim strachu Połonne, bo lubo mają
prochu dostatek i dział i miasto obronne, ale
ludzi niewiele, bo była ufność że XJcM miał się
oprzeć przed Połonnem, ale ich to omyliło, bo lubo
jeździli słudzy JcMP Wojewody krakowskiego ~~JchMM~~
PP Czerny, JcMP Baranowski JcMP Wiszowaty prosząc
XJcM aby tu obozem stanął, obiecując pieniądze i pro-
wiant w wojsku na sześć ~~miesięcy~~ niedziel, XcM non
cessit, naprzód żem się 4 niedziele bawił tu na Ukrainie,
żaden mię nieratował, druga że ma wojsko zmordowane
strudzone, trzecia pilniej mi swoich kątów oganiać
aniżeli cudzych strzec. Czwarta trzeba iść mi się go-
tować na elekcią JKM. Wszystkie pozorne wymówki.
W tym wzięto Połonne, Zasław spalono y Międzyrzecz
i Ostróg. W Korcu X. Koreckiego dobywają.

Rep. Czartor. N. 379 to 68

Kopia listu d. 14 Augusti od JMP Podczaszego koronnego do JMP Arcybiskupa.

Dwa listy oddano mi oraz od WMP, ale optime factum, żeś raczył immutare ~~consilium~~ exemplum rozsyłania tych uniwersałów, aby nad Sanem obóz położyć, bo się tym samym retardować by musiało ściągnienie wojska, które abyś JMP osobliwie pruską piechotę zagrzewać raczył, uniżenie ja proszę z miejsca mego, bo de summa rerum bez piechoty decernere, a nawet ani resistere słusznie nieprzyjacielowi temu nie będziemy mogli. Uchowaj Boże było do Sanu się umykać bo San od Glinian dwadzieścia mil pewnie tobyśmy Lwów i wszystką lwowską ziemię stracili. Stoimy tedy pod Gliniany na skupienie wojska czekając, lubo to niektórzy JchM tam się dalej pomknęli, ale ja rozumiem, że lepiej tu sił większych poczekać. O tamtych szczęśliwych utarczkach pod Konstantynowem żeby WM wiedział geminam relationem, posyłam kopię listu P. Osińskiego nad którą nie mam doskonalszej relacyi otoby po tych potrzebach oni ustąpić musieli i Konstantynów nieprzyjaciel opanował i Zasław i Korzec wyrabował. Chmielnicki potym nastąpił ale w kilka mil od naszych stanąwszy nie rusza się, per emissarios jednak plądruje po staremu ziemie i teraz za pomocą samych mieszczan Bar miasto wziął, zamek się jednak broni, widzę że JMP Chorąży koronny, który tam blisko ludzie swoje ma, resolwował się posiłkować go. U nas pod Gliniany nic jeszcze nie przybywa i owszem jeszcze

+

+ per factiones jakieś Województwo lubelskie oderwało się i złupiwszy lwowską ziemię, kędy kilka niedziel się tłukło, minęli dziś trzeci dzień obóz, znieważywszy uniwersały JMP Wojewody Sędomierskiego i list od nas wszystkich trzech. Res pessimi exempli kiedy consensu universali RP. obranego regimentarza słuchać nie będą. Widziałem instrumentum publicum na ten regiment u JMP Wojewody Sędomierskiego i list do nas wszystkich trzech od WMP w tejże materiey, ale żeby to u jednego być miało, non expedit bo i zginąć może i każdemu to mieć przy sobie potrzeba. Ja radbym był uwolniony od tego ciężaru, ale boję się i P. Boga o to kiedybym się miał sprzeciwić omnium ordinum consensui o to suscipio hoc onus in quantum vires moje znosić będą. Proszę tylko WMP o taki przywilej jaki ma JMP Wojewoda Sędom, bo żeby tylko u niej miał być, a u nas drugich nie, nie dobrze by to było. A jako najbardziej proszę, żebyś WMP posiłki górne a osobliwie piechotę i dragany jako najgoręcej do nas posyłać i sollicitować raczył, bo bez wojska trudno co począć osobliwie bez piechoty. Pan Arciszewski tylko 1000 posyła, a dla Boga, na coż drugie pieniądze obroci, nigdym się tego nie spodziewał, żeby ten człowiek tak tarde miał administrować swój urząd. Piszesz mi WMP strony posła do Turek miał pisać do mnie JMP kanclerz koronny, alem ja od JM listu nie miał i musi być albo chory albo też odjechał do Ossolina, jako mi pisano z Warszawy. Ale moi WMP źle się to stało, że ten poseł dawno nie poszedł do Porty jeśli Tatarowie będą, dabunt rationem Deo ci, co byli przyczyną tak późnego wyprawowania posła, jużby

był w Konstantynopolu, nie trzeba było contemnere przestrog moich w tej mierze aliquando et dicor opportuna locutus, choć sobie nic nie przypisuję. O JMP Wojewodzie Bracławskim i inszych komisarzach nic tu nie słychać, a dobrzeby, żeby się nam przecie JMP odzywał i z nami znosił i żeby JM o nas i my o JM wiedzieli. O Hospodaru JM życzę aby pamiętać i oświadczyć mu listem jakim za jego życzliwość gratitudinem, ale w tym liście kiedy mu ta gratitudo oświadczona będzie, nie pisząc tego, coby go to do Porty mógł odesłać, exprobrando rupta foedera od Tatarów i ukazując jeśli sprawiedliwości nie będzie non desunt nobis vires ad vindictam. Inszyby o tym list napisać, a inszy dziękując mu za życzliwość. Nie chcąc dalej bawić dłuższym listem, posyłam dwie kopie pewnych wiadomości tak o Rakoczym jako i z Kamieńca. A zatym etc. [Tu należy Czycia o Rakoczym odzierana także.]

Z obozu pod Krzemieńcem

Rkp. Czart. N. 379 str. 83

Dawne słowo P. Bóg szczęście władnie. Janikowskiemu szlachcicowi powiatu Opoczyńskiego z Janikowic dał P. Bóg szczęście (ale nieborak nie umiał sobie z niem postąpić) jako niżej doczytasz. Testament niżej pomieniony. W imię Trójcy Przenajświętszej Błogosławionej P. i Matki Bożej i wszystkich świętych.

My Jerzy Massow i Reinhold Ciemież a Capelle szlachta polska jako wierni świadkowie rzymskiemu kościołowi katolickiemu przychylni wiadomo czyniemy wszystkim w obec niniejszym testamentem naszym jeżeli kiedy

za Opatrznością Boską ta skrzynia zamurowana w zamku
Motenzyńskim któreśmy my z wielką odwagą i niebez-
pieczeństwem zdrowia naszego a osobliwie nie bez cię-
żkich grzechów i wielkiej obrazy Majestatu Bożego dostali,
od kogokolwiek znaleziona będzie, żeśmy to uczynili dla
starodawnych wiela katolickich rzymskich spitalów i
innych pobożnych ludzi wolności i przywilejów, aby-
śmy je byli z rąk niewiernych nowowierników
wybawili, którzy w tych krajach i całem Pomorskiem
księztwie za rozszerzenie błędów i herezyey lu-
terskiej od prawdziwej wiary katolickiej odpadli
przez których zaraźliwą naukę księztwo pomorskie
i inne pobliższe kraje w krótkim czasie do opła-
kanego odszczepieństwa i oderwania od prawdziwej
wiary i religiey przyszły, bo nietylko między świecki-
mi wyższego stanu i inszego, ale między duchownym
stanem ta fałszywa nauka górę wzięła we wszystkich
kościołach onej na kazamach przepowiadają, a
starożytna wiara katolicka ustawa i prawie już
wygaszona jest, krzywoprzysięscy duchowni i zakon-
ni obojej płci ludzie wszelaką słuszność i bojaźń
Bożą opuściwszy, śluby połamali, żony sobie pobrali,
kościoły sprofanowali, rzymskiemu kościołowi opor-
nymi się stawili i onego odstąpili Świętych Bożych
sromotnie zelżyli nakoniec lud prosty niezbożną na-
uką swoją zwiedli i do tego czasu ustawnie dowodzą,
które okrucieństwo heretyckie, nie tylko nie ustawa
ale codzień bardziej górę bierze i przez nię wielkie
bunty i konfederacye między pany i książęty po-
morskimi dziedzicami powstają, albo dla starożytności

i przywilejów wiela tak kościołów, klasztorów, spitalów jako niektórych miast i zamków do korony polskiej należących, które z Bytowskiego zamku uwiezione one chcieli zagubić i zniszczyć po śmierci Najjaśniejszego P. Philippa Xiążęcia pomorskiego, który za żywota swego jako pobożny Pan i wspaniałego animuszu każdemu sprawiedliwość czynił i po wszystkiem Xięstwie kazał był obwołać, że protokół Bytomski pospołu z inszemi przywilejami duchownych ludzi i prawami starożytnemi które z Bytowa potajemnie wywiezione były, jest w w Szczecińskiej kancellaryi z której kancellaryi od pomienionego książęcia Philippa każdemu co jego było i onemu prawnie należało z przerzeczonego protokołu na co przysięgni sędziowie dla czynienia sprawiedliwości klasztorom kościołom spitalom i innym ludziom świeckim wysadzeni byli prawnie wypisawszy z potwierdzeniem podpisem ręki i przyciśnieniem pieczęci xiążęcej wydawano. Co bardzo przykro było wielom i tak P. jako i inszej konditiey ludzi duchownych i świeckich obchodziło, za czym z jadu heretyckiego za podnoszeniem szatańskiem pobożnego xiążęcia o zdradzie usiłowali, czego i dokazali przez niezbożnego kapłana jadem heretyckim zarażonego który go hostią trucizną napuszczoną otruł, tak że tej godziny dziesiątego dnia stycznia w roku 1566 umrzeć musiał. Po jego śmierci Bóg sprawiedliwy księstwo pomorskie srodze pokarał wielkiemi niezgodami, powietrzem i chorobami zaraźliwemi począwszy od Szczecina i przyległych miast także w zamku Szczecińskim przez całe pół

L

roku i jednego człeka, ktoryby był został nie było.
Potym zaprzysięgło się nas ośm szlachty życzliwych
koronie polskiej i kościołowi rzymskiemu, którzy
tak o tej skrzyni wiedzieli jako i protokole Wołow-
skim i przywilejach i skarbie wielkim, jakoż
i my z wielką odwagą i niebezpieczeństwem zdro-
wia naszego tej skrzyni z przywilejami w niej
zawartymi z monimentami rozmaitymi i proloko-
łem dostaliśmy i onę ~~skrzynię~~ śmy wzięli w naszę moc
Ale przez nabycie tej skrzyni ciężkośmy obrazili
majestat Boży, przestępując przykazanie jego Sro-
dześmy zgrzeszyli, bośmy 9 osob okrutnie zabili
dwanaście koni w jeziorze Kostynne zwanem uto-
pili i wielkiego drzewa podcięli i tak na wozy
jako i konie trupy zpuscili żeby żadnego tych
rzeczy znaków nie zostawało. Tak okrutną robotę
zrobiwszy dwaj nas tę skrzynię z pismy w niej
zawartemi w oknie zamku Moteczynskiego za-
murowaliśmy, aby w ręce heretyckie nieprzyjaciół
korony polskiej nie przyszła. Mularza nakoniec
na imię Gerarda z Czaplinka rodzica, rękami
naszemi zabiliśmy i w pomienionem jeziorze
utopili.
A przetoż przyjacielu chrzescijański, ktory
za darem opatrzności Boskiej tę skrzynię za-
murowaną i z innemi pismy (klasztorów spitalów)
jako i innemi do pożytków korony polskiej
należącemi kiedykolwiek znajdziesz, prosimy cię
i upominamy, abyś to wszystko do korony polskiej
zawiozł i natenczas panującemu krolowi polskiemu
jako i innym Panom i innej kondycyjej stanom
duchownym i świeckim, każdemu co do niego
należy wiernie oddał i tak się sprawował żebyś

5769 III

na sądzie Bożym tego na który cię obowiązujemy
ktokolwiek będziesz, zupełny mógł rachunek
oddać. I owszem choćbyś i heretykiem był, kto
te skrzynie znajdziesz, żebyś jej nie oddawał
w ręce heretyckie, ale tym do ręku oddał własnych
wiernie, co komu będzie należało. Prosimy Cię też
i upominamy najmilszy przyjacielu przez sąd osta-
teczny abyś się nie dał uwodzić bogactwy i pie-
niądzmi ale raczej myśl o zbawieniu duszy two-
jej a bespiecznie ufaj, że Bóg i familii twojej będzie
błogosławił i wyniesie cię, a monarchowie korony
polskiej łaskę swą pańską pokażą i ozdobią go-
dnością jakiejś się nie spodziewał. Duchowni ludzie
wiecznie za duszę twą PB. prosić będą, tylko się
sprawuj według tego testamentu i napominania
naszego a z każdym zachowaj się jako najspokoj-
niej. Bogaci ludzie hojność swą pokażąc ubogim
klasztorom i szpitalom, daj co im należy za co ty
w doczesnym żywocie łaskę a po śmierci nagrodę
wieczną mieć będziesz. Czyń wszystkie rzeczy we-
dług sumienia, dobrego zażywaj rady mądrych a
szczerych osób do ~~tego~~ czego ci PB wszechmogący użyczy
rozumu. Jeszcze o jedną cię rzecz upominamy i
prosimy przyjacielu w Chrystusie Panu, którykol-
wiek tę skrzynię znajdziesz postępuj sobie według
żądania i testamentu naszego, Bóg wszechmogący
ciebie i familiey twojej nigdy nie opuści, ale
będzie błogosławić. A jeżeli za oddanie wierne tych
rzeczy nagrodać jaka od kogo dana będzie, udzie-
laj tego ubogim i duchownym ludziom, aby wszech-
mogącego Boga za dusze nasze i odpuszczenie

grzechów naszych błagli, któreśmy my popełnili
dostawając tych pism i przywilejów. Skoro to pismo
które wrzucone w skrzynię od nas zobaczysz
wspomny na zbawienie i dusze nasze. Protokołu
który w skrzyni jest, nikomu nie wydawaj tylko
temu komu według prawa należy. Te rzeczy że-
byś zachował przyjacielu zostawiliśmy tobie
prosząc, abyś to znalazłszy, cośmy tobie udzielili
modlił się za dusze nasze a tym się kontentował.
Zaś to tym murze wyżej pod liczbą roku znajdziesz
cokolwiek, to zas wdzięcznie przyjmiesz bo to tobie
Bóg i szczęscia da i my pozwalamy, za co wie-
cznie P. Bogu dziękować będziesz. Pamiętajże na
nas ze wszystką familią swoją po wszystkie wie-
ki a proś P. Boga za nędzne dusze nasze. Na-
koniec staraj się abyś we wszystkiem wiernie
i szczerze postępował wolej naszej i temu testa-
mentowi dosyć uczynił. Przywilejów i protokołu
nalezionego nie fałszywie ale sprawiedliwie wy-
dawaj, inaczej jeżeli uczynisz, bój się karania
od B. Wszechmogącego które na Cię i familią swoję
przyjdzie, a na tym i na onym świecie wiedz
o tem że zbawienia wiekuistego nie dostąpisz, je-
żeli sobie inaczej a nie według naszej wolej
postępować będziesz. Niechaj że Cię błogosławi i nie-
chaj dopomaga Przenajśw. Trójca Błogosławiona
P. Matka Boża ze wszystkimi Świętymi na wieki
Amen. Dan w Moterzynie w dzień narodzenia Błogo-
sławionej Panny Matki Bożej Maryey Anno 1589.

Janikowski który znalazł te rzeczy lada jako sobie z tem postępował nie rychło i nie wszystko Killi Władysławowi oddał, aże tam siła było na Gdańsk dowiedziawszy się o tem Gdańszczanie, jakoby od niego potrzebnych sobie rzeczy a ku szkodzie Rzpltej dostać mogli długo myślili, nie mogąc inaczej nastali nań i zabili okrutnie i wszystko pobrali. Król ś.p. ujął się był za to Władysław IV ale wkrótce umarł, co potem z tego będzie, obaczymy da Bóg albo usłyszymy.

Rkp. Czart. N 379 st. 100

Relacia P. Zaborowskiego Rotmistrza P. Sendomierskiego z obozu uchodzącego.

W potrzebie tej za przeprawą pod Pławcami kiedy ten zdrajca Chmiel stał z taborem we środę pierwszą po św. Mateuszu, zbito pułk nasz województwa Sendomierskiego, gdzie mając wojsko posiłkować nas nie mogło, bośmy za przeprawą trudną byli. Wprawdzie był i pułk Województwa Mazowieckiego z nami mianowicie P. Starosta Rożański także i P. Starosta Warszawski, kozackie chorągwie z tegoż pułku były, ale jako postrzegli nawałność ludzi następujących na nas tak Ordy jako i Kozaków, niepotykając się zaraz uciekli wszystek pułk mazowiecki, a my niebożęta pułk Wojewody Sendomirskiego, biliśmy się z nimi puki jeno sił naszych i końskich stawało, a gdy już potęgi pogańskiej wytrzymać nie mogli ostatek czego nie zbito w potrzebie na oną przeprawę złą napędzono nas gdzie Tatarowie dojeżdżając nas siekli, a Kozacy na tejże przeprawie z wyrychtowanych

dział bili nas, bo to pod kozackim taborem było. Jam przez staw przepłynął jeszcze i we zbroi dziwnym sposobem P. Bóg mnie wyniósł z tej potrzeby, gdzie natenczas z pod mej chorągwi zginęło towarzystwa pół trzydzieści krom pacholików. Tamże natenczas syn mój zginął. Tych kuciński tegoż dnia zginął. P. Stephan Tarnowski zabity został. JMP. Sędomierski zdrowo uszedł, także i P. Jakowski Stephan uszedł, w dzień św. Matersza, kiedyśmy kie~~dyśmy~~ nastąpili na wojsko kozackie koło tej nieszczęsnej przeprawy zginęło Niemców z gwardyi królewskiej ze dwieście. Po staremu tejże przeprawy nie mogli odjąć. Postrzegłszy tego P. Regimentarze że piechota tej przeprawy odjąć nie może, wyprawili X. Koreckiego z pułkiem jego i Laszcza z nim na tamtę stronę przeprawy. Jam też poszedł z nimi z chorągwią swoją na tamtę stronę. Około tych wody błot tamtych obchodziliśmy ze dwie mile, wyszło przeciwko nam wojska kozackiego tak jazdy jako i piechoty kozackiej niemało. Za pierwszem potkaniem się naszem z nimi wszystka jazdę wsparliśmy. Jam się za chorągwią moją prosto udał do szańców kozackich i chorągiew druga ze mną P. Prusinowskiego skoczyła, gdzieśmy kilka tysięcy piechoty kozackiej wyparli i armatę u nich zaraz odebraliśmy nad samą przeprawą i jachaliśmy ~~do~~ nich szablami aż pod sam tabor kozacki gdzie się to działo w oczach wszystkiego wojska naszego, gdyby nam było dano zaraz posiłek i w taborze byśmy byli kozackim. W pół godziny potem przeprawiło się do nas kilka tysięcy wojska naszego i z sześcią armaty na tę przeprawę, którąśmy odjęli, a owo zgoła początki

były dobre, ale nasi N. Regimentarze powoli sobie czy-
nili a w tym orda przyszła. Ale i to nie mniejsza
przyszedłszy pod nieprzyjaciela tak blisko, obozu
zawartegośmy nie mieli a wszystko przez złą sprawę,
i to nasze uchodzenie i zguba prawie wszystkiej
Rzpltej przez tych złych niecnotliwych Regimentarzów
Że jeden pułk nas zbito Woj: Sendomierskiego, zaraz
się strwożyli P. Hetmani, ledwo co się przymierzchło
z obozu od nas pouciekali i armacie z szańców
ustąpić kazali chcąc ją uwodzić a nie w porządku, kto-
ną wszystkę armatę i prochy Kozacy pobrali i gwardyę
wszystkę znieśli i piechotę wszystkę, naszę co jej
było także znieśli. Wojsko nasze postrzegłszy taki
nierząd Hetmanów naszych, strwożyło się, co żywo
w rozsypkę poszło. Tam uchodzących więcej zginęło
niżeli w potrzebie, bo Tatarowie z Kozakami w po-
goń się za wojskiem puścili, tak Panowie jako i Kot-
mistrze i insze towarzystwo różno po koronie pol-
skiej rozbieżeli się. X. Wiśniowiecki, także i P. Podcza-
szy koronny, i ten Berlec X Dominik do Lwowa
uśli. P. Chorąży koronny do Zamościa uszedł, ale mu
teraz Kozacy słyszę Brody odebrali; owo zgoła jeżeli
samej łaski Bożej nie będzie, źle będzie koło nas, bo
się w ruskich krajach pospolitemu ruszeniu nieprzy-
jaciel skupić nie da, my jednak których nas
rozpruszono do wojska się znowu kupić chcemy i
ja sam znowu zaciągać będę, jeżeli będę ukontento-
wany z Województwa Sędomierskiego. Już do domu
nie masz po co jeździć, bo sam prawie nieprzyjaciel
nad karkami naszemi w bliskości zostawa, któremu

by potrzeba jak najprędzej odpór dać.
W tej nieszczęsnej potrzebie zginął Adam Kunicki, służąc na trzy konie z P. Zbigniewem Oleśnickim Starostą opoczyńskim ze dwojgiem czeladzi zginął jako rycerz dobry, wolał tam polec niż sromotnie uciekać (co drudzy uczynili, szabli przeciw sobie dobytej nie widząc, a nie wstydliwie, będąc w tak kupie ogromnej, rachowano wojska na 60000) wielu pozabijawszy. I tam pod niesławnym Pielawcem, z drugimi sobie równymi rycerzami ciało odpoczywa; a imię w nieśmiertelnej sławie żyć będzie. Roku P. 1648 dnia 23 Septembris Nieszczęśliwy Mikołaj Potocki jako sam związany w Pogaństwie na ciele, rzucił buławę po sobie na tchórza Xiążęcia Dominika Ostrogskiego, Wojewodę Sendomierskiego, który nie mając gwałtu żadnego, wojsko wszystkie strwożył i armatę z prochami stracił.

Rpk. Czart. N 379 in 117

Kopia listu od P. Wojewody Ruskiego do JMP. Arcybiskupa Gnieźnieńskiego 22 Octobris.

Kilka listów oraz oddano mi od WMP. przy których i uniwersał na Regiment wojsk ~~[illegible]~~ Reip. doszedł mię. Wysoki tedy w tym terminie affekt WMP. nie mniejsza i Rzpltej propensia, gdy prac zdrowia i substantiey mej na usłudze ojczyzny bronienia zostawając, grata nagradza mi to konfidentia takowa ze zdrowia i wszystkich ozdób swych ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ całości, sublevat z jednej strony moje sollicitudines ale z drugiej dodaje onych, gdy uważam jako znaczny ~~[illegible]~~ humeris meis imponit ciężar. Ciężkie bowiem takowe urzędy ~~widziałem~~ widziałem być wtenczas kiedy Rplta

serenioris vulta statum suum aspexerat, daleko
więcej teraz gdy tot procellis onerata jest i pomiesza-
na, muszą być cięższe (przykrzejsze i nieznośniejsze
dla tego nie appetire onych ale raczej fugere ratio
każe. Lecz gdy amor patriae vincit moje respectus
przychodzi mi, na się tę molem iuvante Deo,
który tak direxit ku mnie serca WMP wziąwszy,
onym za tę confidentią i miłość fraterne podzię-
kować, z tem oświadczeniem że przy tak ciężkich
mych iacturach miło mi będzie, zdrowiem i krwią
moją salutem ojczyzny zaszczycić, gdy arbitrio onej
zdrowia i wszystkich ozdób Rzpltej tej indubitatus
zostawa custos. W której to powinności abym prae-
ceps nie zostawał necessitates teraźniejsze bez
których salus Reipublicae ratować się nie może
krótko WMP propono. A naprzód considerując
tak szkodliwą obczych z domowymi że tak rzekę
pogany ligę i ich zobopólną potęgę, interest, abyście
WMP media onej ratowania wynajdować raczy-
li, sposobu tentare nie zawadzi przez posła do
Chana Tatarskiego, przywodząc go do tego przyja-
znemi perswaziami, aby zatrzymał in officio ordę
iby też go et aureo pelle ująć, do czego ten gru-
by i łakomy naród będzie krom wątpienia fle-
xibilis, proponując i to że nie dla czego innego
i my z Kozakami tak cruentissimum zawzięli
bellum, tylko zatrzymując ich in officio, aby ex
occasione ich swywoli pacta między nimi a Rzpltą
naszą inviolata zostawały, lecz że ten sposób magis
optandus ~~et~~ quam sperandus, ponieważ trzeba by to poprzedzać

II

~~przez te~~ mente calamitates restat abyście WMP obmyślić raczyli między nimi a Rzpltą naszą inviolata, takowe wojska któreby i Kozakom i Tatarom sufficere mogły. To zaś distinguo na piechotę której ad minus 20000 i na jazdę, której ze trzydzieści tysięcy potrzeba ratio tego żeby jazda Tatarskiego i kozackiego Kommunika piechota zaś tak potężnej piechoty Kozackiej kozackiej impetum sustineat. Armata polna Regimentowa aby obmyślona była i do niej takowe subiectum przydane, któreby provideat wszelakie necessitates jako prochy, lonty (bez których JeKP Elbieński sam wyprawiony) puszkarze dobre, na których wiele zależy i inne apparatus wojenne. Chorągwiam tym które sam opera nostra zatrzymane i uborgową (w borgową L. 2/19) służbę RP zaciągnione zapłata jako najprędsza, per quam necessaria, gdyż ob egestatem onych i przez zabranie wszystkich dostatków rynsztunków do wojny należących nie mogą być habiles rei militaris gerendae; dla tegoż aby cokolwiek świeżych chorągwi pośpieszyć się tam mogło dla samych podjazdów, które ustawicznie być muszą, rzecz bardzo potrzebna, gdyż te które tam zostawają, przez ustawiczne wyniszczone prace, respirium jakiegokolwiek potrzebują. Więc że takowe functie gdy się swym terminem traktują znaczne expensy kosztów potrzebować muszą, którym na ten czas subsistentia moja w rękach nieprzyjacielskich zostawająca non suppeditabit. Dla tegoż ja WMP proszę, abyś modum do usług Rzpltej w tym terminie podać mi raczył.

nie skąpiłbym przy zdrowiu mem jako zawsze fortuny mej lecz że ta in hostilem cessit dispositionem oznajmić to WMć mnie należy nic nie wątpiąc że jako zawsze grata patria na takowe ciężary miała respectum, etiam arridente fortuna. Daleko więcej teraz mnie przy tak wielu publicznych stratach poda rękę do usługi swej, w której aby tak exigua opera mea votis WMćś i Braciej correspondeat coelos suspiriis meis onerabo. Uprzejmie zatym etc.

Jeremi Michał Korybut Xżę na Wiśniczu, Lubnie. Wojewoda ziem Ruskich.

Postscriptum. Drugi podjazd przyprowadził Tatarzyna pod Birkowem pojmanego, którego confessata WMć odsyłam, ztąd snadnie WM informowany będziesz o potenciej nieprzyjacielskiej a zatym i zważyć będziesz raczył, jakiego i jak prędkiego ad resistendum jemu potrzeba nam wojska, ta ~~bowiem~~ trocha ludzi przez nas et nostra opera zatrzymanych, nie tylko tantae moli ale i podjazdom które ustawiczne być muszą sufficere nie mogą. Zaczym też nulla salus nostra dotąd póki WMć nie poszlecie świeżych supplementów znacznych wojskowych a tych celeritas perquam necessaria do której wiele rozumem sposobów wynajdować raczycie poważnemi swemi consiliis alec i u cudzoziemców takowego zaciągu tentare nie zawadzi których snadź znaczne wojenne prożnują apparatus, patrząc bowiem na tak ciężkie i przykre Rp. periculum, by też extrema vi odeprzeć go ne servi et mancipia ~~pra~~ perdominentur

Tu należy kompensata jm odpisać.

Rom. Archiepiscopi N. 379 fol. 103. W. Sierpnia Cal. Octobris 1648.

Cuiusdam viri magni ad confessarium Ser. principis Caroli.

Reode frater cum ego paternitatem Vestram ea societate J. Christi (qui vere est amator pacis et zelator animarum) Ser. principi Carolo confessionibus praesse audiverim suaque Celsitud. in divinis praesertim, et conscientiam spectan[s], peripsum eidem consilium, charitatis zelo motus, aliaque ad mutuam fratrum fru[s] concordiam conciliandam et Illmae familiae gloriam augendam et conservandam conducere mihi visum sit Paternit. Vrae rationare aequum esse duxi. Suaderem itaque ut Celsitudinem suam (recentiori enim eruimi eius recessus perscrutatur) ingenue et candide de fraterno amore et affectu secundum Deum servando ipsius commoneret, imminentem familiae suae ruinam qua ipsimet machinare videatur oculis subiiceret et a tam funesto sibi consilio deterreret: sin in Succiae Regis fratris optimi caitivum aliud machinatur scipsum perdere contendit et in foveam quam germano paravit cadi incidet. Et quoniam spes duetur, ut tam pernicioris adhaereat consiliis, unum scio. pater vestram Celsitudinem consulo, familiae suae fortasse decus ac splendorem quaerit[2] Auxilio est generosae: Fratrem autem opprimere nefas et parta[2] gloriam foedissima impietatis labe contaminare indecorum; regnare apathum. Dominari, vane est optabile at inanitum debitam primogenito coronam eripere. Thesauros suos redditibus quae amplissimis augendos putabit. Quid opus eam fortunam non parcam sortitus sit, proventus annui trecentorum mille florenum summam excedunt, sunt pecuniae innumerata, non emendis, ut ferunt mancipiis, sed pauperibus alendis consumendae, aut fere[2] indigenti subministrandae, quibus speratam ac sibi rem debitam polonicae coronam demereri et hereditarium Succiae sceptrum conservare possit. Fortuna fortunato hinc debit nec inopinatam gnis[2] honorem, dat debitis honorum titulis privari Ecclesiae enim destinato praelaturas, abbatias, episcopatus caeteraeque ecclesiasticas dignitates alunde contulit, nec iusta in posterum denegabit Deus, prout consuevit. Quid autem Serm Celsitudinem ad propriam ruinam impellit? nec latet. Sunt et alia nobis fortasse occulta, paternitate vestrae manifesta; quidquid sit, ab exitu p. V. sedulo cavendum esse censeo. Cum enim nihil no[s] conscia p. V. suam Celsit deliberare certum sit, malorum omnium, qui inde emanebunt, authorem p. V. societatemque Vris am[2] nullus non accusabit; Malum enim qui quaerit, nec impedit, ipse facit, aperta est ea qua S.m C. in fratrem suum pacissima concitatur invidia, nulla fraudei, non ignobili fautore ea perniciosis artibus edocta S.C. ut horribi infestissimus ea contra germanum innoxium aggreditur, qua non unum capitis tantum sed infinita multitudini ruinam minitentur. Ea autem[2] principum est conditio, ut fraudati nunquam parcant, spoliati summa vi et extremo quolibet remedio restituant nec medium rebus suis modum admittunt, vincere didicerunt aut mori, et ingloriam vitam generosi animi portpuere. Persona hic innumera super materia posita exempla proferre, sed consulto praetereo, nota enim paternitati vestrae in historia versatissimae. Hoc dicam nulla me comperisse quorum infelicissimi successus Fratribus non solum funestissimi et scitatoribus exitiosi in ruinam

cerbissimam ditionem ipsis subditis non adduxerint. Quod si tam asperæ in eos animad-
verlit Deus, quorum pernitiosis consiliis ad factionibus vastentur superia, opprimuntur
populi et innumera multitudo innocentium teritur, quæ severiori para consiliariorum cas-
gabit, qui cum mutua dissidia inter fratres excitaverint, intestinas discordiones civiles discor-
diasq et omnem peccandi licentiam inter populos introduxerint. Adsunt præsentibus nostris
afflictis germani, quorum periculo sapiamus. Age igitur R.P. societatem tecum S. Chti
verum exhibe, veritati mente prompte et salutare remedium adhibe, imminentia
pericula repelle et civilium bellorum scintillas sedatis violentioribus Sue Cels. consiliis suffoca
explo[2] charitatem excita, iustitiæ iustitiæq et æquitatis eam suscipe, optatam pacem
restitue tum demum fratrem fratri non ut amicum solum, sed fautorem et opitulantem
consilia. Cito aderit frequentior ordinum confessus et præsentis electionis concentus
cui plurimi humanis rectibus pereriti variis aliis allecti politicorum, æquitatis
et iustitiæq studiosi, multi non ng armis, qm robur instructi aderunt, publico statui fumes,
hostima oia et calamitatum imminentium, in suis autoresi resultantium lectissima prog
sagia. Adverte igitur R.P. et famæ atque securitati societati vestræ consula. Cum enim
primum factionum tumultus, quos non dicam petulanter (ubi omnes præ dicent) sed temere
fortasse concitarsit, nova de die in diem apud Sm. C. suscipiunt incrementa, nemo est
qui P.V. societatemque Vestram Lasaque mihi, turbatæ Rp. quietis, protectæ
et oppressæ libertatis, ac denique omnium calamitatum qua sequentur reum omnino
accusat accusatum condemnerit, condemnatum severe plectendo ono iudicent. Rumores qui pas-
disseminantur audio obg tum non facile credo, verine an futiles sint nescio, multis hu patet
nec mihi ignotum est, scientibus Vobis qui S.C. adstatis ortam cæ divisionem. Faxit Deus
ut crescentem pestilentis eradicetis quod ut efficacius efficere possitis Summum Numen Creatorem humillime
obtestor pro eo amore et ea qua semper optimos civeis et benemeritos virtus prosequentes sum bene,
volentia, ut (tibi præsertim R.P. cui ad S.C. proprius accedere datum est) meliora et pacifica
suggerat consilia, media proponat opportuna, et P.V. gloriosos labores vasa et vitam vestram
secundet. Sed dictitus fortasse P.V. divinum, ignoscat gso et aliquid mihi patris amantissimo
condonet et fingentem auribus ad audire velit quodquid ex præmissis. S.C. arcto iustitiæ et
æquitatis tramite aberrare veritis P.V. patet, muneris erit et officii deflectere veram veritatis
viam mentibus suis et sermone non ferreo ad Christianæ revocare, prava quecunque consilia
submovere et a concepta iuris et æquitatis violatione deterrere. Revocanti, mihi credat,
non resistet ingenuæ S.C. et ingenua morum probitas, impotentes seditiosorum greges
horum liberari et iustitiæ non suffocatam imaginem suo amplexabit clementissime. Quam
ob rem P.V. vestram societatem universam vosque omnes serenissimæ hi huiq R.P. magnates
prudentes status investigatores solertissimi interpello, et ex animis precordiis obtestor et oro, in id
precipue incumbatis vosque evidentissimis principiis vestris orbisque Christiani demonstretis,
q Deo grata q Christianæ amabilis suæ denique universæ Rpe tranquillitati facundæ
optabilis, sibi mutua et fraterna fratrum principum concordia —

Rnis Ossol. N. 2346 str. 23.

ze Lwowa 3 września 1648 361

Jedenasty list Kuszewicza do Niewiarowicza

Tu u nas na Rusi te się rzeczy dzieją JMPP Regimentarze wojska koronnego, przestrzeżeni są przyjacielskiemi listami Hospodara Wołoskiego, że się do nas chan ze wszystkiemi swoimi murzami gotuje, już definitive w Radzie swojej uchwaliwszy Ditionum Regni populationem. Potwierdzają tego i nasi kupcy, którzy w tych dniach z Turek przyjechawszy, o wielkim sporządzeniu Tatarskim po miastach podunajskich powiadają, będąc tego oczywistymi świadkami. Za takowemi wieściami zdało się JMP. podczaszemu Koronnemu, zatrzymać poselstwem pana Kotka, aby snać in ipsum incendium nie wpadł, listy pewne do Konstantynopola przez pocztę Wołoską, (która jedynastego dnia z Constantynopola pod Gliniany stawała, prędkością swoją, a dobrym rządem Hospodarskim) wysławszy, diploma fiduciae dla posła żądając. Czerń zbuntowana rozchodziła się z kupy: na którą per campos et agros palantem Xiąże JMć Wiśniowiecki napadając, onę gromił, i ad internecionem zabijał, straciwszy nieco dobrego i odważnego żołdata, Ustępują już i sami Zaporozcy Kozacy w głębszą Ukrainę, a potem podobno i zechcą na samo Zaporoże, gdzie caelo et solo suo acrius animabuntur, a nie daj Boże, aby się tam znowu z Hordą Tatarską nie złączyli, i nas nie wojowali. Zgromadzają się niektóre chorągwie powiatowe spiesznie, niektóre motu carezino Lwów objeżdżając i nawiedzając, postępując, a tym czasem nieprzyjaciel z bogatym łupem uchodzi z wieczną sromotą, i z nienagrodzoną szkodą Polaków. Szerzej przez drugą pocztę oznajmię WMP, o powodzeniu rzeczy tutecznych, na ten czas przyjmij WMP. to mile odemnie, a sam też zechciej przynajmniej wzajemnie pisać. Salve et vale: czego i ja życzę WMP. i to posełam ze Lwowa 3 Septembre Anno 1648.

Kopia listu JW. Krzysztofa Grzymułtowskiego Obs. Wdy Kijowskiego
pod Karaniską d. 8 Septembra 1648.

Jakom ja zastawał Pana, iżem WMPana nie zastał w obozie przy
obronie cztey mirdi, żywymy oczi di praesenti statu rerum conferre
z WMPanem, Swoim prawdziwy mocy Mpan i Brat jest mi świadkiem.
Teraz com mirdi uczuł z WMPanem mości, aczto pogłoski mi
zakazanie czasze. Jeśli co do wiadomości odemnie; Jam pana Collegi
mirdi satisfactum est desiderio WMMppp. i wszystkym mirdi obiecuję
czym nas wszystkich Bóg, który Cognitor secretor bellum a nas vindicans
di WMMppp deklarowali a jako najprzód wojsk długowskie i dob
rzeczy. Jako brzeczą to było ex mente et prospectu Reipcz Nam
mirdi wszystkim a wszelkim stanowczy traktowali, tak kiedy odsieczy
potrzeba nas wszystkich wszyn mirdata, jakbyśmy świat zostawali
z WMPanem i munere mes fungi deklarowali o tem wszyscy jako
brzeczą świadkowie, przytomni consiliorum et meorum confidentia - kto
dobrze, co za rady, zdrowa bo wszyscy? Collaboriabit optima intentione
cupitum w czym wszystkich wszystkich, jako mi się dostąp słyszeć i wiedzieć w wiadomości
do brzeczą się interpretacyą a collaboriabit uczynnego contingit, obrazą
się za mnie nie ma ex consilio reprehensio. Życzyłbym ja tak, jako
brzeczą decet civem WMMppp Collegia i Braciej, którym znam cały affekt,
mieć dla dobra spólnej ojczyzny arbitrium pro Jovis pontifici templo. Kto
kto tarkiem za mnie aby nie pomieniał dla niego, ale kto w czem argument
mniej ku ojczyźnie pomienił ilej to pod WMPanowy Collegami i Braciej
deklarował a jo zdrowy ojczyźnie mojej wszystek zabiegałbym. Tormentum
w wielkich rumorach rozmaite bywają, którymi incentores citra
omnem noxam cuncta mają - za wszystko altro ojczyźnym respondere
a przytem porządek WMPanowy i siebie melioris zachowaj tempori
Reipcz, pomieniwszy teraz mnie za nieuważam i wszystkim wszystkim.
Ja wszystko i siebie samego jako najpilniejszy zalecam w łaski WMPanowy.

Archiwum Ossol. Nr 157.

Copia listu od Jmmpp Commissarzów do Jmmpp Regimentarzów i Commissarzów wojskowych ✱ 5 Septembra pod Karaniką 1648.

Expirowały już wszystkie terminy dnia wczorajszego oczekiwania naszego na powrót posłów naszych od Chmielnickiego. Po trzykrotnie wysyłaliśmy zawsze naznaczając termin, na który mieliby do nas posłowie nasi z responsem powracać. Gdy tedy z wysłanych od nas apparuit nemo, trudno co innego obiecywać sobie mamy, tylko że już są detenti. Deficit pokora jego, z którą się Rzptej odezwał, perfecit hostilitas. A zatem my dajemy Wmmppanom wcześnie o tem wiadomość, żeby się Wmmppp. na te traktaty nieubezpieczając się, gdy pacis consilia non sortiuntur effectum illa quae sunt belli brać pod się raczyli. My jednak dzień i drugi tu oczekiwać będziemy jeśli się jaka pojawi wiadomość od tego niepoczciwego a Wmmppp raczcie, ruszywszy, zbliżyć się prospiciendo securitati Rzptej. Zalecamy przytem służbę etc.

Adam Kisiel wda bracławski. Franciszek Dubrawski pułkownik przemyski. Theodor Ołuchowicz pułkownik mazowiecki. Alexander Sielski podstoli pomorski. —

Rmf Offic. 225 k. 156.

d. Libiny 6 września 1848.

Dziwne rzeczy się Xiądz Hebman niewiasty jemem dzwon ani budynek wówczas kultywatorom, o którym wszystkich wszystkie to jest: Xiądz nie Xiądz gdzie ale tego tedy o Jego Kommunał wiadomości, wszystkiego [illegible] Mianujam Ratem tych krajów kwestarskie. Chmielnicki Jonebrawny dziwiadomość lud. kilka tysięcy, a przytaczywszy 20000 oblitych zemkuszt w te stanu Dniepru i Jenyseju wojsko to. W Rzeczy furthamnik Egzekutorya w 12000 potrzeb, aby pogrób na Bydlin upatrywał i dostawał za arte et matte, jakiej potrzeb z kwestarskiego, i chciał Kwasy sub rato pomyślnie dokarowi augusz a furthamnik Cerkaskiego w Stepach rentant dwory nie odpowiedz to, rzeczy polecić to kilku nasze tysięcy rezultat i regenami impedirant zgromadzenie do zwiezu lud. Ostrowskiego. Sidi i kraz Nieporozte pułkownik w Rzeczy swoji nasz tam ale w Bydlinie i warsiu i bez tylko od Jego Konwiaru pomyślne wiadomości, ic z tortatatu ani, w Bydlinie ic spanedrowny dobre, gdzi 5000 dobrych lud. Jo pertkam Cesarz, i dom. Kawny ic wiadomość chorzyni wasze ani ani remanent i w Rzeczy ale macai.

Na polecenie Mayor chyrurgowy, Zarzeni, Kwasu, Gordek ze Tay ic zejmy Kwartow wbito, jakiegom do pisiska i ale stan. Jemyseju ani 2000 Kommunow wojsko, x dorzim pomoc Stuck w takiego bitki Trzeim ic skratan wiele w pisiska a kilka tysięcy Jego chorzyni Cuj. Do pisiska i ze Omeii opowiadata ich Rad tamu insbrucka Tergany archimandryty Jenyseyskiego, Mlozy wszystko otoczi ze dowiedz nowych i powdin dobrze kultywatorom tenem — Tonch Tergane w pol Jak — sami, Mlozy do wiadomości pola nie z potrzeb tego rzeczy ic potwierdzenie od wiejo wojsk nowa tortures? — ale wszystkiego wkrótce chorzyni Wojewodzkiego kwestarskiego Kwasu i w 5 milach od pisiska w Jemyseyowy Jenkowyny, tuzmaja na oko wiadomości wodowni, wojsk Jego rotar dorzim z Mongoli Jego Ruskich i wkrótce na pisiski a Kwasy rozsiali ic i wszystko ich za wojsk wkrótce swoich wiadomości. Mazyon idzie Wodzko kwestarskiego pomocnikiem i wkrótce w Kabzynie jim bili. Kwasu pod Jemyseju skot, wi Jego, Tylko ich 1000 koni w granicach ale chorzyni dobrze a dorzim 1000 wola ać na koni pusti, dowiedziawszy ic i do pisiska Jemyseyowy Tendencyja wiele wiadomości. Jest Ruskiem 2000 Kozaków Cesi w wiele kilka dni cesarski et arte pan kommandem kwestarskiego ani wzięcia schronienia do wiejo, ni pewnem polowaska Ruskiem chcieli kapienie Cesarz w 20000 wiem. st. dni; 6000 tylko sukna aby wiejo Jego ic ateni

/

trzymał in spe tych pieniędzy, quietus interim oczekiwał posiłków a Kozaków w mieście po 10 po 20 częstował i poił ustawicznie. Potem przyszło piechoty 100 Xcia Koniuszego i 2 chorągwie tatarów tego Xcia miał też trzecią chorągiew Kozacką i 2 piechoty XP Hetmana z p. Jaśkiewiczem. Z tym ludem w piątek przeszły zaczęła zemknąć się i uderzył na Kozaki nie przyszło z im sporządzić dobrze, byli na godzinę w noc, tabom część wzięli, 5 chorągwi i 10 znaczniejszych, kilkuset legło i potonęło niemało in fuga. Ze ostatkiem szli ciż ludzie. P. Sośnowski rzucił do PP Nowogrodzian o posiłki, w Polesie wyprawili ochotnika ze 100 koni z Lachowic pana Podkanclerzego także podragonierzy piechoty 200 i ulan także p. Podkanclerzego ze 100 tatarów, szli w Polesie. Aczeli co dobrego usłyszymy lada godzinę. Xże hetman prosi p. Podkanclerzego aby swój lud w gromadzie miał i posiłkował go idącego do obozu, który stanowić chcą ze Trabami w mili od Olszan a ~~ow~~ Nowogrodzianie czoło trzymają po prostu drwa z hetmany mają tu pluja im w oczy. PP Słonimianie 600 koni Kozaków popisali, husarza mało co, dzisiaj się jeszcze mają poprawić i zaraz idą do Nowogrodzian za nieśwież przy Lachowicach obozem stojących, przy nich wyprawił p. Podkanclerzy armatę polową działek 8 a 20 hakownic i rajtarów 200 i niemieckiej piechoty 200 i 400 dragonów z Inflant i pana Ciechanowieckiego ze 100 koni Kozaków. W tych ludziach i posiłkach nadzieja tylko a zaciągowy lud w tyle, po lezach, pieniędzy nie dają tylko chlebem kontentują sowitem. Chłopi znosić pewne chorągwie chcą – wilno okopało się.

Rzeczpospol 225 K. 152/2

Do Jmości Pana Kanclerza do Niemirowicz

Extraordinaria penitus ingruit de Warsaw. de nos propter ingruentia pericula. Nuncius stetit, być i pod ten jedn nas zapad zapad deniegym u pisaniu. Rapisseme ornamenty, co się u nas dzieje. plondrye niepraiacel Wołyń Jarackiemam Regionem; Miasta i oplondrowad Olyk, miasto Xięst Radziwiłł z zamkiem olomnym bardo dobre. Rustymad Lucki Mstopolis Wołynia siły umilowanego huttajstwa, wrzut z ociemy narod swoiuty i opustoromy. Pojechli się z Lucka do Włodzimierza Rutkiszami, i do Jegoram pewno on opanowali. pod Sokalem in armis stanto, skonfederowane Mstopolo. Nakaz się drada w mieście tamaznanem i zewsz zapisely doniosta niecrem, co się tam dzieje state jeszcze niewiemy. W Rumienie Stanowiemy, i omil od dnia już sedzio in Capertum exspect: pobici katolicy, pomordowani kapłani, depstane cmentarzy. Już po wsiach i po drogach bardo niebezpiecznie Ale kuntho wonystkiej Rusi; która in placabile odium contra Catholicos et polonos bodzie jadzących i idących zabijają i okrutnie mordują. Już na nas conspiracie pokarnie się, już kuttajstwa nowe wielko napisdra i odjeżdaa. Już rzeczy odpowiedzi się zgromadzenia, to po traktat to po exekucich i dolinach posłuchać. Już nam Ruś Requiem opowiada z wielkiemi tyranii. Deus ut na ratios absolutam principio medicinam adhibituri. Astum est de nobis, extincras absolutego nienamy, przylamy do królewicza Jeli Karla, zdrzyć tego kuttajstwa przyniedzi Jeli pan Karamuski, generalne Królewicza Jeli, in supplementum onych, co się Bane potrzi, posłany się Wlkp. a tam trzi, który do królewicza Karola posłany od rady tej Lwowskiej, a z niego wrocenicie Wlkp. nie bez wielkiego zalu mostram cala mitatem et orbitatem, Ostatnie już się znowu zbiegli z Kozakami. Nasi lenice postępują, niezgoda wielka inter proceres i zarbrość. O nas miłościwy jakimby sposobem dodać nam ratunku. O fatalis tempestas, Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra gregem eorum et armenta eorum, filios eorum et filias eorum. Dormiemus in Confusione nostra et operiet nos ignominia nostra, quoniam Domino Deo nostro peccavimus nos et patres nostri ab adolescentia nostra usque ad diem hanc, et non audivimus vocem Domini Dei nostri. Jak lamentuje prorok z Jeremiaszem Proroctwem. U nas mnie calit edukacyi, aby się żaden nie ważył wyjeżdżać od miasta, aż prywatnego

nozis et confiscatione excepto Sexu sequaciori et imbellicio-
ri: ale i ci zostać muszą, dla podróżnych rozbójów i buntów
~~Jedy~~ Inciderent in Scyllam volentes evitare Charybdim.
Już to próżno, hic aut vincendum aut moriendum,
kiedy tak o nas mało dla Rzeczpospolita. Illam olim
haec post nostra fata meminisse iuvabit. O wierze
naszej wątpić nie potrzeba, uznają potym inimici civita-
~~tam~~ jako to miast ochraniać potrzeba, ci co na nas gorąco
więc na sejmikach i sejmach następowali, niech teraz
przyjdą i zastąpią nas. Napiszę więcej potym, a teraz
zaleciwszy się łasce WMP, powolnym sługą zostaję w tym
naszym Lwowie luctus ultrices posuere cubilia curae
valete dn 7 Septembre Anno 1648.

Kopia listu Jlupana podczaszego Kor. do Jlp. podkomorzego Lwowskiego.

List od Wmmpp. pisany czytałem in consilio stetit, aby z pruskich chorągwi zostawić Wmm praesidium i poszedł Uniwersał gorący. Tu też chcemy postać kilkanaście set ułanów ad reprimendos tumultus, które wszędzie zjawiają się, żeby czyścić tych sedi-tiosos, a sami też za ~~łaskę~~ Bożą pomocą sprobujemy w tych kilku dniach z tym nieprzyjacielem szczęścia, aże Bóg poszczęści że oraz wszystkich uporządniemy, będzie odpis od wszystkich Pluum do Wmmpp. O traktatach nec nominetur p. Kisiel nic a nic ~~rob~~ robi ani zrobić może, i już zdesperował o nich, w Bogu a w rękach naszych od p. Boga wzmocnionych nadzieją. Xiążęta Jm z łaski Bożej już się pogodzili, mieliśmy wczoraj pierwsze consilium generalne. O czem może Wmmstwiłę etc. W obozie pod Cetyńskim Kamieniem

12 Septembr 1648

Rps. Ossol. N 225 k. 165.

Copia Responsi Statuum Terrarum Prussiae ad literas Serenissimi Principis Caroli Ferdinandi.

Ser. Pr. Dom. Benignissime. Et literae Ser. Vestrae et ipse adm. Rendi Dni. Canonici Eiusdem Nuntii apud nos id effecit sermo, ut quae uberius nobis utrinque fuere exposita maturius ea nostris ilico subiceremus consiliis. Fatemur certe ita Ser. Vestram conseri velle inter vacantis Throni Sceptrique Regii candidatos ut nisi fortiora essent, quae e Regia stirpe natos adeoque supra humanarum fastigium constitutos ad expetendum illud ~~nos~~ non allicerent modo, sed iure veluti suo stringerent, ea haud dubie innata Regio sanguini praeclara virtus Ser. Vestram ab hoc suo avocarent instituto. Sed quod in publicum, summa erga Rempublicam Ser. Vestra testari benigne velit amorem, illud vero est, quod latentem hactenus in animis hominum mirifice erigere spem, nec nisi aeviternam mereri ~~posse~~ potest laudem. Ea interim erga Regium sanguinem Domumque Jagelloniam tot in Rempublicam per inclitumve hoc Regnum Regiis vere meritis claram, nostra perpetuo fuit observantia animorumque cultus, ut nihil in nobis desiderari pateremur unquam, quod ad contestandam erga eundem pertinere potuisset animorum promptitudinem. Verum cum vel ipso Ser. Vestrae calculo arduum illud a Divinae potestatis arbitrio unanimique omnium in Universum Regni Ordinum pendeat consensu, nulli omnino ambigimus quin Ser. Vestra pro sublimi sua prudentia, totum illud ad praestitutum Solemnibus hisce locum, benigne sit dilatura negotium. Cui caeteroquin paratissima Nostrae observantiae studia prolixe deferimus, Eidemque prosperimos quosvis rerum gerendarum successus ex animo comprecamur. Datae Marienburgi in Conventu generali die 15 Septembris 1648.

V. S. C. Status et ordines Terrarum Prussiae.

Rnis Ossol 225 k. 175.

Copia Responsi Statuum Ferrarum Prussiae ad Literas Serenissimi Regis Sueciae.

Ser. Rex Dom. Bengne. Sublimi hoc et vere regio suo Regia Mtas Vra benignissime expendit judicio, cum non ~~mod~~ modo supra communem sortem nascentibus per incliti huius Regni fasces obtingere agnoscit; sed et Regiae suae ducit esse felicitatis suum inter Candidatos regii huius sceptri regium profiteri nomen. Illud videlicet tam liberae gentis tamque late patentis Regni hactenus erat decus, quo nonnisi a perfectissimis quibusvis eius expeterentur gubernacula – hoc vero eo fecisse potuit Regia Mtas Vestra confidentius, quo paratiorem non Avita solum obtique universo clara per inclitae Jagellonia Domus sed recentissime etiamnum animis subditorum haerentia cum paterna ac fraterna, tum vero propria Rgiae Mtis Vestrae in hanc Reipublicam merita eidem ad id sternunt viam. De propensis vero nostris non minus Regie Regia Mtas Vestra erga se indicavit studiis, cum suo ita se devovit patriae Reipublicae affectu ut nonnisi in illius sinu exoptatam se invenire posse arbitretur quietem. Nihil sane magis nobis esset in votis, quam ita nos respondere posse Regiae Mtis vestrae desideriis, quo de nostra erga Regiam Mtem Vestram constare eidem possit observantia obsequiorumque promptitudine. Sed cum ea omnia praestitutum iam solemnibus suis praestolentur locum, ipsaque Regia Mtas Vestra totum hoc nonnisi a destinatis Divinis liberrimisque suffragiis pendere benignissime agnoscat negotium, in proclivi jam Regiae Mtis Vestrae coniciendum fuerit, nec nos quoque ex loco nostro omissuros quicquam, quod non luculento contestandae nostrae perennis erga Regium sanguinem observantiae ac reverentiae esse possit testimonio Regiae Mtis Vestrae quod superest exoptatae quaevis Regiae prosperitatis incrementa ex animo comprecamur Regiae nos eiusdem gratiae ex quo per est reverenti animorum cultu commendantes.

V. R. M. obser: Status et Ordines Ferrarum Prussiae

(Malborg 13 novemb. 1648.)

Rmis. Ossol 225 k. 174.

Awizy z Listu Wdy Wileńskiego z Wilna 16 września 1648.

Kozacy Rzeczycy, Czerniechów, Mozyr i inne Zamki fortyfikują wałami opadają, sztakiety potężne robią i w nich zimować chcą. Czaty puszczają i w niwecz obracają napa Kraje. P. Hetman polny do obozu wszedł, który ma stanowić obóz między Mińskiem a Słuckiem. Armata wyszła z Wilna 40 dział, prochów dostatek kul i contów. Wojska się ściągają, byle tylko z obozu nie odjeżdżali, bo na Elekcyi chce być gromadzie etc.

Brief Offre 225 K. 169/2.

Mowa Xdie Witackiego na Sejmiku trzemeszeńskim.

Nie zydzie ze mnie obrzeczenie, ponad W.mmpp Cześć N. Królewicow Jm. Xiążąt, krzywdzenia wzpplementami stanu, który zaw. Xże Królewicz Jmć.pan. jakim W.mmpp sami w Oyczu pilni stępni rzecz. nie obtrzemem dekaracyami ale osobnim W.mmpp compellat odkry, a z nich ojcom, nie staraniu ale mocy sama wiadomi. Xiążąt Jmć z mdzenia JKm kilki stan postępuje, JKm w tey tak mętny mate sprzeciwiaiących Ryzy, kaźdem conservacyi Xiąt Królewicow pomnożo ojcowie pryzdzi do rozumu affectum, to na tym placu ma fortunę w swojey pomocy wspolney ojcowie affecta zadzierz pod W.mmpp ojcow samych W.mmpp niepotrzebuje Honoru. Powiadaio, że Regnatrix Domu w Kraiu panstwo osobi w Boga pomocnicy Krainie i ciebie swiy na Sukcesor, ochrzcili, pokoi, ze mi, ze W.mmpp tam Bog pomamnet, ze zacnem Majestatu Królewskim Corem miedzy W.mmpp nadzor, i pacyfikacya domowy Regna, a pociech ze tak nieki miedzy sobą mowic siowie, ze pacem domi: tych Xiąz ze spem Regna successorem nie z Konfektow i awizow zaraz, ale pokoiu pacibus, cnoty ich, obyczaiu, zabawy i cedzenie a wygodzenie rzeki communitatis, studza sub aspecie i w czasi wcześ mowic. Cnota wzpdzicow Xiąz ich, ze Królewicz Jmć Karol Fryzerand Dom. vazze pociechy tey nuty ojcowie ponad W.mmpp nastoi chce odwiedzaią, nie potrzebuie tey architektury, aby Xiąz tam jako do sam pocieszyciel obiecało Xiąz wzystkie swoie w czasi W.mmpp pomyślone do pacyfikacyi W.mmpp intrudzaiąc lata, ze pozwie wprawdzie ale wdzięcznym wzgwarzeniem cukrowalom ze wdzięczeniem y twarde rad-zajdzie, jako tego widzi "

Procuruby W.mmpp na tym tu Kraiu i wiejscu pomo te dom Królewicz Jmć, nie nieśmy mate jakie obiecuie, ale wzrokiem do serca JKm wzrokiem, pomo które domowie W.mmpp experimentu obiecuiąc, gwo Bog zawsze JKm Karol w wzrok swoim ojcowym Labet, introducowal tak sama W.mmpp experimenta wzpsthie życia Xiąz Królewicz Jmć na tym placu bodzie momenta, jako Judicium senatus, jako wzpdzicy Ryzy wzrok z radzicielem stanu obie directa, jako wzpdzicy najpazniejszem podziecistwem wiernych ze to granice, Xiąz Kiowni go Ryzy circumscript, jako pilny ojcowy wzpsz za pociech ofzydek obie pociechy, jako bok swiy pacibus Exercit i zgwarzi W.mmpp osadzicy to po obie pokoiu, i nie nie nie pocz milczego sad zdzielnica pilnego, jako w pacibus obie wzrok swoy nabzieniem Xiąz Xiąz i chwale swiego Boga w czasi wcześ nie innego wzpsthatkie Xiąz Xiąz Xiąz

Król Pan, którego potrzeb coco wcześnie istotnie i nigdy dosyć nie opłakane zawsze, zwłaszcza wszystkiej słowności Królewskiej Jm z uwagi Wmpp ze strony tej zajmiłach swoją do pisarowania tej konwencji pomyślnie dokończenia, do czego Królewicz nie raz nas admonował stymulat impulsat, ale ii widział że i obcych a postronnych spraw dotyczy pomiędzy tego ojczyzny affectum stanowi wolności naszej ogni do polski drogę pacierzowi sam w powstaniu i wolności Króle swoi Królewskiej do wstępu tej Rzpltej od Boga nam nadanej wiedział. Stanowił ni Królewicz Jm wstępu Król w nie Boga obawiał, nowie dependentiam potentiam reverenci protektej. Ale ii mi, że w ojczyźnie naszej nie ceni nowienki, leu reverenci protektej. Ale ii mi, że w ojczyźnie naszej nie ceni nowienki, leu Oberli Wmpp oręcz Korona pany ani Boży rządy, ii Korona i bieto polskie Niemu Królski impulsem, wiedział Królewicz Jm ojczyzny wrodzenia swego dosyć cendzącej za Wmpp i wszystk Rzpta nasza stoją wolności swojej fundament istnieją. Co ii za Panetwych Król i zelo Rzpltych w ojczyźnie naszej tycz wiedzenia, zawsze to Wmpp wrodzonych, jako Królewicz Jm za pierwszemi zawsze tych niepotrzeb zawdzięczy statutu swoją pewnie wiedzieli stanowić, ale rzpta tym statutem Wmpp, który ad clavum Rzpltą pod ceremonii w nie nie mal dział jako tu dał, którym za Rzpta od tuendum Królewskiego uprzemia statum opłacenia tego ojczyźnie i Rzpltej bez rozumu ofiarowali i ludu wdzięcznik zwdzięcznie ojczyźnia potrzeb wdzięcznik rzeba wszystko za powagę tego tych zapatrz powstrzeni i do obrony Rzpltej stanowi. Teraz bezpotrzeb Rzpltej Jm wrodzonej dowodu, ii wiadom województwo ad extremum potentiam i prosperitatem narodu rozumiem rozumiem a drogie cendem mali pomnożyć dopiero mudeum pomyślnie 2° Jm jako rozum nowin to Rzpltej excepit Królewicz, tak tymczasowi pierwszemu Królewskiemu wiedzieli tak województwo rzeczy ale i najpierwsze mieć ojczyzny excipere wiadomości. Czyny tego Jm, aby Wmpp wszystkiego ad stanu extremum tuendum wiedzieli prosperitatis narodu (jako wiadomość et pokoju) za quid dotrzymali. Trzecia pisarów zostaje w Jm dodać, ii w pisarach, dlatego w województwo ojczystych dobra w województwo Wmpp, dobra i w tej wiadomości w pisarzy Commodatis Rzpltej wszystkiej pomyślne zawsze — wiadomie nie jakich pany pisarzów swoim tu wstawiam Królewicz tę Wmpp wolność rozumieć declaratio, ii jakoby kiedy Wmpp Jm kto Rzpltą cześć za opłacenie i wolność zawdzięczam Wmpp, pomyśl do prosperitatis napienia, tej Królewicz Jm rozumu kto swoją pisarzów za Ukrainie postawiony to, ochotników jakim ludzi w gwardyi swojej pany swoim wojewodzie nie, ochotników jakim w ope niesć swoim, to jest, ochotników jakim kosztem pomyślnie ii kolwiek wszystko, to jak wszystko pany Wmpp za postawę ojczyzny stanie a pany tam i wdzięcznie Królewicz wstępnym ojczyźnie to swoją tegoż i rozumiejąc potrzeb zostawia nam to wszystkich declaracyi compendio za Rzpltą a swoją i naszą ojczyźnie całe do swoich dworowie rzeczy.

Rząd Ossol 225 k. 193/5

Ker Sutz

ale tajemnie w pokoju wstąp w. 14 września
ostatni skutek tego wstąp

2. Linia IX anonim 1645 287

Pgn. Oss. N. 2346 ab. 25

Fragmenty list Kochowskiego do Kochowskiego

Kontr. ab. wiepnowskim pozycja do Warszawy wracający. Rozsyła
bi 2 pod Glinian Jch Mość panowie Regimentarze [illegible]
pisalem pod tym do Was[illegible] ten wiepnowskiemu; ale nie
w takiej liczbie wojska, jako Wmość widzisz. Pewna to
rzecz nad potrzebie tyrańca wiecznej memoryi, gdzie wielkie bardzo pra-
wdziwych Chrześcian, gwoli do Krzyżaka Krzyżowskiego wojska
Glinany, odwagi ich. Jak pan Chorąży Koronny, otrzeć tyrańca
Wojska pana [illegible] rozpędzone [illegible] mial: nie mial:
mając wielkie wzgl[illegible] wielu swoich, tak Krzyżowskich, jako Kozi-
borskich Pułków niepoznajomitych. Gromadzo pikarki ste-
pnowskie Jolki, i Kamieńca gotowe bijąc [illegible] stawać, gdyby było czym
dane chłopstwa i kwartaca wojska, nastąpowali na tamte forteca
chciało. O wspaniałomyślności Królewskiej Jeszcze w Kamieńcu
dopiero[illegible] z Warszawy (patrz Wmość jak to omnia vana ad
Aquilone) Justyrowali, z wielkim pożądaniem, bo, o Boże z
tem naszym. Jak wojewoda Bracławski, jako aperte et
ultro, z pułkiem Wołyńskim wjechał do Wmość naszego, tak
do tego czasu honorifice, jako Senator et Civis bonus habetur
grzegorio tantum militis in obscuris [illegible] quid mussitant
Cytatem i ja in hac negotio, niemało rzeczy odmych i ca-
pesata ozmaite widomości mnich drobności, ale zgoła
to mnoz, z tego ciżki pewnego niemają, Fundamentu
eo magnus ille rerum interpres, czas jasnie pokazuje, i na
ten czas z nauczy ignaris rerum proxam etiam in falsa
esse Deum, gubrum judicia Dicendo tantum pinguntur,
O prawieniu na 24 tysięcy wojska niepoznajomitego w tych
miech miejscach[illegible], chwiali bitkarski w tyrańcu z obcą
naszego, wyzajace pychubę posty. Wszystko do tego
czasu, in armis będzie [illegible] nasze, mox et nostra
nasa suspendit aduncos, i odmie mnijsca plondrujc: i w ni-
wer postoczy Niemiec Vrus tym pokłonem, które to sam
casto author obserue oz, vires aquirunt eundo, a potym do Wiednia
pychubę. Ja z drugiej strony zawsze co prawnego pisał, jako
mnicha rzeczy odmienito się tych, którzy ja in conspectu
do Was pisał. Teraz to omijmuję: i Wszystkiej Was naszego zgo-
bal bonis et mutuo verbo [illegible] Jane jurando odwiedzę,
ide de perfidia ulla niemyśla, schadzki [illegible] które mie-
wal, in terrorem [illegible]: z tym pożegnaniem, który in
praegrandi [illegible] ultimo supplicio a bez wrocenia rzeczy.

W Kamience Kamieńcowy

Abraham [illegible] jiż [illegible] nepokojony pnotrzasem [illegible]

choragwi które tamtędy umyślnie przechodziły sine ulla tamen violentia. Autorów seditionis i rozbojów pojmano i do Sądu Kapturu Lwowskiego odesłano gdzie też na pal wbici zostali ad terrorem aliorum. Tatarowie już są pewnie w państwach koronnych i onych prope horam wszyscy ~~rusy~~ ruscy obywatele cum magno timore et trepidatione wyglądają. Pisał Jmość podczaszy Kor. do sejmiku wiślickiego przestrzegając de periculo i repominając o gotowości. Do tego czasu miał Jmość córeczkę swoją we Lwowie, dziś listy przyszły, którymi wyjechać Jejmość każe incunctanter do Polski. Już to snać nie żarty. Województwo ruskie pospolite ruszenie we dwóch niedzielach uchwaliło propter instantissima pericula ab hoste et rusticorum ~~seditionem~~ sedationem. Na trzy części chce się rozdzielić nieprzyjaciel będąc in magna multitudine; co jako perniciosum relut nostris, podaj Wm do uwagi w Warszawie, wszystkim, quicunque ~~sapiunt~~ sapiunt. O voi felices nimiumque beatus: Daj p. Boże, abyśmy ad vestram felicitatem et beatitudinem incolumes przyjechali. We Lwowie 17 septembra 1648 —

Archiwum Akt dawnych Płockie Uniwersały z Akt Ostrowskich N 13 et 14.
Wyż. Ossol. 225 k. 160/2

283

Warszawa 18 września 1648.

My rady Duchowne y Swieckie y Posłowie Ziemscy do Jego Mości Xiędza Arcibiskupa Gnieznienskiego Primatem et primum Principem przydani. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy osobliwie Ich Mościom Panom Senatorom, Dygnitarzom, Urzędnikom y wszystkiem Stanu Rycerskiego Obywatelom Koronnym Naszym ~~Mościwym~~ Mościwym Panom Kollegom ~~Posłom~~ przyjaciołom y Braciey. Przy zaleceniu służby ~~części~~ chęci Naszych do wiadomości przywodziemy. Aczkolwiek Rzeczpospolita dla obrony swoiey w teraznieyszych niebespieczeństwach Woyska zaciągnęła y one przy ~~tarcze~~ łasce Boskey przeciwko nieprzyiacielowi wyprawiła, iednak isz te gwałtowne niebezpieczeństwa nietylko nieustaią, ale y insze z ~~wszystkich~~ innych stron pokazuią się, przychodzi nam z powinności Naszey, których Rzeczpospolita hoc periculoso ~~też~~ tempore na blisko przeszłey Convocaticy dla rady y spolney namowy tu zostawiła, oznaymić to Ich Mościom Naszym Miłościwym Panom y Braciey, y przestrzedz, abyście o niebezpieczeń-

strach

o niebezpieczeństwach z różnych ~~drobnych~~
stron następujących wiedząc,
na blisko przyszłą Pana nowego
Electią iak naygromadniey stawiecz
się raczyli, y tak gotowi przyiecha-
li, abyście nie tylko Pana obra-
li, ale y zaczałosz y zdrowie mi-
łey Oyczyzny stawić się, y z teyże Elec-
tiey przeciwko nieprzyiacielowi
gdzie potrzeba będzie poyscz mogli. Co że ~~zmie-~~ Wmościom
~~czem~~ dla oyczyzny, którey wszyscy
wszystkośmy powinni cięszko ~~aże~~ ani
~~przy~~ przykro tem niebędzie, pewniśmy. - Ażeby
dla lepszey wiadomości przyszedł ten Uni-
versał, z podpiszem rąk naszych y przy-
łożeniem pieczęci Jego Mości Xiędza
Arcibiskupa Gnieznieńskiego y Prymasa
do Grodówcy ~~go~~ roszczytamy w Warszawie
die 18 Septembri 1648. Maciey Lu-
bienski Arcybiskup Gnieznieński ~~Panów~~
Imieniem swym i ~~Jego~~ Ich Mościów
Panów Collegow będących. ~~Loci Sigil-~~
~~li. Ex hic idem coram eodem officio~~
~~exstitit Companiam propter Militis~~
~~gentis Regni~~

Z Starzec 21 września 1648

Brzuchowski Ossol. N. 2346 str. 261

Calumaty Xcia Koreckiego do Mościwskiego

Przez dzień wczorajszy co się działo z naszym obozem, raczej nie mamy wiadomości. W stan pokoju wojska nasze w imię Pańskie z pod Konstantynowa ruszyło się do nich pod Pilawiec daj Boże szczęśliwie i miało się w mieście do nich potrzeby. Pomiędzy Xięciem Jmciem p. Zasławskim i p. Kalińskim a Kalinowskim Xcia Cudnowskim Xięciem p. Zasławskim i p. Kalińskim a Kalinowskim Xcia Cudnowskim jeździli w piątek na posiłek i pod ich tabor podjeżdżali. Na trzy dzwony na porządek i tabory stali i straży nie mieli, tak Pełce sobie pomarzyli. Nie wypadało nic do nafajdy i jedzeń z tabora swego, zaczem nam trzeba tylko z tymasiem pomarzyć tabora swego, zaczem nam trzeba tylko z tymasiem pomarzyć forować, który na kwestyą ich Tirowską, że kozaka nad Sinie wody stoi, którzy się co godzina spodziewają do siebie. O wojsku (który drudzaja i odwrotu nie ma od potrzeby) wiadomo, że wojska naszego 4000 wiernych, po mieście ubranych 2000 a żydów 4000 tabor. 4000, niewiast, po mieście ubranych 2000 a żydów 4000 tabor. amunicyą obwijając odebrane wielką. –

W sobotę ich Imć Pan Lubo Lubo imć jednak stanął nie z Xięciem Chmielnickim na podjazd jechawszy opatrzali się z Głowackim pod nasze wojsko na podjazd zjechawszy, dali sobie miejsce po tamtej stronie, gdzie się za Tatarzy Dwie z półtora tysiąca potrzyli, na drugi dzień się za Tatarzy Dwie z półtora tysiąca potrzyli, na drugi dzień aż do Sobotnie niczego jechali. Sam Głowacki Dwiadtrzy wiorsty konia nowego, [illegible] jednak co nie konia dodawał, powiadał, i ten na kwestyach powiedział, że Xięcia Jmć wojska, którzych teraz, to jest we sobotę w Niedzielę, dnia jeśli niedzielnego, nadziję wczoraj pewną stoczą.

Wojska naszego wielkości i porządku nie piszę.

W piątek tydzień minął, jako Pułkownik Xięcia Jmci Kamienieckiego, [illegible] pułtora tysiąca potrzyli [illegible] na polu, samego w bok wchodzącego widzieno, sama jako w tabor, ale nie wtargnęli.

Pomiał pod[illegible] Czechryńskich i Niżowskich 18 tysięcy na Stepanie Kozaków wszystkich z nasyconych w hetmanstwo mil hasał się z retrymasi, co intendit [illegible] do nich wchodzić, a z niemi dalej, czyli jakoś kumort albo figiel z niemi Xięcia wypowiedzieć nie hasarowy im do tego. Sam nasz wojska stanął [illegible] wczoraj, ale nie wyszedł.

Metropolita z pod Jmć Pana Pleiselowskiego wyprawił do Kijowa z pod do Lwowa, tam mu[illegible] [illegible] pomyślił, znać że Niemiec dzisiejszy pomieszczą. – Chcieć nas te wojska ich, wrzawa była w Małacicach, w Brzechowcach, albo nie dobitkowie Kamienieccy z potraby Jmć Pana Halickiego, albo domowi jakoś złodzieje z Skałanowskiej wsi. Chcieć pisiała pomiędzy, że ich jest wszystkich pomordowali i morze, znać to tylko co do Lwowa w nawidniejszy pomyśl. Co godzina tak z Niemiec z podjazdu pana z Halickiego wyglądamy, który w piątek jeszcze ku Jelanowi poszedł, gdzie miał pewne [illegible] o wszystkim oznajmić Wmość pp. –

Wiarn ze wciellających z pow. powstania. 23 września 1848.
Depes Offic. N 231 str. 247 p.

Milchael z Pieczary Dominik syn Wojc. Lutomia
Kamin syn a z wiosp. sta wrzawa
Lipnik ks. powstania, bo z Kamieniami
Krzyżowany wiele pobity klamami
dnia Października 3 chrony
Kotek ks. wierszant to Osada powstania
Wasko wielki - wrzesi pobraniu
Pieczary Kamion Bonek wojewoda (Kamienia)
Potrzy dwie a opowiem Cesta
Gumiak pow wyjdzie wrzesi
Klauka Dominik a wiosk Kapanie
- - - -
Nie wypowiem pocze ks Sandomierskie
Ten 24 str wszedzie z Kielcz Chmielowskie
- - - -
Pozwolić, Warszawski, wiele Starostwo
Sedzieja ks. z Chmiel. Gł. Jany Tomi Pawie
Warchowski Wielkopolski i ku sobie wiciwie
Powyżej z Kosakami —
Ten wyżsi — Bisk. ks. walenie;
Kitowski, Tarnowski Lempicki, Jaskowski, Gł. dobre Kieszkowie ...
A starosta Krakowski w ku czy ks. gotowat
Przywiązi w Warszawie i wiosn formowat
Nadzie wiosn z Kielc takie z pluszyn
Po wyżsi Kalinowski takie Jadwiszyn
Obaz pułkowi w Prowincjach prowiz. pod Kamieniami
I wiadzi wiosn wiosn z Sołtysowiami
Po ks Jan Kardas wiedzy pułku pułkowi
Kamie wiosn pułkowi i wiosn prakticki
I Pryzmat tu wiosn w nie ciej wie premicji
Sub specie publica aby wrzesi wiosn
Wkrot glanowanie wiosn wiosn dotrzyla
w winna obaz stany Kieszkie pułkowi. —
Bryt Kis Kamieniami i wiosny pozor
Jeden Ster. Tarpski wiosn do Pozn (Kamieni Lubomirski)
Jacek wiosn a nie wtorkom wiosn kielicha
Kamplon, pisma pozpisanie takie wiosn wiosn.
Lipnik Bryt wielkie wpisanie w Kosiny
Stanisz Dawiecki, po wiosn spadnij. —
Rzyżowski, Kamieniki takie stanowisk
Bryt Kamieniami pozwi zarozkiewicz
w Kalinowski i Mandes Kamie portrait ...
...
Kielcznik i Kobalt takie Kamieniami
Gł. Kamieniami obaz Dembopoli
Melancholik wielkanoc vorem Kracicia
Po Kamieniu Kobalt dotyk Kamieniu ...

Rps Ossol. N. 2386 k. 97.

Z Lwowa 25 września 1848

Richardy Ord Kawalerowie de Nieciszewo

W tonacyjnych nawet katorgach nie mogłem spokojnie mieć zwłaszcza się do Wmć. spamiętać mogą za oświadczenie wszelkich chęć świadczyć, takiego jednak Wmć będę o mnie rozumienia, że ten Wmć idem omni qui supra: gotów będąc za obrazami usługę moją i pamięć dobre effekty; Wilkom od widzieć i nie inaczej zarabiać. Teraz do Magistratu naszego oddawszy zamienne Wmć i wszystkiemu zdaniem Domostwa Wmć, exhortuję, i obiecuję do wszelakiego staranią, wielce u pasowane, abyś Wmć miejsce w Domu swoim, dla pamięci prostu naszych pod eras nadchodzącej Elektrici zachowaś z ingerencyj Teatru swojej nauki. — Resztę całe afekcje, Rustikich tumultus powodzenie Wmć et brenter & simpliciter expressyj: — Reszę pod Konstantynowem Jchmość Panowie Regimentarze, i despanto obie do dawny przyjaźni przywrócenie, chcąc aż o to, jakoby mogło być pomiędzy aż datej tu Wojsku Nieprzyjacielskiemu. Tenda a było pod prawa dla Stat, nich, których w nienacie obiecą Konstantynowa a Ve apparente wejmnego, wszelkie przyszłości wystawia miasto. Ex ordine militari postanowili pomarić Regimentarze ostatnio Konstantynowie pod którym pod tymczy zamarło aż byłe Nieprzyjaciół w dobrym bardzo opatrzeniu, aby pomiędzy Konstantynowskie, tu Bonifacjackiemu prowadzić mogli: pomimo do Ustawnie nimiato wojska naszego, którzy za drogę animować i generować odstrzelowali aż krzaczy, jednak za Taską Boga ber Wsparć naszych, jako nie nadeszła, nasi do Obozu swego powrócili, chcąc Dnia następującego zaraz robić kierunek, a nieprzyjaciele, divinitus strachem jakimś poczęciem, kościół Boże aprofanowawszy, gwoły pochodzi rawszy, wieża Kościoła swarliwych turpis do Domu przynoszącym Domy z dostatkiem w nieczem opłendrowawszy, wieże profunda nocy & tu Domickiemu, który nad rzeką Wikawą Taborem leżał. Mieszanie Konstantynowcy niektórzy Wmć do bardzo wiele propozycji z nieprzyjacielem nosto miedzy pacnąc obserwacyjne / 80 kirasów w Domach swoich powiązawszy, tejże nocy z onymi do Obozu naszego powrócić, pewność mi dawszy Marszałek rano nazajutrz wyjść z Obozu wcale do Konstantynowa, a pospołu wyjść aż Nieprzyjaciół tych zawsze, działa, proch i inną wszystką armatę in ulteriora mostami dawnemi spuszczali. Tizzi, jeśli Dominik jako pan Bóg dzisiejszy Konstantynowa, pozostałym miłosierdzia clementią wśród, i dominicum angel Pannat, exprobata spiritu ipsorum perfidia, wszystko to dla zwalenia innych miast

i bardzo dobrze, bo hac arte, jako nadzieja w pomoc Bogu, alleviatur.
Bywszy się tedy wszystkie dworzanie nasze, dwie nad samymi Tatarzy
borem Chmielnickiego potrzeby się obawiem, i jak ukazam belli
subitae causa et justitiae immotis. Zapewne się tym czasem do
wojska naszego jeden z pradnickich Kraków Zaluzyckie
narwany, który o wszystkim zamyślach wojska Zaporskiego
i czem wielka pomiędzy: stany Rady Zatorskiej, który Pod
informatią: ii wydał był Chmielnicki posły swoje i gromadę
niemałą tam precioso minor, aby mocarstwo swoje w potrzebie
rotowiony, opisawszy na miejscu stanie nam się być mogły:
Zakaz wielkie do posły Ottomańskiej, już w Kamieńcu wszy: zaty-
mały Tatarz Boja, który jednak pewnie obranie się stawić
na pobitek temu zdrajcy Chmielnickiemu. Jakoż i się
mianie nasze z Kozyrem pogadawszy tak kwitły i powiadają.
18 die mea: Wracnie niemała niepryjaciół kupa mamy do
Turka przywiedziony, ludzi wschodniej i zachodniej wiary, bez wie-
lkiej odmiany pogańskiej, miasto wszystkich z Kharatami i Ar-
kanami spalili i do tego czasu w tamtym kącie miasteczka
cum effusione sanguinis prostrzy.

Crudelis ubique
Luctus, ubique pavor, et plurimis mortis imago

Tatarzy w tych dniach nie spodziewanie wrócili. Dworzy pomogła
bardzo wszystkiego oktapotrzeba z tamtym kącie Wellica, Podol-
pp. Regimentarze tam, bo Tatarzy pana Dzikowskiego, który do
tego czasu z swoim ludem tam się bawi, wcześnie nas niepryja-
ciela pogodę: ani bilo w tamtym kącie do tego jest pan Dzikowski,
pewnie, jednak około Szembeka skonfederowanie kultywatus się
gnie się do gromady. Wydano mowę z obozu Kozackiego
set artykułów, aby te kupy rebellizantes zaginęnie i wszystkie
mogły, ale do tego czasu dla wielkiej niepryjaciela nie nie
sprawiło. Pod Kamieńcem podobno było ich około dziewięć
tka tysięcy, pewnego którym wypowiedział się był Julian Bobiński
i potrzeby ich z pułtora tysiąca na potem, sami bili roba-
tować, a oyca Gillowi w tamtym obozie rostał. Około piątka po-
wiadają, że ich jest 40000, to pewnie że pięć tysięcy wydali,
i inne obliczenie około opustoszyli. Decima nona septem-
bris, pan Zaleski Chorąży i pan Kalinski w Hellmanstwo
set ludzi jeździli na podjazd i pod ich Tabor podpadali.
Na trzeci dzień bez pomyślku stał i straży niemieli, tak
lekce sobie, wszystko nasze nad sobą brzegu, pomarszyje. Nie
wypadali nic do naszych z Tabora swego, zamym nasi trud
tylko z upominania pojazowy pomiali, a ci nie parent Cossa-
tarach będzie tumultu, że Pułk nad Ukrą wraz stoi, i ony
się za godzinę spodziewano Chmielnicki: Inequalitate et quantitate

Wojska naszego, żadnej nie mają sprawy i wiadomości, (bo Krzywo-
nos (ipse ~~x~~ dixit) fabricator Epeus) o szczupłości i ladajakości naszych
wiele udaje, chcąc czerń co raz to bardziej od czarna concitare Pi-
gesima die Septembris Towarzystwo JMci Pana Chorążego Koron-
nego na podjazd jechawszy, podkali się z Głowackim pod nasze
wojsko gromadnie jadącym i tam zjechawszy się po Tłach sobie
dali. Za łaską Bożą legło nieprzyjaciela z półtora tysiąca,
a na drugich nasi aż do Taboru siekąc jechali. Sam Głowacki
dosiadłszy inszego konia uszedł, Fidelisc jednak co mu konia przy-
dawał pojmano, a ten na Cwaestiach zeznał, że Horda na
Sinej wodzie jest, i onej wkrótce spodziewajcie się tu bliżej. To na ten
czas z obozu i z miesc innych mamy od naszych strażników. Za
drugą pocztą, (jeżeli wolny przejazd będzie miała) napiszę WmP
cokolwiek przypadnie. Nadzieja w Bogu, że się też już przesilą
te Reipubli: nostrae: co miłosierdziu jego oddawszy, siebie sa-
mego do zwyczajnej łaski WmP pilnie zalecam, kłaniając się
Pani małżonce i domowym WmP. ~~Mettertius~~ Mettertius we Lwowie
25 Septembra.

Kopia Listu J. Prymasowskiej Mości Kmicica do Jego Mości z Lwowa 27 września 1648

Pisanie Jmci z Warszawy dnia 16 sept. dane, wiarom z pocztu ze Lwowa nie dało; z Słonima i Mirowa z niedającymi spraweami z wojska naszego nieuzbrojonego wiadem, o nim raptem z Bóstu mego do Wasp. wiadomości tutejszej pisarza Jejce terminate i Wasp. Cesnickiemu. Cytacyjści tam sobie attendite et videte si vel fuit unquam in carcere tam timpi, tulus exercitat dominante jam barbarie tyranno [z Tam mundum] [illegible] moge mostowski stosuł ludzi opanowani; i nie dziw, bo nie było widy Wasp. w takim nie było stanie wego Mirze. Wiejmościowie, bicia w domu swoi i pasłany: i dzisiejszy dzień niebitkane to Księcy rzeby nie dobrze, krzyżej nie strzyżet ale dicetis (nam profugi) a dacibus et imperatoribus nasi. Wrócy obrzydzenia, pomoty wkrocaniowe w takowe dotrzelli. Chudzi robaczstwo rzeby obrzydzenia z towarzystwem [illegible] 100 000 złoty, jo Pudzany sam za 100 000, jakoż to wiem, iż killa dziesiąt Księcy za wypowiem przyjaciół — nimi drudzy, a tak wiele stoła, robra wielki, tak wiele koni, wozów, takie szczerby pieniądzy od Luxem a obrazów, teraz exutis ze wszystkiego do wszystkiego ostatku, jak pojmuszkał utrzymać się, kopy i orężaja nie wzięte, szczerbiny kiedy takie jak ellis stopy w niczem wiedzieć. Jo pokazany Wm. jako najsłudzy pachołek, studzy szczerbiny, by ozwiczy, to wzięli psychiczny przyjaciół ci z odrzejących kotka wiecej przy szczerbiny nie wzięli. Leszczyny ci dni podpostrzedzicie do Ojca Franciszkanów ad conventum in [illegible] kol tam tesli et miserabile ala Epa. Cyto Towarzystwo do 300 rebuttorów pomarańczki Kellowski ex praecipuis Stopa pokazany, Kiejy ostrone mnie cum Pachowski (nad wiej wzięty) Jakoż nie widzi wzięte do wszystkiego, wszystko: i drudzy, że nie on jest w culpa

Rmf Offl. N. 2346. M. 29.

Z Lima 28 września 1648.

Secundo list Kurcewicza do Niewiarowicz

Lecz ja w Litwie mojej do Wilna do Was pisze 24 Junij we dwunastu Regimentarzy Regimentarzów wojska Koronnego pogromu tyrannij już sześć dnia 23 miesiąca Września Stwo acerba et ultima Pestis et mortis quinta in ea omnes fatas / impetuit. Zginęliśmy jak totalitas z rodzic radzaj in principibus Regni niemamy / jeśli. Nie cudnego sprzodku, sami wszyscy Potomkowie Bo- ska natura niebydlic. Stanęło wojsko nasze / stu milicias mostrae stuk nad nieprzyjacielem na loco quo ad nostros iniquissimo, i którego żaden był niezwiadom z tych, bitej się tam Obrem polskie / hasała. Były Obrzy naszego na- miłe polaka in circumo ferentia, a piechoty ludzie do potrzeby stawało, w corpo wielki manktament / tu / po- hasano. Były in a[illegible] obrzy, owies, słomy, parowy stany et omnia, [illegible] a nieprzyjaciel. Które obszpane były radzącym sposobem niemogły / spocalidas natura eius do utrzymania wielka obrazy, [illegible] exercitu. Potkarzyli tuj Regimentarze a hasły swym rozumem, a co wiatrom albo na emulacia albo na przepych urzajemy: jako to propolicie in multiplicitate regentium były musi, a ratunku w nasych polskich ammunach, rego ordines Regni / pace diacrimi et scrupe- sim / mois, wrake in communi mala, wolno kazdemu et sentire quae velit et dicere, quae sentiat / [illegible] nasze- mszajac fatalem istum Trimuviratum. Kiedyty / pania tove Chrzyscie parese imperio Regimentarzów, ale hasły polki [illegible] się do swego pułkownika, a ratym exuto imperi tantum obeqnio, ani chorazy stoi, ani pozdy- pod jazdy niebyło. Mieszy, bezpieczniej kto może i na- ory wojska wlasci, jako to dyd o Rzymskiej apud dirium Ex dimum Cadmicum Romae libertas est, non Senatum, not non Magistratu, nec legeo, non mores na- joresemus, non institute patrum, non disciplinam veres militiae. Vigesima tertia die septembris z miekkich na- dy i wil, widzieli wojsko nasze na niepryjaciela, in loco ommno dissimo leszego, et aspirabat primo potoma labori, ale jako chcesz sine nulla necessitate principes mi litiae mostrae multe intempestu porchodzili, za rzecz turpissime et faedissime / Na Boga niechaj już moi bo- de bez wonelakak respectow prawdy pisemy / wszyscy po- mikali, na samo Hałaty pogańskiego wojska zawzięcie

Sama pieszkota mężnie się bronili usque ad vesperam inter-
necionem i ledwie sam Jelli pan Wiśniowski mim całego
mnóstwa swoich, potrzebował uciekać na plan nie mało mie-
szpaniała. Dnia dziesiątego aprilis wyszły się Jelli w dwo-
rzec, i onego in hoc ultimo castro wygłodzamy. Pan Bóg nasz
potrzebnie stanowczy z swoją kompanią, z hilla nasz powrócił
Mirzyngajskich bramy, z wielkim zwycięstwo wszelkie
zatrzymiem. Wiast Mirzyngajski obrał z rozkazu w mimo
tak wielu opactw wyjmuję i złotnego, którego z wszystkim
Koroną majestatu pani[illegible] nawrócił, wyjmuję się na wy-
mię nie tak ciężarem, jako ordynem i złotem Petrumfalca.
nec reparabilis mumus Polonis. Die 8 septembris z nocta
septembres, jako złoto miasto nasze otworzono, przydł.
stawiwszy nasi z pogromu, et defectu necessitate, jeżli
to fakle nazwać się może, escultya opuszczą) oświadcze-
li et instantes summi periculum, a zgoła złotem z gołe
ogłosili. Najeździli nie bojący zatrzymać się magna
multitudine otoczyli et spoliati, a opowiedzieli
ory, iż za trzy godziny Mirzyngajskie w dworze mieć
mamy, sami się ulżyrzymi następowali. Skoch na wszy-
stkich Węgrzeloro i twoją wielką nacztą pisał, który spi-
sał i wysarić nie podobna i żaden niemiecki, bo w po-
dobnych rzeczach niebywał. Mieszkamy na Wały, a pla-
cista zarazem nakrzyta z miasta cum magna con-
fusione et oppressione z Bramie.

Quis eladem illius nuntia quis femera fando
Explicet aut possit lacrimis aequare labores

Przyjechał potym Jelli. Podrazem Kamieniec, na który
gromy, i złotemie się z placem niewinnych potrafi, wpo-
minając odnie one applausus et acclamationes mostras,
którecmy na wyjeździe Mus do Obron czynili. Najechał
Zbąże Mus Dominik, ale zarazem rebus suis confidendo
do Przerowa obrócił, jakoż prudenter uczynił, bo by był
pewnie, eorum aliquem od wrzątka nie pomnowego a po
kotach Kamieńskich utrzymczego się nie mógł. Najechał Zbąże
Mus Pleremi sam tylko jako i Dudy z omegiem, a po
mim Jelli an Wojewoda Wijewski, wszystko niemało pust-
szenia, Rotmistrowie, pomocnikowie, złotnierowie, złot
wszyscy, na złe między stypatiwali publice, a z wiel-
kimi tyranii i pomocnikami wszystkich a zgoła
Dreszpospolitej ratujące. pozdrowimy zarazem do Jelliego

i onych supplices porzidzimy, aby nas deceverse nie
raczyli. Hymanial się Hugo jak condamatas res patriae
vedae; pieniędzy na zatrzymanie wojska obrad-
nego niemając, et alias impedimenta zamessae. —
Nastąpiła rebutta w depositach nasych, karans brać
wnetaki wyprzetnek, w niemieszkaniu i kupiro, matcy
i cukrach wmarte w kramach. Zasmuciony się wszy
ay enfuramento, i od każdego sto florenów nabarem
po kopiec dajemy, aur. pyntym i srebra rebutta w naszych
kupcach nastąpiła, ktory się gisillatim po kilku setkach
tych i talarów składają, kościoły i talentary srebra
swoje kościelne ofiarowały rebutnie, a zwłaszcza
pani Starowolska od panien Karmelitanek srebro
przywiozła, i pod nogi Xiężnie Wiśniowieckiego w kos-
cele Ojców Franciszkanów wsiała przynosząc naturalne.
Plakato nowie wszystko wojskowe, żgromadzenie, przysięgę,
aby Xiężę swe Regiment przyjęcie et in ultimo casum
Patriae chciał subwenire. Hymanial się i opierał Hugo,
składając Regiment na Mciwana Podkanego, ktoremu
Respublica hoc munus tradiderat. Nastąpiły wielkie tałasy
i wołania przeciwko Mciwanu Podkanemu contradicendo Re-
gimentowi Mci et totalem administrationem ejus arguendo
jakoby propolicie in licentiosos populo. Uszyscy potym dosta-
szczyznie oszer do Xcia Mci Hieronimego, Mci Pan Podkanemu
Wojewodzie Rzpolitej pomoc pner mitioendie Xcie pour mi-
toié quondam floreniti, nunc peremptio Respublicae, aby
chciał tot voto hominum respondere. Inquisitiones omnium
szczymie et precibus, przyjął na się wojskowe rządy, a za
Collega pozyskowski sobie Mci Pana Podkanego, ktoremu przez
kilka godzin pozycia z rożnymi pogmówkami pnieszyło wszystko
ustanowiono, ar. nas ostatek ledwo pomnili. Działo się to w czas
arilija Sto Michała, principis militiae Coelestis
et Tutelaris Xcia Mci, z kad tak szczęśliwie Xcia Mci
wróciemy wszyscy. To z majmiejszy ijny Wasp. Pata nostra
memoriam nostri servate, we dominio Dnio 28 Septem.

Rkps Ossol. N. 2346. k. 32. . . . Z Lwowa 4 grudnia 1648

Sidmnasty list Kisielowego do Niewiarowskiego

Mutos tam fraudes detexi varios, infandumq renovatos Orbem Russicus ut opes et lamentabile Regnum. Ereserint Horacy quae quę ipse miserrima vidi. Już Wmpś wiesz jako 23 Dni Wrzesnia wojsko, ktorego na hetka dwiescie tysięcy rachowano, niepotrzebnie rozproszono, obóz a w nim sepellectilem, et Domesticam i militarem, Kiepovyjawielmi na Dobrzyn zostawiwszy, powrocilismy i o wiecznej zemście i o zatrzymaniu zgody. Quis talia fando temperet a lacrimis, a zostawiwszy se 120000 wrogow, i bogata armata, przy zgubie wielkiej wszystkiego, przy bialych głowach stamtąd szlacheckiego (Rkos propter matrem securitatem) ufając tak wielkiemu wojsku, wszystkie angielskie, i dziatkami swoimi w Obozie mieszkały, w czym niepowinowatych przyszły. Tu do nas ogłoszony i ogłoszony Zdrowia, religiae Danam, powszedzie mu stanowiono precibus nostris istnymany, Hetmanow ochrzcic Kisielowi Franciszkowi Lubomirskiemu per libera suffragia obrawszy, do tego czasu po dzienpi Kisielach nad Dnieprem bawiąc. Niechaj się zemsci nimium qui jactatis retortas Romanas, ieś pod wielkie trwogi miasta swojego, wszystkie matrony mundum omnem, na obronę Ojczyzny z rachoby ofiarowały, przy tym niechaj prawdy przemowa nienawiść) nie tylko mundum muliebrem na retymanie wojska, na ekwipowanie Regimentarzów od wdzięki, ale też skarby wszystkich kościołow legata i fundationes Civium Kościoł obdarzyli. Sami Obywatele pomiędzy się tysięcy srebra kościelnego dwadzieścia, one pod prozą Miasowską na ktorą p. Jenerał pretorowy, podczas Tymże sporobem wszystkie inne potrzeby Woiskowe i kościelne, ze kłoremi i Ochmie Russkie się musiały. Prawo commissarskie authorizatae wszystkich szlacheckich deputatow w miesiącu tuszczas bydgoszczy, od pana Brzuchowskiego 14 tysięcy, pana Zwarskiego dobrowa 16000, pana Grabianca 30000, p. Wyrzutow 12000 odbiorowy, Kastrzęcie pan pp. Regimentarzowie Chodź, to jest pan Wojewoda Ruski i pan podczaszy Koronny, sine cunctatione Obsz. pod Lwowem za wiję ad terrorem hostium. Tu nie bardzo niewarzony dzierżawa schodzi do ulterioria, orzeczą z gruntu dla

poreszłego z wielką swawolą z obrazą nabożeństwa, exercicia się
im nie dał instante supremo na całą ewizę i dwa dni
pisarowie Komissarz i mieszcz i niemowa. Jeżeliby
takowych, którzy bonam operam uwzięli o prywatnym
nocnym posprzeniu z niepryjacielem, bicie wroga
exercicia z tego się na Electa Nemanskiej Asia Jmci Xiędza
wielkiego w kościele Franciszkanów, Bracia ospiega po-
nawszy; prostatim prawie in manibus meis rozwiekam,
exercia się in ipso periculo Michała Xcia principio exer-
citium caelestium. Jutrzey do tego czasu militare consilium
habetur między pułkami, jakoby i Jmci nasz nabożeństwo, i exrpt.
Ks. Prezydenta salware od niepryjaciela, którzy victoria
et successu ferox, daby rzeczą pewnie postępował, com-
pendio: już na nas. Avis donatus verba. Hostis adest.
Wojny miłosierne. Głuszcy jednego z pewnością siebie do
Chmielnickiego wyprawili z listem, w którym prosząc i się-
dząc, aby im contra tyrannidem polonorum, (patet disp.
mpiam vocem) chcieli zabezpieczyć, nie mieszkanie obiec-
ne omnia suppeditamenta bello. Pojmany od Horakich Jmci
Pana Sieniawskiego, i tu do Lwowa, czwarta die prae. (2 października)
sentis przyprowadzony, a potym na katuszy dany jest
prospe horam supplicium. Odnieśli, aby i drudzy, pomnożyć
miejsca virtutis amore, przynajmniej formalne pacem
de terre antiqua perfidia. Dziwno nas zmartwiła ich bie-
głość takowa u Tatarzewa bywszy, od niego quasi
consortem thori wziąwszy, jednego Horaka, aż sam
Horakiś postawą była ad capiscandas res nostras.
Była aż sam diabłowem, a ewakuacje ich, penitentia
duela, Horaka opuściwszy w dzwonie nocnej, propter imbe-
cillitatem sensus niesbarana, aer mocno Pan nim
nie bardo dobrze i nie bardo słuchnie. Pojmana z drugą,
którzy mąż do Chmielnickiego (ita recusatores vetu-
berunt) odjechał, z dnia jutrzejszego na questie będzie
brana. Niemasz o tym radzy całkowitej, że sorter
Graecanicapitus cultores nulla fides, pictosque vicis, i od
nich pewnie zguba nasza nadchodzi. Do tego czasu Chmiel-
nicki na tym się mijsca bawi, na którem wypadło
nasze obozem stać, rozpuściwszy kupami po drogach,
ome ulla forma exercitus chłopstwo, które z Tatarami
i Wołoszy zmieszane po różnych miejscach włóczą się.

posły na Elektię wyprawuje, chcąc statum causae przełożyć i pokazać, jako nie z jego przyczyny, ale z samych naszych winy przyszło ad tantum cladem et stragem. Dziwnie bardzo pan Bóg karze wyniosłe naszych animusze, przypuściwszy na nas tak podłego lichego nieprzyjaciela, któremu wstrętu uczynić nie możemy onemi siłami naszemi, któremi my ad invidiam Orbis, wielkich potentatów kościli; tak p. Bóg serca harde i pyszne zwykł karać, jako się przez Proroka oświadcza. To oświadczenie wyraził pięknie bardzo i do naszej rzeczy we wszystkim sposobnie Buchananus zacny i uczony poeta temi słowy:

Indomitos animos et corda superba
Cladibus affligit, servis punire Tyrannis
Tradit, et ignavo petulans sub principe vulgus
Contemptum populis praedam jubet esse propinquis
Perque inopes victus terras traducit ubi
Nulla hominum tritam monstrat vestigia callem

Uważaj WmP. M. p. i rzecz i słowa, a rzeczesz WmP. M. p. Impleta in nostris haec est scriptura diebus. Odpuszczę WmP. M. p. że tak wielką legendą zabawiam WmP. Mc. p. Sam teraz w domu szczególny tanquam passer solitarius in tecto będąc, pisaniem zbywam tęsknoty. Moją małżonkę, jeżeli tam secundo flumine et fortuna do Warszawy przyjedzie, racz WmP. M. p. przyjąć do siebie, ale in hoc negocio nie dopuszcza mi żal serdeczny pisać set sapienti. Ja jako WmMP. tak i JMP. Małżonce WmP. pozwolny sługa w Lwowie 4 Octobra 1648 r.

Nr. 29 Oct. Jegomość list od Xiędza Referendarza de Data 19 Gen. ex Wilna
za pierwszą conjunctią, a Tobie mi pierwsze do domu, Chociaż pod Inflanty cam
pagnowanie w domu i za cudze długi nie ma 100 000 Złot. ad fidem
publicam Dep., nie chce aby jemu ruchomości stanęły, ale ieden z nas
Cudzoziem ut vult
Propanowano pod dies audiencya pertan audiencialem, kiedy i domu
pismo. Conclusum: ii allegaty sumbi tabb a nie generaliy post.
Tenuo upominatek do audiencya, gdzie nicnam nie the conveniently
do kandydatów, tylko do pacz ales Wagne entertaining, pismo
pod Decretem, b 1st a Cesie coronato. a Decreage pale privatis
pro Tem pomstitutione. Allegaty decisa, Referens porta stalei
pro Tem pomstitutione. Allegaty decisa, Referens porta stalei
Schimat ut sunt, a w pomidziale maja dać nec beta oppos.

Konferaty.

22 obtr.

Konferata Kaimamneta Tatarzyna którego pojmano pod Borkowcem 4 mile z tej strony Jaworzania. Pytany jak dawno z Krymu wyszli, od powiedział, że pod petnią pełnego miesiąca przeszli Dniepr, a Tatarzy Han Horodka Bóg nekę pomoc w dalekich stronach a owczego brodu szli Kucmanicem mimo Bar kwapiąc się, żeby nasze wojsko w obozie zastali. W drodze dowiedziano się o wprowadzeniu wojska ku Lwowu prosto pewni i zagony rozpuścili. Potem uderzali pod Pitawcami był starszy Aytymir murza brat rodzony Kan. Gyreiów i Adza murza z nimi kilku z polski uciekł od Jego Chrześcijańskiej Mości. Powiadał onby powiedział że jest pod 100 000 nad którymi starszym Jałga sołtan inszemiem Krymgierej sołtan, drugi Tokay bej trzeci Kajabej. Pytano, czyliż się powrócić mają. Odpowiedział jako nam do Kona karano się wracać od Sanu nekę. Kon pod Lwowem, wracają się ich nie mało z płonem którego mają bardzo wiele ale jeśli się do domu powrócą, nie wiedzą. Koczących chrześcijan w zagonach niedaleko tatarskimi jest sto, którzy ludzi mało biorą, tylko stada bydła, trzody chudzięta, pomiędzy się obchodzą po wsiach tylko. Potem powiedział że pod samym Lwowem Kon stoi z tej strony a Krzaczy po przedmieściu i pod wszystkim zamkiem. Tego nie wie jeśli już jest Chmielnicki tam z wojskiem. O armacie powiada że miasta pod Lwów przyjść. O wojsku naszem na zebraniu nie przyjaciół, w zadnieprzu niektóre tym którzy się wracają, krzaczy nieprzyjaciele nerad się tym stanem którzy przyszli dla spustoszenia tamtych krajów, które jim za szkodę poniadają, ale chcą aby z płonem na ustroku zdrowi byli, którzy obawiają się iść, żeby kłopotu od Porty nie mieli. Zaczem o tem niczego więcej nie wiedzą.

Konferata Kozaka Siecznowskiego. Obecni Chmielu w Konstantynowie niedaleko temu 2. godzin teraz Chmiel, nie wie ale z tem odszedł od niego, że miał się ku Lwowu. Ludzi ma 100 000 Mówi pułku Gładkiego i Krzywonosa, którzy idą do Lublina. Wiele ma armat, nie wie – o Kamieńcu nie wie – Tatarzy ku Wiśle posłali – Tatarzy 30 000 było, teraz 15000, bo ich potrzeba wróciła – wojny przodem idą. Tokajbej nad Tatarami starszy. Na tem tylko mieście Tatarzy Chmiel zatrzymał, bo się spodziewa traktatów. Kozacy nie idą z Tatarami ku Wiśle – Chmiel pod Lwów idzie dobywać go chce – Tatarowie mają się wrócić pod Lwów do Chmielu – pod którym miastem teraz Chmiel był nie wie, bo z Konstantynowa pomiędzy – Jeziorek w Dubnie, w Krzemieńcu, nie wie. Posłał do Warszawy nie posłał – trzeba się o pokój upomnieć i chce, po którą trzeba wojnę chce, za którą nie przyjął, zimować chce tu w polu, pod Zamościem będzie, o panu Złotowskim nie wie, o wojsku naszem rozumieją, że za którą wszystko pewno, Tatarowie ze Dniepru nie byli, Cieru zatrzymawa i nie odeszło go nie do domu. Potkniewicki nie wszystkich zabrał. O wiadomości naszych nie wie nic. Jakimś długo mego we Lwowie nie wie – o pokoju rozumieniu z pracy naszych nie wie.

Konferata Martyna Zmiany Kozaka z pułku Głowackiego. Chmiela dwadzieścia miedzy Konstantynowem a Krzemieńcem jest 2 miedzie, po pięciu mile na dzień uchodzi. Na Lwów idzie chce go dobywać, armaty ma sztuk 2 obok 12 może w Konstantynowie jest, do Krzemieńca

chodził komunikiem umyślnie w 6000 spodziewając się go tam zastać. Miał i Tatarów. Wszystkiej potęgi nie ma więcej nad 20000 bo innych odesłał z zdobyczą za Dniepr. Tatarowie pod Lwów skupić się mają. Nad Tatarami starszy Tokajbej. Tatarów za zimę zaciągnął. Tatarowie zagony rozpuścili z pod Kotelańskiego Kamienia. Był Chmiel w Jampolu – w innych jeśli był, nie wie. O wyprawie posłów do Warszawy nie wie; jeśli pójdzie za Wisłą, nie wie, jeśli myśli o zgodzie, nie wie. Pod Zamościem ma być. Powiada, że za przeprawą pojmano brodatego wysokiego żołnierza. O wojsku naszem rozumieją, że wszystko za Wisłą. Czerni nic nie odeszło swą wolą pułkowników jest niemało, Tatarów jest 50000 ci poszli nazad. Niebaba pułkownik posieczony, Krzywonos postrzelony, Głowecki, Gładki, Gandza inni nie wie. Tatarowie za Dnieprem nie byli, więźniów naszych oddali Tatarom. Żeby miał mieć porozumienie z Lwowianami nie wie. Taka z pany o porozumieniu nie wie. Króla obiecać Xcia koniecznie dostawać chce.

przysłane w Liście Wiśniowieckiego
z 22 października – odpisany list

Jest w Turcyi jako relacya Grottenjana

Kopia listu d. Amadei Amelina o Abdicacji Sułtana per medium Dorii
spisanego 1648

23/X 1648

Jmci to wiadomo per wszystkie Krainy: jako Jassyp Regimentarz
wojska kor. ijednowny d. z poprawą do Lwowa ofz. a wszystkich prawie
oficerów obwiązł; dawne wojska rozumie jako odprawę pospolitego od
wspólnego wiecu wypowiedzenia fidei bene progressionem. Tandem
d/x (bytt to dnia pewnego) odstąpił od nadgodzonego u
wszystkim porządku wojska, rozsiedzieny postępowanie wiadomość
u Tatarów jest w obozy i wojsko rozwoli z armatą ogniste wiadomość
wojującemu na dach wszystko Turecka, którem d. jest bytt
po polach Cesarskich (z czem jednak nie wiadomości postarzyła,
gdyż ci Jassi rozsiłani jeno tak i ufał do Cesarzia, nie
chcąc) ze jak obiecowany o Wiśniowiecki nieprzyjaciołach. Abdicatio
Sułtana z dóbr Wilkowiecz nie dojść rzeź wiązyjącego, że onia
rzeczy a bytt d. prawie jest czasem niewiem. Spodziewa się tego dni
w nie jakiego z pewnem: idle tego jeno cato nie ha sem na wstał stoso
wiśniowy spodziewa wszystko do wojny należące rzeczy. Nie wszystkowanie
tej wszy wiązyjącej Bracławskiem tablo wiśniowi wojskowy: lud
wojski pospolitowy a pleni bytujących w wiosek zebranych ze ich Lubo
w wesołym wielkim. W wojsku rozmaitości z dawnem pokazuje a ordy pod wiązyjącym
wiosenni rolnikami wojski w pospolitem entuzjaście ale pospolitowanie
dotrzymali, nie wiązyjącej na plenu pokazujący. Bracławscy: edwinie
od wszystkich pod rozmaitości do tych, którzy d. po gniazd pokazujących
i rozumie dawnie: dobrej wiązyjącej, wszystkiej bitności na rozmaitości
pospolitowy dostrzeżenia Tatarskiego. Abdicatio tej dnia w tarbie
Orii pewnie: i wielkiej jasne na wiązyjącej. Kor respektu d.
wiązyjącej we kwit w o relacji, wszy kotz Sułtana Turcy opowiem
wiosenni gentis? sub pronunciatory.

Ze kwit rano rozumie w relacji otrzymali: i wielki respekt Tatarski
respekt, który jednak wiosenni entuzjazmu pospolitowanie stanęli
rozumie kwit odjeżdżają: bijąc wiązyjącej. W wszy pokazuje d.
wielkie opinie nade Sułtanem i rozmaitości w Tatarzy Orii: jako
wiązyjącej regenta ale pokazuje d. potem, że Tatar wojski zgromadzają
gromadno wodzenia, Abdicatem:

Kor kwartał rozumie Stanisł. Chmielowski na wszystkim wojskiej wojsku
Kozaczym 200000 (jako na wodzeń pojmowi rozumieć) kto, rachując w to
Cicht 15000 wojsk tatarskiego: pewnie wstawiony, że Kozacy żywią 35
pułkownikami opinii swoją rozumi, która regułą pospolitowanie
zgromadzenia accrescunt po wszystkich wojskach wstawiony. Wspomnieli
rozum pewnie Tatarowie na wodzeń ale: i w swoich pewnie wiadomości
2 pewnie z bohatyrami opuścili. Dzień dnia stoi tak tatarskie jak kozacy
po gniazd rozdziały ely wielkiej wojsk w dispozycyi pewnie, objeżdżał wojsko
Chmielowski w bitnym kwit wojskowym wojskiem do stanowienia

1/

do którego gdy wszyscy wyprowadzeni, kule pod samego konia
wskoczyła wskoczyła – a w tem nie zepsuła, która nam niespodziewa-
ich kilkowa była. Jest pomiędzy nami dalekim stanu bronić nie mogli
dla wielkiego [illegible] od Tatarów i Kozaków; napotka z pewnej strony wstępu nam-
ciła. Takim sposobem te wszystkie pomiędzy przeprzątnęli pomiędzy
które [illegible] dla przyszłego wojska wielki, ciężko od siebie i wszystkie
[illegible] umieszczone i po dziś dzień wiemy.

W pierwszych stanach 21 grudnia już wielki stan i niebezpieczeństwo
krwawy spowodowało; i z Wołoszami kamienie, drzewa, z domów, w których
się zasadzili, wszystko na nich bardzo ubodło. Pomiędzy się pokój dobrze
obradzie, nie mogło wszystkiego na pewno postanowić. A nazajutrz
pomiędzy nami do takiej obrazy ciężkiej pomiędzy wzięli, kiedy
obwarowany wszystko zadymek tam, którzy to wszystko, kiedy się
takowi i wszystkich wszystkich wszystkie, którzy gdzie wszystkie
pomiędzy, strzelali wszystkie i wszystkich wszystkich. W nocy do wszystkich
wstępowali wszystkich. W nocy do wszystkich wszystkich pokój, ale
ogień do wielkiego na wszystkie obwarowany wszystkich na wielkiego stanu i wszystkich
w nim pomiędzy domowego taki bój, który nam często dużo wielki
wszystkich i wszystkich dużo wszystkich dużo.

W obozie kwietnia i [illegible] wszystkich o wszystkich zamek a [illegible]
z wszystkich Dzierżawami i wielkim, to pewnie pokój w samo gniazdo
wszystkich pomiędzy wszystkich i pod nasz zamek. Wszystkich pokój
pomiędzy się i stanęli wszystkich, widząc mamy [illegible] wszystkich, a nam tego
dnia pewnej wielkiej szczęścia na wszystkich od czasu wielkich wojska wszystkich
wszystkich w pole na pokazanie wielkiego Pana i pomiędzy
Wołoszańskiego, który z do [illegible] pomiędzy. Wszystkich pomiędzy i pomiędzy
wszystkich wszystkich, [illegible] stanęli się pomiędzy, które dla wielkiej [illegible]
wszystkich.

W wielkich [illegible] dzień o zamek z stanu: i na wszystkich [illegible] mają,
mając 12 wozów drobnego gatunku i ono opancerzone [illegible]. Pomiędzy się i
zamek pomiędzy pomiędzy wszystkich z wszystkich w nocy kule i pomiędzy i wszy-
wielkim szczęściu do wielkich wojsk dawali. Nikt pokój pokoleń [illegible] się
wszystkich dobrze [illegible] nam, że [illegible] pod garłem [illegible] z wielkich
[illegible], w pomiędzy wszystkich, kiedy stanęli [illegible] [illegible] wielkich stanach i
wielkim pomiędzy wszystkich wszystkich, ale i na zamek, którzy nam
się [illegible] [illegible]. Zdarzało się nocy w [illegible] pomiędzy pokój
wielkiej [illegible] wielkich wszystkich i wszystkich wszystkich
wielkich. W [illegible] Hermolińskich garczarskich 18 [illegible] i wszy-
pomiędzy wielkich [illegible] wszystkich wielkich, [illegible] pokój
wszystkich. Ale [illegible] pokój [illegible] wszystkich, w pomiędzy
wszystkich i [illegible] i pomiędzy wielkim nie [illegible] daje. Lecz wracam
do nocy wielkiej [illegible] Chmielnickiego obozu wielkich i na wszystkich na [illegible]
obwarowań, [illegible], wszystkich do się po wielkich [illegible] wszystkich
[illegible] po Chmielnickiego i pomiędzy nie wszystkich wielkich wojska, [illegible].

Wschodniey; ie ani pomieszanych pojęciu ani niedbałości w modzie
ani mamy ich; samych Chinczyków wielky mamy z pogardy osoby,
którzyby Religią Xięstwa, a przytym prosty aby wolanie Imię Chrześcian wiarygodne
Rzeczy; a pisz dowodzi pod to wiary wstęp.

Pragniemy z nimi obrzędów dawnych po polsku, dajac mam w Xięstwa i
niedbałstwie nie mamy ale tego słuchaniem, abyśmy ojcy mogli
wydać, jako tak, mamy w tej wiary pogrzebu, dobrze pomienili wiele zaprzeć
w rzeczy pierwszy. Dalszy wzgląd, ie Xięstwo wydać nie mamy dla z
pogrzeb; pierwsza, ie wiarygodnie dla Chrześcian; Rzeczy w polskim - obrzęd,
ie z nimi wiarę wszelki Rzeczy; niewinny pomoc gotowi wszystko
z nimi; ie się umiemy; pozwala nam Chrześcian pomoc Chrześcianinowi
Teodor Rodzicowie kapelan szanowanych; mamy nie z pierwszym, abyśmy
do Cor Immediate alle Estremità; dla Jego, Szlachtę; dla Rzeczy
mogłby 200'000 ozdobnych stałych gotowości, pogrzebiacz mamy wszystko
tam; zgoła inaczej pisze; mięso na pamięć pogrzebu. To wiedzieć
potrzeba, ie pomoc ten wszystek czy, pomoc Mamy te Rzeczy pogrzebu, ale bez
pomieszania wiary wielki. W wspomnieniach ze mięso Rzeczy, tak dalej
ie ten; nauk wszystki z Mamy tamtem sine necessitate urgente
wpaść p. Burzyński a potem pomienił z pisaniu uwagi opowiadać,
kiedy ubogi ubierając czasy pomoc dalszy w pisz pomyślenia.

Nie Cel Chrześcianky nie należeć nie odpowiadamy, abyśmy pogrzeb,
aby potem wpłynąć głosu dla bogactwa dat, którzyby z nim traktować
natura i Obstrukcja wiary. postalimy z tym listem pogrzebu nowszymi
X. Andrzej Uruk Kanonikom Rzymskim, który z Chrześcianin wiarę wiary
dawno zajmuje; ie nam stopnie głosu; w wiarę z do wpłynąć.
Szczegółowy wszystki Rzeczy wiarę pogrzebu jest klasztor te ostrzeg
kolegi pisze z pisania nikt do wiary zapr. i tam z zupełnie
wiary; i wtedy nieznajdziemy nic wiarę nie mogą Cudzoziemcy bo
Duchu gdy Rzeczy differe ani Credit. Jakoby tej pisze z wpłynąć.
Temu dawno ai do dalej, gdzie w Cesarz stanie gminnego Boża Pisze.
Rzeczy o w pomocy wiary pogrzeb wiarę Chrześcianin z Szlachtą.
Rzeczy z Rzeczy wiarę Szlachta pisz Chrześcianin ostrzeżony, ie tak jest
do Cesarz ale Cesarz pogrzebiony; pomoc pomoc Rzeczy Pisze.
i Rzeczy pogrzebiacz i plany chrześcianie ostrzeżony Rzeczy
w tam wpłynąć Chrześcianin. Do Chrześcianin wpłynąć ostrzeżony z nim wiarę
pogrzeb; gorzałki w wiarę pogrzebiacz wiarę, ie z nim pogrzeb
pogrzeb, aby w wiarę stanem wiarę wiarę wiarę. Szlachta w wiarę wiary
Rzeczy w ostrzeżony wpłynąć w wiarę Cesarz. Szlachta w wiarę wiary
i pogrzeb wiarę wpłynąć Rzeczy, stanie w wiarę Cesarz; wiarę
zaprzeć w wiarę pogrzeb wiarę, wiarę wiarę jakoś wiarę; i wiarę
Rzeczy pogrzeb Rzeczy wiarę, wiarę wiarę wiarę. Szlachta w wiarę
Rzeczy wiarę, odpowiedź z wiarę Chrześcianin wiarę, wiarę wiarę
wiarę wiarę wiarę wiarę wiarę wiarę wiarę wiarę

Rozpoczęcie posiedzenia Tobiesza z Jutrzy i spisanie a przesłanie Chmielowskiemu na sejmie piotrkowskim, wszystkie sprawy sporne i kwestie zawarte w tych artykułach wojsk, które te artykuły przysłały, przedłożenie Tobieszowi przez posłów Chmielowskiego wszystkich punktów, a te na sejmie referowanie, wiemy niektórych spraw odroczenie obecnie i to rozkaz wielmożnych wspomnianych panów Tarnowskich, którzy nie i w Stanie nie stanęli, a nie chcą się dopełnić wielu punktów po wszystkich miastach stanęło na tym, abyśmy się pewne tam tak w tych rzeczach zachowali, wpierw dwie (etzliche?) [illegible] na niektóre punkta sentencye: Ut pro magnitudine regnorum est contemnere mala, quae aeviternae possint, ita quibus non sufficiat ea mercede [illegible] Te rzeczy pisanych wypisać i przepisany, które się do tych [illegible] przysłały na tym się dzisiaj zakończyło.

Na odjezdne panu i towarzyszom posłom z temi [illegible] do wszystkich Województw i pisanie [illegible] i to dopiero [illegible] [illegible]

Hac die [illegible] Chmielowski od Pana [illegible] Rebocco [illegible] [illegible] [illegible]

Z Warszawy wyjazd w stronę Petersburga 24 : 28 czerw. 1848

Ze 24 czerw. przyszedł list od Ady Tadeusza. Do Dat. 19 czer. w którym zapewnia mnie, że Tolarowi posłał do obrazu wzór. Chwaliebnie pod pilnowaniem.

Przyrzekam w czasie że cenzor ze 100-000 złot. od Boskiego publikacyi bez wiedzy Ady jemu zachowanego starania ale wstrzymuje przez [illegible] dlaczego nie wolno.

Przyrzekam, jak Ada audiencyą proszę audiencyalną?, kiedy? : dowiem pisemnie? Audiencyi : i obiegnie wszelki tylko a nie generalne pismo jest, Ten w posiadaniu Ady audiencyą [illegible] nie niema [illegible] do kandydatów tylko do pracy jako Regina wiadomości, pisemnie pomoc Rabusza, to list a dopisze [illegible] Rescript jako prosiła.

Potem przytaczam: obiegał Lucia Rabusza prosta Tadeusz dallamat ze skarg, a w posiedzeniu moja dni roku wiadomości, aby pozwolił do Tadeusza tych dla Potomki pracowicy dallamat do publikacyi wiadomości ani wiadomości obiegał obiegu do Ojca tu : Cesarz potem pomoc rozsądku, wiadomości pomoc roku pracy. Bezpieczeństwo, Cesarzowi : kto pisemnie przyjechał, tu pisemnie odpowiedzi pisemnie. a ad tych to przyjechał nie ma tych?, nie : to pisemnie niemoże pisać bezpieczeństwo, pisać wolno publikacyi pisać odpowiedzi Rada, aby : nie do Cesarzewicz.

W kwiecie wiadomości pozwala dwuletnie amphitheatrów, że to celu, że ad potrzeba mój pisać wszystkich publicznie ale [illegible] ad [illegible] Potomki pracowicy dallamat do Cesarza pisać wiadomości pozwala pisać obrazki pisać, pisać Tadeusz Ada pisać Cesarzewicz Rada, aby : nie do Cesarzewicz.

Wyjazd na radzenie Ojca Cesarza Józef Konstantego, Józef wyjdzie wiadomości. Obrazek Józef generała wyjdzie : Rady nie kosztuje, pozwala do Józef wyjazdu Cesarzewicz pisać pisać wiadomości, aby on to mógł i odpowiedź. Nie wiadomości potem nie Cesarzewicz pisać wiadomości Józef wyjdzie nie da, aby on to mógł i odpowiedź. Nie wiadomości potem nie Cesarzewicz pisać wiadomości Józef wyjdzie nie da, aby on to mógł i odpowiedź.

Rkp. Czar. 379 str. 122 25 paźdz. 1648

Kopia listu od JMP. Szornela do X. Arcybiskupa.

Rozkazaniu WXM czyniąc dosyć będę wiadomość dawał i o tej poczcie wiedział, krótko teraz de statu krajów naszych oznajmuję. Stanąwszy pod Lwowem w kilkadziesiąt tysięcy Krzywonoś zwyczajem swym traktatami do proditiey przywieść Lwowian usiłuje, insze zaś pułki od Chmielnickiego wysłane część już przez Bug przeszła a drudzy przeprawiają się i okrywają już blizkie Zamościowi miejsca i na samo zebrawszy się zmierzają Zamoscie jako języki powiadają Kryłów, Włodzimierz, Dubno, Uchanie w 4 milach od Zamoscia iuż nawiedzili i Łęczna trzy trzy mile od Lublina prondrując miasta, kosciołу grobom nie folgując jako w Uchanach stało się, któremu odsiecz od Xcia JM dana do czasu zamek zwolniła, ale znowu in periculo zostawa od następujących kozackich kup, dokąd wczoraj Xże JM dwie chorągwie JMP. Wejera i kilkadziesiąt ludu JMP Starosty katuskiego dobrodzieja mego po armatę posłał i dla odsieczy, jeśliby ich zastano daje wstręt X. JM podjazdami temu nieprzyjacielowi i to retardavit przystępowanie do Zamościa jako i Tatarów kilka mil od Zamoscia będących koło Tomaszowa i Rzeczyć biorących odraziło, że pod Jarosław i pod Przemyśl udali się i tam brali. Przyszło ludu X JMci ze dwa tysiąca ale w rynsztunki i konie bardzo słabego. Już też w Zamościu ludzi do obrony Panskich JMP Starosty Katuskiego Dobr. mego jest tysiąc; JMP Wejer przywiódł także półtora tysiąca ludu z sobą. Wszystko to w polu nie wytrzyma potędze nieprzyjacielskiej, gdy nastąpi rozprawiwszy się

ze Lwowem, jako obiecują się i w Mar.. ach zebrawszy się zaś zawarłszy się, żywności defectum obawiają=my się, której z daleka zaciągać przed nieprzyjacie=lem wszędzie rozproszonym nie można, a wielkie mnóstwo ludu z Ukrainy, Podola, Wołynia zbieża=łego, także i wojsk teraźniejszych skupionych już ogłodziło w Gamnach tylko li pańskich szla=checkich bliskich zostawa nadzieja jeśli nieprzy=jaciel pozwoli którego po tych posyłkach naokoło snujących się spodziewamy. Województwo Bełzkie stoi pod Zamosciem, o inszych nie słychac, aby się ruszali, chociaż uniwersały Xcia JMci inwitując wychodzą. Co potym nastąpi wypiszę fideliter WXMci, a teraz etc

W Zamosciu 26 Octobris

Sornel do Prymasa.

po wyjeździe wczorajszym XJlu Wiśniowieckiego MMPanu ze Zamościa przyszła nowina dnia dzisiejszego rano iż od Lwowa przez traktaty rebelles ustąpili Kozacy a po wyprawionych przedtem pułkach na plądrowanie ośmiennej korony rozdzielił Chmielnicki na troje wojska swoje: pestem Reipcę wstrzą Krzywonosa z Putianem po stronach postawiony ad depopulandum, Kapiusta jakiegoś, pułkownika w podgórskie kraje wyprawił. Sama zaś totius pestilentia origo, Chmiel, ku Warszawie prosto puścił się i już pod Żółkwią stanął, Jaworowa który defensiva manu fidem semel datam bronił dostawszy wyścinać & crudeliter more suo kazał. Ta wiadomość od Administratorów żółkiewskich certissima przyszła do JchMMu wodzów wojewodztwa Bełskiego tu pod Zamościem z wojewodztwem swojej ziemicy stojącym, który inter se inito consilio nad też participes w mieście będących uczyniwszy posłali ex nunc na podjazd dla pewniejszej wiadomości, którą jakoraz przedtem nulla interjecta mora WXMPMM ~~sam~~ nieomieszkanie sam znać. XJmp Wda Ruski hetman opatrzywszy Zamość piechotą JMPana Wajrowa i cześcią Kmarcianego wojska dobrze obwarowawszy, sam in medium WWMMPanów de summa Reipcę a już prawie konającej ojczyzny nutty consultujących conservator patriae odjechał sam sam nic innego tylko sui desiderium zostawiwszy

W Zamościu 28 octobris 1648

PS. Dali Lwowianie 200'000 zł fl. a falendiszu toki 500 Chmielnickiemu, co wszystko cessit in praedam z rąk tego łotra, który ma 15000 czemu ja nie wierzę ale jednak będę miał wiadomości pewną

Rzeź Ossol 225 k. 186

Rps. Ossol. N. 2546. k. 34.

Ze Lwowa 5 Listopada 1648.

Nowinnosty list Pewnego do Kiiowianyego

Jus. to wiadomo po wszystkiej Ukrainie, jako Jchmość Pan Regimentarz wojska Koronnego, i Jchmość Pan Komissarz Rzeczpospolitey, zjechawszy się tu z pogromu, iaasze wszystkich praxie Potentatów Ukrainy, Koroną miastu nazwanemu jako pecunia Reipub. do nastepuiącego nieprzyiaciela, fidelbna przyobiecawszy. Tandem 5to dnia miesiąca pażdziernika (był to dzień poniedziałkowy), statą^ą^ nas nadzieiowanie rzeczywistemi powołaniem wojskiem, zasiągłszy potężnie niedaleko, iż i Tatarowie już w obozie, i wojska Jego Krolewskiey Mci. ogniste nadchodzą. Wyiechawszy za szlak napadli na Hordę, która się już była po polach Kamenskich, o cztery godziny wcześnie niedzielskiey, potrzęsła. Posłali się Jchmość Pan Komissarz przez Horki, i nocleg tu Kamieńcu nas dopiero z polaku, przez pana Andrzeia Potockiego, kapitana nad Jego Krolewską Mością Krakowskiego, ktorego do ordynku Kompanii, na ktore miasto przy Kozakach narzuconych, obwieściwszy o bliskiem nieprzyiacielu. — Stanęliśmy zaraz z dnia tamtego wieczorem, bojąc się nieprzyiacielowi, iż o nim wiemy? a było to przez samym wieczorem, spodziewaliśmy się w nocy, jakiego incursu i na tego całą noc bez snu na szańcach stanęliśmy, spodziewaiąc się omnia vetera bello. Minastępował tymczasem nieprzyiaciel, Borchowicz tylko, około mil do Lwowa bliz. ad 4 palił, lud wiele pospolitowany za pułk Zołotarenka wsiadł zabrawszy, pancerz fortuna elapsus. Nazaiutrz rano z dniem pobrała się Horda nad samym miastem i różnymi oddziałami, spodziewaliśmy się w nocy, jakiego incursu i dla

stąpił, który jednak z wstydem mały mieniąc przedmiot
swoich starań, i innej rzeczy komu, i ogarniony z bijącym
niepryjacielem. Tego dnia Tokaj Bej przysłał dwa razy
ze Ilińsk (jest to wioska pod samym Turkiem leżąca)
do miasta, tego żądając aby Jmć pan Niemirowski, starosta Kam-
ski do niego przybył na rokowaniu, mianując, że tu na tem
czas był we Turcie. Skutek Jmć z Kanku naszym bidzy,
napisali list do Tokaj Beja, oznajmując mu o nieobecności
pana swego, a pytając obacznie, co za chęci ośmiadczone
wbrew, należyta odpowiedź odesłany, i abowiem awizowano
kupcie drugie napisz. W nocy przybrały wszystkie bardzo
ogonie nad Kamieńcem, i communikowały się Tatarowie, bliskie
jakie miasteczko zapalili, ale przybrała się potopa, że Tatar
wyjechał dopowiedzieć gromadno nadchodzili. Attendentes ze
strachem rano słowa Kamieniecki ze wszystkiem wojskiem
swoim (którego 20000 jako na mszach bardzo rozsiewali 60)
rachuje we Lwów 15000 Rumelyckiego wojska Tatarskiego
i Multh Wołoch) na Wskrzyżowe, a potym 35 multhanowskiego
oprócz mirzowej Czerni, która ciągnęła prosze momentu
za agrestem accesiebat, po różnych miejscach wsiadszy.
Następował mocno potężnie Tatarowie na szlachtę, ale ci
asz pierwszy nie odmiękczy, dali pasierbi z hufnalli opa-
bli. Tego dnia, stoi, Tak Tatarzy, jak i Kozacy
po górach rozsadowy, nepris indisposito impetu persist,
Obydwa miasto Kamieniecki nad Dniestrem konnie, upatrzyli
miejsce sprzodnie do ostrzału, do którego gdy z miasta
wypuszczono, tedy [illegible] samego konia uderzyło, jeźdźca
potym przed przodkami nadzwyczaj [illegible] przyjaciół.
W tym aur zapadła, która [illegible] z [illegible] tedy
była. Już przedniejszych szlachtę Kozacy bronić nie mo-
gli, dla wielkiego od Tatarów i Kozaków impetu, a potem wstępu
mnóstwa, a zelym napełnili się miasto gminem pospolitem
przedniejszego, które potym wsiadły pomału inopinate
victus, bo tylko z samem dworzem wszystkiem jeszcze się zimma
i niepodało po ulicach passim mimerale, i pod dni dwie
po illustrissimo osob mnóstwa singulis dichus. W potrzebie
już wielkiej siły i mistrzowskiej [illegible] pracy
oia Kozacy opanowali, i z Klasztorów, z Kamienic, z Dworów
i z domów [illegible] się zasadzali, naszym na wale
będącym szkodzili. Na ten czas gdy w Rynku [illegible]
niepryjaciel branz, Kozaków opanowali sadam, bez

tegoroczny z dziećmi małymi, kobiet pozamiężnie cierpiących
domów swoich odchodzące, do świątyni się nadawały, tam dzień
interpaeara sacrorum od rzeki najpiękniejszej nimirał.
Miesiąca jednak bronitą się na wałach i basztach dzień
dwadzieścia, wiele bardzo najpiękniejszych poddadzą się, a
na ostatek pięknie nam do tej odwagi, resztę pochwalenia
za rapelić kazali, obertenny amitę nagrodę temu, kto
rzekł to uczynił, idzie w tej mierze za radą pułkownika
Artiszewskiego Artylerii Koronnej Jenerała. Kolichi
się takimi słowy obrała 21 godziny na wieczór regnare, ogień
na różnych miejscach setnych, a tam górę wzięwszy, wszystkie
budynki circum circa ogarnął i w popiół obrócił, a najpiękniejszych z ognia ustępować musiał, w szarzenie 119 osób mieszczan
nie a niebiłościanie porąbiwszy, i w klasztorze Ojców Augustianów
bitwa dziesięć, w szpitalu N. Miłosierdzia 30, po dachach nieszczęście, którzy uchodzić nie mogli, a na ostatek
w Ortui N. Pana, niemało mieszczan porąbiwszy, do których bronią przystawili, do ludzi, jako do żubrów strzelając, a potym Ortui drzwiami, biatystoku Fatimy wyniosły, lubo były Relikwii Świętej zapomniały, co rozbiwszy, tam
się Słowacki pułkownik z swoim pułkiem położył. Nazajutrz
od najpiękniejszego miejsca pułki, ale ogień od wieczora na
miasto obrony, nabawił nas wielkiego strachu i bojaźni,
w czem jednak dzwonimy testi pomoc Boga Miłosierdzia
naszego, który nam z nagła pewne wielki opuścił, a nie
wszystkie dachy zamiast omokły. W sobotę dzień się bro-
dzo najpiękniejszego wieczora pułk Kingsmanna, który na
Jasnowce prospekt z pułkownikiem pułku tamtejszego chorągiewki, o kopertki kamienie, i lubo go z miasta odbijano i
mierzyli kilo, przecie jednak na samą górę wszedłszy,
pułkiem się pod mury kamienne. Upomniał potym
P. Bóg, że i ztamtąd odmiedł natarcie, wdzięczność naszą
Wszech wszyscy, a nam dnia tego przy wielkiej ciemności
na miasto do Cremi i Kurakowo, wdzięczność wzięto nasze przyno-
cowanie w polu, za potrzaskaniem niektórych ludzi Religii
Greckiej, który się z przedmieścia Krakowskiego do Kurakowa
podali. Za wodą która między nami jest, przez nieprzyjaciół naszej wiary przeprawiona do niektórych odbiegło

tyle w nowy, orego jednak w niedziele rano powtnego Dnia, Dnia
jako najpierwej zwaliliśmy, i wody zatrzymali. Milionowy
jednak z potrzeby wody, studziennej; lubo słabo nie potoczne
Salezyan Ks. cirby williej bude rozmaitego bydła. Sy nowy sami
Krakey nie Polacy bydlęki jeszcze nad miastem w całości będzie
zapalili, upatrywany miasto na miasto będzie i bydlęcy w
willim od ognia niebezpieczeństwie, ale to osobliwy opa-
trowni Bratkiej jawnie dowiadamy. W Nadziej cały
dzień i o Zamku się starali, i na Wały komunie dopiero wlość,
(mają że dwanaście wrzuc drabin do tego opowiedzianych) i one opa-
nować chcieli. Bernat się Zamku pierwsze, zwaliwszy z miasta
ta i z Arsenału Królewskiego w nowy, tak i powietrze, i ma-
ia z willim szeregu od wałów dzior dawali. Niech pan
Bóg za to pochwalon będzie, iż nasznych dawać racyi ta-
kowe serca, że lubo pod gardłem zatrzymany z Wałów ale-
bo w przedmieścia wpadali, Horatio stawali, bili a zabitych
obnażali, z willim podniesieniem nietylko nieprzyjaciół
ale i naszych samych, którymy się o tych amicitia bardzo
obawiali. Zakładali się kozy w klasztorach przednich,
między oblężonemi murami, ale i stanęła ermotine
dostępowe w klasztorze Karmelitów. Generałach 15 za-
komitów a innego prospektatur 388 x obcentrie zamordowa-
ony, Salomitha jednego Konwersa Morawca przeszu-
kiem, Satanem w niewoli dawny, mnichi, tupu odchodzą
by był na ten czas. Ale z tych sidencyi, odwiedł by był
się zwycięstwo, z tego niepojęcia, ale nas tak Rzeczpospolita
głęboko zapomiatał, że najmniejszego pożytku do tego czasu,
nie bez żalu i podziwienia naszego widzieć, lubo na pow-
w pierwszej denuntiatyi śmierci Króla Swiętej pamięci Wła-
dysława IV, Ordines Regni, na nas pilnie oko mieć
i w największem niebezpieczeństwie bronić nas przysięgali:
Bóg uważam się do rzeczy zaraz. Widząc Chmielnicki
drugie miasta, a nas bezpiecznie na śmierć odsuniętych
i gdzindych, napisał do nas po Pasku, volatarum Ostanem
groźne, Pisał aby się w Perlin zaparta napominając, a po
nas abyśmy dzieci Starozakonnego i pana Chrześcijańskiego
nego, i pany nich wszystkich niedbałemi wydali za dzieje
Obiecowany, że ani pomienionych panów, ani niedbałego
w mieście niemamy, ani bronić, według woli
i przyczyni naszej, którzyśmy Bogu oddali. A potym

prosząc, aby rozlania krwi Chrześcijańskiej nie pragnął, której już się dosyć przez tę wojnę niewinnie wylało. Napisał znowu drugiego dnia po polsku, dając wiarę że Xcia i niedobitków nie mamy, ale tego chcąc koniecznie, abyśmy Żydów wszystkich wydali, jako tych którzy tej wojny są przyczyną, dodając przeciw wojsku Zaporoskiemu na zaciąg pieniędzy. Daliśmy Respons że Żydów wydać nie możemy dla dwóch przyczyn, pierwszą, że nie naszemi ale Królewskimi i Rzptej: są poddanymi, Druga, że z nami równo wszystkie nakłady i niewczasy ponoszą, gotowi będąc i z nami pospołu i dla nas umierać. Posyła znów Chmielnicki przez Swieszczennika Theodora Radkiewicza, spowiednika, kapelana, i szwagra swojego, pisanie, abyśmy dla Cara Tatarskiego (który tego dnia z Hordą swoją pod Lwów podciągnął był dopiero), dla Sułtana Gałgi, dla Tohaj Beja, dla Caryka i dla wszystkiej Hordy 200,000 Czerwonych złotych gotowali, przegrażając nam rozmaicie i zguby innych miast przywodząc na pamięć. Na list Chmielnickiego nic rzetelnie nie odpisawszy, prosiliśmy aby posłom naszym Glejt dla bezpieczeństwa dał, który by z nim tractować ustnie i dostatecznie mogli. Zatrzymawszy tedy w mieście pomienionego Swieszczennika, posłaliśmy z listem naszym do wojska Zaporoskiego przy Trębaczu miejskim, Xiędza Andrzeja Hącla Mokrskiego, Canonicum Regularem, który z Chmielnickim miał już swoje pewne znajomości, i ten nam otrzymał Glejt, wróciwszy się do nas bezpiecznie. Zgromadziwszy się tedy wszystkie stany miejskie przy bytności panów Szlachty, na ten czas we Lwowie będącej, przy bytności duorum ex venerabili Capitulo, i przy bytności wszystkich Zakonów, posłów z pośrodka siebie do wojska Zaporoskiego i Tatarskiego, z zupełną mocą i władzą naznaczyli, nie mieszkanie; ne mora eluderentur quae sine discrimine differe

mum licebat. Z Rady Andrzeja Wachlowicza, z pry=
asystkiego Samuela Kmicica, z ormian Aryan=
tosa Zachmowicza, z Grekow Pawła Sapiezanina,
z popolstwa, Andrzeja Czechowicza Regenta, pry
stawa[illegible] mało piszkiny, tell katabelez, jako i drugie=
tkiy mitodi pojechało. Jechali tedy Posłowie w samej
przedniejszey porodze, poprzegrawszy się z pryjaciol=
tami swoimi i z domowemi, upominaiąc się, ze sich
nad powszechne wszystkich narodow prawo, miat
do wszczenia wrzawy Chmielnickiego, jako niedawnym
czasem z panem Czarnieckim i z innemi do sichs
postanowi protapit. Prowadzili nas zawsze od Pasti
miejskiey Ruiy Assauntowe aż do samego ostatka
za Krzyżowym Dziesiątego pokoiu, gdzie ste=
wey stronie gromadna klupa Tatarow leżała, wpra=
wey miat swoiey gospody Chmielnicki, prospetu z Tokay
Bojemu. Posiedziemy z nimi a samego Cyklo Katapkiya
pułkownikiw zastawszy, za radą jego do Lisiewskiey
do dworu pojechaliśmy, i puscy gromadne pułki
Tatarskie i Tureckie przepasawszy się, i plony
Chmielnickie zatrwożnie widząc, stanęliśmy w Tabo=
miętyjaciołkim, gdzie to 13te dnia miesiąca pa=
dziernika. Do Chmielnickiego przyposłowani, ostatnie
i hardko pytaiąc, za ktorem wielkie mego powodzeni,
gromadnie pokrzykiwaniu, miesiącemi [illegible] rozwag, przynaie
aby na miasto stolemu Rustkie miat respektowie
i na nas, ktorzyśmy się pod ochronę naszego
a miwcy obrocili. Zaplakał na mowę naszą i spow=
tował nam wszystkie krzywdy, ktore i on sam
cierpiał i wszelko zaporowanie do różnych osob, ma=
niuiąc jednak do pokoiu Chrześciego Hieronimo. Mia=
nowanej summy okupu zadnym sposobem odstą=
pić nie chciał powiadaiąc, że Kurdom Tatarskim
na potrzeby swoie zaciągniętym nic miat zapła=
cić. Odpuszczał się potym od tey mieni na pułkownikiw
swoich, a na ostatek karał nam wrocić się do Bolaphiya
i tam z ostatnim responsem samego siebie oczekiwać.
Jechaliśmy tedy naraz pytaiąc się Tamacia Kapraw=

kiej i wojskom gromadzenie bardzo po porlach leżącym. Stawił się potym pod pasiekę Rotestowę Chmielnickiego; gdzie z Tohay Bejem przez dni siedminy rozmawiał, a my też z pułkownikami i z innemi znajomemi, w gospodzie Chmielnickiego siedzący o różnych rzeczach rozmawiali. powiadali nam z wielką niechęcią swoją, jako bez wielkiej potrzeby wojsko Koronne pod pozorem zgromadzenia wielkiego, jako dostatki wielkie w obozie naszym znalezłszy samych skarbnych wzięło, chcąc rachuje, jako Cutawę Xięia Jelli Dominika, w karecie leżącą znaleźli, którą nam zaraz pokazywali. Cutawa wielka z Xięstwa Turkiemami i papiosami sadzona, cena jednak jej 100 tyllko twardych talarów, według szacunku naszych ormian. powiadali nam jako gotowi są na pomoc sobie z zaiazdu na wyprawę wyjść Cesarza Tureckiego, jeślie odwiedzieli się na to aby Xiąże Jelli Koronnieckiego z Bielkowicki będzie chowiony i w samym Cesarskim Dworze na niego wszystką swą władzę, że Xięstwa Kraty nie mogły stanąć. powiadali nam jako do Kraty przyiechany mają wilę Cesarską gotowaną, i wszystki pod Koronę a potym i Kraty płynąć jeżeliby nie było ukontentowanie. Wyiechał potym Chmielnicki na podwodzie, pozwoliwszy Ketoremu wszystki wszyscy pułkownicy, którzy z nami prospekt się Kraty, nam zostawszy wychodzić. Koppiowej wszedł do izby Tohay Bey z pisiagą, którzy nas rozli podanie przyiechali) a po nich Chmielnicki z swoimi pułkownikami wszyscy Cutawy Xięstwa i kamieniami sadzone w rękach mając. Stoli za stołem pierwsze miejsce Ketoremu pisiowy. pułkownik po tym przyszedszy przyszedł nasego pana Tłumacza wojskowego Chmielnickiego Tohay Bejowi, który na wolę Chmielnickiego wszystko powiedział, na nas zaś wszystki słowy naostrzej żeby mu wytłuszczo jego nadużyszy, obrzucyło się tego za winie remiesie. Dobrzy z tego że lubobyśmy zaiazd z Ugrobi w niemiz zatrzymali, chciał nas zmiłać i zabyczał a zdobytych łazyndy swojej dobrodzie: wspomniawszy przy tym ladajako Pułkownika Chmielnickiego, który mu się stroną stupu nie stawił w obozie. Nasz Tłumacz pan Chrystof Zachmuniec, upowiedzieli sobie wtedy

x Tohaj Bejem mowz dpowiedział, że w kolowrith Estero
zgiusto od nasych, to aż stało w chronice, która kaźdemu
otworzeniu d prypomenia jest dana, prypotle mowy i pomoty
2 nas
pracowny, panu dBogu w rzeczy jasne, mie zgubione, bez alty
nane pomoty. Zgustał na to słowa rzkami mowił:
Tohaj Bej: Wymowalismy zaraz, ponieważ ale vermonem di
verteres, gdy pana Chmielowskiego, legatia impedimenta
gdy zanowano, którym on uraz medawał a coraz pomoty
pogarial. Po różnych mowach i rozmowach, skończono na
tym, abysmy mu aż na pewną summ tak w pieniądzach
jako i w różnych towarach złożyli, na czasy pomoty mu
dali, pomiarkowawszy na onych Majętych potentiam acutenes
nie pro magne tudine, animi et contumeres matte, quae
aversere possit, iter quibus non sufficias ea merito aestimare,
Za inszą okazją wpisuję się pryczyny, które dla nas do takowych
tractatów przyszły. Na ten czas dwojé medrowano. Na pry-
wenie tamtego pojechał z rzeczą propitia do miasta
Piotr Głowacki Pathmonthe, i pisząc tatarom z listy
innych rozk, którym potrzeba pomoc dnie Niedzielę w miesiu
marcowali, gdyż aż i summa piemisina obwiązała i towary
rzeczy, okładały praccyja taxas. Sa wadnie potrzeba, że
pomoc ten wszystkich czas, pomoc którym te mowy odpowiadały się,
ustawicznie impety ciellim od niepojaciół na miasto
i na pomoc bywały tedy dalece, że też pułki Kozy-
mowa Zemich wyszły / x Kubrego sine nemesis tate
tamen urgente upadł pan Burgrabia Dnia decima quarta
Octobris, a potym Rybiński, pomerum Kapitanny
Dnia decima, to jest Decima quinta Octobris x przeszły
norem] upomnał, ludu ubogiego etunque szarego omoru
stałes, nad tyrana obmuthnie rabowany. Stąd dnia zgrom=
kowothrige x i do Radworzego, zdrajcy pomoty i pomoty na
Królestwo polskie, którym tak upomniał x że prerogatywam
sanguini Regio, a wstawna Królewnami pułki Warmii:
mi je cenno partibus Kathai fermi animo stano do dividendo
dymał. Wtenno interea owebos tak mi pułki jako i Kró=
cilne, ca cum omnem totius Cleri, Secularis et Regu=
lario prieniędze i towary, do Chmielowskiego, które
Tohaj Bej odbierał, accurate usagge i czas upalmy a
x nasemi protenie rar tagodnie, drugi raz gróźbnie

postępuje. I to wspomnić potrzeba, że pod ten czas posłaniec z Kiechowa do Chmielnickiego przyjechawszy, oneum od Kniechowian list oddał z krzyżykiem drugim in praesentia nostra, zaraz[a] jącemi zapewnia[ją]c ongo do Kiechowa: krzyżyk pocałowawszy Chmielnicki onego przy nas czytać nie chciał, popa potrzawszy że in tali materia tako niesłusznie postępował. Tenże po popie przyszedł młodzieniec jeden, który był od Chmielnickiego do Warszawy ad expiscandum res Regni posłany, ten także imprudenter legationis suae verius, quam exercitij nigrodim ordinum Regni perscrutationem referował, odszedł od Chmielnickiego na gatce, i z Soby był wprowadzony in locum secretum. W tych dniach zachwycili Tatarzie posłańca Warszawskiego do Kuma z listami dzisz[e]go, jego rozsiekali i do Kudy oddali, a listy Chmielnickiemu oddali, które odpisawszy, puścili, a jeden od Jelli Bicha Arcybiskupa Kumskiego, do Rzymu Kapłana niestrzymie bardo pisany, na dospect oddali, prosząc tu tego czasu nowina, że Ginazzius pena Barano wskiego, z Kamieńca na pogrzeb tu Kumskiego wyjechawszy wszystka w czas onej posłańcki prosta pod ten czas gdy u Chmielnickiego, na każdy dzień traktuje z nimi w niebezpieczeństwie naszym bywali, niektórzy zakamieniu nieuważni i nieostrożni, oślachty i mieszczanie nie nasi pobrali, idąc jakobyśmy wszystkim pewność securitatem, magis quam publicam u siebie promowali. Bydlęcy za tym w wielkim niebezpieczeństwie abin conditi plebi, i Xdz Ledrie Jelli pan Arcieuski suis rationibus pro rem uhanował, a sem tu czas potym, magnus rerum contrapres nieuznanie nasz pobrał. Byłyśmy u Chmielnickiego widzieliśmy, kiedy Sobaj Boj za drogę zabitego siostrzeńca swego, nabrzeństwo na pacinach, takich jakich

x ustąpił Sultan Galga z Hordą swoją ku Kamieńcowi ze wszystkim plonem i tupem, a horda Sobaj bymnerta aż ku Kamieńcowi. Vigesima quarta octobris Xbrist stroli.

i my widzieliśmy, opowiadał, **monarga** ces a zza i vory co car ku niemu podwozą. Vigessima tertia die Octobris, Xbrist stroli z Xdrist swoich 20 wasy Chmielnicki jakiś na waletę, ale revera, chuże oprobrowe wszystkich Xdrist tu miasto, jakie to sami Kozacy w mieście bydą przymawali. Ubiegła jedna Xbrist w Kamieńcu ad Elias otrzy biskupa Kumskiego, druga w Kamieńcu Xdrzowskiej

trzecia leciała mimo wieże Ratuszną, na której
na ten czas byłem non sine periculo: przypatrując
się jako się pułki nieprzyjacielskie ruszyć poczynały
tego dnia. Co też i drugiego dnia to jest 25 października
było, budynków jednak różnych, co jeszcze było zostało,
tak we dnie jako i w nocy popaliła czerń nad wolą i nad
zakaz Chmielnickiego, który potym Assawułów i Mata=
manów rozesłał na pohamowanie tej swywoli: facta
coram nobis protestatione, że nie z jego woli ani z roz=
kazania przedmieścia Lwowskie popalono, kładąc przy=
czynę i winę na nas samych. W poniedziałek rano (był
to dzień 26 października), sam Chmielnicki i z Armatą
ustąpił ku Zamościu, nam Zacharjasza Chmielnickiego
Stryjecznego brata swego, pro obside w mieście zostawiwszy,
i innych kilku przy nim, po jego ustąpieniu nazajutrz to
jest 27 Octobris, odprawowaliśmy Wotywę w kościele Metro=
politańskim, dziękując Panu Bogu, że nas z łaski
miłościwej swojej raczył oswobodzić. Śpiewając Te Deum
laudamus Tertia die Novembris odprawowaliśmy nabo=
żeństwo na Ratuszu w Izbie Radzieckiej, prosząc Pana
Boga, ut illum locum, tam quam sedem consilij nostri,
~~napo od mnie~~ na potomne czasy raczył bronić, i Ducha swego Sgo, tam
in prosperis quam in adversis ~~uczył~~ użyczał. Quarta Novembris
w kościele Ojców Franciszkanów Votiva i Kazanie odpra=
wiło się ex voto, które pospólstwo na Wałach będąc uczyni=
ło przy solennem śpiewaniu Te Deum Laudamus.
Jest przecie jeszcze niemało wojsk Kozackich na mil
kilka od Lwowa, dla których ani my z miasta wyjeżdżać,
ani do nas ludzie przyjeżdżać z żywnością (acz wszystka
żywność od nieprzyjaciela ogniem zniesiona) mogą, i tak po
staremu in obsidio jesteśmy

Regni Polon. N. 2346 f. 92.

u Lwowa ostatni dni Februarii 1648 — 329

Dziennik Actu Conventus de Nieswiez.

Tertia Die Mensis Novembris, przyszedł do Lwowa zeszłego dnia jeden z Jassowia, którego pan Ludwik Vejher, Jelli pan Władysław Mogilabia na Mniowie Myszkowski do nas wysłali. Ten nas Patres przestrzegł, o zwyczaj zdradzie i o niebezpieczeństwie w przepaniu ciele panidiativ, abyśmy list ad Magistratum nostrum do pomienionych Jelliów pisany, z Miski to w złemnie Jelli od Dzia Jelli pana Wojewody Ruskiego, aby się ostrzegli, nas jakimkolwiek sposobem prosili. Jak to po pobellu bywa miasta, consilia przestreg. przestali Kilkadziesiąt różne rady, chcąc zaszczymać wiadomości o naszym powodzeniu, ale dla strzelbiego mnóstwa Tatarskiego i Kozackiego pomykać do nas nie mogli. Zaraz tedy, którzym nam nieprzyjaciele Jelli dali, Ulanowie przez mnie mają obiecane, do nas się stawili z pisaniem Dopisaliśmy Królla Jeh. Mci, dziękując za takowe ku nam affekty, nic więcej nie wspominawszy, wiedząc że już nas ten czas, sami w Zamościu od nieprzyjaciela otoczeni byli, Nazajutrz po tym to jest 4to Die mensis ejusdem Octobris, przyszedł list od samego Jelli Jmci Pana Jelli data Brzeziny 2 Octobris: w którym nas do tego randanu animuje obiecowano, obiecując przestrzegł a nic się nie wypisało, zaczęliśmy oraz wiadomości się Die Jelli, gdzie był z Zamościa do Warszawy notaryusz, a przesłanie też niechciał narad powrotnych. Die quinta Novembris, Pannowie Rzeczy chcąc dać Ordinibus Regni de statu rerum nostrum informationem, naznaczyli do Warszawy interpretes, pana Jana Domaszewskiego i Samuela Hlonskiego, którzy do tego czasu audiencyi swoich sprawili, jednak z innym aprobem nie mogą. Tertia Die Novembris przysłał list Chmielnicki do Pana Mokrskiego pisarza, aby od niego do Pana Kommyssarz Legatia wypisani, oświadczając ustawnie swoje do pokoju, który przyjąć się od nas bratu swemu, starszemu i jego kompanii, mianych na ich miejsce przysłanych. Przysłał narazitem Pana Mokrskiego pod Zamość przysłał z bratem Chmielnickiego, a kompanią jego ratyfikowanie, przez oraz listownie aby ich nie odmieniał, a brata nazad do

jello napprzód odsyłał. Do tego czasu ani brata ani oes:
persony nie słychać. Decima die Novembris przyszedł z
Warszawy kurcior, maiąc od pana Kanclerza koronnego
i od innych pewne listy, do wszelkie i do prywatnych osób.
Ten od Krakowa przyniosły bydź, oddany był seamenu Chmiel-
nickiego, ma tam oraz w Tymowicach Decembra, i pierwszemi
i pierwszy list, chłopu pewne całe trzy dni wszelakiej czynić
i wieczorz dać codziennie, a potym nas z stawszy
listami wypuścił i nas puścić kazał. Quid quid est fugio
Danaos, vel dona ferentes. Duo Decima die Novembris
Jelli pan Kasztelan Drohowski z kompanią swoją ze dwoma
regestrami do Warszawy dwojrzany się im innym czasem i
w Ormatu dobre opatrzony. Postępowali w tym pan Bóg
jelli, albowiem die Decima octa Novembris przepuścił
się pomoc. Pan pod Jordanowem, zgubiwszy nieco osób dum-
pania swojej. Tegoż Dnia wypuścił Chmielnickiego do Warszawy
do Tomowicia dwa Mahometskiego a przy nim osób 40, ktory
day pomoc Boże aby się do nas powrócił z potrzebami.
Nulla salus bello pacem te poscimus Dea. Vigesima
prima Novembris sym Chmielnickiego w celu rozmaitym,
maiąc przy sobie osób kilkadziesiąt, a wszyscy nie mali naczy-
wszangeli bogate, atamat pod Kalnikiem, mat przytym Vigesima
tertia Novembris wrócił do Ukrainie. Do tego czasu na kardy
dzień, wszy z dobrymi wypuszczał, a niemasz takiego kturegby
zastrzegł i odbił, mogąc tu do nas; pobili nie tylko gwardi
ale i nas porostrzelali. Nikoma takiej nie reparabilis damnum
daje do Chmielnickiego pod Zamość, skąd jedzie z radą do nas
wypuścił, maiąc rakarz do Chmielnickiego. Bogdajże takowa
dissiplina w wojsku naszym kiedyś była. Die Vigesima
ma quinta Novembris, przyjechali Ormianie, ktorzy nasze
prowidelli, jello aż Zamość ani obozu Chmielnickiemu
extrema adacta necessitate, przyszedł był Chmielnicki
miłość pułku swoje na dobrowanie miłkich miasteczek,
ktory ordinkowy aż, a dziesiątko virtibus nie ciele wołowiej,
wypuścił cesarz zamek Brodzki dziesiąt pułkom. Nie wola-
wał nic Słowacki pod Komarnem Ormat aż Hospodzie pułko-
wnikowi przemysłu i innym miłkim miejscach. Wszyscy rad
Gdyby i wszyscy katolicki mieszczany. Wszyscy rad
Ziemlą Krakowską wzdrowy, Zelkowskiemu i Siedlcu Siedlc
z miłkimi obojej płci katolickimi przepuścił, stamtąd
dla, gdzie do tego czasu
stało z Jarowcem i Jarowcem, gdzie tatarzy do tego czasu
podarują. Dni aż bije w innych miastechach z drugiej strony
Dunaia, a my za tym bespieczeństwem być nie możemy.

Kowiec.

13/12 1148 337

Do Listu Wojewody Krakowskiego do Jacka Kanclerza Lw.

Wczoray wieczorem z Wojsk od ufnego mego przyjaciela pisanie, w którem oboje nas rad o zamyśleniu Radzieja, u do porty postał przepis o obserwacie a ora i o pomoc, ichy te Comitatus Ubiit dzieci jego trzymał a po swoim jest jich za Cesarz obchodzą, orzeł, obrzejąc karan i nark jako i ojciec Dawid. Łaciem gotowem wielki w krakowskiej ziemi exercitus przeciw zbrojn, ramy klasyc jest z Cesarzem radzić, wstępca jakoś pokój uniwersalny nie otaine — a objadłi, pocieszy na bodzie pokonać nie bitwi pomocnat z tą gotowością i gdzie indziej z tą impetus obrócić. Ostrzega nas tutaj, abyśmy tak ostrzymywani, by i za Swoimi pomocnikami do pokoju, postąpi Swiad na u nich. Arcybiskup Bodlicen Gabor, rozumiem że to wam pewnie rozeszło, miał takie u kwestarzu proz zamienienie i jest na to był kazał pobielić: oni mieli do Sandecz pobić do pomoc, a Bodlicen w nasze to kraje. Rozumiem ja, ichy tego a z niemiejących do nigdy wyprawić dajac mu rad, że jest nazwy Król Jm. spokoj za pana, obronigo, pocieszy z tak takimi wyprawnianto za o zamyśleniu jego. To mi do Sabi oznajmił Jkm pan Wojewoda Rakow. czyni stara to wszystko rok, i którym mi pisze, ichy miała być Cracow chcą. Zalecam wtem pewnie stanły swoje. W Krakowie

13 Decembris 1598

post scriptum

Jeszcem tu Wm. ci ostatni kontec, co mi ufnie postawicie Kasztelanki, o którym nigi stan nec wiadomem powiedział i ustawił jest dzieci bigty i nietrzymy: Roboty wielki czyni w nedzi Chmielnickiego bo nicoty inaczej offentacyi stawiat nie Lubawiczkiego krzyżnie.

Ten pytanie Kasztelanki dzwi jest sprawny. To za pewne pewnie, że Wam chciał pisać: abo Jegomu Krakowskiemu pisma, jej ci w jego dyskrecyi, ichy nie obiega za ci postał, za pki bibi ci ciągt zdrzi, bo Chmielnicki dla wiesz postał grozą perswadują, abo tego nieczynił wszystko aby i Jo Krakowskiemu i Jo. Kochanki polecenia czyli nieci kart i wiadomie wszystkie co ich we nieczynnie Kasztelanki i zatrzymie wyjeżdżać a obrzeczy nam, że na wiosnę nieci bitwi wiadomie ich rzeczą, i wiadomy wszystkie polskie dla nim w zdrowia. Pozytem pozostaję, ichy

Chmielnickiemu nie ufać, bo choć się on teraz łasi
to dla tego, że od niego tatarowie odeszli; jako zaś powrócą
znowu, pewnie z chłopstwa sobie przybierze większą potęgę i
wywrze niechybnie hostilitatem. Y I ta zaś od niego wiadomość,
że gdy zniesieni pp. Hetmani i tatarowie inszy odprowadzali,
Chanowi dziesięciny dostało się (biorąc piątego więźnia) 50'000
od Nohajczyków nic nie wziął nie chcieli mu jej dać. A gdy
szli Tatarowie pod Piławcem do Chmielnickiego rzekli byli sobie
raczej do naszych się przywiązać a kozaki bić, wolą raczej przestawać
z panny niżeli z chłopy fałszywymi. Tenże do ~~[illegible]~~ mnie
jechał aż do Siedmiogrodzkiej ziemi, tu nad granicą potkał
posła Rakocego, którego odprowadzało Kozaków 3000 do samego
Muchacza; wielką widział szkołę w majętnościach, w ludziach,
w szlachcie uchodzącej za Bieszczad z żonami dziećmi i
dostatkami. Zaskoczeni od nich ze wszystkiem od nich i co za
Bieszczad już byli przeszli zabrani. W Siedmiogrodzkiej ziemi
widział wszędzie ludzi zbierając, popisując a zgoła o wielkiem
tam wojsku twierdzi.
Jakom WMPanu ongi napisał, że p. Hetman pułk tuteczny
z tąd rusza a insze zaś znowu chorągwie zmyka, a bardzo
ladajakie jako Nasiełkowskiego i drugie tejże podobne.
Jabym życzył, aby tego pułku stąd nie wywodzić przynajmniej
dla postrachu zamysłom Rakocego.

Rpsf Ossol 225 k. 197/2.

BIBLIOT. OSSOLIN.

1648 (?) 333

Z Kamieńca od pewnej osoby. L. M. S. P.

Erratum od pana halickiego pułkownika naszego, iż przedtem miał pro crimine w murach się bronić ~~K~~ i miasto piechoty, której mieliśmy byli z tu ~~skutecznemi~~ i wybrańcami 1000, on przeciwko wszystkich zdaniu i prośbie 400 lekkich Kozaków z łukami i 100 husarzów z swoich przyjaciół zaciągnął i tuto widzi, że błąd, że takiej wielkiej machiny nie mamy czem bronić, zwłaszcza nowego zamku — przecie tuendo errorem kopie się przed folwarkami z temi chorągiewkami. Dla Boga, raczcie nas WMć ratować nasi MPP, gdyż już, gdy to pisze, dano znać iż w Żynkowie dwa pułki tego hultajstwa. A JMP Wda podolski i JMP starosta czerniechowski asekurowali nas podziwemi słowy tu do nas przybywać. Dla miłosierdzia Bożego, nie dawajcie nas i carissima pignora nostra in prædam tego hultajstwa a ratujcie nas znacznym jakim posiłkiem jako najprędzej. P. Borucki wczora z p. Dulskim przybieżał iż wsi i dwory szlacheckie palą około Baru gdzie przed ~~tem~~, nim pułkownikiem Koszka z Jampola.

Rkp Ossol. Nr 225 k. 124.

BIBLIOT. OSSOLIN.

C.335-458

1649

1649.

Rpis Ogł. N. 189. k. 367 / odbukowanie w pryt. pamiętn. o Kuniczpolskich

Compendium rad Jmpana Kanclera kor. — pismo oddane 29 i 30 grud. na sejmie wiel. lity Lit. p.

Swoją towarzyszą iż jest prudens i effectus rady Jmpa Kanclera kor. Koronnicznika wymowę simplici veritatis stilo, jako w prawdzie jest, kwitko, jako istnieje. Naprzod sciendum to, iż Jmpa Kanclerz, widząc śp. Króla Jmci wojennego i cupidum gloriæ a rozlicznie ćwiczącego sobie wojny tureckiej, chcąc wygodzić genio principis a zatem favor wielkoty, taski i kunfidencyą sobie zjednać, obiecował to Królowi Jmci iż industria et ingenio swo miał Rzpcam do tego pomódz, aby była wojna przeciw tej wojnie i żeby na nie przeszła. Lecz nieprzyiaciół prostać i odwrócić Tatarom nie radził, aby pomu to mógł zaciągać wojnę Tatarską a potem tureckę, i dla tego continuo gdyż obiecował Król Jmć na sejmiech tych pomienionych odprawowanie, (iż)? prostantur? Na których do nas jechali i po staremu proclamantur i dla tego przez te lata iż nie odprawowano. A iż to medium nie mogło accelerare wojny tureckiej, lubo na wymyślich sejmikach listy pomprowowano, nieskutek rada p. Kanclerz kor. aby kozacy posłali ze mowe, i odkazowano koz. Kiow do Warszawy, między którymi był V. Chmielnicki Bohun im za wojsko 18 000 złp., dano im różne pomyślne z pieczęcią pokrojoną, prosząc, aby exenterent cæciderunt jugum i posłali za mowe a zatem Rzpta sekundował by ich muniate. Na tej intencyą sprowadził p. Kanclerz Fiedlera posła tureckiego w wtem wrzystkiem nie był oddany praktykował, który wojsko traktował i obiecował za nie pieniądze cesarz zawiózł Królowi Jmci, śp. Król Jmć. od Królowej Jmci wojskowy zaczęcia sumy zaciągnąć wojsko; wszelkowie omyślili, pieniądze wyszefować, Rzpta się na sejmie wspomowała i tak z i zmprezy nic - same tylko zniszczenie Rzpcy przez tego intencyą i buntu Chmiela na tę zmprezy V. i dlatego śp. Króla na wojnie p. Kanclerza wskazali za wyjątek, że on to tego nuny pomyślnego i taki potrzeby gwałtu, wyda dostąpił. wydawszy, potem decorauit. Sciendum i to, iż powodem p. Kanclerza Król Jmć instinctu pomienionej patrzał na wspomnianą X. Grotkowskiego prostat do p. Krakowskiego aby nie brania kozakom za mowe szarne, ale p. Krakowski jako vir prudens i dobry stróż praw pospolitego wiedział, co za tem iść musiało, nie dał sobie tego perswadować. Sandem gdy wojsko wspomożono, lebmanów pobrano, pomowcza p. Kanclerza wyszła za perswazyą obrazi za Bogdanem Chmielnickim wojska, śmierć 3 lebmanów wszystek resz wojska pierwszemu dawny, za którymi zle dyrekcyą co się pod pistolecami stało dla zelu pomyślnie nic chcę. Gdy potem Rzpta contulerat wtarłą lebmaniska Xięcia Wiśniowieckiego a omnia exceptione majori, zajrzał nim tego p. Kanclerz, tak odrzucił tego chodzić i onego w tasce pamiętnej zmyślonemi, że sejmie coronationis expeditionis zowat. Na tymże sejmie ubezpieczył Rzpta pokojem i traktatami, dla tego stanęła konstytucya, w której nazwano Komisarzów cum absoluta potestate do concludowania traktatów z kozakami. Jmci wszystka rzecz tych wojska i cudzi po wszystkich brzegach, którymi nic nie robiono

pe uigane rzi karanie winnaś obrazenie wszystkim prawie krzewodztwom
examinare Republicam i nie chcąc zerwienie powiatowego, którego gdzieby
nieli, nigdzby do bogowey służby; ale konfederacyi; chrześcijańskich związków
nie przychodzito, to kaźde krzewodztwo potrzebuwe ze konsekwencyi, tak
długo trzymać bodzie sie, jak długo Rzpta potrzebować będzie, obwyślitoby swoim
zapłatę. A gdy już wiadomość przyszła, że nulla spes koncordiae z Kozakami
zwołyła król Jm pod tytułem konwokacyi p. Lenczowi, na której prawie wszyscy
prawawy od Jmci prokuratora Ukr. sumo zelatore libertatis, nic widząc innego
sposobu salutis ustroy, radzili jako optimi civis propulsatio mowienie. Sam
p. Kamelen sobie obwiłit przeciwiewny, że nuncius Tatarowan nie może
być tak wielki jakim starowny, ponieważ; to żeby wszystkie kłopota mieć
przystoi mowienie przeciw Chanowi bracie krzewodztwa, nieli 3 niecałe pułki
wziąć, radząc jemu, aby sam in persona poszedł. Za co Pan dobrodziey wojski
wojenny i chcąc bene meriri apud Ryccem pozwolił i wyszedł z w dniu
s. Jana z Warszawy. Pozwolenny do Lublina oczekiwał Król Jm obiecanych
od p. Kamelen posiłków, w których wielkiey roboty Wollokowat nie mógł,
bitem zaszczenia, które gdy nie były i aż dziś ich Król Jm obaczeć nie może,
przy p. prokuratorze Ukr., który jako wielki nieprzyjaciel Ojczyzny i z domowymi
swymi Kalkuleyer od ludzi stanęły Rzpty z Jkm do Xiążęcego stanu
wziętey wiadomości, iż obóz nasz obleżony, Hetman pod Zamościem, gdzie
ochotney gospodarz z kilkaset ludzi pomocy militaliter excepit Jkm,
Teraz gdy consilium było, jechać pan miał progredi, czy gdzie subsistere,
ta omnium per sententiam było, aby pan zostawał przy forcey, a ludzie
za odsiecz potrzeby od koni nicodsełi jako reprezkij portat; sam p. Kamelen
contrarium sentiebat. ~~(z tego z tego dowiedzenia)~~

odpis
Z Rpism bibl. Ossolineum we Lwowie
Teki Gotebiowskiego VI. 25. i poprawiono z Rpism Ossol. N 189 k. 367. Dalej tenże
Rpis Ossol. N 189 tak pisze:

.... sentiebat i radził pan przestępować tam in persona sua, iż to wszystko
teraz z bytności Jmci Xięcia na nieprzyjaciela przyjść miało niż z rejestrowych wojsk
gdy p. Arcinowski magister .... nebat się consilio i co bliżem expedit gdy wszystka
cała siła Xięcia tamtych przyjdzie przeciwko nam Kommissarzom i nas osadzi, którzy bliżem
z nastyka na stolicę; i nikt Kamelen: Datby to Bóg. — Secutus pan chcący stanąć
rady Kamelena; przeciwny do Tarnowca tam zaraz wszystkim consilium p. Kamelen
radził iść na Ruski i za Betski, aby był bokiem ciała mego odbronił, które drugie
z bytu zła i złotna i pełne złych przeprawy, niechciał Król tego z wielką wszystkich
consolacją rady tej, ale prosto do wsiadu obrócił. Hetman radził prawie wszyscy
aby Król szedł za Xięciem na Brody i w Dubno jako fortecy został sam
i wszy sortowany, abyśmy byli temu nieprzyjacielowi mogli dać odsiecz obległemu
ale i to obóz consilium p. Kamelen subvertit, zapomniał radzić, aby był Król
szedł na Lwów tak wiele mil z drogi; potem gdy wyprawiono do tego, po
staraniu obwiał Król za jarzy na Ruskie na wertepy za Bialy Kamienia z Xięciem
wszelkim, wielki mu swój favor wyświadczając, gdzie niepogody trzymały
nas kilka dni w swym obozie. Radzili wszyscy, iżby posiłki wkrótce były, abyśmy

żeby sami wojsko było wielkie o nieprzyjacielu, ale i tego nie chcieli, by było tak od drugiego przeciwiat i prawdy, to p. kanclerz tego przyjmować i takiego mieć intencyi, a sam się mieć generalissimem. To rozumiem, że za gruntowne skutki i konwersyą civium instantyami; ledwo nie wyjeżdżając z Lublina, dał się do tego przywieść p kanclerz, że wyrok uniwersały się odraczania a potem trzecie nici wydać iterując latici gustici, że bitwy zdrajcy Rzpltą tłoby prawdziwie mieniła przyst, i kłokolwiek otem wiedzieć nie mieć amicus Cesaris. Stanęwszy tedy pod Zborowem formata ratione, odjął hetman p. kanclerz wojska zaporskiego Zabuskiemu od JKMci i nakazuje Zabuski przyszła na Ukrainę, za kilka dni potem wydawszy uniwersały deklaracyą Chmielnickiego zdrajcę. Hetman przyszła wojsko pod Zborowem, nakazuje mieć się wojsko, jeszcze żadnego nie mając z nieprzyjaciela, który był i mieć w mili obwiedliwszy się orda, że potrzeba taboru przeprawić do jego przeprawy, wtenczas z przodu i z zadu, na radzie siła ludzi i chorągwi, które na odwodzie zostały przyszły, wozy wyprawować i gdzie nietrzeba było nie kwapiąc wojska tylko niechcąc? Na co to też sam Generalissimus, kiedy pierwszym potkawszy, gdy orda wyp. sparta, tył podał i wrzał, że inne wojsko a inne wstawać, i prawie od wszystkiego odwiedziony, reprymiowany się, jestli wielky chorągwiami, za swym wiedzeniem zostawiony Jego Lubomirskiego star. krak. wrócił się do potkania nie wracał. Sam król jak wstawać dał pondus et astat, gdyby samego pana nakazał nichtu, nicowyciem by się wojsko wyprzeczki i obrócić wiedzieć. A gdy obaczył p kanclerz, że pana i Rzpltą zaniedbał, dopiero radzi pisać do Pana o którego przede i bitwie tak wielkiej wiedzy nie chciał wiedzieć i brnął, aby tego kwitnie nie przyszło i kłokolwiek o kanclerz powiadał, że Tego się wiedzieć przestał, jako za Gniewem i Jaworowskiego i Ostrzyckiego Pana życzeń rzeczy i tak ostrzegł Chmiel, gdy do trzeciego przyszła, cokolwiek podali tak Pan jako i Chmiel za wszystko przewalenia, a za ostatek przed kanclerz wezwał o dwóch wieczór (na owo wojsko żydowskie) aby nasze wojsko do Glinian prowadził. Temu tedy fructus p kanclerza kor. rady Taboru concludowali – co takie kanclerzian mieszał

1. Który ubezpieczył się sejmik kijowski. Rzpltą potrzeba i za wojskiem dwiema do Lublina kwitą obrzewał swoją zaprzeć się, że potrzeba kadzić
2. Który na wszystkie chorągwie pomijać wydawał
3. Który wiedzieć się pozwolił wiedzieć selectam et unicum praesidium exercitus wydać nie chciał, jedyny wszystkiemu mułtitudini oparcie, które jemu teraz strasznie bita
4. Który quoad primum et principale pana, gotowe i jedzie dobre nasze i w którym jest wszystko esse Respltą i nasze do nieprzyjaciela jako za wiedzą jakiś przyprowadził.
5. Który ad istam levitatem et ad indignitatem pana przyszedł, że wprzód Chmielnicki pokłonieniem dziecięciem swoim a potem żebrowskiemu bratem i tylnie ceremoniami; i uniwersały Chmielnickiego zdrajcę publikowawszy potem K pro lege necessitatis odwiedzić się musiało

P.

6. Który radami swymi, ze których Król polegał, tak pana zawiódł, że go zmusił bez języka za przeprawę wojska porządnie nie zordynowawszy

8. Który wieczne jarzmo ze obywatelów i stan szlachecki województwa kijowskiego, bracławskiego i czerniechowskiego zaciągnął.

7 Który rada swą do tak szczęśliwej kondycyi i traktatów, jakich mażoreś nostri nie słychali Rzplitą przywiódł.

9. Który wojsko pod Zbarażem, florem nobilitatis, robur militiae, z prywatnych respektów zgubić chciał, a niedoczekawszy się ich eleboragi ku Lwowu powrócił a oni oni bracia, od wszystkiego odpadłszy, siodła na ramiona wziąwszy za Królem wędrowali

10. Który prowiantu, obiecawszy go Królowi przy armacie prowadzić dla piechoty zgłodzonych nie obmyślił

11. Który od koła generalnego suis persuasionibus ku ductom wojennym i postępkom nieprzyjacielskim gdzie osoby do dzieł wojennych capatiores cognoscuntur swoją radą pana odwiódł.

12. Który na to zezwolił, aby orda zagony rozpuściwszy, dusze chrześciańskie w niewolę zagnała.

Nie spominam interiora consilia, które zawsze mieszały Rzeczpospolitą jako etiam morskie feuda kurlandzkie, kawalerya, tytuły, inducta, wprowadzenie in viscera Rzplitej wojsk cudzoziemskich et similia, które enumerare ani karta ani tempus ani capit etc.

To Compendium odrukowane jest w Przyłęckiego pamiętniku o Koniecpolskim str. 422.

Odpowiedź na to Compendium jest w Michałow. Ks. pana 1649. Ad nugacem militem.

Z Nowosiołek ultimo Januarii 1649 od Hussana podkomorzego Lwowskiego.

Jestto niemal zupełnie ten sam list co w Ks. Michałowskiego N. 100. z datą 1 Lutego — tylko zamiast słów „Już nam po wojewodzie instrukcya pokazał..." stoi następujący ustęp:

Starszy nasz Collega Graecae fidei alta spirat et conspirat. Podobno twierdzi, że nam offertur Księstwo Ruskie albo państwo podolskie i mówi: „Kiedyby nie miała Rzpta za złe, przyjąłbym jedno z tego dwojga, bo mi to offertur." Byli u niego metropolit z Archimandrytą in concluvi exclusis nobis. Miał potem zaraz secretum Consilium z panem Kijowskim, z bratem i Czetwertyńskim. Byli potem z Kijowa popi od Bractwa i różni czerncy, którzy biegali do Wołoch i z Wołoch i do Tohajbeja. My sam dwaj z p. podczaszym cyframi u niego ani chciał dotąd instrukcyi ukazać nam. Czetwertyńskiego młodego wczoraj wyprawił do Chmieli rozeciąć nobis. Pana Smiarowskiego w niczem zażywać nie chciał lubo wiernego i cnotliwego; zbyt go stał umyślnie a na jego miejsce wyznaczył brata do sekretów, do oddawania chorągwi i buławy przyjdzieli do tego. Cetera referet Smiarowski. — —

Rpis Ossol 225 k. 198/2.

Pyzdr Centrzyckich. N 379. 1 Lutego 1649.
str. 210.

Justyfikacya Xcia Kruciniki Wdey raund.

Jw mtkm jpp Bracie oddawszy mi breveteli pektem expedycie ięzyk i od Brzga
prosił aby w tem oderwaniu retrapionej ojczyzny nowy Consilia te nam de providenda illius
securitate fortunni racuit i ono zgoła i ewidencia bratersha postrzegatant. Zbieratem i sam
dle tego abym nowe tego z pewnowni mojej przyczyn i abym stanowy zel mój pomdtant
Wlizy nie tak z niewinnego ochamienia prowoky jako stat, ii indicta causa wolnym selebricem
wolny uradziwny ki Rzpty na gtos iniqui accusationi na Alamanye sub . . . . . .
niepryjaciot nowich pakcyami a nie wiem czy wowocie . . . . . .
oradowny jestem. Osa . . . . . zgoda prowincina . . . . . .
. . . . . z tej wiadomej klisy zwyktem szczerosta i prostota nowinie pryczyn
sarzja obwiadczonym, ~~wyjść~~ bestowie czynić nowe, bom po dwakroć wzywiatnie do kota
zjechrzyc, wtwego gtos dopuscić ki nie mogt; teraz zaś infelici casu do Torka przyciwiony
bydź, wshirzej wzywni nie mogę, to w niej wwarzyć zwolenie. Jakom tylko uniwersat Jtek
Arcybiskupa wiat, Wlizy ex senatus consulto wkt adat na mie racuit zecistwa prodkowanie
wrzdu Rzpty powiadacy, nie zamknąwszy ruszy, bo się nigdy we mnie nie bto, ale z wielkiej wzdy
abo wtwy ojczyznie obloty przyjętem ja na się i zewnow z Jtkp perserym i z Jtpp Chorazym bor
cwilicim o wrzjem stanowienia obow wapniwny, chciatem obr generaley pod Gliwicany stanąć
ca duplici ratione: pierwsza, ibytam swadzą wzjdu od Rzpty nazwanemu siągać się bto,
druga aby pwnkwicniem pod wzpryjaciela obow nie wzpuścić się bydź Chwicleni wstręt do tego,
abliny pomit Rzpty pokoju. Nicwato się to Jtpanu poleconemu, chciat Jtm abyśmy się na trzie rozdzielić
abym ja pod Krzemieńcem, p Chrzny pod Charnowskim mostem, sam p pokrzny pod Gliwicany zostawat. Ac,
expectowatem ja to Wasze i z pod Zastawia recrocowatem tu moje ludzie pod Krzemieniec dwoje mamna mając
stroty, bom pod Korzeniem 12 set cztonicha stracił trwanystwa samego stog wich slachty dobrej 146
w wiśniowa dotąd zostaje wzpryjaciołkiem. Z tymi tedy ludźmi wzimi nie wzgląd się tam wiłogo dowiadać
ze pryjściem swego z Warszawy przez Jtp instygatora kor. do ordynacyi, z listami Jtpp wzjdy Kijow.
pwnktatem pod Konstantynów ludzie moje i regiment p. Ostrzskiego Wlizy wiat bto przy p. Podkowym
zostawać pod Gliwicany, gdzie ludzie stanowią a za nimi w ter trzymy Kowny. Zecum ex necessitate
przyszło do bitwy, Wlizy tedy lub p Obij pokrzywstawić . . . . . crna Wleska w . . . . . wiosto, ustąpić
pułnak ludzie . . . . wzjdu od Konstantynowa, do których gdy się przekiera . . . . od wich wta . . . .
. . . . . zegrodzony sobie . . . . . daczego prac nazad . . . . . .
. . . . . dstwa wtzyskiego . . . . . Jaspana pułkownika wego wzy-
wantali wtymaniem pryszło mi, facto z pokrzywym consilio, pod Gliwicany obr znowu stanowić
aby przedtej powitki od Rzpty nazwanemu tu się siągać wzyty, stręgać i tego, abym pwdewnięciem
wzjdu pod wzpryjaciela do wyrzucenia nazwanej do praktykowania od Rzpty kwitzy i talowa mi
cudzem pryszłam informacyą dał plac czas dac kwitzy aby wtdtny wpokojenia się Chwicleńskiemu
wzyto przyjść do wzpokojenia bo wwalistego zamierzania i krwie rozlania, Deus gdy porithum matco
albo nie wzpychodziło lub wtym wniwersatemi Jtpp pułkownikiw zegnawatem, iycztem i tam.
Tych ludzi z Jtm. b. decyd tu rozwodzi do wsi pod Gliwicany zostawne zecum tem. dalko od pro-
vitkiw, gdzby bto wzpryjacie nieszczęst, rozwodzi, ale ii się to wcinato p wdzie tej. i wiwym Jtmu

i owszem abyśmy do nich ponti pod Kamieniec Rothenskie radili, wszystkiem to w kilku dniach
zbawszy się z Jassianami od kilku niedziel stojący pod Glinianym obozem z p. perkuszyną niemałą
drużką żadnych z wojennego porządku, tylko partie wojennego bitewnego
przynależytości do rot a z Jasp. Samodzierskimi chorągwiami pobra wtwa sandom. i drogami wszystkiem Jassy za-
ciągnionej innych wojennych ludzi ani na mnie ani na X Przymas nie obawiając uniwersały, nie tylko
do nas się wcześnie ale za cichemu kontempt mimo nas sam obóz ciągnąć, niemal wiedzieli wtwa kubelskiego,
nie chcieli wnijść do obozu, lubo dawali z mocą uniwersałami, które oni contemnowali, kiedy stąd wyniść
powinni. Tam tedy pod Rothen. Kamieńcem consilium z Jaspp hetmanami wszystkimi o stanowieniu obozu,
czy tu za ciągnienie wojska Mścisego tylko 14.000 na ten czas wielkiemu cuchać, czyli dalej pomknąć. Con-
cluserunt Jaspp aby dalej iść. wszystkiem i to. dniema tylko z nocleganiami pod Konstantynowem stanąć obozy,
za podciągnieniem ludzi odstałych Jasp wdy mścisego, p. Chorążego kor., pp Krakowskich, radzickiego sta-
rościa xxxx felicitate det Deus w rzec Konstantynie w gr Kozacy descrent, którzy gdyby byli trzymali,
.... liby byli trudzili ..... narajeten pomieszkawszy się pomu pomyślawszy ze drugo stanu Konstan-
tynowa i obóz porządnie pomu ..... skiego ob ..... niedzy ..... cha i bitwami
w tym ..... spowodziliśmy do nasnio .....
..... Kozaków spotrzymawszem ..... owdzie
niedzwiedzy wiarowni i prostych, wiec i wojsko pomu się być wszystkiem. Zgadzali się niektórzy
z nami mianowicie jako p. wda brzeskowski p. mieczmik kor. drudzy jako p. wda brzeski wda bojarski pp
Tarnowski, kubelski Samotwic i inni Jassy nastąpili przykro, żeby Konnicznie pod tabor Chmiela gdyż ta
cunctatya zepsucie wam wszystkiemu za drugo drudzy Jassy mówili, ni przeczenie bardzo potki tatarskie
partie z nimi się nie stanie, zycerstwo też wszystko bojaźń jakaś nam zamroczyło bardzo prontem
nerad swoim wypowiedzeniem stanu obcowaniem nowych Lehmanów robić, gmito. Cedere tedy postanowiono plura-
litati, widząc niepotrzebnie i parcem Jassy authoritatem Abym pobrał i to nie wszystkiem, collubuit
do mojej należało pomnożyć conferując się ad meritum Reipa, i do tego X Przymas pomienionego p. wdy
brzeskowskiego, aby ante ostentationem armorum tentował Chmiela pomu pokazanie swoje zawołując za
do swojej pokory i do tamtejszej komisyi i zatrzymaniem pp Komisarzów prośbą swoją. Potkał tedy ten
list p. wdy wszystkiem in consilio ale nato stowa nic niedawno, pomiarkując, że jest ta komisya
wstała armis experiri potrzeba i zaraz ku pokojowemu mowie mianowano. W obozie wiele o obozie nie-
przyjacielskiego stanowiły communi ex consilio, a że Jassy p. podkanclerzego kor. obiecał wojska obozowi
p. blisko nieprzyjacielskiego ~~obóz~~ taborem nemanyli, którzy gdy upatrzył, wszystkiem wojsko i wszystkiem
pomocą pod uprzyjaciele, prawe skrzydło p. podkanclerzego, Cum p. chorąże mem pomagowy, sam
z Jasp wda mścisy rozkazawszy in medio agmine a ultimum claudebant p. wda brzeski z podolski,
i p. starosta rzeczycki z drugimi Jassami rzucił wojsko nie stanęło bystro, jednak obóz nasz niecałkowany a
już p. wda bojarski nieprzekładając ordynansów Lehmańskich wiadomy bolkowi piculety jako i jasdy drogami
partie swego, o grobelki które się od Chmielowskiego dzielita stanęli się z Kozakami powiat felíciter
successit pierwsze impetus Jassi, że wziął grobelki ledwo tamo potrzebnej piechoty za .. ciągnie narad
..... swą wstępnej wyciągnąć się ..... potrzeba by ..... nieprzyjacielowi. Zamknąć
..... kilkaset ..... ta potem gwardya JKM ..... Oni .....
ka dniach i tak ..... i grobelki otrzymał .....
..... nia naszych tak ..... by z potkowskiego rzeczenia
tam było, wyszli. Ja widząc że by jasdy trudno wyniść piechotą oddalić się, postawiłem wszystkie moje
chorągwie kozackie z p. Lanckim wyżej i X Korzeckiego, potki i Ludzi kwarcianami nad którymi stanęło
wszystkiem po Kłobukowskiego potki chorągwie i kozacka p. starosty Opoczyńskiego przepuścił się za nimi
z swój oddziały p. wda brzeski, portat p. Pruszany p. stolnika kijowskiego ze ubocza chorągwiami potkowy

swego

ponedt Lemuri po Obyr i Abmyński z chrzania mija, klóra swim kontentu był zaciągnął, a to p. Bóg tak Hrygorianit iż 30 chrzanu zginęli z pola nieprzyjaciela i ar w sam tabor wgnali i szanuyk ten rehuperowali. Teraz tedy karetem wielky rano mnie odprawiatem 1200 piechoty do niego ad Custodiam zdati się to pp Komisarium aby tam jadą dla obrony trzymał piechotę, abrli i to inszytkem. Nie zostawiła a obr nah jenac nie był stanowion dla nieczuennego mnieja dlatego obawiając się aby był nieprzyjaciel w nocy na nas nieprzedzenyd i nie obr nie zawarty nie zastał, zdali się pp. Komisarom, aby wojska nie zwodzili z pola i tak cały nie wojsko stać mieniało tak z tą jako z drugą stroną gotowki. Nazajutrz we wtorek to, klóre i drzyga i nieszczęściem opatrzywane było, zwiodłem wojsko do obozu tam postrzegły (ale nie jeden bardzo też ze obr wynalezione) nieliczny gdyż cudzy przenicon obr i obozu; za tymże czasem przyjaciel popa, bo przede ochotnik cały dzień postował się z nieprzyjacielem, klóry i w turtarie przychodził, iż orda idzie kilkadziesiąt tysięcy ludzi we wsi rano wczytałem z Jmć Komisarami consultę, zastanowiwszy się jak o pustowy wziąłem z języków wiadomości iż orda przyszła do Chmielnickiego. Jasno wtym znać że orda i piechota z tabor kozackiego w pole się wyszła i na dalsze stronie tak za przeprawą od tabor Chmielnickiego jako i z tej strony od tabor Hrycyanowego ..... wojsko w ... ze zjechawszy do lasu wszystkie ..... alboby dość ..... do pewnego w miejscu stanąć do ..... i kolasami w sześć rzędów o ..... wiatów piechoty wiec ..... dać nieliczny zwodzić ..... i nasze wojsko ..... stkim pomału chodzić ale raczej ich sobie za równinę wywabić. A wtym czasie gdy się Consilium odprawiało obaczyliśmy a już chrzanie z pułku p. wdy Bracławskiego wpadają w orda bez szyku bez sprawy tak jako za strachy zdały. Skoczył potem p. wda Bracławski chcąc ratunku nieprzyjacielowi gorącości, ale już trudno było gdy się już w ordzie były obwinęły. Chcąc był autorem zwycięstwa tej victory bez odprawienia Jchmanów tak daleko od powiatów przez Balki (sic) wyciągnienia intrzenie widzą wszyscy, gdzie pp. Komisarze przednie postali przyjść nie do siebie przyjechawszy do Jmci, zostałem tamże consilia, aby koronne rycerstwo wojsko uchodziło ulewiając, iż nasze tabor postrzegli nieprzyjaciel i wsiadzie na nas; ukazując i to, iż bagaży wozów i dostatków postrzegać nieliczby tota Ryca i flos [illegible] ojczyzny wziąć zginąć formalie pp. starosty Tomiżyńskiego. Jeszcze takowej radzie zdrowia mego delikatnością odwagę, z którą nato, jeżeli p. Bóg nienaczył tam przyjechałem był, chcąc Jmci za nowocare autentią ale zgoła Jmci rada ustępować komunikacyi conclusorat jeżeli tedy Jmci nieli gotowego swego przewodnika p. Baibuzę stogo po wdy bracławskiego, klórzem przeszłowy swego znaku p. starosta Tomiżyński, postrzegły wszyscy oraz ze swym znakiem. Ja lubo w tej nadziei, iż w konstantynowie i wsi i wojsko stanowić nieliczny, ale tak p. Bóg ze gniewy nasze przemienał nas, iż i miasto Konstantynów przyszło wojsko i my w szyszki pośli na kilka wsi ciemna nocą rozdzielony się. Co jeżeli kiedy w intencyi mojej uchodzić zostawało dalej Konstantynowa, wiecznej Boga mego miłosierdzia ruch wszystkie padną na dom mój nieprzyjacielowi. Nic wiem tedy, co za winę przy mnie zostają? jeżeli consilio, to mnie było wasze spalenie mnie się ku Konstantynowu ale go nie mijać — jeżeli zaś jemu wojska nie rozkazował, trudno było i gwałt i prośba i perswazya zatrzymać. Jeżeli rem posturamentum w wojsku nie zginął ..... potentia .. trudno to było. Karetem znowu

pod L. . . . . woj. . . . i uniwersały do Lwowa pisał roku . . . . . —
. . . . . w potrzebie i owszem na wiel . . . . . te zarpanie
z tym językiem . . . . . tedy pisał czasem zamieszania . . . . .
. . . . . tymowa Rusznica obrzu . . . . . —
sprawy ani uchodzie . . . . . cheiały słuchać . . . . .
. . . . . dzyk rohuiństwo . . . . . .
cheiał ustąpić pewnemu cudzemu postanowieniu, napełniony obrz buta niepotrzebną nadzieją,
zrzewszy wozy placem wyniesionych podanych. Wyrywały się potem drugie chorągwie jako bowiem
dekreta karata niepotrzebna a gdy pogoń nemym do zamieszania, pozdrowiał ich po wodzie chorąży kor.
p. wdy ruski p. Starosta brzeziański, chorążich p. Kunopatny, który sam zginął, chorągwie rajtarskie
po. starosty brzezińskiego p. starosty wiślanskiego chorążich i ludzie inni. Trwała ta utarczka
przez kilka godzin dubio marte bo razi raz wspomni drugi raz narzuci. Tamen zginął p. Karm.
Kurski p Tarnowski p. Dzierzewski i inszych zacnych rohuiństwa i kawalerii od waśnych
ciężkie ułkowanie. Został ranny p. Chorąży trzeciki drzich boki pod tak straszny. Uciągnął temu
niepojęciel taka impreza z taenty strony gwałtowny na pułk wojska zaudom i wojsko marowicz.
i na moją wszystkę piechotę dwó w szaniec przy dwie wozy; dwiema zostawał, Kilkoro lecz potrzeba
odpór dawały niepojęciele, wytrzymać pracuj tamtego uciąży, ustąpiwszy się powtarzać ich
trudno było bo wasze bynajmniej gorliwa i na samem od dział niepojęciele. celu niecnego
capore pozdrowiał bezpart tedy ich niepojęciele otrzymał szanie pieczenie wojsko i jemioł cudze.
on ata wszystkiego wszystkę. A zatem ustąpiła wszelka trwoga taka, iż wszelka w polu ludzie została
pustowica nieszczęść gdzie się podziało. Nastawiła po owej gorzkości tak wielkie oziębłość, iż żadna
miara pozdrowiał się nicbiedny niechciała, jeden na to obstawając iż ordynansów od swoich starych
nie mieli potrzebnych, drudzy wątpili pod chorągwiami pretendujący, trzeci bo rohuiństwu
swoich, których przy chorągwiach nie było, nie chcąc się potykać. Tak . . . . . tenża
Kawaliery bo taborni wojsko . . . . . konsultowali, co dalej czynić.
Nemeto . . . . . kich mogą się z taborem bez Uwostantynowa
. . . . . albowiem nie potrzebna było wstrzymać . . . . . —
. . . . . tamtym tak stąd i nieszczęściem . . . . . —
tabor nasz uderzył . . . . . —
. . . . . chotą a wojsko na od . . . . .
. . . . . p. Czechowskiego, aby już wcale temperatura spowodował pan
brzeskiego z taborem i armatę, co wszystko. Jam zaś rozkazał rotmistrz pany swoim pułku. Tego tedy
ewentualnie wtrąc mała a nie ja, który rotmistrz Wilczyn wszystkim rycerskim bratem i stryja

X Dom. Wład. na Zestawie i t

345 ~~347~~

Rps Czartoryskich N. 379 p. 155 15 luty 1649.

Kopia listu od Senatu do Krolowej.

Ser. Reg. M. D. N. Clementissima! Faciunt eximiae et summo loco dignae virtutes Reg. M. V. ut Ser. Regi et Duo Ntro Clem. Joanni Casimiri non alicum Regni et Thori sociam exoptemus, quam R. M. vestram cuius in Deum pietatem, benignitatem prudentiam in gentem polonam et Lithuanam benevolentiam non fama sed re ipsa cognovimus. Itaque designavimus ~~ex~~ e Collegio nostro Senatorio Illmum et Rndissimum Dnm Andream de Leszno Ep. Culm. et pomeraniae Regni vicecanc.. Illum D. G. comitem de Tenczyn Ossolinski supremum Regni Canc. Illmos Dos Adamum de Kazanów Curiae Regni et Ant. J. Tyszkiewicz M. D. L. Marschalcos, qui hoc concors et unanime votum nostrum M. Vae deferant simulque suadeant et orent ut M. V. hisce votis nostris Deo invante in magnum huic Regno emolumentum exituris dignetur annuere... Cracoviae 15 Febr. 1649.

Rmj Akad Umiej. N. 442.

Bieniowski pisarz łucki do niewiadomego między Ostrogiem a Dubnem 25 lipca 1648

Venerunt dies luctus nostri, już tantum mali incedit, jako wypisać niepodobna i myśl ludzka nie może concipere nad to, co się dzieje z tego. Generaliter tylko piszę, że już Płonną Jeup wody krak. wzięto, już Konstantynów, Zesław, Ostrog hostis habet, w Dubnie co godzina tu sperantur cladis a to robi ten nieprzyjaciel, co największy tyran mógłby wymyślić. Z Moskwą wziął ten buntownik lige, która Siewierze wzięta i już przez Dniepr przeprawili się. Owo źle zgoła tylko sub pennis jednowładnej ręki boskiej sprawa nasza. Vires nostrae nihil proficiunt bo są dispersae. Ja obawiam się, aby non prius do wad accidat periculum niżeli to moje pisanie. Przeto in momento oddaj je WM civitati, to jest, tenże list, upewniwszy odemnie aby periculum mieli pro certo i sami w jako najpotężniejszej mieli się ostrożności. Ja to piszę, o którego się wszystkie opierają nowiny, a jeszcze pro dolori meo nie piszę, co się gorzej stało, ale wiem, że scitis aliunde. Posłałem tam do Lublina strzelby poczęści mej własnej t.j. dział 4 i akownic i innej. Szlachta ucieka na głowę gdzie kto może. Ja w kilku milach jestem od ..... na odwodzie matce mojej i krewnym moim, z którymi obronną ręką ku Lublinu będę się brał. Dla Boga niech sobie nikt nie mówi, że będzie inaczej Sapite a więcej pokładajcie w łasce boskiej a w obronie niżeli in fuga. Mam w Bogu nadzieję że się obronimy. Zatem vale et me ama w polu między Ostrogiem a Dubnem 25 lipca

Rkp Centralne N. 379. p. 156.

347

Z Warszawy 10. V/3 marca 1649

Xiąż dobrego zeszwa zdrowia et beneri et morti Letare wszystko. No. nacisk uey wesele swego i cześć wzjazdu za wzjazd. Kurlowa od pietki chorą była zwatpiwszy zdrowia, ś dzis bitt bardzo niebezpiecznie i pod tey uey wystany expedyt po Doktora do Wilna p. Grubski podczaszy Kiiowy. 3 marca przeszłe pobożne nabożeństwo Kurlowy za zdrowia, Convalescentia zdrada nie inclina tylko affixa lecto. Cera bardzo dobra gdyż nie ostatnia dobry znak Convalescencyi Respira z uniesieniu ..... (niewyraźne) czego doktorowie powtórzyć nie chcą. Dzisiejszy nowy znaczą być zdrowia Kurlowy alteracya, bierze mysl że bardzo niebezpieczna doktorowie i jeśli prędzej pomocy nie będzie a ratunku z affectu czerwonego ze pokoju niedziele przypadające byłaby ich summi periculi.

4 marca w dzień S. Kazimierz bytt allegresse przy zdrowiach Kurlowy Wczoraj pisałem do X Jm X pokamerlicy K. do Kurlowy X Jmości. Wczoraj zaraz 2 mszy ś zdrowia niebieskie przyszłe. X Mamerk X Mamerk z dyspensą w drodze. Kurlowi nie odjęcie z rezydencyi warszawskiej. Resolucyi potrzebuje przy bitt X warsz. X Jmość. X Jmość. Vide tuc. vacat. pieczętarz Kor. Marsz. nad Lit. X Sebastyan W. Ref dwor. od Xp Kuniawski wiarus wiadomości o pokoju zadny niedziel. Jmość Lelew. Lit. cieszy się z Kozakami wszystko bitt wiele wiosek w Kijowie bitt przyszłe kreskie Dobrzyńskie chorągiew Rzeczyca Pyskie ab obwiedzenie wielkiej. Chmiel. z Tokarzewskim zamyka Lemporii cieszą za Cankietach cieszą za Tuwal ale inszych Kozaków nieczemiczkowali, bitte za pustkie kraków, Kozy za Dochi i zboże biorą. Chorągiew pancerna wielko Kozy nieprzyjaźni. Sandomierz, Lenczne, i warszawi wszyscy wiedzą i Rzeczpospolitą dziwnego się coś dzieje ultra captum nam Contrarium que gentium: Jmość pokój za wzjazd chorągiew wzniesiono gdy bitt przed o przyprowadzi list o assygnacyi żołdu wiosennego Resolucyi się z tem do pospolitego pokoju, bliższe wodzi obiecują. O wielkim cudzoziemcu nie pewne wieści. Kozacy gotują na pospolite ruszenie pilno nie Kontakt Kozy wiadomi rozsiane w wszystkich pewno pospolite ruszenie w dwóch. pow ruszenie Tyszkiewicze woj. Kij. Dawo woj. Kij. p. Kisielowi p. Wojewodzicem stary gorodeń, Zytomierzem p. Tyszkiewiczowi, Krzyw Drohy p. podczaszym Lit. Kowalem Kor. wzjazd z Warszawy na wzjazd do starostwa Lubel. w powiatach wielkiego Wende Ostrzeg starz. przem. z p. Wodzyńska Kast. podl. Jemioł nam czasu nie nazwano tuta jeden u w tydzień po wielkiej dwóch, ś po wende Lista. potem p. Rembowskiego z p. Wadkowska. po ruinie starz. rochanowskiego dano Rochanow pokazanem Lit. Obertem gwarzy Lista p. Kozk starz Kokanowski.

13 marca. Xul Adrian i do pokoju i ze swoją gotową, kwitnącą ze zdrowia
drugą za nieboszczyca. Marsz. nad 10 b.m. przyjechał i Referendarz Kor Oficjalis
13 X Warsz, 12 wojew. Trocki i tureck. p. marszałk. nad lit. i p. Zawisza pisarz
lit. Przyjechali i po odprawie grzeczności. Za drugiego doktorowa, że ta choroba
Królowej rosła i już nawet ostatni przyjaciele mają kiedy się tego obawiać, wszelka nadzieja
zdrowia ustała, lubo nam Bóg w cudzie i w czasie wojny albo niespodziewanej
zdrowia nie tworzą. Kopia listu p. posłanego do Kontentu: kedy się odnosi chorągiewka
pokoleniu w Barze obleżonym w środę zaraz po wjechaniu w Tamopolu, iż ta chorągiew nad
pułk wojskowym strzeżony taborek i piechoty trochę i w konicach nabok pomiech, potem za
2 p pułkownik stanęli, którzy się zastawiwszy w Tarnopolu na dwanaście kilku chorągwi, pod
którymi wszystko wojsko koni nad 1500 b pomnożyć od chorób rozlicznych i choroby zdrowia
zostało. Tamże po drugiej universał od pp Komisarzów, którzy na wszystkie stawy rozsyłali
ut ab omni hostilitate abstinerent gdyż już wszystkie wkroczyli w traktaty z Kozakami
w pertraktacyi. Chcieli do wojska mieszać, aby się ochotnie zaciągali, pomiędzy o Kurlandii, że
nasze chcą zgody a po zgodzie chcą iść na nasze. Opowiadają się tam na 30 000 Tatarów
którzy stoją przy tej ordynacji. To wszystko p Kochanowski pod. Chmielnicki nie chciał przyjąć, że
się do tamtych nicznem nie zniżam tam przed dworzeniem, wszystkie i Kozackie universały
do tamtych pobliskich traktatów chorągwi, iżby się pod gardłem ze stanowisk swych nie
ruszały, bo i ta Ordynacja Chmiel w traktaty powinien, iżby wojska nie rozpuszczał i pod żadnym wojny
wojny przyrzeczenia nie czynił: Obawiają nieznacznie nieznacznemu iżby się na Mazowsze jeżeli tego będzie potrzeba
Regiment wojska pomocnego p. Potockiego który jest na Wołoszczyźnie ma pod 3000
ludzi co jest najstarszego regimentarza, drugim p. pułkownik Kamieniecki a
kiedy się stanie z p. Potocki przymierze obłuchcie. Jp pisarz polny kor. przyjechał i 9 bm
zawarł kompanii wojskowej który kurs podniósł. Fakt nie znamy ze cudzoziemca, którzy
Kurs z Xtwa przez. 2000 piechoty i dragonii z Hubalem chce recognosować. Ster opowiedział
wiele przyjechał list za 600 dragonii. Gonsc wojsk. który nie do Kijowa ale do Brodów
przyjechał list 11 bm. wiele odprawy przez Kanclerza Cerimonie i ceremonie a ostrożność.
Co do przyjazdu wielkich panów zachowanie wiele z Kurlandii chorągwi
przyszedł ich do tego i przyjaciół i prywatą, bo się obawiają od wojsk ostrożni takiego
wodza. Przez francuza Bregi 8 bm. z Gdańska przyjechał o p kor. wiadomości nie dobre iżby go ostrożnie potwierdził ale nie wiemy. p kor. Gdańsk. zamyśla wiele
do Ostrogu Rokosz. O pomocy nie przyrzeczą się wiary. Cudzoziemcy generalissimus pana
wiernego wojska którego jest na 20 000 do angielskiego pułku wybierają go ostrożnie
i wszystko przywieźli, co w Gdańskich pobrali kurs z Kurlandii wojsk z pomocy
wyjechał z pułku Gdańskiego pułkownika pułku Kozackiego Pawła.

Rkp. Czart. N. 379 str. 162 28 marca 1649 349

Kopia listu JM Referendarza do JMci X. Arcybiskupa Gnieznieńskiego

Nie rychłom wczorajszego odprawił Kozaka, bom czekał na pocztę włoską, która dla wód nie rychło przyszła. Posłałem przez tegoż Kozaka dyaryusz JchMciów PP Komisarzów, z którego łacno wyrozumieć, że to tam strach wielgi jachać do chłopstwa pjanego, nigdy trzeźwego, bez rozumu co nie bez przyczyny onemu posłowi węgierskiemu nie podobali się jako jest w dyaryuszu, bodaj się nikomu nie podobali. Dziś abo wczoraj przyszła nowina pewna, że Kozaków wybrało się kilkanaście tysięcy Bar odbierać, o czem dowiedziawszy się P. Kamieniecki wybrał się w kilka tysięcy ludzi przeciw nim i potkawszy się trzy mile od miejsca w polu dał bitwę i położył ich nie piszę pracise numerum, ale kilkanaście tysięcy; drugi raz był ich zaś, gdy się nasi post victoriam wracali nazad, Kozacy zgromadziwszy się z chłopstwem, nie chcieli ich przepuścić przez miasteczko Luzynin nazwane i gdzie się byli zamknęli i bronili Kozacy. Tam ich w tem miasteczku Luzyninie dragani nasi P. Butler i P. Lot i nasi szturmem wzięli zsiadłszy z koni, miasteczko i Kozaków wysiekli, tak powiadają, że ta bitwa była gdzieś niedaleko pod Szarogrodem, powiadają że naszych było sześć albo siedm tysięcy ludzi a Kozaków 23000. Niech będzie Bóg

350

pochwalon za łaskę jegoż. Ale tu różne discursy o tym. Jedni powiadają, że nietrzeba było ich drażnić, na to inni odpowiadają, że sami Kozacy dali przyczynę, chcąc gwałtem odebrać Bar. Nie wiem zgoła jako tak wiele ma serca JchP. Smiarowski, który widząc to niebezpieczeństwo i patrzywszy na nie, o to do tych bezrozumnych pijanych okrutników jedzie i dzisiaj sam tylko wyjeżdża, godzien aby za niego każdy P. Boga prosił, bo się za ojczyznę odważa, jako on Curtius.

Ten Kozak, który przyjechał od P. Kamienieckiego powiada że Chan tatarski zdechł, bo choroby między niemi srodze wielgie.

Wyglądamy co dzień inszych nowin, a daj Boże szczęśliwych, bo Kozacy będą się chcieli mścić tego pogromu pod Barem, nasi też że im P. Bóg poszczęścił, wezmą lepsze serce na nich, i kazano się jak najprędzej wszystkiemu wojsku sciągać na Ukrainę, bo tam żadnego nie spodziewać się pokoju.

W Warszawie d. 28 Mart.

Przyszedł list do p. Marszałka Kor. nadwornego z Jass od p. Kątskiego de data 13 maja 1649.

O tym liście inaczej tłomaczą, że ten list ręką p. Kazanowskiego obecnego Kor. który swoje przezwisko utaił pisany. Pisze o pewnej z Rakocym lidze: że go obiecuje Chmielnicki wprowadzić do Krakowa na Królestwo polskie. Oznajmuje, że się Tatarowie ruszyli z Krymu 23 maja na 40000 i to, że Moskwie obiecał przywrócić Siewierszczyznę dla czego do tych czas z daleka tylko patrzać na Saloca rzecz nie chce się odkrywać przeciwko nam z jawną nieprzyjaźnią. –

Rzecz Ossol. 225 k 225.

Rep. Czart. N. 379 st. 183. 26 maj. 1649. 353

Ad Illmum Regem Poloniae Casimirum et ad Illmos atque Reverendos Senatores caeterosque Gnos Nobiles Polonos.

Inter diversas versor rationes inter quas video multa, audio plurima, quod patior nec meminisse velim, quia Dei causa patior, atque audio et video in Christiana fidei perniciem fieri. Sine lacrimis pati non possum ideo si aliquam fidem mearum litterarum intimatio verebitur, iudico illas pro cautella mittendas ac inprimis intentionem capitalis hostis Polonorum praeproneri, deinde quibus factionibus utatur ad assequendum supra intentionis finem. Utinam legentibus non ~~tam~~ taedium sed fidem concilient. Chmielnicki Kozakorum dux intendit Illmum Regem Poloniae et primam Nobilitatem Tartaris et Turcis in vincula tradere. Si hoc ridiculum fortassis cuipiam videretur, caveat, ne risus vertatur in luctum. Hoc enim Kozaci et Tartari clam et palam plenis buccis iactent, quo strategemate inauditum hoc facinus exequi studeat, licet paucis annotare. Cum in tali constitutus sim loco ut non solum Polonorum sed etiam Kozakorum, Tartarorum, Turcarum et aliorum confoederatorum consilia, si non ex integro saltim magna ex parte conspicere liceat, spero Illmum Regem cum Nobilitate Polona non aegre laturum. Hunc astum sibi utilissimum fore Chmielnicki ~~utilissimum sibi~~ fore iudicavit, ut ante omnia Illmum Regem faceret securum de pace, nequitiose se humiliando litteris ac internuntiis simulate suam operam in militia ostentando et fidelitatem promittendo. Ut vero fraudulentiam

honestiori titulo vestiretur, genium Illmi Regis prius con-
sideravit, quo scilicet virtutis et gloriae pabulo pascatur.
Advertit ille Regem non .... famae laborare sed amplian-
dae religionis Christianae zelo ferri, funusque defuncti
Regis Vladislai IV aeterna memoria celeberrimi, meliorum
charismatum aemulatione aestuari, verbo dicam ne con-
tra Turcam, Christiani nominis hostem hoc veluti
Christiano Regem sapere hac versutia in securitate
ponere et ad habendam sibi fidem pertrahere
taliter attentavit ut nisi fraus cri-dentibus signis
apud rerum harum conscios se proderet, quilibet
Christianus Chmielnicianae factioni facile subscriberet.
Promisit ille quod inita pace Illmum Regem ad occu-
pandum imperium Turcicum plurimum possit
ac vellit iuvare. Hoc autem ut Regiae dictis facilius per-
suaderet quosdam in regia aula praepotentes aucto-
ritate, partim litteris fidem simulantibus, partim
internuntiis, partim consultationibus comissariorum
perterritis sibi devinxit, quos iam ante noverat, in
suscipiendo bello contra Turcas laborasse. Quor-
Quorsum haec Chmielnicianae factionis simulatio, quor-
sum efficta pietas? Ut nimirum Regia Majestas
parum armis munita Turcarum et Tartarorum
multitudine circumveniatur et caepiatur. Rex
Casimirus, sapientissimus cum variarum linguarum
usu, diversarum nationum legibus et moribus in-
structissimus, litterarum lectione et militari arte
peritissimus, quibus potuit convinci argumentis
ut hoc sibi persuaderetur, quod Chmielnicki secum
serio et sincere tractet de pace, ut unitis viribus
Polonorum et Kozakorum contra Turcas insurgant

Talia erant argumenta sat speciosa et Christiani homini arridentia, nempe quod Chmielnicki Tartaros et Turcas in campum esset evocaturus, maximorum spoliorum spe ex Polonia proferrendorum allectus, qui postquam iunctis vel prope consistentibus castris opem Kozaci daturi advenerunt ex una parte Kozaci ex altera vero Poloni, communis Christiani nominis hostes Tartaros invaderent et internetione delerent, quibus deletis Crimum et Constantinopolim facile negotio occuparent. Ut tamen non rei veritas ac fictae larvae ostentatio hic intervenerit, ad rationis libellam hic opportebat ponere nec facile credere, certaque signa credulitatis requirere, inter quae saltem ista aliquantulum credibilem fecissent hanc fucatae pacis suasionem, sunt autem haec.

Signum primum: Si Chmielnicki Tartarum, Turcarum aliorumque confederatorum autenticas litteras ad Regiam Maiestatem transmisisset, et quae vitio sermone ab hostibus coronae et polonae accepit, Regi communicasset, sed totum contrarium fecit. Regias vero litteras et consilia hosti et confederatis communicavit.

Signum secundum. Si Chmielnicki Sexum Regi intimasset quos belli duces maxime formident hostes, qui aphores ad consequendam victoriam, quippae Turcae et Tartari non dignitatem non aetatem, non scientiam, sed fortunam Ducum ac Regum considerant et formidare solent. Quis infensior et formidabilior duce Wisniowiecki? At conditio a Chmielnicio proposita: si Wisniowiecki dux belli erit, pax nulla speranda est. Latet anguis in herba. Wisniowiecki dux belli non est

attamen pax nulla est sincera. Ita ~~lupi~~ lupi cum opi-
lioribus pacem fecere ut molesti ab omni grege
amoverentur, alioquin inter lupos et oves nulla pax.
Signum 3tium. Si Chmielnicki pie monuisset Regem,
ut serio arma pararent fortissimum vicinorum exer-
cituum gentium secum traheret, contra numerosis-
simos hostes, ut certior victoria esset. Deinde Chmiel-
nicki quos novit modos in circumveniendo et de-
lendo hoste Regi suggerere ad probandam suam fidem
debebat quod non fecit.
Signum 4tum. Duces et Principes Polonorum amici-
tiam colentes armorum comminatione non debuit
terrere ut a Polonorum amicitia recederent et con-
tra illos arma sumerent, potius utendum erat
dissimulatione in dissimili negotio etiam urgentibus
Tartaris.
Signum 5tum. Int totam gentem Polonorum modere
te agendum erat non cum tanta ferocitate (cum iu-
rasset neque sexui neque aetati Polonorum amplius parcendo)
Turcis aut Tartaris vendendum erat sed solus erat
in consilio illo Polonus sanguis extirpandus, nobi-
liores tantum cum Rege ad ludibrium conservan-
di et Turcis, Tartarisque tradendi. Et esto haec omnia
signa ad amussim per se Chmielnicki tulisset,
tamen prudenter suspectus esse poterat, nam qui ve-
rum non habet fidem (ut omnium gentium
paradoxorum fert) nullam habet, et quicunque
semel frangit fidem prudens cum semper ha-
bebit suspectum. Quia vero nullum enumera-
torum signorum Chmielnicki ostendit quicunque
Regiae Mtati suadent pacem futuram Polonis cum
Kozacis, et quod Kozaci iunctis viribus Tartaros et

Turcas invadent quicunque inquam hoc suadent Regem et se ipsos decipiunt, hostibus praedam, mundo ludibrium et totam Rempb. fraudi obiciunt. Cupio ne in hac opinione falli. Utinam haec sint solidis rationibus cum momentis praesagia, quae factiones hic subingentur clarius demonstrabunt. Quamvis Chmielnicki magnam inter Polonos dissensionem noverit et vix solis Kozacis pares ob diversos animorum sensus, attamen pro cautella tantum sibi exercitum et cum tanto belli apparatu contrahere voluit quas suis viribus non solum contra Polonos sed etiam contra omnes alias finitimas nationes bellum ipsi esset gerendum. Ab electione autem Regis ea usus factione Magnum Chanum sollicitabat talibus litteris:

„Videat - inquit - Potentissimus Chan et ne sibi obsequentissimum vicinum et servum, ad omnem fortunam coniunctissimum quod solatio eriget, aut contemptui tantilli servi respondebit. Una mihi nunc a Rege Polonorum incredibili fastu proponitur propositio, ut vel pacem vel arma eligam, quodcunque volnero: si pacis compositionem fecero, quaecunque in postulatis habeo, rata firmque erunt, sin vero arma, quae accepero minatur mihi et iactat sui Papae Romani et Regis Hispaniarum immensum thesaurum Romani Imperatoris ferrea agmina, Germanorum et Bohemorum ignitas phalanges, Gallorum, Belgarum, invictam aciem et plurimarum nationum vires quas ille perlustravit sibique amicitia et ~~asso~~ confederatione associavit, quae quidem gentes, si in amicitiam ipsi adventabunt actum est non de me solum, sed etiam de tota Tartaria et Turcia et ego mala

tali modo advertere studui Humillimas Regi scripsi litteras meque propensissimum ad pacem simulavi et promisi paratissimum cum ducentis millibus bellatorum ad obsequia Regis Poloniae exercitum et persuasi non esse opus tot conflare gentium exercitum ad debellandos inermes Tartaros, quos sibi Poloni me duce facile sub iugum mittent. Plurimum haec suasio valuit nam quod imprimis optabam, impetravi ut Wiśniowiecki ab officio amoveretur nec amplius nec amplius dux praeesset, is enim iam per arctissimam hiemem nos dispersos ad invicem parabat opprimere dum equi nostri iam exhausti milites fatigati inutiles ad pugnam viderentur. Id consilium ad Constantinow dabat ut priniquam copiae advenirent in nostros unanimiter irruerent Ille Pan Chorąży nec semel nec infeliciter prout fecerunt. Ego itaque ut istud malum a nostris cervicibus averterem ut ex bellici ductoris officio excussi Regi et multis magnatibus ambos ad ~~versus~~ odiosos effeci. Sciat ergo Vra Mtas potentissima, me habere aliquos in Regia qui a secretis primarii sunt, apud Regem per illos ego quidquid volo persuadere possum. Ob simulatam a me pacem languide se Rex parat neque contra me in Kozakorum armis suam spem locavit sed contra Mtem Vestram. Et licet ego tanto me bellorum apparatu quasi non contra Polonos sed contra omnes praenominatas gentes instruam, nihilominus ut sincere fatear soli Kozaci Polonis non sunt pares, viribus tanto minus si auxiliaribus copiis augeantur. Hic sola nobis opus est celeritate. unum vereor si Rex advertat me simulate agere secum, ne clavam Wiśniowiecio tradat et

variarum gentium Avocatis subsidiis cogant me
ad ineundam pacem et per eam unitis viribus
insurgere contra Maiestatem Vestram. Agitur hac ita-
que de statu et dignitate nam si mihi contra
pacta copias subtraxerit suas, pax cum Polonis mi-
hi componenda erit, quare ne hoc fiat rogo et oro,
ut Vestra Maiestas non solum copias mittat, verum
unaquoque praesentia in fidelibus Polonis maximum
incutiat timorem. Promisi ante annum quod
ambos belli duces cum toto exercitu in manus
Maiestatis Vestrae essem traditurus, tradidi - promi-
si liberam praedam in secundis castris Polonorum
et per totam Russiam praestiti, immo etiam po-
lonae Nobilitatis florem una cum ducibus tra-
didissem si potentia Scythica quinque saltem
diebus citius advenisset. Nunc amplius promitto
et iuro quia si Vestra Maiestas potens in persona
fuerit eo tempore quo commoditas rei a me secunda
exiget ipsum quoque Joannem Casimirum cum
tota aula Regia et exercitu in manus tradam,
et nisi fecero me veluti vilissimum canem tractet.
Optima autem haec dispositio mihi videtur, ut ego
cum ducentis millibus meorum militum cis Lithua-
niam, versus Varsaviam pergam, dux meus cam-
pestris Nieczaj cum maximo exercitu cis Nie-
strum fluvium et fines Hungariae versus Craco-
viam, Vestra Maiestas potentissima cum suorum
multitudine medium tenebit. Tunc et inde a no-
stris stipata in progressu Vestra Maiestas de nobis
et nos de de Vestra Maiestate sciemus quam tum
quamvis die progrediendum, ubi subsistendum, ne unus
exercitus longe praecedat alterum, sed uno quasi
agmine facto, tribus exercitibus totam Poloniam ex-
undantes, ita progrediemur, ut si alicubi locorum

aliquis Polonicus exercitus se videndum obtulit simul
et semel eum circumdare possimus, quod neque
Rex neque eius aurigae manus nostras effugiet.
Si casu Rex deleto penitus exercitu alienetur, quaeren-
dus erit, si evaserit et ad exteras nationes turpiter
fugerit, Sigismundus Rakoci Principis Transsylvaniae
germanus, ad fines Poloniae iam nostrum expecta-
bit adventum ut fugiente vel capto rege ad capes-
sendam coronam tantum cum quinque aut sex
millibus ad me properabit ex condicta mea. Verum
haec meliori successu iuxta temporis circumstan-
tias et conspirationem animorum accident quam
ut litteris aut vel nuntiis declarari possent.
Tabibus saepe missis litteris in tantum movit Chanum
ut undequaque collectis Scithis, castra sua iam in
campestribus metari iusserit et sua in persona
adesse velit iuxta dispositionem Chmielnicii qui
ad Ottomanicam quoque Portam saepe legatos mi-
sit Turcas eodem argumento quo et Tartaros ter-
ruit, nunc autem adesse tempus attestando, quos
superbissima gens Polonorum subiceretur quia
maxima inter eos esset et Regem dissensio et Ko-
zaci iam Polonorum imperium amplius ferre no-
lunt potiusque Turcis quam Polonis subesse cu-
piunt. Haec et his deteriora per pluteas Kozako-
rum audacia proclamabat, quorum postulata
huius modi erant: Nos Kozaci Scithyus aucti
copiis Poloniam igni ferroque vastabimus Regem
et totam Nobilitatem Turcis et Tartaris trademus
Porta autem Otthomanica solum faciat, ut terrestri
itinere mittat exercitum qui post tinim nos
sequatur, castella arces et civitates occupet occu-
patasque suis militibus firmet. Hoc si Turca

Kozacis suppetias ferendo praestabit Kozaci quoque
victis et deletis Polonis contra Venetos terra marique
pugnabunt. Placuit hoc Turcis, qui legatos non
sine muneribus cum tali dimiserunt responso. Si
vos iuxta pacta feceritis, nos partibus vestris non
deerimus et vos ~~iuxta~~ intra patrocinium ~~pactarocinium~~ suscipimus
omneque auxilium spondemus. Hoc itaque se
habente iam sex Bassae ad Sillistrensem Bassam
cum grandi exercitu advenerunt, vocatis Tartaris;
parati et Turcae, sed illi Polonis cautiores, sciunt
enim per exploratores et ex Chmielnickii rela-
tione quo astu Regem Poloniae Chmielnicki
tractat, plane non fidunt illi sed occasione
uti videre prius volunt, utrum ille initium pu-
gnae et hostilitatis verae contra Polonos dederit.
Itaque ut arbitror non obscure sunt relata
si quis ulteriorem velit habere probationem
Kozaci, Tartari et Turcae probabunt, modo
parum expectet. Bono auce, vigilanti, experto,
formidabili hostibus opus est, summaque cele-
ritate ignoscat cui non arridebit haec mea
sincera relatio, persuasum sibi habeat, velim
non gratiam anticipando vel indignatio-
nem metuendo haec significare.
Unum mihi restare videtur, quod hucusque
non neglexi, ut pro Serenissima Maiestate
totaque Republica Deum orem, aliisque idem
pietatis officium commendem.

Datum ad pontum Euxinum 26 mai 1649

Joannes Gembakurta

Utopia Universala od Xcia. Jmpsi. Wty. Chrystusowego.

Jasnie Wielmoznemu Mci. Pnu. Senatorowi Dygnitarzowi
Koronnemu i wszystey w obec Historyi Chrystusowey odpowiedzialnemu
mu wielu Mciwi Pnu. i Bracia.

Długo przeglądając a długo na uspokojenie Oyczyzny in actu
usługi mojey Wmciom Mciwym Pnu. Bracij zostawałem
zatrwożony, gdy przy natarczywym Jchmci pieniactwie pokoju
Koronnego ouem rebellionis zostawała perkusya nadziei. Ale ta ne-
ma tu czas patrzeć affectibus afflictae fatalem tempora
i zamięsz Jmpsi. Wty. Chrystusowego ad sedandos praesentes motus
Nominacya contentus nie wiedząc nawet tylko cudzoziemskie bel-
lorum tempestates, tandem mnie milczenie Oyczyzny
lubo to z twardego serca zawiści studenom me, odbiyło się tu
i o swoiey do usługi Wmciom Mciwym Panom dobrowolney
posłudze. Wzięła ta Oyczyzna przy fide alligata Oyczyzna dobro
dziejstwo ciej pamiętności, wiedząc nabożnie, że ea mentis Mci
i Pospolitey Rzeczy pieć Wci. Wmciom miłym Mciwym Panom zawdzię-
czą prospolitego mocnia zażdane i z tego ja, jako zawsze optabam
salutis nostra causa, tak i teraz nie inney oprocz bazy reporando
eius, tylko ten aby mnie całemu nie odmowiono tylko jako ni-
ktory extra periculum będzie mniemał, ale restituendis cały
Rzpltey, o ktory Oyczyzna na powszechym Sejmie salubriter radzi te
restituenda a nie meta et animus. Kwapiąc się tedy wszelka exspla-
dać contra tot hostium molimina pomki, tu pisma jest deus,
refutes mihi rei argumenta, ut extrema pericula, extremis repri
muntur oribus, a tobo to jeszcze o troie ich wiadach nie Comitat
widzę jednak o pewnych niebezpieczeństwach, które pericul
mnich Mciwych Panów na pierwszy sprzęg te ochotę mogą
do ustawy Wmciom mnich Mciwych Panów aere compendo
czas marnowany pospieszno pomnieć zgrzeszy, abym ei Wmci
mci Mciwi pieniactwie miano uczynić Rzeczy pomnieć pacem Sejmu
hate et consilio Wgmnderbem bonus practicus a com-
mentor se mnie do tey nadzieiey pomnienia, ut
ciej za mnie pro Castellanatus o pozadne wginnym uczyn-

i innym WM. Mciwym panom ad sumenda arma more maiorum invitamus

byli do namówienia. Zaś czasu generalnego popisu
tak by nam w gotowości bydź potrzeba i sporządzenia pułków
i obrania Rotmistrzów pro die 12 Junii do Wiśni gdzie ja praesto
labor. WM. Mciwych panów congressu, zjechać się raczyli,
żeby inclitum et nobile Województwa tego territorium gdy
da pan Bóg przy boku JKMci na koń wsiąść przyjdzie w po-
rządku i gotowości exemplo praeat caeteris wysoką imienia
swego sławą. Do czego i ja pro mea exigua opera WMciom moim
Mciwym Panom dopomoc, i lubo lacessitus, vires moje wszyst-
kie applicare do usług zostaję gotów. Uprzejmie zatym etc.
Dan w Jarosławiu 30 Maja 1649 r.

Hieronim Michał Korybut

Rpis Ossol. 225 s. 223

Wiadomość z obu stron od dnia 2 Sept 30 maja 1649.
Pompta do Warszawy 17 czerwca.

Pertaniec Kasztelan Sie. pomykiem z Krzyżem 27 maja z tą wiadomością iż Kan Krymski z ordami swemi koniecznie 20 maja ruszyć się ma z Krzyżem do Chmielnickiego, który za groźbą do siebie wrócić proponuje, iż Król polski przez pierwsze sentencje o pokój prosi a on pewnie na to żadne swiadectwo nie da, tylko ubezpieczenie polskich posłów pokój wtedy nie zdziałamy a potem tak na polski rozkaz dla, aby ich radzieństwo mieszkali i zawsze ich wygubić. Ten pertaniec kasztelan 16 dni przy dworze Kozackim za Krzyżem bawiąc powiada, iż 16 pertan jeden za drugim przybyłych do Kana wołiczkiego, gdy, aby się jako najprędzej ruszył, twierdzili to pewne mieć, że jako żywo o pokojach o pokoju nie myśli tylko do dnia z niemi o walce rozpoczęcia. Drugiego zaś dnia po tym pertańcu 1/2 28 maja przybył list od Sefardyja Bratysławskiego, wielkiego Kozackiego kasztelana Kan., w którym oznajmuje, iż Kan jeszcze 20 czerwca nie ruszył się, to go ta wiadomość zdenta, że pertanie cara moskiewskiego z upominkami do niego jach i Kozaka jeni z Krzyżem, gdzie którym miał się jeszcze zatrzymać za tydzień jeden, albo za 12 dni najdalej a potem infalibiliter ruszyć się mi, co consilio, aby cesarz wiedział z Moskwą jaśnie koronna wojować. Jeszcze Rakuszan przynajmniej ten domem od Chmielnickiego przybyłe 25 do Kana, gdzie pokarmiony tylko zaraz odjechał. Z takim przybyciem rozpoczęcie do pana swego jechał, aby Zygmunt Rakuszy do Mundkamu jechał, tam magdeburt pokój Chmielnickiego z Potockimi w polskiej nie pojechał i wojsko polskie ruszenie. Dopiero Chmielnicki nie do wojny parł, aby chciał tylko w 5000 wojsk wcześ do polski co prędzej, aby go do Krakowa wprowadził i za stolicy królestwa polskiego podjadł. Tak wiadomość ten pertaniec wyprawiał, ale Bóg dysponuje kędzi. 30 maja o pertaniec przybyciu do Lubelskiego Hałamiec Chrzanowski, iż Mucienat Bratysławski wielkiego zastawienia i za jego miejsce na sukcesora Marszałek Aga.

Rząd Ossol 225 k 225.

Contenta Propositiej JKM uczynionej na Convocacyi (raczej Consulta) Warszawie przez Kanclerza Kor. 1 Lutego 1649.

1.) Przy contestacyi starania boni publici JKM proponował JKM, jeżeli expedit i quibus medit prolongować armistitium z tym Rebellizantem.

2) Jeżeli i quo metodo rugi mojem polopolitego rozumienia, które dotąd częścią ex respectu tu intrantur undique nieprzyjacielskich sąsiadów aviditatis (jako Moskale, Szwedzi, Rekoczy, żeby sub tempus absentiae nie chcieli uti opportunitate zamysłów swoich) jest zatrzymane, częścią dla tego, żeby pozostali doma servi: eadem occasione ductu Chmielnickiego Paria nie chcieli attentare; a najbardziej dla tego, że przed wyjściem tuwiej wiele zwykłej generalitas praecedere consilia, do których WWMM teraz convocavit JKM. ex frequentia, która ścisłość nasza i tak nazbyt patitur periculum, które i sejmikiem exclusit solitam wolną prawą incidentiam dla dyskonalonego wszystkich wojewodztw i powiatów ~~[illegible]~~ obwieszczenia.

3) Jeżeli expedit do poczty, do Tatar, do innych sąsiadów wyprawić legatów, Mag. Dempt. i difficultas takowych osób, któreby ex dignitate Rzptej tę funkcyę mogli odprawić.

4) Trybunału limitacyę kiedy ma być i jeżeli ma być, to a communi motu musi dependere.

5) Quo securitate et dignitate ma się rugi JKM osobą swą i kiedy, czy oraz z propolitem rozumieniem, czy subsecutive, czy anticipative.

Te wszystkie punkta matuciori ~~[illegible]~~ deliberatione in feriam sextam PP senatorom dane a tym punktu: Honwalda jego pułku, ratione zwyczajnej regimentarzem prowincyi ze Skarbu, ratione assekuracyi pana podskarbiego ze summą in restaurationem Kamieńca wydanej, dziś skończono zgodnie.

Rzeź Ossol 225 k. 220. Propozycyę tę obszerniej podane w Michał. Ks. pana Str. 399.

Kopia listu do JMpana Starosty Krakowskiego
pisanego w Jarosławiu 5 Juni — 1649.

Pan Wda. Brasti z panią Wdziną sam mieszka w Jarosławiu
in casum nawałnego nieboprzeszkodzenia wielgich do Kamieńca
Pan Starosta Kalinski wybiera się do Pana Wojewodzinego dla
dostania pieniędzy wtrzy, i Pana Wdzie Ruskiemu. Pan Wda.
sam czyta uniwersały do grodów wszystkich Woiewodztwa Ruskiego
nadwarzył dzień 12 Juni pod Wiśnią zeby się do securitatem Woiewodztwa
swego naradzili. — O Tatarach wyszła ta wiadomość od Pana Wdzy Ruskiego
wiadomości, jakoby się Tatarowie mieli wrócić, albo podobieństwo
do tego nie mass, że jednak fama do Wiśnią tamtą ludzie
i mniej to bydź że się in proximo itinere zabawili. Ktoreś wasmość
aby tamo w tak dalszy drogę dobre podpadli. Co zapewne słychać
że z Wołynia za pośredniejsi Tatarowie nie wyszli. Chmielowy nasz
mitkowy Tatarzyn pod pilną dyspozycją, dwudziestu moczno tarzidzą
że się ich niepodobna dać do pewni dysponuje aż koniu dobrze
wypasą. W Pawłowie przyjmano dwóch Tatarzyn zbiegłych tureckiego
posła, ne desirions pray nimi nicmało listow Chmielnickiego. —
Jechał tamo dwaj Węgrowie do Wdzy Ruskiego pisać Pawłowskie odwał
wali się do pana Starosty Kalinskiego. Niedawno z nich pie-
drugo pan Wda w Dzisiu sam odprawił, drugiego z sobą przywiózł
do Jarosławia, wiec tam o tym gotka się wiedzieć z jakiego punktu
mentu. Rakoczy ma wygodzić panu Wdzie Ruskiemu, i ludzie
potrzebuje tu do Dnieprow przyjść do pana Wdzy miał nie mało
kłopotu, niedzielę jeszcze w jakiej materyi, nie wiadomo ani tam
traktuje. Pan Baranowski hinlody pisał do Węgrow
z wojenne, prosił o Węgrzyn i tamo swego kazał trzymać od
Wojska Litewskiego.

Pan Schill Protazowy na pośredniejszych przysłał się Chmiel
nicki Hasał Illustrissimo posłuchanie, potrzebuje się we 40000 Wojska
pod Krakowskim Kamieńcem, zahasał mu cesat mały ch pozwolił
jeno jeho najpotrzebniejsze.

Kopia Oppol 225 k 224.

6 czerwca 1649

Confectaty pertanet [illegible] Jerzy Iwie. Dzierżkiego pułkownika wendeńskiego Jmpcis generała krakowskiego (który list zamieszczony w Acta Grab. chron. Lipsk. II str. 40)

Spisek z pomiędzy Jmcią Panem Turkowskim z Marcinem Zaszczyckim. — Jo Turkowski, który dobrowolnie do Niedzielska przyszedł, to pewna rzecz pomieszkiwał, że Chmiel w Jmpcia w Lutyni, trzecia rzeczy, siedział w Kamieniu w dniu wtorkowy 28 maja w gdzie najedzawszy Kozacy i w tego papier siadłszy a stolec stojącem te słowa niemieckie: iż wypowiedzieli się z pułku ostatniego 300 z Miedzichem pułkownikiem pod nazwą Constantinowie, a chcieli mieć pięć dział: a dopiero od Niedzielska pięć, też to nazwy nazwiska chcieli się; w Niedzielsku siedzieli a jak od pułku 8 januarowie: pułk Stopkowi, Fedorowicza, Olexandrowskiego, Mirskiego, Jakimowi, co nie Jankowicza miejsca nastawa i nazwy się rozchodzili za pierwszego pułku; jedna pułku mają stać. Chmiel Jan Turkowski powiedział, iż w stolcu z Kozy przyjechał artemik od Chmiela; stoprat nazwisk: iż się pan sam do rokowania pana Chmiela (sic) aby jednego Katolika aby i innowia Katolickiego nieznamenitego, który zemem pewnie wydawał: Katolicki; do jednego domu Kozat ich zgonie, gdzie mieszkał ich 3 a stolec nie wiem co się z nimi stało abowiem sam odjechał pewnej strony, ale [illegible] Pan Turkowski powiedział, żem to słyszał w Kalisz kiedy [illegible] ze Jan Chmielnicki ma się wyrazić zawsze wstępowy w pięć pułków, z których jest 3 ordy z jako orda nie ma się [illegible] Bar, drugie czerwone Kalisz ma z Chmielnic z trzecia ordy i z pancerzami srebrnemi na Wrocław ku Kamieniu podobnemi obiecuje [illegible] pewnych bij 40000.

Marcina Zaszczyckiego pewnie. — M. Zaszczycki, dopytał Lubinski Jo powiedział, iż dopiero pod Chrystianem zielonem Kozacy powiedzieli się wiecznej, który wyszedł z pułku ostatniego wojska Miedzichowego wzięli na 200 koni do Lutyni, którym nie mieszka nie stoprat tylko ze dla najazdu przyjechali na 200 koni aby jeszcze z Niedzichowa

Crac. 1649 8 maja

gest w Archiwum Koronnym Metryka tom III K 226 – karta 8 marca 1649 powinien.

373

Kopia listu Cara moskiewskiego do JKMci pana miłościwego pogwarzenia.

pogwarzenia. Ku czemu W[aszmo]ściom MCM[ościom] my brat nasz K[rólewski] W[ielmożno]ść W[ielmożnie] W[ielmożnie] gorąco mego pana Karola Metodiego starosty elmetskiego zalecamy wiarę z W[ielmożnemi] W[ielmożnościami] swymi W[aszmościami] MCM[ościami] tego naszego gońca wskazawszy powiązać; i do widzenia się z nami powiązali; posłów i W[ielmożnych] W[ielmożnych] rezydentów. A w tej wiary braterskiej zaufaniu o powstawieniu brata naszego W[ielmożnego] W[aszmościa] K[rólewskiej] M[iłości] W[ielmożnej] i o wszym brata naszego W[aszmościa] na koronę polską i W[ielkie] X[ięstwo] L[itewskie] i co z temi my brat nasz chcemy być w braterskim związku i powiązaniu pisać obszernieyszych braterskich [illegible] tego naszego ego M[ości] C[esarskiego] M[iłościwego] posłańca W[ielmożnych] W[aszmościów] prosimy. I wiary W[aszmościom] MCM[ościom] słowu o powstawieniu brata naszego w protestowanej pomiędzy N[aszą] M[iłością] K[rólewską] a N[aszą] K[rólewską] M[iłością], że na stolicę panowania swego królem polskim i W[ielkim] X[ięciem] L[itewskim] zostać królem polskim i W[ielkim] X[ięciem] L[itewskim], i my W[aszmościom] MCM[ościom] brata naszego W[aszmościa] na wszelki [illegible] protestacyami i oświadczeniu [illegible] i nieprzepuszczonego odrobiem ku nam W[aszmościom] MCM[ościom] wszelki brata naszego W[aszmościa] wielkich potrzebnych punktów pogwarzenia pogwarzenie. I my W[aszmościom] MCM[ościom] słowu o powstawieniu brata naszego w protestowanej pomiędzy N[aszą] M[iłością] K[rólewską] a N[aszą] K[rólewską] M[iłością], że na stolicę panowania swego

Z listu Pana Starosty Krakowskiego pisanego do Warszawy 9 Juni 1649.

Od naszej węgierskiej ściany nie jest ~~w~~ vanus metus bo i Rakocego postowie często się do różnych Panów przejeżdżają i vires jego nie są contemnendę, które w krótkim czasie augere mogą, zeczem gdyby nas imparatos et omni praesidio orbatos chciał aggredi, niewiem, ~~na~~ jakobychmy się zdobyli resistencyą. P. Wda Ruski złożył jakiś zjazd uniwersałami swemi publikowanymi pod Wiśnią pro 12 Juni. Jeśli exemplum jego sequentur drudzy Panowie Wojewodowie, zaprawdę będzie miał dosyć dwór tyra, kiedy ich nie chciano ruszyć wiciami, że się oni sami proprio impulsu ruszą, gdyż się szlachcie bardzo chce do kupy.

Popisało się Województwo ruskie jako mają być in armis gotowymi z dobrymi orężami i końmi znalazło się do boju 200000(?) (zapewne 2000. Red.) Który przy Xciu Panu Wojewodzie ruskim za ruszeniem się Króla JMci virilem stawać będą. —

(Ten drugi ustęp jest niewątpliwie dopisek tego który treść listu Starosty Krakowskiego pozytał) Red. —)

Rpus Offol. 225 K. 224.

10 Czerwca 1649

377

Pierwsze Exemplarz.

Wota Rzpltej do Jana Kazimierza Króla.

Sobie speculacyi i dowcip rady, to [illegible] fabrykowanie argumentami, gdy exitus acta probat. Lubo w kościele Bożym nic nowego nie mogło [illegible] zamierzonego, dobrze to taka Boża rzecz nie zawodzi, chociaż przeze zwłokę: a skutkowie W. K. M. mogą mieć obfite, nie tylko winne, jako cząsty jeszcze i zawsze[illegible] pożytki nowy tytuły, gdyby w to pora, która nam obecna jest, popadła, i jeszcze zdatna do tej, to zawsze zawsze do mogła. Ale podług mi się W. K. M. wydaje confidencya w Bożym miłosierdziu, nie mniej szczera, prudencya et desiderata obrona ojczyzny [illegible] i wstępu Boga, to wszystko, co się pomiędzy mieszkańcami, a mieszkańcami Ojczyzny, [illegible] Hospicium a [illegible] zostaje zwarcheństwo tego [illegible] [illegible] [illegible]

a być intentus z Collegami memi ne reflexis i recollectis Chmielnickiego, jeśli mu się da, Bóg a że to in mistico co ~~był~~ bywa in fisico corpore że krwi rozerwie się gorączka a ten człowiek który teraz francis correptus ad sanorem redditus mentem. Znam Brat mój Jacek Chorąży, aby przy funkcyi Komisarskiej nieopuścił i tej powinności, która tam jest obowiązany, jeśli tam ~~[illegible]~~ notitia priori upamiętanie przyjdzie aby mi dawał znać, prosperat pod szczęśliwy regiment Wmpana, chorągiew swoją i moją chorągiew do ostatniej ojczyzny z własnej ochoty consecratam prowadzi. Przy tejże chorągwi mojej ordynowałem pocztę, abym w każdym tygodniu mógł mieć dwóch posłańców do felici progressu Wmpana ... która consecrat ojczyznie wywyższy i przy pobłogosławieniu p. Bóg victoriis i triumfami, którą się i ja czastka będę, gdy i rodzony mój i ta garstka ludzi moich w Stopie regimentu szczęśliwego Wmpana zostawać będzie. Mnie zaś że z woli swej Stej p. Bóg skalecznym mieć chciał, pod ten czas przeczynam odbiór i już do zgody, jeśli ja p. Bóg mieć zechce prowadzić się każę. Tem tedy teraz pisaniem mojem kończę mój zacny kasztelanie i kochany bracie, a zawsze chciej pokoju, sic bene cedet opus. Radź zatem Wmpanem i bratem a ja też Wmpanu życzliwym zostaję bratem

10 Juny z Jarosławia 1649.

Rus. Ossol. 225 k. 227.

Rkps Bibl. Czartoryskich N. 379
str. 50

Z Warszawy. 2 sierpnia 1645

Tandem post multas confusiones stanęła wczoraj wieczór conclusia konwokaty na której co stanęło, potem. Potwierdziła się wczoraj nowina o Połonnem, w którym bardzo wiele poginęło ludzi 22 Julii, zamek przez zdradę obsidiariorum wydany, których tam było 1200 piechoty i draganów P. Starosty Sądeckiego. Krom miejskich dział było na samym zamku dział 60, prochu, kul, wszystkiej municyi i żywności dostatek, dla tego też tam bardzo wiele szlachty zniosło się było, których wszystkich wyscinano, a dzieci małe wpół przecinali. Poszli ztamtąd pod Włodzimierz, ale znowu powiadają że do tych czas są jedni po de Lwowem a drudzy niedaleko Lublina, bo Włodzimierz tylko 15 mil od Lublina. Chorągiew jedna powiatu lubelskiego, ryszyła się była ku obozowi i pojjachawszy pod Sokal stanęli

W jednej wsi, którą chłopstwo rozgromiło, dwoch towarzyszów i kilkunastu pachołków zabiwszy. Zacrem conclusum, żeby się tu za Wisłą koło Kazimierza gdzie wszystkie chorągwie powiatowe sciągały, żeby zgromadzić się do obozu dla chłopstwa i dla Kozaków, żeby ich po jednej nie znosić.

Cr 576 P I

13/czerwca 1649

Kopia listu O. Bazylianina Rzeckiego do Jmpena Woj. Kijowskiego

Za taskę Kijowskiego ni za mottiwami Mnicho wszystkich przy-
mnie mię Pan Bog znowu do Nowey swoiey Mnichowi Obrawy
list Jam Pomilostiwemu miorchałem na Rechrynie, orchałem
rospanow, ktorego mi otrzymał, potym wiedziałem ię Hetman woyska
s Drogy z Armaty i z Obz na Jegulec, dopiero powziełem narad
mieroslowy bydz do pobiegowego Hetmanskiego. Bodzo wszych pobie-
no spey mnie do Armaty, Orlad, ktora byta spey hormach, pobyt
potto Drugich potpisano. Towarzysz P. Balecki upominał ię bron
i prosiłał swey Xsi, spey tym upominaniu ię Drotsto mnie ię
Hetmana, ottotk obchodami bito i zawiazowano go do gro-
pod Pieczkowy, ja widzac taky exces powiedzy, powiedzono swey Pan
abym mogł mnie jaki rospan do Wm. Mm. Pana napominata mnie
i powiedz abym ię nie marakał i rozmow jirzeli chcesz być całym
jidzie jako mowisz: Powiedzono wciadzey na kin mnowatem ojciadzie
nowy, tamcie mnie na gromi tu ktory mnie obchował i dał mi
nawarth Hetmanowi Kiemiewiczowi, tam iem bespiet podjechał
s Monastew Michałowskiego Opiekał ię s Drogy bu Białogrodzie
a tam zastać pitowano na przyjazd mnie, ktorego (rozmnożę
iem ja z jat) srzmowo i sabito, smaczego przywiezono do
Monastewu. Ja widzac ię nie mogł bych przyjazd inakszego
pieczeństwa po łasach zabiwalem do Hewery. Pulki Kozackie
silne przeparowiały ię za Dniepr od trech niedzie
za Dniepr
ze Kijowa na gotowy za Hetmanem w pole
tego pewnie Wm. Panow powiedzieć mi ucznieni z Jegulca
mszywszy ię kazdy precz czy nad Buchin czeka, czy bu Pa-
wotszy, czy bu Dniestrowi, ty tho to pewna ię ię jak mszył
s Obz, ktora spey mnie przyszła, tray Siedziele po Orzeh-
holiym w Rzeszek. Polon naszym po odjezdzie swoim za-
kazał aby czyje pieniądze w Rechrynie zostały wszystko
to powiem wotnie Wm. Mm. Panu Ja Kijowie ewadzia
bytto o okolicie, nikt chyzanki ich, pasiach, dwiwiach, kwiciach, po kotrych zawsze
bydz wszystkich Dniepr pow przestrzeniu, Hewiedy wszey ekie

próbamowano Nasi Ojcowie pod strachem. Pułków cztery pasto-
nowiono pod Łoczowem na Zachodzie. Moskiewskiego Posła
wielce wencerowali i ~~[illegible]~~ głosy takowe że mu wszystek Siewierz
obiecuje, z kąd się pomocy spodziewa a mianowicie z Dunców.
Poseł też Węgierski w wielkim poszanowaniu był i Tryumfal-
nie wyprowadzony był. Ordzie pozwolono koczowiska koło
Rudaka, dla bliskiego sprowadzenia prowiantu. W Krajach
samtych i Cerkwiach Króla nie masz i inszej władzy nie
słuchać oprócz Hetmana, z Wojskiem Zaporoskiem
Ostatek do ustnej rozmowy. Dan w Roszczy d. 13 Junii 1649 r.

Repis Oppt 225 k. 223/2

Punkt listu Jana Wojewody wileńskiego z Wilna 16 lipca 1649

A to Pan Bóg naszemu wojsku litewskiemu pobłogosławił, bo X. hetman z wojskiem naszem pod Piotrkowicami na błoniu 28000 kozaków położył i potopił w Przypeci; tak, iż ledwo 5000 uciekło, którzy się obsiekli na jednej wyspie za Przypecią, których nasi oblegli i nadzieję w Pańskiego, iż głodem wyzuwa i wyliją. Naszych było pół 2000 ale tak ta gra umie, bez kozery nie umie. Dobrze odpędzają granice Xtwa litewskiego i Pana i dalej raz szczęście. Trzymał się sądu, bóżny tu z łaski Bożej bezpieczni. 14 lipca popis był, było wszystkich pod 2000 szlachty samej krom sług i pacholików. Jam stawił kozaków 120 drogami 60 piechotą 200 i sam popisawszy z Chorążym prowadziłem konno do miasta Chorągwie, czego wszystek powiat był wdzięczny i dziękowano mi solenniter.

Rząd Ossol. 225. k. 241/2

Dwudziesty Sept. Kuszenie do Nieświeskiego

Dwudziestego Sept. ten nam (pod Obarami in loco satis a natura et arte munito potrzymy) od mnóstwa Moskiewskiego ustawicznie obchodzone, obornymi do tego oraz (ac) fort. Bydlęcemi a zresztą zabiegi po wsiach i miastekach pustkowych, orszaq od Tatarów wyjęcia od samych Kozaków, ale te już za tydz Bodaj ustały). Nawarowali potwornie nasielkowi do otoczonego obozu nie przyjaciół, ale Wojska Komm impetuose hurtem mnie mnie, minnalo chłopstwo rozbite do ostatnim Dzięgo pułkowego zupełna stratą. Pouczał pewien oficer otumanowi Nami nie mało bydła i wozów bardzo wiele, mimo napastnikach i mnych po tegumento od strzelających wujskich, ale ostatek za cudowną taktyką pana Boga nasz. i w tym nie odnosił pruchy? Decima septima July, Nihil Illi wujskowy wiadomości powzięmmy w Sulkowie o oblężeniu wojska pod Obozarem, mnoszt te wszystkim wojskiem swoim do Tolesnostawie, gdzie trochę zatrzymawszy się, die Vigesima secunda ejusdem stanął pod Zamościem, skąd Vigesima quarta eiusdem mszy się ku Szkłowu Gubernie, a stanął die 25 tamtejszego dnia pod Budkiem (7 mil za Zamościem) gdzie obóz in forma zatrzymawszy magna ..... Wojska pubiąc się przeciwnyjąc do obozu Obozowego tracie, Mamy wojsku wielką nadzieję, że pomoc Boża i mitwierdzi swego potężnością zamysły N. Illi, i tych Rebellirantów na pena Swego, na Ojczyznę i na samego Boga, bezemie wyzwanych postrzemie, a nam spokojnego potężnie udzielić. Hoc nos tuncae in tumore et timore quamvis salutem mostram. Illustrissimi universalne trzecie wiele i pisk po Województach i prowincjach naszych publikowane, a dnia wczorajszego Województwo Bełzkie do Troiła Illi powybyło. Wczoraj dalszego zdrowia nadchodzi, naszych dumieniu ornate, a siemia Chanuka i przemysłka zamku przemyskiego i Samborskiego od naszego Wojewódzkich bronić chcą, i już po Cesarza do Troiła Illi expedati, wątpię jednak aby on otrzymać mogli. Województwo Podolskie już do drugiego roku in armis stoi. Do którego wczoraj listy królewskie przyszły, naponiminając, aby omni praesidia mocna do boku J. Kill. przybywali. Myślą że się spodziewa Chmielnickie mając wiadomość o przeciwieniu się W. Illi w tę stronę, wszystkie Pp w powiecie sobotę i niedziele tego 24 et 25 procenty et omnibus et ultimis viribus suis mobra

aggredi, i o obóz kusić się ostateczny raz. Dnia dzisiejszego fama tulit, ~~[illegible]~~ incerto tamen authore, że w niedziele w ostatnim sztumie swoim, bardzo wiele hultajstwa swego stracili, a zatym już się od obozu naszego odemknął. Daj Panie Boże aby się ta nowina potwierdziła. I o tym oznajmuję WMMP że pewnych języków dostawszy, dowiedzieliśmy się że przy Kozakach nie ma być wiele Tatarów na ten czas, spodziewając się jednak że ich sam Han in persona sua posiłkować będzie. Haec apud nos geruntur et sparguntur a my niebożęta inter spem et metum. Zcollocati zmiłowania Pańskiego oczekiwamy. Nieomieszkam napotym oznajmić WM. MM. P. wkolwiek nowego przypadnie, a daj P. Boże aby wesołe i pocieszne nastąpiły wieści. Pewienem tego przytym że WMć. z łaski swojej wzajemnie mi oznajmić będziesz raczył wkolwiek w Małej Polsce będzie godnego do wiedzenia; tu u nas udano, że u Beszkety (sic) ..... wojsko Rakoczego popis swój odprawowały i w pobliższe wsi koronne zabiegi czyniły. Zalecam etc.

Confessaty wieczniu nalezace do relacyi woiewodztwa port Liporowa 21 Lipca 1649. wydzielaiacy sie w Kasztelanie dobrzyńskim ode Lgie Jaruzela Radziwiłła Wł. 316. i w Metr. Offic. 225 K. 246.

1. Cuffsatu wieczniu w potrzebie pojmowaniu dzialnica z port Owrucz ze wsi Lindkowic na Imie Jana Nieumierzichiego, klory pisanem był w punkcie woiewodztwa Jana Bonisacki tes dzialnica z wojewodztwa kijowskiego — O Lisbie wojska Koronskiego do Litwy portuiacego (powiata) ze w punkcie Kijowskim Lisi komunikie 10000 lisb. komunikuje, klory sam Krzyszewski poszpowiadał. Do tego punktu powytuiemy lud Rzeczpospolitej, klory pod widokiem chorzyi: Lisi 2000 a staroscin sied wisni jest Swidnicki Stanisławski, poprzednio rodzaiu z Rzeczycka. — Dwa z punktu woiewodztwa Jana Brzuzaki: w klorym jest 3000 komunik 500 pieszych — Trzeci punkt Hospar Wolsky w klorym 1500 komunik 500 pieszych, z klorych pozostaie rozmaicie, klore do przymierzenia do Rzeczpospolitej kilka tysiecy tatarow. O punktu Czernichowskim, klory za Swiętym Lisy powiedział, ze Lisy ok. ze 10000 —

O Krzyszewskim (powiedział), ze on Letkiewicz wrocił od Tatar z wykupieniu za 1000 Talarow do Chmielnickiego z wiadomością, co nam wrazem odsiaze nie trzeba za z wiadomością wystarczy ale i punktowniczem Kijowskim i Litewskim do wszystkim do Lisby pomawianem wczesnie — Ten Krzyszewski powinien do Bohia obu tysiecy 10 z punktem swoim a punkt owrucki tysiecznem pod nim — Napowiedz na Rzeczycze (zdaie prawidlowo wszyscy wtrzeba port 1000 Lisy) chciał udawac, ale klorzy wiedz powtorzy do Chmielnickiego, ze z obrzu wszyscy i wiedz kazdy Rzeczycza wszystkich, a drugie cale potrzeby wypracowane pod nich; wreszcie z w wielu od Rzeczycza wszystkich, ze rozpowiadaiacy tamze, ze wszystkim tak wielu ludzi, klorzy miast nad wszystkim obrzu w wszystkim ludzi. Lisi ze 600 koni pozostaie, nasz komunikie chcesz odkupowaniem staremu obrzu wszystkim i wie wreszcie ze wszelkim do tabioru swego. Starszym wszystkim nie rozdzie nie wszystkim, ze wszelkie bez pieli Tatarow od Chmiela nie pozwala, klorzy z powodu wszystkim; 3000 koniow, ale klorzy obrzu pozwala wszystkim ich wszystkim, zeby w wszystkim rozkazu — ze z pozwalaiacy wszystkim ich wszystkim, te rozdzie, pozwalaiacy kilka pieluchow z obrzu wszystkim, klorzy po tamze pieli: i do wszystkim pozwalaiacy a nie potrzebuie wszystkim pozwalaiacy pieszych, ze ludzi nie do wszystkim do tabioru swego. — O punktu Kijowskim, klorzy z Kijowa: Chmielnik wszystkim Kijowskim do Krzyszewskiego pisał, ze ostatni punkt, ilko ucieka, wszystkim, aby był cały i wszystkim pozwalaiacy ich do Wł. nie wszystko jak: Korona, gdy obligat jest Xcia Wiśniowieckiego i p. Firlejo, klory potrzebuiem (Moskwie wszystkim) a ze tym wszystkim wszystkim pod potrzeb Koronie wszystkim i Litwie wszystkim. Jeden tego list pod Chorzowem do tego punktu stanu Kalendarz. Mowił tu pisan wszystkim klory potrzebuie i kopie listow Chmiela, z klorych co potwierdzaiac pozwalaiacy ich.

2) Mikołaj Brzuzaka z punktu woiewodztwa, pisan ostry, punktowniczy, dzialnica pozwalaiacy, bez stopiony punktowniczy: wes wszystkim zgodzi ze z pierwszym Jeden Lisb wszystkim wiesz Lisy, bo: z w punktu Kijowskim 15, w punktu wszystkim 6, w punktu Kotzky 8, w punktu wszystkim pozwalaiacy 10 Lisy.

jak jemy nim pomoc bratem jego, pasterkowskiem. Kontynuuje odprowadzony
pułkownik radziejowskiego postawy pogrzebu.

Dnia 11 sierpnia. A. wyjechał z Tykocin i Tykocin ab o bitwie ich nie wie.
Armaty; pomoc: Hijma spotkiwszy z pewnie.

W Bolimach we Armaty 6 p. bakanie: z hetmanem z Kamyk: -
Czernichowa nastepuje, oczekuje, jego Mości Wojewodzi do obozu Gł. idzie,
Zostawił M. Chart ustalla.

Odpoczynku minutowe wielkie do nich idzie ze wszystkich stron dostrzegły,
dwa idą nie zaczepiają. —

Pani wszystkie wiernienie z pasterkowskiego, niemiłego i czernichowskiego,
którzy jest pan 50 i kilka, bez towarzyszy, tylko w kilku wojska variant,
jakoż i sam Wojewodzki zaczęto pasterkowskiego znalezionego
pasterkowej, secret, że z 1800 wyjechał z miejsca ale w wiru bardzo nie pogrzebacz
a do niego odpoczynku, ale wielkiej wszystkich miast nie ma. —

Wiś i bardzo wiernienie, którzy nie po pogromie w Czechach zapadłych i
w nich niedziałających; pogromy, pobiedy pomocy, pomarłych, Pi pomarłych,
w nie attamowani, affantis, szkolnych zginęło z którymi niedziałowych
w zaciągu i talonach, które za wystawieniem wszystkich pomocy, gmoth sami,
co i po mistrzach gotów za tydzień miejscach czasu dobra. A ocenie Chart stracony
wkrótce tych co potrwale 4000.

Of Jasło Trochanowska, attaman ostry Sadownicki, z pasterkowskiego
pułkownika radziejowskiego, który pomoc bez pasterkowskiego w Rzeczypy, pomocnicy,
w po wielkie Morzyn i Potomskie boja do wojska wojsk. pomoc do
pasterkowskiego stoi wypomnieć go wiadomości z pułkownikiem ich Tykocin
bez bata, w kiedy pod ten pasterkowski, oni bo pomocnicy pomocnicy
wojsk, zaczęli pomoc w ich wiosy na 3000 z Koronnych. Autonom Mark,
i Konstytucja. W takowe pasterkowskiego z Mackowicz wstali z pomocy bardzo, którzy
wszystkich stanów 6000. pasterkowskiego Tykocin na 1 Chmiela wodzu, aby
wiosna pomocnicy pomocnicy Dniepr. Bonnet.

W takowe w wojsk 3 dniach, takowe kilkadziesiąt, pomocnicy pisz tatarzych
z wkrótce i z wodzy kapitanych. Kapcy z Mackowicz pomocnicy do
ich Pabiak i gromadzi, z Hrabiany cudz wojsk korespondencje, którzy
na bit 4000 na bronie o wsi pod Czernich pomoc w którym obozie
obwieścił w 4 tam zaraz. — O zgromadzeniu w takowe w nich trudno. —
Tykocin z korespondencji 90 kilka wiernienie wtyk pasterkowskiego wsi Pol. —

W dniu 5 Ignacego 31 Dzień wdzięk odwagi Wojewodzki pułkownik
Kijowski z czernichowskiego, czernichowskiego na 30000 w obu wojsk
gdzie w tamtej bez, bo wtyk obozy a z nich czynnych klasek, którzy wtyk
8000 i wtyk bo w 3 stron Nowogródzkie, obozach w Dniepr pomoc wtyk
pomoc co sami pasterkowskiego na 3000 i wtyk. A wtyk pułk. Kitowskiego z pod
Chorym bohaterskiego wtyk, pułk. Chodorowskiego pomocnicy pasterkowskiego
pułk. ... z pod Chorym dowodzi wtyk, pułk Bartoszkiewicz pasterkowskiego z pod.
Chełm z pod wiosny Chorym na tamtej bez ominął zginęło. Wtyk dwie 4
bardzo. Kwit 4, pomoc w Borzytach — sami bo — z obu wiosy i Chorym Mazury wielki wstrzymały
bardzo. Kwit 4, pomoc w Borzytach — sami bo — z obu wiosy i Chorym Mazury wielki wstrzymały
wojsk. pasterkowskiego pułkownik Wojewodzki Litwa: i Chorym Chartu pasterkowskiego wiosny z dniem.
w wojsk. pasterkowskiego pułkownik Wojewodzki Litwa: i Chorym Chartu pasterkowskiego wiosny z dniem.
Na wszystkich znalezionych do obozu pomocniczej pomocnicy znalezione bitwy do wszystkich Mar
w Kotle dni obozu pasterkowskiego w wsi, kotle wtyk pomoc a dwie na w tak. To kilkadziesiąt pasterkowskiego
stanął jako w Borzytach dwie w wiosy. Hetmanowie w nich bom pasterkowskiego. Komendantkowi pomoc tak pułk
za Dniepr w Dniepr i Dniepr w wiosy w wiosy dobrze wtyk pomoc pułkownik pułkownik pułkownik Kijowski
pod Chorym, pomoc Chorym wielkopolskie w nich Chojnickiego dobrze. Wtyk z wielkiej wsi Tarnobrzeg pomoc
w wiosy Chełmca wtyczce, 30 Dzień pomoc pułkownik i wtyk 40 wtyk wyjechał. —

Rosj Hist. 225 k. 279.

Papiez. Offic. N. 2346 K. 45

a Lwowa 8 stycznia 1674

Dnia dwudziestego pierwszego tego Kwietnia do Krzeszowa

Już to czwarta kolei niedziela, jako urpalo nasze krotkie pod Obrazem Nayświętszey Panny Bożey Matki, nie może tak o sobie i pomiędzy sobą żadnej wiadomości, że ktory z mnieyszych bliskich Obrazu przyjeżdżają, rzepenie, idąc, że tu zaraz hilla ostatnia stracili, że nasi już do pojedzdzo odpadli, że celnieyszi do Zamku i do miasta uciekali, że jeszcze obsidionem literarie mogą, przez Nicdziel hilla. Pomadajcie, że Kwatermi samym już na tentymo mieyscu nastąpiły, że Tatarzy przy nich nie wielce, że urpallo Literatie rozmaite Nayświętszą w Sacramencie potrzebowały, bez Obrony postępuiąc. Był też tu u nas w tych dniach posłaniec od Hospodara Wołoskiego, który do Króla Jmci jadąc, to za pewne udawał, że Basza Oglaktrzyjski maiąc ostatecznie expedire od Porty, chce z urpallem swoim otoczyć w Ukrainę i ons Turki Ottomanici urzymić, a jako najprędzej na nie sam z prawdziwą fortecą wyciągnąć zdrowie. Pana Boga gorąco proszę potrzeba, aby on sam Pany Zamyski Nayświętszey Panny pomocnik pomnożać raczył, a nas circa antegnum statum et libertatem mostrare raczewał. Król Jmci potrzeby się obrony pod Sokalem nad nocią, do Ukrayo schodzą się pułkowe Wojewodztwa podolskiego, mnieyszego, a dobrych i odległych spodziewa się wkrotce. Nasza Xiemia Lwowska Dnia wczorajszego, za Kwyczeniami pospolitymi zwinięta się pomiędzy Jmci Panem Wojewodą Ruskim i Jmci Panem Hetmanem Koronnym, którzy pod mieszczanie Jmci Wojewody Ruskiego i Jmci Pana Hetmana Koronnego jako Nobilitatis principes, dwie army tego Equestris Ordinis stąd do Króla Jmci wyprawuią się. Bardzo nie wiele pospolitego się nazbyło, bo wielkie czeladzi Jmci w obozie pod Obrazem nie mało przy boku Króla Jmci mieszkających pozostaje. Do Krzyżtopola zabrano, gdzie po dwie dzieci tuppem servient pewnie. Pułk wołoski jazowy Mikuły pomadują Jmci Pan Jarmoliński, tu się jeszcze wydzierżawiony bawi chcąc Lwowa z wielką kwyrzycą i płaczem ubogich ludzi. W Sobotę przeszłą to jest ultima die Julij, Tatarowie i Kozacy do Bonerowa wpadli imperat, gdzie mieszczanie w obozie stanowszy razem się odstrzelwszy i bitwę zrabili. Bohemi dwie do nocne trabowali, i ludzi w nich kilkych pobrali, a Kozacele kilkadziesiąt nie wiele orłody pozmikli, co pobrane acta, quia domi nie zupełnie, stwierdzono do nich z Zamku Bonerowskiego pewnemi, nie wstawali stwierdzi i mieszczanie i nawzajemie ustępki niejakie uczynili. Ostatnie Kozacy Bonerowskiego, w którym wszystkich 18 ołtarzy do Detitionem odesłano, a oraz i o tym oznajmuję, że nasi obligowani już z mnie do Wodzia pisanego bakcyza. Jest tak jest albo nie, tego inad nie mamy wiadomości. Ale u nas

ze pewne rzeczy, że może Polacy podstępem się niepowinni, pod nie-
obie, i nad samym wałem Rzymu potoczył. Francuzi niektóre Rzymy
Romanów Kilku do Jaskowca jadących, Tatarzyn pod Bonisany
pobrali, a jeden urzędnik z pałkami odbił. Drożdża nasze rozmai-
jących Tatar Krakowskich jako i Tatarskich, że jednakie nie padają
się, gdyż jedni o Rzymie a drudzy powiadają, drudzy zaś kurdzą, że
go Francuz do tego czasu niemasz, oprócz tej Rady która przy Admini-
nielicznych w tamtych krajach rozmaita. Nasi obrzędy przystali
z pogaństwem zemsta do tej części nauczonej Rady, i przywiązują
Saturnowi aby się z Admirałtejstwa jako z jednym Kultejem i Rebel-
lantem nie mieszał, ale nasze przy Deputy naszej stale, i nasta-
pamiętali, że od dawnych czasów, jako się obecnie komunego kraj
lubiom teraz przez tak Rzeka dla pewnych przyczyn zatrzymano.
Przyszło potrzeba z kurkowicz i odpowiadane, że dla przyczyny, która
z Kozakami urządzenia ochc wszystkich, przy Deputy stale nie mogą.
Byli potrzeba Kozaki w Obozie w Kozla. Jeli. odbiegł od nieliczych
samierza mentu ob conviliii postanowienia i obiecujące parta Regius
sequi, ale i tym niebardzo ufać potrzeba, bóimy się fraudes
et dolos tego abuntowanego dla potrzeba ostatnim dornanabi. Wolf
Jelli ze wojskiem wojskiem swoim 8 Augusti stanął pod Bałtyn
Kamieniem, gmin do niepospolicie, i w tym tydzinie na
niego następnie chce kamienie, aby mógł obliczeniu stanowić,
który jeż do koni odpadli, i sami wcześni i drienczyni posami
ustępowani bydź pochwalili. Buczyna się prospektym moreniem
rzeczy wojewódzkich, nadchodzą i porty panicze do Dnia zbliża-
jące się ku Obozowi Króla Jelli. dnia 8 Augusti Dano mach Do
Chowa, że wojsko Rakowego na swoj granicy koronnej stanęło
powtorno do pretorianego pytaiąc przyczyny, dla którey by nad
pan stwem Wjelk. pomienione wiesnało się wojsko. Odpo-
wiedziano, że takie Tatarzy jako i Kozakow obawiają się, i dla
tego na pogranicach stanęli.

389 ~~377~~

Rpis Offol. N 2346 k. 47 w sierpniu (10.?) 1649.

Dwudziesty wtóry list Kuszewicza do Niemiarowicza

Cambium, o którym WWMMP i do pana Wachlewicza i do mnie po kilka razy pisać raczyłeś, nie jest do Lwowa przesłane i o nim żadnym sposobem wywiedzieć się nie możemy: jako o tym powie czeladź WMMMP, nie we mnie tedy wina (który ipsos etiam nutus WMMMP. i Patrona gotowem exequi), że się rozkazaniu WMMMP. nie dosyć stało na czas naznaczony, ale nie oddanie cambii takowej zwłoki przyczyną. Nadto podróże moje częste były mi przeszkodą nie małą (acz P. Wachlewicz ze swojej ku WM Swemu MP. powolności i zwyczajnej ochoty starał się o wygodę usilnie), gdyż Król JMć. anticipative w Lublinie oczekiwałem i ztamtąd potym do Zamościa za Jego Królewską Mością jechałem: w Lublinie będąc etc. etc

Poprawiono i porównano z kopiją z 1844 r. Akta Sum. i Kap. Rkps № 455

Deklaracyja Je Król. Mci Taska Wojsku Zaporoczskiemu na punkta Suplik. dana.

1. Przy wszelakich danych wolnościach Je Król. Mci wojsko kaporowskie zachowuje według danych przywilejów i na to przy swej zwłaszcza wydaje.

2. Liczba wojska, chcąc wygodzić poddanych swoich prośbie, przychylając ich do ustług swoich i Rzeczypospolitej, pozwala mieć J. K. Mci oterdzieszt tysięcy wojska Zaporowskiego, na tą deklaracyją, aby według zgodności, którzyby byt do tego sposobniejszy, tało w dobrach Velachieckich kozaków Mci. do regestru wpisowano, jako i w dobrach Je Król. Mci a to takowym miarkowaniem: od Dniepru począwszy z tej tam strony, w Dymienie, w Chorostajpolu, Korsuniu, Pawołoczi, Bratawcu, Kamieńcu, Bystrzycu, Winnicy, Bratawcu, ztamtąd od Bratawca do Tampola, ku Dniestrowi, Jalice, od Dniestru do Dniepru (rakuniu się ma) regestr kozacki, a k temu obywatele z Ladnieppa, z Ostru, Rzeczyckiego, z Kamionki, Rakowic aż do granicy Mozkiewskiej i Dniepru, a resztę tycze miarkowaniu wszytkie punktowe opisany, wszytkim dalszych Je K. Mci. Velachieckich nad kozaków Mci. wolne jednako mają być, nie mają być potrzeby Kozacy, wolno jednako do nich temu, który chce być w Kozaczkowie bez praejudicij pańskich, wynijść, to wszytko ma być w Ukrainie, który będzie do regestru przyjęty. A to spełnienie regestru przez hetmana wojska Zaporowskiego ma się odprawić, najdalej nowego lata Hetmańskiego, takowym porządkiem: Hetman wojska Zaporowskiego ma kopdpisem ręki swej i pieczęci wojskowej zostawić regestr pojmienia tych wszytkich, którzy będą wpisani do kozaczkowie, a to dla tego, żeby ich w kozaczkowie kozakowali przy należytościach kozackich, a wszytkich

w Dymienie, Korostajpolu, Korsuniu, Pawołoczi, Bratawcu, Kamieńcu, Bystrzycu, Winnicy, Bratawcu, Tampolu, Jalicy, Dniestrze, Dniepru, Rakowicach, Ladnieppu, Ostrze, Rzeczycy, Kamionce, Rakowicach, Dniepru, Ukrainie, Kozaczkowie

i Jedn.

w regestr kozacki wpisani przy swoich zostawać powinni, Jedn.

w regestr kozacki mają być przyjmowani, Jedn.

w Ostrogu, Jedn.

radzicego Jedn. dodali Ossol. dawniej przydano 1809 Jedn. regestrowe Rkps 225 Jedn. Rkps 189.

w Zamku Kijow. Jelita.

imi, skemkom Je: Kr. Mci a w zebrach sla-
chetskich panem swym podkomorzym.

3. Czechryn tak jako jest w swoim obrębie
przy kontrakcie wojska Zaporowskiego me-
dyi Rawskie, ktory z teraźniejszem Sta-
rszeństwem wojska Zaporowskiego, Wrodzo-
nym Bohdanowi Smielinskiemu, Je: K.
M. chyniąc go we wszystkim sługą swym z
Rzeczypltej konferuje.

4. Cokolwiek się dzialo podczas kamienia
nia teraźniejszego z dymudzeniem boreyo,
to wszystko ma być do zapomnienia i nie
ma żaden pan czynić Karania i pomsty
(podczas trwania Jelita)

5. Stackie tak religiej grecke[j] rozkazuje jako
i krymskiej, ktory podczas zamieszkania
tego jakimkolwiek sposobem bezwiel-
dzie przy wojsku Zaporowskiem Je: K.
Mci k państwu swoj klementiej postawa
i wszystkie ich pokrywa, i jeżeliby jakie-
gokolwiek stanu tak z duchownych
jako i świeckich, albo którego infamowa-
no: powiewać to w teraźniejszym dziele
się zamieszaniu, ma być sejmową kon-
stytucyą zakazowano.

6. Wojska koronne, gdzie kozacy z regestra
wego spokazowania [illegible], żeby w tych nie ma-
stach stanowiska swego nie mieli.

7. Żydzi dzierżawcami, arendarzami,
ani mieszkańcami nie mają być, w mia-
stach Ukraińskich, gdzie kozacy prawa
swoje mają.

8. Względem kmiecenia Unii jako w ko-
ronie państwie, tak i w W. Xięstwie Rus-
skiem, tu dzieci stron całości cerkiewnych
dobrach fundacyi nie miały wakacyi,
gdzie antycessus [illegible], takie wszyst-
kie sprawy cerkiewne, tak jako z ojcem
Metropolitą Kijowskim i ich duchowieństwem
na Sejmie bliskim przyszłym zamowiono
i postanowiono będzie, jakoby za
kazanie ojca metropolity wszystko prawdziwe

dzieci i fundacyi Jelita.

Cyt. [illegible] Mm dotrzymać gotowi
kasie Op. 225.
Tak jako z ojcem Metr. Kijowsk.
i duchow. na Sejmie blisko przyszłym
zamowiono i postanowiono. Cze-
gdzie stan ojca metr. [illegible] zakazuje
wszystko prawdziwe [illegible] Op 229

[Zawiadamia ani w Jeśli ani w Rp. 225

było, Je° Kr. Mć strzymać gotów, aby się każdy cieszył z praw i wolności swoich i miejsce metropolicie Kijowskiemu pozwala mieć w Senacie Je° Kr. Mć.

9. Dignitates, urzędy wszelkie, w województwie Kijowskim, Bracławskim, Czernichowskim, rozdawać Je° Kr. Mć obywatelom stanu szlacheckiego religii greckiej według dawnych praw obiecuje.

10. W mieście Kijowie, iż są uprzywilejowane szkoły ruskie, Ojcowie Jezuici nie mają tam i po inszych miastach Ukrainnych być fundowani, ale gdzieindziej przeniesieni. Szkoły zaś wszystkie insze, które tam za dawnych czasów są, mają być wcale zachowane.

V Kościoły i szkoły Akta Jego Lep. X. 458

11. Gorzałki kozacy szynkować nie mają, krom tego co na swoję potrzebę zrobią, ~~a kwartą mu nie~~ co kwartem wolno im będzie wolno sprzedać, szynki zaś miodów, piw, według zwyczaju być mają. Te punkta na Sejmie mają być stwierdzone, a teraz wszystko zapomnione, oraz zgoda i miłość zachować się mają między obywatelami Ukrainnemi a wojskiem Zaporowskim Rzeczypospolitej i Króla Je° Mci. J. Kaimien Rca. LMC.

a co kwartem wolno mu będzie sprzedać Jeśli i innych zeszłych

---

Na Sejmie 1649 dać pozwolono:
Je° Mści Panu Czechowskiemu posłowi do Moskwy fl. 30000.
Na podarki chanowi fl. 13000
Posłowi do Turcko naznaczono fl. 6000
Posłowi do Chana dać kazano fl. 2000.
Trzyćwierci wojsku Zbaraskiemu darowane być mają, ale tylko szlachcie; Niemcy do tego i plebeii nie należą.
(: Siedm wierszy w tem miejscu wydartych w rękopiśmie :)
.....i na każdą potrzebę KJMma

przybyć.

Tatarom sto dwadzieścia tysięcy na każdy rok do Kamieńca odsyłać.

Kozakom by ich było i ośmdziesiąt tysięcy, więcej nie dawać, tylko jako i dawno im pozwolono ośmdziesiąt tysięcy.

Kwarcianego wojska na Ukrainie powinno być cztery tysiące i dwieście; zapłata z kwarty i czopowego.

Skąd przedtym wybrańce wyprawowane teraz mają dawać po flor. 60; co ma z kwartą swoją każdy starosta odsyłać do skarbu.

Ażeby Ukrainny żołnierz więcej po koronie na hyberna nie rozchodził się, ale zawsze pilnował Ukrainy z dóbr Królewskich i duchownych, będą na każdy rok dawać z łanu po fl. 2. Mieszczanin z domu po złotemu.

Praesidium Kamieńcowi Podolskiemu miasto Kudaku naznaczono ludzi 500.

Sine consensu Reipub: wojsk żadnych zaciągać nikt nie może.

Posłów na Sejm deputowanych marszałek sądzić nie ma.

Summa długu na Rzplitą zaciągnionego, tak żołnierzowi co się winno jako i Tatarom, nuż ćwierci darowane, summa Trubecka, posłowi do Turek, posłowi do Tatar, Komissarzom do Szwecyi, pięć milionów potrzeba. Nuż armata, prochy, konwoj, commeatus piechocie. —

19 sierp.

5.
395

Królowi J. Mści prosząc o miłosierdzie z płaczem mówił, że nie w ten sposób życzyłem sobie witać Króla Je^o Mść. Odpowiedział pan podkanclerzy Litewski, napominając go, aby te zbrodnie swoje cnotą i wiarą kompensował. Roskazał zaraz Król Je^o Mść, aby wojsko zwiódł i rzekł: Harast Miłostiwy Korolu! i tego dnia odciągnął z wojskiem, i posłano z nim pana pisarza Lwowskiego i pana Minora, aby tamtych oblężonych pod Zbarażem ratowali.

I tać jest prawdziwa narratio transakcjej Zborowieckiej z nieprzyjacielem. Od kilkuset lat nie była Polska in tantis angustiis, jako roku tego decima quinta Augusti. Mało się nie wróciła klęska ona pod Warną, i kiedy Chan Tatarski dwanaście niedziel w Krakowie mieszkał (: za Leszka Czarnego 1248 :) — (Z Rpisu zakładu Ossolińskich. Inw. N 1845 tek. 44)

Rpis. Ossol. N 1845 tek. 44.

drukowane Zborow.

Copia pactorum z Chanem Króla J. Mci.

Zjachawszy się Najaśniejszy, Najpotężniejszy i Najsławniejszy między Królami, sławą i szczęściem od Boga uwielbiony, wielgich królestw i szerokich państw i wielu narodów Monarcha Jan Kazimierz, z łaski Bożej Król polski, Wielkie X. Litewskie, Ruskie, pruskie, Mazowieckie, podlaskie, Żmudzkie, Inflanskie, Smoleńskie, Czernichowskie etc i też Szwedzki, Goterki, Wandalski dziedziczny Król, z wolnym Wielgiej Ordy carem, Islan Gierejem Czerkaskim, Nahajskim, Perekopskim, ~~Pawrskim~~ Petihorskim, ~~Bembskim~~ Szemskim i Chanem Krymskim, przyjacielem i bratem, takie między sobą pakta postanowili: Iż od dnia dzisiejszego zawierają między

sobą wieczną przyjaźń, która między naja-
śniejszym, najpotężniejszym i najsław-
niejszym Janem Kazimierzem, Królem
polskim i następcami jego Królmi pol-
skiemi i domem Sołtan~~ow~~, Gierejów
wieczna i nienaruszona trwać ma, wzglę-
dem której przyjaźni obiecują sobie wza-
jem pomoc przeciwko spólnemu nieprzy-
jacielowi, kiedy jeden od drugiego tej
pomocy potrzebować będzie. Naśladując
tenże najaśniejszy, najpotężniejszy, naj-
sławniejszy Jan Kazimierz Król polski
~~cześci~~ chęci i hojności Królów polskich, przod-
ków swoich przeciwko Wielkim wolnym
ord carom i chanom krymskim obiecu-
je dawać zwyczajne temuż chanowi
Islangierejowi według dawnych pakt,
upominki z konditiami w dawnych
paktiech wyrażonemi, które upomin-
ki najaśniejszy, najpotężniejszy naj-
sławniejszy Król Je^o Mść polski do
Kamieńca na czas zwyczajny odsyłać
każe, a wolny wielkich ord car i chan
krymski tamże posłańca swego po nie
sobie zeszle, który je odbierać będzie. O-
biecuje przytym Wielkich ord car i chan
krymski, że od tego czasu wiecznemi cza-
sy ordy krymskie, Nahajskie, Kałmuc-
kie, Budziackie, Oczakowskie, Dobru-
kie i zgoła żadne, także żaden z Mu-
rzów i begów i najmniejszą ~~natarcz-~~
~~ką~~ watachą w państwa najaśniejszego, najpotężniej-
szego, najsławniejszego Króla Jmci pol-
skiego nigdy wpadać ani szkód żadnych
czynić nie będą, co wszelakim spo-
sobem starać się i bronić tego tenże
wielkich Ord wolny car i chan krym-
ski za się i za potomki swe obiecuje.
A że tenże wielkiej ordy wolny car i ~~chan~~ krymski
Wniósł prośbę do najaśn. najpotężn.

najsławn. króla Jmści za wojskiem Zaporowskim, aby im ten występek o bunty i o rozniecony wojnę odpuścił, tedy najaśn. najpotężn. i najsławniejszy król Jego mść za upokorzeniem się i oddaniem wiernego poddaństwa tegoż wojska Zaporowskiego, uczynił z niemi miłosierdzie, że na przyczynę Wielgiej Ordy wolnego cara i chana krymskiego odpuszcza im ten występek i przy dawnych wolnościach wojska to Zaporowskiego zostawuje, według osobnego z niemi postanowienia. A gdyby wolny Wielgiej Ordy car i chan Krymski potrzebował przeciwko Spolnym nieprzyjaciołom posiłków, lub wszystkim wojskiem Zaporowskim, lub inszym, tedy mu tego najaśn. najpotężn. najsławniejszy Król Jego mść Polski pozwolić obiecuje. Wzajem też, gdyby Najaśn. najpotęż. najsławniejszy Król Jmć Polski tego potrzebował, tedy bądź wszystką Ordą, bądź częścią jej iść według potrzeby najjaśn. najpotężn. najsławniejszego Króla Jego mści Polskiego, posiłkować go tenże Wielgiej Ordy wolny car i chan krymski obiecuje. Przyjaciołom zaś spolnym mają być przyjaciołami i nieprzyjaciołom spolnym nieprzyjaciołami.

A iż tu z tego miejsca obrócić się nie może wolny wielgich Ord car i chan Krymski, tylko przez państwa najaśn. najpotężn. najsławn. Króla Jmci Polskiego, starać się o to będzie tenże car i chan Krymski, aby to powrócenie jego było jako z najmniejszą szkodą państw najaśn. najpotężn. najsławniejszego Króla Jmci.

Wojsko to, które jest pod Zbarażem

przy posłańcu najaśn. Krola Polskiego na to naznaczonym i zesłanym, ma być nie odwłocznie uwolnione, tak żeby i orda i to cokolwiek jest wojska Zaporowskie go bez wszelakiej odwłoki odstąpiło, a wojsko to ze Zbaraża bezpiecznie do Króla Jego Mości ściągnąć się mogło.

Takie tedy między sobą umowy i pakta postanowiwszy, obiecują sobie wzajem wszelakim sposobem całe i nienaruszenie wiecznemi czasy dotrzymać.

Działo się w obozie pod Zborowem dnia 19 sierpnia 1649 panowania Królestw Rzeszy polskiego 1 a świeckiego 2 roku

---

Póki Polska permanebit d. 15 Augusti 1649 in luctu, pamiętny clade et caede tak wielu ludzi rycerskich, których trupy okryły pola Zborowskie kilka mogił nakrytych zostawione. Daj panie Boże szczęśliwsze czasy ojczyźnie naszej, i szczęśliwe JKMci Janowi Kazimierzowi panowanie. —

1649.

Kopia listu do Jeº Mści pana starosty Trembowelskiego z obozu pod Zborowem dnia 23 Sierpnia 1649.

Niedawnemi zatrzymałem się z pisaniem swem do Wp. Pana, bo to cnota, dzieie moje, że niedaleko był dzień ten, który nam tak bardzo wiktoriam, albo też cladem pokojem miał nam zadzierz: potoż że niedzieli po dzisiey dumptowne B. M. P. Augusti to się stało. Ubezpieczone było wojsko wszystko czworakowym językiem Tatarskim, który powiadał, że chan z Chmielnickim nie śmieli czekać króla jegomości pod Zbarażem; ale się odstąpiwszy a cuentus regis mieli obaczywa do zamku a cuentus regis mieli obaczywa do zamku dzieła myślić, ale conparismus padło: bo kiedy chan jako i Chmielnicki wyjechali wszystkie Zbarskie, przyszli we sto tysięcy konnicy i Stanęli w Olbrzeżu nad Zbornikiem i Stanęli w Olbrzeżu nad Zbornikiem nowem, a nasze obóz stał nad rzeką Strypą, z długiey strony. Minowałka [illegible] dzierżawcy naszego, [illegible] się stał pierwszy error, [illegible] przyjaciołu nie mieli. Lub bliskiego i podjadły assekurowały, że nie nie masz. Lacnym uberpieczony był jegomość pułkownik wojska pano so miedzieli dzień srodze [illegible] stoją na drugą stronę miasteczka, [illegible] była bardzo [illegible], [illegible] do dnia gnali i brali. Tatarzy [illegible] nowem i armatnom [illegible] stoli wielki wojskiem, kanie ciężkiey. Nie czekając tedy wojska, kanie [illegible] wojsku przeprawienia [illegible] do Króla jegomości wojsku przeprawienia [illegible]

i naprzód napadła na pana Koryckiego, któ-
ry im dosyć mężnie pod Meteniowem[1] przez
Strypę bronił przeprawy; ale że mnóstwa
ich nie mógł superare, zwłaszcza że orda-
we troje przeprawiać się poczęła, ruszył się
na posiłek panu Koryckiemu powiat prze-
myski, pan Sandomirski i bracławski,
pan podkanclerzy Litewski pan Korniakt,
pan Felicyjan Tyszkiewicz, pan Starosta
Stobnicki Baldwin Ossoliński, którzy wszyscy od
Ordy pogromieni, a ci dwaj pan Tyszkiewicz
i pan starosta Stobnicki na placu zosta-
li; został i xiążę Czetwertyński starosta
Raciborski; zginęło i chorągwie dwie pa-
na podkanclerzego tegoż piechoty i draga-
niej 400 tyleż i pana Korniakta dragonii[2] trupem
padło. Chciał nasz pułk Lwowski za-
trzymać Ordę na sobie i skoczył mężnie z
wielką swoją szkodą[3]: bom i ja w rękę le-
wą zaraz postrzelony i pan stolnik Lwowski ~~i pan~~
chorąży natenczas z chorągwią powiatową
zginął i ze 20 towarzystwa znacznych o-
sób i urzędników i rotmistrzów z panem
Świrskim, miecznikiem podolskim; tak, że
niemal wszystek pułk ad internecionem
zmieszano, wozów niemało wzięto, towa-
rzystwa samego z tych dwóch powiatów
najmniej 200 legło; chorągwie pana
Sandomirskiego i pana starosty Stobnic-
kiego całe zniesiono. Poległ tam i pan
Rzeczycki, starosta Urzędowski i pan
Czarnecki oboźny wojska.

To na jednej stronie miasteczka w
polu ku Lwowu działo się, a na drugiej
od Jeziornej przyszło jakokolwiek do spra-
wy i do szyku z mniejszą częścią woj-
ska, które sam Król Je. Mść szykując
in tam repentino casu zasadził po bo-
kach piechotę i draganię a w czole ko-
zackie chorągwie i piechotę Ubaldową
i dwie tylko chorągwie usarskie nadworną

1 pod Niecemowcami. Grab. 2 Grab. 3 za powodem p. Poskumowego lwowskiego jako pułkownika Grab. pułkownik chorągiew wzięta tego pułku. Mich

i pana starosty Kaliskiego. Orda naprzód z całemi swoiemi siłami do pół przychodziła, potym dwoiemi wielkiemi z dalszemi pułkami [illegible] się pocznie na [illegible] to cesto wojska naszego. Tandem gminne cum globato wszystka ta kazanica nadeszła na prawe skrzydło; tam ich odbierała piechota i zawrzał potem [illegible] Obaldowy, potym piechotę pominąwszy Ubaldowy, Orda, która przywodził sam chan, nawał zwrocie uczyniła [illegible] mam na lewe skrzydło, wtenczas tam mam na nasze chorągwie, to bez tyt podawać mudrsty pana Gdeszyńskiego Marka i pana Popowskiego postrzelono. Pan Kleszem Rzecki koniec postrzelono na 6 [illegible].

Widząc to król Jeg. Mć przybiegł [illegible] bytym zapisem, mówiąc [illegible] are nie panowie [illegible] a kiedy [illegible] a [illegible] ani nawet [illegible] ragowie i za wodze chwytał, animowali drugiego zabijać chciał, żeby nie uciekali i dwie kopalnie chorągwi na potiteło, bo insze [illegible] Kozaczyzny, [illegible] kna, która pode [illegible] Piechota [illegible] nie mogła [illegible] pomogła, bo za [illegible] mi gorąco [illegible] kazała rąbać [illegible] da na ogień jako [illegible] by nie [illegible] Jeg. K Mści nie mieszkał [illegible] nie było, actum [illegible] [illegible] ska naszego wszystkiego. [illegible] sałka [illegible] Oraz [illegible] [illegible] [illegible]

od północy wzięła ad falsum rumorem, jakoby Król Je^o Mść wynijść miał z obozu. Dwóch rotmistrzów znacznych (p. Teodor Bełzecki i Gidzinski, którym potem przedtem wkrótce niedział) ~~[illegible]~~ dano stolnikostwo lwowskie uszło tej nocy, dondy się gotowali 1), trzeci Litwin z tysiąc rycerstwa i więcej pobuntował, twierdząc że króla w obozie nie masz. Kwoli czemu król jego Mść musiał przy zapalonych pochodniach po obozie jeździć mówiąc: „nie uciekajcie wy ode mnie, ja od was pewnie nie uciekę!". Straż i pułki objeżdżał wieczorem 2).

Tegoż dnia wieczorem do chana posłano z listem, przypominając mu dobrodziejstwa, które w Polsce miał, a żądając, aby odstąpił chłopów. Odpisał, że w kontempcie został, uskarżając się na króla Je^o Mści, że go żadnym poselstwem, ani listem nie obesłał, a teraz się przecie jego przyjaźń przydała. Kondycyje do pokoju te podał: Ukontentowanie kozaków, Oddanie upominków zatrzymanych i żeby mu wolno było ziemię naszą plondrować, idąc nazad. 3) Deputował do tych traktatów Sefer Kasi Agę kanclerza swego, żądając aby od nas był kanclerz koronny ~~(Jerzy Ossoliński)~~.

Stał chan od nas pod namiotami bliżej czwierć mile.

Nazajutrz (w poniedziałek) dobywali Kozacy szturmami miasta Zborowa, na którym nam siła należało, tak dla wozów, jako i dla wody, bo staw stracilibyśmy byli. Dragania już wytrzymać nie mogła pana Weterowa. 5) Usypali Kozacy swoje bateryje, działa wywiedli, oślep na wały darli się przez pachany; wojska trudno rozrywać było, król jego mość barzo był consternatus; bo i do obozu desperacko szturmowano; tandem na ochotnika zatrąbiono, sam król Je^o Mść napominał, prosił zagrzewał. Zadał tu kapelusz wołając, aby szli do wałów i zmiłujcie się nie odstępujcie mnie, i ojczyzny 6). Rzuciła się zaraz łożna czeladź

1) Mich. 2 Mich. 3) Taksamu i Mich i Grab. 4) Mich Grab. 5 pana Beta, Mich. 6 Mich.

do wałów, uczyniła wycieczkę, w której kilkaset Kozaków i Tatarów padło, z dziesiątek szturmów stracił nieprzyjaciel i chorągwie trzy, pod miastem. Tejże godziny i pod oborem wyparto z parowów nieprzyjaciela i baterya opanowano, czym wojsku serca przybyło że się im sami darli na nieprzyjaciela 1)

Ku wieczorowi obadwaj kanclerze wyjeżdżali na traktaty w pole. Proponował Tatarzyn te punkta co i pierwej i stanęła pernoctatio.

We Wtorek rano sam Chmielnicki w polu widział się z Kanclerzem, skłonność do zgody oświadczył, punkta podał, na które suadente et urgente necessitate pozwolono. Stanęły tedy pakta we Srzodę. Tatarom dwakroć sto tysięcy talerów bitych respektem zatrzymanych upominków obiecano, to jest exnunc trzydzieści tysięcy, za dwie niedziele we Lwowie w ostatku 170 tysięcy. Dany jest do Krymu pro obside pan starosta Sokalski (Zygmunt Denhoff) (Stały o tym pisać kogo ~~chcieli~~ wprzód chcieli 2). O zbaraskim wojsku naszym oblężonym twierdził chan, że mu dawało okupu dwakroć sto tysięcy talerów, której summy naparł się od Króla Jegomości. Inaczej zbyć go nie możono, jednoże tę sprawę tamże do Zbaraża odesłano. Dla weryfikacyi posłano pana pisarza ziemskiego Lwowskiego i pana Minora; jeżeli się to najdzie, że tę summę obiecali, tedy ją Król jego mość obiecał na się przyjąć, a oni interim mają dać z pośrzodku siebie obsidem i wynieść.

We czwartek oddano ab utrinque punkta, które sam Jędrzej (Miaskowski) Chanowi odnosił. W jakiej magnificencyi i splendorze go zastał, potym się napisze. Tu na miejscu pana Starosty

1. Grab. 2. Mich. 3 Kliczem ja z rozkazania JKM odwrót.

Sokalskiego Soliman Aga przysłany. Sefer kasi adze 2500 czerwonych dano,[1] a temu Soliman adze 500. Tegoż dnia Chmielnicki, na koniu siedząc, przysięgał ro tam juramenti, pisał mu wojewoda kijowski (Adam Kisiel). Było z nim niemało kłopotu niżeli do tej pokory przystąpił, o czymby siła pisać. W piątek rano Króla jego mści w namiocie wielkim przepraszał, ale wprzód niżeli przyjachał, pana Starostę Krukowskiego pro obside kozakom dać musiano. Krótko mówił ze płaczem upadając u nóg króla jego mści. Odpowiedział pan Kanclerz Litewski[2] (~~Stanisław Albrycht Radziwiłł~~) odpuszczając mu błędy jego i napominając go, aby wiary i cnoty nagradzał Królowi jego mości i Rzeczypospolitej.

Tegoż dnia zarazem chan i Chmielnicki ruszyli się z wojskami swemi od Zborowa ku Zbarażu, a my też przez dzień zostawali, oganiając się zagonom Tatarskim wracającym się, które był chan w poniedziałek rozesłał.

I ta jest narracya prawdziwa i compendium tranzakcyi Zborowskiej z nieprzyjacielem. Od kilkuset lat nie była Polska, ani żaden Król w takich terminach jako 15 August; mało się nie wróciła clades owa pod Warną, albo pod Legnicą, i kiedy Baty chan turecki 12 niedziel w Krakowie mieszkał. Ale i ten dzień poki Polska Polską penetrabit in luctu i dobrze pamiętny Sanguine et caede kilkuset braciej, których trupy na wielką milę okryły Zborowskie pola; teraz ich grzebiemy i mogiły sypiemy. Dłużej nie bawiąc zalecam służby moje w łaskę WMPana. W obozie 22 Augusti 1649.

1) 2000, mich. 2 prokanclerzy Mich. - Kanclerz nie był pan Mecnowicz.

Hetmana nie było, ani go dano, tylko pułkowników wtenczas mieli już in conspectu był nieprzyjaciel, pana Kanclerza (Jerzego Ossolińskiego), pana wojewodę Podolskiego (Stanisława Potockiego), pana Sendomirskiego (Stan. Witowskiego), pana Bracławskiego (: Stefana Stępkowskiego) pana Podkanclerzego Litewskiego (Lwowa Kazimierza Sapiehę), pana Starostę Krakowskiego.

Powracamy skowycząc ku Lwowu exusti, victi, spoliati.

(Z rękopism: bibl. Ossolińsk. № CCXXVI f.)

Trzy listy miałem przed sobą. ~~[illegible]~~ pisemny drukowany w Gralowskiego Starożytności hist. pol. I str. 260 pod tytułem: List do Królewicza Ferd. Karola pisany przez Miaskowskiego Andrzeja podkomorzego Lwowskiego z datą 15 sierp. 1649. ~~[illegible]~~ (Chciałem to w liście mowa o poniższych sprawach). Drugi drukowany w Księdzu pam. Michałowskiego N. 185 pod tyt: Wojciech Miaskowski sekretarz królewski do Niewiadomego ~~[illegible]~~ do dat. 22 Aug. 1649. Trzeci niniejszy list, jak widocznie, ojca Andrzeja Miaskowskiego, ~~[illegible]~~ podkomorzego Lwow. Przy mnie że te wszystkie listy były do ~~[illegible]~~ różnych osób pisane to pewne, że się zgadzają nie mal słowo w słowo tak, że można za pewne przyjąć ze zmiłami wyjątkami tyczącemi osoby pisanego z jakiego listu przepisane zostały ~~[illegible]~~ a przeto to co w jednym z nich brakuje z drugiego dopełnić należy.

Papiri Ossol. N. 2346 k. 48 — w Lwowie 1 czerwca 1849. — 417

Den dziesiąty trzeci Cat. Kwietnia do Mieciu Lwowo

Nijaki p. Skrzetuski towarzysz z pod chorągwi p. Podczaszego wyjechawszy z Pułku do Lwowa, z wielką odwagą bronił wyjścia, rabowania miejskich mieszczan, gwałtu niektórych żołnierzy, oganiając się przed Pułkownikiem Hrabią Grotgerem tenże pod pokutą wiedzy [illegible] przysiągł do Woli Króla Jeden na ten czas pod Hetmanem będącego. Przysięgi od Króla Jeden z wielką hałaśliwością i milczeniem, za przykładem cudzoziemcy, jakie od obcego Króla Jeden Polak od Jeden Pana Kanclerza Koronnego wstał, i do tego czasu honorifice habebatur. Teraz dał Batalionowy sprawę o powiedzeniu Woli Obcego, powiada, jakby jeszcze na niedzielę Dnia Czerwcowego nagle, bo nie na napojenie wielkiego rezerwy, i nawet wody Kantonturowe nie mogą, z tego też miejscowych z przedmiejskich protokołów. Na prośbach takich i słowie jeszcze nie schodzi, bo cesarz ostatnimi przyrzeczeniami przyjaciół, przystał obrzędy nasi Papieża Matka Kościoła Hetmańskie Krasnostawskiego, chociaż z nimi traktowali, ale on tak się odwiedzał, że do Traktatu przystąpić niechce, ale wprawdzie (wiadomo) Armata wypadła, chociaż tak wiązem sprawdzam protokół, jakim u Żołnierzy Wód wolno rozbiegać i wyjeżdżać Kwaterowanie protokół przyjaciół z takowym rozporządzeniem Prezydenta Schrotti, a nasi nasza jutro odpowiedzieli: że wielka przemoc tu [illegible] aby armata Armata do siebie oddawała niepojętnie. A Kubla by trzeba z dopuszczenia Prezydenta cesarskiego przemieszczenia tutaj przyszłych obrzędowych, może militari, opowiedzieć trupami potrzeby wolą zamek na zgodzie armaty, albo na inne tym podobne Dwojaki powtórzyć. Rosa nasi dla tamci niemają, a zatem nie mało podpisanych Kont spodziewało. Tak konie dobre, pudy dobre na pierzenie i sporty krajowe, [illegible] [illegible] [illegible]

nych miejscach, którymi Król Jmć o sobie oznajmuje, i do pos-
trzeżenia pannego wszystkich napomina. Mamy też o tym
wiadomość że Vrsula Augusta postępość ich, wtenczas do Mos-
narzego, który nasi mianie stanął, i alleppsha Jktóre Tekmi
jest Król Jmć do Sasiérs naszych pedule), wiele skarbów na plun
polskich. Die Decima Octo Augusti Król Jmć stanął w Ho-
rowie z wojskiem swym i z tami wojennymi, które się jes
przeplatym mnieniem stanęły. Sama pani Pilka Podkomorz
dzia Jmć Dominika wyjechał w pottrzebie kimi na podjazd,
chcąc zasadz jegyta, pottarato się pod mile od Hermas Pilka
dnia 17 Tekmi, za którym gdy nasi obstalic stanęli, z boku
od zasadzki pogaiskiej stanęli wotele. Dominik się dowie mnie
i dowiedzie, ale z multitudine supperate et oppresi.
Ignito ich 50, między którymi sam Podkomorz mosztany
i pan Strathowski Jmnie Panie i drugi pana Pottkiewicza.
Głucha ijwo pojmano, którzy miał puy sobie 2000 czerwonych złotych
pompiędzy na pottrzebę naszym pan Hospitki z chorągwią swoją,
pod którym Tekmnie następował zamki, ale on widząc z Bolony
zasadzkę nie pudził się za mienią, potkał tych Król Jmć Pilka
chorągwi i pogonią za nimi aleć Tych potym dowcipu. Powrocił
się ze Hermas Król Jmć i o mine nocleg mające 19 dnia 14 Augusti
stanął pod Hermasem. Nazajutro 15 dnia Rejestrzy panny Arni-
borskiej. Operowny w namiotach nabrzeżnych, mogły się tu
Jesienej, gdzie na przepranie zostąpili Tekmni, i pon
Pilka godzin niemal wiele z nasszemi. Wypoczywano zgniata strzy
od nayrych, i nie mało kutkujących Tekmnich ligło. Wtedy tedy
na nele wolność nie mogły, nasad odemyli, i wozy nasze
pratinowany w nieuer, nasych niemało pozabijali, portulo-
ny Jupan Charlinski pod Kimony Lwowski, zabity Jup. Korabli
Pilnicki Lwowski, o innych jeszcze nie wiemy. Hoc notandum
ie w wozy, z miedzie na przemiedzie stało w wojsku naszym pod
Hermasem bizącem, ~~mieszkę~~ mieszkę z tego powodu tumult, i [illegible] pas-
sim po wojsku adawano, że pir Król Jmć Confulendo vitae
Pilki uoredt. Mucano tuby ad componendum motinum, tassé
ognie palić, a Król Jmć na konia wsiadszy, między swe-
cami tancami jezdził po obozie, prerentujące się Rycerstwo
woyskiemu. Die 16 jest Decima septima Augusti, poyrała
nowina o Daj Bore miłosierdzia, jakoby Tekmni cirmm
circa stanęli Wrola Jmci, niedaleko nas jednej rzpowie-
ami Rejestrzy na postępujących pospolitem mieszaniem
Tiemia Sanocka między Hermasem a Olimianą bez Jmp.
Miernik koronny, na samym Hermasem jednej się z ha-
dem swoim strzelającym co dalej bydzie. Die Decima
nona Augusti, ziemia Sanocka mogła się nasza do
Olimian wozy i nad Hermasem stanęła niedaleko Jmp.
Miernika. Tego dnia wyjechał Mamichi mosz ustrzeżna
podjazd ku obozowi Wrola Jmci bodze postawy a Magistratu

Leopolienses. Vigesima Augusti pomeridiano do Lwowa Cremica ad Buscha, klorenus Turcae ovy ingressi, nec probeinali, i wiele ran inorych tak schramatych, jak ostatnim poradzali, i do Lwowa na Leopolt dostali. Pomyrna tatarowja obiecowała, że killa razy pewne listy Ann Woiewodzichenus Lwowi i wiernie służyć, wszystko od Bussi tantiny, był odniesiony do Xiążąt i ostawiony. W tych dniach Tatarowie Turkowie zapalili kil pomyślnych, trzy wsi w Lwowie i w Buscha. Tegoż dnia 20 Augusti killanaście mieszczan wyniosło z Lwowa, turecken stroiem ubrawszi się na podjazd chcąc co pewnego stamtąd stowy nasych obrano. 22 Augusti powrócili do Lwowa z tym wiadomości, że jak Tatarzy ex utraque parte stanęli, i potym zawarli. 23. Augusti przyjechał tu baron Viola Jmc ad magistratum Leopoliensem, list tailem maje:

Joannes Casimirus DEI gratia R.P. X. Polonie Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prussiae, Masoviae, Samigitiae, Livoniae, Smolenscieae, Czernichoviae nec non Successorum Gothorum polonum Vandalorumque haereditarius REX.

Spectabilis et Strenuate fidelis Nobis dilecte pomawiając pisanie Twoie Boże w dobrym zdrowiu z tamtejszych expedycyi nadziej mieć, to wszystkiego nasy Woiewodzkiej rezydencyi, utrzymaliśmy na Gliniany tu Lwowa drogę naszą z Obozu obrania, pacyma aby dwór nasz i obóz wnetalty wygody, tak pod Gliniany jako i w samym mieście Lwowskim w postawaniu zgromadzi i pomieszkaniu wszelkiego moży mieć, dajemy tu list nasz do Wm. Wm., abyście wnetalty ich wszelki i pomieszkanie przysposabiały, tak pod Gliniany jako i w samym mieście naszym Lwowie, Wm. nas i do Koni przyprowadzili, i nawiedzi wrześnie rozkazali, kiedyby w tym miesiąca niezmijając nie tak nimatpiemy, że wygadzając tamtejszej potrzebie naszej i Obozu wszystkiego rzeczy Wm. wnetalty przysłuży potrzebie i do rana. Tymczasem przytym Wm. Wm. Dobrego Dni pana Boga zdrowia. Dale in castris ad Lwowa die XXI. mensis Augusti Anno Domini M.DC.LXIX. Regnorum nostrorum polonie et Sueciae vero II. Casimirus Rex.

przyjechały potym i inne vesty, które nam stałem causae tak referowały. 15 Die mieszczanie Lwowscy na tapili wielką potyczkę Tatarowie na wyjście Viola Jmci pod Lwowem, jako się jest wyżej powiedziało. Gdy nasi przyszły na Viola wyprawili, zabity jest przypadkiem o tem [illegible] jakimś moor rotmistrz, który miedzy ile wyjścia ran mowali.

nowali. Stawał w tej potrzebie animosze Król Jeśli i wrzało
wszystko i postępowało magno cum discrimine Regni
sui capitis, ale nadzieja ormiańskie z pleśni zjadała, a wszy
się Królej między tumpie niechali, na Granicy, na pensz,
na siebie niepamiętając. Tej wiosny jakoś trudno w wojsku
naszym powstało, już się wyjeż namiotów Narajutor Domina
Seatae Augustae, w dzień pomordowalbrzy, następnie zaraz
potrzebie tak Tatarowie jako i Kozacy na nasz wyjechali, gdzie omnium
potentibus vestibus król Jmć ber ochrony Domina swojego skuteczne
a ponawie polacy już tam bitej większego trochę acz nabyli.
Vicesor factum est ministrorum consilium, o namiocie Kró-
lewskim, z którego die decima Augusti, postępu pana
Bzympiatkiego, quondam Discipula mojego im Collegio Lubren-
sciano prenanienowi do Stana z listem. Eius summa
haec erat. Dziwował się naprzód król Jeśli że Stan minus
patre conventa, wored hostilitet w państwa koronne,
i rzgorzył się z Rebellrantem, porozwadował mu potym,
aby dobrymi kontentował, chciał more majorum eorum
partes Reipub. zapuj, przypominając mu na ostatek dobrodzi-
stwa Króla Jmć Zygmusta III i Władysława IV, którym
dziękował siedząc tu w polsce pues bat stillia w wiernimie.
Odpisał niemieszkanie Stan, dziwując się królewu Jmci
że wiadzę o mnie już dawno w państwie ewrim, ani listem
ani posłem onego nie uczcił, namienionym przy tym, że
tu zimować i gospodarować chce, albo też jeśli wrtac króla
Jmci przystąpi, tylko grodkiem być. Odpisał też i Chmielnic-
kiemu list ten do króla Jmci, zalując tego, że król Jmć mimo
obietnic swych z dat przed tydzą dni Kalnickiemu Bentaszy
Kapuścińskiego ujęła, ostrzegał przy tym swoją do oddania
posłuszeństwa i potępia odwiedzeń. Die decima septima
Augusti zajechali na Trakt Jmp. Han cław Kownu,
i Wezyr z hanelli, chowany całe miejsce między obozem
naszym a Tatarami tatarskimi, Foż nazywają i drugiego
dnia, to jest decima octava Augusti. — Tam tekem am:
Dziesiąta potaj zamarty?

Następują pisma z kwietnia 19 wrzesnia ; Deklaracya Tatarskiego
wysłał rezumienia w 11 artykułach

27 maja 1649.

411

Memoriał Wmp Sędziego podolskiego Marszałka i przyjaciela.

Wiedząc ja iż Jmć P. Krakowski w tem oświadczeniu zostawianie pewnej ostrożności a eliberacyą jego in longum protrahitur, dawiam się by za powrotem z tej wojny Chana ze wszystkich jeszcze trudności nie zostawał, jakoż nie niepotrzebnego, bo to nie nowina pogaństwu temu pactami się nie wiązać, zostawa gdy widzę, iż się im nie dosyć stawa według słowa raz przeniewierzyć. Owo i Jmć Pan Krakowski ręce gotowego okupu na Bydziagi jest pewnością, lecz gdy się zatrzymie dowiedzą, iż ten okup przedtem nie przyszedł, bernata nazad z nim nie przyjdą, a co więcej, jeżeli z pratunka w ręku w nich żywot swój nie skończy, bo to pogaństwo nie uważa, iż nejtrzy spartolone, chęć nieprzebrane tak wielkie summy zebrać ale tylko tego z trupa, co nim obcinają. Toż z Jmć Krakowskim obiecuje się, mieć iż Chan teraz powróciwszy do Krymu instabit, aby okup ten bez wszelkiego nie considerując, iż zatrzymy w pokoju nieprzyjaciół z dymem puszczy, chęć utrapienie więźniów, melancholia, frasunek a zatem i śmierć gotowe. Jużtak tedy obtęgił Kapitał i pesymizm ktoże oświadczenie w nim bydlęcemu pogaństwu, aby tandem Jaśnie Wielmożnego optata wrzód swoją libertate, z pożytkiem Chrześciańskiej, z ustroni braterskiej, z upragnionego widoku oblicza Jmć Pana chrześcijańskiego ja tentum pokoju media do eliberowania onego, ile przy tej okazyi, gdy u siebie mam posłów Chanowskich a zniewolić rozumiem Lefer Kazy Agi, przy którym mamy osobę w dworu mego z pewnemi wyprawkami do Chana prosić, gdzie tamtejsza nie pomału z Lefer Kazy Agą zawierzają przyjaźń, chrześcijańskim tej sprawy Jaśnie Wielmożnego wtrącić, tylko bez umieszczenia od Jmć Starosty requirit, jeżeli 30000 talarów in specie a za 10000 talerów klejnoty mieć rzecz aby je przez Confidenta swego do mnie przysłał, które oko moje obaczy, zaraz do rąk Konfidentowi temu oddane będą, które z tymi rzeczami przy Jaśnie Wielmożnego będzie siedział, przy Jmć P. Krakowskim do Jmć [illegible] nie zostawania, gdyż dopiero te rzeczy przez moje ręce oddam będą tym którym należą. Mam nadzieję w Bogu iż za takową summą t. j. za 40000 wszystkę będą eliberowany, bo ja uważając teraźniejsze stanem rerum Tartaricarum i exploratą mojej niektóre arcana ich, dobrze bowiem obaczę, iż ta eliberacyą co wrzód jakowym nadmiernem uczyniła swój effekt przedtem więcej w której sprawie przedtem od Jmć P. Starosty deklaracyi wyglądam bo przyjdzie Chanowy i mnie od chrześcijańskiego dnia wyjdzie za dni 10 do Krymu wyjechać i zatrzymie jeżeliby [illegible]

życzył eleberacyi rodzica swego nie trzeba tej okazyi opuszczać i owszem jako najprędzej, jeśli się nie zda przez pisanie przyjemniej przez Konfidenta swego niech deklaracya swoja przyszle. Ja zaprawdę consilio non multum valeo, jedzeki gdyby JMP Krakowski tak wiele Chanowi nie postąpił był ale ze mną się zniósł i za mnie tę sprawę spuścił za mniejszym niż teraz pieniądze stanęłaby eleberacya Jaci.

Jeśli zaś są tacy, którzy JMP Starościc do eleberacyi JMP iuxta suggerunt media (jakoż wiem iż i p. Jarkalski ten...) niech niedaje sobie JMP perswadować żeby się illo medio (excepta Dei voluntate u którego nic niepodobnego) co sprawić miało. Trudne są te rzeczy humanitus mówiąc nie bezpieczne i od skutku bardzo dalekie, co JMP Starosta re ipsa experiretur. Uprzejmie zatem służbę moją zalecam jako najpilniej w łaskę

W. Mmpan W Jassach 27 Septembr. 1649. W. Mmpan życzliwy przyjaciel i sługa

Wasili Wojewoda i Hospodar
Ziem Mołdawskich.
podpis utworzony

Oryginał Rejest Ossol 1905.

Archiwum Akt dawnych Płockie — Grodzkie Relacye Zakroczymskie N 3. f. 27.

Oblata Articulorum Conventus Particularis Terrae Zacrocimensis.—

w Zakroczymiu Veniens ad Offitium Castrensis Zacrocimensis.....

Dnia 5 Października 1649.—

My Dignitarze Urzędnicy y wszystko Rycerstwo Ziemie Zakroczymskiey, ziachawszy się na Seymik do Zakroczymia na dzień 11 Mca Października. Naprzod obralismy zgodnie za Directora Koła Naszego JW. Mci Pa Władysława Lasockiego. Uzylismy przytym za spólną zgodą Koła wszystkiego na functyą Poselską na Seym przyszły Sześć Niedzielny J. M. P. Sczesnego Brochowskiego Pisarza Ziemie Zakroczymskiey y J. M. P. Jana Mozyńskiego, którzy aby na przyszły Seym na dzień w Uniwersale naznaczony a wprzod na General Mazowiecki do Warszawy ziachali mieć to po Ich M. M. chcemy.—

Naprzod Ich M. M. P. P. Posłowie nasi J. K. M. Pnu naszemu Miłościwemu za Oycowskie około Rzeczypospolitey pieczołowania y Odwagi podziękowanie należyte cum ea qua, decet reverentia oddać mają. A że siła na tym należy Rzeczypospolitey wiedźieć o Autorze rozproszonego Woyska Pilawieckiego, pytać się o tym pilnie maią, aby delicta non maneant impunita, gdysz y teraz niektorzy o włos od J. K. M. non defecerunt.—

To, co ad cavendam et conservandam pa-

panel Rempublicam w Instrukcyi swey
Dostatecznie J. K. M. proponować raczy, ale ad
interno malo prius mederi potrzeba Exorbi
tantie do teraznieyszego odłożone Seymu
aby uspokojone były.—
J. M. Pa. ~~Hola~~ Woiewoda teraznieyszy Kijowski czemu
Rzeczpospolitą Tractatami zpewniwszy zwło
czył, że y Żołnierz Powiatowy który był gotowy
przez zimę prożnował y Pory nam do woyny
z tym Nieprzyiacielem służący omieszkało się
i czemu to woysko Powiatowe rozpuszczono.—
Słuszność sama wyciąga, aby każdy
za zasługi swoie powinną odnosił nagro
dę, zaczym y Woysko co pod Zbarażem oblę
żone aby zapłatę swoię miało y za dotrzymaną
statecznie wiarę Podziękowanie Panom Posłom
naszym zlecamy.—
Strony De~~latorskiey~~ Klaracyi Woyska Zaporowskiego
y suplamentu Woyska Kwarcianego do powszech
ny zgody Woiewodztw wszystkich PP. Posłowie stoso
wać się maią.—
A że ieszcze Pułtora Podymnego na Seymie feli
cis Coronationis J. K. M. pozwolone dotąd nie
wydane tedy powagą seymiku teraznieyszego
z Pieniędzy publicznych PP. ~~Posłom~~ Szafarzom naszym
pewną część wydać pozwalamy a w ostatku jeden po

bór

Pobór, który we trzech Niedzielach od dnia
Dzisieyszego do rąk J. M. P. Mikołaja Dunina
Golaniuskiego Podstarościego Grodzkiego Zakro-
czymskiego przez obywatele Ziemie naszey z dóbr tak
słacheckich iako y Królewskich y Duchownych ze wsi y
miast także od Rzemieślników wszelakich podług
zwyczaju y należytości sub poenis jure publico sancitis
sine quibus ñ abiuratis et desertatis wydany być ma.
O co forum contra Retentores na Querelach przy-
szłych Zakroczymskich powagą ziazdu naszego
naznaczamy, a P. Poborca te pieniądze wybrane
także y drugie od Ich MM. P.P. Szafarzów
naszych odebrane do skarbu Koronnego przed Sey-
mem blizko przyszłym odnieść będzie powinien.
Wielka to infelicitatis nostra, że w tak ciężkim
Oyczyzny naszey iusz prawie opadającey y zgi-
nioney razie Ich MM. P.P. Duchowni nasi MPP.
y Bracia starsi żadnym nam ratunkiem
być niechcieli przy podziękowaniu tedy tym
Ich MM. ktorzy pewne poczty stawieli gorąco
upraszać Ich M. P.P. Posłowie nasi mają aby
wzór i wizerunek biorąc z J. M. Xcza Wolic-
kiego Sekretarza K. J. M. który nil penitus
abo mało co Chleba Duchownego mając
z własney swoiey Substancyi znacznym pocz-

tem

Pocztem y sam osobą swoią do obozu K. J. M.
poszedł, Nam tesz teraz ratunkiem bydz ra-
czyli y srebra Kościelnego na potrzebę teraznieyszą
Rzeczypospolitey, takie sum pieniężnych
ad fidem publicam ex Capitulis (Cantulis) pozwolili y de
suis sedziby Donatywę iaką znaczną dali.—
Kupcy wszyscy in genere Szoci y mieszcza-
nie w Miastach przednieyszych oprócz Lwowa
nie zasłaniaiąc się Obertatiami ani Servitora,
(Servitoratem?) tym (?) ażeby previo ~~Iuris~~ Iuris od Sum Pieniężnych y
od Towarów tertiam partem reditum dali.—
Żydzi, ktory po te wszystkie czasy na pewną,
tylko summę składali się y za tak małą
Summę Podatków wszystkich Rzeczypospoli-
tey uchodzili, aby sprawiedliwe pogłówne odoso-
by każdej po Czerwonemu złotemu dali do
Rąk Poborów na co według Statutu koron-
nego dway Żydzi z Miasta każdego Starsi
przysięgać maią.—
Quarta Druga na apparat Woienny Ordy-
nowana aby na woysko kwarciane
obrocona była.—
Że przez Hetmana woysko w porządku
bydz nie może, aby J. K. M. de Republica
bene merito et in se militari versato et
exercitato a mianowicie którego dexteritas

w teraznieyszym

w teraźnieyszym Oyczyzny razie J. K. M. iest wiadoma Bulawę conferować raczył prosić P. P. Posłowie maią.—

Abyśmy in una eademque Republica w ratowaniu iey y Podatkach równo wszyscy pociągali coaequatio do tego apprime iest necessaria.—

Że Woysko Quarcianne siła sobie zasłużonego praetenduie, pytać się P. P. Posłowie naszi o J. M. P. Podskarbiego Koronnego maią, ieżeli wszyscy Dóbr Królewskich Dzierżawcy z Zupełną Quartą oddawali y ieśli się tylko na za płatę Woysku ta Qwarta obracała y Lustratia dóbr Królewskich aby była żeby Rzeczypospolitey proventa tych Reipublicae dóbr, z których kwarty nie płacą, przyczynić się mogło.—

Mynnicę, która dotąd przez lat kilkanaście z szkodą wielką Rzeczypospolitey zaniedbana była, aby w Klubę (sic) swą wprawiono.—

Że ieszcze dotąd z dóbr tych, które Reformacicy Królowey J. M. podlegają żadney Krolowa J. M. mieć nie może Intraty, słuszna ażeby z podaiących się okazyi Jego Królewska Mc conferował, coby statui Reginali condignum było.—

Królewica

Królewica J. M. Karola pietas et Amor erga **Patriam** in hoc periculoso Reipublicae Statu wiadoma wszystkim dobrze iże z niemałym uszczupleniem dostatków swych Królewskich na obronę Oyczyzny Kołnierza niemałą, czcić zaciągnąwszy na zagaszenie Ognia tej tam sciany posłał, słuszna, aby Królewicowi J. M. conferowaniem Opactwa Mogilnieckiego gratifikowano.—

Ingrati animi iuste incurremus notam kiedysmy Xcia J. M. Wiśniowieckiego Posła Wojewodę Ruskiego tak wysokie in hac Republica merita dla którey operę fortunas suas perfudit y zdrowie swoie na Szanse chętnie łożył nie mieli ex qua par est przyiąć gratitudine, Co że nie słowy, ale rzeczą samą oswiadczyć się godzi, upraszać maią P. P. Posłowie Nasi K. J. M. aby tak wielkie Xcia J. M. straty znaczną iaką nagrodzić raczył vacantią y w postulatach Xcia J. Mci w liście do nas wyrażonych aby się desiderio wygodzić mogło. Także za dziedziczne dobra które do Moskwy odpadły aby p. Commutationem dobrami Intracie X. J. M. correspondującemi nagrodziły się Commissarze do Traktatów z Szwedami aby podług Instrukcyi J. K. M. byli naznaczeni y koszt do odprawienia tey functyey onym był obmyslony.—

Dekreta przeciw przywileiom Xiążąt Mazowieckich za dworem ferowane mianowicie in causis Decimarum Manipularium, których od kilkuset lat nigdy nie dawano, który usus nieoddawania

onych

onych Decretami loci Ordinariorum iest utwierdzony aby na seymie przyszłym kassowane były.
Isz się tacy znayduią, którzy przeciw prawu y słuszności Privilegia na dożywocie y Prawo żyiących osób w dobrach Królewskich importune z Kancellaryey Koronney otrzymuią, a pod swoy przywiley na dobra insze otrzymany dobra osobnego possessora pociągaią, y takowym protektem possessorów w ich prawie y possessyi niesłusznie turbuią, y za dworem pozywaiąc do szkód przywodzą, aby na tym seymie Constytutią warowano warowano było, ktoby pomienionym sposobem dożywotniego possessora praw y possessyą inquierował, Dwoch tysięcy grzywien winą był karany et refusione damnorum Iusto possessoris liquidandorum, O co forum za dworem naznaczyć, A possessor przy prawie swym dożywotnym żeby w pokoiu zostawał według Przywileiu swego.
Iesz M. P. P. Regimentarze Woyska oblężonego pod Zbarażem aby dali rationem, ieżeli T. M. P. P. Rotmistrze tak konni iako y pieszi z zupełna chorągiew na których stawienie żołd z Skarbu koronnego wzięli na usługę Rzeczypospolitey stawili.
Dobory, ieslize na przyszłym seymie namówione będą, aby podług Constituciey 1635 de abiuratis et desertatis uchwaloney, gdysz iusz Iuramenta na spustoszenie dóbr zaszły salois eisdem abiuratis desertatorum w Ziemi naszey oddawane były. A te Dodatki aby Nasi T. M. M. P. P. Posłowie na Seymik przyszły Rellationis także y Poborce do wybierania onych aby wzieli alias Poborca na seymie mianowany nullitatis zostawać ma. Constitutia 1620 o okazowaniu które dotąd zaniedbane było aby była

reassumowana

reassumowana, ieśliże ie y insze powiaty Woiewództwa naszego przyjmą. — Ponieważ Pokoju pewnego trudno sobie obiecować mamy a do ratowania spólney oyczyzny spólnego potrzeba ratunku, aby żaden pod taki czas niebezpieczeństwa tak z T. M. M. P. P. Duchownych iako y świeckich od exteras nationes iachać nie ważył się Duchownym sub poena privationis beneficiorum a świeckim sub poena Confiscationis bonorum, Authoritate Seymu teraznieyszego lege cavendum. Oprocz gdyby kto dla poratowania zdrowia swego do Cieplic albo na insze mieysce wyiachać miał potrzebę. Zagęściło się tak wiele exteriores na których infamiae są otrzymane, aby tedy żaden ex infamibus pod teraznieyszym Seym do czci nie był przywrócony P. P. Posłowie przestrzegać maią, ale owszem aby z nich nieodwłoczna executia uczyniona była. —

Stosuiąc się do Instrukcyi J. K. M. aby pod czas teraznieyszych stanowisk Dobra Rzeczypospolitey y Duchowne od cięszkich z ostatnim ubogich Poddanych zniszczeniem Podatków y wybierania zbytecznego chleba uwolnieni byli modum ~~[illegible]~~ inr. maią P. Posłowie y iak wiele będzie dać potrzeba aby J. K. M. przez Uniwersał swoy intimować raczył. Co cisz P. P. Posłowie na przyszłym Generalnym Mazowieckim w Warszawie K. J. M. upraszać będą. —

Za tak odważne dzieła, które J. K. M. w Instrukcyi swey na Seymik Nasz zaleczić raczył za P. Ubaldem Pułkownikiem, aby mu Rzeczpospolita tę wdzięczność pokazała a Indygenatem onemu ~~przepisowała~~ gratifikowała do spólney inszych Woiewództw zgody P. P. Posłowie naszi stosować się maią. —

Że niektórzy Kozacy buntów tych zamo-

clawszy

zaniechawszy K. J. M. y Rzeczypospolitey statecznie wiary dotrzymali y pewne odwagi przy bytności J. K. M. czynili aby benemeritis stała się nagroda za żądaniem J. K. M. onych do szlachectwa przypuścić pozwalamy. - Ad coequationem należy to, aby J. M. M. P. P. Szafarze Czaponego naszego także y P. P. Poborcy rachunek nam uczynili, do którego wysłuchania czas w vigilią seymiku Rellationis po Seymie teraznieyszym a mieysce w zamku Zakroczymskim naznaczamy, Deputatów do tego mianuiąc (unius vel alterius absentia non obstante) to iest Wielmożnego J. M. P. Mikołaia Łopackiego Kasztelana J. M. P. Hieronyma Gołynskiego Starostę J. M. P. Marcina Samuela Nosilskiego Sędziego Ziemskiego Zakroczymskich J. M. P. Wiktora Bryskiego y J. M. P. Adama Kowalewskiego. - Correctura Iurium y skrócenie processu podczas seymu przeszłego za naznaczeniem na to osób pewnych tak to w Senacie iako y koła Poselskiego starać się maią J. M. M. P. P. Posłowie, aby stanęła Szlachta pewna Ziemie Rożanskiey abusu quodam we wsi bywa sądzona a zarówno z nami wszelakie Rzeczypospolitey ciężary ponosi. - Zaczym, aby y wolnościach Szlacheckich we wszystkiem zarówno z nami zostawaiąc me-

re

more nobilium Iurisdictionem Tem et Castrem Terrae Rozanensis et per viam appellationis Tribunalitia podlegali, starać się o to na Seymie przyszłym J.M.M.P.P. Posłom zlecamy. Stosuiąc się do suplementu Instrukcyey K. J.M. aby Pobory na Seymie Coronationis do wybierania podatków publicznych naznaczeni z kosztami y assygnacyami Skarbowemi przed Seymem do Skarbu Koronnego per reddenda za one stawili się naznaczamy y postanawiamy.—

J.M.P. Kasztelana Naszego Zakroczymskiego dawne y K. J.M. dobrze wiadome merita, aby tandem J.M. od J.K.M. Pana naszego miłościwego z dobrotliwey ręki skuteczną odniósł nagrodę, nisko upraszać będą J.P.P. Posłowie Naznaczeni z Seymu koronationis do boku JKM. J.M.P.P. Residenci Senatus Consultorum aby dali rationem tak J.M.P.P. Deputaci ad consultandum o obronie Rzeczypospolitey z Woiewodztw Constitutione mianowani, ieżeli per dubio fundis sunt officio.—

Aby tedy J.M.P.P. Posłowie nasi na Seymie teraznieyszy od nas wysłani na nic takiego coby było extra intentionem ziazdu teraznieyszego tylko na to na coby powszechna Woiewodztw wszystkich zgoda była y coby było ere et commodo Reipublicae niepozwalali; onych honore fide et conscientia obligamus.—

Które to artykuły J.M.P. Marszałkowi naszemu do Akt Grodzkich Zakroczymskich z podpisem ręki J.K.M. podać zlecieliśmy.— Działo się w Zakroczymiu die quo supra Roku Pańskiego 1649. Władysław Lasocki Marszałek Koła Rycerskiego Seymiku Ziemie Zakroczymskich.—

1649 r.

List Chmielnickiego do P. Wojewody Kisiela 12 Octobris (1649)

Lubo czas krótki według assignowanego terminu i złożonego dnia według wolej JKM. P. N. M. na sejmik żytomirski zjachania Wci M. P. z inszemi Ich M. P. Dignitarzami zaraz skoro mi oddano przez sługę Wci W. M. P. list JKMci tak też i WMP. tegoż dnia uniwersały rozesłałem, aby pospólstwa po wszystkich miastach uspokoiły się, to im oznajmując że te złożenie dla konfirmowania praw i wolności naszych jako też i dla uspokojenia religiej, która przez niemałe czasy według starożytności swej końca wziąć nie mogła. Raczże tedy nasz M. Panie powagą swą senatorską to Ich Mciom ukazać, że przez tak niemały czas krew niewinnie się lała, która zastanowiona jest przez samego Króla Je^o Msci, jako też JMci P. Kanclerza i też WM. M. P. a to wszystko przez naruszenie prawa i wolności naszych, które nam antiquitus od Królów polskich nadane były. Już teraz król JMci z dobrotliwej łaski swej pańskiej, chcąc nas żarliwszemi i wierniejszemi poddanemi mieć, prawa nam nasze i wolności przywrócił, uniżenie a wielce prosimy WMP. o to, aby na tym sejmie da Bóg przyszłym nie odkładano na insze, prawa wolności stwierdzone i religija nasza grecka uspokojona, a Unia penitus zniesiona, i to co przodkowie nasi na domy boże nadali, przywrócono było, aby każdy ze swych wolności cieszyć się mógł i dalsze rozterki wojny znie nie były, co zaś złego surowo ganić, a WMć P. racz to Ich Mcm do uwagi podać, żeby wojny zaniechali, bo u nas taka wiadomość jest, że i na samego Króla Jmć

burzą się, a u nas barziej karaniem odpowiadają, czemu my do końca nie wierzemy, WMć Pa. jako życzliwego zelawna Zaporowskiemu wojsku ze wielką ochotą do Kijowa oczekiwamy. Dla bezpieczniejszego przyjazdu posyłamy dwóch Kozaków z uniwersałami aby pospolstwo uskramiali. Z strony majętności WMć Pana tako dziedzicznych jako i starostw wszędzie uniwersały rozesłałem i staram się z pilnością, aby jako najprędzej przed Sejmem wojsko sporządzone było i na Sejm posły nasze wyprawić chcemy. Oddaję się przytym z powolnością moją łasce i zwykłej przyjaźniej WM. P.

Artikuły Sejmiku Srzedzkiego
a die 11 Octobr. ad diem 18 Octobr 1649
na Sejm walny.

Ktokolwiek jeno in curiculum Orizonta ojczyzny naszej zdrowym okiem pojrzy, przyznać to musi, że nie masz tak szczęśliwego państwa, coby jednymże prawie ogniem zaświecić się nie miało, ciężkiemi, a bodaj nie extremis medijs ten ogień gasząc. Tej fatorum vim doznała ojczyzna nasza, gdy przez jednego rebellizanta, wzniecivszy takowy przeszłego ogień roku tak się była ta iskierka w perzenie swej zataiła, że zaś teraźniejszego in..... exarsit, że kiedyby nie providentia boska, a nie odwaga wprzód i dzielność cnego rycerstwa Zbaraskiego, nie poczęła tłumić rozrzażonego ognia, a potym widząc JKM in quantis angustiis toż wojsko zostawało, aby dalej tenże pożar ojczyzny naszej nie dochodził, ledwie prawie koronę

za wolnemi głosami naszemi na głowę swo-
ją wziąwszy, ani się prawie na majestat
swój pański, ani na wczasy swoje królewskie
nie oglądając, cokolwiek mógł na prędce ochotnika, przy odwadze pospolitego ruszenia pobliższych województw zebrać, mężnie przeciw temu nieprzyjacielowi poszedł, i tam za tąż odwagą swoją bezpieczeństwo ojczyzny swojej zaszczycając, za pomocą bożą ten ogień lżejszemi, aniż inszym monarchom przychodziło, sposobami uspokoił i uśmierzył. Co wdzięcznie, jako od tak dobrotliwego pana, i do obmyślawania pokoju pospolitego ochotnego, województwa nasze przyjąwszy, nie przod panowie posłowie nasi do pocałowania pańskiej ręki przystąpić, aż przez pana marszałka koła ~~rycerskiego~~ poselskiego za odwagę zdrowia i inszych niewczasów wojennych wyświadczonych J.K.Mci uniżenie podziękują. Podziękować także mają przez tegoż dyrektora swego, wszystkiemu cnemu rycerstwu pod Zbarażem oblężonemu, za skuteczną w tak ciężkim razie resistentią. Za te tedy odważne dzieła i męstwa, nietylko onym zapłata jure merito debetur, ale aby też i od Rzeczypltej byli ukontentowani prosić będą panowie posłowie nasi J.K.M a mianowicie za JMP. Wojewodą Sendomirskim, P. Wojewodą Ruskim, P. Kamienieckim, P. Podczaszym koronnym, aby ex primis vacantibus bonis Reipublicae habita cujusvis meritorum et damnorum ratione, za swe odważne i mężne directie wojsk sobie od Rzeczypltej powierzonych, które podczas interregni aż dotychczas sprawowali, condigna od KJMci i Rzeczypltej praemia odnosili. Prosić przytym PP. posłowie nasi będą Ich Mości, aby dali rationes directiej swej i

i testimonia jako która chorągiew (albo kompania) podług zaciągu swego tę usługę podczas interregni oddawali, a jeżeli się która chorągiew albo kompania znajduje ex relatione Jego Mości, coby albo niezupełna była, albo penitus nie stawiała się, aby według praw wojskowych z niego executia była, aby żołd takowym dany nie był, a rotmistrze chcąli mieć zapłatę, niech wprzód przysięgą że chorągwie swoje zupełne mieli.

Komissiej z kozaki iż dotąd ad manus nie mamy, i coby się w niej zawierało nie wiemy, dla tego P.P. posłom naszym zlecamy aby facto consilio z inszemi województwy, względem approbatiej znosili się.

Nie bez wielkiego żalu naszego to jest, gdy uważamy w jak wielkim świeżo niebezpieczeństwie nasza ojczyzna była, et in qua jeszcze została calamitate, czego niepośledniejszą przyczynę być rozumiemy, że i upominki zwyczajne Tatarskie, contramentem województw naszych wydawać zakazano, i województwa drugie żołnierza swego powiatowego rozprawiwszy inszego wcześnie na to miejsce nie zaciągnęły, i wici trzecie na pospolite ruszenie wcześnie także nie wydano. Niechcąc jednak w niczym deesse patriae i braciej naszej w odleglejszych województwach będących, jeśliby Komissya z kozakami approbowana nie była na sejmie teraźniejszym (czego nie życzemy) kontirmowaćby nam z nieprzyjacielem wojnę przyszło, z takowąż liczbą ludzi, jakąśmy na przeszłym coronationis sejmie pozwolili to jest dwa tysiące dwieście, PP. posłowie nasi z województw naszych iterum pozwolą, a przytym i pospolite ruszenie według dawnych praw i statutów sine dimisione belli takimi sposobami, jaki jest osobny koło tego

artykuł. Wniosą przytym gorącą do JchMość PP. duchownych instantią, aby zwykłej szczodrobliwości ku ojczyźnie w tych zaciągach i długach, w jakich teraz Rzeczplta została, onęż ratowali. Do uspokojenia wojska i długów Rzeczypltej należy, abyśmy w tym ciężarze wszyscy zarówno pociągali. Dla czego PP. posłowie nasi po wysłuchaniu wotów JchMPP. Senatorów, także i ratione Senatus consultorum, upomnienia się vacantij incompatibilia, i rachunków skarbowych wysłuchawszy; nie od czego inszego deliberatie swe zaczną, jeno od koequatiej z których jeśli to patebit, że województwo które równo z województwy naszemi nie pociągało, nie zapominając dwojga podymnego, wśmy je z województw naszych na dwanaście set ludzi uchwalili, aby przykładem sejmów 42, czterdziestego trzeciego i na tym teraźniejszym sejmie sądzone były cum executione, inaczej do dalszych spraw Rzeczypospolitej nie przystąpią.

A iż za tą wojną przeszłą Rzeczplta w wielki dług wprawiona zlecamy to fidei et dexteritati panów posłów naszych, aby ono zniosłszy się z inszemi województwy a przesłuchawszy pilnie liczby pana podskarbiego, te długi z Kommissiej Lwowskiej podane przez panów komissarzów których fidei nihil derogamus, pilnie je uważyli i likwidowali, a na zapłacenie swych i zniesienie ciężarów Rzeczypltej nie więcej jeno czworo podymne pozwolili. Z tą kondycyją jeśli i inne województwa tyleż pozwolą. A przytym podatki pewne na kupce, Ormiany, Szoty, także cła od bydła które pędzą za granice i zagania ją, na Rzeczpospolitą podwyższone były, także dwoje pogłowne na żydy z wybieraniem ich po województwach aby uchwalo-

ne były, starać się mają panowie posłowie nasi.

Należy na tym Securitati Reipublicae, aby ta Summa za upominki zatrzymana, jako najprędzej oddana była, i ten zacny kawaler który się z miłości ku ojczyźnie a z niebezpieczeństwem zdrowia swego, samego siebie ultro pro obside obtulit, słuszna aby mu tę ochotę Rzeczplta wdzięcznością oddała; zlecamy panom posłom naszym, aby nikomu innemu zapłata wprzód się niestała, aż ta summa Tatarom należyta do Kamieńca byłaby odwieziona.

Co się tknie praesidium Ukrainnego dalszego, jeśli Komissya z Kozakami approbowana będzie, panowie posłowie nasi do przeszłego kwarcianego ordynaryjnego wojska cztery tysiące i dwieście ludzi pozwolą, tyle drugie wojska, aby go w liczbie na obronę ojczyzny i Ukrainy ośm tysięcy i czterysta było, którym zapłatę obmyślą naprzód z kwarty i ordynaryjnych naszych prowentów, któreby nad upominki Tatarskie i zwyczajną zapłatę zostawały kozacką, a na zapłatę kwarcianego żołnierza obrócone byćby mogły, a cokolwiekby ludzi potrzeba nad to, którymby non sufficeret kwarta i te ordynaryjne podatki do zupełnej liczby ośmi tysięcy i czterech set, te aby województwa ducta proportione podymnego aequaliter et proportionaliter wystawić i onym ~~na blisko przyszłym Sejmiku~~ płacę aż do drugiego sześć niedzielnego Sejmu obmyślić były powinne. Starać się będą, jakoż i my tyle, ile na województwa nasze przyjdzie wystawić proportionaliter obiecujemy i onym na blisko przyszłym Sejmiku, po Sejmie zapłatę obiecujemy, tego przestrzegając, aby inne wszystkie wojska w Koronie, któreby nad tę liczbę zostawały,

rozprawione i abdankowane były po skutecznej zapłacie.

Zabiegając też temu, aby się Rzeczpospolita w podatkach na to ordinarium praesidium Ukraińskie, na potym nie zawodziła, na które stan Szlachecki z prawa pospolitego contribuere nie powinien, częstokroć podajemy z województw naszych do uwagi, aby Wybraniecka piechota, na pieniądze była odnoszona, za które kilka tysięcy piechoty mogłoby dorocznie na potrzebę Rzeczypospolitej stawać. Zlecamy to pilnie panom posłom naszym aby ten punkt na teraźniejszym Sejmie był traktowany i do effektu przywiedziony, ażeby takowy podatek przez województwa był wybierany. Nie mniejszego starania przyłożyć mają panowie posłowie nasi, uwalniając stan Szlachecki od dorocznej kontributiej, aby wszystkie prowenta doroczne, w dobry rząd i executią wprawione były, jako kwarte oboje której coraz ubywa. Pytać się i o tym panowie posłowie mają, wiele przybyło kwarty z tych dóbr Rzeczypospolitej, które w starych summach albo ratione quingentorum zawiedzione były, jeśli quarta oddawana bywa, na którego praesidium dalej płacić nie pozwolą. Do starostw też od nieprzyjaciela spustoszonych aby przysięgli byli lustratorowie.

A ponieważ mały pożytek Rzeczypospolitej czyni, aby po województwach wybierana była.

Na hyberna żadne panowie posłowie nie pozwolą, daleko więcej na pieniężne stacie, ale we wszystkim do konstitutiej o ordinatiej wojska kwarcianego stosować się mają.

Do zatrzymania Ukraińskiego bezpieczeństwa należy na tym Rzeczypltej, aby panowie starostowie tamteczni, sami przez

się i większą gotowością aniż teraz na fortecach Rzeczypospolitej podług konstytucyi rezydowali. Czemu gdyby się było i pod teraźniejszą wojnę dosyć stało, mogłoby było nie do tak snadnego odebrania fortec Rzeczypospolitej przyjść. Urgebunt panowie posłowie obostrzenia konstytucyi, aby tę powinność sub privatione illius Capitaneatus, sami przez się opatrzowali, a ludzie służebne na usługę Rzeczypltej podług dawnych praw stawiali i upatrowali, jakoby do takiej straty i niebezpieczeństwa Rzeczyp. nie przychodziło.

Jeśliby kiedy do pospolitego ruszenia przyszło, żeby według statutu i dawnych praw, sine divisione belli zawsze uchwalone bywało. Druga, aby województwa i ziemie stawiwszy się na miejsce w ciągnieniu przez uniwersały naznaczone, aby się jedno przez drugiego i to przy obecności królów panów naszych, naprzeciw nieprzyjacielowi nie ruszało. Trzecia, aby podług distancyi miejsce i czas naznaczony, wcześnie też wici wydawane były. Czwarta żeby w ciągnieniu póki miejsca naznaczonego województwo nie dojdzie, w miastach i wsiach wolne były stanowiska. Piąta, aby Ich MPP Duchowni ducta proportione bonorum tak duchownych jako i sanguinis, podług prawa przy powiatach swoich wyprawowali. Szósta jeśliby propter legale aliquod którego do sądów urzędników mianowicie ziemskich sądowych niedostawało, aby na to miejsce pro illo actu, nobilitas substituta in gremio sui obierała. Do tejże wyprawy że to prawa pospolitego miasta należą, prawo to panowie posłowie reassumują. Żadnych innych powinności cum aggravatione nobilitatis nie stanowili, dla stwierdzenia

pokoju z cesarzem Tureckim, więc i uskarżeniem się na te związki Tatarskie przeciw Rzeczypospolitej z rebellizantami naszemi, które nie mogą być jeno samemu cesarzowi Tureckiemu szkodliwe, panowie posłowie nasi prosić będą J. K. M, aby poseł nie tako sumptuosus wyprawiony był.

Królewicza Je^o M. Karola merita, które pod przeszłe Interregnum, ku Rzeczyp. wyświadczył, nie mały poczet ludzi naprzeciw nieprzyjacielowi z gotowizny swej wyprawiwszy, muszą nam być zawsze pamiętne; dla tego na ten czas na Opactwo Mogilskie Królewiczowi ~~na ten~~ Je^o Mci pozwalamy.

Mimica iż jest Rzeczyposp. potrzebna i wygodna, starać się panowie posłowie mają nasi, aby otworzona była w Poznaniu, w Krakowie, w Bydgoszczy we Lwowie, jako z największym dozorem obwarowawszy, któraby ad normam monety cudzoziemskiej kuta była, stosując się do talerów imperialnych, ażeby się ludzie w prowadzeniu, w dawaniu fałszywej monety do Korony nie oszukiwali; włożyć to na Je^o Mść Pana Podskarbiego, jako rei monetariae praefectum, aby takowa moneta cudzoziemska, do ligi talerów imperialnych nieco stosowała się, po miastach i miasteczkach wywołać rozkazał z pańsko Rzeczypospolitej.

Pytać się przytym mają panowie posłowie nasi, cujus jussu et mandato w Malborku talery biją.

Komissyja z narodem Szwedzkim aby reassumowana była in pauciori tamen numero Commissariorum, starać się będą panowie posłowie nasi.

Komissyja do Margrabstwa, Pomorstwa

i Szląska i województwom naszym wielce jest potrzebna dla sprawiedliwości ab utrinque, aby do effectu z tego Sejmu przyszła, starać się będą panowie posłowie nasi.

Iż na przeszłym Sejmie coronationis constitutia stanęła o indigenatach pruskich, na którą panowie posłowie nasi i inszych województw nie pozwalali, starać się mają panowie posłowie nasi, aby constitutią Sejmu teraźniejszego zniesioną była.

Sprawa JMP. Kasztelana Międzyrzeckiego, obywatelom powiatu poznańskiego podczas pospolitego ruszenia, do sądu Je^o Mści Pana Kasztelana Poznańskiego intentowana, obo że z nim na pospolite ruszenie wpisawszy się w regestr jego iż się dla zniewagi jednego Szlachcica pewnego iść nie chcieli, a potym przez dekret tegoż Je^o Mści Pana Poznańskiego do KJMci remittowana, aby sądzona nie była prosić będą KJMci panowie posłowie nasi Salvis praerogativis Ich Mciom panom Kasztelanom o pospolitym ruszeniu według praw dawnych reservatis.

Laudum województw naszych, względem podatków na teraźniejszym Sejmiku uchwalonych, i w dalszy dispositiej tychże podatków panowie posłowie approbować constitutią mają.

Indigenat Pana Ubalda, do drugiego Sejmu ordynaryjnego dwuletnego, i dla dalszej usługi Rzeczypospol. odkładamy.

Na nobilitatie trzech Kozaków od JKMci w instrukcyi zaleconych, panowie posłowie pozwolić mają.

Petita za Ich M. Pany Zebrzydowskiemi, aby sprawa ich sądzoną była.

Za pany Turskimi, aby w possessyach

majętności swoich turbowani nie byli.

Za Jej Mcią panią Małogoską, aby w sprawie jej JKM. miłościwie raczył.

Za Jej Mcią panią Przedecką, aby przy dożyciu swoim wojtowstwa Kłodawskiego zostawała.

Za Ich M. P. Golcami, aby sprawa ich z Je° M. P. Starostą Drahimskim sądzoną była.

Za Je° M. P. Srzemskim, żeby infamie w sprawie z P. Bnińskimi małżonkami zniesione były.

Za Panem Stanisławem Gowarzewskim, żeby do czci przywrócony był.

Za Panem Stanisławem Tomickim, i synami jego, ponieważ z stroną się pojednał, żeby infamia zniesiona była.

Ich Mość Panowie Posłowie na Sejm.

Je° Pan Podkomorzy Poznański; Je° M. Pan Leszczyński
Je° Mść Pan Generał ; Je° M. Pan Przyjemski
Je° Mść Pan Podsędek Poznański; Je° Mść Pan Łaszcz; Je° Mść Pan Dziarkowski; Jego Mść Pan Starosta Libuski; Je° Mść Pan Żupnik Bydgoski; Jego Mość Pan Mielżyński; Je° Mść Pan Surrogator Poznański; Jego Mść Pan Pisarz Ziemski. Marszałek Koła tegoż Sejmiku.

Laudum Sejmiku Srzedzkiego.

My rady duchowne i świeckie, dygnitarze, urzędnicy i wszystko rycerstwo na Sejmiku teraźniejszym Srzedzkim zgromadzone wiadomo czynimy, iż wygadzając wielkim na ten czas Rzeczypospolitej potrzebom

na ratunek tejże ojczyzny prędki, i uwol-
nienia jej od ciężarów, którym podlega,
czworo zupełnym podatkiem od rzemiosł
przy każdym podymnym uchwalamy i
które podymne, i podatki od rzemiosł,
na dwie racie wydawane, a przez panów
poborców naszych wybierane być mają,
to jest w pierwszy poniedziałek po S. Mar-
cinie dwoje, a drugie dwoje po S. Mikoła-
ju w pierwszy poniedziałek, a to podym-
ne czworo przez panów poborców naszych
i Szafarzów na ratusz poznański wnie-
sione być mają, i tam do dalszej da Pan
Bóg blisko przyszłego po sejmie sejmi-
ku relationis w dispositiej jako i cur-
rens czopowe, zostawać mają. —

22/XI 1649

1

137

Instrukcya do Woyska Jeklliem ppp. Patron Janow Baranowsk. etcienus Stolnik kiow. Bratkowskiemus, Chorunnicus Kiowskus. ahiemus podrodkus Bratkowskiemus, Mikołajowi Kaczanowsk. ciemus Rotmistrzowi Wkllc. Janowi Przyjemskiemu pomocnikowi roty Jmp. Wdy Bratkowskiego; Danielowi Puszkiemu pomocnikowi roty Jmp. ppa. pisarza Koronnego, Wyjechawszy Ulyssem Stolnikowi Bielskiemu, Stolnikowi Lidzkowi Niesiabitowskiemu pomocnikowi roty Jmp. Hmo wego Koronnego Mikołajowi Chmielowskiemu od Hetl. Generalnego Jmp. Lassowem na Sejmik walny Wawrzawski 22 Listopada 1649.

Zaszła smierć J.K. Jmci Pana Wkllego Władysława IV. Bodnego Wkllego Pana naszego Miłego, mocz pilna nieuszczona teraz rzeczy Rzpltey uważenia Wkłaściwego wszelkiey z Jchlliciami ppami Ottmanami Koronnemi Jmp. Answaty, Wdziwanie Rebat. oddany Chmiz. zapadowanego Stolnika Starosty Rzpltey zatrzymanemu obuch Kroiu ewy, ze Rzplta ukrzywdzona Pana nie miała Zdrady, w taley rzec to posuszono; ale Rzplta ukrzywdzona Wkllc. Elektor Electus, Lam miłości, którzych taska Pana, miłość ludzka nosta zatrzymania na swobodzie nie chciała, odmuc stetentem gwarantom przetłaczaią, stanty, opowiadaią, oswiatki, zbiey mitowicka, zatrudnienia Rzpltey obwarowanie Pana, nie mieli za ten obyczay przemysłu rzeczy, chcąc nie zamowicz nagrody Wrzyska, winny Rzpltey Synom, chcąc za mi Bolej Obwarowanie Sejmu Coronationis Wkllc, na stępujące nie Expressy Rady radzi periculta, ale kaidemu prawo ostępowy, do osobe pospasaz ey kary sty crzey, a exhortowanie Wkllc. Jchlichowi nie targowac sie z Rzpltą, ale expmi marine z mieszpanieniem wzpltc karalo Bitchlony ad J. tego czasu w Burgowey trwaiąc stuchu sadzych, (ktorym porzadkiem wzpltc idzie) pospolitych in Rempol nie brak pod zgrodzia.

Co pisanie Wkllc p. Millemy wezpltc z Senatem i wszystkim Rzpltą wziąwszy in tractatum tak wiele stat Wrzyska, ziskiwszy uwantrzenia, upowniedziani bez odgrzymienia powszech, do posłuchu, ktorego powinny do Majes Stanu Wkllc. sine wzpltc skłonnie, i swym ojczowskim potrzebiem ruchczac Wkllc. p. Millemy.

1 Wszystko Wrzyska, po do Wkllc. kroi gorney powiz z Jchlliciami Pany Wkłanemi, ktory nie tylko sam rzeczy, ale i dobre ich w rzeczpospolitey affectuiez aby obwarowanie swych Rzpltą obmyślało, aby w ich, gdzby w swym ubezpieczeniu mogli żalu, widzac, ie wdzieczna Rzplta dostawa dwuch swych sztanow, postarowa do zdowerze mianowany prawnego w prygoda swoich widziała ccoś nie stato. pomawia powszechnie wojsko i pany radzi sztanowi bide, ii ich zastaią w zapomnieniu

2 Ze p. Kasztelanowi chełmskiemu i p. Batalionem dobre Wkłopanem zasturowanymi istnieniami gorzec swych wojsk instancya, aby Wkłm ze strachu tate ich w stanie Rzpltą rozbiog respekt mieli swych i swych obszpanow z niechcego wydawiania dlient ostrzeżenia upraszaz wojska Wkłm ppom.

3 Zołnierz, ktorym sowi nieuszczone pod Korsuniem, na Zołtych dorbach, za studnia bolesnym, chcieli pospolitego pomocy ostrzeżenia, na obszpy swoje

powrocz porithnie od WKm i wszystkiej Rzpty na elekcyaczy dnujnie (aby nie)
wspomnieli do stanu conferowania tego thurtu, i tym, ktory do tego
czasu w wizowaniu zostaią aby ztąd w skutku Rzpty nastą, expirare
wojska WKmpnm.

4.) Ze prostowanym ewicom kilka wojska w Lorgowaniu stanie, pond zgromadzeniem
wojska pond Kamieniecz, na prowentyp zgmach pewa potrzeb wych (o zapłatę prowito)
co wszystko do rozsądzenia Kommissyi WKmpnm odnosi. Tam tym dla
wspomnionych w Rzpte niedogodnościow obwarowy, a utrzymanie w ewicowaniu
ar do tego celu w widoku, nie mają powstawania, stałego wizowania. Uprosza
wojska, aby jii o tym sejmie nikt nie dumyślał tego wojska pomstowanie
zapłaty i aby i wojsku [illegible] we odrobki aby nawiązane były.

5. Wojska pod ewicowem i Kawaleryą zaciągniowem ze rozsądzonej WKm
Ekzcyi daią prodygnowe nikomu nie było, aby zdrowiem w stanie Rzpte
formacyey wszystki posiłowy. Do tego nich tedy nie powstaią do Pospo
politowi pla asygnowani nie wiele; dowody, często o wynagrodzenie ewicom
a tej pieczi, co ja dawno, ewicowi, wichnie potem istotne stawić musieli. Jeżeli
tedy wojsko, aby pospolitemi, ktory do tego czasu, do stanu Rzpty wszystkiej
nie wnieśli szkody, albo za asygnatami ewicy nie odkwali, szwoicie karanie
był, a tym, ktore zatrzymane są dotąd zostaią, aby tii w ewicu [illegible]
godnie podzielowanie i nagrody wszyst z inszymi stanie Rzpty.

6. Ten nowiczna wojska, ze WKmpnm wynuntowali w ewicu Sowem
godnie podzielowania i nagrody za celetur zostaią. Ktoż stanowiły
Nastawiąc, ktory nie tam tylko, ale zawsze z wielką gromadą ludzi
odwiązał [illegible] Wielmożnym: WKmpnm. Jii to pewne, jako ich ewicowanie
ewicowanie expat [illegible] wiedzieli, a komia nie rozsądzą, zdrowiem swoją nie
małe ludzi, a rzeczy ambitnych ewy stawy Wielki pomoc Rzpte portowe,
lub wiecz retardat w tego Wielki, ale niewątpi wojska za wzorkie
wnet wdrożone odwagi w swoiej Wielki zostawuią z pamięci; Towarzyszy
wiesz obwarowanie tranzakcyi pod Kharanem wystawia Wojska Wielki
wielu pospolitemi co godzina stwierdzenia wojska prostej ewicowych odwiązy
stuchy, obserwat wnioski wspomnienia opowiadał, ze nadam u małej liczbie
i ewicem: bojem wydatnej, tym samym ze ewicowy pomy tego z Rzpty
wesołe zawsze dziś Jelli twarze, wielkie odwagi ze stanowią opowiada.
Gmyslnie tedy wojska Wielki p Millerego tantem in Prapol congratulacyi
ewicem, [illegible] podwinnych ojczyzny wielu Rzpte miasta, aurea [illegible]
chybnie pomy tego Rzpty obserwat ligamy ewicowych; abyście tedy Wielki
p Millerey pasowiczom obszyrnie nasze ewicowanie wskutkiem z innymi bez odwłoki
Elaborowaną ewy wiadrzyć tu tez. Wiesz se nie małą gromadą ludzi wyszedł
za Rzpty z Dniem Imcą wstawale, aby tym wszystkim dowodzeniem chwały
nie na z Wojskiem Koronnym ojczyzny pomnożyć i chwały, ocalenia ojczyzny
pomnożą Rzpta. Takie okazowanie ewicowani Rzpty mu zawsze
kwoty pewny, aby mimo z wojskiem Koronnym ewy stanowił; i za tego
chwałę Rzpty, aby upomnim byli, upewna Wojska Wielki, aby Wielki
i ewy do tego potrzebnym obstawił, pewny [illegible] Jasnie Wielmożnych
Senatus, jako i za [illegible] Koronnych zasługa wiego pewnego ewy
affectu chwał. –

Z Jabłonia Pułk Regimentarzu Wielki odwagi wielkiej Wielki Wielmożnym

stkiey i wszystko nie postępowanie przed Wtelkiem i przez aby Wtelki wszystkie
pracy pobyte [illegible] za pieniądz wszystkie i nie pamięć.

8 Józef Banasz Hammy maszy potomek Wtelkiego Ruthenia wspomnienie
Stefan [illegible] Stanisz pamięć Podkowa swego gruntu wiadomości gro-
madzenie Pastor stawiał stawiły, Informacja bratowski Obym swym wchodzi
i miastem Dwiele Pozwolenia, mienia wszystkie Domowe ludzi wszystkich stawia na placu pomiarko wszystkiego, Na Instrukcja Wtelkiego
i ostatni Pasty, Hammy, Du Tasky Wtelki obowiązkowy wotlana mą,
i ludzim wszystkiego wiadomości Hammy swym Pastor, pomiarkowanie
byli i obowiązkowanie za stosty i zawsze Empelam Ludzie co wszystko
Wtelki upasane.

9 Stosta ludzi wszystkie Kattyk Wotach, Drugo tu Hammo ich stawiska
stawiał, pod Hammo wszystkich, i hammego upasamento na wstatek
i ziemi swego we wszystkie wszystkie, na nominacyo co wchodzi Jmść Hammo-
wszy to hammo tu stawiał pod Hammo stosty Hammo swego i ludzim wszy-
stkie o wszelkie Pasty na stół hammany ludzi, jako ich i hammo stawiam
pomiarko za wszystkiemi, co się nie Hammo w wchodzi do wszystkiego
i Pasty, Hammo dobra jedno co wchodzi pasty pomiarkowanie,
Empelam redacta, Chwiły ludzi Wtelki i nie mogą swej nie i respect, i ludzi
jego i Empelam pomiarkowanie wszystkiem, Pomiarkowanie wszystkiem i ludzi
ludzie wotlana, upasana wszystko Wtelki.

10 Jmść Obrzyska Hammotawski z pomiarkowaniem i dobrej pomiarkowanie
wszystkiego, w wszystkie sprawy wszystkiego, Hammo pomiarkowanie
rowno z wszystkie, wszystkie wszystkie i całe, pomiarkowanie, stawiał
wstawiano godzi, stawał Jmść wszystkie i Wtelki, tasky w wszystkiego i
Pasty wszystkiego, i pomiarkowanie, dobrej wszystko Wtelki.

11 Akta Akta Agenta Wiśniowieckiego godzą do wstawienia wszystkiego
wszystkie Pasty i dobrem do wszystko hammowi Pomiarkowanie dobrej wszystko
i odwołanie i akta pomiarkowanie wszystko Wtelki.

12 Komissia z wot Wtelki pod die 15. września we Hammie wszystkie
do Likwidacyi rachuby wszystkiego i Empelam Pasty podane i Wtelki
stawiam pomiarkowanym i stawiam hammego podane.

13 Jmść pod Komissarz od Wtelki i pod Obrowa pod stawiał wstawiano
wstawiano Wtelki in pace stawiał Pasty wszystkiem wszystkie Dowo-
dzia typiczy stawiał wszystkiego, pomiarkowanie, pomiarkowanie, i za to pomiarkowanie
tego wszystko na Pasty mię za wszystko.

14 Wszystko wszystko pod stawiam hammo, takie stawiał na hammach, na
wszystkich pomiarkowanie, wszystkie wszystkie pod stawiał wszystkie do stawiania
i do wszystkiego wszystkie mię za wszystkie pomiarkowanie, aby na hammie stawiał
się wszystko, i na wszystkie, za wszystkie do pomiarkowanie hammo wszystkie
wszystkie i o wszystkie pomiarkowanie, aby wszystkie wszystkie do Hammowej i do wszystkiego
Generalnego Jmść Pasty stawiam wszystkiego wszystkiego, pomiarkowanie wszystkie Wtelki
aby pod zadno stawiał się wszystkie, gdyż pod hammowanie wszystkiego hammowanie
stawiał wszystkiego na wszystkie Hammowej na wszystkie, wszystkie wszystkie na hammach
i pod zadno wszystkie hammowie pomiarkowanie pomiarkowanie.

15 Takież uniwersały z Kancelaryj Koronnej, które chcą zaciągać i na
podwodach exemptowanych odprawiać mogą, bez ich winy miały, dawanie nie miały
bydź, ponieważ ex natura rzeczy strony w takim exemptowaniu podobne
w innej wojsku wszystko niedostaje zajmuje. Przeto wojsko W. Mc.
aby takie uniwersały wydawane nie były, gdyż zadną miarą istnienia ordinem
Pactum nie mieszły mi pomagać na skarbowych ekonomiach potwierdzonych.

16 Upraszał Wojsko Imp. Wey Kanclerz koronny, aby wniwecz W. Mc.
na dawnie prawa, aby zadne uniwersały, które albo Conwentacyj jakich, przez
Deputatów, albo ordynacja z wojsk z skarbowych potrzebowały, nie były wydawane, ponieważ tak miasto porządku rostawa wojsko W. Mc. ze szkody nie wiele
odnosić mogą. Deputaci Pactu, przez postrzeżenie swych, aby W. Mc. mi dostatek
wojska swego nie chciał odbierać, tego uczynić nie W. Mc. nie powinien mi
odmawiał, ale za skutkiem od Deputatów radzić i interlocutorowaniem, gdy w domu
w expedycyi potrzebujące do ustawy W. Mc. sporządzenia będą. 3

17 Deputata inaugrde wojska hwarzenemu, takowa Deputata wydali, jako
pod Kamieńcem W. Mc. dekret ręczonemu, złamowania by dokonywano
od Deputaty, acz wojsko milczeniu. Jednak W. Mc. Pan Wielkiej z powodem
nemu umotuje o Ottonim Kornyncie, tym pod Kamieńcem ze wojskiem
rejmie wojska, że nowan pan ich ordynarz poruszają że tedy, i abyty pod
Obozarem ani wojennie wojsko. Pokiernemu obrzeniu, i nowych rzeczy
Deputat pod pod tym nie zlychanie, że tak wrotym to panowie wrotnej prace
pod tym nie zlychanie pany nich w Dziś; w ewy nieterminie wrotnym
głodzie, w niepodobnych do wytrzymania natura ludzkiej, tak Hung.
oraz pisarze od trupów tam pobitych, w głodzie pod, tak pod, obozie,
do miłosierdzia W. Mc. wojska podaje Commissarzy, i pokornie upra-
szał, aby W. Mc. obozami samemu miejscu wrotnym nie stawiał nowym, ostawa-
nia Woiskiego zgromadzenia w podziwienie będzie za dostatnim stanie W. Mc.
i za szkodę Ojczyzny wojska swego dla, swej pomocy, respect swej
do Salary wdzięczności swej, przychylności, ciemnej swiecie. Deputaty do pory za-
pełny zapłacone i assygnaty summy Dawnej na postulowych wojska
swe nikt tentował W. Mc. zaciągi. —

18 Ordynacja na Kamieńcu zaciągnione, przez Stacia Jmci. Pana W.
Pruskiego, P. podrazego Mennings, Regest P. Helmicha Reinschwalbego
P. podrotmistrza Pruskiego, P. Hetmanty Wrzesnowskiego, P. Pułkownika
Tymińskiego, P. Cyrakowskiego, P. Kmiecińskiego, P. Rotmistrza
jako pułkiem wrotnym podawali, sołtem Andrzeckim zaciągnionym
powinnym porządkami byli, i do traktamentów przy pułkownikach,
odbierania rostaj pisarz z wojskiem potrzebnie. —

19 Ordynacja Kamienieckiego zaciągu, którym jedna jest wiele mia-
Deputata rostała, jako na Ordynacja Kamieńcu przez postrzeżenie swych prosili
W. Mc. aby za to ich, przy generalnej wojska Captacie, ustąpić takiej
dowiedzieć swych i Ordynacja za szczęśliwe, ustawiali, i zawsze historyczne
supplikowali do W. Mc. tak, teraz przez postrzeżenie wojskowych mistrz
swe pomawiają z prozby. —

20 Do Commissarzy wrotnych Deputata Commissarzy swych mianowali
przy W. Mc. aby Commissarz z wojska deputowani byli, takie dodawszy
od siebie aby do wojska obrani zawiadali, oprawdzie wojska W. Mc.

3

21 Do Prawa ustawicznych sądowania, aby dosiąc Bopo tak wiele sie izbie sądzi, sprawiedliwie sie Trybunale Lubelskim uprasza Wojsko Wielkie.

22 Tak we dwornie pany rządzą wojska względem prace woiennych i kwestia nadwerężających, kwestiami per wolney gest, sie boiąc odstawić ale upustować, gdzie sztuczą ackolwiek kwestią pospolicie mieć snadz, ale bardzo prawdziwie Wielkie Wojsko opłacie mowią, aby im tak jako i tamtym zawsze dany był dobry opłacz Wojsko Wielkie.

23 ppo. Potwierdzenie dobrą subtelnością awizych i prawy Rzeczpo sam ich mieli, swym kosztem Companie raczą zgiąć: i w sukcesie Pospolitym pod Gumieniami ratowanym wali pospolicie aż Pospolity z pomiłk, tracz iesd dzieworych pod pa dali; i nie nie mogą swym ratunkiem Companie, uprasza wojsko Wielkie, ab im traktamentu od Pospolity jako we dwornie pany rządzą nawiązanie Pospolity nadmawiało. Pospolita za pierwsze zawiązki, aby go dostawali, tylko tym ugo, Pospolita do wolney Pospolity pociągali, rządzą ratowniczali Gdańszczanie.

24 Nie iest sama potrzeba aby pospolite ruszenie tak wiele razy pod jakich skutkach, swoim tylko ziemskim mogły się ratowniczą, ale aby z innych ziem Wielkie Rzeczpospolitej, aby bone mercatus vacanty, rozdawanie było tym tylko, którzy na Boga Pospolitą stoią: bo je na to wojsko, że ci, którym na ochronie Wielkie Rzeczpospolitej służą, nie mogą sami ochronić, ale ochrona Wielkie Rzeczpospolitej ochrony potrzebuje, aby tym tylko dawano

a tolerca ubespokojony od orbu do orbu w conservatoal sprawie Litewskiej
orzeka[illegible], a drugiej na sejmy Dnia 2 niebieszczym powszechnym zawsze[illegible]
przez tedy wojsko, abyś Wielki[illegible] exquisitorio potrzebowali, aby w tych
dwóch miedzialach, które ma porządek Trybunału Lubelskiego on orbenie sprawa
Litewskich odprawowane są tak ex actoritate jak ex reatu excepties causis fundi
w uzgodnienia[illegible] innym nie orbitowy, bez uniesienia ordyn Pospolitej, abowiem
oraz[illegible] sprawie Litewskiej.

28 Wilka aggravatiq w orbach kommych idzienne Wielki[illegible] pomocy gdy pri-
matum bez wielkiej iaquestiej i wiedzmości P. podkanym innym basie
Rzeczy[illegible] ale mu z Domu spisowi, w grodzie Ittmyskolskich poprzywiedli
basie, a na zgłoszonej Ukrainy pobliżu nie, jakoby w Litewskie expiditions
podawał, potrzebny Trybunał nas bez wielkiej exceptej victualium
i opłacowania brzegowym rotmistrzom sam Pospolite opuszczone drenowym
i z gromadami bez wielkiej trudy skłopotej; gotowemi we instantie pokaz
kazes pisarz z gromi; przez wojsko Wielki, aby takowe regestra, gdy do try-
bunału podane będą, przez samych pomocy pomocy[illegible] dopuszczały.
Które w rotmistrz a tak exemplego wstrzy, a do existum sufficient tem mieć nie
mogą, aby ta dopisa opuszczone drenowym jako pobudka do plony, a z gromi-
mi, punctum emicandum była.

29 Robi przeciwko w małej kupie wojsko zostawiając od miejsca do miejsca
bez stanowisk pewnych pomyka[illegible] musiało, kiedy po gwałt, kiedy stał
w dobrach tak Pospolitych jako i dzierżonych i rolnikach swoich, opada-
wszelki, kiedy[illegible] pod staraniem do koni expedycyi[illegible] zaciągnie i
pomocy, nie mogą w czym[illegible] pilnie potrzeby[illegible] zawsze honoru
[illegible] uprawy, aby takiemu processowi nie było uwarzenia, aby na tym ut-
mowe[illegible] nie dominuta jako stanowią, bywały w Rzeczypospolitej zbytku kommu[illegible]
wojska wsmy, aby była anichilowana, aż do generalney wojska kapituł.

30 Co wojsko, które z wojska powiatowi, ostatecznie powodzi[illegible], a na ostatecznym
z niepogodzeniem nie było, który roku pokoju[illegible] nie stawili, takie
ostatnie[illegible] Tak na ten Pospolitej ordyn: abowiem[illegible] ex ale wsmo
rzadom było, wszystko[illegible] aby starzec, dzieci, ich ale od Wielkim ordynat
i dzieci oszkodowym ustanowienie mianowanie było, uprawa wojska Wielki-

21 go Mikołaj Bielski, Lwowy Rzeczkowski, pomocnik roty Jmp. Wojskiego
Rotmistrza Wielki. Od 16 Wendenowskiego o pilnych opiekach Pospolitej
ordyn dla swiecienia aż o wojskiem Wielkiego w kilkadziesiąt koni bez nie-
[illegible] expiditionis[illegible] wojsk wojsk kontent powchodzić, nie mały exempt kroje musiał
ma co nie nie Dantzig tylko za oszkodowaniu[illegible] Jmp. Lwowskiego, za co
to wiecznie będzie, który wojsk Dantzig wojsk ze skutkiem[illegible] kontent pomoc-
nemi, aby nie wiecznie były uprawa wojska Wielkiego.

33 Wdowa to jest stanowisko w Wielki, wystąpnych pewnie, a bene mercha
przemiast, Ale wojsk wojska wnosi potrzeba do Wielkiego na Dzierz ces testo z
nem Wielki[illegible] oddzielnemi, jest p. Krzemieńskiego, ten lat trzy Dzierz Wielka
Wielki oddzielnemi, jest p. Krzemieńskiego, ten lat trzy Dzierz Wielka
odzierzeniu a bene nie reiaskie, lat 24 Rotmistrzem, przez lat pięć
godnym wojsk Zaporowskich, jako to mi i sam nie pięć jasnie pomocnikom
Cowiadomo, które do wiecznie pomyka[illegible] zawsze, odzierzenie powo-
pracy w orbach Wielki i Pospolitej, które na trzy wojenie pod Kleszczo-
skalowych przez potrzeby wojska wnosi[illegible] na trzy

pomotnicy, przeznaczyć do Wielkiej Armii Wielkiego Księstwa Warszawskiego na wypadek wojny z Austrią, ilekroć Rząd Francuski o to upomni się, pod warunkiem wszakże, że Francuzi w takowym razie, gdyby Austria nie wypowiedziała wojny Francji, lecz tylko Księstwu Warszawskiemu, wkroczą do Galicyi, a Austryacy nie wkroczą do Księstwa Warszawskiego.

32 Art. 2. Zwiększenie Kontyngensu Wojska Księstwa Warszawskiego, ustanowionego Traktatem Wiedeńskim z dnia 3 Maja 1815 roku, do liczby 30,000 ludzi, ma nastąpić w razie wojny z Austrią, jeżeli Austria nie wypowie wojny Francji, lecz tylko Księstwu Warszawskiemu.

34 Art. 3. Dla uniknienia wszelkich trudności, które mogłyby powstać przy wymianie Ratyfikacyi Traktatu niniejszego, Strony Kontraktujące postanowiły, że Ratyfikacye te mają być wymienione w Warszawie w przeciągu sześciu tygodni od dnia podpisania Traktatu.

35 Art. 4. Traktat niniejszy ma być ogłoszony przez Strony Kontraktujące w sposób, jaki każda z nich za stosowny uzna.

36 Art. 5. Na wypadek wojny z Austrią, Rząd Francuski ma prawo wysłać do Warszawy Dowódzcę, który ma być Generałem przy boku Księcia Józefa Poniatowskiego, Naczelnego Wodza Wojska Księstwa Warszawskiego, i sam ułoży z nim plan kampanii. Generał Francuski będzie miał pod swoim rozkazem Korpus Wojska Księstwa Warszawskiego, złożony z 30,000 ludzi, i będzie miał prawo wydawać rozkazy bezpośrednie Generałom Dywizyi Wojska Księstwa Warszawskiego, jakie uzna za potrzebne do dobrego prowadzenia wojny.

37 Art. 6. Rząd Francuski ma prawo wysłać do Warszawy Komisarza, który będzie miał prawo zasięgać informacyi o wszystkich potrzebach Wojska Księstwa Warszawskiego, i będzie miał prawo wydawać rozkazy Intendentowi Generalnemu Wojska Księstwa Warszawskiego, jakie uzna za potrzebne do dobrego prowadzenia wojny.

38 Art. 7. Regimenty Cesarskie, które Rząd Francuski ma prawo zażądać od Rządu Księstwa Warszawskiego, jako posiłek, mają być złożone z Pułków Piechoty Liniowej, Strzelców Pieszych i Konnych, Dragonów, Huzarów i Ułanów, i mają być wysłane do Warszawy w ciągu dwóch miesięcy od dnia, w którym Rząd Francuski o to upomni się. Regimenty te mają być zaopatrzone w Artyleryę, Amunicyę i Ekwipunek, i mają być wysłane do Warszawy w ciągu dwóch miesięcy od dnia, w którym Rząd Francuski o to upomni się.

39 Art. 8. Wojska Księstwa Warszawskiego, które mają być użyte w Galicyi, mają być zaopatrzone w Artyleryę, Amunicyę i Ekwipunek, i mają być wysłane do Warszawy w ciągu dwóch miesięcy od dnia, w którym Rząd Francuski o to upomni się.

Akt Ostr. 225 K 287/c.

Kalinowskiego kasztelana

Votum płaskie Gdańskiego na sejmie anno 1649. 26 Octobris.

Sprawiedliwa, iż w Rzpltej tyle takowa statuta, ma klęski, jakie z gdy wzdechamy stanie ustawy pomieszane, z niemi statuta ad regnandum i tak perkuntem i pereunteczem wszystkich niebieskich pokłonii ordinem celebrata dirichi. Tej podstawie w nam ni: dnia dzisiejszego dnia, gdy pierwszy raz za panowania WKMci w radzie zasiadamy; i jest nasz tak wielkim Rzpltej niemożnem statutowaty i niemy pomnieniem Majestatu WKMci rozgrzany i ożywiony za to tylko stoi odsłonięty ani pomyśl.

Widzę to sam, gdy sobie wspomnienie na ten stateczny bunt, klina to Rzpltej nietylko cienia ale i ostatnie granita nasz. Hæret nos pauimbus nuuarijs, jako zgrzeszamy wiele ad bellatorem et consiliarium absolutorat, jako sprzeczamy strach w nay prafeuny nietylko rozumy dyjunctat ale tez turgenie inducebat cor oblitionem acrita virtutis: polonda, a za samej tylko nieteuowiej prouidencyej: tochnij wszystka zawisnąc zostawata Korona. Wcisto nieuibrie na koroprat polski stanie majestatu WKMci, wspaniałe pamiętnej nieśli nieprzyjaciele bunt zagnieto oczistie i stanchlate cerem i jako za nasze swietzej historiaca i uoda stetit sed nec mutat est contra Gabaon, tak to nasze stanie pod stoczeniem stanowimy nie tylko we dnie swiecie ale ciemna nocy w jasny dzień pomnienie pokazete swym pomyślnem ale za nieba polskim nie cornantes planeta nie sidera retrograda ale fixa stella w swoim starożytnej cnoty fundamencie stawaty. Jak tedy za fauorem tortius, za nasieniem WKMci uwarzaty si: libertas rosie nieskromne ale Boziemiedobrotliwym terminem obwiedzac consilia, wrzec się libertas rosie, WKMci ja z mojim ręcą WKMcijmom odkazam jemy mieniem pokoju. Kowanie za to curam et potentiam solicitudinem Mketo tej Rzpltej, gdy to pomodlie Rzpltej rzeczym a za potrzebie cały stanowiem pomieszany mieszanem, odstępu stanie ow, pokazać to rzecz, iż w kilkudziesiąt dniach od Koronacyj do dobrego i chciwego pokłonem swym pana [illegible] klęski potrzeb potrzeby stanowiony bo mieć, na który chrystyjańskim regimentem nie nomarchowie rządzi swobodę. Widzę ja tedy stanie uniwersie WKMci odkazanie Najpierwszem Królem rzpltej, aby to stanie, pałac z wolą jego mości za nasze wiele polskie Trybunały wymiotu pomnieni, tak aby sprawiedliwym biegiem złote sprawowanie lata. Nie chcę zadnego nieznam za nieznam a post eam fata seruigam videnda expectibus nieco tak regnata, aby pokoju nie, Cantum Krolewskiemu, miastom i dziedzinom pokojnem lampeda trzeba. A za ustawie to zanim acclamacyą: Naj: Pr. Panu Koninowi ustaw et victoriam & Protestissimo Imperatori ustaw et victoriam!

Propozycyje do punktów proponuję: WKMci, pierwszy jest o zapłacie wojsk, o który nie mówię ledy, o pokoju: jeżeli Rzpltej wojny nieprzyjaciele pomiem. O jakoby ich dobre z tą rzeczą nasze dziwne, gdy wojny mieniem i odmianom dowcem nietylko do wyjęcia rzpltej wojennych, ale też mierzy nie chcieli do pokoju przyłożyć, skąd progressy et initia tych tumultów: rebelii, spiskowstwo in vulgari, jakby na insurrecz d.p. Kniaź Władysławie wiesta per commendantem, zwrotki tym rebeliom stanowi drogi, ale Khmelowski to nasiej inspiret est pomienko tak wielkim mowanie, ingratus ergo mamek trzeblinga WKMci dyffidowa, który wszystkie Rzpltej drogi pokazał pomiłowi, gdy za pierwszą Rzpltej pomoc instancyą i chorągwie pomiejsi kozak i za ten Khmelowskiego pomoc

pomoc

Która nauce jest wprawdzie glorioza a jemu samemu i całej Ecclesiae
jego królom trudy jego ratująca. Zasługi go jemu u każdego extremum moriendo
volentes, gdy pełna zgubienia, pełna dobrodz. apostoł. jego dziedzictwem
Ty Piotry błogosławieństwie viam mortalitatis ingressi est. - Sami się jako
wiedzy ordy dobrze pozyskujmy a podobne z nas Pani pomyślmy.

Powyższym sobie ale ante cupiens wzgyrdł, który te zasiadał miejsca,
jako mu facilius cancellat gratia, że ten wojsk miał Królestwa z Rusi
wyjeść a pozorne sobie nie miał się, że jak o Bata opowie ordę. Nauczali
ci za niewinnemi starostwo ukrzywdzonych, na arcydzieci sądzi i oppressy
ich; a cóż, gdyż tota Terra była widziała: ingentem luctum, innocentem sibi tam
profundus legum reverentiam a secretach tadowa, gorzący do tych, którzy
sobie ubiegać formowali: jawiście, że niczyje obstępowi ale i nabożnie
jaśnie Chrystus. Schuby tego Królestwach na to wojnie, na pospolite pospolitowanie
Polonia i my i Respu. polecałowie. Przyszli zaś tej wojny jak bat, wtedy wspomnieli.

Humiliavit mod Dominus, a nie dziwo, bo miast złotem, gdy incolumni mens
conscribi una była dlatego potrzeba pospolitej wszystkiej potężnej rzeczy multi capi
imperium, a tak multa Nemorosa, zaczem quod capita tot sensus, a te
sensus non docebant manus ad praelium ale podeć ad fugam. A coż
z tego, rzeź nam innocent ojciec exterri opprobrium za na nich zadna
nie została rota, jako za onych Athenczykach, którzy gdy nikt z bitwy,
Sprzątał tu jeden: Incompetenmus do illius sepulcrium? Obstawiciele
mos: non, quia potentes essent - i bo jest proditio libertatis nostrae.

Wojsko nowe pamiętnie WKm dał nam pospolitą pana Chrystusa
z ochotnego: widzieliśmy, jakiej WKm miał cordolium, a tak rozrzepieniu
i pomienny bijmy. Wielkiego zaraz za dni wojsk, pierwej niżeli tam
Królestwo drogie, ale i tu zaś samych pomyślmy a gdyżmy tak
szczęście obmyślili: nabrodzie ed stypendia. i te nie rychłe i nie
wcześnie, a nawstałek, co było wojska pomiarowego, rozpuszczono. Jerzbow
się spóź traktatów Lactarit, wiencowe spóź i fatale Respu malum,
to za traktaty w zwłoce, i Inflantczycy stoczyli: i pomoc cieszia dotychczas
wojsk ich nie może. A gdyż Papie stawienie oraz wiecz mój exercerat na
traktaty się i polski niepomyślnej, tacniejszy mogła ex eodem timo bellum
et pacem offendere. Nieustała pomoc jednak ochota WKmpom, bracia
in secretum pericula a tam bardziej jemu, jakiej wtrzymał o obiecanie rycerstwa
Księga, chcąc civicam mercedi, a wiecząc sobie prawnych, aniżeli stoła, którą
od wielkiego pomnika w Krakowie brał. Pomyślmy się MtKrole, że gdyż się WKm
z tak mała garstka pomiał za takie wielkie niepomyślnikiem kupy, szlacheckiej bez
musiał, dysorebemus vota nasze do Najwyższego pomocy nam pisali. Wszyscy
nasi Mspi, latinej się, a niedaw, rzeź est sollicitis. Plena timoris amor, z miłości
nam Mspi, latinej się, a niedaw, rzeź est sollicitis. Plena timoris amor, z miłości
tu pomiędzy WKm polskich. Nielitujmy pomoc jednak to nadziei, że bez Pana z WKm,
Który cesarz Regum exceptragus tantae; i bo: Amicet stroi Bóg z wielmy
Hierarchii zwykł Acclamentum ocrim pokazać i zaczem pokrzywdzonych i pokazać,
Saxonem tylko WKm, milionem imperia, niepomyślnemu i wojennemu. Nieli tu
tem nikt nie ręczy, ani com bie, nie umiał, ale sama dziedzina i miastwo WKm

aby zbawiło się tego [illegible] radziny ; i że wyjazd ojca [illegible] zawiesi to WKm dobrowolny.

Co do tamtego proponowania, zawsze jest to [illegible] ; jeżeli się [illegible] ; [illegible] [illegible] [illegible]

Krzyżowego wyjścia cesarza tego sejmu, aby przez Deputatów nadzwyczajnych tych i potem nad tradycyjnem postanowienia.

O transakcyi Wiedeńskiej, pomiędzy Portą proponowanej WMci ad recognitionem ostatnie jest consultum, ipsa o niej mienić supersedeo, albo przeciw niebezpieczeństwu ipsi potestas, gdyż to swawolne gwałtowne zgromadzenie a nabitkiem ingenia nie rada gwałtownie i mnie ad to o nich mienić, to Hadrianus [illegible] X1 Król francuski Pragmatyczny Królewstwo przeciwko, który ich rai do Karola Hrabia X Burgundy, drugi na do Króla francuskiego [illegible] [illegible] [illegible]

Traktaty rewelicie. Zawsze to cząsty bity, kiedy arci: powtarzania
feudowali Boreusz, tadowali Lubelski i we te tamte stronie ucznęli gro-
wie zwoje. Lecz niechciał aż tam jeździć mieć wieży, tu nas wieta,
aż postanowił jako jakie antecessorale pomienka pogwiatem – tam
Cauzy wróż, które gtowa Wkm obdzi bda. Nie nie wadzie, iż Wkm
skłonić się do tego pokoju raczył i traktowania odbierze. Lecz
nie zgustem, aby tak wiele Konwiarni tego, jako nam ich w pospieszne
wygniano, z którym gdyby wciąż kiedy za 100 ostawicie, postawie
prawie confecisset exercitum. Jestem Mallard Listonk francuski,
opowiada pokój augustowy miedzy Ferdynandem IV pomiedzy
Filipem III Hiszpańskim królem chwali Gardos Konwiarni, którzy z obydwa
stron pokój te traktowali, a tych wiecznie tych, powiadają, że nieumowy
Conservatoriorum nie tylko jest mniej potrzebny ale etiam prejudicialis,
ten, bo tam nie numerantur centuria i nie zapisują się, wiele idzie jest, ale
Vita jest. potwierdza tej mowy inni, jakim autorem, którzy napisali, że ad
decidendas many controversias numerus tenarius maxime idoneus, quia
habet principium, medium et finem. Przeciwiem ja tak, że albo 3 najwięcej
albo 3 najmniej wybrać a takowych, którzy by się delegowali, a przeto,
Zwycięstwo im obmyślimy.

O mianowicie jest się pomiędzy tem drogi minuto, która jako jest potrzebna
Rzeczy, które tego nie widzi? Mariato się pieciuday namiastych, które exer-
gunt sangwinem i dostalli nam, jest to interwał listów circki: drogi,
który na te tory wróba w wojowanie nasze zostanie ważne, do ostatka nas
Rzeczy. zgustem, aby kiedykolwiek ci Konwiarni ad rem numerariam narzą-
czeni byli konwiarni porwali, pozydawszy im do nich tych, którzy o, na tem zwoje
mianowicie z miasta do konfiskata jest i X. Kawlandzkiego którzy jako
fundatarii już uchwalą wszystko waga, i tak do pozwolenia bigam pieciu de
bici pomiarni. Alici u nas quod multi currunt, nemo curat: pozbawi-
ją tego nie dowiedzieć, iżby sama Rzeczpospolita miała to mianowicie za rzecz upra-
wić – matuły nie tylko tego z zgustem, a jako z roku królewskich wciąż
wiedzieć – tak iż zawsze do Wkm wiedzieć. A jako u Kazimierza W. po skonie
wych pieciudaw pismach monetach w potem bita bita, gowie wobrze cum titulo:
Numeta Regis Casimiri, tak za Wkm te quinquellia ustawia i mianowicie wprowadzić
do uprawi. [illegible]

W postanowieniu królowej Jan, królewicz Jan Karol, króz Wiszniowski, na to je zdrowie
nie dla ugwiż pawczyńskich, ale pomiarzyć ci by dawnym stogu Wkm pomiar
mogą więcej miowie, inne te, ić stanie, aby królewicz Jakubem znato elektram od tej
Rzeczy gratulacyjnem, który rzecz virtutes królowej Jan debentur a potem nikt zgubić
wzniesienie, jeżeli ichtymy się pomnali; gwiat rzecz delegowali zwycięstwo.

Odbitkowe subzgnaty proponowanie od Wkm, w tych ja sequens judicium
Wkm pismo i nim contradico.

Konwiarni, a jakem [illegible] statuty pomat, takowie zawiarami. Nad Narbonem
z Okopanym i cudnem niewiadomym potrzeba bita statua z tym napisem: Calendis
Maii oriente sol, aureum caput habito." dajac pomiar to znaki, iż gdzie od tej statuy
gtowa dnia pierwszego maja promienie statua cieni rzucała, tam ci majdant
Mark. Mark ci to Rzeczpospolita nasza pomiarem wszystkim narodom stawiam a natenczas

wielkiem pogrążona i zakopana nieszczęściem. Nastał maj; panowanie WKM; rzuciła zarazem cień głowa WKM, pokazała ten skarb wszystkiemu światu i podniosła zdeptaną jej i pohańbioną sławę, pod protekcyą mocnej dzielności WKM emergere poczyna i śmielej na wszystko pogląda Chrześcijaństwo. Ależ i WKM od tego skarbu aureum caput habes, zaczem spodziewamy się aurea saecula. Płynąć będą złote i szczęśliwe czasy, czego już mamy wielkie augurium z tak wysokiego a na potrzebne wieki pamiętnego męstwa; mamy i z tak dobrotliwej natury WKMpnm. Lecz MMKrólu, sami felices być nie chcemy, zgęściły się aemulacye, simultates odia, które Rzptę turbują i mieszają. Wtedy to wprawdzie malum jest aemulatio i tak długo będzie, póki Rzptę na świecie. Była i za panowania śp. JP. ojca WKM ale non erumpebat cum malo publico, bo idąc chodzić WKM media via exercebat aemulantes vultus majestate. Latają paskwille et famosi libelli, a kto je pisze, vilis et abjecti animi est indicium i tylko to czynią ~~venales~~ venales animae semperque ad foeda paratae. Wie co kto nocivum, czemu nie mówi publice. Virtutem sibi quisque scribat haeredem non ambitionem, bo jeśli między nami te simultates odia aemulatio nie ustaną, i pana tak dobrotliwego i ich samych i Rzptę zawiedziemy.

Brief Offol. 225 K. ~~22~~ 282

Rpis Ossol. Inw. N 1854
1649
15 grud.

Uniwersał do Wojska Koronnego K. J. Mści.

Jan Kazimierz z bożej łaski Król Polski, Wielgie Xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Wołyńskie, Czerniechowskie, Smoleńskie etc. i Szwedzki, Gotski, Vandalski dziedziczny król.

Wielmożnym urodzonym Stanisławowi Lanckorońskiemu Wojewodzie Bracławskiemu, Regimentarzowi wojsk naszych, Skalskiemu, Stobnickiemu, Dimirzskiemu, Stanisławowi Witowskiemu Kasztelanowi Sędomirskiemu, Kryszyńskiemu, Zwolińskiemu staroście, Szymonowi Krzykowskiemu podsędkowi Łęczyckiemu, Andrzejowi Przyjemskiemu dworzaninowi naszemu, Gabrielowi Ulewiczowi chorążemu Czerniechowskiemu, Janowi Duninowi Rzuchowskiemu rotmistrzowi i dworzaninowi naszemu pokojowemu, do zapłaty wojska z Senatu i Poselskiej izby naznaczonym komissarzom uprzejmie i wiernie nam miłym łaskę naszą Królewską.

Wielmożni urodzeni uprzejmie i wiernie nam mili ponieważ wiele na tym należy aby rycerstwo nasze do usługi i obrony ojczyzny, było zachęcone i każdego należyte zasłużone jako najprędzej doszło, znosiliśmy się o tym z stanami wszystkiemi na Sejmie teraźniejszym, aby zapłata temuż wojsku naszemu i Rzeczypltej była niemieszkanie obmyślona. Rozkazawszy tedy przez uniwersały nasze wszystkim poborcom

Szafarzom i Succolectorom, aby na dzień
15 miesiąca bieżącego Decembra i dalej
Successive, pieniądze do Warki odwo-
zili; potym Uprzejm. i Wiern. Wasza
do zapłaty tej oddawania, authoritate
comitiali za jednostajnym zezwole-
niem wszystkich stanów naznaczyli-
my miejsce na to Warkę najsposob-
niejsze z wielu przyczyn upatrzywszy,
gdzie aby Uprzejm. i Wiern. Wasza na
dzień piętnasty pomienionego miesią-
ca Decembra zjachali i tę kommis-
syję na się aliquorum absentia non
obstante, zaczęli, odprawowali i koń-
czyli pilnie żądamy. Naprzód tedy U-
przejm. i Wiern. Wasza regestra wszystkich
chorągwi zaciągów różnych likwido-
wać będą, o tym się dowiadując wie-
le pod którą chorągwią koni i towarzy-
stwa było, co przysięgą poruczników al-
bo też posłanego Towarzystwa ma com-
probare. Zkąd gdy się pokaże, wiele któ-
rej chorągwi się winno oddawać im
według tego pieniądze Uprzejm. i Wiern.
Wasza będą. Drugim assignatie wedle
tegoż naznaczać. Chorągwie zaś, które
nie omieszkały powinności swej i życzli-
wie w tej Służbie Rzeczypltej pracowa-
ły, a zatym godne są ukontentowania
i darownej ćwierci wyraźnie im na pi-
śmie jako najprędzej Uprzejm. i Wiern.
Wasza podadzą. A iż potrzeba, aby róż-
nica była między tymi, którzy są
pochwały, a którzy nagany godni, wy-
wiedzą się Uprzejm. i Wiern. Wasza i
nam to nominatim podadzą: które
pułki, chorągwie i towarzystwo omiesz-
kali do obozu się stawić, i które przed

przyszły: gdyż pilni dla niedbałych nie powinni byli cierpieć i gdyby się było wojsko zgromadziło, straszneby było nieprzyjacielowi, a Rycerstwu naszemu nie tako ciężka praca.

Także którzy rotmistrze Wybranieccy niezupełnie piechotę Wybraniecką, albo nie rychło stawili. Aże dzierżawcy dóbr naszych Królewskich, tako i duchowieństwo na krzywdy i szkody, przez żołnierza uczynione uskarżają się, wejrzą w to Upnejm. i Wiern. Wasza, jeśli które chorągwie ważyły się co więcej wziąć nad ordinatią Lwowską i deklaratią przez Uniwersały nasze: a gdy się pokaże, że chorągiew która co więcej nad to wzięła, potrącą im to Wiern. i Upnejm. Wasza w zasługi, albo chorągwi drugiej, którejby nie zupełna chleb się dostał, wrócić rozkażą, ukrzywdzonym wszelakim i skarżącym się Sprawiedliwość Upnejm. i Wiern. Wasza czynić będą, aby każdy kto szkodę swoją likwidować będzie, nagrodę z zapłaty winnego żołnierstwa odniósł, tako jako się na inszych Komissyjach Lwowskich zachowywało. Co wszystko umiejętności i rozsądkowi Upnejm. i Wiern. Waszej zlecamy.

Dan w Warszawie d. 15 Grudnia 1649 panowania naszego polskiego etc.

Rehusp. 1845

ok. 1649 Sententia o uspokojeniu wojska Zaporoskiego
przez jdącego Orłowskiego Polskiego.

Wiadoma jest rzecz każdemu, że conscientia ta co Ukraińcy Colonis crevit wojsko Zaporoskie, które przy Archaiskich tylko konserwało, a wiarę nie byrało go dwatrzecia, a tamtych z Ukrainy, które po dziś dzień konsekwo Ukrainami rządzi, najsilniejsi, i za pułk chodzą z Tatarami ustawicznie ogniali z 3, a 2 [illegible] jeden wodzi nas Carne mone wspadli. Jaulen longae latae quae vastabile absque ullo, (2) których cwas wiekowe gwałtownie konsey miał. Jako tedy non ens si subtilitas causa tollitur effectus: tak Xiądz Kniaź extirpare kozaków, musiały odwracać od swoich principiów, tworzyć, to jest z wolnych towarzystwa wojnę prowadzący, a dla kapitu stracić przemysł, i zawsze stanowi swoje wolności, musiałaby Rzpta koronnikom wiecznie Tatarskie na tych miejscach, dla tego dla wojny turecki, nas tutoz wodzi i kuden oz potrzebni konsey, musiałaby ustawicznie z Rzptą, i nie mnie na tahowe ostrzeżenie wielkie rządzi, i sprzeciwiać się innych konserwacja na utrzymanie ich z kłopotu prowadzenie, aleśmy ostrzegli z nimi protegowano, tym mi postmus wytłumaczyć się, z tych tak ciężkie niewczasy pomoc Rzpta. Jakoby tedy consuleóc i posłuc pomiędzy spokojnych w tak wielkim dyzgrecy razie co mam i experientia optimi consiliari suadent jemu tym sprobie wsić rządzi. Nie mnie dlatego [illegible] chcemy non prius penetrata causa, [illegible] tej sententiam ex tej [illegible] prawie; chcesz orbitrare chciałby mieć [illegible] wszechnych kozackich, potrzeba cognoscere et tollere causas, które tych causae causantes te pamiętamy na Rzpte; ja ich [illegible] rzeczy dzieje być.

Prima: Zakonnicie polskie i mowa, secundo: uwłóczenie chrześcijańskich, bo z innemi zwada, tertio: chłopi podawanie starszyzny i Ukraińców confusio, quarto. Pewna malitia. Quia ad primam: kozacy nalży ujść nauczyli się polskie i mowa pilnujące, gdy im pomiędzy tego kozaka, a polski pokój mogli, ale jednak natura wygasła wielka do kozaka, a tak Rzpta ten wrodzoności się ale się pomiędzy. Quibus

constituitur

eversis conjecturis Civitas eisdem relinquetur, ajęs nic to była Constytucja krzyża Zaporowskiego, tyć bez pokoju i mocna, dla tego że w tym powiedzeniu zostawuiąc się nic nie mogą i nie mogli. Proniesliśmy nieuwaga z Turkami o Tatarzy na nasz Ojczyznę; zabronilismy tam zadbyczy, sankcyą ich na nas, tę Brzeg sobie w pomoc biorąc, z którą pokoj tym z gruntu Pokoj przeprzestały zgrzeszyli się, a do tych dla [illegible] z Tatarzy; Zdrowie patriae civis w tych czasach stanie zdrowiem i nie, nie, gdy nie służby nie stoją, albo ich w cudzy, Dzieci zdrowe albo w domu wolności będą, niżeli tak exempla Cossackiego disowerzyństwo etc. Ta jest prima causa praesentis calamitatis i sama tumultus Kozackich. Sami ich zabrali i z Zdrowy zabronienie cum alio zdaniem. Sequitur: albo tollere causam, albo causatum pati.

Ad secundam: Sta jest demonstratiua i palpabilis, że i pokój tym bywały z obawy Contentiones Ukrainnych, postawienia wojny praesentis stodu origo Konstytucja wojna i potem nastanie Kozacze. Nie Pokój co spraudo; a to Dowolnij zdbyczy jako burda pustoty z zelitych wojska Koronnego od postawienia pokoju, dla którzy ito bunch Ukraine cyklato się z magna parte Ukrainy ruiciwan, in wyth wiele takowych pokoj tem Chmielowa obaye tatur kaidy do mocy się nie, et processibi belli eodem causa nec tacente Cyant. Jakoż tacem zdaniem? fortunata Porta rozmysł spustoś: dewasta i potkumistki stolki, fortunata skutecznie spraewidzeniu miedzy Kozakami i wrodami Ukraińcami — nie to nie pomyślo. Vis tollere, effectum, extinguę causam, to jest: albo Kozakiw pomiesci, albo z miedzy nich umbrukow wyniesc. A ci Kozakiw pomieści albo z miedzy nich innych od Dnieprom i Kalnik nieporządne albo z miedzy nich innych od Dnieprom i Kalnik nieporządne i od Zaporoza nun expedite, toś sequitur, że od nich wszych pustnula szczęścia szczęścia wyniesc i tak się spraewić jako z pomiotnem. Mocati po obiciach opisalich tytułem zaporowskiej Kozacy tatarom Mocati po obiciach opisalich tytułem zaporowskiej Kozacy tatarom plebem, mocni z czasem bitku pokoju stanie wyniesc Pokoj z Kozakami. Salus est obvaigowy w particulam dobr Porty tanquam aperte inpotor pokoj z nim wypowiedzi zawsze wszystkiej obaye exhorpare. — Prudent, nie contrahat ex inopinatione et approbationem futuri periculi contraria rationes dubio

remedio, nec futurisi periculisi, quibus amanuensi, postquam tempus terminavit amicho; nec prosecutu curandi, quibus ibi nec minimus tyrannus nocere potest.

Luc ad lectorem – Sa zwykle bywali z zamiejscowia rzeczy swiatej sobie samych Kwakrów, gdy im Kwakrowie Wiele jest potrzebnych lekarzów, a im ci nie podoba lekarz, wnet go zabija albo stoi, o co w pitem bierze Bóg, i stoi zegnitem bellum. Gdy z tego fundamentu lekarzów nie masz Kwakrzy jeden za drugim: to acquittacz. Nikt sobie chorzy i schorzejący nie odmawia się w to, którego sobie chcesz; mogą w tem tego samego zamiejscowia i bez chcieli ad melioresse: ze kazdy ich rozumiejący wiele w wadzi z nimi.

Luc ad quartum: że jest czas, ba wielkiej chcesz tamtejszej, ex jurea natura i rzadko się zgadzi mowi, jak w zalewajko tak Kwakrzy postawa – to cardinem jest: to tak. Tobie mowi postawi, jako i postawisz, z jakiegokolwiek kraju ale nie z Zapowiedzi; ale takiego jeszcze rodzinka, nullum pogladzeniu takiemu, takiego postawi i reprimendo in kuba. Ale tego tego chcesz existuje, ze to jedno accidens takiego mieszkania, jako te wszelki chcesz moje protesty, tak prawa matka i rara accidens, attego mowi non potest i bibie causa argumi mieniatoby.

To tak demonstrowawszy, że Kazdy non chcesz nie kto, widzi, gdy kto przyjaciel i zdrzyc mieli, a nie nullas nie kto; i gdy kto wpolu wedle z Tatarami, stopa tego miejsca nie kto mieniatoby; i gdy kto sami in ovilucro rutulo ku tych, z którymi mi wadzi, chcesz do tego nie kto, chybaby ki wadzi z tobą zabili; i gdy sobie sami chcesz starszym kto, chcesz ich bogu" i zabij, jak kto, nie ki to wadzi nie kdziewy – zegnitem conclusio: że kiedy z nim fallit sobie kto zabijać, które widomie causant sedzyego temu tu Kwakrze, nastepnie rewolucje spokojnego wojska zatrzymu tepem; i zawsze kto kto zabijać uśmierzenie. Gdy z Wschodnej z Tatary rozbrodzi. Ale zostaną jipem objektowy klinky nuzty contra primum remedium formowaci ad contra wrodzi. Contra primum: że evilucri dzieci, wzdeta z Turczynem pasta. Contra secundum in zawsze Kwakrzy in circulo mnie nie jako potrzebne poradzenie, potrzeba tedy: to resolvere ad utramque directe. Naprzód tedy, potrzeba tedy: to resolvere ad utramque directe. Naprzód tedy, że pasta zadeta z Turczynem, nie nie pisatkijowy w kamienicy ani w rodzynach facultatem pola i nowa Kwakrom ale że idą fury dawnych odwiedzi zostawiony, a skoro Kwakrów nie mają, ipso facto wolno mowi z Turczynem, gdy nie kto takowe samo sacra veritas formant. Turczynkowy Kwakrzy w nawadzanie cum facta

ze Władisławem z Węgrami, i Fortes, która bronią pokoju
do mora z Ottomanem z wyjściem wnijść. Posłał tam pero
et ignes postrzegli: Zdamy: wzięli nam i ochce opuścili wiosnę
z Tatarzy, a bądź odbrany od Węgrów, bo my pewni z tych
trzymamy, ale za pomocnikiem Fortes pokoj wzgodzony z
Węgrami i Tatarzy, ustrzymać Węgrów nie możemy. Ale
tedy pokaże Bóg: wyjmij z tłuby jakiby i my do pierwszego
pomoc nowy pokoju mogli; albo ci awanturki ab alt
stronge, byle się wojska nasze nie zmiesały, part naszych wiat
nie rozpowieją, a już porta Ottomańska niechce już z Węgrami
na mowy zwrócić mieć, a my Tatarom brnić się będziemy.
Albo to pokoju Boga Jutki: albo tiranie. Posadziwszy Węgry
ciane wojsko w Bratławie na Ukrainie, i pokoju
go za to, widzę Węgrak opatrzyć: Tatarom upomnieli darów (mark)
złe dwadzieścia tysięcy, Węgrom zaś osiemdziesiąt tysięcy
dawano, po f 10 na osobę sześcim tysięcy mieli, a wszy
scy złak potrzebni, jako już nastąpiła potrzeba Węgrów, Węgrzy
zawarli z Węgrami, rotami bezpieczna. Posłał. Jeżeli się pokoju
Turcha z porta takie pactum, tedy pokoju nie pokoju nas
pactifragium: a kiedy pokój dla w najwięszą, złe bo ich ma
rozum, sentiet, żeby lepiej wojny Turcha mieli bellum in a
testimum pati, złego generalis pogańska wszystka wszystko
widzna pochodzi, ex tego mille rationes ja tylko dam cztery.
Pierwsza: nas wojny Turcha wszyscy Chrześcijanie z pomocą
muszą, na drugiej nikt, wszystkim pokoju pokoju nie
się chcieli do wojny. Druga. Wojny Turcha wszystkim
Liga z Bogu praeclara, bello in testimo formatur et in virtutem
robur formatur. Trzecia ratio wojny Turcha z dobrą wolą z
lepiej wiemi, a opuszczą całość, in testimo bello z wszystkich cichu
rnina w domu. Czwarta ratio, Jeśli wojnę z lepiej
wojnie tam Chrześciana z wiepowyższem Węgrzy się
wnijść z wszemi sobą; lepiej wam pari monarcha.
z monarchą, wnijść z własnemi skłotny; lepiej mowi in vano
bello, wnijść w heremonie od stolpa? Albo miło wam pokoju

przyznać chce, i przyjmie porta Turecka pacturum, albo wojnę gotuje, którą jeśli ma dopuścić pan Bóg o Imię Jezusa Chrystusa pana naszego umierać, niżeli w krwawym drzewnym potopie nikczemnie ginąć? o

Co zaś do drugiej objekcyi, że to periculosum bydź może, dać samym kozakom particulam fundi Reipublicae, wspomniało się; praesens malum ~~pepis~~ pecius esse ~~futurum~~ futuro, bo de futuris contingentibus non datur scientia; może tak być jako sobie imaginujemy, może nie być; to zaś malum, które nas praemit de facto curandum, a do tego cokolwiek rozumiemy bydź co in passu periculi obowiązać kommissyą juramentami v. g. fidem Reipublicae na niewchodzenie w konspiracyą z postronnemi, nie przechodzenie zamierzonego circulum, nie przyjmować poddanych, niewychodzenie na włość, stawienie wojska liczby pewnej na każdą potrzebę Rzpltej et reliqua, na ostatek rerum quis exitus?; albo się pomięsza, albo w swej klubie zostanie; jeśli pomięsza, redibit ad Rempublicam totum, a w teraźniejszym czasie, że się Rzeczpospolita wydźwignąć może, vel hoc beneficio plausibili populo z nas dosyć będzie. Jeśli też ta konstytutia będzie durabilis, a Ojczyzna w pokoju żyła, toż jest ~~voti~~ voti nosti caput, i o to wszyscy pana Boga prosiemy.

Ascendant altius felitiora ingenia, prospiciunt Ojczyznę quid salubrius et ~~condicibilius~~ conducibilius, mihi satis est, i odemnie Ojczyźnie aperuisse, bo co ex magistra rerum experientia widzieć mogłem, tak concluduję. —

Niech kozacy jak byli tak będą, gdzie chodzili tam niech chodzą, co czynili tak czynią, niech in uno rotulo zawarci zostaną, et ex eadem ~~particula~~ particula danych sobie włości płacą sobie sami, a sublata occasione wszelakiej ~~w~~ zwady służą, niech się z Tatarami wadzą nie bratają, a Ojczyzna niech ma z nich i Król Jmć pan nasz mniej poddanych i sług nie nieprzyjaciół. —

z Rusiów bibl. Dzieduszyckich we Lwowie
Teka Gołębiowskiego VI. 23.

1650

c 459-534

28/I 1650

Recepturbe 1650 w Wiedniu d. 28 stycznia.

Copia listu Wacpana Hlinskiego do Jmp. Kanclerza Koronnego

Wielmy Ordy i wielmy Panie! Jaremu Wielmoznemu Obrodziej mojej Asy Wacmanskiej wracam, Panu wielki wszego, Wtory pat Panu moj mion wrocty i zachowany. Ja wielki Asphet Pany Jaremi Wielmoznemu mu tym zawsze wielkiemu pozyczeniem i [illegible] Panu Kanclerzu Koronnemu sie wspiesk pokoju oddawny, a a bratowskiej mutuo is pozbawi sie a odwrocic dobrem do spokojnej mocy, jak sie mozna, czy dobrze sie powodzi, po odwrocie pytanie kiedy wspomnieny Pan a Bratem Jmp. Pan Obrodziej jam miedzy nimi zgody zawarl, Panu to pot wis Panu, miedzy tak wielkim wojskiem Panu Hetmis pozwolenie do zgody i do pozyczia i pozyczania na to, i pozyczalismy do chore ale tysiecy talerow mu Panu dali, tysiecy talerow oddalismy i zaplacily, a w ostatku na staranie pieniedzy wyszlismy na Vulkowan Jego na pozyczanie ostatka pieniedzy wielkiej pozyczki, w staroscinie sie ono stawilo, talerow innemu owsami kto sie zachowal, ze 24 tysiecy talerow alles wrzesi, a gotowemu sesi tysiecy talerow ze tysiecy talerow [illegible] 10 tysiecy talerow pisto pod Panem Kanclerzem gotowe zaraz tyle bili: i w ktorym upowiadali. Panu Jmci zaprzysiegali, Pany sie miastom zgrozic, mowiastem to Panu ze sie pobili Panowi Jmci Panu Wnoy i odpowiedz do mnie. A Krolowi Panu sie stawa etatu tylo, inaczej czynic nie jest stanowa. pozwolen teraz Jego stany slugy Majestat Pany Hetmis jest chcemy z wspaniejszym Panem Obrodziejem wszystkim w pozyczaniu ostatka, bratersturie i tego, dnia [illegible] do domu Panskiej, tego pisto ramus altes pozbyc odpowiedz oddawny mu 140,000 talerow, a zwyz zostany odwiesc, a mogl slowo sie pod Panem Obrodziej. Jemu nie mu odwiesc nie mio byto pozyczej i stawa mi odmowiajace to zamy do skarbu Obrodziej mego pozyczajacia. A da p. Bog pisli pozyczali i bratersturie a Obrodziej mego ogrzac rachowanie, zwyz bysz biuz is dotrzymal pozyczki. A pisli bysz sie stawa, pozyczej zwyz odmowic chcieli. Bo zawsze mi jest stale pozyczej tamac, to a Majesty pozyczali mu wszystkiego to zamy odpadajace, a pisli bysz sie mocny wspomiel, a co ym zostanie mie byto by dobrze. Atos p. Bogu sta mi jest od mego oddalony.

Pisz vost. 225 k. 294.

BIBLIOTEKA JAGELLONSKA

28/1 1650 [illegible] 28 stycznia 1650.

Od Wespazyana Wielkiego Sekretarza Hary z Ryg do Mellina.

Wielmy Ordy i cnotliwych panstwa Hermanskiego Krola, majacemu sie pilna mego Pulan Gierzja Hana, ktorym jest przy Krolu jego zawsze obecnym, ja wielki wezyr Sekretarz Hary Ryga majacemu [illegible] na ktorego odzwisie bogactwa i spokojstwo mich nie ustanie do smierci. Pytam o zdrowie Wielmy ordy Hermanskiego Krola, jakoz wam powiedz, jakes sie macie. Po ktorym pytaniu [illegible] zdrowia, ordynacyjnym sie czy wolnosc starat w najwiaszym jego Krola pass mego, aby mi dzy mnie Wielmy przyjaciol bratrostwo stanelo. Ze ja wam starania nie [illegible] pan moj a Wielmy przyjaciol bratrostwo stanelo, jaci i bratrostwo, ktorego przyjaciol obwiasiem dwakroc ale trzykroc talerzy Hanow jmci i Polskich na te rzecz temu trzydziesc tysiecy talerzy i sesdziesiat, a dla ostatka wiecej nie

Nieprzetarcia - jest w Archiwum Sz. data 6. kwietnia 1650

6 Kwietnia 1650

Kopia listu Wierzyn. Alexiskiego do Jmp. Kismelicia Rommego

Wielmożny ac Kmiecy, Pobożny mieszczanowy, najsławniejszy nasz
nikt a Jchmci Panu dziedzicu, mily kmiecy przyjacielu, kmiecmanie
Pandecie, jako tłuszy obcowość oddaje cela miarkowanych podrożnia
nasych, jako się ona acie jaśnieścia bobie dzieci, opisławny się to ornego
jemy, iż mij kochany kmiecia do mieszkanego, wielmożnego pana swego
wielkiego Pana Jmci, gornie wasz. Pobożnich pospolity bobie, mnijsi
przyjaciuszy. Zarym ścieża waszego Jmpstwa, abych wasz do Pannie się jest
P. Bóg wielmożnego wie, i wielkiemu jest tak jakiemu się a ochodzi dzie-
wem wiesoł, ścieża waszego miłościwego, jako potemka swego kaktyczne, tak i
mie mie wiesło na jego pomanowanie, Pan ścieża wasz mi: Katechizego pospo-
my. P. Bóg niechy opawi abycie się mieszkanie Katechizego pospo-
dzi, kmiecie, P. Bóg wie i wiesło ten mi jest, iż pod Obrowem tak
wielkie ałtie i wami romanowiązie, nmmnie i wypotkego dwojego wasego
nie mogę zapomnieć, wasze pny pomio mnie i pny wszystkich pondy
i mieszan kupnotach, nwasny, wasej rommy i dzieci: wy pan wiesło wasz
mogę. Ja się wkchwalitwo Pielgnia ale wiesło, wy pan wiesło wasz
nwasny, my tę wszystko wspomnimy, wiesło wasz, wszystko nam opawi
Hanni Jmci za opatkie potali. Scryta tedy do wielkiego kiesła, kłtego
pieniędzy niechy, kiego tam, nwasny list najpierwszy pnez chwilkiego
Apę, onego o wszystkim, jak kiedy się pana naszego Hanna Jmci wiesło
tu i samy ty wasze się potkanie mnie wiesło, i wszystkie punkta jego
mnumnie. Jego stona się to stanie pana naszego Hanna Jmci, to wiesło ma
się on albo kiesych powiadał, pnie tych kiesów pan wasz Hanna Jmci
slent, pawny tedy wiesło stanie jego, a i panami: i wszystkami wasz
mi wasny, tę pan wasz wiesło sam, to bo wielka opawa nadziej się P. Bóg
pawiatwo i kollatwo potomnicie. Ma wiesło wielkie wielkie pnypie, ale na
wszystko nasze gotę wiesło nie stoła, mnie wasze do ogłnego dnia sobie by i stanie
wspomnano. Każ dopotkay kmiecy ona pnetwy wasny wiesło sobie, a kłtemi
się krakami wiesło z nimi, a potem ma tu wasz odpuszczony się stopniem kie-
mnie kiesy. I nie wiesło tę wszystkim jako a drugiemu stanie nasy się, gdy się to
stanie, pisze to ogłnego dnia nie ochwały się, a tłtej pnypisze, pny wszystkich
być wielka mie, nasy kłtemkolwiek się opawie wiesło pan wasz, pny wszystkich
to wasz wiesło nie pnypisze. Tylko tę kmiecy kłtemkolwiek kiesy pnechwały, kłtego
pnechwały stanie się ałtie kiesy pawami takiego pnietwa, i kiesy kiesy
jakie tenże pan wasz. Na opawie jest wielka, na kłtemjeśli wiesło, o kłtym
wasze wspomnieli kiesy wiesło stanie pnypisze się nam kmiecy, kiesy kmiecy
lub kmiecy, i na kłtemjeśli wiesło wasze wspomnieli, kiesy kmiecy tę kiesy
gotowi, wiesło się kiesy ogłnego dnia pan wasz tedy pnypawni kiesy kiesy
pnypisze. Wie jasnie opawiamy na jego miłości tę stanie wiesło, gdy się to
wszystko stanie pnypisze opawie się, nie tylko się pan wasz kiesy kiesy
pnypisze kiesy się opawie kiesy, ale tylko się pan wasz kiesy kiesy
gi wasze opawie kiesy, na kiesy tylko pnypisze wiesło kiesy pnypisze.

Pisze Oseol 225
f. 309

Wasze Kiesy się opawie wasz Hanna Jmci

8 Aprilis 1650

1.

Propozycja od Posłów moskiewskich strony tytułów cesarza i na pismie portaux (N° 20 marca do 8 kwietnia 1650.

Potrzebnie miedzy W. Kr. Mcią wszystkich państwie W. Carskiej Mcią państwie Carem Michałowiczem Fedorowiczem ojcem teraźniejszego Cara w wielkiej potrzebie, ze obydwaj wielcy Hospodarowie i ich potomkowie i sukcessorowie tahu i Dzyka chcą i wszystkie stanowie ludzie miedzy obydwiema temi państwy, jako za pułtamy wiecznymi opisanemi za wielkiej ojcy i przodkowie. A po zawarciu pokoju wieczystego, którego hospodarowie mają być potwierdzeni od Hospodarskim braciami i pieczęciami. Tym postem — prawi — ze strony W. Hospodarstwa nastąpi w pisaniu tytułów Króla dorzi i dziatek. Zaś braciszky potwierdzenia na wieczne przymierze od Króla pana p. Władysława i towarzyszy jego Carom przyszłemu pisząc; wzajemnie carscha, braciszky confirmacyjny pana mieli Króla portaux nie zostało dla tego: ze u strony JKMci wcześ przyszłe i pewne przymierze w tytułach carskich w braciszkach z poprzedniemi zamkiem w tamtem moskiewskiej przysyłanych i w braciszkach od ojca Króla W. Władysława IV do cara pisanych dziatky W.; a ze wspomnianiem do pana portaux i portaucznikom spraw dawnej nie nazywano.

Zaczem wpisują Ich Mć przypadki po zawarciu wieczney przyjaźni ab anno 1634 stałe i wszystkie do annum et cognominum kazdego tego do wyżej. Subsequentur przyjaźni wieczney pp. senatorowie z postami moskiewskimi i posłem JKMci z Wojny moskiewskiej, także obwiedzy Cześć Strony tytułów dawnemi tymi stronę:

C. oo za przentego Cara wyżej W.: Xiążęta Car. Mci Ladzki, p. Kalinowski; p. Kiriel, p. Zbiłowski, p. Piotr, p. Wrzesniewski, p. Dzyatrski; Kamieniecki, p. Iwan Jaroszewicz, p. Wirel, p. Paszkowski, p. Dworski; Jastrzebiec, p. Kimbar, p. Janoszecki, p. Sokolski, p. Krakowski, Jastrzebski, p. Stanisław Jastrzebski, p. Suchodolski, p. Orzelowski, p. Skilewski, p. Laskin, p. Stanisław Boyarel, p. Gawarecki, p. Satowski, p. Jan Zuski, p. Fondereca, p. Stolowski, p. Stzyzkowski, ada. Cretowski, Xiążęta Schelowski, Kijowscy Tchiriow, Prohorowski, Wrowski. (Jeszcze zostawiam w nakopiu pusto miejsce na 5 cieczony.)

Z za przentem na 136 lata po dotworzeniu Cześć wielkiej Bożej: Dumnych ludzi Bożych i Kamieniecki Karawiński Xiążęta Aleksy Michałowicz Fedorowicz z tamtej strony Kor. wiel. i wielkiem: potwierdzonymi pisty z pisz Arkanem z Borysem Iwanowiczem Godzielem Karkanem Kijowskiem, Horostzy moskiewskim napisano za przemian przyjaźni. Xiążęta Car. Kor. wiel. w Cramtach i w warszawskim dobrowoz napisano Karolewskoje wiel. na tejm pozwoleń i tejmem Sadot

kubrict, a w pierwey oblat i wiel minus dobrow warszawski: przysłałam kaligia w Car. kiel. title uczynił ił Kor. kiel. title przytoczyć i z tekstowym listem fortuna pany przystał za takowego list wrzesny bez dachu iako wydali i tot list przystał ku Car. kiel. za obliczenie winnatowan od Kotorela tot list kubrict przystał a Car. kiel. pisały o tom k Król. prel. a horod. kiel. na tymże Kotory za pierwy kubrict uczynił prawa i horat ich wyjazu po kor. kiel. brandeum i po dobrowrach Car. kiel. z wielkim prety Kor. kiel. JPP Rad i po otrzymaniu ich pełnam, całe kalicz przyjaki kondarkowem dostojanie i wiecznem dobrowaniu prestrzeny nie były, da kubrict cele sorbowniem obrok wielkich Cesarzy dostojanie wiecznem dobrowaniem i krestnem celowaniem zakrzyczenie a kondarskiego kubow nisza inni obrok wiel krzyżatky do uminowstw ze wielki na podwiny. A pole Adama Kisiela kor. kiel. wielkiej. i pleuminowszy prety Kazimie Pac pisar WKL starosta zelenski da kierownik Fiedkanowie sudzi ziemski minskiej celestar kor. kiel. tot adam Kisiel dobrow potwierdzili i pismo podkrzyżenie nasze i za wsie Adamowi dobrowniej dali za swoim ruchami i pieczatmi dali. i pole tolsko dipontem ze wo 186 lat. w dichatrzeniu pisat Car. kiel. k wielkim bojarom i k Semnym Cudzem Kor. kiel. wielki. i dobrowniej pisat Adam Kisiel i spalnaja i otrzymaja tot Car. kiel. wielkich Bojar i Semnych ladnej i WKL wielkim prety dobrow swoj kor. kiel. uminowsty za krzyżja Korelowskija rukoja i pieczatmi Korowoja wrzetat po wrzem kordon wietat, ctob nikotrzyje WKL przykarnie kdi nindkalm dick nie przystrimo k'arjardam i sinil kmm innowam Car. kiel. w markowskiej kondarskim pisat niedkiernat no tollo ctob obcinalat. Car. kiel. takiej i kor. kiel. title zapasicznem bez przyłauski i umalenia w Cotrich sinil pisl. a jestli X cto w przyjaki ctiel obiecant a [illegible] wzrali takow przyjnden i kazniem kubrict po wiek dostoj jako nienaytel jasnolu nim.

Jarcuba, Wronki, Sotliski, Zelinowski, Strzemiński, p. Abramowicz wojewoda, Sanocki, Przyjemski, Dzieduszyc, Potrzymski, p. Jakub Swiatkowski, Karwowski, Kiecki, Grabia, Kunclewicz, Unklewski, Rudelski, Murchowski, Dubrowski, Horain, Sanowski, p. Konicspolski Chorąży Sier. —

Conclusia gnadzimowi prztori wschiwskich o przystoki w Bydstaci.

Atem wiem obrok wielkich hospodarzy krestwie celowaniem przestępnikom i wiecznala dobrowiemia marszytalem kotorzyje ctodziej przestępcia obrok wielkich hospodarzy za krestnej celowanie i przebyw wiecznej dobrowanie, pisat na wmiejski Ostrok Stanisławja pamiaty wielkich Hospodar napisz Car i wielkich Kniazia Michajło Fiedorowicza wnijja Anfi Samodzerca JPod. imienowanie z wielkim titlem i titl Samodzerca, nie pomienionem dobrowania, potrzem pro wsiem dobrowrom kami śmertnyje nie wzgnieno a pisl Stanisława pamiati wielkich hospodar napisz JPod pisati w Cotrich sinil ojca jego hospodarom krótkich hospodar samdz Car i wielkich kniazi Alexija nielostwica X WKSCot. imienowanie z titl wielkich hospodarom napisz JK. kl. zdrawja jego Cudz: Kniaz wiecznu kiedzimierskiej da Chorąży Korowaj. Alex. Konicpolskej i mnoje starosty i dzierzawcy nie po wiecznem dobrowaniu i obrok wielkich hospodarzy krestwie celowania z umalenia — I tyjen złodzijem i przestępnikom i po pozlichnem dobrowrom wiecznej nie nazywanej i to wsie JKM stronny [illegible] i wsiadz jest Warszawcin wiecznel

2.

dobrowiernemu. A w których Kor. Krawcowski i Szneiderski czynili ludziej krzywdy. Bł. pam. WMCWKm Michajło Fiodorowicza wojska Ruś i miannowanie i tytle pisany nie sprawiwszy i nie poprzysłuszy prośb wiernych dobrowiernemu, prośb pomiotów Cerkiewskich krzywd Kościoła z Towarzyszy i tie propozycyjnych Listy i tymże poprzednym Listom odpisy nam JPP Radzie dla swidietelstwa na obliczenie tymże Listom ostatek propozycja nagrzutaj otrzymi. I wam JPP Radzie w oświadczonej dawszy I wamby JPP Radzie do WMCm waszego do JKW rzeczy rzecz dowiedzieć ostatek JKW tiech wiecej złodziejski i krzywdzicielskich wiernych dobrowiernemu poruszyliej, którzy na Cerkwi swoich Bł. pam. WMC i WK Michajło Fiodorowicza WR SJKW i wszej jeho MC i WK Alexija miedzietwiem WRS. ich koporowskie miannowanie i Listy pisali nie poprzysłuszywszy ostiereżaja ich koporowskiej cześci, wielet wszystkich swidietwija przy czy JCW wielkiej posłech, ostatek tem krzywdzeniem cełej, wrazie i wiernemu dobrowiernemu poruszenia nie było a niemyśly takim tym Listom w przód nie powinna było tak dziełać i wiec ich obwiel wiel. koporowej sprawy i nie lubia czynić. A komu za tija wielkija rzeczy JKW wielet dla wiedzenia odpisat k brat. swojemu k wielkiemu WMCm JCW. w swojej Kor. Wiel. krawcowi, i pan JCW. wielkim porzuc wielet powte objawit i upiecetuj Wielkie koporowy JKW po wiernemu dobrowiernemu krzywdy WMCW czesti wielet ostiereżat i tu JPP Radzie i Kanclerom pryknut o tem na krzpko i w swoiej Kor. Wiel. krawcowi JCW i wiernemu dobrowiernemu i Listy wielet pisat sprawiwszy rozwiesim po wiernemu dobrowiernemu takiej i w swoiej Kor. Wiel. wrzwie poratowiwszy krzywdy k wojewodom k starostam i k dobrowiernemu wielet po pisati swoje Kor. Posłuszeństwo z bolszym reprezentowaniem, ostat i z prokuracyjej JKW krzywdy, Car. Wiel. w prostrzeniu krzywdy k wojewodom WMCm JCW tudzież i Kor. Wiel. i wiernemu i Listy pisali wrzwiem po przełożeniu z JPP Rada dobrem i ostat JKW za wiernym rozsiem w Cerkwi, tudzież to wielet rozpieciatat i wiernemu kniht tte w przód Car. Wiel. wymiannowanie i w Listach takiej wiernemu wzgrzut i Cerk Ludziej za te ich winy karnit w Swiorlin bez rozsiadku sprawdania, ostat w przód wziali tolo bez stworzenia a za samowolstwo nie pokarat sia a Koporowskiejeb krzywdy dowiedz i Listow nawrzytaj i przemawiat i szczyk i win takie wiernym wielkim koporowy i wiec ich obwiel koporowstwo nie było i problej by dobrowo i wiernemu dobrowiernemu we wsiech ostatak za ich strony dzieiancow było krzywdy i wiernemu w wielu nie podwino

Relacja Rozmow Wielkich Legatów Moskiewskich z JPP. Senatorami w Warszawie r. 1654.

20 Marca, wtorek 1. — przybrali moskiewscy mowcy audyencja swoja nie tak ustroj swoj wzgl. z swoiemi strojami wspaniałemi przyprowadzili na to Collegium z sobą z strony JKM dwojaki ku szczęściu do pola wiernych w tej sprawie: Wspaniałych wiernych do zapisania pisarzy wiernych i ich pomocników; oprocz tych wojskie w liberyjej domowi swoim i wyprowadzenie takie dwie Rote wpuscic zgodzi Senatorowie wiadomy. A po swoiemu jednego Kolegi Legatow wiernie pokoi wiedzy oddzielnego i pomocnikow Legatorskich mieli do potwierdzenia zobopolnemi braterstwami. Lecz ze po swoiemu Exp. Kr.

Wstawiamy W. miłościwy za temat kazania Szpitalnego do Casa Santa
do portu Kanclerza Biskupskiego z Belgrado ale potrzebuie uiemnie-
pewnien że swoią confirmacyą kazanie, Boż. [illegible] Kanclerz Cesarz
Jmpp. i wszystkim swoim Tabiyi potwierdzenie kazanie dzisi
[illegible] ale dla tey, a stamtąd Jp. Kfle odnosi pewnie, i uimuiacie
pewnienstwo o Tytułach cardinal od wszystkich, stamtąd dzisiaiacych
pogratulowanych u ich Cesarskich stron, cardinalskich pisanych, takie i w kancellarach
i kancellarze Jp. Kfle do Cas pogratuluie dzisiay, i dobrze dzisiay, a
dalej, i Kazania za to wdzięczenie, radzimy wszyscy obchodzi Kfle Jp. Tabiyi
wszystkiey dziwnemi, i obiadzie publicznie nie uczynionemi.

Brauiemie [illegible] confirmacyiey, klóry ad milliard partem ze wszystkim
nie pogodzie, takiey ogromy nie dzisi, i pomyślę tutaie w Tytułach cardinal
Ellen pewnie obstawiaią [illegible] Jako to o stanie na Saxonia
opisuiąc zamiast, tamte nie wspomniamy.

W Conclawie, pod conuminacyiami wspomniał do nowinie et
cognominie, klóry ie pan Cel Kollendator po remanencie pogrzebnie ad Abbat
ze Tytułem wzięty z tego swiata alle pisma swoie domowe, ale
aby kto wszystkie obwiązanych pay dzisiay od kancellaiy, za gardz
Karol Karol i rzecz pokazuiąc swoie protest - a ie potym aby
pewno pewnie takowym, klóry z wzięty w cardinal Tytułem w Constabilis
nadbudowanie.

Po pewnieniu tey swoiey, klóry jest B. alla J. [illegible]
Ordinary pewnienie cum tedet Jmpp senatorem wzięcie ze pewnie,
aby Kfle pozwolenie swoie za pewnieniu gardzem tey Karoney i wszyte
to Cesarzowi gratulowanie mowi, nicht go na pal wbiią." Zatem pokazuie
Cel Kfle pewnienie swoie tu pewnien, pewne z pieczęcią oblatu, zaraz wszystkiey,
pewnien do wielkiemskiego Chorattem pewnienie, po pewnienie [illegible]
Kfle i Cardinali Kollendarz pewnienie, a obiecie jakie kopy do
Cas pewnie, tu Cel Cesar Cesar Jmpp pieczętowne dawaią, i potwierdzaią
Ordinary, aby Kfle Kanclerz Cesarz pewnienie swoie do ukazania
Kfle pewnie, wiedzieli go do [illegible] Cesarz, pewnienie, że
Kanclerz wiedzieli Cesarz tey Cel, Kopy ty swoie wszystkie. Wiedzieli
z tey Cesarz czyni, communikuie, ale dobrze pewnienie.

Dnia 23. Jmpp senatorowie Kfle Jm. respond. w tym pewnienie
pewnie wzięcie, że Kfle Jm. zatym tych pewnienie, klóry się z Kfle Jm.
Jp. i Jm. w Tytułach z wrazie Cesar ich dzisiay, wiec z pewnienie Kfle
ony wszystkiey w ottwiey, dobrowoly pewnienie, radzimowie to pewnienie
ze pewnienie Kfle Jm. Collegium Jp. i Cel ci klóry z wzięty, wiedzieli
Kfle ze tym pozwolenie, radzimowie - Cesar pewnienie pewnie Kfle Jm.
z tego swiata wzięci: dlatego nie, aby Cel z pewnienie wzięcie zgodzie
ony Jm. Kfle, za klóry ze pewnienie dzisiay pewnienie Kfle Jm.
Kfle i Jmpp Cesarz Cesar Jmpp dzisiay, a Kfle Jm. pewnienie Kfle
Kfle i Jmpp Cesarz Cesar Jmpp dzisiay, a Kfle Jm. pewnienie Kfle
klóry z wzięty, Constabilis pewnienie i wzięci Tytuły Kfle

Jako

8 Kwiecień 1650

propositio od Cancellary Chiny Tatarow
w 20 mcu. do 8 kwietnia 1650

769

3

jako z pogaństwa zaraz[ki] miasta bez pisania, wyrzuć chrześcij.

Kwestya tego wszystkiego nie konstytucyja ale, obserwancia ich, aby tylko, którzy Xty z pogaństwa przeszli przeszli, bez dalszego karania byli. — ale conviction rationibus, iż to postępy prawa chrześciańskich nie mieli, nowicki autoryzi.

Subsequenter wyrzucali ich z wielkimi exaggeracjami w drugim dniu wszystkim od pierwszy expiacyami, wszystko to jakoby z strony K[rz]ta i od pp. Rad co gorzej nie pomyślne w traktat dziato ich, i tym czasy objęcia ich wielki jawny wszystkie fundamentowie pogrzeby i nowemu wiernemu pogrzebowi z wskazaniem Pana ze prawdziwym pp. Rad stanęli wydzierżawcy.

Kroje w Krakowie i w Warszawie i ono do hospodarstwo wszelkiego takie do wagi obtawszy pomiędzy wszystkiego a w tej krzyżal wzbudzenia wielki bawiska i wszystkiego ofiary i działu Cara takie bojarom i wszystkim stanom hospodarstwo wszelkiego. Opisowali zatem autorowie tych kroje: Wasserburgius Orbinowianum Hevagius Swiadowskiego i Adam Wiesniowskiego Karanie po Cesarzowi zbrodniczej we Swiecie pod Xtem miane. Brachanie tez wpisuje: po Electa wszystkiemu i po Bestuzkowie brachowiane. W tych krzyżal wpisuje do wrazy po stronicach pomiędzy[ki] Mosk. bo ze oyca carskiego wpisane tragicznie abo Mosk. bo duży; działa cudzoz pokrywodz, jakoby tabaczem pomiędzy pokrywy wojenny; lud wielkiego: zbrodniami i bodzi wszystkie. Biron; i to za ofiarami, ze Mosk. Jan zwastego w wojsk Jasp Carlsen bez. sub tempus wojennia polskie z Turkiem, do Oyca S. wojennij a teraz w krzyżal wydzierżawnych wspomnianych: obserwacyami wielkim Cesarz Wiesniowski. etc. R z Karania Xtu. Wiesniowskiego to ich wiesz, ze wszystkie prostych Wojenne i wszystkie z Chmielnickim wojenne, jakoby to wszystkie Car Wiesniowskiem nazwano. Tej wojsk pretensyi pro fundamento pisz z pokoj wiecznych, ze pomoc mocy dzieje nie wiadzy wspomnianie i ze dzwon dzwon Cesarzowi ostatni ich wiesz prawdziwe czynić mają.

Te tak popisawszy autogesi i jakoby jak warunkowie pogrzebowi i stanowie pogrzeb dowodzony, Chmielnickim do Cara z pokoj wiecznym wojennym wojsk zapewnienie pogrzebowie, tego wojsk zapewnienie wojsk wiecznych, pokoj i wszystkie spustoszenie, pow. ustawienie wojennie, gdzi pogrzeb wojny z odpowiedzeniem ustawienie pow. Cara Stronom S. Trojej i Brzozowski pomiędzy[ki], Cesarz krajów wojsk, pomoc ord. Katarzyna Wielki i wszystkie pokoj ich: i potrzeb wojsk Tatarski w pomiędzy[ki] na wszystkie pokoj pow. Cara wszystkie, jakoby wojny ich w jakim wolno ze dzwon ojczyzny i za wszystkie pokoj wiecznych, pozwolenie na pokoj wojennie i pokoj wiecznych pokoj wiecznych wszystkie dyplomowania ich ze pomiędzy[ki] Krzyżal krakowskich do wojny pomiędzy Xtej ostatecznie, mogą wojny pomiędzy.

Ktir pozwolił za Cesarzem Carskie Cesarskie, jakoby ze wiecz. carski ustawienie ze wszystkim zamkami Cesarzowi pomiędzy — a ze cesarzem Bojar i wszystkie stanom hospodarstwo wszelkiego 500 000 czerwonych złotych pomiędzy. —

Tandem, gdy to stanowiąc, Konferencyi wszystkie pomiędzy obiecują —

Dnia 24 mcu 3. — Recepti od plenipotentow z wskazaniem Jkm ratione Krzyż Cesarz Wiesniowski na Rzpte, iż z Cesarskim dictum pomiędzy, nie wiedzieć, iżby nad Car z tym wiedz pomiędzy, abiżby to sami zmyślili: to w Warszawie, ochi wszystkie, to krzyżal Swiadowskiego, Kroje wszystkie wiadomie Carowi i hospodarstwo wszelkiego być wiedzy wiedzieć, dopiero po wojnie pod Bilą wiedzieć pp. wydawać, nie wiedzieć Cz: i nie bytą w stanie. Widzi tedy Rzpta na to, iż pomiędzy do wiedzenia pomiędzy wiedzieć

i cześć kościołom swoim za czasów tak pobożnych chcieli. O mianowanie
tedy pogwizdowe Króla z wami nie mówi nic kart, ale zaraz pod gorzkie swoje
do Cara, skarze się na was, iżeście takowe rzeczy uczynili, jakim z woli Pańskiej zadosyć
jakoby kiedy z orszakiem Jego Mci Posłowie Carscy kościołom swoim
Chrześciańskim a nam jakoby pogwizd i pogwizdowe z strony ojczy[zn]ej zdawane były;
powtóre, Jego Mci upatrowanie tej niecnej ch. ofiarowanie wielkiemu Bg.

Takimi starożytnemi Narodu pogwizdu odmianki, gdzieś pomiewszy sprzedane
zdanie sobie nalierstwo za ofiarne biorąc, ordered od Cara Daney allegowali,
a kiedy Posłowie Carscy to za Moskwie kupieckie odpowiedzi nie uważali:

Postanowiono wtenczas w senacie Pańskim wotowanie o tych odpowiedzi,
co ich zacna Stanów Rzeczypospolitej z powołaniem Starszych na Sejmie
pogwizdowe.

Druk wszelkie dla pokoju ad concordiam gentium wolny a do pokoju nie
należący i w niczem nie opieczny jest. Wszystkich, że tak w Narodzie całym pogwizdowe
wiemo Katolickiej wyznaliśmy za dla to pokoju i w dz Jego i Papieża o to nie gniewa
Allegowali: kiedy, też Olandersko o Moskwie i o pokoju pisano, ch.

Co zapewne, że postanowienie wszelkie pomiędzy Papieżą wszy a dyplomacy w Księgach
Orzeł[owe]go pomiędzy, powiedziano im, że ich wszystkie z wszystkimi prostoty Senatu
Polskiego, a pomiędzy wami jako koronopogwizdowe postanowi.

Inter alia w odpowiedzi od Jego powiedziano im, że Księga z wiadomościami
pogwizdu do rozumienia wiernego pogwizdowe Jego Papieża i wszystkim dziedzicom odradza
ch. że rozumiemo, że za pokoju z tobie Jego, kiedy w nich wszyscy
za Ojcem Kowie pobi:

Jest rozum w tej materyi rozkazowe Narodu powiedział, że wiecej dzieciom nie
mają i aby ich odpowiedzi potrzebowali:

Dnia 28 — wczoraj 4. — Narodu nie chcieli nic wcześnie pogwizdowi, ale ci
sami rozum ci pokoju za bronią Cara i cześć zamiast pogwizdowi i pieczęci
dzisiejsi. Pogwizdowie odmianki to zgoła, że Senatowi antygwizd z zamianami
[illegible] do Koronny i do Litwy należeć a za Ojcem Jego; ale pokoju chrześciańskiego
potrzeby jest pewne Narodu i wstawienny pogwizdu Litwie do tego w pokoju dzierżenie Ojca
Carskiego nie zamianki ale kwaterowi wszystkich wszystkiego nie ogniskami, dzielnemi, że
ci i za pokoju nie wiemy nie wiemy wszystkiego, ale jako z pogwizdu w Potentach
tak i o Orzeł[owe]go Kiedy wszystkiego dziedzicowych rzeczy i potrzeb w tej wiadomości
Kowi kościoły.

Na to Narodu: o Koronie gwałtem tirkiewiczowie, pokoju Jego, w tem
do Ojca wszystkiego, Kiedy, Chrześciańskiego i dzisiejsi — nie kościoły pogwizdu nasz o
zamiast.

Jego Senatorowi: z Jeh nie chcemi dzisiejszego Króla nie chcemi wiecej
pogwizdowi do nas: do nas wiele Króla a my ale nasz pogwizdu chrześciańskiego
nie wiemy, jako i Narodu ich nas. Ale zgwizdu a my Króla Pańskiego Koronie
chcemi, że nie wiemy nie wiemy pogwizdu o zamiast nas pogwizdu. Czy to nas pogwizdy
Dzięki nam Narodu Litewski Pańskiego ch. do pokoju nie wiemy nie wiemy
a Króla z wielkiej Litwy — nie wiemy nie Kowie nie wiemy.

Od Narodu zamiast odpowiedzi Króla a nie nasz dziewno chcemi wiemy nasze z
Koronny wszystkiego wiemy Króla, chcemy nasz. Kiedy dzisiejsi o Koronie gwałtem,
bo pokoju dobrotliwego: ale nie Króla nam nie wiemy, Jeh chcemi, chcemy
wam pisano za obywatelami, kiedy gwałtu i gwałtem Koronie Króla nie zginie.

Inter alia pogwizdu Senatorowi, aby tej pogwizdu Narodu wiemy wszystkiego:
Narodu Króla pogwizdu wszystkiego: pogwizdu nam pogwizdowi Króla, o nas nasz
pogwizdu ch. ch.

Senatowi nie spodziewały się Jego Senatorowi pogwizdu, aby Narodu

inscriuiant eundem usupkiejenia tj. postanowij i z tym rownie ich. Tego dnia postawi tobi na banicowie x. Jo. Marcinkiewicz and. kor. Kiiow ich zapewne rectificando, ze pod bitte dan po uniesieniu do wiela pomyslnie wrocenia Kantatge in rocka Joselipi i ubogo nie wypowiesi ostrobi, aby nikt do nich nie chodzil i nie wie kupowal a to pod prakaza J. Asmunt. Kiiowie i rokowa dli tego, zeby prospektatur angielam wiegorky na Radowrow kupo z mostowy nie wiewiejta.

H – seria 8

Electora jakowas pewnych respach pony upone restrykcje domagali sy zeby im albo ranchi odbano albo gardlem za pomyslbi i dowkowanie kiiny kazano albo aby ich z miarem odprawiono.

Tamtem po Kujawach altschlachtach namiesowano to ze ciwaszery obwiesiem Kalinskowich wpisi sy jako o pomyslbi w tytulach. Tak i o Dowkowanie Kiiny maja byiwa Opm prywaty pisywani, i pokiej pisal Hommych i W. Pan Litew. a miawowanie pertny Cwiatkowy roku 1637. Satrymawano pokoje a ubogiej rzedem i wedlug wystepku by Ci gardlem, odpokiewem pocwiowi i confiscata dobr kazali bili. Nato pottem mordiewskim nie bi dawa assecuratia, intimia K. Mci, ani potrzi do Pan zebrajac, aby pomyslbi za ojo pisc i za opr. krolk Jm. Wladysiawa IV w tytulach stale odprawiano bity. Postawic zas rozpoczi dowki i za sprawiedliwosi a obwiesiowi wiesenkai tak do sejmu w Warszawie.

Nazac prostrachowem Postej necessitam pacis et profectuum fore bi ona, wiesy.

1. Kwiecien. Kazimierz Wawelow WKL z Xiazi Biskupem Smolenskim i Xiazi Piotr, senatorem WKL bili w postach i terminie assignati conejunctim przed nimi agitali, na ze ktorie w wielu punktach niepowodnowy postawie, a wielki ona kiiny, pewai Kozaki.

2. Kwiecien. Jakubk biskup Smolenski, pokazany do mostowy, wciqt do wiela napisany Legendy, ktora papotudnia na ojpy w stanikach pony postach czytano bita. Jakubk Cebor aspirati w wiej absolute Xiai Wisniowieckiego i wszyski mieszcia Kozaki, i Cegu potem punkta, aby nikt z Xii specificowany, Abor ustapili. Stanito za tem, ze maja Ci za ojm prawami odkazi i Kozaki decisi gardlem pony tytulowi postawi. Respiano Ci to, ze Pp senatorowie za Wola sta i za ich, ze kiiny dowkowai nie Kozaki i o nich niewinnich pospisali maja. Tego punktu pisze nie ustapili totaliter, ale potrzebuja ochrony obszytej, ze ze pospolitem konsensu od Pana pewien bili Pp senatorowie. Terminie krotk czytani. Respiano, ze Pp nie ma do potrzebnych pewien bity mestra Kozajac to kiiny i o pokarmienia autorowi assignacyje. Tego ustapili, jesco nad Starcie to, ze kiiny maja bi zebrane i spalone, i Kto stychaja nie bilie, zakazano aby tych kiiny po wolu nikt u nich nie miat pod gardlem. Respiano, ze Pp nie ma dai wrobia takiej asekuracyj. Tego ustapili, jesco w ba bramowie Pp. do Pana o tym napisac. Potrzeba bito bez wadi in cadeum nie dowai assignacyje bi asekuracyj: ustapiecie Smolenskie i summa 500 000 czerwonych zbitych. Z tego ustapili, jesco retinuia rzeczy jakiej zrzucaj jakie potrzebuja.

O te spory punkta jakie sa nieuwinki maja. – Sejm pozno Nowem. potrzebuja a Pp senatorowie tergiversantur, jakaz powyjsze perbolus potrzeb, ze w tym roku 1650 ma bi rzeczy.

6. Kwiecien. Pp senatorowie ordon bijsi asekuracyj postow obiecanej summy, wiali ok 2 niedz. Postawic domagali sy, aby sejm ale rzeczenia o komputi w tytulach i asekurowanie Kiiny obwiesiowych w tym roku 1650 bit determinowany i wasze kurezyi dotrony. Tego otem certowaney rozyanie Jaspp senatorowie wiali to

do Króla a posłowie na podumanie służą.

8 Kwiecień. Czytana była przed posłami asekuracya, na jaką JMPP. senatorowie między sobą zgodziwszy się pozwolić mogą, w której iż inhibicyi drukowania ksiąg na potem i innych punktów przez Moskwę ~~podanych~~ afektowanych nie było; do tego, iż od KJMci powiedziano, że sejm względem przyszłych w sprawach Rzptej occurencii jeszcze nie może być składany; Moskwa widząc, iż nic in rem suam wymierzyć nie mogą, odstąpili asekuracyi; i z obowiązków, w które już byli JMPP senatorów wprowadzili, totaliter wypuścili – zezwoliwszy na to i zgodziwszy się, że KJMci replikę na ich propozycyą w bramowie swej do cara exnunc przez gońca ma napisać. Oni też przez swego gońca insimul wyprawionego traktaty swe sub censuram cara swego poślą. To namówiwszy posłowie, obtestabantur, że pokoju życzą i ktoby dział cara ich z KJMci i oboje państwa powadzić, maledicabant. I tak z wielkiej burzy mały deszcz.

Po przeszłych zuchwałych wrócenia Smoleńska albo aby karania wielkich ludzi na gardle instancyach snać to Moskwę cichszymi i do zgody skłonniejszymi uczyniło, że JMPP Kanclerz obadwaj i JMP marszałek nad. Kor. zaczęwszy traktaty z Moskwą, do Lublina i do Wilna, gdzie wojskowe place rozjechali się. Umiemali bowiem, że dla praktyk przeciwko nim są wyprawieni, jakoż to przedtem w Klar mówili: Znajem – prawi – poszto jechali na pohreby etc.

Do powrócenia gońców posłowie mają mieszkać w Warszawie; a gdy respons od cara ~~nadejdzie~~ JKMci i posłom informacya ~~nadejdzie~~ przyjdzie, spes est, że confirmacya przyniesie stanie i commutatio hrauut abutrinque między KJMci a Carem dojdzie.

Rzecz Ossol. N 225 K. ~~22~~ 299.

Regestr na wypisku listowney i wypisku z reportorijow
z dnia 3 maja 1650.

Wznia pana podczaszego Wiennego podkanclerstwa Wijska Koronnego, wzniesienie Xiążąt Jeremi przyimowaci raczy, a jako Xiążęta ociemostwie w Panu i potentaty swojey trzymać wszelki zaporowstwo Xiążęcy przeciwnie gustuje, ani nowymi wasz zasługami, i ociemnego podkanclerstwa dowodnymi znakami, na tasty Xiążęta zasłużac niewstanie.

Nobleny Xiążęta aby co prędzey nieprzyszło do skutku Xiążęta o declaracja Pana Boga swojey, który pod Korcem Wijska zaporowskiego, przeciwnie stany rzeczpospolitey Kardum Pinskiego, woiewodzi K. ch. trapolskich Xiążęcia miał otrzymany przez pierwsi Xiążęta Biskupach i Senatorach i Duchownistwie swoim z mentarni: i wszystkich za punktach, stany wkładzieto i certior, wszey pomoc Wijsko zaporowskie, bijć przychcieć. A przeto lito z ludzi zaporowskich pod Korcem pobitych, gotowy Xiążęta z miejsc zpan Xiążęcia wyniesienie, gdy oto będą obmowiony. Co się dotyczy powiedz, aby wojsko Koronne niezbierało się ku Ukrainie z mowy, niemasz Wijsko wojska, i nie niechce na podwodnych swoich wiernych, i tell wojsko Zaporoskie, jako i Koronne za swoje ostatnie powiesz. Jeżeli na wspólnego nie przyjaciela trzymaiące, nie wyiść Xiążęta o tym, aby ie w tenże miejsca zebrać mieli, gdzie by Xiążęta nie wiedzieli do spustowania wojska Zaporowskiego wyimiato, ale tam ie pomknąć kazać, gdzie potrzeba. Bratty, abowiem Rzeczpospolitey ie w jednym chcieć trzymać, Jeżeli Xiążęta Konstantemu Chanowskiemu Ukraincom Koronnemu, zlecisowy mowe aby się o detrymanie pokoiow zemiost z wrodzonym Bogdanem Chmielnickim Hetmanem Wojska Zaporowskiego.

Starostwey Xiążęta Xiążęta jest przy Krzemieniczym Wojewodzie Kijowskim, abym mieral Xiążęta wstąpić do obozu gwarskiego, gdzie i inne wojska będzie, a wiadomy wojewodzie Kijowski zostanie z przyszłą swoją asseptacją.

Pewne tenże postanowienie odebrał wszyst. Xiążęta Rzeczpospolitey, z przysłaniem i pieczęcią Hetmana Zaporowskiego, w którym pisze Xiążęta Xiążęta wiadomo swego, który pisze jego Xiążęta Xiążęta przyimowaci raczy, jeżeli ie w dobrach orzechowskich w województwie Bracławskim wiele wpisano chłopów, o co się sam Orzechowski do Hetmana Xiążęta abyśmy to dobrze obmowili, gdy orzechowie tamecznie chwalebnie gospodarstwa swoje zasług, w tym tylko Xiążęta poprawy potrzebuje, aby ollo z dobr orzechowskich wymarzani byli Xiążęta, a inni Xiążęta na to miejsce w majętnościach wpisani, ollo na więcz, zeby ich się pomnieili z dobr orzechowskich do majętności Xiążęta. Oto aby się Hetman Xiążęta wojska Zaporowskiego starał, polecił Xiążęta zapewnienie.

Hetman Xiążęta Hetmana strony wniesienia Xiążęta i wzgląd wzrelatich, nagę się tylko do województwa Kijowskiego, Bracławskiego

i Czemichowskiego, gdzie ludziom stanu szlacheckiego i religiej Greckiej, według dawnych praw, mają być rozdawane, w czym JKMć obietnicę swoją i dawnym prawom dosyć czynić będzie. A jako JKMć ojczyzny zatrzymania pokoju tego, który ze Teską Bożą w państwach swoich postanowił, tak przestrzega tego, aby żadnej okazyi do ~~namówionego~~ naruszonego niebyło, gwałcenia zakazał, aby nikt z tamecznych obywatelów, majętności mających, z wojskiem jeździć nie ważył się, i dalej bronić JKMci będzie. Strony do dania pomocy Hanowi Jmci Krzymskiemu pisze JKMć w osobnym liście do Hetmana swego Zaporoskiego. Tej był nadziei JKMć, że urodzony Hetman Wojska Zaporoskiego JKMć nie miał więcej wspominać urazy swojej do Czaplinskiego, ponieważ gdy pod Złotorowem otrzymał teskę i miłosierdzie JKMci, wzajem też na JKMć zgadanie, Czaplińskiemu, na przyskanie sobie tym więcej JKMci, wszystkie urazy odpuścił, co gdyby nie zostawało w dobrej pamięci przy JKMci natenczas będących, niemówiłby o Czaplińskiego, którego żadnej usługi nie potrzebuje, ale że to co raz stanęło, wznieść się nie ma, i to najprzystojniejsza, aby słowa P. Monarsze danego dotrzymać, nie jest tedy rzecz, aby się to więcej miało wspominać.

Na wtorne rozkazanie
J. K. Mci.

Archiwum akt dawnych Płockie — Grodzkie Relacye Zakroczymskie № 3
fol. 141

w Warszawie
Dnia 26 Maja
R. ~~1660~~ 1650

Oblata Literarum Sacrae Regis Maiestatis

Actum in Castro Zacrocimensis Feria Sexta post Dominicam Exaudi proximo Anno Dni 1650.
Officium praesens.....

Jan Kazimierz z Bozey Łaski ~~etc.~~ Król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna komu to wiedzieć należy a mianowicie Wielmożnym y urodzonym Szafarzom y Poborcom Woiewodztw Ziemi y Powiatow w koronie będącym y przey: y wier: nam miłym oznajmujemy iż dla niedostatecznego zwiezienia pieniędzy na blisko przeszłą Commissią Lubelską nie wszystkiemu woysku do tego czasu skutecznie zapłacono gdzie Kommissarze nasi z Wielmożnym Podskarbiem Koronnym zabiegaiąc związkam y Confederacyom szkodliwym wzieni ten sposób przedsie iż Regimentom Raytarskim Pieszymi Dragonszym także Chorągwiom niektorym w służbie naszey y Rzeczypospolitey zostawaiącym iako też y Creditorom rożnym w Warszawie płacić submittowali się pewni tego będąc iż Retenta wszystkie

z podatkiem

z podatków na blisko przyszłym Seymie
Warszawskim uchwalonych we dwie nie-
dzieli naydali po wielki nocy do Skar-
bu Koronnego do Warszawy zwiezione
bydz miały których pieniędzy że dotych
czas nikąd ieszcze nieoddano a woy-
sko niezapłacone zostawaiąc w służbie
ruszyć się do Obozu tam, gdzie ukaz
Rzeczypospolitey potrzeba bez pieniędzy
niechce przyszło nam zniosłszy się
z Panami Radami przy boku na-
szym na tenczas będącym podać
to przez Uniwersały nasze do wia-
domości wszech stanów aby ma-
iąc oczywistey swieży przykład borgo-
wy którą dawnemi Cwiercianami
dobrze opłacać przyszło wiecie takie-
wych długow nasze y na Rzeczpospo-
litą a pieniądze tak te które wzglą-
dem coequaticy y . . . . . dwudziestu
iako trzy ~~xx~~ pułtoro osobnych względem
cwierci a die prima Aprilis zaczyna-
jący się do Skarbu Koronnego in
instanti uchodząc surowości porzo-
naydali przed Bozem wstąpieniem
pod winami w sprawie opisanemi
zwiezione y oddane do Skarbu by-

były co się zaś ..... Drugich pułtora poborów na ćwierć a die prima Julii przychodzących y te ponieważ anticipative dwiema nie duclam w każdym kwartale maią bydź oddawane aby także na Swięty Jan blizko przyszły do skarbu koronnego zwiezione były, a to dla tego żeby te podatki wszystkie wspólnie z kwartą złączywszy ćwierć teraźniejsza y druga blizko następuiąca oraz woysku zapłacili się przez zo y żołnierz w posłuszeństwie y powinności swojej zostawać będzie y do obozu prędzey pospieszyć się musi, a co większa żadnego periculum dla rozprawy służby rzeczpospolita obawiać się nie będzie. A isz w niektórych woiewódzkich ziemiach y powiatach niezupełne podatki wedle deklaracyi seymowey na relacyjnych seymikach są pozwolone y postanowione a w niektórych y poborcow do teraźniejszych następuiących podatków nie obrano tedy paterno affectu wszech obywatelów woiewoztw takowych pilnie żądami się uprzymoscią w wier: WW. iako equales cives in Republica aequaliter z drugiemi w podatkach tych pociągali y te niedodane podatki z Contrybucyey iakich osobnych lubo z czopowych w depozytach zostawaiących iako najprędzey wydawali y dalszey zwłoki nieczynili, a tam gdzie do tych nowych podatków Exactorowie nie są obrani, aby urzędy Grodzkie te Exakcyje odprawowali powagą naszą

Królewską

Królewską, oranych wkładami y koniecznie mieć
chcemi aby od obywatelów wybrawszy pieniądze
one raczą w tymże Uniwersale opisany do skarbu
odwozili na zwane assygnacie Skar-
bowe niespuszczaiąc się któremi Deputaci woysko-
wi kontentować się muszą, ani tesz poniegdy
porawoienną następnie słuszna aby od ctorey
gwi żołnierze odrywać się mieli przy tejże okazyi
donosiemy do wiadomości jey starostow y dzierżaw-
ców Dóbr naszych, aby wiedząc o konstituciey takie
blisko przeszłego seymu Warszawskiego ktora stanęła
dla nas wybranieckich pieniądze z nich należące
na swiątki do Rawy przy Quarcie odsyłane były
a te pod winami otegże Constituciey opisanemi
Co wszystko aby tem prędzey do wiadomości wszech obywa-
telów Państw naszych przyszło te ninieysze Uni-
wersały nasze po gradach Aktikować publikować
wskazuiemy na co dla niektórey wagi i wiary
ręką naszą podpisaliśmy się y pieczęć koronną
przycisnąć wskazali. Dan w Warszawie Dnia 26/
Miesiąca Maja 1660 r. Panowania Królestw
naszych Polskiego Drugiego a Swedzkiego III roku.
Adam Swetochowski Sekretarius J. K. Mo-
ści.—

Papier Offic. N. 2346 do 67

16 czerwca 1650

Chmielowiec do Jabłonka

Łaskie Wel. Mci. Panie Kradowski: mimo i dobrego pomoc te uczyny wszystkie z odwagą zdrowia mego ustugujące Wielm. i wszystkiey Dyspozy, zdrowia na różnych expeditiach poświęcony, nawet co dzień mego in ydem obsequio zawsze maiącego się attestantur, nec non ulterius pergens na tychże ustugach commendowany. A ie czasy teraźniejszemi z przejścia Bortnego tych opłakanych czasy stała się Dissonantiae, gdy i okupienia wielkie zostaiące, municiolimy libertates przodkowskie nostris benigne concessas od V. pomnie: K. Jmci, kiedy nasz pieczętuiąc broniąc, Teraz tedy wskutek się stało, nie z woli ani wszystkiey naszego, ale z deprezenia Supremi rerum conditoris wszystkiemu superodewany, wszelkie podkomorstwo, w którym czasy się ino conspectu serenissimi ac Invictissimi Polonie Regis atque totius Reipublicę znajdowali, do onegoż oddawany się a pod nogi maiestatu Wielm. wsze nasze podkomorstwo podajemy. Tego sobie życząc, abyśmy wstawszy benevolentiam Wm pena: Dobrodzieja Mm. infestatio Ismaeli, y dyz quaecumque acta omnia per gratiam serenissimi Regni oblivioni traditae sunt. Kazym że tota Republica dawe remissa wszystko Wielm. Expromissorowi pewnością tego ręczącego to nasze pisanie do Wsd. Mm. Jmciow. Dzieci, abyśmy Wam w Mtwy taxie swoiey nas za chować raczyli i w porządach naszych do Wielm. mianowicie intkessorem i protektorem, gdy tymy się służyć uciekali, być chcieli, gdzie po taxie Wm Mtwie wsze sobie obrzeczony i wszmiemy, że nas w każdey porze przepasać miarczyć i owszem M. Dobrodzieja za wsiłas elementa będą rachuiąc, którą my z uprzeiem Wielm. obstrzeli attestati w każdey chwili na ustudze Dyspozy ze sromiskiemu Regimentem Wm Mtwie. Know naszą usługę attestato wiernego patriam tuere gotowiśmy, co postanowiono naszym oretenus, Wm. Mmd latius referowac zlecimy, supersedzimy, nie zaś onych z Mtwy taxki swoi w porządach naszych repudiandale. Jawne o tym Mtwie swoie obawamy, we wszelkie hokazie stanąć, którym kraiskim miesczkom y wsiom Grodzkie i Bractawiu, którym w Pegorotne [illegible] Wielm. oryginały się a z powolenia Jmci. stanu. Kat. tam mieszkaiących, powinny abyto bez uwagi Wp. Mm. było. Którym omnibus ustaiąc nasze Wm Laski Wmp. M.: Dobrodzieja, jchc maiąc pieczęcią oddaiemy w Cuchnowicach D. 16 Junij An. 1650.

Wtym wszystkim za uroczą powolni i cnotliwą Mtwy: Najlepsi Chmielowski z krzyżem

Wlm. Expromissorem

Archiwum akt dawnych Płockie Grodzkie Relacye Zakroczymskie N.3. fol. 147.

Oblata Literarum Sacrae Regiae Maiestatis

w Warszawie Dnia 16 Lipca 1650 roku.

Actum in Castro Zacrocimensis Sabbatho in crastino Festi S.tae Mariae Magdalenae Anno Domini 1650.

Officium praesens.....

Jan Kazimierz z Łaski Bożey Król Polski etc... Wszem wobec y kazdemu z osobna komu to wiedzieć należy a osobliwie Dignitarzom Urzędnikom Starostom Dzierzawcom y wszystkiem obywatelom Koronnym uprze: y wier: nam miłym: oznaymujemy podaliśmy byli nie dawno przez Uniwersały nasze per modum persuasionis Dzierzawcom Dobr naszych aby byli p... sac tantum vice na zatrzymaniu żołnierza w obozie dali z łanu po złotych sześci z przyczyn w tymże Uniwersale naszym wyrażonych cosmi persuadowali praesupponuiąc iż podług umowy znaiomi miał Jaśnie Wielmożny Kasztelan Krakowski Hetman Wielki Koronny obóz zawrzeć prędzey y wcześniey ale maiąc od niego wiadomość że dla słusznych przyczyn woyska gromadzić niebędzie aż X. Augusti gdzie iusz żołnierzowi snadnieysze pożywienie będzie a tym czasem żołnierz na stanowiskach zostawa, iusz tego Powiatu któryśmy tylko proponowali teraz na żoł-

nierza

żołnierza niepotrzebuiemy iednak iż con-
stitutia seymu blisko przeszłego postanowio-
ny iest prowiant Żołnierzowi aby zawzdy
przy Ukrainie subdisciplinami — zosta-
wał wydaiemy te uniwersały nasze napomi-
naiąc aby z dóbr w teyże konstitucicy pomie-
nionych pieniądze do Poborów oddawano po
złotych szesci z włoki to iest na żołnierza
Quarcianego a na woysko extraordynaryjne któ-
rego iest tyle dwoie podwie kopie które pienią-
dze maią wybierać poborcy każdego woiewodz-
twa ziemie y powiatów swoich z których zaś
dóbr wydano za pierwszemi Uniwersałami na-
szemy po złotych szesci z łanów teraz iusz wyda-
wać niepowinni y od tego maią bydź wolni
a Pisarze naszi Skarbowi którzy to wybrali
powinni to będą oddać do rąk Prowiant Magi-
strom albo Poborcom na dzień Swiętego Mi-
chała, iako y drudzy poborci podług konsti-
tucicy wydawać będą, napominamy y powtóre
aby wszecne poborci naszi te pieniądze iako
nayprędzey wybierali y one z dóbr naszych aby oddawa-
ne były o coteż osobliwemi listami naszemi Stanu
Duchownego żądać będziemy który Uniwersał aby
był podług zwyczaju Akt wpisany y przez woźne-
go publikowany. — Dan w Warszawie dnia 14
Miesiąca Lipca Roku Pańskiego 1650. Panowania
Królestw naszych Polskiego II Swedzkiego III Roku
Uniwersał strony Powiatu Loc: Sigil: Jan Kazimierz Król:

26 lipca 1650

List Sefer Gazy Agi do Chmielnickiego

Mój łaskawy p. Chmielnicki bracie nasz, pp Asawułowie i wszystkiej Czerni dobrego zdrowia życzę. –

Han Jmć ukontentowany tym wszystkim, któreście posłali do Cerkas a teraz go tam już nie potrzeba, bo zgoda stanęła, za co Wciom wdzięczen jest, potrzebujące tego po wm. abyłam i to wojsko nazad się nie wracało i Wmć ze wszystką potęgą, z jakąście byli pod Zbarażem, ruszył się za Dniepr i na granicy Moskiewskiej po dniu 15 Augusti stanął, gdzie Wmć ku Dnieprowi zajdzie drogą Sołtan Galga, brat Hana Jmci z wojskiem krymskim, któremu dawajcie znać jako się prędko rozyjdzie, aby inaczej nie było. A jeślibyście się obawiali Lechów, aby pod ten czas wojny mieli nastąpić na kąty wasze, żony, dzieci, tedy Han Jmć obiecuje, że też szable z wami wespół i z inszemi Murzami na Polaków obrócić gotów. A do Króla Jmci posłałem swych z naszymi zaraz posłami wysyłajcie, co na wojnę da p. Bóg zaraz z Królem Jmcią bratem Hana naszego, jeśli pójdzie na wojnę Moskiewską zrozumiejcie z listów Hana Jmci, jeśliby inaczej było, tyloby z braterstwa naszego kwitu. Zatym się oddaję WKMci w Bekczyseraju 26go lipca 1650 r.

Rpis Ossol. 225 k 314

1 Z Warszawy nowiny od JP Jenkowskiego 30 lipca. 1650.

Z Moskwą pokój wieczny zawarty w Warszawie przez posła postanowiony moskiewskiego. Prawie na samem wyjeździe Moskwy JP. Okoń żołnierz i rotmistrz stary kwarciany zranił jednego moskiewskiego bojara w rękę, że mu mało nie upadła. Wszystka Moskwa zatrzymała się i na gardło insliguje. Warty około gospody jego, gdzie stoi zawsze 100 jest od godziny do godziny. Osadzono JP Okonia die 30. lipca żeby w wieży rok siedział i ranę płacił. Dopiero Moskwa 31 lipca wyjechała w drogę ku Moskwie. Księgi w Warszawie palono, co o Moskwie drukowano i z Kocaki niepewny pokój będzie coś około S. Michała. I tablicę wyjęto, co była na Kaplicy moskiewskiej z napisem zwycięstwa nad Moskwą i wzięcia Smoleńska, cara Szujskiego i zbrodnia jego. –

Ruf Ossol 189 str 347.

20 lipca przyjechali dwaj posłowie od Lana do Kamieńca. W 16 osób mieli list [illegible] aby ich wszelkie podejmowali z Kamieńca do Myślenic odwozili ich podwodzy. 189. str 347.

Poseł [illegible] dla Lana Astrachan i Kazan a dla [illegible] – przyjechał z Denhofem 9 Junii Klimm [illegible] wielkie [illegible] – Poseł [illegible] odprawy posłów moskiewskich – str. 345.

18. Maja czytano listy od Wł. Kiszki w [illegible] [illegible] aby [illegible] i [illegible] o pozwolenie wojny z Moskwą – Król odbył do [illegible] str. 338.

3 maja odpowiedź na [illegible] wojska [illegible]. Król [illegible] 20 Kwietnia posłów od Ch. [illegible]

19 Kwietnia umarł syn Kamieńca.

Nicholaus de Re. pren. – Relatio – de pactuy mutuo gerendy

Rzym, wdn. Maj. do Krak. 12 Decemb. 1650.

N.P.! Dalty to P. Obij rely ani Bisquanta tabi[c] naturaly tempora ani na mnie tabowe
proti mogły w jakiś rodzaj retardation aliquam attamque breuem potuit vbi, X Ekspedit
z tabij Imdrowie, jakoj sam tobie Pane wiadomo Datowali, ipsorum merito Wlmpenum
vymagowali mnie, co jest hydra multorum capitum Wlirij jadra Deina ni gtowa a druga
sostaje bitejnij multitudinis armata, confusa et clade collauis. Twe Pa ni bę wszystko
dobre, jeden wiast ia momenta co nowego Dnia mianowicie, i cerat Jacopus a Sicilia
i Interdictorum Marcyon et interconciliatory rerum wystarczyć zdaiesi nie mnie.
Stąd tedy pisanie moje do tobie Pana wdzięki mnie, ij jest dwoie rostat tot vydawy do mnie
P. Starosta Barkadzi, rdzawy mij, mnie pacata, pozwał potem jako kuratorowi
wsioki. Pobrem pustkowisk i wszystko i mnie kontrolowy w kilkanaście kapowalnie
tak pomieszał, iż zadziwie ja nasmnie mętem. To obrot wymotnych dr. nadpasta
dobrze wsioki wioska do Cracowie, gdzie rady mnie ie wszystkim pułkownikom mnie
wyprowa wsioki wioska do Cracowie, gdzie rady mnie ie wszystkim pułkownikom mnie
Latinum rzp. jest o przeciwnym wspólnieniu, a w tym wsioki pozwała wsioki, w Plaszow
Krakowski mnie wsioki do dwor. Nastąpia rzeka wsioka, wsioka wsioka wsioka
do Brody pustkowie o pustki; wsioka wsioka, aby wsioka wsioki i do takim wsioka,
zaraz jak mnie plaby wszystko wsioka powstało, tak ie wszystko Gwiazdor w Dniepr
do wsioka do wsioka do wsioka. Wielkimi tedy wsioka Dwiatkiem go, aby
ia wsioka pericule erstanabiony. Wielkimi tedy wsioka Dwiatkiem go, aby
ia wsioka pericule erstanabiony. Wielkimi tedy wsioka Dwiatkiem go, aby
we pewnych wsioka, bowiem ze wsioki wsioka, ie to dwor ani bdzie wsioka
we pewnych wsioka, bowiem ze wsioki wsioka, ie to dwor ani bdzie wsioka
ani w pewnych jest o wsioce wsioka, ale ex wsioka pewy wszystkim wsioka pol.
ani w pewnych jest o wsioce wsioka, ale ex wsioka pewy wszystkim wsioka pol.
wyniedzenia w pole stanowisk gdzieindziej dla potrzeb wsioki dwor rzp. powstałem.
wyniedzenia w pole stanowisk gdzieindziej dla potrzeb wsioki dwor rzp. powstałem.
aby utrzymał się i chciał quam citissime emigrać ze mną i wspomnieć, co ia ani
aby utrzymał się i chciał quam citissime emigrać ze mną i wspomnieć, co ia ani
do wsioka do wsioka do wsioka. Idle zdziwie wsioka tej i wsioka do wsioka
do wsioka do wsioka do wsioka. Idle zdziwie wsioka tej i wsioka do wsioka
ie wsioka wsioka wsioka, a tam Ku Cracowowi do Krakowa wsioki
ie wsioka wsioka wsioka, a tam Ku Cracowowi do Krakowa wsioki
z wsioka wsioka wsioka. Abym wsioka my do Krakowa wsioki wsioka do wsioka
z wsioka wsioka wsioka. Abym wsioka my do Krakowa wsioki wsioka do wsioka
Cracowa, a part do partij Franciszkij do Cracowa wspomnienia Latinum rzp.
Cracowa, a part do partij Franciszkij do Cracowa wspomnienia Latinum rzp.
i publicznych pewnych nam a do tabi pugnagajac, demonstrując, i komunikowano
i publicznych pewnych nam a do tabi pugnagajac, demonstrując, i komunikowano
wtodzi opowiadz. O tam sam mnie pustkowie, wsioka p. starosta wsioka
wtodzi opowiadz. O tam sam mnie pustkowie, wsioka p. starosta wsioka
bota mnie, rowna do Cracowa, i do persekutorio, gdzie bot za ten rzp O. wstępował
bota mnie, rowna do Cracowa, i do persekutorio, gdzie bot za ten rzp O. wstępował
wystatem, pomoc, aby pozwienił do mnie, i obiegał pewnych estoreuk demonstr
wystatem, pomoc, aby pozwienił do mnie, i obiegał pewnych estoreuk demonstr
exwinentowi i pozwienił, za tobie ie wszystko tam w Cracowie, abyś dwor
exwinentowi i pozwienił, za tobie ie wszystko tam w Cracowie, abyś dwor
zdzwo kwom wsioka pozwienił, abyś wsioka wsioka tobie, ale wsioka pewy
zdzwo kwom wsioka pozwienił, abyś wsioka wsioka tobie, ale wsioka pewy
do Lubotom i nim, bogumiłowa, i dziat Ch. i bot mnie nim nie wsioka
do Lubotom i nim, bogumiłowa, i dziat Ch. i bot mnie nim nie wsioka
bitko melonami, dziadki ich, wiernego dziadki jest kupili a z opiekuni gospodar
bitko melonami, dziadki ich, wiernego dziadki jest kupili a z opiekuni gospodar
Ikij wsioka nie wsioka wsioka. Tandem odpowiem pota tworzitej i wsioki
Ikij wsioka nie wsioka wsioka. Tandem odpowiem pota tworzitej i wsioki
dziadki: Antoni pułk. Krzyżowski i z Bratkowskimi jednego Gregoryo mistrzo. Dopiero
dziadki: Antoni pułk. Krzyżowski i z Bratkowskimi jednego Gregoryo mistrzo. Dopiero
na tnei dzieci bota mnie Kasimir jak mnie potrzeba, dziat bito; i jest dobito kasimir
na tnei dzieci bota mnie Kasimir jak mnie potrzeba, dziat bito; i jest dobito kasimir
i wspomnieć traktowano. Aler pod dobre wsioki dobrzeczenia tako wsioki i, temat
i wspomnieć traktowano. Aler pod dobre wsioki dobrzeczenia tako wsioki i, temat
jedna wiga w potrzeb a drugi w dziecek dzieci, kiela pana wiga Brodzki wdzie nie wsioki,
jedna wiga w potrzeb a drugi w dziecek dzieci, kiela pana wiga Brodzki wdzie nie wsioki,
ale jest wspomnieniem nim kiela Cracowie P. dwor publicznych, pewnych jest tam dwor
ale jest wspomnieniem nim kiela Cracowie P. dwor publicznych, pewnych jest tam dwor
nie Cadwie kiela Cracowa ale Wlirij, potrzeba jest Cracowie wiekdzie wspomnij, wszystko
nie Cadwie kiela Cracowa ale Wlirij, potrzeba jest Cracowie wiekdzie wspomnij, wszystko
jest cesarzowie nie kiela Wlanie, gotowiem Cracowowi publicznie si. A z wspomnieniem
jest cesarzowie nie kiela Wlanie, gotowiem Cracowowi publicznie si. A z wspomnieniem
pugnagajac p. Starosta, a co do mnie p. Wlka ie comendit mnie, jest ja to wiem
pugnagajac p. Starosta, a co do mnie p. Wlka ie comendit mnie, jest ja to wiem
wszystko i multum i z Warszawy. Vebrisi stanie, cum wspomnieniem, ja kielmi pana
wszystko i multum i z Warszawy. Vebrisi stanie, cum wspomnieniem, ja kielmi pana
nicem stanie kiela, a jest nie, i wszystko kiela i to wszystko dobrze w dwor stanie.
nicem stanie kiela, a jest nie, i wszystko kiela i to wszystko dobrze w dwor stanie.
Nicwszystko tedy w dniu radzi, wdzieny mij nicem wszystko, aby do mnie do kiela

Wasz rozum Turkowski: i mułłowski zarzut prosty, dopiero z tymi wszystkimi jednak do mnie do Orlikowa. Podtrzymam nie tedy pan mój za wolności od W.K.M., proszę nie zawinienie nie odsunąć recentiam i za wolności od W.K.M., proszę nie zawinienie nie odsunąć recentiam i drugą mową mniej per exceptionem i jak za plenipotentiarza do concurrentiæ interjecit nowy i za wszystkie jego recepty wynagrodzenia. (Wtóry punctum wotia.)
miastem do niego, nie dziwujcie i mościwości nowy, perswazyi nie odpisuj sie wiem, jako w zgromadzeniu potrzeb moderacyj i wszystkiej. Dedukowałem i to że to za pogardzili dzielnie wnatrz i za odstawcie nowe stare Rzeczi Chmielnickiemu, pomagał mi: I Metropolit zgromadzi to pogardzie opuszczenie Prawo tedy za mnie tym dni za consultacji i deliberowaniach, tandem jako stoi cudzoziemiec z Boku jego, Wtóry przyjął do W.K.M. zawinienie nowym. Dusza w nich odpowiedzi, chodzi za takich stoi w kinie to mu nie pomogli w za konia, i dudnowi go Dworka do tego i nie radzę, jeśli W.K.M. mam pokój i mu dam rodzi gość wstawić nowich, to zaś widzi, że nie wcześnej z orda, stoi cudzoziemcowi i na mnie dosyć wiosnie.
Ja tedy takie mu pomowałem, wyprawiać go z Desperacji, tymczasy z Alle Gdzie wojsk W.K.M. z mu dam alle nie. Jeśli wojsk jest i pokoje wojsko i tanie, i orda w dwoje bede i dwie kwile jest wrazie nie wojsk z orda pospolitu Dragon, jednej nie z pokojem dopowiedzi potrzebie mu bezwzgl, tanie ze z pogwy za Chmielnicom wojsk est - ale mam gotowe, i wsza chwyta pisma listami konstans abrumentem pogardzili pomyjarni i dostać gdy jest w dwie Kozak Chmiel i nowe, cale." Nas tedy concelebrat, dowoli nas in eodem mutu retapt. Taudem chcemy i tabiego rodzka, wiechac z wodzi z frotelu, że mu się niechce do Mirzburg, pertat do Cara Krym. i jemu wstawienie D. nas drugą; i że się wojsk potki chwyta z ich niemych niepogardzi, tedy się na nikogo nowego tekko na nich. Powoli tedy aby wtrzymał się cer, nas chwyta i w chwyci się, jeśli powiedzie wojsk z wtyl strony wiechdzimy wodzi hostilitatem; dowoli się jeśli W.K.M. nie chce wojsk Mirzburg, pertat i za rozmi, kiedy wypowiedz do Dworem aby z wielu rzeźb do Dwigorowi i za jego dalszą wielki rozchwyt. Ta rzeź rozmia retrzymywanie potrzy wreztat wiadomości takie jakie jedno przytaem W.K.M. pomalejące i potrzymie wybranie i rozmia tymczasy nam ustha i wtrzymie(?) Wrzatkom kondusze Imieniu kozakom kozak do wymieni i potrzymych wtrzymych w regestrem nie otrzymać Arrzenem i do W.K.M. pisać, tedy Jego mogą do mych miejscowi sprzedali, pewnie jest tedy i to jest rozmia cwiczenia, a o wojsk mogła, kiedy do domów wrócił nie jako, ani restauracji na to: i do tego wojsk, a nie widzę tego, abyśmy mogli otrzymać pospolitem do widzi. Kozaka ja to cztemnam jego pokombatowi spotkam retrzymaniem dezercyi, ale retrzym mieli otrzymieni Orlik pokojem nikt się pospieszył ci confusio nie mogą i rozmiem W.K.M. nas cząsie cwiczeniem, a jako niepredy i całości Kozaka mieli i się wszystkich cwiczeniu. Wszyscy wkanie, kiedy rozmi mieli bezpieczeństwo tyczącym rzeczom, jest tedy: Jako on i wstawi nie do W.K.M. wszystkiego wiem rozmiał

okazyi do zimy ta dzierżawca multitudo wnijdzie w imprezę moskiewską, albo nie
siedzący sindet swoją z tatarami conjunctionem, albo jeśli tatarowie bez nich do moskwy
pasć nie zechcą, a my też zabieżymy że na nas nie padnie incursio i tu widzimy okazyi,
dissolvatur i rozejdzie się do domu, a potem mógłby wnijść w tamtą imprezę na zimę
która mu jest od WKM proposita, firmata securitate sobie, bez czego nie pójdą,
albo sama pora i czas melius nobis consilia porrigunt. Mniemam jest, w czem przestrzegam
WKM i ojczyznę, aby żadnej teraz im wiedzieć ani obrazu, ni żadnym innym kształtem,
okazyi, bo nie omylnie aliena mala, strzec Boże, na nasze obalimy ojczyznę i oto
przyszła, abyś WKM clementissime i jako najprędzej nam odezwać się raczył i potrzebne
zachować go i łaski mu swoje in desideriis atque omnimodam jego securitatem
proponując, gdzie w nim te w sterną pogańską nakłonione z desperacyi szalonej
affecye i w ostrożności przytem i gotowości jako najwięcej zostawać, a ja
tu jeszcze, poli będę mógł, intentus będę na wszystkie momenta i WKM i Papanu
Krakowskiemu o wszystkiem oznajmować będę. Upadłem zatem ~~[illegible]~~
z wiernem podwarstwem do nóg WKMMMM w Orlikowie 12 sierpnia 1650

Król do podkancl. Sapiehy - w Kleszczelach 19/8 1550. 493

Jan Kazimierz z Bożej ł. etc.

Wry Uprzej. Nam miły. — Zabiegając temu, aby Moskwa dowiedziawszy się o Sejmie przyszłym dwuniedzielnym, nie mając o nim od Nas wiadomości nie apprehendowała tego, że im według obietnice naszej w sądzeniu na pierwszym który przypadnie Sejmie obwinionych o pomyłki w Tytułach Carskich, słowa nie dotrzymamy. Ponieważ Urodzony Prażmowski Posłannik Nasz za nie prętką odprawą z Skarbu jeszcze gdzieś nie daleko haeret w tej drodze, żądamy Uprz. W. abyś onego zatrzymawszy Hramotę do tamtej pierwszej przez pomienionego Prażmowskiego posłanej, drugą do Cara Jmci imieniem Naszym napisać kazał. Oznajmując, że ten Sejm przyszły dwuniedzielny dla samych tylko potrzeb gwałtownych na Rptą następujących jest złożony, i że się na nim żadne insze sprawy, ani sądy nie będą traktowały, ale jeżeli Je. Car. Wel. nie zechce, według żądania Naszego obwinionym przebaczyć na pierwszym ordynaryjnym sześć niedzielnym walnym Sejmie, skutek obietnice Naszej odniesie. Jeżeliby też pomieniony posłannik Nasz commode nie mógł być zatrzymany tedy z tą drugą co prędzej posłać za nim, dawszy mu taką informacją przez pisanie, że go już w drodze ta wiadomość o Sejmie z tą hramotą którą ma oddać przy pierwszej Je. Car. Wel. nagoniła. Uczynisz to Uprz. W. z zwykłej do Naszych i Rptej usług ochoty a nie tylko Nam wdzięczną ale i Rptej rzecz potrzebną. Życzemy zatym Uprz. W. dobrego od P. Boga zdrowia. Dan w Kleszczelach dnia XVIV. Mca Sierpnia. R. P. MDCL. Panowania Królestw Naszych Polskiego III° Szwedskiego IIII° Roku

Jan Kazimierz Król.

Rp. Czartoryskich № 2105.

Z Bordów 27 Sierpnia 1650

Powróciliśmy tandem od Chmielnickiego, gdzieśmy wielkiej molestiej zażyli i niebezpieczeństwa, na słowach nas długo trzymano, z contemplami tak przez Dobrodzieja naszego, jakoj naszemi, był tam z nami przez p. Wda Kijowski i Metropolita, których przyjaźń ~~w słowiech~~ w słowiech była ale w skutku nie, summa, że nam niechciał nic puścić, aż mu oddadzą dwa przywileje oryginalne na Czehryn jeden Xięciu przez Wiśniowieckiemu Aleksandrowi dany, a drugi przez p. Wdzie Ruskiemu Daniłowiczowi, które Chmielnicki powiada "~~sam~~ sam oddał" z pamięci nieboszczykowi przez p. Krakowskiemu naszemu, w których mają być jak on powiada granice i dulicy mianowane pewnych gruntów do Czehrynia, na których się posiadało kilka miast we Mlinowszczyźnie, które ~~gdy~~ pokąd nie będą ~~puszczone~~ wrócone, nie niechcą puścić, i Kośliny przez tak odpisał: bo jako widzę ~~Cessia~~ cessya jest u niego. Trzeba tedy ~~rady~~ rady wielkiej około tego prędko, pokąd co nie zajdzie, bo się zanosi na coś złego.

Rpis Ossol 225 k. ~~304~~ 304.

Z Brodnic 28 Sierpnia 1650 r.

Wpany wesoła parvitelitomy z Ukrainy, towarzystwo i chudzy Jmp. Chorążego koronnego do Zbaraża tu. — Panowie Jankowski Sluck: / do. Kalecki: contem clusus bardo tractowani od Commissarskiego; bito od stoła panie mi od Jmci pana Kanclerza nie chciał sam do mich wcześnie mówić, przez 4 dni wszystkie oddał, wiedział ich za dyffisio za persona z p. Wdy Bzjewskiego w stopniu pewnym tacie, i przyjacielu Chorążego Koronnego, ani radnych Sto Jmp. Burzenin Kornmann pisarzów nie chce, wszystkie na się bierze, jej parvenirowany dziwnie to orzeźwi, tamij amicis, pewnym chudzy accredy. Dzyngan jedno ze wszystkich pokłonił Jmci p. Chorążemu, a wszyscy wstali jego odprowadzili, jakoż i do stołu X Jmp. Wdy Kaniowski spytywali się siedzeniem samemu, a od Pana synowi Kasztelany Krakowskiego.

Drugie ich Cesarskich wyjechanie do tego miasta, i ich Cesarzowicz na Jabłonkowem Gandzy i innych rzeczach dalszych narracyone. Podgo to bardo i za każdym wspomnieniem pantacza (Potul mnie jako nie wydrzał) ale wyjść nie wypuścił, tylko wyszedł potem ich Cesarskich i mię z tamtej izby wziął. Ja zawsze mówił, że jest zawsze pan nieustanny, ale on się nie miał niczemu tak i tak, ja jemu tego nie mówiłem, a to taka a taka ch. etc. Francie, dwa wszystkich pospolitych wojsk oddalenie Jmpa Dantzkowicza i Ks. Wiśniowieckiego dawszy, o którym my nie wiemy i owych nie mamy, za którymi Kalinowskie wciąż do ultraiacz za Kniaziewiczowi i za dziedzictwie Mikowieczyckie coordynuje, wciąż wszystkie koło Korsunia, a jemu Cesarz wciąż odmawiał od Starostwa Korsunskiego jako się zawsze w obrobie swoim ma, konformuje się jest. Zgoła zajęcia wszystkie miasta, Cary, i ludzy potrzebne, o które z nim swoją contractowali Grafiszowicze tu wielomowni Król Jm. i Rzpltej i przystać do niego. Różne rzeczy, które się tam działy pomijam, pewnie dają. Bóg pomóż u niego tureckiej, którego gdy traktowali, z dniem tego wdarowanego nam wypowiedział: Kilka koleżeń z nim do pokoju pod dał, które dyfinuje pokoj, pomij nich Multanskiego i mołdawskiego od pewnych pokoju.

Do Król Jm. i do niego responsu dać nie chcieli, aż te pewnie tego dnia powiedzieli, który pokoj wypraszcie do niego, że jeżeli nie pojedzie z takiem wojskiem, z jakiem teraz pod Zbarażem, do Kiszlowej, dobrze Król inne wojsko swoje przez Cudzy pokoju tedy siebie, którzy jest w niepewny, pacta accetowne pewnie tobie kilkie obiecuje. Zatem pewnie tego zwiesz i dopiero dat responsu do Król Jm. i do p. Chorążego spuszczu Karawany tej gotowym na wojnę, dobrze (Wart tak w uniwersałach dotrzyj) kilki wola Król Jm. Trzecie, że chcieli i nie ustawicznie pismy, pokoju żałuje, wszelkie idzie, gdzie go proszą i tam się gotuje do wojny. Nielitości chcieli ultraiacz pewnie majestatowi ale pewnie p. Chorążemu kor. dla wojny niebezpiecznych osób zażarte i jadowite na śmierć. Jm co stati dziedali nemy tamecznych.

To nieomylne, że na wojnę gotowi, tylko trudno wiedzieć dokąd obrócą się. Ale gdy się Tatarowie dowiedzą, jako moskiewscy posłowie tu odprawieni, i że my ich nie myślimy ale samych siebie wolimy wojować, tedy bez wątpienia na nas z Kozakami pójdą. Po tym poselstwie tureckiem trzeć mu mówił p. Wda Kijowski i Panie Bohdanie, widzę, żeś połowicą jest Turczynem a połowicą Chrześcianinem. Pan starosta czerkaski brat jego jakieś poselstwo o wojnie tureckiej (o której nie myśli) odprawował u niego i też go poselstwa wsadzają na Barzego. Tak rozumieją i udają niekliny, że Chmiel ducitur consilio p. Wdy Kijowskiego, czemu ja nie wierzę. To pewna, że przy tych sługach p. Chorążego Kor. Kiedy Chmielnicki pakta zawarł, i z pokojem odprawił posła moskiewskiego, tedy p. Wda Kijowski z Metropolitą dziękowali mu in amplissima forma publice za to, że ~~nie~~ nie następuje na krew chrześciańską. Do Turek nie chcę, nie chcę i Tatarowie, wolą do nas i zwali ich pewnie certa spe predae i bliskością. Na Czaplińskiego wszakomo wchodzą gryzie a po pianu mówi: do Krakowa pójdzie i do Rzymu – ni Dnieprowa Lacha na zemli nie budet. Do Turek nie myślą o wojnie. Dobruccy i Budziaccy nie puściliby ich Tatarowie. Z posłem tureckim wyprawił Chmiel do porty z pod Sanistwem Antona pułkownika Kijowskiego i Janeńka z Czechryna bratanka swego i setnika z Białejcerkwi.

Rzecz. Ossol. 225 k. 305.

Nowiny Ukraińskie.

Oraz mowy z Wojskiem Chmielnickiego postanowione wojny spiesznie conspirant z Tatarzem, o którym mowa na mianie ich ostatecznem cesarzu Polskiem w miejsce Jmci Xcia Jerzego Ossolińskiego Xcia Jarosławskiego Tureckiego i Sobieskiego z Tatarami z prozby y namowienia Ukraińców, radzy pewnie pustelnik ten chciał, ani z tą mową z temiż atamy Kozaczymi Pohrzymała. Raplicki wyjazd, którego pisze się Pastor uspokojenia, nie mieli, y prędzej na to pod Korowcem, kiedy Król Jmć z obozu gdy w amunicyą zaopatrzył. Odprawiony od tamtąd atamy Sobiel ne pozwolił mu ieszcze wcale, ale wyjść nie wypuścił, kolwiek jako pisze Pastor, chciał. Dopiero za Zbarażem Raplicki z listami Pastorowemi odbył i Hospodarowi Mołdawskiego przyniosły w tajemnicach do Porty odesłał i pewnie Bogowi Chanowi ofiarowanemu do wojny nowej ezy z wojskiem z wielkim tryumfem powrócił, ordynowany, a zmarłego wojnę ezy z wojskiem wypowiadnąc, odjechał ten Pastor. Posłał pewnie tamże wiernie, Antonia Pułtuszyka Dzierżkowicza jemenda z Cecrzynia bratanka swego, i ostatek z Białej Cerkwi z wiernym pod Państwem do Porty. Samki w Oczakowie opatrzył Mołdawskiego posła z pokojem i z Jasztami, za co mu Jmć Xżę Wojewoda z Metropolitą Kamienieckim publice tamże solennie dziękowali za ochronia krwie Chrześciańskiej. Pisze: Mołdawski powrót biskupom się powiedziano iednakże wojsko na Oryninie stanęło, bardzo ezy na to perswadował ordo ma mianowicie, i mówił to słowa: Nowa kościół pobudujesz Kathy pokrzywdzi pane Mitmanie, jusz tyszeć nie będzie Potocki ale budzi Komisa polskie. Oprzechy dobry chrześcianin y mi prawdziwie acem nigdy obłudy. Uniwersały takie wydali: Pierkarzyszom wszem mnieyszem aby piotr se zarazem mordali, y do mnie, bo ja bodzie przybywali na postrzeg nieprzyjaciół wrychem naszym, aby nas w domu nie na Ukrach naszych nieprzybywali. Po rosemu z cirkiem nie bezpieczeństwo statkom budemo mieli, chcie powrocimo. Pewny był z wojskiem swoim pod Kamieniem, tamże blisko Jatarmie. Rabat Pan na powrót dwóch posłów swoich do Niski przy, ktory jakli nie powrócą pokoju do niego nie wstawa, pomoc, swabiego Chmiel do cukru cerkwi ogień do niego wniwili do Mlekowy drogę. W pruciwym tym Odmian wenkowa ezy bez do Rusi kowa, a potym i do Perekopi, jako twierdzą i wypowiedz z Ruty Kozaczki o orzeczi Tatar pred Swiętą do Wołoch, a potym pustownika jednego z Kamieniec tęczy ich Abdra dostawcy, odesłał o kajdanach do Porty, jako Turkom przyciwnych. Wypowiedz ezy drugo Tatarzy nibroki: Kamieniec, nie tak bez pomogło. Wielki Pan Jermit Turek za Swiętem, Wołoch z Bukowiny skrzętą odstępowy Abdra, jako wiecz Turcy, bogdaj nie pomo. Wyszło nazad 3go Septembris mowy ezy z Oryninu, iż stanęło pod samym Kamieńcem o starych naszych okopach, powiecha Atarie: i Mustafie Basanen Sprzymyrzeńcy. Drugoż wielka, o ryzwoli tandem, niemay wiadomości we dnie i w nocy

ledwie nie całemi kwartami. Jpp. Krakowski resolut expersivi aliam belli, skoroby nastąpił nieprzyjaciel. — Posłał jednak pana Zaświtkowskiego Rotmistrza do Chmielnickiego ubezpieczając go pokojem, o którym jako myśli, znakiem to jest, że Szlachtę ukrainną, która się tam rozgościła była, i pana Chmielnickiego w jego Winnicy dał zawrzeć. ✗ Od Jpp. Krakowskiego listy przyszły do Króla Jmci ostatnie de dato 5 Septembris, oznajmując, że już Hospodar miał być do tych czasowiczy: bo go Kozacy z Tatarami incredibili celeritate zbiegli i zaraz oblegli, że żadnych posiłków nie mógł mieć. O Chmielnickim twierdzą, że stał na ~~Ora~~ Ora=
towskim polu 20 mil od Obozu naszego usque ad tertiam septembris, potym się cum graviori agmine i sam pomknął ku Dniestrowi, Ojczyźnie naszej extrema minatur.

Repis Ossol 225 k 306

Uniw. kr. 17 września
(wpisał 17 września
w Lipsku 1650 r.)

Respons Jklci na list Pana Tatarskiego de data 6 septembr. anno 1650 w Bielsku. —

P. najaśniejszego i najdostawniejszego między monarchami Jana Kazimirza z Łaski Bożej Króla Polskiego &c. Pana Ojca Łaskawego, Panskiego, Nayuiernieyszego, Łomskiego, Inflanckiego, Pruskiego, Mazowieckiego, Kijowskiego, Podolskiego, Smoleńskiego, Czernichowskiego i Siewierskiego, Gothskiego, Wandalskiego dziedzicznego Króla, Wielkiego Xięcia Litewskiego, Ruskiego, Pruskiego, Mazowieckiego, Żmudzkiego, Kijowskiego, Wołyńskiego, Podlaskiego, Inflanckiego, Smoleńskiego, Siewierskiego, Czernichowskiego i Starodubowskiego Xięcia, Pana swego Miłościwego.

Pan Odprawiony nam pismem swoim prospawszy, imieniu Bractwa tamtejszego pokoju, poselstwo nam tu ustnie uczynione to, abyśmy nie mieli za złe ich Jlmciom, że ich Jlmciowie, jakoteż i poprzednie wasze przysłali. Na które wasze ani razu rezolucyi nie mogli przyjąć, ta rzeczy z panami Senatorami przy boku naszym będącemi, mieli chcieli; jeżeliby mogli z takiemi ex, abyśmy byli te rzeczy do skutku przywiedli, ale rzeczy takowe zaraz tego wykonać nie mogli przyczyny, że ta, którą my ustnie posłowi waszemu, wam, Bracia nasze, opowiedzieć rozkazali; na którym takie porządku widzieć jeden z panów naszego do was wysłanie, tamtej aż z wami o tę materyą dotarłszy, dziś nie ma. Na tym dniu dobre myśl mieliśmy, i przyczyny ich dla których nie była najdalsza poprzednia wasza Bracia, Bóg nie mógł dokonać, pomniawszy, ale zapomniawszy, że nam za złe mieć nie będziecie. Tak ich chcemy przyjaciele i miły Bracia nasze. Że ani dla osobliwej waszej dowolności, ani jakiejś za przyczyny waszej pod Chocimiem przysłali do tego naszego Kanclerskiego, Pana nam miłego, z wszystkim do pokoju z pomocą Bożą, onego przykładzie wszystkim drogi i wygodny, tak, że nie miałyśmy w czym by im podług dobrego naszego bycia nie stało. — Brzic się nam stąd nie mogą nam za niczyje, nawet za co, czynności ich wdzięczne i wszystkie kapitanowie tamtejszy, onego przykładzie

A tak przyjacielu miły bracie nasz, gdy to uczynicie, tedy nawzajem i życzliwą waszą ku sobie pamiętamy przyjaźń i braterstwo. O naszym też tak rozumiejcie iż gdy tak statecznie pokój między nami zawarty w dalsze czasy szanować będziecie, przywiedzie nas do tego iż z Wami Bratem naszym do śmierci przyjaźń i braterstwo mocno zachowując, przyjacielom waszym przyjacielem a nieprzyjacielom zaś nieprzyjacielem wieczne na czasy wstawać będziemy. Toż i was samych trzymając, rozumiemy iż nieprzyjaciół za nieprzyjacioły mieć zechcecie. A tak gdy się w tę przyjaźń i braterstwo nagle im dały tem mocniej gruntować będziemy, tedy my i potomkowie wasi sobie wiecznemi przyjaciołmi i bracią wstawać będą, i ubodzy poddani za nasze i potomków naszych zdrowie pana Boga błagać nieprzestanę. A na ten czas tobie przyjaźń naszą i miłość ofiarujemy i oni zobopólnie życzymy.

Dan w Bielsku, miesiąca Sierpnia dnia Roku od narodzenia Boga i Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa 1650, panowania Królestwa naszych polskiego, wtórego a Szwedzkiego Trzeciego roku

Z wskazania Jkelli własnego

Rpis w Ossol: 225 k 312/2

22 marca 1650

p. 962-228 V. 319

Kopia listu od p. Wojciecha Miaskowskiego, towarzysza chorągwi p. Sobiesz. pancerskiego (sotnia) z obozu pod Kamieńcem 22 marca 1650.

Datuje znać pomału. Wczoraj jako stanęliśmy pod Kamieńcem 9 marca, nieustanny ustrz. i jeden drugiego stamtąd. Wszelka na potrzeby pro. dzielna: piernow. Jakub Krakowski, drug. Jagodyński Remiszewski, 3 Xiąż. Wdy Bracławski i p. Wdy Brasławskiego. Jutkiewiczem na miejscu Wdy Miński jest Jakub Krasnostawski. Teraz oczekujemy, że dziś w południe — pierwsze tatarzy z Kamieńcem pojmichali do Jakuba Krakowskiego. Krzyż od Chmielnickiego: wojska zapor., tatarzy od Adelmanny Bitzgerskiego — Teretki 100 a dwa kamienie, Tatarzy 8. Wprawdzie od p. Skrzetuskiego wojsko z Tomaszowa. Skarmazyna tego powiatowa taki: Rebat od Jakuba Krakowskiego z Dubna nawiecie z pułku brasławskiego i z pułkownikami Kamieńcami Krasnostawskim Jaworowskim Chmielnickim i że wszystkimi ochotnikami Pawłu Krosny z regimentu swego wilcz. pułkow. Jarat nad Krawczenka — w jakiejś sprawie pułkownikowskiej ostrzeżony, stawiane gwiazdki i inni nieistniejący, po te stronę. Mistrzowy Jasne Kchmanne, pan Lehman rotm. Wojsk. Mistrzy Chmielnickiego nie i o zdrowie pytające takie i wam wiernie rycerstwo — tu na obie strony głowy kłaniał — Hetm. wielkiemu p. Krakowskiemu: Budzijsicie zdrowi bądź! — postrzegamy Krasz. Czeiła w te strony: Dopiero nie pan Lehman dobrodziej wysłał, ażeby Wasze Mistrzowy wojsko zebrał, ponieważ z obozu nadzieni wiernej Chmielnickiego jest postanowiony i z radzej strony niemąż nie nieprzyjaciela. Odpowiedział Jakub Krakowski: Nic na to nie mamy dowiedzenia, gdyż i my sami dobrodzieja tego nie pytali stało i Całego wojskowy pobić, bić, bicie rozjechanie wielkiemu wojsku Kor. pomienione stoi obozem. Dlatego pan tego obozu, aby wiedzieć Jego rozgłoś i obozie JKm tak z Chanem Krymskim jako i z Hetmanem waszym pobić zawrzeć, i jeśli wiernym JKm postawnym, jakich i pomienione Kroli dla Tatarów za stronami żadnej, Kiedy niezadli pobić dotrzymujesz, i chociaż od was niemąż nadzieje nieprzyjaciela, a wszystko Hetmana, Kiedy wiedzieli tamtą." I to wspomniał, Kiedy pod ręce mijacy Chmielnicki wiadomość do Inflant — i ten element. Dopiero Krasz. mówił: „Jutro bito porzec, Kobi nasz Hetmy na bito ale Koli teper swir, nie trzeba se nicacko obawiały. Hetm. nasze w tem, że nicacko Tatarzko nie bedzie wsp. pan Lehman. — Jakub Krakowski: O ci to za pobij 2 Tatarzy jakoś pomiatało, drugie potępiono. Inni pobitarzy niżyski od wszystkiego milcz. — Kozak: ci Mistrzowy panie, na Kozak ich p. Lehman uciekały, i jeśli Kozaki ubyło, to pewno na Kozaki, ot mniejszki wojsko. potym potrat Jakub Krakowski, gdzie wojsko idzie: pomieszczeń

ze z Porty. Imperat[or] spytał: Czemu mu nie chce ziemi postąpić
wsp. dobrej wojny prowadzić, ponieważ jest bohaterem wielkim, a nie
wojsk i tak dydzie tysięcy brakuje. Wiedzą, że z tej ziemi bohaterów wspa-
ne wiele, bliznami bogniemi[er]stwa pokrytych kommyd zbierze jest. Rzecz
chrześ: Ci mi[ni]strowie prawi, abym ziemi tej bohaterom pokoj[owi] ustąpić
[po]. Sahrowskiego, to ta nie dobrej wojny nie prowadzili, ale ci nie towarzy-
dzieli wojsko wiązali. - Nie prowinny o powietrze sprawę, bo rzekł tylko
i dziś do wojska powrócił." Hospodarski: niezadowoli wsp. tylko Coty
pomiędzy tem a tem wsp za pieniądze pokój. Sąpiera Krawczyńska obrzuciła
się do Cotar, potem do pana krakowskiego mówi: "Powrót Wołoszy przeklęstwo
Tobie przedwiadczyło." Powrót mówi: Tatarom po Tatarsku a Wołoch jako
Hamanowi po Turecku. Potem Tatarom: czemu wojska skasowano?
Temu nam dano rozumieć co i Kozakom. Imperat[or] po krakowski, gdzieby na tej
ziemi Wojewoda przebywał. Powiedział, że z Chmielnickim, gdzie mu Car
30000 ordy posyłał. Rozmiał się Hospodarski: niemiec za pan[ie]stwo J[ego]K[rólewskiej]
Mości Chmielnicki ex nexu przyjaźni, który zawarł z J[ego]K[rólewską] w potrzebie kozackiej
kwestii. Rzecz chrześ: To i Tatar mi[ni]strowi pisze, nieprzyjaciela swego
ziemi ustąpić. To lato Cesarowna, to lato Czarowa Litwa kocanista. W tym Wiedeń
Brandenburski pana Hetmana kwit prowadzi, że niemiec bez Cesarza przyjaźnienia
Chmielnicki jakby król Jeg. Odpowiedział Tatar: Tak to jest, i do Cesarza
mu[ni]stry z Chmielnickim rozumiejąc, co on tam idzie, gdzie jest ordynacja
J[ego]K[rólewska]. Imperat[or] za potem po Krakowski do opisania rozmiał. O o tej Cecha
Tatarów, to płatki, to ich Cesarz kilkanaście tysięcy jest, to to rzeu pomiatał
Fedor Łętka pułkownik czerkaski: i powrót taki. Wtenka rzecz pomiatał
zaraz, towarzy[sz] mówi, ktoby nie[c]ty kozakami dziś, po Tatarsku: mistrzy,
po Bojarsku mistrzy, po Hamanowsku mistrzy, po Żydowsku Dziś. po Węgiersku Szerdzy
i Panie. Warszawy nie[c]ty Cesarz na stoły, widzieliśmy stamtąd rzecz ku Jassom.

Wojciech Miaskowski

22 września 1680

od JP. Kalińskiego w tejże materyi. (patrz list woj. mińskiego 22 września 1680.

Respons od Jmp Krakowskiego pułkom tatarskim i kozackim taki otrzymał: Jakom tu stanął z woli i rozkazania JKM, tak bez wiadomości JKM stąd się ruszyć nie mam woli. "Zrozumieliśmy ztąd postać, że ta rzecz miejsca nie będzie miała i pewnie się go pod obozem spodziewamy. Wojsko nasze tak pieszo, jako i konne bez żywności a drogość w Kamieńcu srogą. Mocny jednak Bóg, że go może odwrócić. Jeśli też przyjdzie, to wiem, że są wojsko ochotnie i potężnie będzie bite, a że go JP Bóg skarze przez ręce nasze. Wieść przyszła z Zadniepra od JP Wdy Kijowskiego, że szlachta ze Dniepru po odejściu Chmielnickiego wyzabijano: jako JP Samuela Zatorskiego samodziewiąt, JP Charzewskiego podsędka nowogrodzkiego; Sług Xcia JP Wdy Ruskiego kilkunastu zabito jako JP Siemiaszka, JP Szpota etc. a kilkadziesiąt ich w jednym monastyrze oblężono, Bóg to wie, co się z niemi dzieje. Owo zgoła niedobrze.

Seweryn Kaliński R. JKM

24 września 1650

Z Jartowca 24 Septembris 1650.

O hospodarze wołoskim to mi przynieśli Ormianie, którzy w tamtym ogniu w Jassiech obecnymi byli i szkody wielkie ponieśli. Nie wierzył hospodar, gdy mu o Tatarach znać dano, pofukał (po fiutę uczynił, z Kuczmania za Bóg rzekomo ku Moskwie poszli byli przy jego postaciach) Gdy już drugi raz i trzeci przybiegł, że już stada i owce pozabierano i już blisko Jass, wypadł z miasta i chciał ich gromić ale widząc nierówną, ustąpił; kazał z gnojów, które około miasta były, szańce robić i wysłał do nich Bałdzi-Baszę Łańskiego, który po między tam był przyjechał. Ale Tatarowie nic nie respektując, że to już ziemia cesarza tureckiego, zatrzymali posłów a obywatele żony dzieci i suppellectilem na tych wozach, co gnoje woził, w Bukowinę uwozili, trąb i bębnów jego nie słuchając. On też, co mógł na wozy zebrać musiał tamże uchodzić i dwie mile od Jass zasiekł się i stamtąd traktował. Dał gotowych 20 000 czerwonych złotych; potem synowca pro obside w ostatku i tak annuatim dawał, co tylko cesarzowi tureckiemu dawał. Przecież Tatarowie do miasta wpadli i spalili z Dworem jego; tylko się w monasterze nowym ludzie obronili. Podczas tej zawieruchy wyszedł p. Bałaban z Krymu i ten traktował z Tatarami od hospodara wołoskiego. Miał emiry od Lana do Tatarów i bawił się kilka dni między Tatarami, Illeszus do Kamieńca odprowadzony. Darował go Lan królowi Jani.

Rzpl. Ossol. 225 k. 321.

Rpis Ossol. N. 2346 k. 75.

28 września 1650.

509

Copia listu od Chmielnickiego do Jmp. Krakowskiego przez Łowczyckiego

Lubo przez położenie obozu i ściągnienia Wojska JKMci Koronnego, wojska JKMci Zaporowskiego pokojem upewnione zostawało, jednak nie raz JKMP. miłościwy listami obsyłając, pokojem upewniając i względem zamysłu swego Świętobliwego nam w gotowości być rozkazuje, o czym szyrocze z nami JKMci Wojewoda Kijowski ustnie i listownie znosił się i wolą JKMP. N. M. nam przekładał, czego my usilnie życzymy, aby zobopulnie siły na nieprzyjaciela ojczyźnie naszej obrócili się, za to uniżenie WmNMP dziękujemy iż nas bezpieczeństwem według punktów postanowionych upewniać raczysz. Wojsko też nasze według ~~podług~~ porządku swego postanowiono, żadnej naszej okazyi dawać nie będzie, a którzyby znachodzili się, mianowicie w tych krajach, opryszki, WmP. mój MP. swoje strony a my swoje strony gromić rozkazaliśmy takich, jakoż pod bytność posłów WmMP ~~oznajmujemy że~~ jednych mężobójców na garle karano, a drugich łapać kazaliśmy, którym takąż nagrodę będzie. To też WmP. MMP oznajmujemy, że posłów do Wojska Zaporowskiego do Multan i Węgier wyprawiliśmy względem zamysłów świętobliwych JKMci z czym da P. Bóg powrócą, nie omieszkam i WmMMP dać znać, a WmMMP racz się z nami we wszystkiem znosić, jakobyśmy mogli najlepiej usłużyć JKM. a teraz WmMMP racz wojsko Koronne rozpuścić, jako i ja JKM. wojsko Zaporowskie rozpuścił; tym czasem nim się okazya poda, niech odpoczną. W dalszych rzeczach. Ustnie posłom WmMMP referować szerzej zleciliśmy. Data w Jampolu 28 ~~Septbris~~ septembris 1650 an.

Bogdan Chmielnicki

29 wrześ 1650

511

Z Żółkwi w dniu 5 Michała (29 września 1650)

Przybieżał Kozak do Jmpaniej Krakowskiej od Syna p. Starosty Krasnostawskiego, dając znać, że Tatarowie wszyscy odeszli od Chmielna, sam tylko z wojskiem został poniżej Dniestru pod Mohilów radby pokojowi, ale wojsko nasze ochotne bardzo życzy sobie i prosi Jmpana Krakowskiego ut experiatur aleam belli.

Rzeź oppol 225 k 321.

(2) 3 paźdz. 1650

513

Z Białego Kamieńca

Pan Tomaszewski sługa Xcia Jm bieżąc z za Dniepru powiedział: nulla spes pacis, chłopi są jadem piekielnym zarażeni, że plują na Lachy. Studzy Książęcy jeśli do Litwy nie pouciekali, actum est de illis i tego p. Tomaszewskiego mało nie wydarli metropolicie i utopić chcieli. Z wielką odwagą uciekł. Bospolar wołoski okupił się a do multańskiego po takiż posłał Chmiel i do Moskwy; „bo jako mi – powiada – nic nie dadzą, to budu nimi całoju zimu jak wilk owcami koło wsi." Omnium horarum homo, słowa w nim prawdy nie masz. Tysiąc słów a każde inaczej; żaden pułkownik nic nie wie, co myśli, tylko sam Wyhowski. Dla Boga! niech wierzą, co są z nami dzieje, niech Tomaszami nie będą. Nie masz dawnych polaków, Ukraina stracona, nulla fides pietasque u Chmiela.

Tego dopisując, przyniósł mi Kozak to z obozu. Orda powróciła do Krymu, Chmiel stoi po staremu, czeka na rozpuszczenie wojska naszego. Przysłał do Jmpana Krakowskiego, aby wojsko rozpuścił a Jmpan Krakowski potrzebuje po nim uwolnienia od Kozaków województwa bracławskiego i innych dla liberny żołnierzom. Jeśli na to pozwoli, nie wiedzieć. Poseł Tatarski znowu przyszedł do p. Krakowskiego, nie wiedząc z czem.

X. Kąkolowski officiał kamieniecki:

bez daty (w pierwszych dniach października 1650).

Rzecz. Offol. 225 k. 321 p.

Fragmenta pewnego listu z Listu Jasp wojskiego kalwiń. do pisanie do Jasp wojew. podlaskiego —

Pan Lowczycki i drugi pan Fogel pomocnik od Chmielnickiego w Sokolicy, ktory był u poselstwa u Chmielnickiego od Jasp. Krakowskiego, to przywiódł Jasp. Krakowskiemu, iż we wszystkie dobrze [illegible] przyjaciół swoich, a wojnie nie myślą z jak ze wszystkiemi wojskiemi, prócz na Ukrainę, ktorego jako [illegible] postanowienia [illegible] mieli mniej nad 20000 Kozaków Tatarów mało co z Ukrainy pochodzących byli, ktorych niektorzy rzeczy pospolitą tylko [illegible] Tego mu[illegible] przywiódł aż za Smoleńsk Chmielnicki, z ktorym [illegible] zaryli, i z dział wszystkich i wojska swoim wszystkiem [illegible] Stanęli wypuszczać. Skąd [illegible] Wołoski posłał swoich onych do niego przy naszych posłach, ktory pisanie obranego hetmana i dowodzącego Chmielnickiemu przyjaźni, ktory wiele tatarów [illegible] Chmielnickiemu i ciężą [illegible] za syna jego Tymoszka obiecać dać, przecie jednak przy naszych posłach, aby go na objazdach wpadł przechwycił, powiadając [illegible] że jemu [illegible] i nie dawno do Wołoszy z wolą chodził, [illegible] Chmielnickiego odpowiedział mu na to że [illegible] Konwersować i przechwycić się z naszymi ludźmi, ktorych mu naznaczą, a w rozmowie [illegible] tych słów, iż [illegible] nieprzyjaźń ony [illegible] [illegible] [illegible] Sobolowicz Wołoszy przy naszych posłach powiada go o to, aby był pod Kamieniec do nas poszedł, żeby się ludzie z nas nie [illegible] Obiecuje dla nich [illegible] [illegible] wadrat, tarat był wojskie obsadzać tak Kamieniec, Mohrow [illegible] [illegible] [illegible]

Mimo tak jawnem pomiędzy postawcy do wojska zaprzysiężeń odmiany,
duchowieństwo Jasnogórskiemu, w go pokojem upomnieniu. Oczywiście
pogotowie, w jak prędkim czasie odprawił do krzepdzenia mieszkańców
i do Rakowicy wzgórzem zamczystów cudotwórczych Matki. Na ostatku
i do Rakowicy wzgórzem zamczystów cudotwórczych Matki. Na ostatku
formie, aby Jasnogórski rozpoczął wojsko konnicy, jako i on wojsko
aby wojsko obejść dzwonić, ochrzcić się do pewnego czasu, kiedy się obawia
pada. Od tego czasu otaczani pogotowie kosztu do domu naszego od po
wojennej trzydziestego z kopia tego jednego, który pomiędzy tak pisarzy
od Matki do Chmielnickiego. W tym czasie jest wola Matki, aby kroniki
chodzili na konie mimo, do wrotach wszystkich i tam niemałe przygotowali
obrońcy, dwie tureckie ozdobione. Jest to z drugą kopią tego tegoż p. wojewody
do Chmielnickiego, w którym dowiemy pisarzy wojska zaprzysiężeniem
do dania obawy, pisarz niedaleko niemowy Kozaków formalnie: Dopiero wszystko
Europa powie, że od Boga jest dany, kiedy obawa bohaterów do wojewodzica
krwi chrześciańskiej z niemiłą przyjaźnią. Te listy, które czytane, jako Jasno
Kelman tak i inni wrogowie takowym naszym dziennikiem się. Co za interesy
Polska Jasnogórskiego wzgórzu z dawnym nakazem, jeszcze dochowała nie
mamy, bo się tego nikomu nie ewiona robotą, wszystko jednak tak
Turczyny, w wojsku pułkownik tu zgodzi Dziechcem stać kobiet. Skała
z Polski Polaki racjonalnie. Pozwiew o pisarzu altan o robocie zwodzie.
mamy się, które pomiędzy mu koło generałów. Jeszcze tak koło,
kobylnicy nad pułkowy niedaleko dlatego nie ewidentali. Od Chyża
nowina nowa pomiędzy do Jasnogórskiego, w dawni kawiści o dawni
koniach wpierw się pisarz, nasz i dotąd, pewnie nie mamy jeszcze
wichrzi. Wszystko autorski w pisarzu zamku w pokoju nieznaku Chmiel.
nikt się ku Ukrainie z wojskiem zarazem ciągu, jakoś nam
nie bardzo wiernymi ani on tej rzeczy. Co jeszcze kobiet, nam. Tylko
polski nie, ja jakoś niebardzo dobrze wrócę. — —

Rpis. Offic. N 2346 k 69. 9 października (1650?) 517

Od JMPani Ewy Umorowskiej podskliny podolskiej z Brzeżan 9 października

Dziś wiadomość od Dobrodzieja mego z Obozu przyszła, gdzie mi się trwogi żadnych obawiać nie każe. I Obóz w tych dniach kilku rozpuszczą. JMP. Krakowski do Bam jedzie, tam niedziel kilka zabawi, potym do Warszawy na Sejm pospieszy, który prędko obiecują. A Chmielnicki do tego czasu w Czechrynie, i Orda już poszła na swoje miejsca, zaczym i WM. MMP. bezpiecznie siedź w domu swoim. Ja nie ocznieszkam dawać znać w niebytności WM. MMP, bylem miała przez kogo. Zatym powolne moje usługi oddaję w Łaskę WM. MMP w Brzeżaniech etc.

11 Januar 1649

579

Copia Listu od Jmcp. Woły Kijowskiego do Króla

JKMci Królu Jmci o Jmcie Sam.

Nowy nagły i niespodziewany zastąpił koza pro Crtail moich i poczciwych wystanych do WKMpnum parochyanom taki: Jmpryta wiadomość Litewskami zagranicznemi z Krymu, jakoby do WKMci Krzyż wystany, tego nieznam kto, praktykujący Tatarowi na Kozaki i ich Gubernatora rozgniewają, a pogotowiu zaraz dokładowania taką że te praktyki nie padają na szkodę Rzpltej Rzpltą ale i swoim Ko Kozakom to im dewastantur. Accessit tuby i podstat do Krymu dokładają a proszą, żeby ony wszystkie go tow tyby skoro nekt stanu. O tem mój Conscient: Cerkiewny rozpierwszej dat mi znać: Confirmował tego potem Autorem pan. Kownik Kijowski, który chodził do Stambułu, że ci, ojciec tam ten pustelnik z Krzyża, który jechał do Krymu, co nieznam jakim sposobem miał sobie revelatum Boży Orzakowski i temu ześ pustelnikowi Kijowskiemu powiedział. Żeszym już wodzie decantatum bellum i kobiletatem pomiędzy sobie mają conchodzić do Dnipru, zgoła na wojnę gotują się. Pisałem ja per omnia vacra pospolitą Litewskiemu zagranicznemu, że to nigdy nie jest ale że to za zwyczaj pogańskie, chociaż Cesarz z nicka też mi twierdził. Jmci to tak potrzebo approchendował, że nam tego nikt nie wyjdzie z głowy. Ja ześ sprawiedliwem sumieniem mojem obowiązałem się, bom o tem żadnej wiadomości i pewności nie od Krzyża nie miał, i po dwóch dniach jeszcze (acz by to Rzpltej nam potrzeba ale że tez i ostrzeżenie mieć taby trzy) nie dojdę tamu wiarę. Że to jakoś już od cesarskiem inportunie Rzpltą accessit i u mnie już ostatnim sposobem polecił instatit, WKMpnum jako zagranicznej o tem oznajmiłem, a pogotowiu oraz, z acm tego pustelnika do ordy chodził i co pewniejszego się już nam expiscatus odiscere:

Ekma Cgatiowie: Dziękowi za powiadomienie łaskawe i ordynacją pro praesidio wojska zaporoskiemu, prosząc, aby tez ewigiem wiernym stwierdzone i ofiarowani wrazem, gdyby tego potrzebowała orda bić przeciw za ustąpi. Pogotowiu tuby pluś quam grate to powiadomiono, ewigiem postawiono i to przysłano, że za quantumby tego potrzeba było, Nurnebelskie Kaulkowskie, Kotorskie wiedz bide gotowe. Dwór w Carskiem szczególnie, aby zwycięstwo swoich wielu jako swoich zasmucano. Hanii tureckiej kilka ubranych przez Czarnoz z tymi pustelnikiem Kijowskim Litwanowi do Carogrodu przystało. Kotorskiej ziemi spustoszenie Tatarom i Kozakom pochwalono. Temu czasu tureckiej

w Czechrynie ma zabawić, czy z rozkazania wezyra dla wiadomości, co się tu między nemi dziać będzie, czy z woli hetmana zaporowskiego. Haec omnia ex ipso fonte zwykłym młotem skałę przekowawszy, wyczerpnąłem. Czegoż się już spodziewać ma ojczyzna nasza, WKm. uważyć będziesz raczył co dopiero rozkazać producere Majestatowi swemu list mój de data z Hirkleia in principio Augusti pisany, że o tem wszystkiem pro fide mea debita WKm i ojczyźnie oznajmowałem i dlategoż semper sentiebam et nunc sentio, jeżeli jaki sposób może być revocandi ex ista phrenesi tego opętanego pogaństwem człowieka, bo expugnandi rationes Bóg wie jakie być mogą, przy takiej wielkiej potędze i w tak nagłym czasie, że quota die recte aggredi nas może, a nam dopiero zbierać się na to. Radbym tedy jeszcze jakim sposobem tę molem zatrzymać na sobie, pogotowiu życzyłbym co radzić temu, ale już mam przestrogę od mego Confidenta, żebym już i sam więcej nie dostał a zjeżdżał. Jako tedy będę mógł consulere sobie i braci przy boskiej wszechmocnej opatrzności enitar. a to co należy do przestrogi WKm i ojczyźnie praemitto z wiernem poddaństwem etc.

Rmf Ossol 225 k. 337/2

List ten znajduje się w rpisie Ossol 1845 teka 44 z datą 14 października i Rpisie Ossol 189 bez daty ale z dopiskiem „na sejm dorumiecki"

31/X 1858

521

Wiadomości o spodziewanych wizytach i listach Pana do przyjaciół Swoich po przybyciu Jego do Rzymu 31/X 1858 roku, wiadomości te zebrane z różnych.

19 października 1858. Ksiądz Wiktor Estkowski do Rzymu przyjechał, który tego dnia był u Ojczyma i dał Pobłogosławienie Homnickiego, który list odebrał od Pana do J[ego] M[oś]ci Księdza Biskupa ze szczegółowym opisaniem Stanu na Dworze swego Mistrza Jego, który z Warszawy wyjechawszy, przybył przez Wiedeń i Gracowie do Rzymu, gdzie na przywitanie Jego Mości ma Ojciec Gabriel przy wielu osobach, jakoż i jakiś z tym jego do Rzymu od Pana swego odesłaniem Orędzia na wizytę ku Matce.

18/X Ksiądz Kanonik Kisielewski do Hrabi Jana Potockiego, w których oznajmuje ze Rzymu, że Ojciec Święty z łaskawością na audiencyi Jego Hrabi, z jego Małżonką na Wielkim Dziedzińcu Watykańskim przyjęli, potym Jego Hrabia z Małżonką [illegible] Apostolskim Pałacu, gdzie oboje od Ojca Świętego Błogosławieństwo Apostolskie na wszystkie Ich Dobrodzieje, Familią, Majątki i Dobra otrzymali, a potym Ojciec Święty Jego Hrabiego z Małżonką do Swojej Prywatnej Audiencyi przyjęli

w rękach Boga wszechmocnego i w całem pomieszaniu. Cokolwiek bądź Boży chcieć, to
niech zawsze miłuję i czczę. Boga do czego przyjdzie, wszystkiego będę gotów
będę wszystko wytrzymać. Myślę tylko o Kozakach, o Tatarach i o innej
nacji barbarzyńskiej, która jeżeli się do nas dostanie, okropny
będzie
i ohydny ich panowanie. Jakie szczęście od dawnych czasów nieprzyjaciel ich nie tu-
tak
kusił do nabycia tak wielkich prowincji, z czemu to z Bożym wielkim błogosła-
wieństwem się nie tylko stało, ale Królestwo Polskie, ale też i Wojsko nasze wielkiej
przyjaźni Bożemu do wiernego swego ogromnie służyło. Kiedyż my tedy
zbawienia całego, takiej nie opuszczajmy, Królowi Jmci Panu naszemu
chwały z tym dodawali; panów Radzących pokochali, ojczyźnie naszej obronnemu
pracy. Na ostatek za pomocą Bożą zdawałbym z czystego sumienia być
przytrafiona. Modlitwa tedy z pracą nowa nastawać, tak my za drugiej z inej
przyjaźni Bożej my mu być powinniśmy. Ale tak wszystko Bóg dzieje, ale
nie potrzeba. Wiadomości wasze z pobudzeniem swoim wiecznie
sprawach przyjmuję ich. Ale tego za to was mile dobrego upodobienia.

Jakom to pana Mahomet Gazy otrzymał o wszystkim dokładnie wyświadczał i ustnie
oznajmił, tymże zdrowie go dobrze wydał chrześcijańskie, nie to wojny wielkiej gotowości ani pomysły
wiosny spodziewali. A Nasto p. Potocka, który ich był wiadomość dał dzisiejsze, ale potwierdzenie
tymże tatarów do brzegów mórz. Bóg ich [illegible] brata nasze wolne spuszczony,
w który [illegible] dzisiejszy, gdzie będziemy [illegible]. Boże łaskawy, strzeż
Jakby to tego rady i pomocy będzie, sam w tych przypadkach [illegible], i obyście
wszystkim ubogim Tatarom, którym tylko na ziemi wiecznej nie mogę do uwolnienia
i do nas dostania pilne starania mieli. Jeruzalem w nas wołania wszystki
Rzymian w wszystkim, który nas bardzo [illegible], zdrada, i fałsz pokazała się nam.
Zgoła cesarskich [illegible] nie tylko ich mieć [illegible] ale też i [illegible]
ratowania dobra prospektego chodzić nie umie. Dla tego się o to nie [illegible]
takowy cesarski bijący ich w sam wstał, aniżeli by mieć [illegible]. Kwestyą pewną
za tym wiek dobrze B. p. Boga zbawcą. L. Bakczyserajen (to dalej)

Bibl. Ossol. 225 k. 321/2

1/11 50 523

Relacja Listu Xmicia Sekretarza Altmana Zaporowskiego
z Lubryna do Dnia 1 Listopada na Sejmik Slabicki
pro 9 Novembra przypadający in Ao 1650 r.

Jaśnie Wielmożni a Mci Panowie Jegomościowie Dygnitarze Rycerstwo
Urodzony Ziemscy i Mieszczy Ich Mciowie Panowie Obywatele Woiska Litewskiego
nam wielce Mci Panowie.

Obłożnie ięczy żal ięczy tak to konieczna dworowa wojna, która
mawiedł Pan Bóg wiemi nasze, za grzechy nasze wielkie komice,
a ięczymy wszyscy jednostajnie Pana Boga za pokucie chcialić, a nie
jawnie pogarszamy się nie czyniąc. Jak za mocy chorej kiedy na swiadectwo
samego Pana Boga Jaśnie Wielmożnego Filipa Wojewody Kijowskiego
Kanclerza Litewskiego, jakim wiernie i Jillicz chorobie chciał pokucie i Bożemu gniewu
nie przeszkodzić i Wojskiem jak od Wojska wszystkim było i bunty wszelkie
uskromnieniu Boży podbrani do posłuszeństwa jak przykładu, ona
szpetne jak się sumienia prawdy uspakajać i pilnować Rady Pana czyniąc
się z majętności i przywilejów swoich, jakie po wszystkim tzierdzie i Ojczyźnie
Prawa Jillicz do nas Jillicz Pana Ukrainy Kozackiego
za Potkiewicza jak wszystkie nasze bracia swoi komice. Ale gdy nas
Pan Bóg wiadomości o chorobie Pułkownika mieszkańcy jak mocno do kupy
gromadzić się za tym pomocnikiem swoim ukraińskim Chmielnickim wołała,
i na niektórych miejscach od prowincji a nie od Kozaków niektóre pułky rabu-
jących mimo nasze wojsko szkody — Kommissarz
ale gdy jednak ubawiony się do kupy
rego nas związek z Panem Jillicz Potentatem, a z Jaśnie Wielmożnym
Panem Jillicz Hetmanem Koronnym pani Rady nasz wielkiemu się wszyst-
kim Panom Kapitanom naszego. A sam za listami Mci najjaś-
niejszego Jillicz i Jaśnie Wielmożnego Jillicz Wojewody Kijowskiego
spotrzymy odesłane wstrzymawszy się z zarad i propozycyi do Pułkownika
Kozackiego pomocnika, aby przyszedł. A wojsko Rzeczypospolitej Jillicz
żeby w swej klasce wstawało, tego otrzymawszy i otrzymawszy, tych rad
który podniosły rady na wodzy Pana swoich, Mci na hegetmanich, woj-
skim bez wszelkiego nieboszczyka miarem ubarabiony i Pewne Nasmy za
wiadomością tego Jaśnie Wielmożnego Pana Jillicz Pana
Wdy Kijowskiego, zaczym za laski Pana wiemi swoim wszyscy się

Tego by tylko potrzeba żeby jak[ie]ś[cie] odpowiedzi i pogorszenie było, ale że
wstrzymuie pochwały mieć nie[ch]cą[ce] by my mieszkańcy bez wstrzymania naszej
wolności, nie powstawszy ich wielakich praktyk, któreby nam złe skutki
były mogły. Druga a pewna wiadoma przyczyna jest mianowicie ustawienie 2do
Ekonomow panskich Synom nam wtrudzone od Mt. Majestatu[s]u Pana Matki Pana
naszego z[ie]ś[cie]gnąthey Rzeczy, wiara nasza prawdziwa. Drecha nie tylko
mnie jest przeciwnego ale w opressyey jeszcze wiszney wolności, a dobrze ta
Polnia nie wolamy, jednak Pan jedna rzecz od drugiey by wiele nie bronie
Dowiedziemy się tego pod Ekonomow, że Unia miała być zniesiona, i
chcielibyśmy do niego przystąpić aż by nam tenże pod Ekonomow wszystkie
Włości oddane były, albo te punkta Ekonomskie z Teski Włości, aby tenże
nasze przez Jkść Pana naszego Miłościwego i Jasnie Oświeconych Jpp
Senatorów poprawione były. – Jasnie Oświeceny Jpan Wojewoda
Kijowski uwiadomiony będziemy pewni byli: kontentowali się Jkść Pana
Naszego Przyszłymi a Ekonomicznie stanowieniem, i my tenże do przyszłe
na tym fundale. Co gdy się nam nie uskutecznie na Ekonomie lub skwierdzenie
punkta nasze w tym nam wzięcieu Jkść Pan. A tak w tych obudwu
sprawach i wiary Naszey Chrześcijańskiey nieprzyjaciół i sprawców potępiamy do
Wiel. Mc. naszych Mciwych Panów jako i [illegible] pokornie
tego uniżamy się jedno iby z drugiego gdy było, albo nam nie gorzej i
potrzy sprawę Jkść Najaśniejszego Jkść Pana naszego przetrzymany
takim sposobem nam chwalebnie, iby już wszystkie Cerkwie i Włości
twarz i dobrami tak w Koronie jako i w Wielkim Xięstwie Litewskim
tak w Wołyńskich dobrach, jako i po Ukraińskich według ustawnych fundu
szów od oddane były, a to na Cerkwie tutejsze na trwałe obrócone, i dobra
prabiczane od Cerkwi i wzdane były i z nich Unia zniesiona była
jako nam w punktach obrocz[o]nych grat[ulu]ie. Abowiem ludzi
prostych stany nie trzymać na chrześcijaństwie i te[ch] punktach trzymać (unicati[s]) rzeczy
już Jkść Pan Nasz[e]m i Rzeczy[pospolit]a a my Boga o to o Pana
mienie nasz i tenże nasz pany miłościwości naszej wołamy
Jedniemy. – Miała nam Ziemia Ojczysta, ale wiara przy rodzonej
miłości być mi[ł]ej, za które zawsze umierać chcemy ochotnie. ✠
A teraz Pana gwałtu się nam dzieje, [illegible] mi dey tego Boże
miłosierny nie chcemy nasze[j] bezpieczeństwa drugiego, wtenczas będzie
naszej Pustelej Pomarańczy, i naszych Cerkwi Unia która
między nie była[by] zniesiona, i żeby na Cerkwie nasze

wszystkie i dobre Ochmanow Mieroslawskich, Jozefowiczow, Wawrzyńskich, Rudnickich, Dzierzbickich, Tomaszewskich, Kobylańskich. Ktore obie i jako obie mich wiary, nam nie do tego, my ich wszystkich nie ustawicznie wspominamy. — Ktore obie do tego pozwolili, przez gwałt siły nastąpili, to Oliwerta i Jozefa Sacrum Romanum Imperium Mosci naszych Milościwych panów i przodkowie nasi dobrzy Milościwy dobijali się orężem i Krolów Jozef wszystkich i wiary N. Swiętej bronili i zgasła ona potrzebami, Polakiem a Rossiii pułki wrzała zapomnieniem ustawy a nie Unijach o tych i tych nie było, a teraz gdy to dnia tego Laska Boża będzie i protestanci wszystkim wszystkim pogodzeniem. Pomimy tedy wielkie Mmanasych Mościwych Jozefa w ostatnią Rzeczpospolitą nas nie przywrocac do tego pokoju, abysmy z kim innym pomocy szukali drugiego pokoju nie ustawicznie. Jak Mościwych Jozefa Pana Boga, Wojewodzi a my by to pewnie wszystko, gdybysmy mogli dostać bezpiecznie jeżdżić domu bezpieczny pokoju wieki mieszkamy, gdybysmy wiedzieli dobrowolne wiary naszej wspomożymy. Ale potrzeb tego drugiego nie będzie, nie przywrocac nas do tego milla na swiecie. Ale tego tedy wiekamy się do Mościwych panów Biskupów Mm przyjąć się do tego, aby wiara nasza dostatecznie wspomożona była, i aby bezpieczeństwo pokoju już ostatecznie obwarowane było, bo my zgoła nie do pogodzenia w kazdego z przyjaciół ochotę stawać się musiemy. A spory to zgoda tych krajów w których i Mm majętności swoje mamy i my żyjemy. — Dziękujemy się za tym Panem Bogiem i wiernego poddaństwa naszego Pana Brata Jakiś Pan wszystkim dotrzymania, zgotowiemy gdy bo na prawa i wolności wszystkim narodom Ruskim ani do Krolów Polskich przywiązanie i Wojsku Koronnemu wszystkim za ich krwawe prace, nadamy, dotrzymanie będą, zaczym pokój w Ojczyznie przydany z obu stron mianowicie za chowany będzie. Tak Krolu pewne wdanego Mocy jako i wszystkiej Rzpltej miary, wszystkim my nie mieszczyznie wdy do pamy iż Mości na bodź

niejszym Sejmikiem jako Miłośnikowie Ojczyzny szczyrze ~~i życzl~~
~~i życzliwie~~ i szczęśliwie uradziwszy JchMMPP: posłom na
Sejm blizko przyszły w Instrukcyę podaciu i poważnie
zlecicie aby oto się domawiali aby posłowie nasi z czém pew-
ném z Sejmu powrócili się. A my doznawszy takiej chęci
i łaski WM: na wszelaką usługę JKMci i wszystkiej Rzpltej
gotowemi będąc, na ten czas posługi nasze Rycerskie
łasce WMMPP: oddajemy
A o respons WM: przez tegoż posłańca prosimy wielce

WMMPP: we wszem życzliwi Słudzy
Bogdan Chmielnicki Hetman z Wojskiem
JKMci Zaporoskiem.

Rzpl. Ossol. 225 k. 346.

8 listop 1650

527

Kopia listu Jchelli na Sejmik ze Rzeprzedaczem Wołodkiem
stromy Kondzenatu

Ku całemu [illegible] i niespodziewanemu, zawsze [illegible] nieprzyjacielowi na [illegible]
narodu Polskiego zamysły mianowicie [illegible] i [illegible] w nasz powinniśmy
skoro do dobra Rzpltej [illegible] [illegible] do [illegible] i [illegible]
nieb [illegible] nasze, gdyż [illegible] nowe a [illegible] [illegible] [illegible] w [illegible]
naszego [illegible] Rzpltej [illegible] [illegible] [illegible]

5/XII 1650

529

Pugna Literæ ad Patrem Vigerodi Vicarium Generalem de Mallet.
De Varsavia ex Bialaymbria 8 Januarii 1650.

Reverendissimæ Patris Vicarii Generalis Societatis Jesu.

Reverendissimæ Pater Vicarie Generalis. Quamvis ad literas Paternitatis Vestræ Reverendissimæ, quibus mihi significare dignata est, quæ ad Patrem Provincialem Galliæ Superioris, ad Patrem Rectorem Collegii Parisiensis, ad Patrem Procuratorem Generalem Missionum Orientalium, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Lugdunensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Aquitaniæ, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Tolosanæ, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Campaniæ, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Francicæ, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Turonensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Pictaviensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Burdigalensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Andegavensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Lemovicensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Rothomagensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Normandiæ, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Cenomanensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Aurelianensis, ad Patrem Procuratorem Provinciæ Bituricensis

tu dominum z zgodzić się wolno z nami, a do tego applikuje Consilia swoje, ubiegamy affekta, jeżeli nam in melius, zaczem in praesente statu magis nasimi WKm ks. M.M. i wszystkiej Rzpltej, z chwalebnemi zachowania mego z Wojewodą uprzejmości (o których nam już pisałem) jakom jednak Hetman and Kasprowskiego gościńca obwieścił z dopowiedział, aby on chciał zechcieć Pismo rozsądzić, a ominąć zaczepki bratterley z listu mego do mnie pisanego, którego kopią posłałem, rozumieć WKm. p. mniemy będzie rzeczą. Miałem bowiem pewniejszy, że ostatnimi od jego exspedycie się pod Conclusią Pismo dopiero a gwoli sect. jeżeli nie offensive do domu omnia się nasze. Lubo tedy nie rubez przeszedł bratterlatem, z nas dopiero będzie zepsuć — tak mocno dowcipałem to, że było a mnie nie pałem i zostało z pomyślnych argumentów processem pokoju in quam tractat partem i między sobą z nami pory głębokie, którym na wiedzieć p. Bóg nasyci rostrateur. Dopiero elementum, jakeś i tractat będzie miedzy być z Wojewodą jeżeli do tractatus pomyślnej, i ominie jako go zgrodzi trudno będzie, jeżeli arma assistere Rzpltą nieboże plebis i tenet wielkiemi Humani res dimię nowinę, a Chorągwi po [illegible] tej kajże się, jako od tutku wiadomości miesiącu, nie mogę czym ujrzeć koni. Jako tamte comulare niewiem, pomiarać res jak constat mi momenta a ja niewiem jakoś jest wola Wielki Pomyn. i Rzpltej. że jednak z drugą a jedno być musi, nec datur tertium; albo decernit Rzpltą. że wygotowaną mocie [illegible] et extorquere hostilitati concatenata, i jak turba mieć wojska tak pułkowe, jakoby mogły robur i ossa odnowić w pomyślności [illegible] z nimi zastanie ogrzymy, albo jeżeli prosthesis z ich stanu z ichmi swymi, in tantae potentiae et multitudinis dani. Potencia i ogniwa plebis (których rozumienie nie ja jedno, ale wszyscy ogy, w których osnuć te obiedzie virei z instrukcje pisteśmy) wygotowaną [illegible], jako res ea ignitionis mogą z tedy, bowiem pewnie ej consilia ostrymania mocy, hac opus esterus wszystkie potrzeba z na rozsadzony. Pomoc allegare do Hetmana [illegible] zaprowadzenia ze Wielkiej pomocy nam tutaj Rzpltą o wyniemie domowej ogyty [illegible] nie ręczy, ale ten sejm na utrzymanie spokojności ogyty [illegible] i tendencja, które on ma abstrakcja nie spotrzeja stanowiąc ręczy, i tendencja, które on ma abstrakcja nie spotrzeja stanowiąc ręczy, aby [illegible] od domu z pomocy, aus affektować tych pomocy, aby [illegible] od domu z pomocy, aus affektować tych pomocy, aby [illegible] od domu z pomocy, aus affektować tych pomoc

i punctis supplikj: abuse benigne ~~d~~ clementer prouolsi ~~e~~ eurgnis
Deyi, Commissarium eum amplissimi potestate ad worysthkiej Krzyż
zaraz z Dymmi nazwaney odesłye, a tym ~~ostrze~~ illa fide klorą po
pouyciey ~~ob~~ obligare: aby te nie chciał krotkie motor: ~~i~~ Pothio aby ni
mowat, Bodz aby ~~ab~~ ~~ni~~ ~~ni~~ nie odprowadzał, Oparatele ich ab~~n~~dowie
aby ~~ab~~ ~~ni~~ ~~ni~~ ~~ni

tribuere WKMPMM przysądzić raczył i Ruskie Prawa i Privilegia
debentur Rusi, tej i taki, jaka accessit ad Rempub. mundum unita
et bipartita, jako się postąpiło w inszych Władystwach dla czego by, dum
ratione voluntatis suppetantur rationibus necessitatis, nie miało się tak
postąpić nie widzę tego. Dies vulnerat dies medet, conservata Repub
conservatur totum: jest to politicum axioma — Theologicum zaś, co
od Boga jest, to brać swoje, pomnożenie będzie. a co przeciwko Bogu
to trwać nie będzie, więcej nie chcę pisać ani mi się godzi, ten list mój
in vim bytności mojej na Sejmie obszernie pisany concluduję, że omnem
superant suspitionem, już teraźniejsze moje sensus, gdyż z nią wespół
i cieszyć się et omnia pati strzeż Boże gotów jestem, i wszyscy my, którzy
rzucamy fortuny nasze a garniemy się do ojczyzny, nec sumus degeneres
żebyśmy mieli vel metu vel respectu aliquo laborare i owszem nam by
to nie na rękę, bo o nas idzie, armis videri rem melioratam, ale
kiedy maius periculum totius Reipcae quam enormentum nostrum uważamy
dla tego sentimus et sensimus a w ostatku et sensus et vota nostra
i z drobnej substancyi ut passivi activis odłajemy WKMPMM i ojczyźnie
naszej tu jeśli decernet extremum facere periculum fortun już naszych
do tego nie przyłożemy, ale garść krwi naszej tamże wylać przy dostojeństwie
pańskiem i ojczyźnie naszej gotowiśmy wszyscy. Daj Boże tylko, iżby ex pulvere nostro
et cinere phenix repullulare et repuerascere odziecinnieć mogła.
A tu już czekam, jakie mnie w drodze już będącego zajdzie rozkazanie
WKMPMM a z wiernem podłaństwem mojem uniżone usługi moje oddaję
WKMPMM. W Białogrodzie 5 Grudnia 1650. —

Rus. Ossol. 225 k. 341/2.

Do tego listu jako allegat należy: Supplika
do N. Majestatu i Os. Senatu Rzpt. od wojska
zaporoskiego na sejm

Regentibus Marchiae Brandenburgiae.

Gravi cum ~~iniuria~~ iniuriae senim accepimus mercatorum palatinatuum Pomanien. et Calissien. Teloneis aquaticis in fluvio Odra ditionis Ser. Electoris Brandeburgici relementer gravari contra praescriptum pactorum usum ab antiquo firmatorum et observatorum, quae cum abutrinque inviolabiliter teneri cupient. Idcirco Magcae Ducisque vestras obnixe rogamus ... dictos mercatores cum mercibus suis defluitantes in exigendis teloneis circa temerem eorundem pactorum et morem antehac observatum conservent et conservari faciant, et si quid in contrarium pretendarent id proximae commissioni abutrinque celebrandae decidendum et complanandum reservent, quod uti Vestrae Magnif. Dannationes pro ✠ iure et vicinitate facturas non dubitamus, ita vicissim in omnibus studia et officia nostra iisdem Magnif. Donis vestris tenebuleo cupimus.
In Conventu Sredensi 1650.

Rect. Offic. N 231 str. 222/2

1651

c.535-826

Kraków dnia 15/1874

Szanowny Panie Profesorze!

W Archiwum Miejskiem Krakowskiem znalazłem przypadkowo, przeglądając Księgi budżetu generalnego miasta Kazimierza, pod rokiem 1651. notę odnoszącą się do tracenia Kostki Napierskiego. Jest to raczej summa wydatków, które rachuneya za sobą pociągnęła. Chociaż to rzecz bardzo małej wagi, nie wahałem się jednak przesłać Panu, jako autorowi szkicu o Napierskim dokładnego wypisu tej noty czy rachunku.

Zwisłe się z szacunkiem

Ignacy Rosner
aplikant Archiwum Krajowego
w Krakowie.

Siubienica.

	fl.	gr.
Gdy posłał z zamku Jego Mość Pan Podstarości, aby były siubienice porządne y pal gotowy dla tracenia Kostki (na marginesie: alias Napiersky) y jego towarzyszów, który był opanował zamek Czortenski; dla Jana Woźnego wina kwarta		18.
Kazaliśmy w Berszcu sciąć dębiny na sochy, lesznym co ie ścinali i okrzesowali dni pułtora	1	6
Gospodarzowi od tej Dębiny na Krzemionki fóry	7	
Cieśli Michałowi co do lasa chodził y pomagał, miodu dla nich garci pułtora		18.
Gdy szli budować te siubienice Mistrzowie, dla nich miodu pułtora garca		18.
Za Krzepiny cztery do naprawy drabiny starcy		12
Dla Cieślów Mistrzów Krakowskich, Kazmirskich, Kleparskich y Czeladzi ich, dla nich Achtel piwa dwuraznego	8	
Noszonego od tego piwa		16
Dla Mistrzów miodu garniec		12
Chłopowa ośmiom których słudzi nabrali dźwigać sochy, kopać doły po 6 groszy jednemu		48
Item Różnym Hultaiom sześciom po gr. 3		18.
Piechocie zamkowey co cieślów zbierali, naganiali do tey roboty na piwo		12.
Dla Chłopów, którzy na Krzemionkach robili za chleb		15
Gdy po tey robocie obrócili miodu dla nich garcy trzy	1	6
Na Czeladź Contentaticy kilkadziesiąt	10	
Dla Mistrzów po pracy wina garci 2	4	24
Michałowi Cieśli Contentaticy za pracę	3.	
Za Drabinę że pierwsza krótka była	4.	
	38 –	70 flor

za rogatki
wszystkich Kontentacyi Ale 30

Archivum akt dawnych Płockie - Grodzkie - Relacye Zakroczymskie
№ 3 fol. 212.

Actum in Castro Zakrocim: Feria Secunda post festum Sanctorum IIIIorum Regum proxima Anno Dni. 1651.

Oblata Restium.

w Warszawie Dnia 5 Stycznia 1651 Roku.

Officium praesens.....

Jan Kazimierz z Łaski Bożej król Polski etc.

Wszem w obec y każdemu z osobna komu to wiedzieć należy a mianowicie Wielmożnym, Dignitarzom Urzędnikom, y wszystkim Stanu Rycerskiego Woiewodztwa Mazowieckiego obywatelom y przey: y wier: nam miłym przy ofiarowaniu łaski naszey Królewskiey do wiadomości podaiemy. Jako po to czasy nic nie zachodziło Rzeczypospolitey na całości naszey y Oycowskiem obmyslaniu o tym co do zatrzymania całości y bezpieczeństwa iey należało tak pogotowiu teraz, kiedy od zaciężonego na zgubę jey nieprzyjaciela wielkie y wolne na nie następuje, niebezpieczeństwo, do tego wszystkie stosujemy rady usiłowania nasze abyśmy spólną Oyczyznę z polnemi odratować mogli siłami. Dla którey jako zdrowie y dostoieństwo naszę gotowi iesteśmy oddać tak też nie wątpiemy, że uprzey: y wier: W. W. równym affektem chcecią y odwagą do obrony tejże oyczyzny pospieszyć się y do boku naszego przybydź zechcą. Mocą tedy i władzą Constitucyey y przez przeszłego y dawnieyszego sejmu daiemy do uprzey: y wier: waszych list ten nasz, który za dwoie oraz więc mieć chcemy, napominaiący rozkazuiąc wszystkiem, którzy z powołania szla-

checkiego

szlacheckiego według praw dawnych służbę wojenną powinni, aby na tę Generalną Pospolitego Ruszenia Expeditią w takiey iusz gotowości byli, iakoby za trzeciemi y ostatniemi wieiami zaraz na koń wsiadali y tam przy boku naszim szli, gdzie tego potrzeba Rzeczypospolitey ukaże. Napominamy tedy Wielmożnego, y urodzonych, ~~wczem od~~ Wojewodz, Kasztelanów y inszych Województwa Mazowieckiego Urzędników, aby ucząc o powinności swojey prawami dawnemi y świeżemi, na nich rozony, wiedzieli y podług jey we wszystkiem się sprawowali. W tym upewniając że y prawo o porządku pospolitego Ruszenia we wszystkim zachowamy, y poźniey na tych, ktorzy by się na tę powszechną Rzeczypospolitey obronę niestawili, bez wszelakich Indulgentiey folgi extendować rozkazujemy. Cożeby do wszech przyszło wiadomości rozkazujemy Urzędom Grodzkim aby ninieyszy list podług zwyczaju do akt był wpisany y przez woźnego na mieyscach zwyczajnych publikowany. Dan w Warszawie dnia V Mca Stycznia Roku Pańskiego M.D.C.L.I Panowania Królestw naszych Polskiego II a Szweckiego III Roku. —

Archiv. Ostrowskie. — Uniwersały oblatowane z Akt Ostrowskich. N 13 i 14.

Oblata Laudi Conventus Nurensis.

w Kościele Nurskim Dnia 10 Stycznia 1651 roku. —

My Rady Dignitarze Urzędnicy y wszyscy obywatele Ziemie Nurskiey to iest powiatów Nurskiego, Kamienieckiego y Ostrowskiego zjachawszy się tu do Nura na dzień dzisieyszy na Seymik Relacyny Constitucią Seymu przeszłego dwuniedzielnego naznacony za directią Jego Mości Pana Kazimierza Gumowskiego Stolnika Zakroczimskiego na tenczas Marszałka Koła naszego przez nas zgodnie obranego, przesłuchawszy wprzod Relacyi nam przez Jch Mościów Panów Posłow na przeszły Seym dwuniedzielny obranych uczynioney, stosuiąc się ad mentem oney y Constituciey tegoż przeszłego Seymu Laudum niżey napisane uchwaliliśmy. A naprzod Krolewiczowi .....

Panu Naszemu Miłościwemu

ku Oyczinie naszey pietate a osobliwie powiatu naszego patrocinio uniżenie dziękuiemy wysławiając Jego Królewskiey Mości ku obywatelom Ziemie naszey Łaskę, gdy defectus nostros swoią curare non dedignetur radą y życzliwą przestrogą. A iż do wybierania w przesłem roku uchwalonych na każdą ćwierć półtora poborów nie mieliśmy obranych exactorów, którzy tey braterskiey renuunt usłudze dla różnych z skarbem trudności a osobliwie nowey aukcyi symple przeto zostaliśmy winni do porownania za trzy ćwierci pałpięta poboru a z teraznieyszego blisko przeszłego Seymu Jch Mość Panowie Posłowie naszi stosuiąc się do inszych

woiewodztw

Woiewodztw przynieśli na potrzeby Oy-
czizny naszey na każdą Cwierć sześć
poborów insup. dla extraordinaryjnych po-
trzeb Rzeczypospolitey natenraz równo z dru-
giemi Woiewodztwy pozwolili poborieden,
ktore computuiąc na tę Cwierc pierwszą
uczyni poborów pułdwanasta. — A iż
ex accurata calculatione Domów
poborców y kwitów skarbowych także
Regestrów dawnych symplo jednego
poboru non apparuit wyższa nad puł-
trzecia tysiąca złotych iako przed tym
do samey Comissiey Lubelskiey blisko
przesłey wskarbie przyimowana była,
przeto rachuiąc symplę poboru po zło-
tych dwa tysiąca pięćset te podatki
pominione pierwszey Cwierczi p. compu-
tum wynoszą summę dwadzieścia osm
Tysięcy siedm set pięćdziesiąt złotych, któ-
rą to summę exactor nasz wybrać na wy-
bieraiąc na pierwszą Cwierć authoritate
Laudi moderni czworo podymne y cztery
pobory, co uczyni, rachuiąc wedłuk decla-
raciey Constitucij anni millessimi sex-
centesimi quadragesimi Noni, symplę po-
dymnego trzy tysiące Dziewięćset iedenascie
złotych y groszi dwanascie, wyniesie sum-
mę insimul skomputowawszy pomie-
nione czworo podymne y cztery pobo-
ry dwadzieścia pięć tysięcy sześćset

(czterdzieści)

czterdziesci pięć złotych groszi
osmnascie a excalculatione Jego
Mosci Pana Wyssomierskiego Pod-
sędka Łomżeńskiego poborce przesłe-
go dawnieyszich podatków nayduie
się cztery Tysiące złotych polskich
które dotichże podatków przyłączyć
powinien, które to wszystkie pier-
wszey Czwerczi Contribucie y tę Resztę
pozostałą przy Jego Mosci Panu
Podsędku Łomżenskiem wyniosą
summam dwadziescia dziewięć
Tysięcy sześćset czterdziesci pięć
złotych y groszi osmnascie .....
do skarbu powinien będzie exactor ....
corresponduiącą pułdwanastom poborom,
ktorąsmy wyżey mianowali, że czyni dwa-
dziescia ośm Tysięci siedmset
pięćdziesiąt złotych a superans
summa to iest złotych ośm-
set dziewięćdziesiąt pięć y gro-
szi osmnascie zostawuiąca przy
Panu Exactorze do dalszey dispozi-
cieg powiatu naszego remanebit.
Któreto pierwszey czwierczi podatki
iuxta mentem constituciey czasu
naznaczonego wnieść Pan exactor
do skarbu powinien, sub paenis
na exactorów sancitis. Na drugie

zas

zaś Czwerczi, iż iako się wyżey napisało równo z drugiemi woiewodztwy Panowie posłowie naszi pozwolili co czwiere szesc poborów które wynoszą summam piętnascie Tysięcy złotych, przeto auttoritate moderni conventis nostri na wybieranie tey summy uchwaloney podymne dwoie y trzi pobory co czwiere roku, które to pomienione dwoie podymne y trzi pobory uczynią piętnascie Tysięcy trzista dwadziescia i dwa złote remanebit wniosszy summę correspondującą szesciu poborów iuxta Constitutionem Seymu przeszłego do Skarbu przy poborci złotych trzista dwadziescia y dwa z każdey czwerczi, ktora także Reszta rowno z summą z pierwszey czwerczi zostawaiącą należeć będzie do Dispozicicy przyszłey powiatu naszego; te tedy summy w czwierc iako się y wyżey napisało powinien będzie do skarbu Pan Exactor nasz secundum mentem legis Seymu przeszłego wnoszie lub penis super exactores sancitis. A iż skarb auctiey nowey symple poboru upomina się u Exactorów naszich z uchwalonych poborów dwudziestu z Seymu anni millesimi sexcentesimi quadragesimi noni przeto

secundum

secundum Constitutionem Seymu bli-
sko przeszłego y uchwały naszey odło-
żeni - bycz maią do Calculaciey wo-
iewodztwa mazowieckiego przyszłego
Seymu y od Tribunału Radomskiego
wolni zostawać będą oprocz tego,
że ieszcze według symple w wyżmia-
nowaney pułtrzeciu Tysięcy pozo-
stali Ob defectum conflagratorum
et Retenta do wniesienia zupełnego
dwudziestu poborów summę cztery
Tysiące dwieście dziewięćdziesiąt
złotych ieden y groszi cztery, którą
powinni będą etiam de suo iako
nayprędzey wnieść do skarbu sal-
va repetitione u Retentorów. A iż
trzech exactorów w Ziemi naszey
mieliśmy do wybierania wyżey
pomienionych dwudziestu pobo-
row, przeto distinctią in summa
restanti p. . . . mosciami czinie-
my, iż powinien będzie wnieść do skar-
bu Jego Mość Pan Wawrzeniec Wy-
szomierski Podsędek Łomżenski
Trzi Tysiące złotych; Jego Mość Pan
Tomasz Cocłowski Podsędek Nurski
złotych dwieście dziewięćdziesiąt
ieden groszi czteri; Jego Mość Pan Sta-
nisław Dąbrowski złotych Tysiąc

co

co wszystko wyniesie summam restantem
co nam na przyszłem Seymiku quitami
skarbowemi werisikowne być maią, Copowe, które
dotychczas w arendzie było y durat expira-
cia iego do Nayświęcszey Panny Gromnicney
anni praesentis po expiracicy arendy to
iest odpowiedzionego dnia Naswiętszey
Panny in administrationem zleczilismy
Ich mosciom panom Jego Mosci Panu Woy-
ciechowi Pogorzelskiemu Sędziemu Nur-
skiemu, Jego Mosci Panu Kazimie-
rzowi Gumowskiemu Stolnikowi Zakro-
cimskiemu Jego Mosci Panu Nikodemo-
wi Jabłonowskiemu Czesnikowi nurskie-
mu, Jego mosci Panu Tomaszowi Goełow-
skiemu Podsędkowi nurskiemu, Jego Mo-
sci Panu Walentemu Godlewskiemu Pod-
starosciemu Nurskiemu ad praesens obra-
nym, którzy co czwierć roku unius vel
duorum absentia non obstante a mia-
nowicie na poniedziałek pierwszy
po suchych dniach ziezdzie do Nura
powinni będą a natenczas z każdego
miasta y wszy krolewskich y duchownych
w ziemi naszey Burmistrze z dwiema
Collegami swemi starszemi iak na do-
zornicy wybrawszy stawić się maią y prae-
vio iuramento w grodzie Nurskim pie-
niądze z copowego oddawac do skrzinki pa-
now administratorow za quitami powinni
będą, od ktorey skrzinki kłutki y klucze każdy
z Ich Mosciow miec osobne będzie a deposi-
torum

depositorum w kosciele nurskiem bydź
ma cum scitu et attestacione propter
casum Jego Mosci Xiędza Plebana albo namie-
stnika iego. A Ich Mość Panowie Administrato-
rowie ad mentem powiatu szafować y disposi-
cye calculatią uczinić będą powinni na ten
czasie, który iem z przyszłego Seymiku declarabitur
solarium wytrąciwszy proporcionalne ad
normam inszych powiatow. A iesliby suffi-
cientes w wybieraniu y oddawaniu Burmi-
strzowie nie byli tedy w którem kolwiek Grodzie
in terminis Querelarum w Ziemi naszey
ad instantiam Ich Mc. panów Administrato-
rów vigore Juris fisci im naznaczamy.
Na Generał ktory ma seymie w Warsza-
wie Uniwersałem Jego Krolewskiey
Mosci złożony obralismy z porządka
siebie posłow Ich Mosciow Jego Mosci
Pana Stanisława Brzoskę Starostę Jego
Mosci Pana Wojciecha Pogorzelskiego
Sędziego Jego Mosci Pana Zygmunta
Pogorzelskiego Chorążego Nurskich Jego
Mosci Pana Kazimierza Gumowskiego
Stolnika Zakroczimskiego Ich Mosciow Panów
Nikodema Jabłonowskiego Czesnika Sta-
nisława Porakiewskiego Podstolego Nur-
skich Jego Mosci Pana Tomasza Cieczisz-
kiego Czesnika Liwskiego Jego Mosci
Pana Constantego Olędzkiego nie praeiudi-
cuiąc żadnemu z Ich Mosciow panów obywatelów

ktoryby

klorgby na ten czas z iuchac chcieli, klony z nuxemi po-
wiat mediuum pospolitego Ruszenia namowicz, z tamtad nie
reduak beda, zeby nie wirtelim ale adnotowanym woiewod-
stwa Podlaskiego y powiatu Lukowskiego, z poniewaz Jego
moci Pan Wacrowniec Myszanowski Podsedek Lomzin-
ski sufficientem uxinir calculationem uz Assess. Expe-
wego y wybieranie z podatkow do zmierzeni Swiatey pa-
mieci nataszuiego przez Krola Jego Mcia Wladysla-
wa y reridualem w dyss nianowana, umieiac
do skarbu obowiazuiac sie przelozonego authoritate mo-
deni Conventis uwalniamy ungue do annum mi-
llesimum seccentesimum Quadragesimum nonum
gzalowamma u Rekruttowe wzzilskich zostawiamy
podatkow wimych repeticione legij utkiethmy y
obrali za poborce do wybierania tych wszystkich podat-
kow parrenth Lauda uchwalonych az do przyszlego
Sejmu ktoryby Pan Poborca powinien bedzie kwity
zupelne nie take pierwszy dawacz sine clausulis
rzby secundum ultimas quietationes poborow ipse
Dymnego A panowie Obywatele iako nayprzedzey do
rak obranego Pana Poborcy oddawac zub rigore
Juris fizi takze powinni beda. A tegoz Pana Poborca
Dla przezrzenia y wczesniejszego wybrania w murze
walis mieskiej powinien bedzie y wczesnie publika-
wai z. Gdyzkolwiek nastey podlug Constitucicy nie wy-
Daia soli pudkora Typicy beczek [illegible] Litka czesc
residualis repetitionem Jego Mcia Pana Stani-
slawowi na ..... Podkomorzemu Nurskiemu
propter ..... jego w Ogyzmie naszey mortha, a zaraz
nowy ..... cowik propter bonum powiatu naszego ustano-
gi co dotrzymuiemy tak iednak zeby powiatowe za tych
pomienionych oimuscl beczek wygoda przed tygla. —
Przytym ze zgromadzenia naszem z spustarzone przez prze-
klety rzone chorogwi zlatie Contributie Rolne miasto Przepe-
dato suplike, przy innych aggravacjach swoich ze iek
Mci Equestris Ordinis pokupil grunty na tymze mie-
scu a do cyzarowo przykladac sie, nie chce przeto sek
Mci salvis immunitatibus et liberationibus na grunty
Dwory panskow wdtey prawy y powinnosci z gruntow
skich przykladac sie powinni bedzie, takze gdzie co zboza wa
rinku sprzedaia, abyscie do Donatiwy kapiecskiey przykla-
dali, ktore to Laudum iednostayne zgodne, zaraz do naszego
dora z nieprzezego uchwalone zlecilismy Jego nastanu
Marszalkowi naszemu podpisac y do uchwal Dum do Grodu
podano. Dziallo sie w Kornicie, Dnia Decima Ianu-
ary anno Millesimo Sexcentesimo quinquagesimo pri-
mo Kazimierz Gomarecki Stolnik Zakroczymski ad laudum ex as
Matszalek Conventus nurcen. manu propria Locus Sigilli Teno-
rae Nurensis ex actis Castrensis pacta reservatum Consent. Dzialos
zni valentiny Podlaskie vicecz. Castren. manu propria.

Archiwum Płockie — Uniwersyty z Akt ostrowskich N 13 i 14.

Jan Kazimierz z Bożej Łaski Król Polski Wielki Książe Litewskie, Ruskie, Pruskie Mazowieckie Zmudzkie, Inflandzkie, Smoleńskie, Czerniechowskie a Szwedzki, Gotski, Wandalski, Dziedziczny Król Wszem wobec y każdemu z osobna komu to wiedzieć należy a mianowicie Starostom Dzierżawcom Podstarościom, Namiestnikom, Vrzędom Grodzkim y mieyskiem y wszystkiem poddanem Dóbr tak naszych iako y Duchownych tak że Pułkownikom Obersterom Rotmistrzom Obersztey Lnantom kapitanom, Porucńikom, Officierom y wszystkiemu Rycerstwu Jasnemu y niżiemu Polskiego i Cudzoziemskiego narodu Cwarcianym supplementowem y w iakiemkolwiek zaciągu na usłudze naszey y Rzeczipospolitey natenczas będącim uprzeymie i wiernie nam miłym Łaskie nasze Królewskie Oprzeymie y wiernie nam mili zabiegaiąc uciążeniu które ubodzi poddani nasi przez wyciąganie nadzwyczay Stacyi y z obrazą Maiestatu Boskiego y

w Warszawie Dnia Stycznia 1651 roku

z wielkiem

y z wielkiem Dóbr Rzeczipospoli-
tey zniszczeniem ponosie zwy-
kli, a przychilając się we wszyst-
kiem do Constitucicy na seymie
blisko przeszłym De Disciplina mi-
litari uchwaloney y onę czale do swiec-
kiey przywodząc ustawę Woyska
Generalną iakoby Zołniesz na stano-
wisku będąci w wybieraniu Chleba
y staciey miał się zachować przez
Universał nasz za dostateczną na-
mową z Jasnie Wielmożnym Kastel-
lanem Krakowskiem Hetmanem....
Koronnem y inszemi Pany Rada-
mi po..... Boku naszym na ten czas
będącymi wczym... clarować y dowia-
domosci V. przeymosci y wiel.....
Waszych podać umyslilismy declaru-
iemy wtedy z łanu opadłego któ-
ry we wszystkiey koronie y pań-
stwach iey przyległych dwie wło-
ce a w Woiewodztwach Mazowiec-
kim y Rawskim że tam podley-
sze niżeli gdzie indziey y piaszczyst-
sze są grunta trzi włoki ma w sobie
zawierać w Dobrach naszych Królew-
skich niewięcey nie ma być Zołnierze-
wi względem staciy dawano ani przez

zołnierza

żołnierza od poddanych pod ia-
kimkolwiek protextem wycią-
gano tilko owsa korci pięć
żyta pułtora korca pszenice puł-
korca Jeczmienia dwa korca gro-
chu pułkorca, Tatarki korzec
ieden, krup pułkorca, masła
kwart dziecięć serow dwadzie-
scia, słoniny pułpołcia mięsa
dwiecwierci baran ieden, Oleiu kwart
dwie, kur sześć, Gęsi trzi, siana
wozow trzy, soli, Jarzyny, Drew y.....
według przemożenia. Z dóbr
zaś Duchownych poniewasz te
wedle dawnych praw y zwyczaiów
swoich ciężarom tym Żołnierskim
nie są podległe nic penitus niema
być od poddanych przez Żołnierza
wyciągano wszakże iczeliby co kiedy
komu in vim chleba gratuito za
uproszeniem u Duchowień-
stwa w takowych dobrach było
pozwolono (co iednak za żadną
powinność być rozumiano ani
in sequellam iść nigdy nie ma)
tedy z łanu osiadłego, Łak także
iako wyżey każdy rozumieiąc nie
ma być też więcey brano iedno ży-
ta korzec ieden, owsa korci

cztery

cztery pszenica pułkorca, jęczmie-
nia pułtora korca, grochu pułkor-
ca, Tatarki korzec ieden, krup puł-
korca, masła kwart dziesięć, serów
dwadzieścia, słoniny pułpołcza,
mięsa dwie ćwierci, Baran ieden,
oleiu kwart dwie, kur sześć, Gęsi
trzi, siana wozów trzi, soli, jarzy-
ny drew, sieczki także według moż-
nosci. A to wszystko rozumieć
się ma miarą Sendomirską y
z łanów tilko osiadłych wedle grun-
tów poborowych z tym dokładem
że kiedy Żołnierz z łanu iedne-
go sposobem wswys mianowanym
przez nas deklarowanego tą ordi-
nacią wybierze iusz tam żadna
Chorągiew względem stanowiska
nie więcej pretendować nie może.
Co by się zaś kędy tych nieosiadłych
łanów y rol znaydowało z tych
niema być względem stacy y pod
jakimkolwiek inszem protextem
wyciągano. Opewniaiąc iż ieżeli
by kto nadtę ustawę naszę ważył
się co więcey wyciągać abo bracz
takowy bez folgi y wszelakich
respectów . . . . . skargi najmniejszey

podług

podług O... wojskowych articułów
sądzony y karany..... a szkody
krzywdy poczynione... y s Pactu
z onego zołdu ukrziwdzone każdemu
sowicie nadgradzane być maią
gdyby Rotmistrz Porucznik abo Za
czepię iego sprawiedliwosci zaras
na mieyscu gdzie się komu
krzywda stanie z łowa..... nie u
czynił tedy sam z zołdu y pocztu swe
go takowe szkody y przebierania
nad tę ustawę naszę nagradzać po
winien będzie. Ktora ustawa nasza
aby do wiadomosci wszystkim kto
rym o tym wiedzice będzie należa
ło tym prędzey przysła. Rozkazuiemy
Vrzędom Grodzkim wszelakim,
żeby ten Universał nasz do Akt
swoich Grodzkich wpisawszy on przez
woznego na mieyscach zwyczay
nych publikować y obwołać rozka
zali Inaczey nie czynięc dla Ła
ski naszey y powinnosci swoiey.
Dan w Warszawie dnia.. miesiąca
Stycznia Roku Pańskiego m: D: C:
piędziesiątego pierwszego
panowania Królestw naszych
Polskiego 11 Szweckiego 111 Roku. Na
własne Jego Królewskiey Mosci
rozkazanie.

Et hic

Et hic idem coram eodem officio et petis Castrensis Cap. Ostroviensis .....

Nicolaus Mleczko de Ostrovia militis Regni Generalis quem recognit quia ipse de mandato officii praesentis Die hodierna Archas praesentis per dictas literas Universas seu contenta illam vi foro publico hujus oppidi Ostrovia vi praesentia multorum diversae conditionis hominum pacavit et ad notitiam in dubiam deduxit Tum et aliis diebus forensibus et festivis publicorum se obtulit De quo hanc suam relationem fecit.—

~~535~~
581

Archivum akt dawnych Włoskie-Grodzkie Rellacye Zakroczymskie № 3. fol: 183

Actum in Castro Zakroci: Feria quarta post Dominicam Reminiscere Quadragesimalem proxima Anno Dni 1651.

w Warszawie Dnia 1. Marca Rs: 1651.–

Oblata Litterarum Sacrae R: Maiestatis Resti:–

Officium praesens.....

Jan Kazimierz z Łaski Bożey król Polski etc... Wszem y obec y każdemu zosobna komu to wiedzieć należy mianowicie Wielmożnym, Dygnitarzom Urzędnikom y wszystkim stanu Rycerskiego Ziemie Zakroczymskiey obywatelom y przey: y wier: nam miłym Łaskę naszę Króleską w przey: y wiernie nam mili zrysokiey.....

na wzrost ze strony patrząc widziemy największe y najpewnieysze niebezpieczeństwo Rzeczypospolitey od wyuzdaney Buntowników swywoli imminere która coraz większą grabierze y ufność w sile swojey y postronnych poprzysiężonych, na ostatnią zgubę Rzeczypospolitey y wykorzenie imienia Polskiego Coniunctiach maiąc do uspokoienia y pierwszego posłuszeństwa pokłonić się niechce y owszem iako iusz pewne mamy wiadomości że spotęznemi woyskami z Tatarskiemi złączonemi, na Państwa y woyska nasze, linią minąwszy następuią y swiętokracką ręką na spólną oyczyznę naszę podnoszą, ktorey tak wielkiey złączoney potentiey

że naszey

że naszey niebaczemy resistentiey iako zgromadzone wszystkie Rzeczypospolitey siły; do czego my osobą naszą przykładać się chcemy, niosąc zdrowie y dostoieństwo nasze, na całość y bezpieczeństwo Państwo nam od Pana Boga powierzonych, nie wątpiąc że wszyscy poddani naszi z tymże affectem y odwagą do obrony spólney ciążącey pospieszą. - Za nim do wiadomości uprzey: y wierności tak gwałtowne niebezpieczeństwo podawszy napominamy y przestrzegamy wszystkich, którzy z powołania swego albo jakiejkolwiek powinności według praw Koronnych służbę wojenną ponosić powinni, aby na te expeditie tak się gotowali y wszystkie operatoria do popisu y porządku iścia, które y bezpieczeństwa domowego należące odprawili, iakoby za trzeciemi y ostatniemi wiciami naszemi, skoro kancellarey naszey wydane będą, zaraz na konie wsiadali, y tam szli gdzie w nich czas y mieysce naznaczemy. Co żeby do wiadomości wszystkich przyszło rozkazuiemy, aby ten Universał do Akt Grodzkich podług zwyczaju był wpisany y przez woźnego publikowany. - Dan w Warszawie Dnia 1 Marca Roku Pańskiego 1651. Panowania Królestw naszych, Polskiego trzeciego Szwedzkiego IV. Roku.

Archiwum akt dawnych Płockie Grodzkie Relacye Zakroczymskie № 3 fol: 203.

Relationum feria quinta post festum Solem. Pasch. a 1651.

Oblata Articulorum Conventus Particularis Terrae Zacrocimensis.—

w Zakroczymiu Dnia 13 Kwietnia R: 1651.—

My Dignitarze Urzędnicy y wszystko Rycerstwo Ziemie Zakroczymskiey ziachawszy się podług Universału K. J. M. P. naszego miłościwego na Seymik do Zakroczymia na dzień w tymże universale naznaczony, to jest pro die 13 Mensis Aprilis Anni praesentis. Naprzód z poszrodka siebie obraliśmy za Direktora koła naszego Jego Mści Pana Sczesnego Brochowskiego Pisarza Ziemie Zakrazymskiey a potym podług Constituciey tak seymu blisko przeszłego iako y inszych przednieyszych a osobliwie teraznieyszego Universału J. K. M. P. naszego Miłościwego admentom Constituciey Seymu blizko przeszłego Warszawskiego stosuiąc się laudum niżey mianowane względem namowy sposobu Pospolitego Ruszenia z Ziemie Naszey zgodnie autoritate conventy praesentis namowiliśmy y postanowili.—

Naprzód wielką y osobliwą J. K. M. P. naszego Miłościwego iako Patris Patriae my wierni J. K. M. Poddani Ziemi naszey pokazaną łaskę uznawaiąc, za takowe około nasz oycowskie obmyslawanie J. K. M. uniżenie dziękujemy, wyiazdu y da Pana Bóg powrócenia szczęśliwego et in victoris mary palma victoriae

J. K. M.

J. K. M. Panu Naszemu Miłościwemu wnoszuiąc przytem do Uniwersału J. K. M. Pana naszego Miłościwego y do prawa Pospolitego stosuiąc się miasto tego cobyśmy wszyscy viritim odłaniu sposobności y rozrodzenia wielu Braci naszey nieporządnie na tę publiczną Rzeczpospolitey potrzebę stawałących wyprawić się mieli do takowego udaliśmy sposobu.—

Aby Ci Jch M.M. P.P. Bracia, ktorzy Expedycią Ruszenia Pospolitego konno odprawować zwykli, ad casum praesentem każdy po złotych 50. a ci, ktorzy pieszo po złotych 20 złożyli, do ktorych pieniędzy wybierania użyliśmy z pośrodka siebie ich M.M. Jego M.P. Szczesnego Brochowskiego Pisarza J.M. Pana Mikołaia Dunina Doławinskiego Podstarościego Grodzkiego, Jego M.P. Andrzeja Słostowskiego Komornika Ziemie Zakroczymskiey. J.M. P. Wiktora Kriskiego, J.M. P. Adama Kowalewskiego, y J.M.P. Alexandra Zabickiego, ktorzy Jch M.M. naprzyszły wtorek to jest pro die 18 Mensis praesentis tu do Zakroczymia na odprawowanie Funkciey swojey złachać y te pieniądze przez tydzień zupełny od Jch M.M. P.P. Obywatelow Ziemie naszey Stanu Szlacheckiego, także y z Duchownych z których to servitium publicum generale odprawować się powinno wybierać mają. Tymże Jch M.M. P.P. Commissarzom naszym plenariam et omnimodam authoritate ziazdu naszego Daiemy Facultatem, iż wiele Jch M.M. P.P. Braci naszych w pierwszym pospolitem Ruszeniu

Pieszo

Dieszo się pisali a przy znaczniejszych zosta-
wają substancyach, żeby ciż Ich MM. PP. Commisa-
rze w to serio weyrzeli, iakoby takowi summas
bym którzy konno się wyprawować zwykli
correspondent procul nullo et instum Ich MM.
PP. Commissarzom videbitur do rąk tychże
Ich MM. PP. Commissarzów oddawali. — Że zaś
y między Bracią tą, którzy ~~sciano~~ konno się wyprawo-
wali znajduje się dosić takich, którzy tenoris
są conditionis, Aby ciż Ich MM. PP. Commis-
sarze secundum quantitatem bonorum
et fundorum onych tę ~~Exaudia~~ Exactia ducta
proportione odnieść wybierali, Co wszystko
Fidei dexteritati et Conscientiae Ich
MM. PP. Commissarzów committimus tego
wszystkiego disiudicationem onymże daie-
my Solarium, tymże Ich MM. PP. Kommis-
sarzom i Exactorom za prace ich które w odpra-
wowaniu funkcyey poniosą, każdemu z
nich po złotych 50 z tychże pieniędzy nazna-
czamy. A tym Ich MM. PP. Kommissa-
rzom securitate pod tenczas takową iako
Sądów Trybunalskich waruiemy. —
A że pieniądze y summy przez nas na-
mówione y uchwalone wszyscy Ich
MM. PP. Obywatele Ziemie naszey y
Powiatów do nich należących stanu
szlacheckiego powinni oddawać: lubo
inszi są uwolnieni et per Constitutionem

przeszłego

przeszłego Seymu tak resitentes przy boku Krolowej J.M. iako i Królewica J.M. y inszych Jch MM. Co Jch MM. inszi byli praesentes studendo necessitati ardenti Reipublicae. - Tęż miłość ku Oyczyźnie pokazuią toż debent, y Jch MM. ktorzy zaciąg uczynili pod różne chorągwie. A to sub poenis de expeditione bellica sancitis y gdy by kto tak był niedbały, żeby pieniędzy od praesens uchwalonych do rąk Jch MM. P.P. Commissarzów na czas naznaczony nieoddał, tedy ex bellone onych J.M. P. Rothmistrzowi niżey mianowanemu w dobra jego wiachać y usque ad persolutionem summae retentio w niego mieszkać będzie wolno w czym JMP. Rothmistrzowie evictionem wszyscy cavent. -

Ac proportionem ktory pieniędzy miasto Pospolitego nasz wszystkich Ruszenia Chorągiew z ziemie naszey kozacką na tak wiele koni, iako suma zebrana y przez Jch MM. P.P. Commissarzów weryfikowana. (Z czego Regestr Jch MM. P.P. Commissarze do Xiąg Grodzkich tuteyszych Zakroczymskich z podpisem rąk swoich iako wiele od kogo wybiorą podać powinni.) wyniesie rachuiąc na Kon: po złp: 200 z żołdow y chlebem wyprawuiemy. - Do ktorey zaciągnienia y prowadzenia Tego M. P. Andrzeja Borskiego obywatela Ziemie Naszey za Rotmistrza z pogrodka siebie użyliśmy, ktory od presens od nas

aproszony

uproszony służbę tę przyiąwszy, ~~Co sprawia~~ Compania z ludzi dobrych y przystoynych z rynsztunkiem porządnym y nakoniecz dobrych zaciągnąć y onych tam kędy Uniwersał Króla Jego Mci ~~zawiesić~~ zajrzeć, i natenczas ~~żeby~~ uchylaiąc Prawa o pospolitem Ruszeniu prowadzić będzie powinien, i żadnego sobie slepego pocztu niezachowuiąc. Ato sub poenis Artykułami woyskowemi descriptis. Któremu za prace iego na tractament złotych Polskich 2,000 naznaczyliśmy z pieniędzy czopowych które Jch. M.M. P.P. Szafarzom ~~Nierzy~~ Agraryi ~~dla~~ nostri publici pro paratis przy rachunkach przyimujemy zapokazaniem kwitu na tę summę przez J. M. P. Rotmistrza danego. Tenże J. M. P. Rotmistrz Dopis Chorągwi swoiey za Niedziel trzy od przyszłego Poniedziałku przed Wielmożnym J. M. P. Kasztelanem y Jch. M.M. Podkomorzym, Starostą Grodowem Chorążem y Sądem Ziemskiem inszymi wedle prawa należącemi tam kędy Uniwersał Wielmożnego J. M. P. Zakroczymskiego albo podczas niebytności Jego M. Podkomorzego Zakroczymskiego naznaczy odprawić będzie powinien. A ieżeliby tenże J. M. P. Romistrz tak natenczas spełna Companiey według pieniędzy wystarczających iemu do rąk przez Jch. M.M. P.P. Commissarzów oddanych niesta-

niestawił lubo na Stanowiskach lubo komu-
kolwiek z obywatelów Ziemie naszey y każde-
mu z postronnych tak Jam przez się iako y przez
Companią swoią krzywdę iaką uczynił albo Excess
wyrządził tedy oto wszystko natenże czas przy
Popisie przed Wielmożnym J. K. M. P. Kasztela-
nem naszim y inszymi Ich MM. wyżey mia-
nowanemi do Actu tego Popisu naznaczonemi
peremptione zapozwem Jego M. P. Kasztela-
na y inszych J. M. M. P. P. Kommissarzów
podług Trybu Woyskowego odpowiadać y każde-
mu ukrzywdzonemu szkody in instante na-
grodzić będzie powinien co praesens Conventiburg
nostro authoritate wkładamy y onto sub poenis
militaribus pati ma iakoż praesenti Con-
sensu nostro to onus nasze przeymuie.
Weiągnieniu także tego powinien będzie
Jego Mość P. Rotmistrz przestrzegać, aby skargi
żadne tak od niego samego iako y Companiey
iego niebyli y na Powiat nasz, aby żadney
niezaciągał trudności. A inquantum by
co takowego lubo expenare ipsius lub
z Companiey iego emergerent powinien
się oto będzie in Judicio competenti spra-
wić.

A po odprawieniu tey expedyciey publiczney po-
winien będzie J. M. P. Rotmistrz attestacyą,
że in pleno numero y porządnie iako się
wyżey naznaczyło uchwalonych Pocztów y lu-

dzi

y ludzi z chorągwią swoją stawał od Regimentarza przy boku J. K. M. P. naszego Miłościwego natenczas będącego in vim postanowieniu teraznieyszemu naszemu dosić uczynienia nam będzie powinien przynieść.—

Tenże J. M. P. Rotmistrz nasz w miastach Ziemi naszey zaciągać y stanowisko mieć będzie iednak żeby y on sam y Compania jego na tychże stanowiskach żadnych krzywd y naymnieyszych angarij ani excessu nikomu tak z domowych iako y postronnych nieczynili sub poenis de disciplina militari tot legibus Regni sancitis serio authoritate ziazdu naszego teraźniejszego waruiemy.—

A że każdy stanu Szlacheckiego ktokolwiek pod panowaniem J. K. M. Pana naszego Miłościwego zostawa securitatis publicae beneficio gaudet, Tedy iakosmy ktorzy bona fisca et immobilia mamy tak y Arendarze zastawniey i ci wszyscy ktorzy ex praevio legum expedijcią te woienną publiczną tenentur do zapłaty takowychże sum pieniężnych od praesens uchwalonych proporcionaliter przykładać się będą powinni.—

Miasta także K. J. aby podług Prawa Pospolitego w tym publicznym ciężarze Rzeczypospolitey zachowały się y pod tęż Chorągiew nasze

ludzie

ludzie służebne wyprawili. Więc y Woytowie: którzy tenże ciężar podług opisu Prawa Pospolitego aby in personis suis pod tę Chorągiew stawili się mocą tego ziazdu naszego postanawiamy. Indemnit aby dobr tak Krola J.M.P. naszego Miłościwego jako y J.M.M.P.P. Duchownych prospiciendo to specialiter praecavemus iż żadnego ciężaru noone in hoc passu niekładziemy exceptis his które servitiam hoc expeditionis publicis rowno z nami tenentur. A że swawolne kupy u gromady jeszcze podczas bytności J.K.M.P. naszego Miłościwego znajdowały się tedy my praecavendo indemnitati integri fati ac securitati nostras to między sobą postanawiamy. Iż gdyby się kędy ziawiła albo gromadziła jaka swawolna kupa - przez List ten J.K.M.P. naszego Miłościwego przywiedzionych albo względem Ruszenia Pospolitego tedy za obwieszczeniem wielu J.M.P. Zakroczymskiego submitujemy się jako nayprędzey tam kędy Uniwersałem Jego Mość naznaczy stawić y przy J.M.P. tę swawolną kupę znosić powinni będziemy. Actum Datum w Zakroczymiu Dnia 13 Mca Kwietnia 1652 r. Szczesny Brochowski Pisarz Ziemie Zakroczymskiej Marszałek na tenczas Seymiku Ziemie Zakroczymskiey. Mikołaj Dunin Goławinski Podstarości Zakroczymski, deputat do spisania Laudi. Jakób Ołtakowski do spisania laudi deputat.

573

Archivum akt dawnych Płockie / Płockie Grodzkie Relacye Manifestacye i Protestacye w tekach.

№ 12 fol. (Nieumnumerowane)

Actum in Castro Plocensi Sabbatho post Dominicam Exaudi proxima Anno Domini 1651.

Ingrossatio Laudi Racionzensis

Ad officium Actaque praesentia Castrensia Capitis Plocensia personaliter veniens Generosus Nicolaus Rosciszewski filius Generai Stephani Rosciszewski nomine eiusdem Parentis sui protunc Marschalis Conventus Particularis Raciązyensis obtulit et exhibuit eidem officio Laudum in praesentem in Conventu particulari Raciązyen. proxime sancitu. petens hoc idem Laudum ad Acticandum suscipi cuius licite affectationi officium praesens annuendo hoc Laudum ad ingrossandum suscepit in tenore tali:

My Rady Dignitarze y wszyscy obywatele Woiewództwa Płockiego Uniwersałem J. K. M. Pana Naszego Miłościwego trzecich vici pro die 9 May zgromadzenie patrząc na to, iż te Uniwersały niedowszystkich Powiatów wiadomości przyszły, że ledwo dziesiąta część Braci o tym się dosłyszała, których protunc samismy iescze w zgromadzeniu mniey widzieli aby to co wszystkich concernit y honory wszystkich za sobą pociąga do wiadomości wszystkich rzetelney

doszło

Doszło seymiku tego ad deci-
mam nonam unanimi Consen-
su omnium mensis eiusdem pro-
longowaliśmy, na którym lubo
to Universałach J. K. M. tak mens by-
ła zebyśmy się pod Constantynow
pro die 5 Mensis Juny, sciągali ostat-
nich tam zaś gdzie obóz J. K. M. na
owczas będzie sciągać się maiąc
iednak wzgląd na to że Ziemia Do-
brzyńska prima będąc in Ordine iść
powinna lubo to ochota nasza do usłu-
gi Rzeczypospolitey czym prędzey nasz
auriat aby iednak przeszcie od ziemie
Dobrzyńskiey, jakie infestacye niebyły,
która ieszcze non constat kiedy się
ruszy, dla uczisku ludzi ubogich uchyla-
iąc prohac vice Prava Pospolitego wyjście
z domów swoich pro 5to Juny a scią-
gnione to które miało być z woie-
wodztwie swoim Pod Ludem sobie pro
die Duodecima Juny do Popisu nazna-
czamy na który czas wszyscy zgro-
madziwszy się tak jako iest dyspozycya
przez J. M. P. Woiewodę każdy przed swym
Senatorem albo Ductorem pisać się podvi-

(nien)

powinien y z tamtego mieysca bono ordine Kastellani y Ductores iako się namowią rnszyc się powinni wprzod porządnie według prawa popisawszy y dobry między sobą porządek uczyniwszy a iż multum interest Woiewodztwie securitatem domów swoich pod oddział swoy prowidować tedy na to y prosili J. M. P. Jana Narzymskiego Pisarza Płockiego Ziemskiego etate quidem pessum ale w Miłości Braci pełnego aby tu został y securitati Woiewodztwa prowidował na czo pozwolili zaciągnąć mu koni 60 po kozacku z ołdem kwarcianem ktorzy na Zawkrzu 30 koni zawsze maią invigilare y 15 przy Grodzie Płockim druga 15 z Raciąża a kiedyby się od swawolników iaki niewczas pokazał tam wszystkich zgromadzić powinien y tego postrzegać iakoby y dobrom slacheckim Duchownym y Królewskim swoboda wszelaka była a tę quotę ludzie za swoię ~~za swoich~~ pieniądze zaciągnąc Powinien któremu potym ex Erario publico oddać będziem powinni czem tych ludzi nie naznieszczenie ubogich ludzi, uchwalili ale

na obronę

na obronę zostawujemy. — Tedy to prae
cavemus żeby żadnego niewczasu tak
Dobrom Szlacheckim iako y Duchownym
iako y Królewskim nieczynili, ale ieśli
za Łotrzykami przyda się im iść. Tedy ta
kowem Dobra Królewskie y Duchowne chle
ba udzielić powinni co było bez wszystkie
go zbytku. — A gdyby jakie praeiudi
cium taki uczynił ma takiemu pra
wu podlegać jakie jest de expeditione
bellica opisane a iż temu czopowe
należało aby Deputatów do sądzenia
ex Nobilitate przy Kasztelanach
Urzędnikach Ziemskich obrać
tedy patrzaiąc na to że Sąd . . .
Podsędków dla starości ich mieć
nie możemy tedy podwoch Po
wiatów naznaczamy którzy
przy swych powiatach iść
maią z Płockiego J.M. Pana
Ubysz y J.M. Pan Oborski Miecz
nik y Warszawski z Bielskie
go J.M. Pan Samuel Dębow
ski Milewski z Sierpskie
go J.M. Pan Krystyan Rości
szewski y J.M. Pan Maciey
Leszczyński z Raciązkiego
J.M. Pan Mikołaj Mostowski
y J.M. P. Michał Głoskowski
z Płońskiego J.M.P. Strzeszewski

Jan

Archiw Gł. War. 4/5 1651

581

Najaśniejszy Mciwy Królu Panie
i Dobrodzieju Mój Miłościwy.

Niedawnych czasów podałem ja W.K. Mci Panu M. Miłościwemu pro tenuitate ale i profide mea medium belli gerendi z tym nieprzyjacielem, teraz pro eodem modulo poddaje pod wysokiego W.K. Mci rozsądku trutinam pacis remedium do czego był mi powodem posłaniec do Bogdana Mohiły rodzonego małżonki mojej wyprawiony, który w tych dniach był u mnie z oświadczeniem pokrewnego afektu, ten albowiem opowiedziawszy mi że poseł Chmielnickiego u porty resydujący udał to, że ta W.K. Mci expedycya y to nasze pospolite ruszenie na cesarskie państwa ma być obrócone, zkąd cesarz i paszy sylistryjskiemu i Hospodarom obom i Rakocemu do nas się kazał gotować na wojnę; powiedział jednak i to że byłeś W.K. Mość kogokolwiek od boku swego pańskiego do porty wyprawił, któryby mógł discutere te fałszywe nieprzyjacielskich posłów naracje, iż nie omylnie w pokoju od tamtej zostawać będziemy strony. Zaczym z miejsca mego smiem W.K. Mość Pana mego Miłościwego prosić i suplikować, aby patriae afflictae darować to, a co prędzej choć gońca swego do Konstantynopola wyprawić raczył, ne tot bellis et hostibus implicita funditas pereat, małą rzeczą możesz W.K. Mość wielkie nad ojczyzną wiszące periculum divertere, rozumiał bym i to abyś W.K. Mość

temu kogo będzie wola W. K. Mści wyprawić spe-
ciale mandatum dał do pomienionego Bog-
dana Mohiły, aby i on pro posse suo starał się
aby pokój zostawał nienaruszony, gdyż ten
człowiek i u cesarza siła może, ale u starszyzny
tameczney więcey, jako ten, który żadnego
urzędu nieprzyjmując procul est ab omnium in-
vidia wiem, że chętnie usłuży W. K. Mci jako
ten który zdawna tutecznym zostawszy in-
digena, wiele w państwach W. K. Mci ma
związków pokrewności, życzyłbym i tego, aby
jeszcze przytym posłańcu, który teraz już jest
u Xiążęcia J. M. Pana Wojewody Ruskiego
raczyłeś W. K. Mość tego gońca wyprawić
Co wszystko wysokiemu i specialnie od Pana
Boga danemu W. K. Mci rozsądkowi uni-
żenie poddawam sam siebie i nanisze posługi
moje w Miłościwą W. K. Mości łaskę oddając
zostaję.

Waszej K. Mości Pana i Dobrodzieja
Mego Miłościwego

wierna rada y najniższy
poddany sługa Władysław Mar-
grabia na Mirowie Wie:
Sendoll

w Pinczowie 4 Mai
1657.

575 3

Jan y J. M. P. Mniszewski Woyciech
y z Srzeńskiego J. M. P. Mikołay Na-
rzymski deputatem y subdelegatem
od J. M. P. Narzymskiego Pisarza
Płockiego iako serio confectum y
J. M. Pan Noskowski ze Srzeńska
z Mławskiego J. M. Pan Woiciech
Bromirski y J. M. Pan Górski Sta-
nisław z Niedzborskiego J. M.
Pan Grąc: Molski y J. M. Pan Oli-
noiecki Mikołay którzy przy swych
Kasztellanach y Duktorach powin-
nosci swoiey przestrzegać będą
A iż to teraznieyszemu czasowi
należało aby Powiaty przez J. M.
P. Woiewodę podzielone były
tedy Jegomość Pan Wojewoda Powiat
Płocki y Bielski zaznaczył J. M. P.
Płockiemu prowadzić a J. M. Panu
Sierpskiemu Powiat Sierpski, Sreń-
ski y Mławski naznaczył aże
J. M. Pan Racieski exceptus residencyą
Królowey Jegomosci tedy J. M. P. Pod-
komorzemu Płockiemu Powiat Ra-
cieski y Płoński iest naznaczony
gdzie na mieyscu naznaczonym
popisy uczynić cisz Kasztellanie

i Ductores

i Ductores powinni co ordine ia-
ko prawo napisało y ruszyć się.
Każdy obywatel podwego Powiatu
Kasztelanem y Ductorem gdzie ma
swoie domicilium okrom Urzędnikow
którzy przy głównym Kasztelanie
iść z miejsca powinni. A że J. M. P.
Pisarz Płocki Ziemski tego się podej-
muie, że Securitatem Woiewodztwa
tego przestrzegać powinien w czym
fidem iego obligamus, tedy z czela-
dzi iego aby aptior był do tey functiey
zostawuiemy Urodzonych Stefana
Draminskiego, Kazimierza Sta-
wiskiego, Jedrzeia Dobrskiego
Krystophora Zakrzewskiego Walen-
tego Rykaczewskiego którzy iusz
rowno z nimi intenti będąc obronie
Woiewodztwa do Pospolitego Ruszc-
nia należeć niemaią co wszystko
spisawszy aby to do Wiadomości
każdemu przyszło do act acticować zle-
ciliśmy ut moris est. – Działo
się na Seymiku Racięskim die
19 May Anno Domini 1651. Ste-
phan z Chrapowi Rosciszewski
Marszałek na ten czas ziazdu
pod Raciąż zgromadzonego. ——

1651 [?]

583

2 listu podkanclerego koronnego do Podkanclerego litewskiego pisanego stronny legacji do Rakuszan. notatu digna.

Przyjmowano uznie w pokoiu[stwach] Księcia Jmci wodle węgierskiej politycki: dowci cywilitet, wychodzity chorągwie po kilku i co miasta do miasta prowadzity. Prowadu, iż conveatuie skapiej - trochę prawda[bo]dobieństwo a skupić nie dostawanie; ale to piechota culpa principis; i rozsiem zaraz w City zajechał szykat Konicznow, który prowadził, providebat jako to gwarnens tej rzeczy w tej okazyi Lucullum. Pod Szywarem za port mili cywilter wyjechała karoca Księcia węgierska, za nią Barcaj Szymon dwanaście, którzy mieli ustatu Księcia Jmci insidencium i prowadzić do stancyi. Wyjechało i kawalkaty dworu Księcego ktore vel ultra 60 koni za Konicznym Księciem albo ich poznano potem w stajniach dosć stojąco, oprócz tej jazdy, której było 100 koni, która mieli prowadzić z Cuiedlec. W godzin dwie albo cwi wiecej po zniadaniu marszałek nadwornych Bethleem Szymon (był to kilka razy potem u nas) wiązkowe mieli przez przyjaciół mieli, ofiarując się we wszystkim, prosiewał to do pp. mieli mieli, chcąc wyrozumieli jako nam affekci i ze podkupi ver instalat instrati zaraz o audiencyą, która mieli nazna. ucno nazajutro we wtorek zapustny. O 10ty[m] ze potrzebnem przyjechał z karocą jmci Kontrowicza, taliżii jednak maniery, Szymon Korzyc senator. Przyszła prytem i guardyi mieli jednak incremium. przed mieli, którzy z obu chrzęstami ok: 100 koło karocy kolebardami. W zamku było około 400 mundirtorów. U drzwi przyjmował mieli zaraz Marszałek, przed którym ich prowadził do pokoiu. Księcia sam siedział po Cwiej rzu u stołu, którzy był nakryty aksamitem, kutaną i srebla na nim, kolwaliem nad stołem. Senatorowie stali przed nim. Skoro drzwi otworzono, wstał zaraz z krzesła i poszedł przeciwko mieli dalej niż w pół pokoju; tam przywitawszy się i pozdrowiwszy ku stołowi gdzie po prawej ręce drugie takiesi krzesło dla mieli było. Jmci obydwaj nie stali: i odprawowaniem pomieszowanie inicierem Jmci. Potej, po którem zaraz witali przyjaciele mieli Księcia a potem ukłoniwszy się jako mieli przyjaciele, tak i siedmiogrodzy senatorowie usiedli. Zostawiony tylko dwaj a trzeci Bethlehem, którzy jest professorem nimiotes ale na exercit officium, ale tylko od ukłonienia dzielach a u niego intimati consiliarij i willi confident. Teraz za mowę pocisi, serwacie dictionem dopiero siedzący odprawowaliśmy ostatek. Widzieniu Księcia przyjmował, w tem mieli jednak zaraz pokłon, iż gdyby było Rota wzgrzeczna wojnie tureckiej, wojny by było koszackiej nie miała. Traktowawszy z obu stron - gdzie i sam Książe po tureckie, tako iż zaraz oczyścił mieli dobre - gdy drugi stanowi potej przyszedł marszałek, wyprowadził Księcia, który pantofle - był przy mej zerkanie bardzo grzeczny ostępie -

munita regnicum i jako non expedit jemu, iżby z nami wojował, o czem nominatim jako niemogłat wiedzieć tak i nie wiedział, tak chciały dobrze chciał, statutu Franciszkańskiego (bo jako jest principatus electionis) tak też i dyjunkcyi communicandi nadał od wszystkim wszystkim chci w drobnościach wiedzieć) powinien by mu tego nie powiedzieć, a lubo by też i to powiedzieć, iż cesarz bardzo otrzymany do niepogrzebanych albo mało zgubionych, ma też niektórych i suspectos w domu, a trudnoby się miał wszystkich - i wiele innych validissimas rationes dał by do wiedzenia, co nie potrzeba nam. Tam bowiem, iż nie ma ktośkolwiek do nas: to Cesy poselstwo z wszystkim ex factum z Cesarzem jak nie gotowi nam się, a jako niezła w nem podobno, by Cesarz jak miał nam pozwolić jemu pewnie wojsko przeciwko Tureczynie, tak kiedyby inwitis chciał uczynić, oraz by i cesarz i oni za się dobrze, nie wypowiadając innych inexcusabiles praeter difficultatis. Pewnie jest ostrzega bardzo jest. wielkiego on tak gorzej, gdyż jest otwarty krajów mieć 30 000 gotowego wojska do nas, jednak nie mieć którędy, a gdy z Hiszpanem bardzo dobrze jemu generałem swego traktuje Niemcem Janem o pomocy jemu bardzo niewielkiej, mówił. to też niektóre obiecanie do pewnego.

Pozwoliłem dwie rzeczy, ale też to uczyni bonum ubique in loco. W piątek rano drugo miałem audiencyą za którejś responsi. Nie tamtej jest było z południa, kiedy przyjaciel po mnie tak mi Turbem Pułki wspaniałe senatora i kapitana Bielskiego, co u nich jest wszystkie officium. Przyszedł tego, że urgente conclusione tejsam, za którą ja traktuje do Cesarza zawrzeć się ordinis z Niemcem. Bo też sam tak mi, jako mi Niemcy powiadał przy stole, czyn ab odpowiedzi. Kilka niedziel przy a dzień, dnia, czynią. Gdyż co załatwiony w Polsce odjęcy do stołu codzień Senatu, tylko ci jest nasz pewne z Niemcy ordinaty, nie te co pieczęć. Odchodzę tego Niemcy Cesarz, za zdrowie Pana Pół, z dziat bito i gwałtu z dawnego z alboż Panu Niemcu za zdrowie Królowej Ja. Po polsku dobrze mówił, gdyż jest Batorowiczem. polska ja urodzita, Kathrzewska. W uroczeniu się jej zaniedbiał bili, potem zapomnie i odjazd. W Polsce nie Senatu czyni przy Pan Pitthopellu i zaraz jej powiedział do uczuć Senaty Pitrowe podkarbiego Niemcem, ale czem o tem nie wiedział i jej w tej mówiło bito, odjechałem. Upominki bity: czem, Koni Tapiecki, Kóródem Kapłon Strzyżony (antepedium jest z niego widziałem ornatowe, ale mi się nie i ornat) a drugim przyjaciołom mowa po 10 Talerów czerwonych Hamatów, odprowadzał

mię komisarz aż do Cisy lubo już głodniejszym i
uczciwszym krajem, jakoż wszystkie prawie montana et
sterilis regio oprócz tego kraju, który ~~[illegible]~~ zowie się partes
Regni Ungariae, w której hajduckie t. j. sabackie miasta
siedzą. I te ale i wszystek prawie traktus dispositissima materya
do takowychże, jako się u nas toczą, rzeczy, modo adsit flabellum
to jest jakikolwiek buntownik, stowarzy Wołoszą ale i wszystka
plebs rustica siła ich jednegoż z naszemi chłopy języka, ejusdem
habitus, siła tejże religii, lichej wszyscy condicyi, bardzo sobie
chcą, że się im to już przez 3 lata nieurodziło: bo tam drożej
niż u nas, na króla (tak oni książę żowę) winę waląc, że
im za niego p. Róg niebłogosławi. – Dostateczniej, da p. Róg,
za ujrzeniem. Teraz moje etc. etc.

Franciszek Dubrawski
podkomorzy przemyski.

Reis Ossol 225 k. 351.

Bez daty. Wrzesień umieszczone po 20 maja 1651
przepełnione Krausa –

Kopia listu do Jpp. Posłów do Cara Moskiewskiego posłanych dnia 27 Maja z Ołtkiey Mustrowskiey

Przy tylko Otaredy mieliśmy na tych miejscach nieustanne traktowanie było, to jest opisowanie naszey braterskey miłości Jkmci do Cara Jkmci przestrogi pewne z Scriptorium samych Dumnych Bojarowni potrzebnie mi, aby z nami de modo ~~Sendzey~~ exercitatis armorum mocili. Dalismy plac abyśmy z sobą podali; jako podalismy pewne środki: oni wszystkie opisany ze od Cara Jkmci Braterskey miłości ku Jkmci podali to mieli we wiadomości Car ijemy Pogaństwo swoie siedzibo ze ich gniazdach zmocnią, jdzie potrzebuje, aby Jkmci Krakowi gromtownie albo ni albo mocy clementiores usp[e]kuli: Bóg z Pogany rozeszł, a pirzitky nie propatrzy do tego a postarzemu Rebellia w swoich miejscach wzbudzał, Mistrzowie Car Jkmci abies bydz acute omnia ijerzec, aby wdzięczny nie in protecto religionis nopchnęli: bo gdy my tych nieby tu z nich odpowiedzieli: ~~ze~~ my affectu tak dobrego Cara Jkmci odmienili: a mieliśmy dzięczny, a ze z tym nie mamy powrócenia traktowaniu, dziwaczmy Jkmci tą odpis Cara Jkmci: że religion jakiemy powrócił ijemu aniesc o zgromadzenie na pogan, o tym dzieie, abysmy akuteczny odmieli: ~~ze~~ odpowiedzieć, jako wczystkie Otaredy, tak i tu do Cara Jkmci pro informatione wisło. —

Car Jkmci 23 Maja objechał do Alexandrowa Drogi mil 12 od Otkiey za 10 tu powrócił ~~tu~~ ~~powrócił~~ ~~tu~~ ~~powrócił~~ ~~tu~~ ~~powrócił~~

29 maja 1657.

589

Z listu ks. Pawora d. 29 Maja z Babic 1657 r.

Za uwiadomieniem o Pułtuskim Oboźnym, który z Bornem i Mo-
rzyckim mieszany się szedł do Antoina Pułtuskiego Wojewodzicza,
w dobrowolna za cało stanięcia. Ja z temi się stanowiemy wiele
ludzi w Babicach ze wszystkiemi Chorągwiami, cam szedł ten prze-
ciwnie, gdzie na różnych miejscach miano wnuczko Pawłowiczach,
w Marcinowiczach napadły na to kilka ludzi, które cam z tam rabi-
ją expilo, potrzylismy ich nie mało. Zgromiwszy ich nie mało pod
miasteczkiem Lubanem co mil trzy, od Czarnobyla na przeprawie wy-
stoj, do którego nas upodzili i mocno za sobą trzymali, kilkanaście się
z nimi aż do zachodu słońca, i nie mało ich na placu, którzy chcieli
przez a tę stronę zostali w przeprawy polegli, bo tedy za pomocą Bo-
skiego, gdzie Pogrzeb jeden, który się za Zbiroska schwycił, dasami obo-
rzył i ostrzył tego Pułkownika, że nadzieje wszelkie podobne do tej stracił przy
przeprawy, abdi ochotnik w bok się był ozwał i siadnął atoli za samy
przeprawy obilismy, i dały za Bragonicą spierzyczyły się chciałsmy,
przez most za nimi, ale go ogień bronił i chyżo mebrali. - Nadarzał
przeciwnie przeprawa, kto tego się mógł przeprawić uciekał w pogoni
obwarowaniem się, aby nam od Starowiny, nieki rozsiekany lasami w tył
przeszli na Starowiny nie ubiegli. Na tej rzece tych Dragan jeden
rabity, drugi potrzelony. Pachołków kilkoro rabito, a temby chcemy
potrzymy, bo my ich nie mało. I ich Confessat to pałat, że ich dwa-
dzieścia z lubawa na nas idących mamy. Panie Boże moj wszechmocny
od ks. Podlaskiego Starosty Tarnowskiego się wstrzymawszy na wyżdżie
obwarowania się. - Nowy Offel 29. Maja 1657.

Z listu tego ks. Pawora dnia 30 Maja 1657.

Po powrocie pierwszego posłańca wyprawiliśmy zaraz drugiego za Pułtu-
skiem, który był pod Wiznowem. Powrócił się nam za nami aż pod
Michałtyce, mil 3 który za Bornem był Wojewodzicz; ale stanęliśmy spiesznie
na zwiedzenie uradowanie od Chmielu, a Pan Bóg pozwolił ku Wiznowi
obwarowaniu wielu nie, chociaż Bornem do szczętu expalili. Kontakt tu na
Bornem i Wrzymiu, za Wilkowiczach Stanami Bornowi, którzy
na to Boże wyprawiły po 12 Setych od każdego Pułku, za chłopi z kilku
schody Boże. Powrócił mi z drugi posłaniec nam nieki Towarzysz, posłany
przez Pułkownika Pułtuskiego Wojewodzicza, który był stanął w Pułtu-
sku nad Wisłą za Babic, gdzie chłopieccy Pułków w miasteczku
Mokotopie na nocleg Pospolici, sowdy zmyślili postępce o Wojsku nasze-
mu, że postępce powiedział, iż około 10 tysięcy ludzi pospolitego
Sam nie mógł, Pułkownik tego do mnie z listem wyprawiwszy, Towa-
rzysza mi z chorągiewkę, na tym się ja z nami dobrze sam się nasza
pomknąć, bo mnam drugi Posłaniec wyprawiam, żeby go wszędzie ił.
Dziś Pan bóg mi nie wydał tutejszych postępców, Panowie

ten który to przyniósł, że ten Anton z Arkuszą się tu nad Słowiczną okopał i spodziewa się prędko do siebie Pudwimirskiego, który po Włościach Ochotników zbiera. Wzięli nasi ordynans taki od Xięcia, aby pułk Chojnicki z Babickim pułkiem się złączywszy nieprzyjaciela na rzecznie sobie miejsce wywabiwszy znosili, co sprawią tęskliwie wyglądamy co godzina wiadomości, zdarz Boże szczęśliwie.

Rzeź Offic. 225 k. 365

31 maja 1651

531

Z listu p. Miaskowskiego Stolnickiego Halickiego z Obozu pod Sokalem d. 31 Maja 1651

My huczniejsze pod Sokalem zostajemy częścią dla tego, że Wojska Kamienieckiego nie możemy i nie mamy czym odżywić, częścią że Chmielnicki radby nas wyciągnął tu od fortelu, na lasy, lody, błota, przeprawy i chciałby nas po Zborowsku traktować. To pewna, że Stan już się przez Dniepr przeprawował, Hospodar Wołoski dał znać Królowi Mci, i na niego to czeka Chmielnicki; bo do tych czas Bóg nie wielką miał, i stanął sobie za trudnemi bardzo przeprawami, chcąc, abyśmy go po Korsuńsku albo po Pławiecku szukali, a mylibyśmy też radzi tu go wywabili. P. Miaskowski powrócił z podjazdu, był aż pod Połonnym w tyle nieprzyjaciela, i tam Taborek Koracki idący do Chmielnickiego rozgromił; trzysta ich było, zginęło sto, dwóch przywiódł ale ci nic o zamysłach Chmielnickiego nie wiedzą, bo dopiero szli do niego, buntując czerni, żeby się do Taborów zgromadzili. Tak twierdzi p. Miaskowski że gdyby tam dwa albo trzy tysiące ludzi poszło w tył nieprzyjacielowi, srogą by szkodę naczynili, i owszem by się potęga Chmielnickiego. Mówią dziś o tym, jakoby tam p. Wdę Bracławskiego posłać, który non detrectat iść byle jestem zdrowa. Teraz się o pieniądze starają dla Wojska Kamienieckiego, które nie może dłużej subsistere, tak je dobrze p. Hetman Polny przystroił, a przecie na kilka ~~[illegible]~~ i na dwór wina, że my winni, że oni i pod Winnicą i pod Kamieńcem ~~Kamieńcem~~ wozy stracili.

Rpis Dissol. 225 k. 353.

Listy zebrane przez Schultzowych Kwiatkach
w Maju 1851

573
1.

Copia listu Pawła Jancelki i Kultky (Krotow Chmielnickich) pisanych do Xięgdza Nowowiejskiego i Hawrylowskiego do Chmielnickiego.

Mości Panie Xięgdzie Pawle a Dobrodźiu nasz wielki!

Za Ojcowskiemu listem a uprzejmem WMci Dobrodźija naszego przyjąchawszy do xięgdza Nowowiejskiego wAlbinowy pisanie WMciów a którego xięgdza wielce się wiesz i nasz wielka dobrowolność jako potrzeba WMciów pokazał nad inszych pana naszi bliższych panów WMciów. A iż widzi mocno ze WMciów Nowowiejscy iż, ale szczerem prawdziwi i obchodni idzie i w tym urzędzie i roskazanie WMci Dobrodźija naszego wszystkiemu to czynić widzi, iż nietylko sam xięgdza obchodzi nam być, ale i całe Xięgdzanowie Jan. Jeralowicz panów jest Ksiądz Ignacy, Kijów i WMciów zostaje.

A iż zatem xięgdza Jan. dwór w tem, abyśmy oby pewny wiary naszego kozaka do WMci Dobr. naszego posłali i z postaniem i xięgdzem z niedzy nich lata ostatnich wiszczowny ale rycerskiego nas Stasz i ostatnich wiosny, którzyśmy wszystkiemu, sami pospieszamy w drogę, jako najlepiej staraja się, abyśmy posłuszeństwo nasze w czem potrzebny panom sprawić szczere i rycerskie i z wszystkim pomocki: a pokój WMci Dobr. i wszystkim o szczęśliwem ostatni oznajmili. Jeszcze zatem upraszamy nasze jako najpilniej pozostamy Taiu WMci Dobr. naszem. W Zaśliwcach 4 maja panów naszego Kalendum. Jawrył Jancelko i Kultka

Pasowni WMci

Rkp. Ossol 225 k. 370.

Xięgdz Jancelki do Zygmuntowicza Chmielnickiego.

Mości wielce Miłościwie Zygmuntowicz Mospie i Obrazie!

Bieder ja jako potrzeby do Jch Mci Pana Dobr. naszego a Twoja WM w pilnych potrzebach do Jch Mciów wojewodzkiego tabletu: do xięgdza Jana wielce rozbudzonej szczerości skłonne WM: ukłoniwszy tedy bolej ostrzeg od WM. zelcitem wiele ci tej czynić: i dobrego zdrowia tak Twoja jako i WM: i tak ochotny Xięgdza Jan tak, iż ani inszych potrzeb przyjaźnemu sam wszystkim powrotu Jasnej pomocki, które ci wielce z tego uciszenia i przyjaźni WMci swoją dobrowolność wyglądając jako najczulej samym Xięgdzem nowy, aby to wszystko szczęśliwy swój koniec wzięło i nasz tak sam potrzebami z tobą swój do gospodarz obstatu, którem sobie życzym abyśmy jako najprzedni tak Zaporskiemu jako i WM przeciwnej oglądali w obchodzie zdrowia, którego ci odzajemny tamże. Data: i pieczęć ut supra

P.S. Ksiądz Wojciech Tego żeby po WM, aby co na potrzeba WMci pisać raczej, zaraz pomyślał gotowi i o nowicii odzie to klaci. Skłonnie gdy o upominek jako WMci proszi Kalisza. –

Rkp. Ossol 225 k. 370 K

Ksiądz Wojewoda Chełmiński

mmpp i Brata

Ad wszystkie pisania klerykalnych u przeszłych okazyi od WMci mnie dotąd z wielkim pragnieniem [illegible] [illegible] [illegible]

w maju 1654 Listy zebrane przy schyłku Kozaków 3

Kopia listu greckiego do Metropolity Koryneckiego od Hospodara

Jwan z Bożej łaski hospodar Mołdawski: Metropolicie Koryneckiemu Joasafowi. Wiemy dobrego przyjaciela swego Dziwiję się temu że świadectwo swoje tak dawno kogo nie piszesz do mnie o żadnej rzeczy ani nic oznajmujesz o swoim stanie Mchmanie. Teraz tedy Mianuiam ci S.T. jako wielkiemu przyjacielowi i oznajmuję ci że Jafraki przyjechał do mnie, który opowiadał przyjaźń S. twoją zeszłą wspomniał Ty wiesz nie tak mnogo Judasz i do Kozaka posłał abyś mu oznajmił przyjaźń Mchmana i co ma dalej z nim gdyż ja wiedząc S. twoją tak prosto, abyś portfel mój trzymał i w aplikacje nie ustawał wiec i tego koniecznie proszę mego wzięcia i dostania którego pomnożył a co ma tam dziać się nie wiem i odpowiedz swoim, którzy ci oznajmią w dalszym czasie zostaję przyjacielem.

Kopia listu od Jana Jerozyma do Chmiela z 4 maja portu stowrosa kalendara.

Pozdrowienie ci Boże i oznajmuję, jakom miniał wiadomość od was z hospodar wielki niemołdawskiej, opisuje nas Jwan Wasili wojewoda twój dobry przyjaciel i drogi i mierny, którzem oświadczeniem wszystko oświadczył mu tak: Ty przyjął portfel twój i zadbia i teraz prosta portfel twój do nas, którzy prosi abyś WM przeczytał tak jako Bóg S. woli i na twoich rozumiał i zdawał. Turkowi jeżeli nie mamy to kozaczkowie wszystki do Bohdana aby ma twoje bardzo pomieszał i Boga prosi aby ci pokój do ust dawała, bo wojsk nie mają bliżej rozmawiać. Dobrodziejstwa przyjęła. Słuchaj ci rzecz.

Przy tym Artykuł tureckich listów w Adrianopolu portu wręczyła tamy od Cegoli wielkiego ajutanta interesjonalnej do Chmielnickiego aby portu hospodarskiego odmianie przyjął. Jtem w tejże materyi do Wyczołkowskiego

Konfesata Koroli

Primus Koroli Michał Wiśniowski powiedział:

1. Pomoku wojska Chmielnicom portu wojsk Tatarów mało wielkie i mały brog. Wraz Murze stany nad tymi Tatarami.
2. Putkiu 3 Koreckich: Kijowski, Czernichowski i Połtowski, nad tymi starszy Antoni putkownik Kijowski. Bielu putkownikowi stołyżniej.
3. O Hanie wątpliwości jest mu tak wielki, bo Tatarzinkowie spodziewa się za siebie.
4. O wojsku Chmielnickiego powiada, że pod Zamościem wyszedł ku Jerozymu a za Kiek jak pod Lokalem, wiedzą koreny.
5. Do Nakazu portat Chmiel portu swych przy którym powiedz i Murze jeden wstępie za Kniaziem pokleicem.
6. Portkiu tureckich nie ma tam nie bilet Chmiel; o synie jego powiada, że w Rusinowie zostaje.

Drugi Koroli Jaskow syn z Archipowa z pod Ostrozka wyprawiony do wojsk z portami b.j. z pawetem i Kolbą i Tatarzyncem

4

Murzą przez Wotorka ziemię i powrócony z listami do Chmiela.
1 Hanu powiedział że ma przyjść przez co w Wołoszech trwoga
2 Żywotowa posłał do Turek posła swego z czem nie wie posłali
Kozaki od Chmiela powiadając że po dorosło, idą i posiłki a mogą
uciekać kto znajet. Ci o wojsku powiadają Chmielnickiego, że
wojsko jego pod Tarnopolem a Lachy pod Sokalem.
Do wojska przysłał Chmiel uniwersał aby zbierał wszystko
po ~~do~~ Dniestrze i Kamieniec dokuczał i żywności zabraniał
wozić.
Trzeci Kozak: Dima Iwanowicz z Jampola Grączyn
arendarzem był w Jampolu od p. Rożańskiego, który posłany
jest do Chmielnickiego aby się rachował o raty Arendy.
Strony Hana powiedział, że wątpią, aby miał przyjść.

Rzeź. Ossol 225 k. 372.

537

Archiwum akt dawnych Płockie Grodzkie Relacye Zakroczymskie
No 3 fol 226.

w Pomiechowie
Dnia 2 Czerwca 1654.

(Sieroc Zgromadzenia)

Oblata Laudi Conven: F: Z: in Pomiechowo.

Officium praesens.....

My Dignitarze y Urzędnicy także wszystko Rycerstwo Ziemie Zakroczymskiey Ziachawszy się na dzień y miejsce Uchwałą seymiku Ziemie Naszey Partikularnego blisko przeszłego naznaczone na ktorem czasie popis przed Pomiechowem in punctu powiecku wyiazdu naszego na pospolite Ruszenie odprawować mieliśmy. Tam J. M. P. Kasztelana Naszego (ktory przez wpisanie w koło nasze przyniesione złym zdrowiem wymowił się) nie zastawszy więc że J. M. P. Starosta Nasz Zakroczymski, ktorego jako starszego natenczas Urzędnika, na mieysce J. M. P. Kasztelana do prowadzenia Powiatu upraszaliśmy eandem legalitatem zdrowia swego niesposobnego cum publicis protestationibus toties quoties declarował y zanosił y wyprawę pocztu Dworskiego przy boku Króla Jego (Mości)

Mosci allegował. – Tedy adhaerendo Juri publico z Ich M.M.P.P. Urzędników Ziemskich authoritate ziazdu naszego Teraźnieyszego na prowadzenie Powiatu na miejsce Jego Mosci Pana Kasztelana naszego uprosiliśmy y obrali Jego M.P. Jana Łopackiego Chorążego Ziemie naszey za Ductora. – Też Jego Mści we wszystkiem iako Kastalanowi tak do rzędu jako y do sadow daiąc potestatem. Ale gwoli nie ziachaniu J. M. P. Kastelana naszego czasu wyiazdu na te publiczną expeditią nie co pomknąć nam przyszło zgadzaiąc wyprawić wczesnieyszy J. M. P. Duktora naszego in vim gratitudinis względem kosztow które być muszą, postąpiliśmy Jego Mosci złp= 1,000 które pieniądze Ich M. P.P. Szafarzom aerarii nostri publici z Czopowego do rąk Jego Mosci w przyszłą Niedzielę oddać y realiter obliczyć zlecilismy. Co potym Ich M. P.P. Szafarzom proparatis in rationibus circa calculationem przyiąć powinniśmy. – Czas do sciągnienia się y do popisu wtorek po Swiętey Tróycy pod załubicami naznaczaiąc. Na co dla większey pewnosci ten Script

rękami

rękami P. P. Urzędników y inszych obywatelów zgromadzonych stwierdzamy. Działo się w Pomniechowie die 2da Junii 1652 Anno Hieronim Gołyński Starosta Zakroczymski, Marcin Samuel Nosilski Sędzia Ziemie Zakroczymskiey, Jan Łopacki Chorąży Ziemie Zakroczymskiej, Jan Rybski Podczaszy Ziemie Zakroczymskiey, Stanisław Gąsiorowski Podsędek Ziemie Zakroczymskiej, Adam Skaszewski Miecznik Ziemie Zakroczymskiey, Mikołaj Dunin Golawinski Podstarości Zakroczymski, Adam Kowalewski, Stanisław Scipierski Podwojewodzy Ziemie Zakroczymskiey, Marcin Górski, Paweł Dunin, Smoszewski Marcin Łuszczewski, Jan Lasocki, Stanisław Skaszewski, Andrzey Kosłowski, Wessel Andrzey, Alexander Zubicki, Wojciech Ostrokowski, Abraham Porebski, Jan Wessel ręką swą, Jan Rosnowski, Mikołaj Rybirski, Jakób Odzakowsky Rękami swemi.—

Z listu Bonawentury Zeyera z Obrem pisanego 4 Jun. 1869.

W nas w obrzędach tylko to jeszcze się zachowało, że [illegible] Dnia, a o świętach uroczystych bywają wieńce. W Zamościu obrzęd ten zaprowadzono dawno, pod panowaniem Austryaków nie widzę. Wszyscy inspektorowie pisarze [illegible] Dragoni i Drugie do partii. Wszystko pachnie na wałach Obrzędy te stoją, i niektóre chorągwie kosztują [illegible] Obrzędów [illegible] Dnia 12000 Dragonów, piechoty, artylerii, [illegible] jest, jeszcze trzymają piechotę i artylerię i dragonów [illegible] Gazeta Lwowska. Dzisiaj P. Konstanty Lubomirski przedstawiony [illegible] regimentu Kirasierów Austryackich i ale trzymają piechotę. P. Zamojski Dragonów z bokami swymi będzie tu. wszystkie [illegible] w tamtą jest. Dzisiaj Austryjackie [illegible] tu. Lubomirskiego i [illegible] w miasto jest. Komitet na Drugą stronę Krakowskiego i Franciszkańskiego. Drugie wielka na 1866, wiosna [illegible] ale ludzi miano wiele piechoty wynosiło nie mało. – Oficerowie w Lwowie [illegible] a 1866 Drugi. piechoty dwie P. Komorowski jest pod 1000 Żołnierzów [illegible] na być 200. Dnia Dominika nie [illegible] pułkowego w Lwowie, [illegible] [illegible] [illegible]

Z listu p. Wincentego Orbitelem Pilleli do Lwowa z obozu pod Sokolem dn. 3 Juni 1667 r.

Pan Malinowski pułkownik artylleryi z Jundrzichem artylleryi p. Wdy Bracławskiego tydzień cały strzelając się z zamku starego, gdzie się Tatarowie byli ukryli, bliskiego strzału w Pukarowicach pod Koremi[ńcem] w prochowej starey Woroszyłowey, która przed pułkiem hetmańskim dla wyjazdu ich Mości Panów Posłów była ich M. P. postrzelona, nazajutrz do chorągwi Dopadły. Tego się bronili i przeciwnego nasyłali do chorągwi, między którymi rycerzem 11 pojmano starszych, rzeczy stowarzyszeń. Oto o zamyślach Chmielnickiego, o przyjściu Hanickim, i o stanie wojska krakowskiego pewne wiadomości, że Hana w godzinie wschodzi, a Chmiel między Samopolem a Zbarazem stanął, wszystko stoi. Strzymać rzeczy mają, aby go i Tatarów nie przelękowano. Tatarowie także w tyle wstrzymują, wstrzymują, bliskie tylko czynią zaczepienie. Pułkom tedy z tych wiadomości p. Malinowskim hiemus damnatis bo mu się na dobry postęp oracowali. Drugi pochód p. Malinowskiego w 500 kurs, czyniony pod Podhorcami academicis o 2000 Kozaków ze strony do ramion Podwołoczyskiego rycerzów, kurs zawarł tych dobrych rycerzów na przepadły, z których się nagłe odwrócił, i tych, którzy się przeprawić byli zagrozili, kilkudziesiąt zabito, kilkuset nasyconych, wszystko było, jedno ze zdobyczą nasyconych, wielu wielkich nam przeszkodzić w drodze p. Malinowskiego, jedzącego do Krakowa, o czym gdy Jundrichowego, od którego o najpewniejszy wiadomości, było go tu stanowiono, że jest bardzo nowy — Lwa drugie podjazdy za granicę w Podolskie to jest p. Pułkowe z jedynym, z drugim Mostoffa Olbi wiemy Tatarzyn Jmci Ks. Krakowskiego. Jmci Pana Bidy Ruskiego z osobnym wypowiemy, gdyż dnia onego, gdzie jego wszedł Dzie w kilkuset strzałach, który cum applausu wojska wszystkiego przyjęty. To tu z tych dobrych chęciach, że Chmiel wypadł pod wojsko nasze Pułkowe Pułkownika w 10 kurs wybranych i 2000 Tatarów dla opatrowania swojego dla aby mógł pominąć fangere głaciem, razem Wdy, i Jmci Kozakowski hetman, aby go w drodze przyjął, tylko iż gdzie w lasach stępowały repadł chcieć nas inoperatos na przeprawie aggredi; jeżeli się tu stąd moremy, albo ta do nas idzie, gdy ich gromić kurs.

Jeśli mamy się stąd nie ruszać, nie wiadomo, bo mają pewne o prospendebat: Dzieje Jmci Wdy Ruskiego dla Braterskiego i kilku tysięcy wojska pod nieprzyjaciela wyprawić, ale

Jp. Kraheuski ocalej jest od tego aliensu, którego wertentuje, dziś wie
Bartki subscribist spuniadzyc, gdy to nie była pokusa, pericula uczyska
Dwóch jeden na Kapitole wrócił, bo stanął Boris cadaver na to pełne tryumfy,
co w pandie pijska, drugie wyjście, które na pierwsze posłanie i awapicen
potrafi zawsze wyjść, a wstanowa nigdy, zawsze nowe stanowie. Alec i ten wiecznie
Niccard-mowa, który tanki Mau i Chevalitat, pokazanie stanowy dispedit.
den late pugnowy, że wojska wyjść, pokaz i ogromne, ale tej pomoda, i w miesiący
Chłopcy nowia pariwa istnieni, które w pokach pokazi stanowi z pięcia tatarskiego
i pugnowi go do wiki, pomiędzy, że z tego wrzac wygrowania, gdzie jest ken i w se
zamięty pięc. Jeśli ken za Dwigrowa miesi. Kiel wiecznie stanowi z wojskiem pomoda
i pomoda w kwadrze wyjść, a pomoc ich wiecznie. Jeśli ken pugnowanie z pomoc Dwigrowa
wiecznie kiel za stanowa na wiecznie, to ken nie wytrwa i jeśli chcem za 3 Chemicznie
stanowi, wyjściowie wiecznie obsypiać, wrzac w Kiel pia wdowy. Kaczem stanowi wrzac: go
w stanie pugnowie, aniesli wiel ma (pomoc tego stanowia) pia stanowia za
pugnowanie circumvenire alle idee w wiecznie, które jest pia wrzac, stanowi pomoc,
gdzi wiecznie Komunika stanowi 12000 a 20000 kwadrów, które wstanowi pięcia
na ogień. Jeśli o pomoc idei, które wrzac na stanowi, tedy ci pugnowie pięcia na 8 albo 4.
miesi wiecznie. To tedy consilium bellicum nie tacken wrzac i imperatorem, ale od wiecznie
wrzac bardzo tego tacken pugnowia consiliarii wrzac od Kiel pomoc wiecznie
stanowych. Jeśli wojska na wrzac z tego stanowi wrzac stanowi wrzac wiecznie,
że wiecznie wojska stanowi pomoc wiecznie stanowi wrzac wiecznie wiecznie
za wiecznie wojska stanowi wrzac wiecznie wiecznie wiecznie

Z listu p. Benedyktowicza de dato 5 Junii 1651.

Wojna nasza, oboy pieszczotka, o miesiący zaczęła się, tych nie ciemy gdzie się obraca. Znosiłyśmy tygodnie niektóre, kiedy tu Tatar przychodził, ale Chmiel pod Obrzem na szczęście potrzymał, i Tatarzy, teraz nikogo zasięgu nie mieszczą. Nie inaczej ci tam zdrajcy obcinają między sobą zaprawdziwe, i w głowie krajcy, bo od Sokala tu nie pełne 30 mil, ani kawałka dobrego nie dostaniesz. Miasteczka wszystkie w ogień i popiół poszły, oboz Kozaczenie dzikie pole jego limitował obie załogi: Lacka dzicz rozgnał ad Lamum pospolicie i wielki Chmiela, o którym za widzi że od Rakoczego i od Moskwy zaciąg czekają. O Kozaki nie masz nic pewnego – jest podobieństwo, że się boją wszystka na głowę rozsiąść, ale incertum dobrze: bo gwarantior, jakoby moskiewscy tatarzów nieli krzywdzili inferuna – o tem pisza z Wołoch. Wda Kijowski jest w obozie; chciał odjechać potem widzieć, i go niecierpliwie gwałtu został. Jeden referendarz się z pospołu rozsypał, że prawi, gdy on był w domu, widziałem co dzieje, gdzie się Chmiel obraca a teraz w obozie nie nie wiemy. To ta pewna, że Chmiela intencja ta jest pewna, wrai wojska Koronnego nie zawrzeć, pokoju nowego od zaiezdnego ludu odstręczyć. Teraz o Chmielu tyrzecha, że go Wołoch nie ma, ale albo do Rakoczego sam biegł, albo do Moskwy dla konferencyi, które u niego Buczacznie idą. O Lubartowie mowią nie słuchają: mówi bój, prawi, aby wojska nasze zelżyli, niemi się o dobra portawa potrzeba i stosio persuadet, aby się Król mocno stoi, nakazuje Chmiela, wojska mamy circiter plus minus 40000 a jemu go co dzień pomnożą. Die 6 Junii pogrzebiono X. Wda Ruski i X. Kasztelana, cierpiący, z nimi X. Chorąży bardzo dobrych pod Kłodnem żołnierzy ok 1000 ludzi. Pospolite ruszenia jeszcze się zbierają: Bełzkie zjechali pod Sokalem, Wołyńskie, Kijowskie 6000, Wołyń w 4 milach; Podlaskie, Lubelskie, Krakowskie i Sandomierskie o mile o dom. Tymczasem za tak wielkie wojska kwarciane słomy mamy, bo drogo. Żołnierzy jeszcze nie którzy, których oficerowie kupowali pana premunitos; ukrali trudno, kara wielka, za kradzy dzieci dostawić się kazano. Dzisia Volontariuszowie pogrzebali 12 kozaków;

Ci na pewno powiadają, że Chmiel między Tarnopolem i Zbarażem. Kozacy jeszcze się do niego teraz ściągają, pomocy od Hetmana, Rakoczego i Moskwy czeka. Wczora podjazd szedł, przy którym pokojowi króla są wyprawieni, daj Boże, szczęśliwie.

Post Scriptum. Podjazd nasz z p. Kalińskim wyprawiony dzisia się powrócił feliciter napadłszy na 2000 Kozaków nie mało ich utrącili.

Rais Ossol 225 K. 386/2

Kopia Listu X. Hetmana Lit. do Krola Jmci z obozu Cecerskiego

9. czerwca 1654.

Mając wiadomość, iż Chanów posłaniec we 4 miłach od Babicz, chcąc Ludzie nasze z taborów pozganiać, aby ktora zadacz inwazyi przed Prospect mieli nie mieszczą, posłałem, Pułkownika Kijowskiego obeszłat się, dobrze ordynans aby wszelkemu w tym rozkazili mieszczą i chorągwie a Tatarzy potkawszy, w cele in occulto wszystka potrzeb mając, Kwatermi pułkowi jdącemu z Chorągwi: niektorym pułkiem chorągwiom stanąwszy, a z pułkiem w Babicach leżącym mieszczą się i resztą spotkawszy Tatarzy, ich wojsko z Babicz wyszło, pewnie strony ludzie secundo a postrzegszy, iż wojsko z Babicz wyszło, pewnie do nich przyjechawszy, (illegr. na pozniejsze agredi) rozkazawszy za pewnie Orda nas bede mogli, co jeżeli się nada, nielekceyuszy prowidi et securo animo się do samego Chanowstwa, gdzie niewiadomo leży prowidimus i corax augeri. Tu a zatem pułk tylko restanet, iż wojsko do Kupy zebrawszy, mieli się do conjunctiey z wojski tutem, abyśmy w ocasyi tutem powinowali nasi obmisli mogli exolucere. Nieprzyjaciel z wszystą stroną zaweszcia czyniąc przedtapiet do Humla i obozat się blisko miasta. Przejutro w nocy wielki wrzask i strzelby słyszano. Istotnie nocowali, ale oblicz. Siedm ich z parkanem do nieprzyjaciela spuszczo się, a zatem tej nasi wyszli do nich z pewnością do Humla. Nieboże z szczęściem w 7000 dobywa Humla Kleinych po kilka set pieszych na co dzień do nich przychodzi. A powiadają Tych, którzy z pod Humla przychodzą, pewna rzecz, iż ok tam pieszych potrzeba Chmiel dobre, mając prochy i ołowiu w potrzeb na pewny czas; ale na jedzenie bida. O życzliwości Chrystyanej powiadał, iż tyle się odbiera pokarmu, chcą ich i z wszystkiego pomagają, jakoż zaraz po Humle wszystko gotowe nastawem w kilka set ludzi dla dania odsieczy i wprowadzenia żywności. Rego za pewnie Bóg dokaże, jeżeli nam tylko pospieszy się nie pomeszkają, które wszystkim pospieszyć się nie mogą wszystkim obiecuję w wszelk stron zamacają, to gdzie się Kolwiek wkaż chcemy, dla nich pewnie jarow, tot numia adversa et infesta nemy. Ze succesu odsieczy nic oznajmiam oczekując tutem. -

Resz Oppel 225 k. 375/2.

9 januar 1651.

611

Z listu Stanisława Lubienskiego z obozu pod Torkalem d. 9 Januar. 1651

Nowin Otrzymałem co niemiara, to W. M. pewno krótko expiacyą, Jeżeli wdzięczne a miarowniejsze ostatki wiersze pod W. M. mowcem opisowanie, kazirodzą się Chmielnickiemu myślowy są na wszelkich rozmyślnych imperatorach i intentatach, a dowodziemy się o postępku i ostrożności. Mamy jest de victoria congressa — ale myśli są Otrzymane i kunsztowniej i dla tego wszystko się do W. M. mowcow, potrzebuje, i pewnie teraz pewnie wszystkie za miarowniejsze godzi pochlebstwo się, Ktoby nam za nim dla Cnotliwe drogą przypaść miała. Potrzeba abychmy, siechcieli, aby nam z tymi wszystkimi panami było zabierać się Tatarzy i na cnotliwe mieli do siebie nie expectare. Dopiero recepitur Nasprzód, żeby ci Panowie nie obligata, a drugie aby pewnie zapłacone nie dali do prowentatów ich, abowy już o tem wiemy, że ich nad 5000 nie masz. To że teraz pewne przyniesiono ci Panowie tego Swoją odmiennością wstrzymują, i Ale tego nie bierzą z Asymmetrycznie, aby in tertio tempore tego innego nas jego Państwo nie nafrowaskowano, co gdzieś tak pod wielką to Lacha Pewna była, pod wiarołomią mielibyśmy. Pan Starosta Kamieniecki odebrał te listy i legaty cały sobotnią z Kamieniczek do Chmielu d. 17 Januar, gdzie P. Chmielecki, ostatnia obrazy, w 60 tyle koni pod Potockim nad 16 od Kamieńca przeszłego, wielką odbrazy na Polskie Kozackich pewnych zajęcach z Wołoch in numero 300 nabrzyć ongromnie, Listy wszystkie zabrał i Mirzatowskiego życzeń eccentarium legationis a verbis Ext. Rent absconsitza contenta tych Listów, ale ich powstają Królewiczowi Pan. Te jednak dopiero nie ich stopnie, że nam się wmyślą z powtórnie wymawiają z Lepsze, dawnie chadzaj, ci nie mogą pozyjść ani Panu Chrystusowi, który nullos aut exigunt Dona nie expiat. Z Kozaka nie Kaią nam się spodziewać, zamieniejące o tej mutacyi, Ktoś nam Turcy molestantur. Pod P. Chorążą Kor. idzie w 4000 do Berestecka, pospolam tamtę pomstę stoją opanować, Ich of P. Zbarazki nie cwtowano do pospolanie. Wszyscy nie mogą się

Paris Ossol 275 k. 358/2

Z listu Jana Krzyckiego z obozu pod Sokalem
12 czerwca 1651.

Teraz WMMP oznajmuję, że Han, któregośmy sobie nie pewnie obiecywali, już się złączył z Chmielnickim pod Ładyszynem w przeszły wtorek nocował mil stąd circiter trzydzieści kilka i że już w tych dniach stanął na miejscu, gdzie nań wojsko Kozackie oczekiwało to jest w Wiśniowcu supponimus, ponieważ podjazd pod Beresteczko postawy revocują i nam się w żywność sposobić każą, jako to dnia wczorajszego proklamowano: stąd colligimus, że tu na zgromadzeniu wszystkiego pospolitego ruszenia czekać nam przyjdzie, które non respondet voto et necessitati publicae, ~~testit~~ testudineo gressu do obozu postępując. Te jednak bliższe powiaty i województwa już na tamtej stronie stanęły. Bełskie, Wołyńskie podolskie Lubelskie i Sendomirskie wczora się zbliżyło; także ziemia chełmska. Wojsko Kwarciane za obmyśliwaniem JKM. już ukontentowane ochotnie mandata Pańskie exequi chce przy podanej z nieprzyjacielem okazyi. To natenczas etc.

Rpt Ossol 225 k. 360.

D. 16 marca odbył się ogólny [illegible] pułkowy w Kielcach, przy którym [illegible] Chorążego [illegible] pułku [illegible] Kazimierz Tyszkiewicz [illegible] 1828 r. [illegible] Chorążego [illegible] Kawalerii. Potem [illegible] Chorążego [illegible] Kawalerii. Potem [illegible] Chorążego [illegible] Kawalerii. Potem

Z Listu Branickiego z Jass Lokala 12 czerwca 1651.

Mowy tu dzieli Rokosz wsrod, vicinalium incipiam bellorum gregarii sentiunt milites. Jako za chorą i którym trudnem myślymy, ſp Bóg to wie. Minimus ordini województw zdrowych, aby kiedy niespodziewanie remedium nam z tego, którym pomiarkowanie i spokojnością nieprzyjaciel zemdlony nam z tego nie rhodził i nie zwiedł. Sendomirczanie ſą z nami, Lublinianie posłepiacie, Chełmianie Ruſanie bodzą w miedzy ſpp marszałkow

Gdy powyższe uwagi o słowiańskim pokoju, nie wchodzą wcale w zakres dzisiejszego wykładu, zwracam się do ostatniego mojego zadania. Wojewoda wyprawiony z Pentatygrodu [illegible]

Lubieniecky te miejsce słowiańskie, car wyjaśnił ale Chiliarch Grzegorz Korzeniowski, który w posłuchu przyjęli do Chiliarchy. 1629 z Tarnowa przyjechał Arcybiskup Ormi w Chiliarchy chodził i pod tego w wiejskie dwie ich za tablicy Wiesław a te Afrykańskie, w Car wielki w te bez stanu wielkiego pokoju. za bitwy stoją czarni –

Pokoju afrykański w stolicy tak tego –
chciał pomocy w chrześcijaństwie, aby

Chrześcijańskie wielkowania pokoju wielki potrzebował w Pentatygrodzie Wielkim – Art.

W Styczniu 1630 odprawiano do warszawy Jarzyńskiego pisarza, odbudowy Stefana Pawlikiego i Pana generalnego Lubieckiego – w odpowiedzi wymienił z pierwszego wielkiego pokoju, aby pozwolenie dobrowolnie wkroczyć bez przeszkody –

Pisarz afrykański, w Car z pierwszej wielkiej drogi Wielkiej – Car z Pana – te czynności relacji wielkiej potem Pana generalnego dla Pana w Europie po wielkiej wszystkiej pokojowej Ludzie, który wyjechał wielki zaraz – za wszystkie Pana wielki tak wielkie wielkie – Pana pokoju – pokoju wielkiego wielkiego zwracając na Pana Pana z wielkiego pokoju – w Pana Pana, jak Pana, Pana i wielkie –

Pana afrykański, w Pana Pana wielkiego Pana Pana bez potwierdzenia –
wielki prof. wielki aby Pana Pana wielkiego – pokoju z pokojowej pojętnej pokojowej –

Pana Pana z pokojowej Pana Pana Pana

Z listu Jundzia Rozewskiego z dnia 14 czerwca 1651.

Zaborowy tuż jeń w prawdzie ouchowani wielu niepogwałcenia
wstąpowawszy to: „ten z wielkiej gwałt potrzeby do Chmiela
(jakoż to tak jest in rei veritate, że gwałtowne w bitwie i mocno
ozmia dawanie gościnie temu nie gwałtuje) o ratunek i pomoc
uciekł; i z Kłapi Chmiego kor. koliny i Kłaśnie wszystkie prowizyi
sprawił i Królowi Jm. do jednej wiele pomogło w tem upadnięcia,
a owszkiem iżby zgromu nie wzgardził ten pomienionej obr.;
jestże jej pomienione temu nie z niepogwałcenia Jkm Kom.
wiktorem, rozbawiwszy to wszystko impedimenta, zostawszy piechotę
i pospolite ruszenie, z całym wszystkim taborem zwarci i mocny
w pięciu za Jkm pod Brześciem bitwy uciągał i mocny na dobre
jako to communis vox confirmat potrzenie uciekł. Zasmiał
się, że nie to był podjazd uprawdziwych dawnych chorągwi szlachty, jakiej
Jkm pod kanclerza Lit. dwóch pułków Wołkowickiego i Wojnickiego
to jasna była, jakoby je miał był fundusz niepogwałcenia mieć
upadłego za nic w wielkiej potrzeby nie użyć Lit.; ale ci
pośpolitego ruszenia niektórzy przyszli, zdjęli z siebie, gdyż ab
utrinque regnum stał się, ale dziwnym bardzo sposobem,
i sama opatrzność Boska upadłego tam za tem ciężkim
Jaśnieborski, swiego nabłotnego Mosek, który ustępowawszy
Moskalowie w gotowości bitwy: widząc za tem kroku niepogwałcenia
Moskalowie gwałtu i Tatarzy i Kozaków po wielu było, i tak conjuncta manu
obaczywszy i ci nasi (którzy pięć lat wcześniej za 90 koszy)
wygonili to pogaństwo i wielkiego pojmali tam do ratowali:
pomogli jednak prawie z towarzystwa i tych chorągwi i chorągwie
zelżeli, ale ci nasi odjali im wszystkie zdobycze pułkowe
Tatarzyce wszystkie i drugiego prawie wszystkiego dostali: pojmano
i z rotmistrzów jednego, którego confesata pozostała Wasyl. z tych
ostatku dorosnięcia z Wisnie. A to gwałt tym pojmanym dziwnie
wszystkim jasnym nad wiarę wrogi z wiarą pod Chmiela kor. nie chcieli
się za upadłem wdawać periculum, bo wiem ci pojmani nasi wielkie
dobre i wiele niepogwałcenia powiedzą, którzy niektórzy sprawiły
tak co dobrze, tako i tak nie darmo po staremu powiedzą się,
to kilka zgwałt i tuchy i siły z niepogwałcenia odpuścił z
tejemnicznym serdecznie wszystkiem za z zgwałtowanie dobrych
od niepogwałcenia koni. Rozumiem, że Chmiel z zgwałtem do Chmiela
powrócił wiedział dobrze opowiedzieć całe traktowanie upadłego,
wiele się ku tej tak dwóch z pod chorągwi Jm. Xdz. Kanclerza kor. na tem
podjazd z swoją czeladzią i zapisowej ich tu stopano ale zarazem

w woy wielki. Jenne mi dali nowiny jako ich tam
rostrano. Bo pisiewany w jezyku, ktorego ze Jmp Chorazy
prowadzi.

Konfesata z Kozak: cudzicki Martyn imieniem, z drugim
wypuscil wstawiwszy w post z Szturcy Lazarowey z taborow w
wodnich tegoz dnia wieczy t.j. 10 czerwca wszystko kozakow 700
Tatarow 100 dla rzywnosci i dla jezyka. Tatarzie wyttacili ich
gowy ktoryd i Horzey z nimi wspolnie exekowali. O prosiedzie
gdze brat pan Rynkowski i po Borowski powiada, iz ze 6 li
mniey lubo obudwie storzie tak mowi jako Tatarowie obacznyey
bo w gaja pacrb widzieli, ale ze Tatarzie pomowiony za miley
Kozaki wszystki obsiadli bo i dali im latwo. Z tey liczby widzieli
dwiedi potrzebnych Tatarow, ktorych do Kozyki powiedziano: i
pokazy Dziatasa wroc id, drugiego nie potrzeb Chmielowczyna po
wszystkim Chmielecki. Brat w tey wtarnie nie wie jeli zadny
tylko widzial, iz wiedzial mowi. W tey liczbie, gdze brat po Rynkowski
sam Szczebrzeski ani do rzeki powiedz. O Kozaki nie mam wiadomosci
i wstrzas aby miat pomysl. Ich powiedz co stoyat z Kozakami Tatarzy
wiedzial: Murzowie chudzi a tatarzy bogatsze nawet ji Kozacy
Kozak: bo ich Kozacy chci wojska Lackie nastapi, bo od cesa wielka
rzeka nie wiemy, jako kan do Kozyma nie pomyslnie, do Kozyma wiernemu.
Tatarzy stroszy w tabore nie wypuszczali. Borowna powiada nie stawa
Kozacy wielkie jedza, ale id do domow wchodzi; wielkaby, tylko ich kozi
Tatarom zdzierali. O zdrowie moy powiada, iz ja kozacy na kaki wielki
i tabi gtow po tabore, z tey powiedzy, iz pomysl ktoty do nigy od
Czerkaskiego pisane, ktoty Kozaky pobrzyta a samego Chmiela strzeta
Kozak pierwey Tymoszek opuscic mowdowal, ze zebrat potkownow
kozyty z pieciudmi. Ten pytoti o nich w wojsku: dzisby krol Jan
i Rzeta ze wojna pomyslil, iz pewni posdkiego nieboz. O wspomnia
wojske Jkm nic nie slyszel i z Kozy zadna pisemo nie pomysta
wiadomosci. Lichomurtow t.j. mozni chan ich kozacy chanka
na nich ciagnie.

Konfesata tegoz Martina wtore. W wiedniki rano, pomd wschodem
slonca od Chmiela pomysta watahe dla jezyka, gdzieby go dostac mogli
w wojsku Jkm. Wyszedszy od 000 dwiedi koni w post Tatarow, w post
Kozakow tylko w tey watarze. Watahem Chmielecki, Dziatay, Rozdzialko
asawrot i watach.

Za watahe, ktorej powiedzial Jaworowski nadcata zrest pod gaj

z wojska naszego, który wiódł p. Ryszkowski poznanich chorągwi p. podkanclerzego Lit. z tymi to ludźmi od Chmiela wyprawionymi. W tym razie p. Jaśnoborski niewiedząc nic o tym podjeździe naszym napadł na ludzie, usłyszawszy strzelbę, o których się uderzywszy, koszyk rozgromił tak tatarski jak Kozacki, w tym dziele wziął Martyna tego.

Temi Martyn powiada, iż Chmiel stoi na Kołodnicy między Zbarażem a Wiśniowcem, przy którym o nowej ordzie nie powiada i o przyjściu Łańskiem powątpiwa. Chmiel nieochopany stoi taborem i nie myśli ku wojsku JKM postępować dla małości ordy. Głód wielki w taborze, konie zdechłe jedzą, z taboru cały wyszła dla Barosna t.j. żywności; jedna ku Dubnu drugie ku Ostrogu. W taborze słyszeli, że z naszego wojska poszedł podjazd ku Dubnu od tamtych pułków które poszły ku Litwie. Byli posłowie do Chmiela, prosząc o ~~ratunek~~ posiłek bo wątpią, aby mogli wytrzymać, pieszych w taborze siła, a jako jeszcze postoją niedziel ze dwie pewnie ich będzie połowa bez koni, bo innego Barosna nie mają, muszą konie rznąć. Nuradyn Sołtan mil dwie od taboru stoi po tyle ku Czołańskiemu kamieniu —

Rus offol 225 k 3 bis/2.

Kopia listu p. Stolnika halickiego z obozu pod Beresteczkiem
19 czerwca 1651.

Myśmy już die 5 za łaską bożą stanęli pod Beresteczkiem nad samym Styrem rzeką. Wojsko nasze jako quondam Xerxesowe pole i góry okrywa, rzeki wysusza. Srogi tłum ludzi i nie widziany pod memoriam hominum. Ale ta multitudo najwięcej w wozach constitit. Wojsko polowe zda się być małe wszystko contra tantam multitudinem, chyba też wesprze pospolite ruszenie, które w mili, w pół mili od nas ciągnie. Nieprzyjaciel pod Wiśniowcem coś strasznego meditatur i coś strasznego chce wyprzeć w nas: bo jego przedawczyk z jego wojska powiada, iż albo śpiących albo w ciągnieniu chce nas aggredi. Za p. Boga proszę, żeby nas w ciągnieniu nie zaskoczył, bo by nie było bez wielkiej confusyi. Gandza przywiódł dzisiaj 2 języków: ci o potędze, o przyjściu Lańskim, o ~~rzeb~~ rezolucyi o zażarciu czerni cudowne rzeczy powiadają: jednać się, nec nominetur „jedno ostępem ne Korola ne Lachów idemo." p. Chorąży Kor. poszedł w 3000 pod Dubno przejmować tych, co z Polesia do Korca idą z haniebną żywnością i plonem do Chmiela. Otyki Bohun nie mógł dobyć, tuż chorągwie swoich straciwszy, ustąpił. Wołoszy pana Krakowskiego 40 koni orda pogromiła, 10 żywcem pojmała.

Rpis Ossol 225 k 373

Z listu Jmp. Brzostowskiego.

z obozu pod Berestetkiem d. 19 Junii 1651.

Jkalla d. 15 przeszłego mowy się z Wojskiem Jm. Pana Koronnego, w miedzyczasie nadeszła nowina, że Tatarowie Perekopscy, Nogaje, Budziacy, Jedysanie, Kabardy, Czerkiesy, Kubańcy, Circassowie, Kałmucy, Jasy, Wołochy, Multanie, Siedmiogrodzianie, Turcy, Bułgarowie, Serwianie, Albanie, Greczyny, Arnauty, Tatarowie Kazańscy, Astrachańscy, Syberyjscy, Nowohrodzcy, Kijowscy, Moskwa cała, Kozacy Zaporscy, Dońscy, Jaickie, Siczowe, Kozacy Rzeczypospolitej, Wołoscy, Multańscy, Siedmiogrodzcy, Kozacy Tatarscy, Kozacy Moskiewscy, Kozacy Kijowscy, Kozacy Nowohrodzcy, Kozacy Syberyjscy, Kozacy Astrachańscy, Kozacy Kazańscy, Kozacy Kałmuccy, Kozacy Jaickie, Kozacy Kubańscy, Kozacy Circassowie, Kozacy Jedysanie, Kozacy Kabardy, Kozacy Czerkiesy, Kozacy Nogaje, Kozacy Budziacy, Kozacy Perekopsc

o Starostwo uwijają się. Chorągiew pocztowa na dwie się rozdzieliła
koni 260 przy p. podczaszym Litwo: zostaje, druga 200 przy p.
Wesle Starościc Ostrowskim. Z Moskwy dn. 27 Maja listy pisane
wczoraj nam oddane, obiecują conjunctionem na Tatary, byle się z ko-
zakami nasi uspokoili vi, albo ~~[illegible]~~ medii elementiae, ofiarując i mu-
diatię z strony Carskiej. Do Królewicza Jmci pisze pop. Wda Rawski;
tam szczerze wypisują się scienda z Moskwy i Obozu Litewskiego,
który się dn. 9 Juni ruszył jako z listów Xięcia p. Hetmana polnego
Litewskiego do Kellei, i do p. podkanclerzego Litewskiego. Pułk. Komba
dobywali Kozacy, ale darmo, bo go niedostawszy sami dobrą chłostę
wzięli.

Rpis Ossol. 225 k. 363.

Z listu p. Biecz. z pod Wygranki. 20 czerwca 1657.

Die 17 Junii, [illegible] w tobie, wymaszerowany [illegible] na Stojanowo wczydko wojsko in acie consistentia wszystkich 11 pułków ze dwiema. Pułków pułk [illegible] w sobie continet 8000 ludzi wybranych z którego wielkie potrzeba jest gracyalitet. Za p. Krakowskiego, 3 p. Wdy Czerniechowskiego, 4½ p. Wdy Brzeskiego, 5 p. Wdy Ruskiego, 6 p. Wdy podolskiego, 7 p. Marszałka Wor. 8 p. Wdy Brastawskiego 9 p. Podkanclerza Lit. 10 p. Hetmana Wor. Hetmańskiego. W pułkach mniej: po 4000 po 3000 do 2000. Bierut z, kiedy Ja nad tym rybnem uczniłej 6 godzin za rzeką upał skończywszy i tak wszystkim wszystkowanym pany z czynił do Stojanowa, co miejsce do obozu bardzo wygodne, piękne, klimy stanie, konie na pasze przyzwoitszy, wpot od wieczora, stało się towarzy po obozie. Pewnego jednak przybiegł do konia J. K. M. który retunek wpadszy wszystkowaniem radzi tych Lirych, Anglików, Kl. Prus, Tatarów, i wielu też Kozaków zwrócił z pola, dawszy wpotaw pewien stan konie do obozu podjąć wielkiego. J. K. M. pewnego wieczora za towarzyszem Karol, i wyprowadzony za konia w majdanie wojsko wszystkowi pewnie. W tem stoi da czci że nicmu nie idzie tak to nie było, ale do to stoi warte: pewnie obozem pieszota p. Rozwieńskiego i pieszota p. Kalkielskiego powodziwszy się stanęli kilka razy do siebie. Za rozumiejąc że potrzeby niepewnie, ciebie Jemmikabaut i gdzie pasze po obozie, w Tatarowie. Ten całej wypuścił nam na bardzo potrzebne nocy, bojący tam ostrzeniejsi, konie ostrożniej pasz X Kalinowy. Herszpiter, t. j. wszczaj, wiązał nad Jla. tudzież wszystkim wszystkowanym pod Wygranką, wiązanie, gdzie za dobrej pory i wodzi w niczem nam nie zwiło. O Chmielnickim do Tatar, w kurek jeden, który się ale nie wszczaj pewnie pewiedział, że Chmielnicki w kilka tysięcy [illegible] konie, wyjechał z obozu swego, który niedy bezwiednie a Tatarzyn na Elektorat pewnie. Jedni tak rozumieją, że pewnie kawnie, drudzy że nie pewnie miejsca obozowi. Jeden Kalinich, dziś na tem, że go kilka dni nie było. Bawi z pod Pawłowy zapewne spodziewano się wiosna. Król Jla. w obozie o tyle pewnie p. Sokołu w 1000 koni, ale dziś jeszcze nie wiadomo, że tam z chorągwie staroświy krzyż wiosna spełniony pewnie wstąpili. Obozujące nie placem stoi odpowiedzieć za wszystkim pułkiem pewnie p. Wola podolski, bo Chmielnicki chce nie w pierwszego aggredi.

Rzecz Offol 228 k. 3/3/p

Wypisał ustępy które Polaków Kanclerzem Rzpltej uczynili do dzisiejszej ich powinności względem Prus Książęcych a Brandenburskich. Ustępy te wyjęte z Traktatu z Orde, Bydgoszczy, Welawy, Lauenburga, Bütowa, Lęborka, Slawna, Rugenwalde, Schlochau, Tempelburga, Pyrzyc, Stargardu, Choszczna, Drezdenka, Sternberga, Crossen, Zullichau, Sommerfeld, Cotbus, Peitz, Storkow, Beeskow, Fürstenwalde, Mittenwalde, Teltow, Spandau, Cöpenick, Potsdam, Brandenburg, Ziesar, Gardelegen, Tangermünde, Werben, Arneburg, Stendal, Osterburg, Seehausen, Gardelegen, Salzwedel, Diesdorf, Klötze, Calbe, Barby, Gommern, Loburg, Genthin, Jerichow, Havelberg, Perleberg, Wittstock, Pritzwalk, Kyritz, Wusterhausen, Neuruppin, Gransee, Templin, Zehdenick, Oranienburg, Bernau, Strausberg, Freienwalde, Wriezen, Bärwalde, Soldin, Landsberg, Cüstrin, Zorndorf, Crossen, Sternberg, Züll

Lubin 2 pod Berestecko 21 czerwca 1651.

Dnia wczorajszego powrócił pisarz wojski z Krzywina od Hana i Sephor aga; wczoraj przysłane tractatus, przytaczał go Wezyr, czemu Królowa mówiła kilka niedziel tymczasu, dnia wczoraj przysłała Królowi polskiemu Effendiemat z Królową inszych kadi nie przysłała, ale ci ni nazad idą z Cesarzem Chmielnickim skorzayta, dlatego wojsko to wszystko zaciągnęło się do Kiiła polskiego. Drugie, że od Hadzi mustaffy posła wczoraj wcale to wiadomości, że Han z Królem za wart przyjaźń i bratorstwo, dlatego też i Cudzoziemcom nie ten zaciąg jest nie zakazano. Zajechy Wezyr chciał brać w podezimy posła Hadzi Mustaffy, dlatego, że nie był posłany pisarz, aby tak barzo twierdził i udawał ten przyjaźń i bratorstwo Królski z Królem Jmcią, a pragnął skupić. O Chmielnickim to tylko słychać, że kozak jeden, który się do nas zgłosił, dziś trzeci dzień kwardzi o potrzebie wielkiej Chmielnickiego. Tatarów ma nie wiele, bo 4000 ale bardzo sprzykrzyło krzywdzenia. Hetman się do kraju spodziewa i jakoby w prędce miał nie z Chmielnickim stanąć. Ten prochownik pod wartą, dziś nim jednak kończy 30 niemych strzał. Tych dnia przysyłał Jaxa z Kluków pod pozorem wziętki. Ci pisarz powiadał, że pisz posłany 30 koni tatarów do Chmielnickiego, który pod Pawłoczą Lana Dzikiego, a Jaxa od Wiśniowca mil 18. Ale dnia wczorajszy oświecenie 30 robie Chmielnicki. Jarzy Chmiel kto przysłany na dzień Bożonarodzenia, pewnie dajże znać, że z 300 pułków wyprawiony po Strzałkowski w Kiiłu obozujących, do Kiiłu tedy przystanął się Sulimowski wtenczas Xcia Jarmoły Kraiłowa. Ci wiszowy wiadomości z Krakowa nam ingenti procede z Cesarza pewna, czynią się wiadomi Delfinowie udemyte na nich niespodziewanie tak ii wiadomi się do samego pałacu przyszli, wygromili i zabitych wielkie wiadomi się do Cesarzowej przyszli, wygromili i zabitych wielkie liczba stoła pewnego. Podgrodzie na nim tak stanie Kiiłowy Królewicz utrzymuje pana 40 wiorstów po Krakowskiego, który na przyjaźń pewnemu się pod same zajęcie Chmielnickiego zaprzeć na watahy Kozaki z Tatarami wpot wniebiesy, Kiiłu ich tak wygromili, że ich w 40 nazad Kiiłu 10 uniknęło. Mych to z tej strony Berestecka, pewne z pana jutro zdrowiemy o pojutrze za tanto stoim wiadomości pomieniemy, Bóg wojna kiłka w oboz, ale pewna tu Cesarz. Jeszcze tam kiedy consilium co dalej czynić, propozuje wszelkie wiadomości i sieradzkie jak pod Lokalem Bog pomoże.

Rauf Effet 225 k. 348.

aby Car. te [illegible] [illegible] [illegible]

Z obozu za Beresteczkiem 24 czerwca 1651.

Dnia dzisiejszego stanęliśmy za Beresteczkiem nad Styrem obozem. Długo mordę już nie wiemy, bo duś p. Czarnecki porucznik p. Krakowskiego poszedł na podjazd w 2500 mieszanego wojska, daj Boże aby co sprawił, bo rozumiem, że będą ostrożniejsi (koszy) po onegdajszym wygromie przez p. Stratkowskiego rotmistrza p. Chorążego kor. kiedy w taborze zginęło ich do 300 a nasz i jeden z łaski Bożej, a większego taboru odbieżawszy, uszli do Chmielnickiego. P. Czarneckiego niespodziewamy się aż za tydzień, zaczem rozumiem, że się nie ruszymy, aż przyjedzie. Hanc ipsum nie masz, jednak o poniedziałku wygląda go Chmielnicki. pospolite ruszenie już jutro podle nad stanem obozem varie musi tam sine affectu, bo też nie mają co i duś przywiedli kilku kozaków: idem omnes, że ma wielkie wojsko kozackie, że na hana czeka, że do nas nie chce przyjść, ale na nas chce nieostrożnych nastąpić. Na każdy dzień siła wodza pęków. Między niemcy a naszymi wielkie inwidie. Wojsko takie, jakowego Polska nie miała. Pan ochotny byle była zgoda.

Rnif Offol 225 k. 377

Kopia listu z obozu ze Berestecznicznem 26 czerwca 1651.

Nie omyślałem się, WMMMPanu na opinii mojej u Jp. Chmielnickiego, że wystrzymam; ale bacząc nieznany to interdict, aby nad ze zdrowiem Jp. Klein tamże sporo et igne razem wyjednać krzyż, mieli od zbroi pod Włodnem pany Potocki i Lanckoroński, porta wzięty, gdzie go zaprzeć Bardzo trudno. Majmy to Pogo, daj Boże dziesiątki, pokój i na tej to stronie Rzeczypospolitej stroiny, gdzie cum summa difficultate wojska cum impedimentis swoje zabiorą pewne 3 dni do pomocnego. 29 Junii na antecessum wystawiony Pan Stępkowski odwiezie Kawalor w kilka set koni, inspectio rebus nasza dla nieszczęsnych ludzi robi pewnego do powrotu, który chyż miedzy sobą certabunt; i Bardziej prawdą et equilibrio aurieli powinnością swoją zachowali Lothrów prawie zaonie dobra obrabiać i zamieszkać obiecuje wiele pożyta dobywają, jako Jp. Brzeżnowskiemu cztowiekowi zostawionemu w obozie hetmańskim wszystkim, którzy 10000 złota wzięta w folwarkach violentes abeli; Pan Bóg daje i na ten obchodzonym chyżu, Jelom tutemym i jeźi Wirtwa Bożobie i hetmańskie grund mają? dla Cudnim od stanowej swej nie fundztuś prawie nieznane. Jeszcze tak Kozak Jp. Chmielnicki za podjazd postawy nie nie sprawiony ale tego X niepostępowiem powrócił. Tego dnia Jp. Czarnecki chorąży Lubelski z podjazd w 2500 ludzi dobrych wstawy Tatarów i drugimi wstawy dał znać o powrocie Lubieckim po stronie ale obozu Chmielnickiego i że nowe ordy nieprzyjacielskie za Bóg obozu wpisze ale pewne nieznaje się. Zaden Jmpe Krakowski dalej dawnym wypadom ale ostrzegania. Lecz pisze Jp Czarnecki powrót stoi pod nieprzyjacielskie, gdy rozdzielenie zaród obawiają się, iżby nieżeli niewinnemu z powrotem Lubieckim, którego Tatarzy powinowaci nie Lubią. W obozie, pan mary 5. w dniu Stefan pisze Król Jp cześnikom Litewskim odprawionego się, w nagłe expedit, pisał się Komunikacyi wszy powinowy, czyli to cum impedimentis. Jeszcze jednak nie wiemy co decimus, tylko wszyscy strzelcy wszyscy byli gotowi. Tego dnia Jp Jakub Sienkiewicz Sienkiewicz Król Jp nieznany pieniędzy i Affektami wysłał. Jp Xdz Kanclerz pana wasnie i pisał do Kasztelana Oświęcim, Jp Krakowski wiedzieć i Kasztelanie jako in loco competenti powinowat, p Pan Krakowski Kasztelan z siedzieniem Kasztelanem, radził Kasztelanowy z ratami stolnemi odbat, p Pan Ruski naradził i wiedzieć cudzy p Pan Pomorski Kasztelan Sieradzki, p Marszałek Wkr. radził za stolnie, p Kanclerz Kor. radził Gładkowskiego, p Chorąży Kor. Lub gotowy i Pan Podkomorzy Kor. radził Kasztelanowy, p Pan Podkomorzy

eventus comprobavit obiecowali. JMKdo Krakowski pisał tu do JKm prosząc o subsidium przeciwko tamtym podgórskim rebellantom. Zatem JKm 2000 ludzi posyła w tamte kraje zleciwszy regiment nad nim p. Miecznikowi kos. przy którym p. Sokoła wyprawiono. p. Koniuszy kos. także i p. Starosta sądecki tej okazyi obrony Krakowa nie opuścili i ludźmi swymi w tymże kompanie dziś wychodzą. Do pospolitego ruszenia dnia wczorajszego JKm initio cum senatu consilio pp. Sądeckiego i Referendarz Kor. posyłać raczył, żądając, aby się tem prędzej przeprawowało i z obozem naszym łączyło, które tu sejmować przyszło, acz bez wdztw wielkopolskich które jeszcze Sokala nie minęły pogrzebi chce, różne zanosząc pretensye swoje. Nie wiele podobno pociechy z niego spodziewać się o srogiej konfuzyi. Drogość tu sroga, bo chleb jak za półtorak to tu już za groszy 18. garniec piwa 1 złp., miodu 2 zł., grzechu kwarta półtalara. Rozboje srogie, dwory i szlacheckie szturmem biorą nasze czeladź. Zamku pp. Sobieskich w Szymanchach 3 dni dobywano per vires militares. Rano wczoraj szturmem wzięta czeladź z niemcami. Tylko w niewolę niebrali ale gnod libuit czynili. O jutro ruszać się stąd mamy z lekszejszymi wozami daj Boże szczęśliwie.

Brief Ossol 225 k. 383.

30 czerwca 1654

63-7

Od Jana Karola Fredrikiewicza do Jerzego Ossolińskiego.

Potrzymałem cudzemnie pobyt Wasz, ile dawno oczekiwałem wielkiej rzeczy z cnotliwe: tak potrzebnego wiernego sługi. Potem jakom pisał we Wrocławiu nie chciałem sam do pewności: to pan Krakowski wie wszystko tego; co Wasz wotował i stanął nie mało ludzi. Skończyli 2 chorągwie jedne Jego Miłościwego Wasztelana Lubelskiego a drugie Pana Starosty Lubelskiego, Ogólnej zgody, zgorszenia i innych dzieł ludzi złośliwych. A że wiadomość miał wielu ludzi, odjął nam Bóg pokój i pasce dla koni, zaczem Wasz rozkazował, aby dzień wyprzedzili wałaszkiem 30 Junii. Tego dnia mieli o 2 godzinie wyprowadzowany na kleszczowe komunikowanie wojsko wszystko dobrym ordynkiem nieprzyjacielowi nieszczęśliwym (kiedyby było na rękę polskiego porządku. Bóg nie pokarał tak) skończywszy dzień stanąć w Brzeznicy o 10, wyprzedzając nie potrzebuje ani o 2, bitwa ani zaczęta o 4. Na dwiem chorągwiach, gdzie był Pan Wasz z Panem Brzostowskim, ani wypadły na ostrzeżenie i koralion dobrze ich wsparli: także potem wszystkie w całości w kolumnach wyszły. Zaraz wyskoczył Wasz nastręgnął Pana Rudzkiego, który bardzo pomógł do tej wiktoryi z pięciuset Tatarów: Pan Jerzy Pan Jakub Sieniawski z drugiem pułkiem rajtarii Lubelskiej i z dziatkami ordy na górce w wielu Wasz dojrzał. Gdy ich to tam dojrzał na lewym boku sam Wasz pobiegł ze dwiestami w pole do ordynku, gdzie tak szczęśliwie do nich z działa i strzelby wielkiej piechoty rozterania dragonia tak, iż rozmaicie: sam sam i orda klęski zaczęła za 100000 mieszkania wszystko aby orda pułk stawiony tak rozmaicie niektóre a mniejsze zaczęły, klęski za pocałko zgoły opadnieni, klęski w jakiej dobrze stanęli wszystko dobrowali tego taboru i tam jeni stoi za wszystkiem wojskiem z nie stoi pomoc cała nocy, pobrać chorągwie do konia. Wielka nam pożyczyć o pracie wdzięczne Wasz takie swoje pomoc wspaniałe prospekt Wasz pierwszym, gdzie niebożęta J. Mościwszewski i innych wiele polegało pułk Pana Boża tego zacnego wdzięczne - zostali jego wiele pod J. Zygmuntem dobrym wiadomo, zaczem teraz jej dopiero pomagają, jakoby miał Bóg zwyciężać w potrzebie pod nim. Jeno particularia tej potrzeby i tak wielkiego wiktoryi potem oznajmię. W obozie pod Berestecznem 30 Junii Roku nowo wesperina 1654.

Rps Ossol 275 k. 388/2

Turcya i Tatarzy, że ich po książek matematycznie, jakoby ani wiedzy nie wyrzekły, o co się wrnie i na ary nem dopomaga. Bodziemy mieć za złe i wojsko zaporskie, które w dniu w pobliżu tego czasu wyjechało pod Jorłyk (Jakie i Cety od Chmielnickiego do Car posłano pokarmach) a do tego panistwo mogą wpłe w wiosna pomstwa przez zdziesiony i wojsko, że Kiowa od buntownika do chmielnickiego opisze, pieszo nie stopniowy, dodzie wasz z gotek nieuiesiąc. Wzgłem zaś bezpieczeństwo wszystkiego obcego i zdrowia pacyfikowskiego postanowiliśmy wasmy a nawet rozwodni." Opisywali wszystkie obyczaje Krzyżowi swoich, niedalekie pokolenie od Katarzyńskich i innych, potęgi swoich sąsiadów, jakimiś wielkiej jakie car ugnie się dawne ojca, mogą i za niezbitnie panie, wasnie, które to jakimiś niewątpliwie wszystkie nam zjednają; gdyż wreszcie, że ich i tamte państwo do wojny z Rzplą pobudzi, za nic burzenie w powinnościach książek dawkowanie – Kniaz stwarzał: "O robie zatem radzić jak najlepiej, obyczaj ułaskawienie było".—

Rozprawiali z wielu senatorami dniami i długo, ale nie nie wskórali dlatego z jednym narodu. Nowinowanie ich na nich dalsze [illegible] rzeki w wstępie żeby, że [illegible] państwo i potrzeby wiejącyjnie Rzplej dodaj- [illegible] tu tajny stuby. Nie mniemo tu radzić aby [illegible] swojej odstępu- [illegible] tak wspiąć Rzplą do pojmowania, bolesnym i innych senatorów, zachę- cić, co nie robi w tak wielkiej uprzemie w której i o zdrowie kraw i wiele jest; Konwy. Nicolaki postanowiono zetrzymać w Warszawie dopóki odpowiedź od Senatorów nie nadejdzie.—

Skrzętnie tu nie [illegible] następnego dnia tak odpowiedź od Króla: Winnie się Król Jm, że z Cesarzem dziełem przyjaźnie i nie wzmocnie, aby wszy Car z tym poparł, abiście to sami myśleli; to w Warszawie robić depesze, bo Księga Swardowskiego, na które się udawano, dopiero po dziewięć- [illegible] Królów, jest wysłana i nie wiesz kiedy i nie będzie w wojny Polski. Widzi tedy Król że ołe, że [illegible] pojmowanie do mocowania cierpienia pojmowanie szczerkanie i ciężkie bezpieczeństwo na uczynienie stałe pojednania' chcecie. O rozerwaniu tego pojmowania JKMci zwanie nie mówi nic Karol, ale zresz wyłe gnie swoje do Cesarz, Stanez się [illegible] na wsz, odzie się [illegible] nowy trwały pomiędzy, zwłaszcz Królowi i sam pop Nuty, jakoby Księgi owe z wskazania Królewskiego i zapewnieniem ofiam cesarskiem dostawane być miały i [illegible] [illegible] [illegible]

Królewicza

Copia listu p. woyny do Xcia Jmci z data z obozu pod Berestecz-
kiem z 1 Juli 1657. –

Powrócił Czarnecki z podjazdu z asiekę innych, którego J. Mci. Hetmani z woyskiem oczekiwali; ten tylko miasto Tatarzin przyniosł to, że niepry-
jaciel w prawey rzece za dziesma wielkim pułkami stoi, który nie o obo-
nasego pod Pereiastawiem ucieczce swoiey, ina nos intra w nowy vdmyśl mu
to jest d. 27 presentis, gdzie woysko in armis całą noc wstawało pod gardłem
wytrzebiony, aby rano żaden z obozu nie wyjeżdżał, asiby pasący i przepra-
wy dobrze opatrzone były. Posłuchano tey nowiny z pochopnością, ochotnie do kupy
było zgromadzone za tey trwogę, bo już wszystkich Obozu nasy[illegible] się był i w mało
niemal godzinie wszy byli, aż jako z tych języków zrozumiano, to jest
z swoiey kreatury z siedmiego popasu, powróciło się natrad do starego
Obozu, których p. Czarnecki przyniósł. JJPP. Hetmani jako byli
ochotni witać się z nieprzyjacielem, tak i teraz są, którym
jako P. Bóg pozwolił, tym się ex tanto tuzać nie myślili, ale i dzisiay
o dzwey rano nastąpiła trwoga, potym woysko do sprawy przyszło
przy bytności JJmci za sprawą P. Hetmanowskiego. Tatarzin istotnie
nastąpili z wtoney, trwali nasi, aż się przeprawili przez przeprawę
który wielkim tłumem i pułkami, góry pola, lasy i chróśty opano-
wawszy, harcami potym poczęć się poczęli z naszymi, wyzwali się
naszych tak na harachę jeho, i na tatarską zasadzkę. P. Hetmanowski
nicharat nie dać się, który naszych tego nie mogli wyciągnąć na
zasadzkę, odmyślili na tyły pułki nasze, ale nadzieja Boska prędko
wsparli nieprzyjaciela szablami, i jako i te góry opanowali, i za prze-
prawą przez rzeczkę nieprzyjaciela. Wizirowie JJmci odbili, widzy
którzy jeden murzak taki też jako i ten co do Warszawy posłany
JPP. też nie mało ich przy sobie ratowali, a kozacy, których 10000
było na zasadzce, jako by to poczęli, trwała ta zabawka aż do ósmey
w nocy, a woysko koło dziesiąty z placu wyprowadzono, gdzie JJmci po-
wróciwszy z pola przed tym obrazem cudownym Panny Najświętszey
do ochrzczenia tych więźniów Teodorum Landgrafius Hassi Księcia
Jmci. Kanclerowi pro gratiarum actione; To mem wzięliśmy Ks. Piotr
et Paul przyniosła, którzy exprzedzenie przeszli, bo aż w nocy jadł
JJmci; insza Król Jmci całą noc nie spał, i woysko wszystko, tam
naszych drogę nabrali, dla tego i upom nabrali, bo chcą wyjechać
aby nie wyjeżdżali dla tego, to im przecie nie pomogło, których

[illegible] z koniami nabrali. Królowi Jmci dwa ony[illegible] innych koniów
wrzniętych i z wrzniętemi, ale się to nayprędko, bo znowu[illegible] na tej preparacyi,
do który ich gnali, nayprędzej to robię; a oni[illegible] konie od siebie
rzadko, konie popuszczali, a sami wpław, drudzy w błocie[illegible] uciekali,
którym nie mało się potopiło. Die 29 Julii rano[illegible] nieprzyjaciel
znowu[illegible] przybył, dla czego Król Jmć znowu po południu o godzinę
z dziesiątą artyleryą, w pole wyjść kazał, przypuszczał, gdzie
na preparacyą Tatarowie dalej z dział wspierano, i ciężkim koniom za przeprawą
wspomagano. Nie wstrzymawszy nic z rana, tylko co furmanowie tamtemi końmi
zabrali i innym wielom dla złej i upornej wiadomości. Potym o godzinie
11 południowej, i tu i owdzie znowu[illegible] próbować, wspodziewaiąc się[illegible]
na naszych, gdzie i tam wsparci i znowu końmi zaprzęgli z pola i zjęli,
tabór koniecznie w drugą stronę odwrócony. P. Bóg z miłosierdzia swego
ochronił boską i wiktorią Millet, tylko aby nieprzyjaciel dał ustawienie pole
potrzeby, iż czynny, i o to wyjście wszystko P. Bogu powinni. Dziś nam dzień
ciągle przeprawiał, ale przecie też się działo co i wczoraj przy przeprawie.
Chmielnickiego samego ipsa ultima furia z armatą i wszystkim potencyą
przyszło oprzeć, bez tej wieści poprawić pokojowy stanęli, którzy do naszych
obozów podjechali, pod chorągwie hasłem naszym, ormanyje by
swoich przyimany, którzy powiedział, że Chmiel pod tą górą, która była
rano, przeprawił się, z armatą i z wyjściem swym ciche i spokojne, inszego
wiele pogaństwa nabito sita. Dla tamtą Chmiel bronią swych drze, a polskich
6 na których han bardzo się gniewał, ich[illegible] swych siła i to jest rzecz
znacznych nie mógł się dowchować. Z naszej zaś strony P. Kasztelana
Halickiego zabito, P. Horoch Lubelskiego, po którym brat P. Kasztelanowi
Stanisław, i chorążego jego przy nim znaleziono, Chorążego taborów P.
Strahorskiego Warszy wzięto, i Kaźz zabito, podkomorzego Sanockiego
Stadnickiego zabito, Stana zabito, Kalicz rzeźnickiego przymano z dwa
Marwowa, Stanisławskiego ciężko majętnego szlachcica poszkodzono,
Tymoteusza Sapiehę postrzelono, oficerskie przemyskiego dwóch
zabito, który ratuje się P. marszałka koronnego, bo na wszystkim był
imperie nieprzyjacielskim zapieczętował, Jordana Pisanickiego
Przemyskiego, owo zgoła dzisiejsza potrzeba z tym tempem stanęła
tak z tej jako i z owej strony. Piechota żadna w potrzebach nie była
tylko w redutach i wałach rozłożona, i rajtaria w przodym obozie
rozłożona z pułkiem Sapieżyńskim, z którymi dwoma chorągwiami
chorągwiami przybranymi. Czarownice z samym wieczorem
prospekt nocleg po obozie chodzący przymali, które nie inne miały
czary, w garnkach ujęte i suche jaszczurki, żaby, węże i inszy godzin
które na tymże miejscu obwarzenie zabito. Potym o samym wieczorem

Król Jmć z prowadził wojsko z Albinowy o godzinie 9 w nocy, tak
się ten dzień skończył Apostolski. Consilium też było w nocy z pp.
Senatorami. Nazajutrz dz 30 Juni wyprowadził Król Jmć wszystko wojsko,
~~oboz na którem sam Król Jmć sam p. Krakowski nocował~~ i wtym wszystkim dobrym
postawił, Hugo ciekawy cały mgłą ustąpiła. Ruszyli też przy-
~~zdążowawszy~~ zdążowawszy z Tabrem, a mostu przy rzece Styrze, bagnach stanął
Orda wszelka, która tylko rabowania chciała. Gwarzeiamne wojsko, ale nie
bacząc ani Król Jmć ani p. Krakowski nie karał, przyszło do tego
że o pierwszej z południa aż wiśniowiecki z wojewodzeństwami Kalinow-
skiemi, Sędomirskim i Kurzyckim, wtłoczy wojsko na okopy tatarskie
skoczyli na trzaski i na czele Tatarów gorąco bardzo gęsta strzelba
ex utraque parte była, a regiment króla Jmci pierwszy, i z innemi na górę
się wtiwszy, wszczęli aż do Orda w karabeli, a potym zaś z działami
wtoczyli zpodwoz. Tatarzy, jakie trzymali się długo z wielkiej ostrości wojska
wojej mianowanych, Jak tedy cały dzień to rabowanie trzymało, Król Jmć
gęsto z dział strzelać, i góry i polka ogarniać, wiarowym postanowili
się Tatarowie całą z wielkim okopiem wyjechać na nasych, gdzie
już był Król Jmć opuścił wszystkie góry, i p. Chorąży Koronny
z pułkiem p. marszałka koronnego p. Koniecpolskiego i p. Stefana
a potym wojsko wszystko, które pierwej naprzód i na tych Tatarów którzy
na odwrocie byli, dobrze nasi wymuszeniem nastąpowali, bo za wie-
że konie mieli w potrzebie nie będzie, już tedy dana przez odpoczniony
i wszystko Orda obrócił Król Jmć ze wszystkim wojskiem, na Tatar
okopany Chmielnickiego, który bardzo prędko okopał, bo się o wszystkiego
potrzeby na wojnę dawno uradził, że mu Sułtana stanowiła tatarskiego przy-
rabito, który pod Zbarażem i Zbarowem drzewił, wojownik wielki
i confidens tegoż. Jak tedy Król Jmć z pola wyjeżdżając, i wojsko
ani jedzie, ani jedzie, ani tabrem Chmielnickiego zostawało, z dział
do siebie bijąc, okopywać go będą, bo go tu dosyć inaczej dobyć, który
nad nekcz Styrem jeszcze się blisko bom i różnych chróstach, gdzie
bagnem za chorągwi chroszy, w nocy samym gruntu trocha zostaje
drugiego, który bardzo dyspozycyą tabru swego wszystko ten rozjazd,
który jakoś w wiatach sieczki, gdzieś go trzeba znowu, jakoż inaczej
nie będzie okopawszy go, ale tej nocy wielki dzwon do kopania przez-
twardził, a przecie już do wstawania wojska, dla Króla Jmci samego
szczęścia wyjścia, w którym nocował, potym z placu tamtego brzegu
p. wojewodzica Krzeczowskiego x Milaszewskiego za przywrócił, Chmiel się

jego Sleszyńskiego i chorążyców wzięto, Maszkowskiego i synowca jego, Stakowskich dwóch, Bykowskiego, ~~Głowackiego~~ Głowińskiego, Rogawskiego, Lutomirskiego, Tarnowskiego, Wojszyckiego pobrace Łęczyckiego, Jedlickiego i innych wielu. Daj Boże abym prędko WKMci oznajmił, aby ten rebellizant zdrajca w okowach był, bo ufam p. Bogu że będzie, są abowiem initia dobre, i ochota nieugasła, ale tym większa wszczyna się za szczęściem Króla Pani. Uniżony przytem mój ukłon

Epis Orsol 225. k. 389.

Diarium P. M. S. H. z obrad pod Bereskiem
2 Sept. 1654.

Kiedy już król nieuwiązł mieć zdrowy [illegible] consilium
ani o Ostrowi Lesińskiej, ani o zamyślonej Chmielnickiego,
rozwiązł wojsko pod Dubno 27 augusti. Interim, gdy już i wszy
i wojsko w pole stało, a Król Jmć wszy d. 29 tego stanął, dał znać
Xiu Wdze Ruskiemu, iż Chmielnicki zaprasza rozmowy z pod Kołtuńskich
pól i: idzie nań pojmowanie w drodze, a stat nieznany ze strony
Xcia Jmć. Upatrzeto to zaraz divina instinctu w consideracyą Jkm i: aż
chciał mowy wojska ad bene providis et explanatis celuli, jakoż i
Jmpan Krakowski (Olbracht consilium tego elaborowanem) wprowadził
to król Jć publice, aby im darowano dnia jednego dla dostania wia-
domości o wiprzyjaźniu. Skłonił się do tego Jkm i: zaraz kazał wszy
zawezwać z drogi, nie bez wzruszania tych wprzykład i mowy wiadomych
rzeczy, i jako prędko wszy do domu powrócicy, ad wiadomość jednak
ze drogi przyszła, iż i kan jest i z potęgą wszystką idzie na pogrom-
tym; widziano na dla wielkie wojska wiprzyjaźnikow. Po tych wiadomo-
ściach stanęło zaraz aby konie u kogo trzymano i wiprzyjaźnie na trawie,
ale to wiprzyjęto: to bieżyca wielki wiepokojowaca, przez tot
pasz; jednak na trawie na dnie, na trzy mile i tam fatarnie wypadły
na wiprzygotowanych zagonach: dla tych i innych ale wielkich i
koni, jakeśto tam w takich okazyach. Prowocati ci zaraz rannie, protestu-
do domu, kroi wiemate zebrano. Jmć Pan Krakowski nie
opuszczał obrzęd rei benegerendi, zaraz w pole wojsko wyprowadzony,
od jednego boku prowadzony, ai do drugiej dobrany ad stronem na pół
mile: rusznej zresztą wszyscy wojska prawiono polskim szykiem bez
bliskiej dobrej piechoty i drogonie obwarowanej. A tak, gdy już wojsko
wszykowane stanęło, fatarnie niepostawnie kozacy, ci jeźdź nie mogą
tyska pony tak ogromnego wojska dać: im pod ich podjeżdżać, pomyślili
pułku Chorąży kor do Jmpan Krakowskiego mieście: Ale Boga, dobro-
dziju, co czynicy w wiprzyjaźni tak ci złości i pasz nam odjmują.
Mieni Jć Krakowski: gdyby się cuda staropolskie wróciły, aniby złe chciał
spuścić tego komunika tatarskiego z pola. Odpowie Jć Chorąży: Ja prosię
o to, nicał idę z pułkiem moim a prosię o pozwanie drugiego. A zaraz
Jć Krakowski: prosiłeś mnie Jć Mamotkich kor. jako brata, jako gemina
sidera. Ich też odebrałeś: zapewne trzeba w jednej delicyi, ze fatarnie
z wielką furyą z obrzydliwem natarli na nich mimo impetu. Jam Jć Chorąży
pierwszy; jako rzekł martis pułkiem bradzowcom pułkowi swemu, et per
consequens wojsku wszystkiemu i pond pułkiem swym (co jest notandum)
na dobre spalim pułkiem się mieście i obrzyć inter medios hostes — a
że mim Jmpan Mamotkich kor. jako wielki tej ojczyzny cnót mieście: i dwaniu
ipsa inflagrante invidia. Jam długo dubi martis contubant. Trzy razy
się odwrót Jmpan Chorąży wyjechał z swoimi z p. Mamotkim kor. a tym
razem z Lewego skrzydła wyjechał do Xia Wdze Ruskiej, Towarzi i Wdz. Bracławski
pomknął się opportune. Wrzawa i tuman tak na trzeci rozmaitej rzeczy
pomstał, obrzywia się pierwsze dwa pułki a wiprzyjaźnie widząc pułkiej,

rucet się offerre in fogam, i zaraz wciąż na nich p. Chrzciy i ar
do pospiesznej gonitwy bijąc, siekąc, rozmaicie konie dobrych i znacznych
Klimy dest. dostatnich rzkomo, że kon jest w Chrześcinie mile stoi, że
chciał się pilnie ch. Chmielnicki zadna miara nie chce, i gwałtownie ta
kon pospiesznie, aby nie w ciągnieniu zastanowił, że nim udasz się tylko
20000 wijsk polskiego, że wiec chciał bis na pospieszanie gotowie się
tylko rozpoc od Berestenka, i dla tego tu komunikiem za Chmielnickim
pospiesznie, silny rad w ciągnieniu zastanowił, to rozmaicy szczęście tak rozmaicie
wsie się marzyło. Zaraz pospieszyli do kiedy niemi, i przyszły tak pośpiesznie
nie potrzebowało do tego, abyśmy byli to jeden dzień mieszkali rostali;... To ich
chciało w wigilię St. Piotra i Pawła apostołów, o tamtej z potrzebnie radowała
pewnie wszystkiego, i nie wypadło jeszcze w czasach i zamieszanie wszystkich
cesta polskie, ile reflorencie i jest Bóg nie polskiego pułku pewnie się, do
prospekte nawacia dobrej stanęły, wstrzut niepospieszalnej wymiąc i w pole
z chorągwiami wyprowadzić a wielka rzeka i konwalacja wszystkiego wyciągnie.
pospieszyli się jednak i to nie godzi Jasp. Podhalskiego stanisła wojskowego, klimy
od tamtej potrzeby odważnie za obie tamtat niepospieszali i za kon pozabiło
z potkawał wszystkich dobrze stanęli i chorągiew jego pani rei bene gesta bysta.

Teraz zaraz wojsko wyjechali, bo niepospieszali z tam wielka potęga wspomnio
ty, w dzień St. Piotra i Pawła.

potkawał się to, iż jako kozdy na świecie fortuna tak niewszystkie ludzie
nacepił et dutia jest, bo jako dwa konowszego recessum potkalo Martis rebus
wrotny do, tak progressy potkawał się bis ardueis et difficilis: bo jako chrz
Jasper trzebowski wojsko wyprowadził w pole kiedy tylko na talarem: bo
pielęty, niepospieszali wyjmał się zaraz komunikiem w wszystka potęga,
klima pola i góry obrzucała, za kiem stanęło wojsko, za p. Wdy Bracławskiego,
klimy potkali jasty cale zgrzewali: i po tygodni jako w nastanie zebrzeli, ale
wielka opatrzności boska i pantheon p. Wdy podolskiego, klimy go dextre
zaczerowali, chlebowany rostał, stanowiony podach retentora jadwo p. Zygmunta
z nawołowskiego od pogan wiatrzy: i klimentha towarzystwa potkało się dobrze
se tam cas Wdztwo zawdzięczyć ale pewnie potrzeby pozwolenia wrócili
nie tylko niepodobne, jakowe w trzeba wojska stawić potkli p. Krakowskiego
i p. Marcella kor. wrzynajsze potęgi tatarskie, i zawinęli się tak i pogaństwem
ze niepodobna było rozumieć potkała od Istanpu. tak stanęło tylko zawiedzenie,
jesio się wijsty chorągwie, a bwiadki tatarskie. Stawali i potkli p. podkanc.
Conejo Lit., ale quid inter tantos? Mimoto nast z niemałą stanęła receptui
canere, bo tylko była wiga nie wiała, i dobrze wrazem jeźdź armata rozgrzewali się
potkli ustawiać rzeczy: i wielcy ludzie, jako p. Hieronimski Radziwiłł Litt. podkanc
Chrzciy zawdzięczyli, i Stanisła Lubelski Opatowski wcinie chorągwy się pogaństwie.
Chrześcijan p. Krakowskiego cudzą p. Chrzciy zawsze wciąż, towarzystwa chrześ
p. Hieronim Krzysztofowicz Zamoyski tylko wiągu pułku 10 pułk 12.
p. Marcella kor. klimy chrześ indispose cwiatu sam w persona
chrześcijaństwa stawali, rzeczy tak: wtedy potrzebnie, jako p. Mieczysław Opaczyński
p. Lipski p. Rzeczycki towarzystwa za wiatu 30. potrzebnych nie mało.
I potkli p. podkanc. Litt. Radziwiłł towarzystwa tylko. p. Lipski

obiecuje list pasterski i tak dalej ten infantat wszystkim catolikom i niepojączkiem nie mniej dał to zaraz i ogłosił wszystkim katolickiego pasta i zamanych mamachów wszystko nie mieć, aby zgoda i pokój odjemowała, do kogo dziwnego. W Kilku dekanach Polskich wiele pokojowych pisane kanclerzy, Tamtejsi nowe strefy tego, capita sowe realizuje, a co wiekuje, a nie wszystko a nie sercem nie trwoży i ocenem jutrzejszym dnia Summa alacritate ovationis, gdzi samym wiernem stanom communem affectus lapsum aggredi, Mary tak usiłowali, cudny i pokój nie mieli, tylko nasz altes tracimy, altes dolorum Bonum bonis Karmi pozbędzie i o to kwoli ok Ottawa pytała tego. Papież dnia i z popularnego wydania nie mieć ludzi zamanych wszystko, jako po Pod. i z pokojowego wydania nie mieć ludzi zamanych wszystko, jako po Pod. Kanonicy sanctki, po stanie, po drojewski pomiata pomocnych i zawsze

Skrywało się tedy Cesarz obwarowało w Thumie wiernych ludzi
ze 30 wielkich potężniejszy co ogniu nie widzieć bydź jednak
strzelania działo i rozwoj strzelby tak, iżeby mianowicie, iż ich
Hannibal nikt dawno nie widział. Pozostała była dwieście trzecia pod wielkim
Hannibal dostrzeżenia się ku nowemu wojsku, ale cudownie przeciwieństwa
bowiem rozbiorem nowe i zawsze rozerwanie wojsko, gdzie wiernych
dawne rozbiorem rozwiązany wiedział tego dnia, kiedy do taborów swych
Hiszpan się w nowe tabor upadano a Hiszpan na górę zeszedł pobiegł.

W tenże czas, kiedy Cesarz obwarowało tak potężnie cesarskie z wiernych,
cieszem, Jan cesarz wielki zgromiwszy cesarskiemu przeciwieństwo przeciwieństwo, bardzo
drogiej gminy Istarskiej wojsko infestabunt Jan z swoim chorągwi
dała, bo wtajał, ale inspektorzy Cesarz Jan potężnemu wielkiemu
przeciwieństwo : 8 regimenty piesze w wielu Cesarz, gwardia Jan, regiment
N. Radzimitta i po Houbalk, a regimentowe dziatki pomocnicy, z klasy
dezerterzy po Cesarzewiczu i obcych pomocnicy zgłosili niewiernych
z wielką ochotą niepomyślnej a nieciekawej rzeczy, że nie wiedzieli, gdzie się
mieli udać, aż mianowicie bezstrzelnie tego wiatru dwie i zaraz powrotna
trzeba w wiarę swoją ku Cesarzowi zostawiony Komendzie na odwrodzie
ale i tam za wypowiedzeniem pewnego wojska obwarowało niewiernie retrocedere
że się ich z wielkim żalem rozerwał nie dostało bo pewnemu obwarowało
jeden jeszcze w pogoni nieznanej i bito nie mało. Oni sami niepodniecenia
bez rozwagi, bezsensy, Hulbaki, opowiadał o nie dobrze pomiotów i kotar
obwarowało : i zamiast kwiatki. Pułpułchowiczem Hor. ich pod dwa cesarz,
da Stało z rozwagą kwiatkom, a sam kwiat tego wiecznego powrotnego
A mniej upadł. Continuando cursum victoriæ, potpowrót Jan
sam zaraz na całe ku taborowi bezsensownie bez żadnej resistencyi
jeden jej za pogoni uchodzący, żaden ab exploratoribus doctus niepomyślnej
ze dwoma działami uderzył prosto jak do celu wtaiwał za ten kornet raptem
Kurfirstowskiej pary, który stał Jan; nie trzeba, pisz wdowom
dwóch razy nad samemu zgromadzeniu wojsku, trzeci raz pod Konie bez
wiedzy jednak, owszem raz jak po kapitanach kwiatkich a Pułku pomoc
Komparacio raptem stał tak niepomyślnie, iż ich i umknąć nie chciał
kwiatkom pułkowym i owocem, kiedy o to prośbom, odpowiedział te
słowa : i ecce ci i zwiększył wielmożnemu nie mogłem ustąpować.
Wielkiej było tamci wojsku nowemu wielkie swiatu tamowiejsi za Jan
potrzeby, zdumiał bydź ogrom inne przyjaciół pomocnicy, wojsko dawno
nie widział a tamowiejszy pozem na pokoju dlaczego tak wiernej ai nad
dem tabor krzeczki ogromnej, dalej spomu do nowej wody, gdzie się wiele
ciemny obóz i nieuwiadomy continuo Lebend zupełnie widzieć, że z wiernym
niepomyślnem nie mamy i dlaczego Parthorum nowe pojmuje pugnat.
To nie Jan end do el ich ogniu za Bogim Dodu wiernemu dwóch a Konia
nie z kotłami z wielkim podziwieniem wojska wszystkiego, które exemplum
Rząd mianowicie ogniu, aby to stoli wszystko dokładnie widzieć a wiernych
i pozostawię pewien, dlaczego animam? tego wojska wszystkiego.
Magnificentiam victoriæ stoi nicoli Kaisly, wdzięczne, iż Jan vixit gentes
immanitate barbaras nimmer innumerabiles, cunctis hodie infinitas
regionibus dispersas, tacitis tam diris pulsu furore vociferent, terrenum

Extractus z Actorum pod Bracławiem 2 Junii 1651.

Exercitus z uprzejmiejszemi ordy tatarskie i z ofiarowaniem wzaiemnej służby i obrony, Actorum Tartarici, Actorum, Actorum Actorum, Tartarici, Actorum, Actorum, Actorum

26 marca nie było rady, musiała jeno dwa dni narzekać nic pomiędzy sobą. A i potem nie opowiadała [illegible] [illegible] [illegible]

W sp. Sobieskiego z pod Berestenka 5 Sept 1651.

Przyjmuję tu z łaski Bożej stanek nad Tatarem niepryjacielem, to jest pod jego taborem z jakiej strony, ale z drugiej pewne wskazy pod nas zostają niepryjaciele, i nie są satisfagere i w prowizant wielki wnet się zaopatrzą to ma potencie do całej Ukrainy wrota. prawda, że i z tamtej strony przyjmuję a Potocki taborem niepryjacielskim szarpie i rodaty przypadki orzi i z dział dokuruje, lecz quies sit jeśli to wielki efekt, czy nie. Przyjechał bitte bitte do komunikacyi na tamtą stronę przyjmuje i parce niepryjacielowi i pokus pewnych zamknąć, czem już to od siebie samej rady abrogne nello effetto i obawiać się, iżby emotatis mentis niepryjaciel kiedy aliquid consilium de profundi odmyśl, to jako widzi fortelów rozsiekł i odjęcie się swoje strategizować sprawia. W powiedział potem exhortacya Kmicicem i pielęta wyjść i dobrze się z naszymi potarł, nie ba wiadomy na nich, gdzie po takim rozbiciu nad Kalnikiem potrzebna, zwłaszcza potem w nowy za świtaniu, za powodowanych ludzi w szanse z tamtej strony rozstających, ciekawiejszy zapadły, bitte ostre zabić a drudzy w dom niewiedzieć komu się bronić w potem pomoc nikt się pewnie i historyk rejment po Kabalka nie dekumbuje i nasi i dwiatka wciąż by niepryjaciel, że to się ex pectatione felicitatis mea, pisać mi Bóg łaskawie oberwie, mam zawsze, iżby widział niepryjaciela za tamtej augustki obiadować, jakiej tyli pod Starzem, ale widzę nie prędko przyjdziemy do tego pokoju Cuncta consilia, chyba sam Pan Bóg, jako stawnym z pola zastawszy, tak i tego exstorquet niepryjaciela i w rzecz naszą felicis via pada. Wszelaj odbawali Pana Boga niepryjacielowi bramach obozowie, mniej inszymi pustkowiach rozjeżdżać rozwikłych Tatar obozowie kitajczanom Tatarom z domi zgnach do chaty pozbytych, nowe zielony istunkowy, niedzy tymi zgrzaniami dziewcy mediabat, a nad gorzem u chaty miasto wszystkiego wianka, bit wianek w obozy zajęcy zwłoczy. Mowi bi, że to za pokoju czasy. Te obozowie wszelaj niepryjacielskiemu obozowi po Romanowski bowiem pustkowi powiedzieniu za co nam Pan podziękować: O łaski pogwiant wiadomości nie wiem pokoju p. Sachodzki robnicka z pustkowi Xiędz Wielki Wielkosielskim, to ai z Krzemieńca za łaskę chrześć, że go nasz potrzebili w ranie Pallabrzeg ci i Chmielnicki wszelaj z nim, po drzyach swego nam bystro, wszelaj wybrawiw, Kotar i obrona zajechali nasi i pogwiant do obozu. Dnia wszystkiego pisali Kozacy do Kijów prosząc, iżby ich pany pokrzywdzili obronili zatrzymać, za co obiecują się z Kijów do Krzymu i kazać pokój i swego i Kijów Krajów pogwiant do Kijów. -

Rkps Ossol 225 k 395/6

Z obrad pod Sieradzem 10 Aprel 1654.

W robocie pomiędzy Jmp. Hetmanem Koronnym, jmci o wypędzeniu dissidentium, Lubomirscy argument, ja to tylko powiedziałem na dzisiejsza powtórkę: iż w takich sprawach dissidenci Kościoła Bożego mogą pomoc tractatu Kozackiego, pomiewszy oni sami powszechnie o interesach prospect, potrzebne na Kościoła conditiones te, aby Chmielnickiego, czyniąc jego sprzymierzeńcem bez zbrodzeniem i skazą wszystkich wyjść, aby armata oddali, aby takie nasze, co do nich pod te czasy buntowanie: aby wydali, z łaską do konjunctiey odpowiedzi; pokazali kozakowskiemi aby się contentowali. Na te wszystkie punkta dosyć łacno odpisał: skarżyciey wydać nie mogą, ani Wilna mogą o tem formalia wertą, armaty w tym, to się bez woli any Cudzy rycerzy nie obydzieniu, z łaską konjunktiey gotowi się wszystkiey odpowiedzi; Chmielnicki po wszystkim Koronie mówi: i wszelki głowkolwiek tylko Kościoła mówią, gotowi pójść. Jakoż kozakowski nie pomyślą, ale żeby ich Kościoła pany zbrodzieli zachować powinni, abowiem wydać nie mogli, to im to jest pod zbrodzeniem tego odpowiemo. Z tem wszystkiem jako po Sapiehę do wiela powiedzieli, Kanc Kościoła w wszystkich dniach potrzebie do tabom ich bić: i pomocy od potrzebie ani do ciemnych nocy incessanter stukano z wielkich ich obozu, gdzie tego dnia Wilka tortowey pondero się, kiedy się zgodzili, iż za pierwszym stukaniem tego ich 40. Tego dnia pomysłu wiadomości pewne iż kan z Chmielem Wielkim na odwrócie idą, pomiędzy Wisłą a Chrzanowem wypowiedzi nieznacz. Wieczorem tego dnia z tabom pomysłu wiadomości, iż ucieczki na gotowi z tabom nie idą, o potrzebie pomysłu potrzebie do Krakowskiego pomoc, ale żeby pany pułkarze zbrodzieli wstali, odpowiedzieli ich Kościoła simplicitatem; iż jeśli wszystkim robić potrzebie do Kościoła dowodzi nie wszystkie, potrzebie mi dobrowali kdzieczy; dziwno Litwinom nie wypowiadzieć. Na wieczorowi powrócił pułk pokojowemu pomocnikowi z tamtej strony Stępu, który ze kolbaset Kozaków wielkiego respektu, w pięciu wszystkich powyżej. net. Nazajutrz rzeczy zaraz Kościoła pokoju Brzostowskiego, pomiewszy mu 3 punkta, aby ze tamtej strony Stępu pomocnik: wielkiego gona gromili. Po Sachodzie tej powrócił z podjazdu, który daje znać, iż Kozaków wielkiego w Dzięgowe stępi się. Jemgon wieczorem pomocnik się dnia Kozaków 30. Dziś rano dano znać, iż Dziadziatego z Litwinostwa zmówili a Bohuna na jego miejsce obrali największego buntownika, takiego i Hlatkiego. Skoro Cot, który dano znać, iż Kozacy ze tamtej strony Stępu na gotowi się pomocnik, zaczem co rychło, idzie na pokoju Brzostowskim.

Additamentum. Dowiedziałem się, iż dla wielkiego tekstowi pokoju ostatniego w obozie tabom Kozackiego, a ci wiemi, co Cathenem Jakom Turkowski i wzdarli nim pokoju de Corbitas victoriam: i to rozmaite wszystkie opowiadają, gebennt y że dla Kozaków, dlatego się: Kozacy pomyślą in desperatio, nem

Jedziemy nad nimi do Brzegu Narodzenia Cieli – i mille
sommis sibi fingebant, aż kiedy koniec pułkami poczęli
uciekać, dopiero tu król rezolwował żelaznych traktatów
niedopuszczać i pasy im tak zawrzeć, żeby żaden więcej z taboru
nie wychodził; bo i chleba i soli nie mają; woda bardzo zła
która im nie plaguje i przedaje się ich siła na każdą godzinę,
każdy chłop do szeregu swego bieży, czemu o mir prosi, ale
starszyzna żadną miarą nie chce, woląc jedno na drugim pomierzać.

Rzut Ossol 225 k. 405/2

Kopia listu P. Ant. S. Tomb Kwilecina Fo. z Obon. 11 Cpca 1651.

Jako P. Bóg wszystkie inprowy [illegible] na ludowy swoje opisuje, tak i dobrej w historij [illegible] nie postaje za darmo, bo gdy jest [illegible] humana [illegible] [illegible] [illegible]

multitudo effusa a Olmu nascuntur ~~pervenientur~~ pleraque cubantes
nebulosa, tyde, tiliny albo omiserabil, albo ciz w innych dnyz
widat, albo bowo stale mieli, ; ~~pobrbo~~ radzo tak bowiny nie
znalazł ciz, aby mnie ciz bradka bić mie dostało, mimoz innemu
dostało plachte na tu czas ~~pospis~~ odprawowało, i zaraz z pospiem
hawtan do Olmu ~~rzeka~~ na wiszpanicka, ktoryz mnie mi ~~pomoz~~
ciz dostali, ~~kazdy~~ gdym ~~z~~ bil od ~~cesarskich~~ ~~pospis~~ ~~dostali~~,
na ~~tlokach~~, ~~owoz~~ ~~mnie~~ ~~pospis~~ ~~mnie~~ ~~ich~~ ~~pospis~~ ~~dostali~~,
~~ochotz~~ w ~~uchowych~~ ~~ch~~ ~~ch~~ ~~ch~~, ~~lubo~~ ~~i~~ ~~on~~ ~~nasych~~ ~~a~~ ~~stroicie~~ ~~nabrasow~~
~~nie~~ ~~ochowych~~ ~~ch~~ ~~ch~~. ~~W~~ ~~tlokach~~ ~~na~~ ~~mnie~~ ~~z~~ ~~bilka~~ ~~Cyzicy~~, ~~pisi~~
~~albo~~ ~~arcis~~, ~~rakyto~~ ciz ~~byte~~, ~~ktoryd~~ ~~nasi~~ ~~cały~~ ~~dnia~~ ~~ochowych~~ ~~ch~~, ~~ciz~~
~~im~~ ~~mina~~ ~~jce~~, ~~potym~~ ~~ich~~ ~~tlokach~~ ~~jce~~, ~~tak~~ ~~ze~~ ~~cały~~ ~~dnia~~ ~~nie~~ ~~mi~~ ~~nic~~ ~~bylo~~
~~praster~~ ~~ocuentum~~ ~~eadem~~ ~~et~~ ~~Stanislaum~~ ~~sanguineus~~, ~~trwało~~ ~~to~~ ~~aż~~
~~do~~ ~~mroku~~ ~~ciemnego~~, ~~bo~~ ~~jedna~~ ~~wrotaka~~ ~~kracka~~, ~~ktora~~ ~~ze~~ ~~dwoch~~
~~albo~~ ~~truch~~ ~~z~~ ~~et~~ ~~krakow~~ ~~ewistabat~~, ~~zasikowy~~ ~~ciz~~ ~~ona~~ ~~jakoz~~ ~~krzysie~~
~~ovacz~~ ~~ocasionalnig~~ ~~nasych~~ ~~ochowych~~, ~~tak~~ ~~ochowaczka~~, ~~ze~~ ~~lubo~~ ~~im~~
~~pop~~. ~~krakowski~~ ~~ciz~~ ~~et~~ ~~Stanislaum~~ ~~z~~ ~~et~~ ~~nawet~~ ~~chowaly~~, ~~accepta~~
~~tego~~ ~~nie~~ ~~chcieli~~; ~~i~~ ~~nawet~~ ~~wytrzymawszy~~ ~~z~~ ~~tamtego~~ ~~awich~~ ~~pieniędze~~
~~ze~~ ~~wody~~ ~~pitnemie~~ ~~ciz~~ ~~bonnie~~ ~~ciz~~ ~~z~~ ~~nimi~~ ~~ciz~~ ~~nasych~~ ~~pieszli~~; ~~ale~~ ~~nawet~~
~~na~~ ~~ich~~ ~~pietrach~~ ~~pijce~~ ~~mubiste~~, ~~i~~ ~~lubo~~ ~~jedna~~ ~~ocnewata~~, ~~drudzy~~
~~na~~ ~~tlokach~~ ~~ciz~~; ~~i~~ ~~tam~~ ~~pijedynkiem~~ ~~kazdego~~ ~~konaz~~ ~~annisiano~~,
~~a~~ ~~jedna~~ ~~z~~ ~~ich~~ ~~Cesarz~~ ~~Lotz~~ ~~ortana~~ ~~depotkuje~~, ~~godzin~~ ~~6~~ ~~bonnych~~
~~ciz~~ ~~nasych~~ ~~kroz~~ ~~z~~ ~~i~~ ~~dwalby~~ ~~ze~~ ~~chcyliano~~ ~~ale~~ ~~z~~ ~~go~~ ~~kroz~~ ~~ze~~ ~~spowzyli~~
~~jedna~~ ~~Maria~~ ~~kroz~~ ~~a~~ ~~drugaz~~ ~~jedna~~ ~~pijka~~ ~~z~~ ~~pod~~ ~~pachowey~~.
~~dopowiat~~, ~~i~~ ~~inny~~ ~~ch~~ ~~nie~~ ~~mowiat~~ ~~jako~~ ~~kazdy~~ ~~kazdy~~ ~~po~~ ~~tlokach~~
~~wyrtowano~~ ~~i~~ ~~to~~, ~~Spraedz~~ ~~nim~~ ~~cziqcze~~ ~~nasych~~ ~~tego~~ ~~bnia~~ ~~cziesz~~:
~~naprzod~~ ~~dziat~~ ~~ch~~ ~~drugich~~ ~~nadcinych~~, ~~prochow~~ ~~kuzek~~ ~~z~~, ~~chcyliano~~
~~killkadziesiat~~, ~~ale~~ ~~mi~~ ~~dzy~~ ~~innemi~~ ~~te~~ ~~chcyliano~~ ~~kilkaz~~ ~~im~~ ~~Olmu~~
~~po~~ ~~mroku~~ ~~bnia~~; ~~Elzbiety~~ ~~cziz~~ ~~z~~ ~~protes~~, ~~cziemnawa~~, ~~drudz~~ ~~kuzek~~
~~i~~ ~~dwa~~ ~~mothe~~ ~~kroje~~ ~~a~~ ~~cziekay~~ ~~nasy~~ ~~konsolatiz~~ ~~i~~ ~~intentiuntawa~~ ~~nie~~
~~Mellis~~. ~~Drugie~~ ~~chcyliano~~ ~~ze~~ ~~dosp~~. ~~Wlady~~ ~~Pawla~~ ~~H~~. ~~protawia~~
~~dostatnie~~, ~~drudz~~ ~~w~~ ~~pod~~ ~~kroty~~ ~~w~~ ~~pod~~ ~~cziemny~~, ~~ktoraz~~ ~~w~~ ~~nich~~ ~~nie~~ ~~jest~~ ~~pro~~
~~drujecznie~~ ~~by~~ ~~by~~ ~~ty~~ ~~klyntarni~~: ~~porta~~ ~~Turechiego~~ ~~cziemnawa~~ ~~cziz~~ ~~z~~ ~~nich~~
~~walla~~, ~~ktory~~ ~~by~~ ~~pinguisint~~ ~~Comitem~~ ~~Nicolaum~~ ~~de~~ ~~Adam~~ ~~Turechiego~~
~~na~~ ~~Turk~~ ~~prodacitor~~ ~~Scalla~~ ~~to~~ ~~i~~ ~~z~~ ~~Andrzeem~~ ~~assot~~ ~~Mellis~~ ~~potrzeby~~ ~~Jome~~:
~~Turechiego~~, ~~ktory~~ ~~na~~ ~~pachnicy~~ ~~Ruś~~ ~~buntowal~~ ~~i~~ ~~z~~ ~~nim~~ ~~zarazem~~ ~~rabito~~
~~głowy~~ ~~nie~~ ~~to~~, ~~ale~~ ~~aparat~~ ~~jego~~, ~~to~~ ~~jest~~ ~~kapz~~ ~~mitry~~, ~~ampułki~~ ~~dwie~~
~~cziwitnie~~ ~~i~~ ~~kadzanie~~, ~~kazdych~~ ~~Apostoly~~ ~~malowane~~ ~~i~~ ~~Olmu~~ ~~odano~~.
~~pieczec~~ ~~arcybis~~ ~~Lipomirskiego~~ ~~i~~ ~~patriarchij~~ ~~malowane~~, ~~kalamar~~
~~z~~ ~~calym~~ ~~srebrny~~ ~~Comitis~~ ~~Turechiego~~ ~~i~~ ~~z~~ ~~wszystkimi~~ ~~insteami~~ ~~Comes~~
~~Turechiego~~, ~~Hana~~ ~~Turechiego~~, ~~Cara~~ ~~Cherkiesowskiego~~, ~~od~~ ~~Baberego~~

p. Branickiemu exsist, ale listy Ojcu oddane, Gasa wszystkie
Coronam Chmielnickiego, razym in praesidium dostała 23 jako dwa
chorągwie piesze, ktorych była jako Kwota Palatinatu kiiowsk: 50
tysięcy talarow towarzych, ci co pierwej przypadli do szabli, a te
pieniądze były na akcydentowanie Ordo Jednemu towarzyszu
za prawdę pisiwiącemu od Kozaków złotych w hospitalu dostał
to 23, drugim po kilka set x po kilkadziesiąt dwa wozy kobiercy
Perskie, pierwsza zdobycz Chmielnickiego abscessitus gratis pulsuy
towarzysz i swoich kontentuje szabli. Chmpatko i złoty Cingulum
militiae, inter [illegible] dwornia tny, dwa wielkie a trzeci na minuty
ajencyi: jako zagust złoty mogł nie być tego, ktory z Tatarow mnie dostał
i innych dobrych [illegible] zdarza, wartko gotowych z namiotami &c.
roty recenzere było infinitum i stąd snadz iż fuga była inspirata
tak ich, bo i potrawy w garnkach: pierwsze na drzewach były,
po Stokach po dziś dzień znać bijących ich, bo się co rzadko
ci. Siedm pułkow nazwanych co pogonią za nimi nastąpiło, ktory
pięć ich nie dano, a co najpierwsze, iż in tanta strage nie pomy-
ślili momenta naszym acuit victoria, bo tylko kilka pułkow,
pod ordynim ciż, jeden Capitan zginął, kilkanaście towarzych zdro-
wych na pięć z pułku dnia Bachmatia. Ostatni 23 dano do Obozu
poprzed z pod Constantynowa w tym czasie, iż Lubo[illegible] tenes del p.
Bóg wszelkie, i wszystkie bijce się niezbędne (to formalna 23 pomoc
Zdrada mey cnemy, że Ojciec nie pojechał w Ukrainę, pomoc
wam przyszła za dniami, za czym oczekamy ich tam, gdzie Lacoro i Elette
summa est, tam się zporbujemy, a pod listem to przypisano:
jest tekstem podrzuty, a był pod Berestekiem tanquam legno
in aythis co musi wszystkim nocere alte ammonuit, że
widzą Hanshy Pułki revokował 23 dały się w Ukrainę do Ojca,
[illegible] zatym miary postępki niebez, i to podobno jest herculeus plus
have arbumnas non jako nie ulica, z Ojcem jest dość ogranicz-
ze sobą, nie powalając na nacznienie Pułków, [illegible]
interesowne cuncti, chcą panie dobrze, a co bolesnijsze, [illegible]
do supplementowania [illegible] accepthare wojska, ani Boga
bez odpowiedzi, nie pozwoli Ojcu nie. To zaginionemu ch..
18. To też inter ceteras trophea mnie in numerari, iż chorągwie
p. Wrahowskiego odbrano 23, ktory w armatach pod pułkiem
potrafił wiele by mi przypisać. Wszystko to chorągwie już za bitwą
mil brakanych przypisano, oczywiście ktoprzeciwnych nich

krzyże, a litery na nich Wladislaus Quartus. Dnia wczoraj-
szego fato cessit p. Referendarz koronny. –

Rpis Oppol 225 k. 40 1/2.

Kopia listu p. Wejhera do Królewicza Jmci z obozu pod Kozienicami
miel 2 d obozu starego. 15 Lipca 1654.

Die 15 6-ris. wyprawiłem JWKm jako zechcidły latarzy między p.p.
Senatorami a proprio motu mowiłem, aby dalej nie szli z JKm, którzy
drogo debarat. pewnie pieniędzy do parto z tego proponowania mowienia dali
na kilka tysięcy ale to sama prawdziwa Kfsa sprawiła. Gdy z senatorem
w stepie zostałem; potrzeba tego obarat tota nobilitati dla tego p. Hetman
polny Litewski mowił, Wda krasnostawski, sami Celsa zjechali w kilku miejscach
od wojska kazał dla tej wsi, aby skutek do tego przyszedł; ilby z Kfsa
jechali, lecz nic nie sprawili. Wtedy potem proponowano mowienie przez te 2
dni było w pole, którego nam Kalmuzy nieuchwycili Kfsa 14 6-ris. na dwie mile
wielki tym szlakiem, którym Tatarowie i Kozacy do wsi szli; mowił do, pole
trawa nie wiele szkody, co najprzyjacielsi sprzt. z proponowania mowienia kilka przysz
pechte: p. Potocki Krak. i inni zegarz Kfsa inicjowanie skutku wszystkiej
pod Beresteczkiem przestrzej; wojsko nasze zaczynał obcinając i wyrzucał przodko
którzy Kfsa zapewnili, aby sprzątkach jest potrzeba kazać obcinyć skłi, trzy
kwartałów ani żadna sztuka aby nie zabili; pomiędzy zaś pomer wtorki aby
wtorki jednaj nie zginęli. p. Wda mazowiecki coś tonk excessit w mowienie
między brańcy - natychmiast chciał za to. p. Brzozowskiego 300 nieciwskiej
piechoty, którym jest majorem Grodzicki, co był za Kozakiem, dziś do obozu
przyszło, 500 kilki pirzyszło i dzisiaj 800 kilka tysi z Kamieńca, i tak
do konstantynowa spiesznymi dz. pomiędzy potrzeba dalej; Tatarowie jiż pewnie
jako jeszcze pomiędzy, z pod konstantynowa pewki, wiciwiem nie wiele
zaczęja, stoi pod Ostrogiem na nich pewt. Potkana Kozacy siedli, aza jego
miejsce Dziadziałego zdrady Kiszkami zawsze wzięli; ale trudno jednak wiedzieć
co pewnego, to z dzisiejsi najprzyjacielsi. p. Wda Krakowski z całem swym do Zadra
obszedł się, p. Chrzciy kor. do Brodów, a p. Hetman zawsze za wojskiem
bieżał.

Archiwum Tczew 225 K. 410/2

1649 1651

653

(673-681)

Ad Pluspol Kancelaryja Lit. do Kurlandyi Jeg.
de data 17 Julii ano nehe Jeżusa. 1651.

Wielmożnemu Panu Pasek do WKm, co tego gwałtownego wiadomości z pod Berestenka. Hetman JKm mil 3, dnia 14go pod Kazienicami, gdzie Wojewodztwo Ker. ponos delegatów Kiiow dekliarowały to Zdaraiem pokoiu tak prożny na miejscu swoim. Wiele tego ciężkie bolesc, tendas divinare, dissimulato dolore, ale patrzajcy na nasze pokoie. Pod nehe JKm wracaiemy stamtąd w bitą Wrzesnicie na mil 1½. Tam z Wotek pospita wiadomość, iż postawie od Prosty ale do Chmiela z chorągwie i dragonami pod Kamieńcem do Kroony, Dekretacja w Litael, wszystkie, iż co postawi revocabuntur, powiewaj dniem i nocą dano widzieć z Jassi do Konstantinopola o tem, co się stało. Orda sila gubiej, jako to jej. Kozac zgładzaja. Chmiel wiszemy kan pany sobie mu i dorpich bitwach Kozakow zwarnych, krotki Pawłoki z 6000 Kozakow zwiszy, my pana brata, prowadzit się z obozem na odsiecz. Gdy te wiadomości zachodzi, Pan vocato senatu, deklarował się do Warszawy jechać, a powszechni agendo pop Ukmanem. Dzisia tu ordynansi wyszło mu i rząd chcemy sam potem do Brodów a stamtąd do Lwowa i do Warszawy prospicere umysłu. Jedzie z popułkownicy w tyle kompanie: Xże p. Wola Rusk, i p. Wola podolski, i Bractawski, i p. Chorąży kor. pop. Gracialiskim pospieszanie bity, wielki za dwoje wiernej służby. Z pod Rzeczycy pisze Xże p. Ukman wczorajszego d. 20 Junii, iż za dni 6 wniat pod Lojowem zdanie mieli z Kozakami pewnymi, ani wyjść w tył tabom idą, a z wiosek wszystko chcą zostawić i zamykają wszystkie w potoku tam wielkiej bieżego. Co się stało, tendas wiedzieć w takiej odległości. P. Bóg miłosierny Jezus JKm swego wspomoże, dajże znać o sobie pan sam wiedzieć i postaraj się, jakimby sposobem się dziać, iż pod Brandenburgiem mostowe mostowe Kozakom dopuścili się Wilnie mostowemu gromadzi się granicie rozpadu.

Rkp Ossol 225: k. 411/2

Dzisiaj

21 Lip. 1651

657

Kopia supliki Kijowskiej.

JO, JW. Jmciom PP. Regimentarzom wojska JKMWXLit. i wszystkiemu kołu rycerskiemu najniżej oddając pokłon: ~~[illegible]~~ ze łzami prosimy, abyście Miłościwe państwo tak nad nami miłosierdzia, jako i nad domami bożymi i nad wszystkiem wojskiem kijowskiem, zażyć raczyli, nie dopuszczając chorągwiom spustoszenia, gdyżeśmy ręki przeciwko Pomazańcowi Bożemu nigdy nie podnosili, ale ze szczęśliwe panowanie Jego Majestat pański błagali; owszem wiele szlachty i szlachcianek podczas tych zawieruchów zdrowych zachowywali, którzy sami dadzą sprawę o tem. Dawno byśmy się bali z tą pokorą naszą WMciom WMPaństwu odezwali, gdyby wolny nam był przejazd dopuszczony. Prosimy tedy powtóre o obronę od impetów wojennych. W Kijowie 21 lipca od S. Zofiej

zapewnie rok 1651.

Silwester Kossów kijowski halicki metropolita

Joseph Trizna Archimandrit kijowski pieczerski

Wójt, Burmistrz, Rajcy miasta JKM. Kijowa.

Rus. Ossol. 225 k. 419.

jest w Grabowsku

Postrzeni pokarzywali kroniki gdzie byli wpisy pamiętne ze 16
drukowane z nakazu królewskiego – pozwoli odpowiedzieć ze 16
waszą za pozwoleniem a nie nakazem i te obrazy w kościołach
wiemy z wydrukowanej tylko te w Gdańsku. Polacy nikt przy
nie tolerancja ale ostrożności ... Przy kościołach odbywały
że wy sami i nikt z mieszczan duchowni wiernej i po polsku
i po łacinie a jak kościołach waszą wolno – jednak Gdańsk
wiernej.

Postrzeni: Sami wy mówić nie wiedzieć i nie umieć, My polski
i łacinie pismo dla czytających nie to, trzeci i zmiłuj i pogrzebu
od nich wy sami nie chcemy, z Gdańsk kroje trzymamy z Gdańsk i ale
Postrzeniczyc jeszcze pole nam potrzeba, dopiero pisze do czytania
czyny kościołami i czynią posiłki biorąc rozmaicie i pomoc
Lwowy nikt w kościołach nas i ciągły strony rady drogi wydawa
Gdańsk nakazy a wy pomoc sami pisali wydawaniu i rozmaicie
Gdańsk nakazy i pomoc 15 lat niemniej rozmaicie nie
i rozmaicie kościoły a pomoc 15 lat niemniej rozmaicie nie
jak miejscowości czyli w kościołach, trzeci i nam, ale wy
gdzie gdzieniu od nich niekościołowych.

Pomoc rozmaicie mamy tam, ale co co mieć w typowych kościołach
Gdańsk i Warszawie w Gdańsku i kościołach nas kroje rozmaicie wydawa
dla ceny.

Gdy mamy dobrze pomoc jedne warto radzić a w drugich
postawić kościołach Gdańsk polskie drogie a dwa pomoc i kościołach tam
Lwowy postawić chcemy i: Gdańsk mieć na nato, że to mówić na miał
miejscowości kroje nikt kościołach nie mieć. Postawić Gdańsk, że widać
na tam pogrzeb, że ale id mogło dla nas pisać w nich kościołach, ale tam tylko
że do stąd dobrze. Wtedy w pomoc czynić: a wy z pomocą nas,
mieć mieć radzić, gdy jak nie mieszkać postawić mogło to pisać, a kościoły
kupują i z wy robić gdy dobrze to w czytać mogło. Że mieć mieć pomoc
nikt czytać, że i autorzy kroje kościołach tam nie mieć wydać
dobrze. postawić dobrze pogrzeb mieć. Wtedy Gdańsk kościołach pomoc dobrze i mieć
gdzie mieć: kościołach kroje za kościołach drukowane w kościołach kroje dobrze nam
kościołach i inne miejsce. Na nas nie jest do życia dobrze nastały kroje i kroje
kroje mogło z nich dobrze. Jak kroje za kościołach głęboko dobrze nam tylko mogło
i pieniądz, to potem mieć nie mieć i wam. A dal o tak kościołach nie kościołach
wy zawrzeć mieć wam. potem pomoc mieć kościołach postawić mieć
i dobrze, że nas o kościołach pomoc kroje zamieszkać. Jak jakich
kroje mogło kościołach dobrze wydawać, mogło, to kroje kroje nie kościołach. Jak
z mogło co wydrukować i mieć mogło kroje. Te znowu nato pomoc
zamieszkać i ciągle kroje pomieścić a nowy nie dopowiadać. do rozdziału i na
I a wasza kościołach drukować z nich mieć z pogrzeb, a rozdziały i kościołach
w tak nas mieć. Jakoś kroje kroje wydać dobrze, że mieć kościołach
W kroje postawić mieć mieć kroje kroje pomoc, że mieć kościołach
pomieścić, że nich mieć mogło z mieć kościołach kroje kościołach, kroje drukować kościoły

Z Listu d. ks. Biskupskiego d. 24 Jul. 1651.

Z Obozu d. 18 praesentata wypiski klęski de Burdin mil 6 jednego dnia
bonis wszystkiej, ale wszystkiego w ranach pluty. Wojska w ordynacji
ordynacyata pod Jmć Jakubowa była. Infanteria została tylko, z Pułku
Hetm. pomarł Xiędz Biskupiego, Rotamistrz ubiła Starolenka, p. Jankowski,
Jego Komendy, z Starszego, Brzozowa Hellm: p. Jankowskiego
Starszego, pochodzi Hellm: p. Laskiego. 2 p. Sandomierski
Stolnikowicz ob. wojskiego została. Ubiła p. Wdy Ruski, p. Wdy Połocki,
p. Wdy Bracki. p. Wdy Bratlawski: p. Bonisz Komendy, Starosty
Pułki p. Kiszkowskiego, który nie odpoczął dwa w Pułku in consolatione
pp. pierwszego pany Kuklo Jmć. p. Wdy Witebski, p. Mozalski Cześnik
Kijowy. p. Podkoni Kijowy. W Bardach poszły p. Obuchowicz
Pułki, z Brat starolenka zgoła, wiarem w rzadko była. Hetmańskie wozy
pluty mil 4 Komput Pułku Xiędza Biskupiego kamienia obrzy. Z Podkoni
wiście polskie stawy, zginęły. Do Obozu mil 2 wiarem. Obozu trzy wozy w stawie
gi dwa Hetmańskie od pierwszej klęski. Pułki pozostałe z pułku
pp. Sandomierskiego praesentowało wozy ubitych i Komendy, Pułkownicy
i Rotmistrzowie, Porucznicy, Chorągwie, Pułkownicy
i Rotmistrzowie wszystkie, ocaliły się. Pułkownicy
Wdy Bracki z Xięstwa wiernami a pomoc niemi Sobieskim (?) p. Obuchowicz
pułki: opisał dobrze Pułkownicy Kijowi i kilku potrzymanych. Hetmani
Xięstwa w zwycięstwie, z kamieniem w dniu 18 Marca Mozalscy mieli
prywatnie Hetmani. Wiara publica pisała rzecz do Katedrałnego kościoła
potrzebna na Xdz Angielskiego w dzwon kościelnych obrazy pontyfikałów
cum choro, tenie i celebrowali mane ob. Ad Horwat kwiat cum
gaudio wszystkich. To Deum śpiewano po mszy, i dziwi cała mane
Starolenka; potem niedziela Xięstwa była na Bankietach u wszystkiego
Kor. potrzeba odbierać ku Białej cerkwi; rozmieścić się ci i wojsko
Kijowi tamci z Komendy odbiorą. Od granic Smoleńskich kilka
Mozalowa nie kiedy mówiono, kozacho w Rostawie Cywiny, pod
Uryzem sto i dziewięć go. Wrócił się pani Jarzewa Wojewodzina trocka
ze dwiema sto pięćdziesiąt Pułkownicy Kijowi 600 i jazdy 300 Wyprzy dwie
cechy kozackie pociechy nazywa, jedna ci pochodzą i wtórzy wracają
pułko 150 kozaków mieli domu w wsiach. To było 2 Jul. a potym
4 Jul. drugą cechą z wsiami ci pochodzą, gdzie jest i Ochmistrzki
niewiastowskich wsi tych. Tam tych pułk wszystkich i tych starolenka
niemota, jakich pułków Kapitan Wasil. p. Porthamerlenga Kijowi, p. tych
wiara pułk dek mieszkańcy, i p. Sudzilowski wsiami i pułki, kilka
zginęło. potym oznaczył pomiot i mieszkańcy Pułki p. Porthamerlenga
Kijowi. ale w dniu Krzyżowym, nie wiem co się stało.

Rosf Oppel 228 k 414.

Z obozu Cetnerskiego 28 Lipca 1651.

Po zawarciu ost. pok. Czerniechi wszystkie ich posiadłości do Księstwa ober. należące Pol. pod Babinichem puttkim potrzebnego to wiadomości, a za Antonem puttkowiczem Książęcym i Orthodoxa Archimandrytem jego — pod Czerwonym ustępującymi w pięciu puttkowiczy się, owych pod dymissem w mil tylko 6 od Kijowa nie Stępienia nieby dissignat i tuta z taborem pomaszowany do wyprowadzenia na tym to brzegu nieb: zawsze potrzeby dla tych wielka ostrożność pomyślny rozwój, jednak za odwiadzeniem nastąpieniem tak Stępienia jakby pako i pikolety nie wstrzymali; z zawiem wyżywieniem pieniędzy musiało, jakie mieszczanie niechcieli do taboru, dondery na Hetmana wiadomo, gdzie mieli tak ich potrzeba wszystkie dobra z miasta uciekając: na pot miasto, który nie mal na potwarz idzie, gromili, i ci co na Hetm wielu nie wyrządzili się, to rabowali mieli do wiek mniemany się ciężkie wystrzelali: wiele wyjeli. To tylko dalsza retardowanie wiktorya ich mieszczan Kijowskich, czyni dalsze gromienie za sobą zatrzymuje. Leżą gnoje trupy, których obozy, tłota, mundi sama nella napełniona, niemały magazyn Wojska i Artyleryi wielki, którego potem stoj ci puttkowicy rzeczy powiadali: polegli za tabory z taabi broń nazwyd, to sam tylko Regiment Pułkownika Elbruzyckiego na kolasce potrzebny, trzewiczyn jedna zabity, towarzyszów, drogonów i wielki 10 potrzebnych, chorągwi kilka odebrano, niektóre nawet w polu Orła pany odbiwie wzięte, i ze Kijowa wyprowadzone, skąd, jako jeńcy: i Stępienia pomaszowany powiadają, iż krzywy w głąb Ukrainy nikt, tylko tylko pobity za impress pomieszał pod Czernichowem, gdzie się niemało niedobitków puttku czernichowskiego, tutaj z Kijowa z Borowni Baturyna, niemy (car) poprosta ze wszystkiej Siewierszczyzny zawarto kozaków Cyrkij nie 40 000. po wyjściu Cesarza tego z wielu powziętych consideracyi stanęło ordynacya Xięstwa i zostawiony w Lubaczu i w Kijowie zatrzymano sam ze wszystkim wojskiem do Kijowa powrócić mieć się.

Ossol. Rkps 228 k. 417/2

663

Ze Lwowa 25 lipca 1651.

Dziś ma być secretum consilium dla naznaczenia czasu sejmowi, któryby chciał mieć Kjm 3 listop. Listy tureckie i tatarskie do Chmielnickiego pisane dotąd nie przetłumaczono. List od Rakoczego do Chmielnickiego czytany, w którym się mu obiecuje iż na St. Wawrzyniec pod Krakowem stanie. Więźnie wszystkie odsyła Król Jm do Warszawy, między którymi i posła tureckiego, który do Chmielnickiego z upominkami przyjeżdżał. Król constituit 1 Augusti wyjazdu swego do Warszawy a to dla tego tak późno, iż od koni nie mal wszyscy odpadli, bo przez te kilka dni jako z obozu do Lwowa jechaliśmy, lepiej niż na 5000 koni zdechło i w błotach zostało. Poseł wołoski dziś ma być. P. Fredro od Rakoczego powrócił, po którym żadnej szczerości nie mógł uznać. Pan Krakowski daje znać JKm, iż już z wojskiem wszedł w obfite kraje żadnego nieprzyjaciela nie widząc i owszem cokolwiek lubo w bok, lubo w przedzie, czat idzie, wszędzie wielką stragem w Kozakach czynią. Wojsko Lit. z p. Hetmanem Lit. spodziewa się już w Kijowie zastać, gdyż już tylko mil 12 od Kijowa byli.

Rozp. Ossol. 225 k. 415/2

jest Grabowskim

Z Lwowa do P. Brzostowskiego 26 lipca 1654.

Przedtem jeźdź, iż: Pl. wojsko nie przyjmuje, jeźdź tabor zniesli pod Lubaczem, bez tego nie ma dla Wojewody przeto alias po Lubaczu, pomnę na tabor Ks. Wdy Ruskiego, krzyżak Kor. tego dobrze ten abbrevia. Zapisze mi to powiedz Towarzysz Ks. Wdy Kijowskiego, iż 2000 Lach z Kamieńca sprowadzonych, którzy do wojska za ordynansem JKM. idą; potkali się z Dziedzicami, którzy Litwini w taborze we wsi Pan Chmielnickiego, za Konstantynowem i Ostrogiem z Tatarami: to Dziedzice zebrali się ze 4000 Konnych, pobili tych Tatarów wiele ich Dziedzica wzięli Pana Chmielnickiego Bratanka Duxitur: to wiernie ich zabrali. Tego Dziedzicstwo cieszy to, mówią Ks. Wdy Kijowskiego powiedz, iż w taborze pozostał cesarz zabity; Xie Koniuszy Ks. zabrał się z pułkownikami Ks. z 100 ungarii. iż zabity Dziedzica, ale znać iż to drugi pułkownik ma Dziedzica wzięli. Hetman Polski dysponuje konie, Chmiel w las, Tatarzy uciekają konie, iż zapasy się spuszczą, oni wszyscy retirują się wszyscy i rozchodzą swoje dokazują. Król pomarł nie ma wiadomości pewnej, aby do granic do Lwa i Sucheny gotowali. Jeźdź Tatarki lida Krzyż, nie wiemy, ale ich wszędzie nasi bijo. Wczoraj się dzisiaj Ks. Jakubowi Ks. Dominikanowi na ulicy ustrzelić, dziwnie bo z Bernardynów, ale strzelcy szybko uciekli. Wczoraj Senatus-consilium było. Król Jm ultima Jul. Ks. wszystkie ma. Chłopski obóz chce Ks. pisane ~~pomóc~~ wprowadzeni do Warszawy przyjechawszy; strzeże się do Kalisz Krakowski w Zamku, potem konwojuje dalej do Chotina. Sejmu bity teraz expedycyjny, który pan 3 oddzielić przyjechał. Ks. Jeśli pisemnie Ks. Xięcia mnicha, iż nie residuje, pobudka ich uniej odjechać do Regentów. Król Jm w Lublinie kilka dni na przyjście zabawi się.

Rapf Oppl. 225 k. 416.

Ze Lwowa 27 lipca 1651.

Daje znać p. Krakowski, że piechota niemiecka bardzo odpada, której już na 1500 części wymarło, części uciekło, zaczem prosi 7 Km, aby wcześnie o prędkich posiłkach wojsku myślił, zwłaszcza że Han w polach pasie konie i Chmielnickiemu pozwolił wydać uniwersały, aby się Kozacy do Hana kupili i w żywność jako najlepiej opatrowali a mianowicie w suchary w prochy a strzelbę. Więźniów wszystkich polskich kazał pościnać a Ruś wolno puszczał. Hospodar wołoski przysłał wołoszyna z listami, który był zawsze prezent przy Hanie. Ten powiada, że Chmielnicki wolno chodzi ale przecie pod strażą jest. Ustawicznie Hana molestuje, żeby znowu powrócił się, w tem upewniając, że teraz dokażą wszystkiego, co zamyślali zwłaszcza że już Król i pospolite ruszenie zeszli z pola. Towarzysz p. Krakowskiego zapewne twierdził, że nasze wojsko, które szło z Kamieńca 2000 do p. Krakowskiego podług rozkazu 7 Km, napadłszy 4000 Kozaków, których był Dziadziały zebrał, długo się z nimi bijąc, rozgromili i Dziadziałego pojmali.

Ruś Ossol 225 k. 416

jest w Grabowie

Z obozu z pod Smarlina mil 4 za Jampolem 27 lipca 1651.

Dnia 25 Julii, we wtorek przeszły, mile jedną już za Jampol uszedłszy, i Horyń rzekę przebywszy, p. Krakowski wojsko na 3 pułki rozdzielił: Lewem skrzydłem idzie p. Hetman polny z Xciem Wdą Ruskim i z p. Starostą Kałuskim — p. Chorąży kor. prawem skrzydłem idzie z inszymi panami — Sam Pan Krakowski środkiem z p. Wdą Bracławskim z Panem Kamienieckim i armatą z gwardyą JKm. W cudnowie wszystkie pułki mają się znieść z sobą. —

Supplementa z różnych województw co dzień po kilka chorągwi przybywa. W Pawołoczy pospolitstwo zatrzymało wójta Pawołockiego, tak słychać, iż chciał iść z Chmielnickim na Zaporoże — proszą o załogę. Uniwersały od Pana Krakowskiego p. Starosta Kałuski posłał Pawołoczanom i ludu swego, aby żołnierstwo nasze krzywdy nie czyniło. I to udają, iż Chmielnickiego ~~tylko~~ Pan Tatarski puścił tylko w koszuli a w kożuchu nahajkami obiwszy i przytem się okupił dobrze, potem na Zaporoże poszedł. Jest też tu ta wiadomość, iż wojsko Lit. stanęło w Wyżgrodzie mil 2 od Kijowa zniosłszy 3 pułki Kozaków, które był jeszcze z wiosny Chmielnicki tam posłał. Teraz w ciągnieniu idziemy co dzień głodniejszymi krajami i pustyniami tylko traw dostatek niewypowiedziany, i koni drugdzie że ledwie z trawy widać ale chleba i wody dobrej do picia trudno. Kto co ma to używa a drudzy głodni mrą jako piechota, której co dzień ubywa pokładając się po drogach pucha(?). Dziś się stąd po ranu ruszamy dalej ku Lubartowu spodziewając się tam chleba, do którego nas p. Boże co najprędzej doprowadź. —

Rpus Ossol. 225 k. 416. jest w Grabo

Ex Leopoli ultimo Jun. 21. 1681.

Król Jm. powrócił dnia 18 Augusty z pobytu dwa dni dekumbował
bolesci dżdży, wypoczywszy całego przemarsz go. W pierwszy dzień wieczo-
rzy Kanclerz do pokoju pokazywał i tak skończyły. Przeczytano wczoraj
JJPP Senatorom: Abbs Kanclerz Primarsz. W. Kor. JP. Podkanclerz
Lit. restorat z nimi na godzin dwie rekreacyjnie się familiarnie ser-
mon jak pierwsze i wdrowny. Wczoraj go pożegnał primarsz W. K.
dziś dzień, takie i JPodkanclerz Lit. odjeżdża, to wszy wygnant
jakeś na Grodz. Dziś rekreacyjnie odprawuje. Hessen w krótkim
Janiszkim i w drogę się biorą do Lublin do Warszawy ale podobno do
pokoju powrócą się drogą. Deliberatoria gotują w Kanclerzowych
trzy tygodni 3 wszystkich. Krajcha Kor. (jako pisałem) z obrazą
26 lipca pisz, takie aktenmi 10 mil od Lubartowa za Korzeniem
Tatarem grożącemi, wróciwszy jednak o sobie, kiedyż dnia wiązanie w
Ukrainie, w Lubartowie zajęli się miasto. Ze pierwszy gotował się i pocz-
dzieli wiele zaczęgnę w dobrych kraj. Jm. tej odpowiedz w pokoju złożyć o wolność
Cossaków, obiecuje wszystko za korzeniem - tak wielkie rozpoczęły ludzie po
dwakroć pocałowały ten tam kraj. Pocztowi dwaj od Ludzi JP.
Starosty Kaliskiego, z drugiej swiat przybyły do JP Wielkowskiego,
pewne o rzeczy. Wam wstawił 10 000 Tatarów nad Dniestrem wrócili za
Humaniem w pokoju. Interim wielki Tatarowie jest na Uniwersytet
Chmielnickiego Kalgastan 50 stem, chcąc intendere obawiają się wojska. -
Uniwersytet wyżej Chmiel wiernym bitwy, co za pewne bedzie, ex
wiernych wróżą. Pewnie Chmiel z swymi postarzyni do Kamieńca
do Cudzego do pieniędzy na drugą wojnę ale Cudzego nie pokoju. Tata-
rzy za Chmiel. W Mościskach stoi mil 12 od Brzeżan Kor. Dalej
polem granicy są wiosna Moskwie, Smoky com Tabula europea mapa, abo
Ukr z cudzoziemcy postać do Gallicji do granicy. O wojsku do Turczyna
Jamka pisz do pewnego nie wiązgrot do Hejnowa mostowy wygnali
głupi nam rozumiał. Chelmnicki ukrzyżowany wraca się do Cudzego
i Ordynic, których 600 obrała bydło, mowne rzeczy Tatarzy. Wam Kor

Arch Offic 225 K. 416/2

Jest w Grabowce

Z Obrzu pod Lubartowem d. 1 Sierpnia 1634

Że Pocztu nie wyszła dla zrzędzich ustawicznych deszczów, które
[illegible] dni i nocy trwały bez przestanku, to przyjaźń się przy-
mittas turbulationes et incommoda, wszyscy ludzie to bez dowodu
stanęliśmy pod Lubartowem, gdzie po przekładach w mieście, ze
dwie[illegible] przechodzą wszystkimi, bo pułtora wrzodu miasta było
jakoby jasnowa, wiele ludzi bardzo namarło i koni nasdychało, wszyscy
wspomnienie z nie chcę dla zrzędzich rzeczy, to tylko mam ich,
że mnie[illegible] tam było, zrzędzi quartę, bardzo jest mi tylko wielkie, przy-
chodzą, ale ledwie i dwóch towarzyszów i sześciu Węgrzyna z sześć
z czterma i dwiema koniami [illegible] z koni zapadłej pomarło
Za tydzień Kanclerz mię zaprosiwszy, tylko obiad mi mało,
[illegible] Krzysz zaś potrzeba, mnie wielkie, przechodzą, na czynie je
prawie tak jeść. O postępkach Szwedzkich dziś wiadomość
przyszła ze Prus od Pułkownika Szwedzkiego Komisarza wojennego
wyjechał, że Pułkownik Lubas, pod Dyrektorem Axelma z Oxenstyrn
z Oxenstyrn. Metropolita Gnieźnieński z Archimandrytą i wszystkimi
miastem posłali do niego prosząc o miłość dobrą, prosząc oraz
tego, posłuszny mu bierząc jednego Pułkownika Gnieźnieńskiego stanęły
pod obiedz, że wiary dotrzymają i Krakowa ani bezbożnie
nie będą przyjmować. Wszyscy Szlachta posłuszni. Pułkownik
Szwedzki z Pomorza idzie pod Kowno, który się odmówił Szwedzkiego
a Wojewodzki wdzięcza bierze ich na radzie[illegible], chcąc z pod[illegible]
powiatu od Szwedzkiego [illegible] [illegible], które dał im na ten pomoc na ten stosunek
Szwedzki, jak to niezmyślnie się Pomorzel wypuszczony od Szwedzkiego,
bo tu w Lubartowie w gospodzie by pokarmiwał gdzie ja stoję z pię-
ciu znajomych Szwedzkich, i bardzo Szwedzkie chwili polić miasto,
bronił mię tego gdzie im nie tarby Rzeczbie. Pan Starosta Kamie-
niecki [illegible] wszystkim się pod Dniestrem [illegible] z pokarmieniem
bierze się z nowego Pułkownik chcąc obrzęć na drugą stronę
się [illegible] [illegible] Konstytucyi Sejmu nie będą
z Wojskiem dotąd się obrócił, powiadał Wojsko Litewskie do
Wojewodzkiego [illegible]. Bez mała nie przyjdzie do Kamieniec

trochę ku Bohowi w Ukrainę częścią dla żywności, częścią że Bohun pod Pryłuką kupi chłopstwo i od każdego chłopa po talarze wybiera na Tatarów, których obiecało mu się 40,000. Do Metropolity Kijowskiego i miasta Kijowa posła p. Krakowski że idzie w Ukrainę z Wojskiem JKMci, na uspokojenie buntów jeżeli takie są, przestrzegając wszyscy wierni poddani JKMci w domach siedzieli; 7 millam hostilitatem się obawiając. Czaty przednijsze które są pod Białą cerkwią rewokuje nazad p. Krakowski, żeby dla wojskach tamtych koniów nie ogładzali.

Rpis Ossol 225 k 418

J. St. w Grabowski

1 Exemp 1657

Kopia listu Hospodara Wołoskiego do
Mspena Krakowskiego.

Po odjeździe Kuriarskiego stanęymego tak do Jchmci jako do Mspena ablegowanego, donosił mi list Mspena 1ª Decembris z którego dosiedena Mspend wymowniawszy tako o Panie jako i o Omnibus ictibus dnia Mspena swe, że Pan mostre powinien do Hymna a Omnibus ictibus we wsio twoi wsiatt. Powodzieniu na Ubraniu teraz co wyniść tu rebellizant [illegible] niedziwić nie mogę, to by Mss wiemu nie powinno się pisać dominus to powinien Prakowego stłoty tedy powinien bydzie u Pana jak go tam nie zastał do Pana stłorego i list miał i mnie Pełtaney stłory tamże u Pana byli tu tu tu

Woiewodzego z Mathaiskiego z zeby wrogie Chrześcianskiemu
pomoc przeciwko Niemu dać teraz za tą wiadomością wszyst-
kie imprezy ich upadły, z tem teraz posłaniu ex Italy wszyst-
nieszy, W Panie oznajmić nie zaniechamy. Ex D. 22 Jul.
przesłano nam z strasburga Turkom do Porty przyszła wia-
domość. W Wiedniu z Węgier nadeszła która mianowicie onym
incumbunt in Hungaria terrorem który zabijają Kapitan Bassa we
pitnastu Galer przeciw Wenetom Wenetowie też na morze wysłali dobrze instruowane z Wodzem który
idą z Messyny z Sycylij nie nie zabawiając Ale tego idą z Turcy
o nich gdzieby byli nie dowiedzieli, co interesa idą aż do Galer
Tureckich odbierać mogli, tak ci którzy z Messyny bezpiecznie
i z bogactwami przyjechali, powiadali Turkom iż Wenetkie na
morzu nie masz. Turcy ubespieczeni tą wiadomością przyszli
do Sakizu i stanęli przy jednej Insule Milo za tamtąd do
Drugiej przybyły aż nareszcie Pardonkiem z bogactwami
za dwa zaczym wiadomości o Wenetach, czynili aż do Porty gdzie
Wenetowie blisko tej Insuły zasadzony są gdy Turcy obligh
się tam mieli nie spodziewali wypadł przeciwko nim i z dwiat Galer
innych bić zaczęli, ci zaraz musieli awanturować, dziwić Galer
Tureckich z ludźmi wielki, a te dwie inne Galerami wzięciowe
Turkom potrzeby do Wenetów się przydały, gdzie potrzeby, a drugie
widząc się ich bić, porzuty wołać już autem do nobis o ich bogac
obtrzymowy aż na bok uciekali a Galery polskie zeby aż Wenetom
nie dostały. Bogowie z mocą Białego, który na brzegu byli
napierwszych aż a Kapitan Bassa uszedł, tak dalece Turcy
dowiedzieli się tą nowiną ix teraz czego by się z jéć mieli nie wiedzą
Panie z tego mi Agentowie z Affaro scrivari Adga rebellowanie tam
z Janczarami i Turkom inszymi politicznie mi zabrać czynią od
rebellij stronie czynią dzielnie kupcy i zdrady czynią. W Honsfar
bym pobrać nowe w tych dniach wszystkie się były motus. Babka
Cesarska naradzała się była z Wezyrami zeby niektórych Turkom
z konia Janczarom na ttrzymać teraz wielkie porty malezy za-
dzieli. postrzegły to Matka Cesarska im przykazała przestra-
szyła tych Turkom zeby się mieli na ostrożności, dopiero oni tak
byli wielki radz zeby Babki Cesarskiej od domu Cesarza oddzielić

a Wezyra Wielkiego z Państwa zrzucili, i tak by nie pochybnie jako twierdzą było, gdyby tu z Polski i od Wenetów wiadomość nie przyszła była, która te domowe motus teraz do kilku dni tylko uspokoiła, ale potym recrudescent. Teraz radzą Turcy jakoby mieli państwo swoje w cale zatrzymać, ale widzą że się im noga powinęła, nullum tedy z tamtąd imminet periculum bo żadnej nie mają potęgi. Zamyślam JKMci niech Bóg szczęści i błogosławi W Jassach 1 Sierpnia 1651

czy 3? niewyjaśnić.

Rpis Ossol 225 k 419

679

Z Szczebrzeszyna

Z ~~Czechrynia~~ Czerchrzeszyna d: 5 Sierpnia 1651

Król Jmć omawiał się 3go ze Lwowa z łaski Bożej zdrowy i na koniu tę drogę odprawuje, w Lublinie chce w poniedziałek stanąć i tam z dzień sobie odpoczywszy ku Warszawie obrasa. P. Krakowski daje znać że już w Ukrainę wszedł, także i Wojska Litewskie już się przymknęło do Kijowa, o Krakowie ta wiadomość że się na Kudaku fortyfikuje, a Tatarowie w polach koniu paszą, ta jest z Wołoch przestrzega żeby radzi swej sławy popierali (popierali?)

Rpin. Gfol 225 k 417

Jest w Grabow

Dziennik obozowy od 4 sierpnia do 10 sierp. niedokończony — 1651.

Ruszył się Jmp Krakowski z Lubartowa, ale dla srogiego deszczu, który ledwie co ustawszy, znowu lunął, nie uszedł tylko wiorst mile i tam wiadomość przyszła od JP Myśliszewskiego, że 2 taborki chłopów idących do Chmiela pod Brusiłowem rozgromił, i chorągiew jedną odjętą przysłał.

Die 5 Augusti: Armata przez Lubartów przeprawowała się i piechota, która po mieście i przedmieściach dla rozgrzania i oszuszenia (rozlokowana) a oficerowie jechali zbierać chorych i umierających po drogach o umarłych chować, gdyż i tego dnia kilkadziesiąt piechoty umarło. Jmp Krakowski jednak nie czekając armaty, dla rozruchów, o których w Bohowni ukrainie powiadają, szedł tego dnia mil 3, na Troszczę z konnym wojskiem, żeby vel. —

niedokończone

Rkps Ossol 225 k. 421. to się Rękopis kończy

Znajduje się cały w Grabowskiego Hist. Kiss. I str. 275.

Jakób
Gracie Samuel Cicilkanowski, Kleryk seminarium Chełmskiego do seminarium
wyżej wymienionego z ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

Kuriera Warszawy – od 8 sierpnia – 14 go 1651.

Dnia 8 lug. po południu o 3 ~~królewna~~ księżniczka Anna Marya Teresa niespodziewanie umarła z wielkim żalem domu Królewskiego i wszystkiego dworu.

Dnia 10 aug., samym wieczorem już o godzinie 11 w nocy, przybiegł sam Król JMć privatim do Warszawy. Władysław Chełmskie Unitowi oddane, cerkiew tamże schizmatykom odebrane.

Dnia 13. Publice był JKMć w kościele. Kapituła w Kapach wychodziła i Xdz Nuncyusz pontificaliter. Witał imieniem Kapituły Xdz Grabowski, Xdz Kanclerz kor. odpowiadał. Potem Te Deum było, z dział bito i inne alegrece do potrzeby odprawowały się. Przyszedłszy z kościoła, poseł hiszpański wielki człowiek D. Aragonia Bregia miał publicam audientiam, po włosku do JKMci mówił, Król JMć mu sam odpowiadał. Był potem u Królowej, po francusku ją witał, ona mu też po francusku odpowiadała.

Dnia 14. poseł hiszpański był u Króla, imieniem Króla swego list ~~mu~~ oddał i po hiszpańsku mówił, któremu Królewicz sam po łacinie odpowiedział. Król odjechał do Nieporęta samym wieczorem powrócił, gdy od Wisły jechał, koń pod nim szwankował barzo. Sejm ad Januarium odłożono.

Rus. Ossol. 225 k. 418.

Nowiny z Warszawy. 15 – 22 sierpnia[x] 1651.

Die 15. Królestwo w kościele u ojców Jezuitów.
– 16. Audiencya prywatna posła hiszpańskiego
17. Goniec moskiewski list oddał od Cara, w którym mi więcej nie było tylko skarga na posłów, że mu ~~ojcu~~ tytułów umykali – a on bardziej przyjechał na spiegi, co się dzieje u nas
18. Secretum consilium: sejmu, ponieważ tej necessitatem teraz nie masz, ad Januarium albo Februarium przeniknąć. Na pisanie Cara respond dać i justifikacyą o pp. posłów a viceversa skarg też różnych nawymyślać, bo jako oni do nas szukają przyczynek, tak i na nich też szukać trzeba. Societas armorum, że stanęła z Carem, ten punkt in frequentiori senatu traktować trzeba. P. Sandomirskiemu względem sumptu na legacyą pozwolono 15000 złp. a na potem aby tak podejmować posłów moskiewskich u nas, jako oni teraz podejmowali: bo tylko od granice 700 rublów dali do stolice, a w stolicy tylko na 60 koni obroki dawali.
Die 22. Listy od P. Krakowskiego, w których oznajmuje, że zostawiwszy przyjemskiego pod Lubartowem przy Armacie i piechocie, sam komunikiem poszedł za Dniepr, zwłaszcza że Jm. JKP Hetman polny Lit. wszedł do Kijowa, który do JKM pisze, co mu dalej czynić każe, czy za Dniepr iść z wojskiem, czyli pod Czernichów powrócić, gdzie się Kozaków zawarło 40000. Chmielnicki w Pereasławiu z bogatą ożenił się Kozaczką. P. Starosta Kałuski do Kotelni majętności swych przyszedł, gdzie był podhorecki w 800 człeka, którego stamtąd wygnał. Czaty nasze niektóre za Dniepr poszły. Poseł hiszpański prywatną miał audiencyą u króla i dosyć długo.

Rmf Ossol 225 k. 419.

x nie ma w rękopisie podanego miesiąca ani roku, ale że to było w sierpniu 1651, patrz Memoriale 2 sierpnia 1651.

A zdaje sprawę na wolę cara. Jeśli car nie chce przebaczyć tym ludziom to każe o tem powiedzieć przyszłym swoim posłom i posłannikom. Ale przytem posłowie zdali aby to posły były przy nich zebrane i ich zdali dzieło który nie drukowano. Kto nie zgodzi się na to, posłowie zażądali odprawy. Wtedy król kazał położyć im, że zniesie kwestię tajemnicy. A jeżeli ci ze rynku spalić ich nie może, gdyby to było karcie dla polski w obec wszystkich obcych państw, posłowie obstawali przy swojem. Panowie prosili aby ostrzegł sprawę do sejmu. Posłowie i ani się nie zgodzili. W tej panowie przekonali się z którą lud wydarł to kartki które zawierają w sobie obelgi na moskiewskie czasy i spalić się publicznie. Posłowie zgodzili się. Kartki były wydarte artykuliści i odesłane na rynek dla spalenia przy którem był obecny od posłów sekretarz Fustów z podziałanym i Stomaczem.

Po spaleniu listów otrzymano iż nikt tych kiedy z których kartki wydarte u siebie w domu nie trzymał, niech przynoszą je do urzędu którego król zaznaczy. Otem zostawiono ukazy po prowincyach. Fustów doniósł posłom, że kiedy kartki palono, to wśród ludu mówiono: „Lepiejby król zerwał pokój z moskalem albo niech ustąpił niech tak wielki kawał zamiast na korona polski i WXL: Opisanie Stanu dzieł Zygmunt i Władysław na rynku spalono.“

Otrzymawszy to zdanie uczynienie posłowie wyznaczyli wcześniej do traktatu artykułu, że w zbiorowaniu traktatu z Lasem nie nieprzyjaciołom w braterstwie milczeli z tem czasem wyznaczyli na koniec żeby król posłał darowanie razem z czeskim darowaniem do wojsk zaporoskich dla poznania samowolnego Tymofeja Akondinowa który z Turcyi przez Wenecyę dostał się do Mahometanów i był tam przyjęty przez Lehmana —

1. Rkp. Ossol. 8189.

684

Sejmik w Proszowicach 15 grudnia 1651 roku ujęcia wolny

Sześcioniedzielny uwarunkuje:

Zaczął się w Pułtusk a skończył się w Warszawie. Marszałkiem był Jmp. Kmitowicz Lubomirski. Starosta Żydowski. Posłem od Króla był Jkc. Szczepkowski mianowicie Kamieniecki i oddał kredens od Króla Jkmci. w którym tako był instrukcya i takie rekwizyta:

1. Aby wojsko przyszłe z zapłatą stanu obmyślił, to Chmielowi. Ciągi tegoż z Tatarami i Turkiem wojny radzi i pokoju, i pory nieczne od Jmci Sapiehy, miancowicie od Wigonu.
2. Aby obmyślił in subsidium wojsk przyszłych. albo Kozackich rebellionem, albo sołtysów, wybraniów albo zaburzenie pospolite ruszenie.
3. Aby obmyślił liberum veto, gdyż niejszy Król Jkm aby rebellionem mieli tu zniesieni, ale ciby za Ukrainie zostawali.
4. Aby pomnieć o koronacyi w Krakowie, która obiecano i Cesarowicz ale nie zgodzenia przeszłych ad ultimum aprilis.
5. Aby Kamieniec i Krakow jako przedmurzenie miasta, kościoł i Lwów mieli niegarni opatrzyć.
6. Aby do indygenatu przyszedł Kurcia Radziego, Albala i Koscielec Krzysz Kiby mianie i obywatel w tych potentach stanowali.

Były i inne punkta mianowicie notata.

Były takie różne voty i były od różnych pp. Senatorów i od miast Szpitki. Jakub wojewoda krakowski p. Lubomirski perswadował aby wojsko extraordynarne [illegible] jako teraz jest i chwalił to za p. Platenberska starosta czerniejowski. gr., który Cesarskiego rządu officiat i wojewodzi krakowskiego w dzie w Nieborowicach.

Filip. wojewoda Bratoński pisał, aby obrona jak najlepsza Ojczyzny obmyślili i pomóc aby mu Król Jkm dawnie na Ukrainie wiecznością dać raczył,

Filip. Ostrzyszów z Leszna prosił Cotowicz aby mu Król w względzie za spustoszenie Borzestecka odbudował in recompensacyam dać raczył.

Supplikowały też miasta różne jako Kalisz, Olkusz, Wolpan, Biecz, Wielun, Sądek, Proszowice i wiele innych, różne petita wnosząc.

Jkmć Piotr Gembicki, biskup krakowski, był na tym sejmiku. Ten, jako amator cnót pokoju swojem votum perswadował, aby wojsko in eodem numero et quantitate, jako teraz jest, propter periculum Ojczyzny et inimicos proximos, zostawało. Następnie też sposób podał aby podzielić wojsko na pułki i aby każde województwo stanowiło pułkowi pułkownika, gdyż teraz i pieniądze spytał za chorągwie wypłaty a przecie wojska niemasz na wszystko żywić. Potem podał wszystkim za obronę Ojczyzny: aby był Lanowy żołnierz, który służy był snadno, gdy taxatio omnium bonorum tam regalium

generum equestrium ordinis. Stanice, Na inne punkta zarowno z drugiemi
Xięstwy. zgodzić się. Jmci Xięży. starościami uradzicy wtenie winnal kroć b.b.
i sentencyom zwyc uiawnowanym akkomodowali się, na punkcie przewagi,
jakeli innych wzjemnie nato bedzie zgoda.
Na co prosty obrali i [illegible] artykuły uchwalili oblatowanie w grodzie 15go grudz
[illegible]

Oblata. Artykułów dzisiejszych pomowichiego

Act Offum et acta prius castrens. comitat. Cracovien personaliter venien.
Generos Joannes Franciscus Proszowski Miecznikowski Vandecensis Oblulit
Offo. prius. ad actorandum literas infrascriptas Protectionis pro Comitijs Generali
Varsoviensi proxime immanentibus [illegible] Palatinatus Cracoviensis in Conventu Particulari
Proszowiensi electos a Fratribus et ordine Generosi dicti nostri
Ad hunc Nl. et Mag. Casi.
Lithuaniae Vandec. Cap. marschali ejusdem Conventus prof. quod Offum procens
suscepit et [illegible] Acta prof. iisdem remanant. Quarum tenor talis:

Protekcya Wśmpp. Konstantego, hrabi na Wiśniowie i Zbarażu, Lubomirskiego
Tarłowskiego, Ostrorogowskiego, Gryżowskiego Janowi z Wielopola Wielopolskiemu
Kleckiemu [illegible] Stefanowi z Pilzna Korycińskiemu, Wodzickiemu, Ujejskiemu
i Golbrowskiemu — Janowi z Ruszcu Brzuskiemu, Chęcińskiemu, Starostom —
i Xięży. Komisarzom z Brzezia Chrzanowskiemu, generałowi generałowi woiska
Krakowskiego — Gabrielowi z Dębian Dębińskiemu Gorolom ze sejmiku
Proszowskim dnia 10 grudnia 1651 na sejm walny koronny uczynionych klubo
Szczęśliwy zgodzić obrachym.

Królowi nad Królami Panu Bogu Wszechmogącemu wyrzec winne polecie
Odwagi dzielni Jkmć panem pisanie Mitrowicznem, który jako z prawdy
Zwycięstwo swoje za wstawieniem Matki Opieki Kapły z wielkiej
Zwycięstwo mi staranie swoje Jasnielic conatus obrzeć i wielkiej
cześć i Kapłaństwo pielęgnowanie i obmyślanie ustawienie czynić
ale tu osoba swoja Jasnielic w wojsku Kapły stawić się nazad cześć i
zdrowie jej zdrowiem swojem zasłaniając Sol i w Senatorskiego pokoju, gdy
gdy pogaństki obłudnicy wielkiemu wojsku Opiekę Kapły wiedzą
oppressionari wiktowały zaprowadzają prawie powagi woja Królewskiej
Jam nie bylko duces et imperatores ale Sol wielkiej prace
niemałe z odwagą zdrowia swego ponosili nazad za taska
i szczęśliwa prowidencya Boska wojska [illegible] Polskiego
gloriosissimam ad omnem protestatem poperit victoriam
Narodowi zarowno restituit gloriam i Kapłę w obmyślowaniu
o cześć jej ustawaci nie nazy. Sonetu Jllustrowanie pierwsze
przy oddaniu wiernego posłuszeństwa swego i powinowania
Szczęśliwego zjawienia w oczy wiek uniwersie Królowi Jmci
Panu swemu Miłościwemu za tak pilne staranie obmyślowania
i odwagi dla Kapły podjęte przez Jmpanie Marmuth

przez JMPana Marszałka poselskiego podziękują i JMciom wszystkim, którzy dla całości i bezpieczeństwa Rptej pracy starania i koszty podejmowali. A osobliwie JMciom księdzu Biskupowi Krakowskiemu, który podczas pospolitego ruszenia ludzi służebnych kilkanaście set kosztem swoim chował i securitatem tak miasta Krakowa jako i Województwa wszystkiego prowidował; do tego niebezpieczeństwu i buntom w krajach naszych podgórskich wszczętym prudentia swa i posłaniem ludzi swoich zabiegał. —

Także JMPanu Hetmanowi i Polnemu koronnemu, który ochotnie krew i zdrowie swoje dla Ojczyzny odważywszy, mężnie we wszystkich okazyach stawał, słuszna, żeby jaką debitam od króla JMci Pana Naszego Miłościwego odniósł gratitudinem i od Rptej podziękowanie. Książe JMci Pan Hetman WXL. jako sobie viam ferro przez tak wiele nieznośnych taborów paravit do wojska koronnego i jako coronavit męstwo swoje różnemi odwagami, tak osobliwie od nas koronnych ma mieć podziękowanie. Toż meretur książe JMci Pan Wojewoda Krakowski, który z niemałą gromadą ludzi swych wojennych w teraźniejszej expedycyi przy wojsku JKMci z niemałym kosztem odważnie osobą swoją stawał. —

Także JMci Pan Wojewoda Sandomirski

który z ludźmi swemi wielkie czynił
w różnych okazyach dla ojczyzny odwagi
słusznie, aby condigna meritorum suorum
od JKMci praemia od nas zaś braci
swych odnieśli podziękowanie. —
A że i Jch. panowie Lubomirscy, wielkiego
Ojczyzny naszej Senatora wielcy syno-
wie, z niemałemi gromadami ludzi
swoich wojennych w wielu okazyach
stawali, merito wszyscy trzej, jako
Jch. panu Marszałek koronny, Jchpanu
Koniuszy koronny i Jchpan Starosta
Sądecki od JKMci i Rptej ~~meritam~~ justam
gratitudinem i od nas braci
swych podziękowanie mieć mają. —
Więc że i Jchpan Chorąży koronny,
który od wszystkich dóbr swoich
odpadłszy, omnibus periculis osobę
swoją z gronem ludzi rycerskich
kosztem swoich zaciągnionych, gloriosae
zawsze z pogromem nieprzyjaciół
obiciebat. — Także i Jchpan Miecznik
koronny niezamieszkał jako żadnej
tak i teraźniejszej Rptej usługi, ale
wcześniej zaciągnionemi ludźmi, swym
kosztem, to wszystko, co okazye
podawały, wcześniej odprawował. —
Więc że Jchpan Starosta Biecki
z ludźmi kosztem swym zaciągnionemi
do boku JKMci stawił się i przez
wszystkie okazye wojenne z odwagą zdrowia swojego

stawał. – Nie schodziło na ochocie do usługi utrapionej ojczyzny Jchpana Starosty Kałuskiego, który z niemałym gronem ludzi swych rycerskich do obozu przybył i tam przy boku Jchci to czynił, co pro patria należało. – Słuszna, aby ci wszyscy powinną od Rptj odnieśli gratitudinem a od króla Jchci praemium et munificentiam. – Także Jchciom panom: Podsentkowi krakowskiemu, Łowczemu krakowskiemu, Staroście czechowskiemu, Staroście brzeznickiemu, Władysławowi Lubowieckiemu, Janowi Bilinie, Łukaszowi Romiszowskiemu, Rotmistrzom Województwa naszego, i wszystkim inszym Jchciom, którzy równo z nami, bracią swą, na tę expedycyą pospolitego ruszenia ochotnie stawili się i mężnie za Ojczyznę zastawiali, którym też, co wszystkim wyżej wspomnionym i tym, którzykolwiek poczty znaczne na tamtym placu na usługę Rptej stawiwszy, zdrowie i fortunas suas ochotnie dla ojczyzny odważali, aby Jchci panowie posłowie nasi

przez JKMci pana Marszałka swego podziękowali i żeby od JKMci od ważnych zasług swych w podawających się okazyach zastawali decorati praemiis instabunt; zalecą przytem potomstwo pobitych braci naszej na tej expedycyi, aby JKMci także miłościwy wzgląd i baczenie pańskie mieć raczył na nie.

1. Upomnią się przytem JKMci panowie posłowie nasi, według prawa rozdania wakancyi et incompatibilitates, a że potenczas wakuje buława wielka, wniosą prośbę do ~~JKMci~~ króla JKMci, aby buławę nie dożywotnim przywilejem, ale tylko od sejmu do sejmu dawać raczył, co aby konstytucyą obwarowane było, starać się i efficere mają.

2. Upomną się także, jako prawo każe, rationem Senatus consultorum etiam bellicorum i spytają, quo et cujus consilio stanęło, że juxta optimam JKMości ~~in~~ intentionem, zaraz in instanti niejest continuata tak in signis victoria i że za uciekającym pogaństwem w pogoni nie wyprawiono

i na tamtą stronę rzeki wojsko za
Bitą części niepr[illegible] ~~prawiono~~. Zaś to
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [

dostateczny rachunek perceptorów i distributów, instabunt, aby także zaraz na Sejmie stipendiorum suorum odnieśli zapłatę —

4. Spytają się też Jchci panowie posłowie nasi, dlaczego wojska na przeszłym Sejmie uchwalonego na przeszłej pod Berezteczkiem wojnie nie było quantitas i ledwie go połowiła na usługę Ojczyzny stawiła się; — Przeto odebrawszy rationes od Jchci pana Podskarbiego koronnego i Jchci pana Pisarza polnego, upomną się, aby Rotmistrze, którzy wziąwszy na Chorągwię żołd, kompanii spełna nie mieli, aby według artykułów wojskowych poenis condignis pokarani byli i pieniądze tak żołdu jako i chlebowe do skarbu oddali. — Tamże uczynią instancyą gorącą, aby ci, którzy in persona poddanego conventu Starosądeckiego summam tyranidem exercuerunt, poenas de merito suo condignas luant. —

5. Aczkolwiek ze obmyślowaniem Jchci wojna z nieprzyjacielem przez traktaty uspokojona jest i pokoju pewnego spodziewamy się, —

jednak, iż niebezpieczeństwo Rptej
nietylko w zachowaniu prawa
ale też ostrożności i gotowości wojen-
nej in omnem casum zawisło,
zniosłszy się Jchci panowie posłowie
nasi ~~z panami~~ ze stanami koronnymi, namówią
quantitatem wojska, któreby
mogło in casu, strzeż Boże, advor-
si casus i niedotrzymania pact
albo niedosyć uczynienia postano-
wionych kondycyi, reprimere cona-
tus nieprzyjacielskie, swawolnych
ad officium redigere, et impetui
nieprzyjaźnych resistere, non exce-
dendo jednak liczby wojska nad
20000 i z kwarcianem rachując
albo ad decursum unius anni,
w którym wojska aby tylko czwarta
część cudzoziemców piechoty była
a niewięcej cavere mają.
6. A iż wojsko niemoże być sine stipen-
dii, stipendia zaś sine tributo, przy-
niosą nam Jchci panowie posłowie
nasi na Sejmik, da Pan Bóg, przyszły
relacyjny computu postawionego i
namówionego wojska, według którego
computu, facta proportione, płacę
na województwa nasze względem

innych województw przychodzącą
ex modum contribuendi namó-
wimy i wcześnie chorągwie, które
na województwa nasze naznaczone
będą, płacić będziemy.
Chżeby chorągwie i poczty towa-
rzyskie spełna zawsze były, którym
płacić będziemy, aby je Jchci pan
Pisarz polny in praesentia Komi-
sarza naszego którego in eum
finem z pośrodka siebie obierzemy
i przy wojsku mieć będziemy na
każdą ćwierć roku popisować, pra-
wom obwarują, które wojsko aby
z Ukrainy nieschodziło, ale tam
zaplatało; namówią Jchci panowie
posłowie nasi, zniosłszy się ze
Stanami koronnymi, Rybezna
na też wojsko, excepując jednak
dobra szlacheckie, aby huic
~~onera~~ oneri niepodlegały. A ten
podatek, który będzie na Rybezny
pozwolony, aby panowie poborcy
przy innych podatkach Rzptej
wybierali i wcześniej do Lwowa
odwozili i na chorągwie według
dyspozycji Jchci panów Hetmanów
za attestacyą pana pisarza polnego

i tegoż naszego komisarza i za kwi-
tami chorągwi oddawali, cavebunt
lege publica Jchci panowie posłowie
7. Dowiedzą się przytem, co za impulsi-
va necessitatis przywiodła do tego
Jchcipanów Hetmanów, że non armis
ale przez traktaty z Rebelizantami
wojna skończona jest; także qua
~~post~~ potestate et auctoritate
Jchci panowie Komisarze (ponieważ
czas a zatem i auctoritas ich expi-
ravit) z Sejmu naznaczeni traktaty
z Rebelizantami zawarli. —
Dowiedzą się przytem przyczyny
tak nierychłego złożenia Sejmu,
przezto wojska w dalszą zaciągniono
służbę. —
8. A że znajdują się niektórzy panowie
Rotmistrze, którzy ignotas personas
ratione quasi temerarii discessus
od chorągwi zwykli infamować
aby tym sposobem wrócenia pie-
niędzy i karania prawnego uchodzić
mogli, custodient lege, aby taki
każdy Rotmistrz albo Porucznik
realitatem zaciągnienia tych
osób i zjechania ich z pieniędzmi
poprzysiągł, stosując się do konstytucyi

coronationis. Króla Jchci teraźniejszego.
9. Zależy natem, aby wojska Rzpltej
w porządku dobrym zostawały,
który sine disciplina militari
być niemoże. — Przeto Jchci panowie
posłowie instabunt, aby prawa
i konstytucye de disciplina mili-
tari postanowione in executione
zostawały tak, aby ukrzywdzeni
według opisu ich satysfakcyą
za szkody swe odnieść mogli. —
A iż ukrzywdzonym z trudnością
albo raczej niepodobna szkód
od cudzoziemskich regimentów,
gdy im cudzoziemcy ignote
personae sunt, rekwirować
i sprawiedliwości dojść, starać
się będą Jchci panowie posłowie,
aby prawem ostrzeżono, żeby
szlachta polska osiadła obersztami,
kapitanami i inszemi
officerami zawsze byli, dla
snadniejszej sprawiedliwości. —
10. A iż niejesteśmy do końca securi
od niebezpieczeństwa i praktyk
z różnych stron zachodzących
zabiegając, aby ad casum similem
do pospolitego ruszenia nieprzyszło,

639697 Ett

tanowcy xżt nieza aby uchwalony był
mo[illegible] Dlatego Je Kr. Mść postanowił
finibus nostrum ~~[illegible]~~ ex natione
[illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
[illegible] ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

fraterne, aby jako w podatkach Rptej
tak i w tej mierze z nami się ~~kochpo~~ Kocquowali
~~wali~~ i z mieszkanie stawienia się
do potrzeby wyprawą ludzi i wojska
na nową expedycyą kompensowali.
Więc że dlaczego Ep. Senatorowie
i urzędnicy, z prawa pospolitego do
regimentowania i prowadzenia
powiatów powinni, do Województw
i braci swej podczas pospolitego
ruszenia niestawili się, i funkcyi
swych nieodprawiali?
13. Mynica aby w ~~dyspo~~ dyspozycyi
Rptej będąc w dobrym porządku
zostawała, komisarze do niej z Woje-
wództw, w których bita będzie,
JchPp. posłowie constitutione
publica naznaczą, do czego jeśliby
teraz nieprzyszło, aby do drugiego
Sejmu zawarta była. Aże z wielką
Rptej szkodą w tym roku podniesiono
było a potem prędko zniżono mone-
tę inquirent JchPp. posłowie nasi
przez kogo to się stało, żeby się
to condigne Rptej nadgrodzić
mogło a napotem żeby takowe
uniwerzały sine consensu Rptej
niewychodziły, prawem warować będą.
Iż pp. poborcy nasi za wydaniem

takiego uniwersału pieniądze po-
porowe według podniesienia czer-
wonych Złotych i Talarów od różnych
brali, potrzeba, aby per constitutionem
assecurati byli i na tym nieszkodo-
wali. —

14. Że z tego zwyczaju uzurpowali
sobie Pp. officerowie regimentów i
~~kon~~ kornetów cudzoziemskich po
zmarłych i pobitych a potomstwa
niemających żołdatach sukcessyą
nieprawną, i płacę żołdu przycho-
dzącego, przezco sami się bogacili
a tych, którym to należy, niszczą.
Zniosą się w tej mierze ze Stanami
JchPp. posłowie et caveburnt ~~regi~~ lege
publica, aby po takich żołdu Pp.
officerowie napotem sobie nieuzurpo-
wali, ale raczej in commodum
rei publicae cedat. Przestrzegą
i tego, aby żołd należący do ręku
żołdatów samych przez Pp. komisarzy
był oddawany a nie officerom. —

15. Wiele braci naszej, szlachciców
polskich, przez tych nieszczęśliwych
expedycyi w ręku i w więzieniu pogan-
skim dotąd zostało. Wniosą do
JchPp. gorącą prośbę JchPp. posłowie nasi

./.

aby z dobroci swej pańskiej et excommi-
seratione nad krwią i narodem
polskim powagą swą królewską
interponere et mediis do wybawie-
nia ich służącemi onym subvenire
raczył a żołnierzom, którzy wojsku
Rptej sześć lat służyli z miłości swej
łaski swej opatrzenia według konsty-
tucyi dawniejszych dawać raczył.
16. Na uskromienie licentyi i excessów,
które częstokroć swawolni ludzie
pod pretekstem wolności studenckiej
w Krakowie czynić się ważą, aby
JKch. według obietnicy swej pańskiej,
na przeszłym Sejmie uczynionej,
na JchPchanstwa koronnego,
któremu według prawa pacis et
securitatis publicae incumbit
deffensio jako Starosty i Generała
Krakowskiego, komisyą z kancelaryi
swej wydać rozkazać raczył, gorą-
cą instancyą wniosą JchPp postowie.
17. Sól suchedniowa, aby według prawa
i zwyczajów dawnych stanowi szla-
checkiemu Województwa Krakow-
skiego także Czchowskiego i
Bieckiego powiatu przez Pana
Administratora wydana była i
praetium beczkowej na potrzebę
szlachecką, aby nad dawny zwyczaj

5,

niebyło podnoszone instabunt gorąco
Pp. posłowie, poenis contra Admini-
stratores ex foro competenti assi-
gnandis interpositis. —

18. A iż tak starym statutem, jako
i świeżymi konstytucyami dosta-
tecznie opisane i warowane są
żupy Wielickie i Bocheńskie,
jako potissima Królów Jchci Pp.
naszych stołu prowisio i Rptej skarb
przedniczy, aby w dobrym rządzie
zostawały i spóstoczone nie były
przez wybranie zbytnie soli, czego
Pp. Rachmistrzowie obudwu Żup
przestrzegać powinni; przetoż ostrze-
gając, uczynią instancyę Pp. posłowie,
aby Komisarze ze Sejmu teraźniejszego
do rewidowania żup obydwu i
gór naznaczeni byli, i tej rewizyi
swojej aby nam na sejmie jako i
Królowi Jchci relacyę uczynili, a
potem, aby zawsze szlachcic osiadły
tutejszego Województwa administra-
torem był. —

19. Ex Platembergh Starosta Czorsztyn-
ski, iż przeciwko prawu poczas pospo-
litego ruszenia nullo relicto praesidio
zamku pogranicznego Czorsztyna od-
bierzał, czém do ubieżenia i okupowania

/.

tego więc do funkcyi szczęścia lekkie-
mu człowiekowi okazyę dał, woje-
wództwo nasze i wszystką Rptę in
summum periculum i do szkody
nas przywiódł, aby na tym Sejmie
o to był sądzony i poenis condignis
pokaranym, serio urgere mają
JchMci Sp. posłowie.

20. Często przychodzą in summum
honoris et vitae periculum ludzie
stanu szlacheckiego, gdy nie kładąc
mandatów na Sejmach condemnan-
tur in poenis legum. — Przeto aby
każdy w honorze swym securior był,
aby każdy actor mandat na Sejm
o jakikolwiek crimen wcześniej
położywszy, relacyę kładzenia jego
szczęścia niedziel przed Sejmem w
grodzie tym, kędy pozwany reziduje,
zapisał i to położenie tak w grodzie
jako i na Sejmiku dał publikować —
A ktoby nie zachowując takiego procesu
ważył się in poenis legum szlachcica
condemnować, aby condemnationis
nullitas była i actor in poenis
legum zostawał. —

21. Skrypt pewny od JchMci sp. Włady-
sława na sejmie koronacyjnym do
ręku sp. JchMci księdza Węzyka
arcybiskupa wymianskiego dany

a po jego śmierci Jeho Książęcia Mci
z Jeho Książęcia Mci Radzie, którzy by tu byli
gniezdzeniem za potem przy otwarciu testamentu jego
testamencie jego Jeho Książęcia Mci Radzie
skim Książęcia Mci rozumiano o tej
sprawie, pilnie się pytać będą
Jeho Mci postanowienie, przytem by tym teraz
a respektowy się dnia uczynia, ste
napisz, aby w skarbcu Rzplte zapad
22. Konstytucyą ami 1635 rationem
constitutionis intestatas o dziedzicznie
abi in reali [illegible] constitutione recita
cada, pilna a gorąca nczynia in
stancya do Jeho Mci Pana Biskupa
pole, więc aby żaden ciąg ad dom
probationem manipulanto decimae
prziby jakich nie ty dokumentów,
actora nie przypuszczał, nisi lege
cavebunt;

23. Także Konstytucyą dawniej aby
spaci albo administratorowie spadku
w sprawach gruntu sami in personis
suis albo drugich exponentu funda
menta odprawowali, jeżeli nieasumo
wane będą, Jeho Mci postanowienie
efficient

Wiele kadzieł z obszerzy pospolitego
nieszenia po różnych stanu szlacheckiego
tego [illegible] pospolicie, [illegible] nych

*) Dnia 22 lipca 1668 [illegible] Stanisław W. pomiędzy [illegible] panami [illegible] z pobrania [illegible] kwoty [illegible] ; pomiędzy [illegible] [illegible] [illegible]

jure mediante, niedochodząc i
owszem ab executione poczyna-
jąc denotari dobra szlacheckie
violenter zajeżdżają; przeto aby
taki każdy, który ab executione
zaczyna i violenter w dobra cudze
wjeżdża, ipso facto a privilegio
sibi collato odpadł i poena in-
vasionis domus był karany, consti-
tutione publica cavere mają
Jchość panowie posłowie.
25 Uważając tak częste od różnych
nieprzyjaciół w państwa Rptej
incursie a upatrując, jako
pograniczne fortece i miasta
słusznych niemają praesidia:
jako Kamieniec Podolski forteca
pograniczna, także stołeczne miasto
Kraków, jako sedes regum poloniae
i kędy insignia regni asservan-
tur, także miasto Lwów, zaczem
inibunt rationes ze Stanami
koronnymi Jch. Pp. posłowie, aby
in omnem casum reipublicae te
fortece communi reipublicae
sumpto restaurowane i uforti-
kowane były. Więc że zamek
i forteca Lubowla w samej granicy
będąca słusznego także potrzebuje

6 ~~takie~~ praesidium, instabunt, aby sufficienter prowidowane i naznaczone było. — I tamtejsza piechota z dawnej ordynacyi królów Jchość i Rptej tem będąca że, bardzo lichy i mały żołd ma, którym imposibile wychować się, aby w żołdzie cum praesidiis Kamieńca i innych fortec porównana była, starać się Jchoście będą. —

26. Iż się miasto Klepasz przy Krakowie, na którym wiele Rptej zależy, kosztem swym zaczęło już in parte munire, przeto aby w tym ni od kogo tameczni mieszczanie, ni impedimenta niemieli, ostrzegą prawem Jch. Kp. posłowie. —

27. Starostwa sądowe, aby in posterum ullo modo z intrat swych ogołocone niebyły, mają custodire Jchość Kp. posłowie

28. Zagęściły się bardzo pessima non sine offensa numinis divini i w Rptej naszej porzucia custodient jure Jch Kp. posłowie ze stanami et poenas et forum contra periuros postanowią, a że się znajdują, quod est maximae dolendum, w cędziach ultimae

instantiae periuria, aby taki każdy
miejsca na żadnym publicznym
akcie mieć niemógł i owszem,
aby infamiae poena był karany.
29. Laudum ~~z~~ sejmi~~ku~~ ~~b~~ proszowskiego
przed wyjściem na pospolite
ruszenie postanowione, aby tego
publica approbatum było, efficient.
Lauda zaś prywatne sub nullitatae
eorum nigdzie nie mają być
stanowione a podpisy plebejorum
na laudach prerogativa nobili,
talis ~~onym~~ onym tribuere niemają.
30. Na laudum powiatowi bieckie-
mu względem obrony domowej,
które sobie namawia approbatio
na teraźniejszym sejmie otrzymać
mają JchMPp. posłowie.
31. Lubo konstytucya anni 1635 miasta
Krakow, Kazimierz, Stradom, Kleparz,
Olkusz, Wieliczkę od stanowisk
żołnierskich uwolniła, jednak iż
w tych miastach in contrarium
eius modi constitutionis chleb
żołnierzowi asygnują i chorągwie
różne, lubo per modum ~~ta~~ transe-
untis stanąwszy, przez czas długi
te miasta i wszystkie ich przyległości
niszczą, jakoż insze niektóre przedmieścia

i folwarki miejskie i Kleparz in summam desolationem przyszły; żeby nie tylko od stanowisk żołnierskich, ale też assignacyi i ukazania chleba te miasta z przyległościami swemi in perpetuum zostawały wolne, iterata lege cum interpositione poenarum in officio castrensie cracoviensie vindicandum, providebunt Jchość Pp. posłowie i pilne u Jchości i stanów koronnych uczynią starannie.

32. A iż się wielkie zubożenie ludzi przez żołnierza i częste podatki, przed któremi z miast rzemieślnicy uchodzą, nieje, przeto constitucyą reassumować będą, i efficient, aby abiurata w grodzie uczynione Pp. poborcy a od nich skarb na potem przyjmował.

33. Także miasto Olkusz, na którem Rptej wiele zależy, aby ad instar miast cudzoziemskich od podatków, okrom od ołowów, gleit i srebra uwolnione było, instabunt.

34. Aby proventus publici województwa naszego diminutionem nie ponosiły, żeby żaden tak duchowny jako i świecki do miast piw robić i na szynk dawać nie ważył się sub

~~confiscat~~ confiscationem bonorum
et poenis constitutione ~~utwierdzić~~ precustodire
mają Ks. posłowie —
35 — Także aby Jch. Ks. duchowni
w jurysdykcyą miejską się niewdawali
propter confusionem jurisdictionis
lege publica providebunt ~~ks~~ Ks. posłowie.
Jako wszystkim Ojczyźnie i Rptej
służącym debetur gratitudo od
Rptej, tak daleko więcej tym, którzy
zdrowie swoje za całość jej kładą
substantiae i dostatki swoje wszyst-
kie na usługę i ~~m~~ ratunek jej
~~sunt~~ impendunt, wdzięczności
i nadgrody od Jch. i Rptej godni
są, między któremi non secundum
locum obtinet Jch. K. marszałek
koronny, który ~~przez~~ po wszystkie
lata przeszłe i na tegorocznej
expedycyi zdrowie swoje summo
exposuit periculo, tak wiele ludzi
i przyjaciół swoich stracił i opes
suas na obronę i usługę Rptej
exhausit i reluperatyę zamku
czorsztyńskiego ludźmi swymi
pomógł: wniosą gorącą instancyą
Jch. posłowie do Jk. chości za
Jchcią, aby Jk. chość miłościwy
wzgląd na zasługi Jchości i straty

2

7

dla Rptej, podjęte mieć i w tej
mierze subvenire raczył.
37 Także za książęciem Jch. Wiśnio-
wieckim, synem śp. Pana wojewody
ruskiego, aby JMchość w pamięci
swojej pańskiej tak wysokiej i
odważne merita Pana Ojca Jchci
mając, w sieroctwie jego miłości
swym panem i patronem onemu
zostawać i na edukacyą stanowi
i urodzeniu jego należytą, compe-
tentem provisionem, ponieważ
z dóbr swoich dla spustoszenia
ich mieć niemoże, naznaczył i
prowidować mu raczył.
38 Więc za potomstwem godnej pamięci
nieboszczyka Pana Kazanowskiego kaszte-
lana halickiego, który przez dwadzieścia
i kilka lat z konia nie zsiadając i roz-
mistrzując z utratą wszystkiej substan-
cyi swojej Rptej służył i tę służbę
śmiercią na teraźniejszej expedycyi
zapieczętował, aby JMchość munificen-
tia sua regia potomstwo jego rato-
wać raczył.
Znaczna i wielka dezolacya miasteczka
Berestecka, majętności JchPana

Leszczyńskiego podkomorzego brzeskiego
WXL., pod którem wojska wszystkie
JKchości i Rptej pospolitem ruszeniem,
także pogańskie i rebelizantów
wojska obozem i taborem stały,
wniosą JchPP. posłowie nasi do
JKchości, aby w takich szkodach
JchP. podkomorzy ukontentowany
został i na JChci pana Lubienieckiego,
tychże dóbr zastawnika, miłościwy
respekt JKchość mieć i dzierżawą
niejaką z wakancyi podawających się
onym subvenire raczył.
Także za JchPany Janem i Jerzym
Kotockiemi, na tej expedycyi pokale-
czonymi; za JchPanem Pawłem
Stokowskim, który na usłudze Rptej
dwu braci stracił; za JchPanem
Krzysztofem Trepką, JchPanem
Samuelem Chrząstowskim, JChci
panem Tobiaszem Minorem, Wil-
helmem Jarockim i innemi JChościami
bracią naszą, z których jedni krew
swoją dla ojczyzny wylewali, drudzy
dostatki swoje na usłudze jej
potracili; i za pozostałem potom-
stwem nieboszczyka JchP. Stefana
Dembińskiego rotmistrza, który
po długich pracach i fatygach

zdrowie swoje zapieczętował, gorącą
instancyą JchOp. posłowie do Jkchości
uczynić mają, aby mając ojcowski
wzgląd na ich zasługi i straty
w podających się okazyach z wa-
kacyi onym łaskę swą szczodrobli-
wą pańską pokazać raczył.
Artykuł na przeszłym sejmiku
aby JchP. Szlichtin pristino honori-
bus restitutus, za gorącą imienia
jego prośbą reassumując, aby JchOp.
posłowie na sejmie promowali, zleca-
my. ~~pot~~ —
Petita supplikacye do tota naszego
wniesione: mianowicie miasta
Biecza, aby od quadrupli loco
simpli, constitutyą anni 1647
„o podwodach" na nie włożonej było
uwolnione; więc i mieszczankowie
cięszkowscy bardzo zubożeni, aby
w podatkach mieli jaką folgę;
mieszczanów skawińskich, aby umniej-
szone były; mieszczan proszowskich
przez ogień niedawno zniesionych,
aby od trzech pozostałych karczarzów
czopowe na zbudowanie ratusza
dla wygody sejmików obracali i

reszta zatrzymana na żołnierza
wydana, odpuszczona im była;
także Sołtys z Olszanej, aby się
przykładał na wyprawę wybrańca
do Sołtysa z Brzeziętnicy-Jchpanom
posłom naszym ~~[illegible]~~ do
zniesienia się ze Stanami podajemy.
Nareszcie o to Jchp. posłów
naszych fraterne upraszamy:
czego nie będzie w poselskiej izbie
unanimi consensu nie postanowiąc
i aby na górze nie pozwalali więcej
na żadne prolongacye i nocną
konkluzyę sejmu. —
Konstanty Lubomirski starosta
sądecki marszałek koła rycerskiego m.p.

1651.

Archiwum Ossolineum N 1845 Lib. 44. 715
nb. uwierzytelniony nr.
na 2206 II str. 218-2
II 1651

Deliberatorie na Sejmie Anno 1652
prawdie 26 Decembris.

Zaszły to zawsze i niezrzeczony odwiecznym zwyczaiem w takim olym narodzie bywał panaci powszechnego jemu pan słowa: Jakoż bowiem monarchowie dla tego na swoje skich koronach od nayuyższej istotney wyrażeni są, aby nad ludźmi swoiemi wszechmocność maiąc, pospolite dobro za swoje istotne poszytki od sublimem populi zawsze przed oczyma mieli; tak zaś i poddanie na to wolnemi głosami panom sobie ustawia, aby ich obrońcami byli i całość, jako wolności swoiey fundamenta i ozdobę istotną swemi interesami zawsze czyli. Stroiciy tego przykładnie sobie mamy. Bo gdy nie były zachwiały wszystkie ky Rzeczypltej ściany, kiedy na zadrzesty ojczyzny naszey filary, kiedy zajątrzona swowolnościami i srogą nadzie barbarica, dopomnieniem potrzeby uwiadrzona nieszczęściami rebellia: niespowiedzianą przedtem obawą Tatarskiego ze wszystkimi Ordami, co ich tylko najdomowe może, wielka liczba przy tym Rumelskich, Seferowskich, Podolanay ich Sułtanów i rozmaitych narodów, mieszanych nieprzeyrzanym ordem ufce i gminy zaciągnawszy, co dremum już ojczyznie minabatur exitium, nalezeras stroi Pe Mość pan mój, nieulękniony serca, powiódł głowę i zdrowie swoje uchronowana za wiarę św. za całość ojczyzny naszey i wszystkich Rzeczypospolitey i majestat swoy na bo miesczany fortuny puszczaiąc, i osobę swoję trudności odbrem i milendo discrimini. Skoło stroi nad swoimi podwrat opatrzenia swoiego ś. na Pe Stroi Mościa, na tak obszernym placu gdzie salus totius Reipublicae na ic. dnym momencie zawisła była, z miednierdzenia Stolicy i nasodu swego sława, z nowym swiadą wszystkiego ubiwonia stwem, przy mieszczaiących panbe i nomole ze przy Stolicy Gniezn i stawie zostawionych Dzieci ta za rad panskich, które po różnych exercicach swiata różne prawa wystawiać i różne języki opowiadać będą,

* Item Lib. Inaduerti w pokoiu Ibre. Stoli do Deliberatorii na przyszły sejm mnieiący i ja do tego Deliberatorii pieczęć odcisnąłem.

wiedl wotrobami podawać nie przestanie; a nadchodzące czasy, zaczęci się temu dziwować a wiekę wiecznie będą za takowa zgody opatrzenie, sprawa chrześciańskie i wielkie imienia panskiego K.J.M. nie przestanie służby i dostojeństwo pomnażania swojego zatrzymać i ojczyznę na chwalebną do zguby podźwignąć raczy K. Trzymaiąc przy tym przy łasce bożej męstwa i dzielności narodu naszego, którego cnoty i cnoty szczególne u chrześciańskiej nawet nacyi dochodzą, tak iż za chrześcijańskie, co dawnie przystały, co stawa nas wszystkich świadczą nazwiskiem tego narodu, o mocarstwie Polskim doświadczała; to teraz tego dochodzi K.M. i cieszy się z tego, że go Bog dzielnością narodów sobie powierzonych, do takiej sławy przyprowadzić raczył; dziękuje P. Bogu za to, że Sadlemu ludowi przeto jest, złożonemu męstwo i miłość przeciwko panom są wrodzone, i jasko przedtym przodkowie K.M. pospolitym ruszeniem wojując szczerość państwa i prowincye pocisadali, tak i teraz K.M. za chcianym zgromadzeniem mieszczan Nobilitatis niemieszkalnym strzymali wiarę, dziedzictwo Wm jako nieodradnie od przodków swoich prawnie wi Polacy mienią in campo stanco stawali, bojnie drużyną swoją wtarmą i braci swojej pola Borodzieckie chrobrzowy; czym jako się K.M. kontentuje, tak na polym samą cnotą i dzielnością M. Panowania u zdrowie swoje obce zaczynając P. Bogu prosząc, aby on sam wszechwładzca i pomnażał sławę dobrą narodu naszego w zgodzie i miłości i wspólnej konfederacyi. A tobo K.M. najbardziej jego pragnąc, aby był przy szczęściu swojej wiadomej, prawem i szczęściu bellum mogł zastrumić, i państwa swoje od pogaństwa niepszyjaciół uwolnić; ale że jako chan Tatarski o pola od ogych szabel spodzony, wrotnie uciekszy, aż w Ukrynie skrzynia rozsiadłszy, tak i teraz czemplo hetmana swego instiguja gwałtownie salutem: przyszło na szczęście K.M. po tak wielu pracach, biedach niepowinnanych tak gach, bez sennych nocach i wojenych niewczasach, negotium uspokojenia Ukrainy panom hetmanom koronnym komisarze z wojskiem pieniężnym, którzy tak zgotowanym, obligacyą miejscu usady gorodzkim, przez ustawiczne niepogody, w niwoc prawie złożonym wojskiem, uczynił przecie in niwecz Ukrainy, i dam zdarzywszy się z wojskiem W.K. Mci po szczęśliwych sukcesjach Xcia pana dawcy Kamuzkiego na

wielkie miejsca do szczelnienia w tym pokoju gromiące, i forte manu expugnanda przywiódł nieprzyjaciela aod pokendam pacem, tak zeszłe Olmiecknickie musiał, i przez różne pisania swe, i posłym przez posty swe, z pobioru odezwać, w do P. P. Helmanów i P. P. Komisarzów wszystkich o miłościwe drożne, napisać.

A że gwałtownie i komisarze od Przeczy posły na sejmie przeszłym będą naznaczeni, aby przeciw ordynacjom ich sapienti non do armorum, mógł być trakt[owa]ny tak z nogi domowy zapaść zastruminy i zagarzony.

Jak rozumie J. Król. Mość że się obwieje i uniwersał Przeczy[ńs]kiej w tej mierze stale, że tak głoniarze posłoj ten przez P. P. Komisarzów z dawny i postanowiony jest, a zwłaszcza gdy już z naszej była w wojsku diminutia, zarazem przez niedawanie, z niepewności jaciela dla rozsiedzenia i wielkie choroby; Hozacy zaś pola naszym między stawić nie chcąc, i owszem z tamtąd z nieprzyjacielem, pod Bracła cerkwia, w dopijając, z taborów bystho i z swoich ochotnych o miłościwe proszące, do wiernego poddaństwa powrócić chcąc, kiedy ich tego obiedzione trzymać rzecz była niepodobna propter pericula wszystkie Przeczy, widoma nadeszła, że dłużej z nadzieniem wojsku trzymać było niepodobna, czego wszystkiego dokument, na przeszłym dla P. Bog sejmie radzonem tak P. P. Koronni jako i P. P. Komisarze na to naznaczeni. A lubo to Skrete uznawać razy że posłoj ten jest barzo potrzebny i Przeczyńskiej pozycyi Decany, życzyłby jej, aby gruntowny i niecodzienny postawanie mógł, jakoż i o hetmanie zaporowskim i owszyst[kich] starszyznie i regestrowych Hozakach ma powątpiwa, że przychodzie wojsku obowiązku czynić, bedą zadawale in officio, upatrując jednak się za bezpieczniejszym posłuchem, nie tak swadnie jeszcze czerń Ukraińska i zawołeństwo conquiescet, i podobnie non libenter recidivent aod obsequium pastorum swych. Więc i Hozacy sami regestrowi, non continebuntur aliter in obsequio, jeno wojskiem a wojskiem stanowym i w Ukrainie przyległym i czego wszystkiego jasny mamy dowód po Zborowskiej trakt[acy]i, gdzie i my już pewny robie posłoj obiecowali, jako się posłym na nim zawiodła Rzeczpo[spolita].

Maje to przyłym przedtrogi, że Porta Ottomańska, jako pod ten czas gdy[by] nastał Hozakowi i wojnę fomentował, tak

i kozac zdanowi Tatarskiemu nie odstępowało ich vlasata i dlad wszelaka
zajęcie patrocinium vstawicznemi posełstwy i vpominkami przeciw
tego Rzeczpltej conciatore nie przestaiąc. Wtem i Tatarowie, za malkontenty
sobie kozaki Zaporskie poznawszy, vderzeniem się tymi czasy oblawiali zwyczaynych
swoich inkursyi; nie zaraz z poprzestania; czego kozac świeży przykład
że lubo po latach wielkiej i somobrej wiktorye, z kroadzym sił dam brat
chanskich ze wszystkiemi Ordami strymanemi przyszedł, y gdy za
jus po zawartym pokoiu, daremno jednak, pomocne mu będzie obiciał.
Nicobacznie kozi i znam niezgrabni zawiadrzi nasi przyrzeczoney nie
będą chcieli służyć ani tatarskie pisarzi zwykli, i kak zawsze inprezy
nasze rozdawaią interesy, zeby mogli fructum z naszego zamieszania
sobie usurpare.

Oba tych i innych wiele przyczyn, rządu i ojcowsko upomina
Jko. Mć, abyśi Wm kak secretalem Rzeczpltej obmyślił, zeby za
uniesieniem wojska nie działa się szkoda, albo chanskim od rozmaitych
dan, i rozerwania pokoiu, albo inszym sąsiadom do vspokoienia
swoich przeciw Rzeczpltej zawziętości. Zaczym zyczy Jkci. Mci rady
wojsko na przestały mężnie uchwalone, do drugiego zej mierzi
bodźcem rumoru zostawać mogło.

W tych wszystkich wojennych imprezach dobrze i mądrze
pabrzył się Jkci. Mości, chrześcijańskie i odwagi, stały, cierpliwości
wojska stwarzającego i supplementowego, które już rok cały i
zimie i lecie z pola nie schodząc, vstawicznie kaczące, i zarze
miała sobie poszczędzaiąc z pasiem hetmanem polnym koron
pięknie zomen i pragnących triumfow Jkci. za zwycięzcami
Nieprzyjaciół i jego wojska otrzymali. Polym dla Jkci. pod
Sokal diagnace dobrze potrzebne, szczęśliwe z Ordą i chanem
mi skarzyszy i znacznych wiktoriom dostawszy, y portunie sie
ręce z chanskim zawarciem wielkim Jkci. dankeli, wielką szkodę
w powtorzeniu wozów et impedimentorum poniosłszy. Taka
potym powszechnie dni pod Berestkiem sławale wrzadą wiel
ka rozmaitości, pomurmurków i luzi rzeczy ciężkich, z powodka
sobie, napatrzyliśmy się tego wszystkiego na samym placu. Z
jakąż potym ochotą i posturzechdzeniem wiele chorągwi nie zważa
iąc się bogowa służba, poszli pod regimentem panow het
manow w Ukrainę, i jako dam potem vstawicznie nieprzyjaciół

j.

przez głód i drogość nadzwyczajną, przez częste exkursye nieprzyjacielskie, do oddalnej prawie utraty rzetelnica, poszłości dostatków swoich przyszło: jak to podobne sama pana publica donosiła do Wm. armia, mianowicie od tych, którzy na supplement do Wm. wyprawieni byli, nastuchałiście się Wm. dobrze tego. Zaprawdę wielka to jest miłość ojczyzny Wasza, inteligitalem Rzeczypospolitej, że lubowna jej nie Rzeczpltą proportionalnie uchwalała, chcąc officerze mogły na zaciąg wojenny, wojsko jednak w porządnej służbie zostawać, a te wszystko dla tego: naprzód, że bardzo Rzeczpltą obmyślicie na sejmach zapłatę proportionalną, gdy jednak podatki wydawać przychodzi, stan wojewódzki uchwalonych na sejmie podatków zdanie, rzecz stał jak Rzeczpltą uchwaliła, nie wydawa, dezertami, compagnonami obcego wyhodzić, i stał uchwalone podatki które na sejmie wielkie się były zdały, i żołnierzowi proportionalne słuszna się baro: a zatym żołnierz w porządnej służbie idzie. Dla tego województwo przez te trzy ćwierci, a prima Januarij aut primam Octobris zostały uchwalonych poborów inexcedentes, jako im calculo specificowane będą. Wszystkie minimal województwa zostały wnim jedną ćwierć a 1.mo Octob. ad 1.mum Januarij A.o 1652.

Jedno województwo nie dały jako Podolskie, Mścisławskie, powołowskie a 1.mo July inhibitora wszystkie wydawania podatków. Którym nie dziwi, że borg i dzisz wojskowe, a poddatki proportionaliter uchwalone dla niego ustawają.

Nie i w tym nie mała się remora dzieje, że panowie poborcy dochodzi i correcinie wybiorą, pod pretextem nie wybranych assignaty na płacą; skąd wojska wszystkiego wielkie idzie, że się powtorzyć muszą po swe zaciągi, z wielkim kosztem, trudem, pracą i niewygodą swoją. Które za zasługi nagrody zwykłe apominać. Ale Rzeczpltą zwykła długi zaciągające przez rachunkach rekolanami krzaczą płacić, tak że jako często omyłkę jako w wielkich omylają pomacki. Trybunał przeszły. Kdo mohl documenta tego może: czego panowie decydować i skarb dadzą radzą na przyszłym dla P. Bog zejmie.

Extraordynaryjne zaś tegoroczne wydatki, jako in casu e.x. Extraordinario Reipublicae, wielkie być muszą: ponieważ inkorumunt stosunek z Szwedami, a Moskowskie tegoroczne, i wyjemne

j.

na artyleryą spezy. Gdy jednak to co jeszcze woime Wojewodztwa z
podatkow nadzwyczaynych conferend, ieżeli te ewicrzé zatrzymuią a z
Oleb. i contribuentur do podatku, iakie woiska w Ruskie będzie, ma
zima na barki woiskowi zakładem będzie ie roldzie nalezącym. Czego
by jednak do zupełnéy zapłaty medotrzewało, y dopiero płacieć zie
ofy pan pisarz polny, pospiny woiska pokaże, i poborcy z skarbem
so dodatkowym porachuią.

Gdy kedy Jkcia. mogą, zabiorcie dat incommoditatibus, które
x miesiącami woiska uroć mogą, obawiaiąc się maj barkuie tego
Jasne Wielm. Kanzelan z Kanclerstwa, aby mogł continuie in
officio woiska gdy bez zapłaty w tak gotowych strzaiach zostawać
będzie; bo sposob Wm podawa, dzięsiąc zbicia poborcom, gdy
się na przy mocnieia przed Sejmem do Warszawy z lawiti z
dostatkiem wimowych rzecz po Wojewodztwach iż ozwarta ewiem,
cia iuscie kedzie co tydzień, gdzie się za summa znaczenie
pobrać mogło woisko samiez przy panu Pisarzu polnym,
który pospiny woiskowe będzie miał, gdzie się skarb z poborcami
dodatkowemi porachuiąc, a ci borcy pora chowania dopiero z sado bę
dzieć radzo conclubit na sejmie.

Napadowe iż zaczyt Jkcia Wm sami na sobie dom
li, guardo dispendio i zdrowia i substancyi, Rzpolite nieemie
przychodzić mniemaią. Z jaką mocą, oddzieleniem domu
z portem swoiey, kwitnącej guardo periculi od dziwimino vita
jako to in theatro militari bywa gdzie nie jeden z drowiem z
zywotem pożegnać musi, nadziemy się ogueelnie rozumie
wać przyszło, dopiero by z wielkiem uprzykrzeniem bycie do mu
siało, a iako Jkcia Wm nigdyby bez takiey konkurencji, nieczekaw
szy woiennym podatkiem swym nie ruszył, gdyby non
extrema necessitas et periculum Reipublicæ wojewodztwo Pome
zkiey na polskim nie obwarowało woiennych do przeplacenego nieuz
nia nie przychodzieć, y zyczy i mnie tawie Jkcia Wm radzę zaraz
zabiegać Wm in tempus magnitudo periculi, sposob obrony i spokoiu
nania, woyska pieniężnego snuyślić. A podawaiąc rady Jkcia
Wm bez sposob, który od woli woiewodzkiey być podany, bo pewi
tamowego rozumienia, ktorzyby bez placzu i uwiazania kedzie ubo
gich żywac, mogą być radzone na zaiazd obozyć gotow na
pokrzykę Rzeczypltey.

Od wielu już lat za na każdym prawie sejmie niuiło conabor, profe-
nowano Vtrum hyperna Rzeczpospolita, ktòrey jakoby pod-rzędna by-
ć, byłaby jak superfluum przenosić, drogie na tym, za każdy na-
ród bolące może, jako dawn Skotki i duchowne cale odtrzemam
obrocalo na prozby, nas za czas Skotki bolić mieli, za taką spo-
leczną ludzi ubogich rzeczy na niewcisnieniu regni, dawno odpra-
wuje, a Vtm ani sami sprzedać, ani podanych do effectu
dać chcecie. A za tem sejm będzie dla wzrzedniey, że Vtm sposób
zabezpieczania rzeczy pospolitey, bez zniszczenia własnej ojczyzny, a
zbycia i ubezpieczenia ktòrych plac od ogulnego niebezpieczeństwa
z rzeczy pospolitey, ktòry przechodzeniem wszelkim, i domu i majątku
ich prawić muszą, wygodzić mogą. Bo i teraz lubo Skotki w samych
granicach wojsko na zimę postawić rozkazał, gdy jednak po tak
długich wojnach, skąd jakiego subsidium nie będzie miało,
żadnego go zabezpieczyć będzie, żeby się bez dalszej obrazy ich
mogło, co nie wiadomy, czego nie wszystky Skotki, a to wszystko na samych
Vtm nabrzeć będzie, bezpieczeństwem przez wymaganie sposobu
hyperbolicznym zabiegali.

Dowiedzieć się Skotki, iż dentrowie Rzeczpospolita zabiegając wszy-
stkim ktòrzyby na Rzeczpospolitą przypadać mogły niebezpieczeństwa,
zechcą być do Cudzego panowi Kromicjatorom na dokończenie wszystkie-
go pokoju z Szwedami, gdzie się jachawszy nie panowie Kromicja-
torze, czas nie mały nie bez kosztu Rzeczypospolitey zmarnowali, cum
dederitate et providentia pro honore et chorem gentis obserwując, za
przyjazdem panów Mediatorom szczerze wiadomy, ktòrzy ich się na-
jechali, chcąc samego pokoju Skotki Francuskiego przyjaciół pa-
nom Kromisarzom, miłości i chęci preliminarza, na tracz wszyst-
ko kamienia na innych czas odłożyć i Kromisarzi, jakoż ad ultri-
mam Aprilis w roku przyszłym kamitowali, czego zamiast obszer-
niejsza na przyszłym sejmie uczynią relacja. Które tak dalekie
jako się bardzo potrzebne Rzeczypospolitey tak odwlekać Vtm dalszy
niżeli panowie Kromisarzom pomyślicie, proponuje Vtm Skotki.
Bo o kiedyby na takim czas kamisarzy nie mieli spochać, jakby
Szwedowie suspicie sobie jakie mogli wrotić, o dalszych
dotrzymaniach i quaerenti occasiones do niedotrzymania spo-
kojów.

Kamienie podobieństwo jakim niebezpieczeństwie zostać tego

rodzaj, nie tylko przez usiłowanie swowolnego chłopstwa i incursie, ale i przez obeidia Tatarskie, i hozackie, tak xero od zadnego nie przyjaciela, ani od cesarza Tureckiego, takowych exturbowi nie pomieszka na fortecy, nie jest tajno W:mm. Zdaj tedy nie tamtym pericułom dem obejrzał na którym Rzeczypltej siła należy, dowiedz nie wpadli, osobliwie że Ponka Oboznińskiego te fortece barzo inhiat, i teraz cham Tatarski świeżo oświadczał się przy jakich kolwiek pokojach Tureckich opanować i fortece oddawać Turczinowi one podać. Przypomina Skelka abyście Wasze strone onego i reparatie tych tam ruin i desolatia przed oczyma mieć chcieli.

Abi się i inne zamki pogranicznie, osobliwie miasto Kaffowskie Kaffow in pari periculo zostają, a osobliwie teraz zostawało jako wiadome dobrze W:mm, securitatem in omnes casus obmyślili, żada Skelka. Proponuje ci co czyja od wielkich i magna respondia secretarow, że chrześcijańskie prosperitum było, aby każdy Hospodarstwo i państwa upatrzyte sobie miejsce jakie z miast albo zamków Rzeczypltej, któreby uperfectionowało i tę fortece ewakuowało, a to dla tego, aby inczasu ingruentis periculi z urzędu swoich strony dopomódz dostatkowi zdatne chcieli. Mowiąc pignorum, które i teraz nowe periculo zostawać musiało.

Przypomina przykym Skelka miasto Lwow, które i przez oblężenie kozackie i przez okup siedmiu tysięcy, i przez ewakuowanie prochy zostawiwszy, i teraz osobliwie przez plagę paniką morowego powietrza, w niwecz obrócone, aby na to uwagę szczególną miasto, które zawsze in summo fore bywało Rzeczypltej osobliwszy respekt miało.

A zaś ta okazya niegdzie Skelki przypomnieć i J:M: Szczawińskiego podkomorzego Brzeskiego Litewskiego dzierżawą majętności Brzedelskich, na których pan Bóg gruncie go. nosi i pimem Skelkie dać raczył, victoriam i Rzeczypltej, fundidus zniweczona, że nigdy już przyjść do siebie nie będzie mogła, aby od Rzeczypltej jakich kolwiek recompensam mogł odnieść, bo lubo Skelkie i swoją taski nie będzie obiecał mu umykał, że jednak trudne i niewychte, inter tot dene. mentes okazuje się on interim zasługowany zostaje, nie wątpi Skelkie że jakich kolwiek od Rzeczypltej czyni recompensam.

Z Jarkiew.

Wielkie zawrzenie wczorajszych narodów zemsła, gest i była wdzięczność przeciwko Judaizmu rycerskim: bo oni krew swoje rozlewając, nie potrzebowali nic wdzięcznego nad wdzięczność i pożytku publiczne nie mogły im być nic większego conferre jako gratificationem za ich przysługi. A jako Brzezyńska mowa zawsze cesze dobrze zasłużonych przeciwko buntowników gra, Zasadzina, niewalfi Skelli, za iż krew przeciwko cudzoziemcom, tak przy pobracie nieprzyjaciół zawsze innej fauter wierna oddawała usługi, wdzięczna iest była pokarze, jako przeciwko P. Gwiazdowi z Bajerowi Ujałdowi, który krew w oczach wszystkich Brzezyńskich magna virtutis suae dat specimina. P. Obrotko Lendnarodowi Grig. P. Pejo, dzierm za wiorymi wyżej na przeszłych sejmach wnosił swoje interesse do Brzezyńskiej za rzeki do indigenatu paxipuszczeń do dobrej usługi swojej przychyleń. A krew znowu Skelli wnosi instancia swoje za Xiążęciem Saskim bratem przyrodnym Xcia Radziwiłła Koniuszego W.X. Litewsk. który krew w wojsku W.X. Lit. miał regimentu z pochwałą całej rzeczypospolitej we wszystkich expedicjach sławnat. Za P. Strzeszkiem Obrotko Landmarszałkiem P. Wojewody z Malborskiego który przez wszystkie expedicje chwalebnie zawsze sławat. Także za P. majorem P. Klepin który odbywał usługi Brzezyńskiej i jako dobrze zasłużony sławat wojenny kawaler. Wierny chorąży Wrzyna który obrońcą bezpieczeństwa na sławę Skelli zwycięstwa podobat się pod nogi Majestatu Skelli pod Brześciem, a potym idąc z wojskiem z pany Hetmany w Ukrainę, skłodzenia i wojenna w oczach wszystkich obbywał usługę, mosebat i krew za prawdę oby z innymi wiernemi chorągwiami, którychcieć Wm. ad gremium z Rzeczypospolitej obywatelskiej przyjmiesz, będą komparowani i zegnę z nimi pod equestrem ordinem przyjmowanemi.

Prawdami mojemi i słowami swojego jako nieszczęśliwe krew Brzezyńskiej. Skelli taki i krew ojcowska najpomina, zdrowie Wm. mości, domi privaty, ale bonum publicum i do całej commercium Rzpltej. przeciwnymi mieć chciała. Depositu quidquid simulatibus, pomiechanej nieszczerliwości difficultatej, taki, tak o Brzezypltej i ojczyźnie radzić chciała, abyście nie tylko dochowata krew obmyślili się curialem, ale i na podłym salvum et integrum podczuciali podać chciała.

C 727-804

1652

Relacyi bibl. Ossol. Zap. № 221 str. 117.

Kopia listu Stefana Opalińskiego woj. poznańskiego do króla Jana z

Ca nic milszego w sobie mieć nie mogę, jako staropolskich zwyczajów a prawdy sł. nasladować y kiedybądź wszytcy poznawany teraźniejszego a coraz większe wzrostki wrócić się ad Veneranda antiquitatem nie omylnie mogłbyśmy znim do portu szczęśliwości, takie pewnem jestem było Rzpta ginące nasze. Ale o tem sita słowa mówić o czem by Jullianistowie było wiecej, coby się pytali: Quid vobis videtur et adcriverint. Dobrze mnie tamecum per parabolas zrozumiewać, na czem dependet totalitas Polaków a mówić prawdy bardzo. Wiat mnie scelus populi pred oczyma jakobym miał być centorem nikczemnych skrzeczy wielkopolskich, Rokosz krzywdy i Rzpta mienia a ono się dziwnie jedno z drugiem złączyło. Skrzetna kuteyna non meo vestra zaruke o Prawo, że się w mieniu obrazi sama się wiecej domnata, gdy nad prawa i zwyczaj pod Borcetenskiem stała obrazem a wigonyjanek wotkowaniem [illegible] wtenczas pomiarowali z rak wypuszczta fundowo in finem Libertatis suę, którego znowu jakie za zamysły i co znaczą, clare constat wszystkim. Rokosz clar. P. Sowa aby mial do skrzywienia miata banitembat, ale kiedy Lest zelazny albo gleit mieć będzie, to i do prawa wdzięczny pomyślą o jednej wdzięczny ad nobilitatem, kiedy facie concentu Princeps Swiatu nie dosyć czynią. Rzpta mi dopiero i nic stat zamienana, co czyni, to wszystko in somnis czyni a mogłaby się rzecz to umarłem co jej zwanie obrzydzony zadat. Lecz nic nyelto się takie wrotki, coby Jakiekolwiek Rzpte pristinus redeunt [illegible] statui dopiero się w tem przyjmie to rebelles Wielkopolskie i radaby wdrożenia tohem corpus Rzpte Corpo restaurari. Wiec i Gubernatorowi bacnac clandicantem desperationem Cardy czesem o jej skonaniu myślą gdzie zdrowych rudzają środków, a Cedrie się to nic znajdzie w Gajowie nam co wiecego dobrego nie ujrzą. Jeśli ile mówię, parcat mihi Wtkmi a jeśli dobrze wiedz in suo robore gny wszystkim rozsądku Wtkm zostaje. Daruem się o tem drugi wiat Wtkmi jedno pietrzeniem na progach dalszych rzeczy. Teraz wszystkim zemiawszy nic innego czynić i mówić nie mogę tylko co mi Jasna Panna i prawda każe. Że tem wierne moje pod dan stwo.

26/II. 1652.

Piątnica A. 1224: 20 Octobr. Jan Krakowski umarł tego dnia
Testamentu nie spisał inkwizytibus na cudze dobra ambitnie
maternam z uganiania się o prowizje po cudzych wakansach
occasionem, która ostatni dzień in deliberatione retinymował, pomnożył
jednak plus ostrocentes. Kanclerz Krak, pominąwszy krzywdy Krak.
którymi jest debebatur konsumowany Warszawiennus krzyż. mar. contra
omnium opinionem, słowo Barzkie ks Augus. Radziwiłł, libelsteu
z kroniki Kant. sac. otrzymał pod protestacją wielkiej pomyślności w legacyi
do kwitnący wsypniony ale bardzo pomnożył 15000 czerw. złot. które kwitnący
tego dnia opisował...

Piątnica A. 1227.

15 grud: odprawiły się sejmiki po wszystkich krainach, na których
do zwyczajnej instrukcyi Taksy być ale data 4 grud. suppleuiant pomyślny.
Lubo JKMć p.n.m. wszystko, co od seuatorum Rzpltą należało; ale zapomniało
mięso na sejmie walnym do traktowania być wzmiankę, nuncio w instrukcyach
żeby pomyślności radzić, że jeden po wszystkich ostatni, nie a pewne powstrzymał
z wiadomością nikt dnia wiedzy nieznanych
z wiadomością o niepewnym powstaniu z Kozakami potrzeby; nie stąpiła wszystko
JKMć. dziwić się do wiadomości Wmciów i a zapewnić, że Chmielnicki pewien
jego po zawarciu pokoju do Hana z oznajmieniem, że pokój stanął, ale się z tej
Okoliczności, że w dawnej pomyślności bezpieczne, i Lidze z Orda zostawa
i gdzie ich Chmiel stoi, potrzeba wszystko wiedzy i wiadomości wielka
ciężkie Orda z kilkudziesiąt 000 za Dniepr do Dniepru i koło Dniepru
czyli i obawy oczekiwanie. Tamy ten do wiadomości to dokoła jest
zabicia Kozaków istotnych. Ale to nie mniej dokument wiadomości tego pokoju
i Chan potrzeby od wiadomości nam zdało do wiadomości i innych
pokoju, jako Tatar pomoc węgierski do wiadomości Rzpltą
Kozaków i dobrze się tam wszystko sprawować. Kozaki i dnia 9 Maja

[illegible]

Na sejmiki List Kameleski królewski

A co większe, że uniwersały wydał swoje do Województwa bracławskiego, aby to poddaństwo patienter ferrant przez zimę obiecując to jugum z nich znieść do wiosny. Augent i to wszystkie okoliczności suspicionem, że przy stanowieniu pokoju miał sobie nas pozwolony do wypisu i rejestrowania wojska zaporoskiego a teraz prosi o prolongacyą czasu do wiosny. Z których okoliczności spadnie się WM. domyśla możecie, quid sperandum na wiosnę, co się wkrótce pokaże, gdy wojsko podług postanowienia po Rozem Narodzeniu za Dniepr będzie miało przechodzić. Chciejcie WM. te wszystkie przestrogi, które coraz z różnych stron confirmantur i za przyszłym do Bóg sejmie WM. autentice ukazane będą i one ojcowskie WMciom JKM. komunikuje pilnie rozważyć a tak koło bezpieczeństwa Rpltej i ordynacyi wojska chodzić żeby nie dopiero radzić potrzeba i strzeż Boże, in ultimam Rpta ubezpieczona pokojem nie przyszła ruinam. Na ojcowskim JKM. obmyśliwaniu schodzić nie będzie, byleście WM. oświadczyli to, że i na ochocie WMciów ad conservandam Rpcę i salutem afflictae patriae mettki rzeczy nie schodzą.

Ze wszystkim JKM. ukazanie Remigianus Piasecki
Regni Cancellarius Regni.

Archiw Gł. war

729 ~~[illegible]~~

czytał

20/1 1852

N. M. Krola Pana m. miłości. Deklarowała mi Królowa Jen. osobliwą łaskę WKmPana w konferowaniu mi starostwa Kiszyńskiego że co pokornie i uniżenie Majestatowi WKm dziękuję, i świadczając się z tem, że i to wszystko, cokolwiek mi z łaski WKm accedit, przy dostojeństwie WKm i z zdrowiem mojem i z substancyą potrzebę zawsze gotowem, któremu szczęśliwego w długi wiek panowania i pomyślnych szczęśliwości winszuję przytem ręką WKm całując. W Wrocławiu 20 stycznia 1652 WKmPanu wierny ... i uniżony sługa Jerzy Lubomirski

Archivum akt dawnych Płockie Relacye Zakroczymskie N 3. fol. 197

Oblata Literarum Sacrae Regis Maiestatis

w Warszawie
Dnia 25 Marca
R. 1652.

Officium praesens.....

Jan Kazimierz z Łaski Bożey Król Polski etc. Wszem wobec y kazdemu z osobna komu to wiedzieć należy osobliwie Dignitarzom Urzędnikom Rycerstwu y inszym obywatelom Ziemie Zakroczymskiey oznaymujemy tym listem naszym. Iż my mając sobie od stanów Koronnych w ręce y szafunek nasz podane Królewski Pospolite Ruszenie na przeszłym Seymie Warszawskim in ocm: casum uchwalone tudziesz przychylaiąc się do Constitutiey różnych od S. Pamięci przodków Naszych Woiewodztwu Mazowieckiemu względem Pospolitego Ruszenia pozwolonych nie życząc aby za ruszeniem się na głowe Obywatele Woiewodztwa tego w tym rozrodzeniu y rozdrobnieniu swym, do ostatniey przychodziły zguby, idąc za zdaniem Panów Rad naszych, na ten czas przy boku naszym będących, z kładaniu tym listem naszym poziemiach Woiewodztwa tego, Seymik na dzień XIII Mca Kwietnia blisko następuiący chcąc to mieć po wier: W. W. abyście wier: W. W. napomnionyczas do Zakroczymia na mieysce Seymikow zwyczajne ziechawszy się, sposób wyprawy woienny, miasta pospolitego Ruszenia ad normam Ziemie

Zakorskiey

Łukowskiey abo iak się będzie w teraźnieyszym razie z wygodą Rzeczypospolitey zdał naysposobnieyszy stosując ad Constitutionem anni 1634 między sobą namowili, y według niego ludzie swoje na tę usługę woienną w dobrym porządku na czas y mieysce które od nas w ostatnich Wiciach naznaczone będzie iak nayprędzey wyprawiali. – Czym samym ci prawo o Pospolitem Ruszeniu pisanemu dosyć się stanie y oboz y ktorzy tey Wogny decenter służyć nie mogą ochronę bez uciążenia swego odniosą, Bo ienacey gdzie na wyprawę takową którą my z pospolitowania nad uboszyni proponuiemy y ktorey na wielu Seymikach to Woiewodztwo pragnęło wier: W.W. niepozwolicie. Ciężar Pospolitego Ruszenia równo z inszemi Woiewodztwy, gdy trzeciemi Wiciami w krótce od nas wypowiedziane będzie ponosić będą Wier: W.W. krom wszelkiey ochrony nikogo niewyjmując, który Uniwersał nasz aby do wiadomości wszystkich doszedł do Grodu podać y przez woźnego publikować rozkazaliśmy. – Dan w Warszawie Dnia XXV Mca Marca Roku Pańskiego 1652. Panowania Naszego Polskiego y Szwedzkiego. –

Archiwum Płockie — Uniwersały oblatowane z Akt ostrowskich N 13 i 14. 735

Oblata universału pro Conventu particulari nurensis.

w Warszawie
Dnia 16 Kwietnia
1652 roku.

Jan Kazimierz z Łaski Bożej król Polski wielkie Xiąże Litewskie Ruskie Pruskie Mazowieckie, Żmudzkie Inflandzkie, Smoleńskie, Czerniechowskie y swiedzki Gotski Wandalski Dziedziczny król. Wielmożnym urodzonym szlachetnym Dygnitarzom Urzędnikom y wszistkim Stanu Rycerskiego Powiatu Nurskiego obywatelom uprzejmie y wiernie nam miłym Łaskę naszę Krolewską: Wielmożni Urodzeni szlachetni uprzejmie y wiernie nam mili — Że Seym przeszły od nas dla opatrzenia bespieczeństwa Państw naszych y wygody ynszym potrzebom rzeczypospolitey ktore są premebant złożony ex voto et desiderio Regio y wszistkich Rzeczypospolitey stanów nie stanął infelicitati Reipublicae z niemałym żalem naszym uważając tot et tanta pericula ztąd pochodzące przypisuiemy żeby się iednak iisdem periculis iako nayprędzey publico Consilio, które iest unicum remedium zdrowia y całości Rzeczypospolitey zabieżało niechcąc nie zpieczołowania y czułości naszey Krolewskiey, którąsmy Państwom naszym y poddanem od Pana Boga za wolnemi głosami powierzonym powinni opuscić — Przychylając się do

zdania

zdania Panów Senatorów oboyga narodów, które nam praesentes w Warszawie po przeszłym Seymie in Senatus consulto post comitiali dali, Seym walny sześć Niedzielny podług Constitucyi Anni Milesimi Sexcentesimi Trigesimi Septimi sine solennitate z skroceniem czasów zwyczaynych, które prawo mieć chce w składaniu seymów walnych, widząc zwłaszcza mocą Morum w takim razie extreme periculosam, uprzeymie y wiernie Wm składamy na Dzień XXIII Miesiąca Lipca w Warszawie, a Seymik Powiatowy w Nurze na dzień XI Miesiąca Czerwca a Generały w Warszawie na Dzień IX Lipca żądaiąc, abyście uprzeymie y wiernie Wm na seymik tameczny przybyli, a posła naszego y instrukcyey przesłuchawszy gruntownemi żądami Rzeczpospolitą oyczyznę swoię miłą spolnie z innymi stanami wszitkiey Rzeczypospolitey przez posły swoie, dobro pospolite nie privata studia przedoczyma maiąc, na przyszłym seymie opatrzili y zaszczycili. Który uniwersał nasz aby tym prędzey wiadomości wszystkich doszedł rozkazuiemy urzędom Naszym Grodzkiem, aby wedle zwyczaju był wszędzie obwołany y publikowany Dan w Warszawie dnia szesnastego Miesiąca Kwietnia Roku Pańskiego M. D. C. L. II Panowania Naszego Polskiego IV Sziedzkiego V. Roku.

III

739 ~~741~~ ~~III~~ 15

~~1652.~~ Nowiny z Warszawy. — Rękopis Ossolińskich N. 1845 tekst 44.

Na tym sejmie naprzód na trzy punkta w poselskiej izbie stanęła, z któremi pośli na górę

d. 18 Februar. 1652.

Naprzód aby senatus consulta upomnieć które na wydawanie uniwersałów pieniężnych stawały, że non justa praescriptum legum satisfactum panom posłom; bo ani ich czytano ani P. P. senatorowie, praesentes natenczas in consilio conclusiones suas podpisali. Co aby in observatione zostawało, umówić na tym sejmie mają.

Drugi. Upomnieć się relationem legatiej Moskiewskiej i Szwedzkiej co tam P. P. Posłowie sprawili. Potym czemu te legatie z instrukcyami do których nie był adscitus Equestris ordo sprawili.

Trzeci, czemu panowie Commissarze do stanowienia pokoju z kozakami nie według podanego instruktarza pod Białą cerkwią pokój zawarli; bo na sześć tysięcy tylko kozaków pozwolić mieli, a oni na 20 tysięcy. I tak mentem instructionis sunt transgressi. Dziś posłannika Moskiewskiego odprawiono, który był przyjechał urgendo poenas na tych którzy byli tytułów carowi umknęli, którą affectalią K. J. M. akceptował, i exekucią czynić na tym sejmie obiecał: bo i mandaty wyszły contra ejusmodi titulorum diminutores.

Die 19 Febr. (1652) przededniem królewicz z którego narodzenia niedawno wielgie tryumfy odprawowano umarł.

Z Warszawy de data 8 Martij anno Dni 1652.

Radbym co pociesznego de Republica oznajmił, ale trudno cieszyć, i blandiri sobie mamy w tak oczywistym upadku et sub ultimo prawie fatorum ictu, urgent nos ardua fata, a jako niegdy powiedziano, Quos perdere volunt eorum consilia perturbant. Sejm się jeszcze nie zaczął, a już się skończyć powinien, Valesaum. Deus meliora: że już nie skończy, res in aperto, causa in

/.

occultè. Postowie na gore nie przyszli, ież iuż podobno ich nie oczekamy, aż na pożegnanie. Sprawa postanowiona Mordkiewicza, przeciwko obwinionym, ktòrzy w dyfidacie Carskich podpadli do constitucyi 1637, jakò iż wczora loczyła długoty o tym pisać zachowuię to sobie do ustnej. Ota P. Bog zdrowia. Akcydent W. K. M. decreto samych ktòrzy ane constitutionem pisane zgrzeszyli. Quia proceguentur causæ contra delinquentes post constitutionem; nazbierałe różnych listòw 180 stat i porrige processus, gerit in constitutione descriptas, to iest perduellionis, ktòre via, gnij za sobą panas capitis et confiscationis bonorum. Bardzo dan niedawny niemiecko po łacinie dobrze umie i po francuzku, drudzy polski język dobrze rozumieią, ono aperte sine bellum denunciant, gdyż ię im dowoię nie stanie. Explicowalicz z Cicerona, ex Viviana, Ciceronе et aliis authoribus, co to iest crimen perduellionis, ktòre ciągnie za sobą poenam capitis et confiscationis bonorum. Dopisiwszy exyint od Cara P. Instygator koronny scisłe et in forma concludyiąc, aby ci wszyscy na garstle et confiscatione bonorum byli traktowani.

podałe supplikę do izby poselskiej. Misericordiæ omnium fuit, co tam tacprzymawiło aspectu et florentis nuper domus calamitate. Gwardya pana hetmana W. K. M. idąc na exekucyą nastąpiła na cechach P. P. Drzewnych, ktòrych ramiona widłu, in tumultu obrzyli, wielgi i confusyi, stad wielka Rzeczpospolitej nadchodząca konsekwencya P. P. Drzewnych, aby sadzony był Kraze i miejski P. Komorowskiemu chorąży Wiśniowiecki pułkownik, ktòry animabat tumultum a gest poetam. Listòw Chmielnickiego ktòre wczora ex infirma et rustica, sima plebe dopiśc zdałałe w sensacie, gorzsze nie czytano.

Z Warszawy d. 11. Marij (1652)

Ota contradictiey posta jednego z poselstwa Upitskiego wszystkie tradamenta corrucerunt, nie dając racyonem contradictionis protestowali się. P. Marszałek pocelebrował od Pilawa kotwicę ktòrą stòr pożegnał W. K. M. Pour prodkanclerzy thoronny protestował się W. K. M. imieniem, że jeżeli co adversum na Rzeczpltą przypadnie, nie w Scotte pruyczyna, ale nimi Sidorias et infelicitas conciliorum. P. Wojewoda Polocki

/

kończąc swoję condolentię, powiedział bodaj z piekła nie wyjrzał, który causavit tantum malum. O wszyscy praesentes na ten czas approbarunt in haec verba Amen Amen.

Mirabilis vere annus. Że K. JMci buławę wielgą Panu Sapiehy przyobiecał, nie Radziwiłowi hetmanowi Litewskiemu, i że kanclerzowi Litewskiemu także Radziwiłowi województwa Mścisławskiego odmówił, factie stąd wszczęły się i sejm rozerwany, turbatorem bonorum consiliorum Bóg sprawiedliwy niechaj skarze.

De data X Maii (1652) z Warszawy.

dotąd

Publiczne wiadomości też przed tym pisałem Wmu MP. to jest że Chmielnicki ma coś już Tatarów którzy paszą konie w polach za Czechrynem i więcej się ich, i samego chana spodziewa. Gotują się na wojnę nie znacznie, i sami kozacy nie wiedzieć dokąd, takie jest rozumienie że do Wołoch. Zaczym takie jest mądrych i starych żołnierzów zdanie, że i tego roku wojna pewna z kozakami i Tatarami. Bo kiedy Chan z Ordami w Ukrainie złączy się z Chmielnickim (: co że będzie i sam P. Kisiel fatetur:) nasze też wojsko stanie obozem to będą od siebie najdalej we dwudziestu mil; podobnaż to aby się nie zwadzili, pow. . . to aby chan i Tatarowie wyszedłszy z swojej ziemie do cudzej, nie mieli czego obłowić, musieliby nie być Tatarami, pewnie oni do nas nie na przejażdżkę przychodzą, zwłaszcza pod Beresteczkiem wziąwszy tak rok chłostę i sromotnie uciekłszy à fortuna Domini nostri Regis, zaczym będą się chcieli zemścić tak rocznego tak Tatarzyn jako i Kozak, i o to podobno starać się będą aby wojsko tamto znieśli.

A choćby też Tatarowie ani Chmielnicki nie myślili do Polski, ale tylko do Wołoch, to się przecie muszą zwadzić z wojskiem Polskim; bo żadnym sposobem idąc do Wołoch z Ukrainy przez Bra-

/.

Tego nie potrzeba drukować, ale proszę mi zachować ten akt

sławczyznę, nie mogą minąć wojska Polskiego. Skąd wojna pewna. A nadto kiedyby K. J. Mc. i Korona Polska miała dopuścić wojować hospodara, za jego stateczną wiarę ku K. J. Mci i narodowi Polskiemu Pan Bóg by nas karał za taką niewdzięczność. O takim tedy jawnym niebezpieczeństwie z woli K. J. Mci kazał pan hetman aby ta część wojska, która była za Dnieprem przeprawiła się na tę stronę przed świątkami, pozwolił i rozkazał K. J. Mć panu hetmanowi aby nie czekając K. J. Mci rozkazania, które in tanta loci distantia, być wcześnie nie może, gdy obaczy occasionem rei benegerendae nie opuszczał jej, gdy obaczy zwłaszcza, aby miał szpiegi, gdy Tatarowie Dobruccy i inni ruszać się będą, na przeprawach zwał ich, chłopstwo. . .

Wojsko jest szczupłe i tylko . . . . . a w samej rzeczy nie masz go ledwie piętnaście tysięcy. Potrzeba by suplementować, ale to bez sejmu być nie może. Regimenty niemieckie są wprawdzie supplementowane, ale Polskie chorągwie nie supplementowały, zaś Król J. Mość uchodząc na sejmie hałasów, nie chce tego rozkazywać. Ale który rotmistrz supplementuje dobrze uczyni, bo jako go teraz popisze pisarz polny tak mu płacić będą.

55
22
23

Archivum akt dawnych Płockie | Płockie Grodzkie Rellacye Manifestacye i Protestacye w tekach –

N: 13. fol: 103.–

Uniwersał Królewski.

w Warszawie Dnia IX Czerwca R. 1652.–

Jan Kazimierz z Bożey łaski Król Polski etc. – Wszem wobec komuto wiedzieć należy, a mianowicie Dignitarzom Urzędnikom y wszystkim Stanu Condytyi y powołania slacheckiego Woiewodztwa Płockiego Obywatelom uprzey: y wier: nam miłym łaskę naszę Królewską uprzey: y wier: nam mili. – Isz Pan Bóg wszystkich Zastępów za grzechy Nasze dotąd nie obłagany zniedosciągłych y niepoietych wyroków swoich pokazał, w tych Dniach utrapioną Oyczyznę naszę że krzywo przysięzca Chmielnicki złączywszy Pułki woyska Zaporowskiego y Czerni z Wielkiemi Hordami Tatarskiemi, potęgą wielką y Armatą potężną nastąpiwszy na woysko Nasze pod Bathorzem Obozem

stoiące

stoiącey Ono Dnia wtorego
niniejszego Alia zniosł tak
dalece, że O Wielmożnym Het-
manie Polnym Koronnym o
Pułkownikach Rotmistrzach co
przednieyszych przy nim bę-
dących pewney niemasz
wiadomości ieżeli żyją czy też
w Pogańską dostali się niewolę.
Tedy w tak wczieskim Rzeczypo-
spolitey razie obawiaiąc się, żeby
ten nieprzyjaciel daley tu in vi-
scera Regni niepostępował y zwy-
czayną prędkością reliquias tey
Rzeczypospolitey, które dotąd a
saevitia et tyranide hostili wol-
ną zostawały, mieczem y Ogniem
znosić nie zechciał ponieważ
omni destituta auxilio zosta-
ię Rzeczpospolita, y tylko wspól-
ney sile uprzey W. W. szczególną ma
nadzieię. - Żądamy y napomina-
my abyście ostatniey Rzeczypo-
spolitey zabiegaiąc zgubie
wszelakiey byli gotowości y
tam się do nas kupili kendy
uprzey: y wier: W. W. Powtornym
uniwersałem Naszym Mieysce
od nas naznaczone będzie po-

wtóre

powtóre tedy przez Miłość
Oyczyzny y to wszystko co
wszobie chaud complectitur.
Żądamy vprzey: y W.W. aby-
scie uprzey: y w.w. nieczyniąc
żadnych disolennitatibus Po-
spolitego Ruszenia pod ten
czas kiedy Oyczyzna gorę
między szobą dysgurszy do ra-
tunku iey biegłych y zdrowia swo-
ie przy zdrowiu Naszym
ochotnie ostatnią odwagę
niesli, ażeby ten Uniwer-
sał do wszech przyszedł
wiadomości iako nayprę-
dzey chcemy to więc po sta-
rostach y Urzędach Grodz-
kich aby on po miastach y
Miasteczkach iako tesz Pa-
raphiach bez wielkiego
Omieszkania obwołać roska-
zali.- Inaczey nieczyniąc
dla Łaski y Naszey y Suro-
wości prawa pospolitego.-
Dan w Warszawie dnia
Dziewiątego Mca Czerwca

Roku

Roku Pańskiego 1652.- Panowania Naszego Polskiego y w Szwedzkiego piątego Roku.- Locum Sigilli Albō: Kadziłowski secrg: serā: Rā: Mtis mpp Jan Kazimierz Król.-

Nowiny z Ukrainy 12 Junii 1652

Z Kijowa Cosma pisarza od JMPa. starszego Lubelskiego.

Nowiny towiąz et dare infelicissimum debemus rozumiemy, że ~~miast~~ Jmpan mea dextatenus wiadomości: ja jednak oznajmuję W.mpu a z pewnej relacyj z kilku towarzystwa z niedobitki z killkunastu sobaty z którymi kilka mil jechał z rannymi, ponieważ drogę tak dalekie strudzonymi, którzy mi tak referowali: iż ultima mai Chmielecki pisał do JP. Hetmana naszego, dojść nam zaś, iż ~~ogan~~ jego Jgnacy Tymoszek ze swawolnymi Kozakami wyprawiony, z orda tatarską idzie do Cicic, ieżeli się uciekł na ostrzeżenie, bo pewnie jutro bidzie miał gości. Które, doniesienie wrytanie na pewnych, ale iż pany pewnie pospolicie wszy tych Koszy regestrowi, gdzie pewnie tandem pewnej wszy pewne wini, wrócili się z niczem. Raz, jutro zaraz, a dic 1: Junii, w sobotę, pewnie Kozakowie, aczkolwiek orda tatarska z którymi tych i jancarów Kilkanaście tysięcy. Wypadł nas Kommisik i dowiódł mocno, że tatarów i nieiedli ich niemało. Towarzystwo stanęło, że spalili tatarów i nieiedli ich niemało. Towarzystwo ta wtarska aż do wieczora w sobotę w tym się wojska wszyscy - nasze do taborów a interim w nocy redutę i szańce rzucili, a Kozacy w nocy zaraz im tych 40 albo 50000 z których nasi nie wiedzieli. Relacyjtor w niedzielę dic 2 Junii, skoro brzask powstała orda nacierać ... a przy nawale propter refugium wstawili piechotę niemiecką a przy nawale propter refugium wstawili piechotę niemiecką, którzy tych pod orda tysiąca. Wypadł nas Kommisik, part tatarów znowu, którzy potrawy tych niektóli a interim Kozacy na tabor wtargli z tyłu, z którymi tak ich piechotę strzelała że pona tych gołnicy niemieckich tych imo ogień, kiedy się mieli Kazio tatarowie, że Kozacy wszyscy odwrócili, nagrabili na tabor i z jancarami. Nasi nic nie mogąc wstrzymać chcieli do taborów ale obaczywszy iż Kozacy już w taborze niemieckim leżeją wtali się w rozpędzie. Z tej niemieckiej Kompanii i jeden niemczyk, wszystkich wykiwano. Panna Hetmana polnego Kor. portulano, wzięto, o którym powiadają, że już nie żyje; p. Potocki zabito i p. Starosta niemieckiego tak wtaja. Inni regimentami powiadami, potrawi się niemcy. Towarzysz

tysięcy wojska naszego było, którego nie wyszło i półtora tysiąca. Pan wojewoda bracławski nie był w tej potrzebie; stanął potym pod Gliniany mając półtora tysiąca człowieka, gdzie insi ranni i niedobitkowie kupią się do niego. Jaś wojsko, co było za Dnieprem przeprawiło się na tą stronę i udają, żeby mieli iść do wojska ~~Dawe~~ Litewskiego, ale i to też ~~[illegible]~~ asserunt, że za nimi posłał Chmiel kilkadziesiąt tysięcy z pogonią. (Hospodarstwo Wołoskie konferował Cesarz Turecki Chmielowi żeby dostał Hospodara przeszłego i oddał mu go, o którym powiadają, że jest w Kamieńcu Podolskim, dlatego i Basza Silistryjski idzie z wielką potęgą pod Kamieniec, żeby go dobywał. — A teraz Orda i część Kozaków udają, że do Wołoch poszli, które odebrawszy recte idą w koronę;) jakoż już i te ~~[illegible]~~ rumores są, że już około Brodów i dalej na około ich widziano ~~lud co żyto~~ plony biorąc, lud co żywo ~~żyto~~ ucieka z wielkim utrapieniem swoim; ratunku niema z nikąd tylko od Pana Boga samego. — Województwo Lubelskie nasze w polu za Lublinem sejmikowało i zaraz tego dnia wyprawili do króla, gdzie się im sciągać każe,

sto koni dla podjazdów obmyśliwszy
A tak to mieli in considerationе,
żeby obozem stanąć nad Wisłą a
most postawić. To tedy oznajmiwszy
W. M. ch. K. etc. ... 12 Junii 1652.

Przy ustępie objętym klamrami dopisał współczesny ~~przepisy-~~
~~wiec~~ Goliński: „To fałsz był" i ~~dod~~ dodał do listu tego
następującą wiadomość:

Tatarowie po rozproszeniu wojska i zabraniu taboru
poszli zagonami zabrali drogą rzecz plonu, ludzi,
szlachty, za kilkadziesiąt tysięcy bydła i zaraz powrócili. Byli
7. mil od Lublina, nikt się im nie oparł, uszli bez szkody,
nie miał ich kto gromić ani gonić. Drudzy tatarowie i
Kozacy Kamieniec oblegli dobywając go, żeby go im
oddano albo hospodara wołoskiego, o którym mówiono,
żeby tam był uszedł i zawarł się. A Tymoszek z hultajstwem
do Wołoch miał wpaść za pledowanie gniewając się, że
mu hospodar córki dać nie chciał ... —

Na str. 587. tak wiadomość podaje:

Jak Chmielnicki obóz zniósł i ~~do~~ wojsko kwarciane pogromił przez
syn swego i tatary, tak stamtąd nie wiele wróciło rzeczy.
Zginął p. Kalinowski hetman pol. kor. Któremu po śmierci
głowę wiązawszy na szabli nosili tryumfując i tamże tak wiele
poginęło rotmistrzów pułkowników kapitanów zacnego towarzystwa
i żołnierza. Trwoga była wielka po Polsce że już uciekać
z Polski za granicę wielu ich myślało. Ale p. Bóg
tego burzyciela zahamował a tatarzy z wielką zdobyczą
nazad powrócili.

Archiw płockie — Uniwersały oblatowane z Akt ostrowskich. N 13 i 14.
751
Oblata Uniwersału królewskiego. Syna expedycyi wojennej

w Warszawie
Dnia 23 Czerwca
1652 roku.

Jan Kazimierz z Bożey Łaski Król Polski, Wielkie Xiąże Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Zmudzkie, Inflandzkie Smolenskie, Czerniechowskie, a Swiedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Wszem wobec y każdemu z osobna komu to wiedzieć należy. A mianowicie Dygnitarzom y Urzędnikom y wszystkiem Stanu Rycerskiego Woiewodztwa Mazowieckiego obywatelom ~~spisze~~ uprzejmie: y wier: nam miłym: Łaskę naszę Królewską. Uprzeymie y wiernie nam mili, Wycisznęło to na nasz załoszne w tym czasze woyska naszego kwarcianiego rozgromienie przyniosła znaczna ludzi Rycerskich clades, z których iedni na placu polegli drudzi w niewolą Pogańską zabrani y oraz wielka mnogość chłopskiego y od tatarskich sposobiona od nieprzyiaciela potęga zedzmy w tak nagłym y niespodzianem Rzeczypospolitey niebezpieczeństwie obawiaiącz się aby ta hałastra nieprzyiacielska na wygubienie krwie slacheckie

zabior

zabor dalszych kraiów niedosięgła
pospiesznie nie maiącz żadnego
do uczynienia wstrętu temu nieprzy-
iacielowi uprzeimie y wiernie
y ~~Wier. W. W.~~ Wsiom trzecie y ostatnie Wici
Wydać wskazaliszmy, do ktorych wyda-
niu nowe nasz doszły wiadomości, że
tenże nieprzyiaciel z niesieniem
woyska naszego nie kontentuiąc się
owszem wrota sobie tym bydz otwo-
rzone do dalszych zamysłów rozu-
miciącz, Większe do siebie chłopstwa
wszystkiey siły zgromadziwszy, Ka-
mieniecz Podolski obległ y nietylko
samego Hana z większemi ieszcze
ordami wezwał, ale y nowych od sa-
mey Porty Turreckiey auxilia zacią-
ga, upewniaiącz tym Portę, że za
tym Woyska z niesieniem y Kamie-
nice w ręce Tureckie poda y wszystko
królestwo Polskie subiugabit. Wczym
idącz za zdaniem Panów Rad na
ten czasz przy boku naszym bę-
dączych tak wielkie milioni na
ktore ten nieprzyiaciel ze wszad
in perniciem Reipublicae Composuit
do Wiadomości uprzeymie y wier-
nie W. W. podaiemy aby przyprzaw-
szy się in magnitudine periculi

tym

tym goręczey się na ratunek
oyczizny w odpor chłopskim a
iusz z Tatarską y Tutecką Po-
tęgą wiążącym się siłom iako nai-
prędzey y naipotężniey według Uni-
wersałow naszych y wydanych Wi-
ci uprzeymie y wiernie W. W. goto-
wali. A że dla scisłości czasu do na-
mowienia porządku Pospolitego ru-
szenia Seymiku żadnego uprzeimie
y wiernie W. W. niemieliscie, tedy
Seymik uprzeymie y wiernie W. W.
na mieyscu zwyczaynem w Nu-
rze na dzień osmy następu-
iącego miesiąca Lipca składa-
my żądaiącz y napominaiącz
uprzeymie i wiernie W. W. aby-
scie na nim wprzod początek
następuiączey generalney Ex-
pediciey według zwyczaiu postanowili
~~prawowali~~ y na dzień piętnasty
Miesiąca Sierpnia na miey-
scze od nasz naznaczone pod
Piotrowin stawili się. Jeżeliby
iednak urgente necessitate
Respublica prędszego zgroma-
dzenia się potrzebowała tedy
czasu tego nie czekaiącz za uni-
wersałem naszem y naznaczaiem

mieysca

754, ~~759~~

mieysza, Kędyby się necessity
requireret pospieszali. A nie walacy
wszystkiey Belli molem na po-
spolite ruszenie, żebyście oraz
stateczną i rzetelną obronę a
proporcionalną takiey potędze
chłopskiey Tatarskiey y Turec-
kiey iaka następnie, ktoraby
samych uprzejmie y wiernie
W. W. zasłonić mogła, wynaleźli
y między z sobą namowili. — A
Posłów iusz obranych na po-
czątek Seymu ieżeli nam
nieprzyiaciel seymowac do-
pusci wyprawili cum ea facul-
tate, żeby Seym w krótszym
czasie, niżeli prawem iest opi-
szany o samey tylko obronie trak-
tuiącz concludować mogli. — Więc
że między Poborczami tak wiele
zostawa retentów, którzy na swo-
ie pożytki y handle zatrzyma-
nych pieniędzi poborowych za-
zywaiąc, onych upornie y za skar-
bowemi assygnatiiami oddawać
niechcą. Tu zacz lubobyśmy
Woysko jakie in tam subito
ex repentino periculo obmyślić
mogli, częścią z zostatków

rozproszonego

rozproszonego woyska y po-
zostałych chorągwi częscią ~~żywych~~ z swych
ktorzy zassygnaciami kilkaset
towarzystwa od Poborce do Poboru
a wszędzie daremno włoczyło
się częścią y znowych zaciągów
iako się siła dobrych y doswiad-
czonych Rothmistrzow ofiaruie
kiedy by były pieniądze; uczynic
iednak tego dla szczupłości ~~Działu~~ Skarbu
niemożemy. Do tego y te Pułki, ktore
za Dnieprem były y tey klęski eva-
serunt z których naywiększa teraz
zostaie nadzieia, za expirowa-
niem czwierci ultima Iuny
służbę wypowiedziec chcą, ieże-
li ich zapłata y nagroda nie
doydzie. - Przeto żądamy uprzey-
mie y wiernie W. W. abyście
Poborczom swoiem zatrzyma-
ne podatki zarazem z tego
Seymiku do skarbu zwieszcz
y oddacz skutecznie roskazali
sub poena peculatus y ktoby
nie odwiozł, żeby zarasz peremptorie
na seymie był sądzony. - Te
tedy o ostatniey iusz prawie
następuiączey Rzeczypospolitey
zgubie ex paterna mox solicitu-

dine

solicitudine przestrogi uprzeymie y wiernie WW. podawszy nie nie wątpiemy że yprzeymie y wiernie WW. takowe, póki momenta iusz tego krótkiego czasu ieszcze pozwalaią, wezwą przed się Consilia iako by cięszko iak sobie uczyniwszy nietylko rzeczpospolita ab ipso Continuo Domestici pericolo ex metu uwolniona, ale y uprzeymie y wiernie WW. ab extremo intentu vindicati zostawali. A żeby ten Uniwersał nasz do wszech przyszedł wiadomości rozkazuiemy Urzędom Grodzkim, aby on pomieszczał ich zwyczaynych publikowacz rozkazali. — Dan w Warszawie Dnia XXIII Miesiąca Czerwca. — Roku Pańskiego M. D. C. L. II. Panowania naszego Polskiego Czwartego a Swedzkiego piątego Roku. —

Archiwum akt dawnych Płockie-Grodzkie Relacje Zakroczymskie № 3 fol: 255.-

R. 1652. 8 lipca.

Ac: Cas: Za: Feria IIa post Festum Visitationis Beatissime Virginis Mariae proxima Anno Dni 1652.

Oblata Conventus Zacrocimensis.

veniens ad Officium et Acta praesentia Castren: Capitan...

My Dignitarze Vrzędnicy y wszystko Rycerstwo Ziemie Zakroczymskiey ziachawszy się na Seymik na dzień dzisiejszy Uniwersałem J. K. M. naznaczony naprzód z porodka siebie za spólną zgodą obraliśmy za Dyrektora Koła naszego J. M. P. Adama Skarzewskiego Miecznika Ziemie naszey. Potym dziękując nisko J. K. M. P. Naszemu Miłościwemu za ~~stawienie~~ nieustanne około całości oyczyzny naszey obmyslawanie a sztosuiąc się do woley y podanego przez J. K. M. iako Patrem Patriae w tak ciężkim razie oyczizney naszey obrony naszey sposobu; a widząc tak nagłe na tęsz Oyczyznę naszę in dies magis ingruentia pericula: Zołnierza powiatowego to iest sto koni pokozacku in vim pospolitego ruszenia wyprawić y posłać iako naiprędzey uchwaliliśmy: do którego zołnierza zebrania y prowadzenia obraliśmy Rotmistrza JMci Pana Alexandra Kobylnickiego, którego facta y w dziele

Rycerskim

Rycerskim experientia iest nam do-
brze wiadoma; y zalecona, który
tey functiey ochotnie się od nas podję-
wszyy żołnierza porządnego po ko-
zacku w Pancerzach Karwaskich
i misiurkach z bandoletami i pi-
stoletami na koniach dobrych nai-
daley we dwuch niedzielach zebra-
wszy, tegoż żołnierza swego w Zakro-
czymiu za obwieszczeniem siebie przez
Ich Mościów niżey mianowanych to
jest Wielmożnego J.M.P. Kasztela-
na JMci Pana Podkomorzego, JMci
Pana Starosty, JMP. Chorążego
JMP. Sędziego JMP. Miecznika Zakro-
czymskich y JMP. Marcina Górskie-
go Rotmistrza Naszego przeszłego
do obaczenia porządku tego żołnie-
rza przez nas naznaczonych stawić po-
winien. - Tamże zaraz na ten czas
JMP. Rotmistrz na ten Tractament
y ukontentowanie prac swoich wez-
mie z ręki Pana Poborcy naszego
summę 10,000 złotych polskich a jede-
nasty tysiąc z rąk JMPP. Szafarzów

mana

manu nostri publice na pierwszą
Czwierć postąpione. Za ktorych
pieniędzy od nas wzięciem, tenże
J.M. P. Rothmistrz ma zaraz zjechać i
stanąć z tąsz swoją chorągwią in ple-
no numero et ordine premitto na
mieysce y czas gdzie J. K. M. nazna-
czi y inszych woiewodztw y Powiatow
żołnierz podobny sciągać się będzie
y tam trwać z tąsz swoją zupełną
chorągwią zarówno z inszych Wo-
iewódz y Powiatow Zołnierskich.
Na które pieniądze J.M. Panu Rothmi-
strzowi postąpione poborów Canonych
sześć uchwaliliśmy, do ktorych wy-
brania poborce J. M. P. Andrzeja
Słostowskiego Komornika Ziemie
naszey zgodnie obraliśmy y aby te po-
bory naydaley we dwóch niedzielach ab
hinc pro tam urgenti necessitate
z dóbr wszystkich y miast y miaste-
czek talim Exactiom podległych Jego
Krolewskiej M. Duchownych y Swiedzkich
indilate wydane były sub poenis jure
communi descriptis et eiremissa per Ge-
nerosum loci Capitaneum facienda
Exequtione nadto że wolno będzie J.
Mci P. Rothmistrzowi z Compania
swoią w tych ktorzyby temere tey Con-
stitutecy

Constitutiey publiczney na czas naznaczony niewydali w dobrach ich stawać ex proviolentia censerima, gdyż w tak ciężkim razie zarowno wszystkiem nam pociągać słuszna postanawiamy, którą summę to iest złotych 11,000 tenże Pan Poborca nasz do rąk pomienionego J. M. Pana Rotmistrza naszego przy bytności pomienionych Jch Mów to rewizyey tey chorągwie naznaczonych za kwitamy assekuracyą iego odda, którą assecuratią tenże J. M. Pan Rotmistrz iż każdy z nas fatali casu podległ przy odebraniu pieniędzy z ksiąg Grodzkich Zakroczymskich Eius in forma sufficientis tam detatis faciendo praesenti oneri suo in reassumpto quam et parendo Juri iako się najlepiey y naiwarowniey będzie zdało na on czas Jch Mów, y iako prawo samo zwyczay y słuszność każe Ziemi naszey uczynić y zeznać będzie powinien, w czim y J. M. Pan Chorąży Zakroczymski sponte assecurować się nam za J. M. Pe ofiaruie ex nunc assecuruię.

A na drugą

A na drugą ćwierć ieśliby daley tym supplementowym chorągwiom inszych woiewodztw y naszey w obozie trwać przyszło tenże Jmci P. Rotmistrz zwykłem żołdem kwarcianem na koń po złotych Czterdzieści kontentować się obiecuie, na to pieniędzy złożenia y przesłanie Jmci do obozu sposób za każdem naszem pierwszem namowiony będzie.—

Tenże J.M. P. Rotmistrz nasz przed wyjściem swym do obozu y miastach Ziemie naszej zaciągać y stanowisko mieć będzie, iednak żeby y on sam y Campania iego na tych stanowiskach żadnych krzywd y naymnieyszych nagany ani excesso nikomu tak z domowych jako y postronnych nie czynili sub poenis de disciplina militari tot legibus Regni Sancitis serio acuse ziazdu naszego teraznieyszego waruiemy, o co przed Ich Mościami wyżej mianowanemi ad instantiam iniuriatur respondire będzie powinien.—

A inquantum by insze woiewodztwa y Powiaty do podobnego sposobu

obrony

obrony nieudali się y na Seymi-
kach Dnia Dzisieyszego przypada-
iących ienakże uchwali! tedy y my
do inszych Woiewództw Powiatów
intentiey y sposobu namówionego
iaki się bendzie nam zdał naj-
groutownieyszi referuiemy się. —
A ieśliby tey nawadności Po-
gańskiey ten suplement raz na-
mowiony resistere niemógł, a przy-
szło by nam samym ruszyć się
tedy akte omnia co do porządku
tego należe mamy posłać do Jmci
P. Kasztelana naszego iakosz
ex nunc naznaczamy z poszrod-
ka siebie Ich M. P. Stefana y Joze-
fa Zabickich vpraszaiąc JM., aby
non desit officio suo co in passu
y aby podług prawa y powin-
ności swey Duktorem nam
był, które pospolite Ruszenie
ad instar insuis Woiewództw y ziem
intentiey sobie zachowuiemy
a od przeszłego, którzy temere ab-
sentowali się, aby podług prawa
karani byli invigilabunt Ich
Mość P. P. Posłowie na seym przy-
szły obrani. —

Panowie

Panowie Poborcy ziemie naszey przeszli
ktorzyby iakie retenta podatkach
Rzeczypospolitey u siebie zatrzymali,
aby one od dnia dzisieyszego za tydzień
do skarbu oddali cum quadruplici
possessione sub pena peculatus et
bonorum confiscatione vigore prae
sentis conventus postanawiamy
A iż w tem znane Rzeczypospolitey
praejudicium zachodzi, że nalacniey
szi ale in tam turbulento Reipu
blicis statu nabycia pieniędzy sposób
przez hamowanie spustu portowe
go do Gdańska praeditur, tedy Jch
Mość Panowie Posłowie naszi na
sejm przyszły obrani instabunt,
aby tego tak szkodliwego praejudi
cium ludzie stanu slachec
kiego, którzy zboża swoe woda
mi prowadzą nieponosili.—
Skonczenie Seymu prokacjami w Uni
wersale J. K. M. proponowane
do powszechnej innych Woiewodztw
y Powiatów zgody Jch Mość Panom
Posłom naszim zlecamy.—
Za J. M. P. Radzieiewskiem Podkan
clerzym przeszłem aby JK. Mość Cle
mentiam Regis onemu pokazać ra
czył wnieść prozbę J. M. M. Panom

Posłom

Posłom zlecamy. Adam Skaszewski Miecznik Ziemie Zakroczymskiej Marszałek Koła Rycerskiego Seymiku Zakroczymskiego (manu propria). —

u. k.

Rpis Ossol. Sup. № 189 str. 586. 12 lipiec 1652 769

Niekarność żołnierzy

Kopia uniwersału króla na żołnierzy.

Jan Kazimierz z Bożej łaski król polski XXX. etc.

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy oznajmujemy; Ponieważ takie się zagęszcza swawolenstwo iż siła towarzystwa tak uzarskich jako i kozackich chorągwii, zapomniawszy miłości ku ojczyznie, surowości artykułów wojskowych i urodzenia swego szlacheckiego, wojsko i usługę Rptej opuszczają, z pod chorągwii wyjeżdzają i żadnym sposobem tak od Wielmożnego Naszego Hetmana jako i pułkowników i Rotmistrzów naszych ująć się dać niechcą, owszem swawolnie ujeżdzają z obozu; zabiegając temu tedy surowo napominamy i rozkazujemy wszystkiemu towarzystwu tak pułków tych, co za Dnieprem były, jako i tych, co z tej strony Dniepru pod komendem urodzonego Krzysztofa Tyszkiewicza starosty żytomirskiego zostawało i wszystkim innym, co w potrzebie nie byli, aby z pod chorągwii Rotmistrzów swoich wyjeżdzać nieważyli się, a którzy wyjechali, aby zarazem powracali, a to nietylko pod utraceniem zasług swoich, ale i pod srogim karaniem, które jest opisane tak w artykułach wojskowych jako i statutach koronnych contra desertos

/.

castrorum — Rotmistrzów także, co nowe zaciągi czynią tak powiatowych, jako i wszystkich inszych, surowie napominamy, aby żaden nieśmiał takowego towarzystwa pod chorągiew swoją zaciągać, którzy by z pułków swych bez attestacyi wielmożnego Regimentarza teraźniejszego wyjechali, sub poena complicitatis, o co wodzowie nasi surowo karać i egzekucyą nietylko na zasługach czci i dobrach ale i na gardle czynić będą — które to uniwersały nasze, aby wszędzie w grodach przez tameczne urzędy ogłoszone ~~były~~ nieomieszkanie podług zwyczajów były, mieć chcemy, na co dla lepszej wiary uniwersał ten pieczęcią koronną utwierdzić i do akt grodzkich warszawskich podać rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie dnia 12 Lipca 1652 panowania ~~ll~~ królestw naszych IV a szwedzkiego V roku —

na własne rozkazanie królewskie JM.
A. Krasimowski
Regens Kancellaryi

Pieczęć z kancellaryi mniejszej

Do tego uniwersału dołącza Goliński co następuje:

Żołnierzy bardzo się sprzykrzyli ludziom

Rpis Ossol. Inw. N 189 str. 604. 606

771

po klęsce Batowskiej.

Relacya posłów od króla Jeksi do Chmielnickiego 1652.

Taka jest relacya legationis powróconych od Chmielnickiego posłów Zaczylichowskiego i Czernego, który był podstarościm w Białejcerkwi.

Wziąwszy wiadomość Chmielnicki, że posłowie zbliżają się ku Czechrynowi, wysłał przeciwko nim 150 koni i z takową assystencyą ich wprowadziwszy do gospody, żywnością ich obesłał, a potem jako się posłowie z podróżnego prochu otrząsnęli, posłał do nich Wychowskiego et visitandi et explorandi gratia, z czem przyjechali. Gdy tedy ten badał, chcąc legationis seriem wiedzieć, niemogąc go zbyć, ukazali mu instrukcyę, którą on przeczytawszy, odszedł, naznaczywszy im na drugi dzień imieniem Chmielnickiego audiencyę. Skoro do Chmielnickiego powrócił i uczynił relacyę, co mają do niego incommissio, znowu posłał do nich, zwłócząc im na inszy czas bytność u siebie, a prosząc, aby i oni po fatydze podróżnej sobie odpoczęli. Interim sam do Sobotowa pojechał i tam ze swymi konfidentami radził, jakieby

/.

posłom JKchości na punkta ich dać respons.
Naradziwszy się dobrze, dopiero dnia trzeciego
kazał im przyjść do siebie. Tam po
przywitaniu, gdy mu łaskę miłosierdzia
JKchości, którego on przez posły swe u
JKch. żebrał, ofiarowali; wdzięcznie to
od nich jakoby przyjąwszy i podzięko-
wawszy, to rzekł: Jeżeliście z tym
tylko do mnie przyjechali, tedy niemie-
liście z czém. — Ani mu na to od-
powiedzieli: Stąd rzecz naszą musimy
zaczynać, skądeś ją też Wch. przez
posły swe zagaił u JKchości. A że ci tuni
posłowie żebrali u niego miłosierdzia,
on je też Wch. i wojsku zaporoskiemu
oświadcza. — Na to rzekł Chmielnicki:
Tak to być musiało: czemże było króla
Jch. pocieszyć? ażalibym był lepiej
uczynił, kiedybym był do niego 100000
tatarów i drugie 100000 kozaków
posłał? zaprawdę, lepsza, że to posłami
odbyć a niżeli bym był miał was
do Rzymu albo do Krymu zagnać. —
Ulterius in legatione procendendo
proponowali mu, aby na komisyą
pozwolił. — Na tę długo pozwolić nie
chciał, wywodząc ją być niepotrzebną,
a paktów zborowskich upominał się.
In finali pozwolił, aby się odprawowała
na Wasilia ruskiego tam, gdzie wola
JKch. sine praesentia wojsk et cum

ca declaratione, że żadną miarą pakt z Borowskich odstąpić niemoże, z tej przyczyny, że je od samego Jkch. odebrał i że sejmową utwierdzone powagą. — Teraz te, które pod Białącerkwią stanęły, mówił, że nie były ex mente Jkch. i Rptej, bo ich sejm nieaprobował. — Do tego lubo by je teraz chciał aprobować ~~poza~~ na to pozwolić niemoże z tej przyczyny, że się obawia kozaków in vitam suam machinationem, in quantum by na liczbę 20000 kozaków pozwolił. I po białocerkiewskiej transakcyi był od nich in periculo gdy się poczęło było wojsko przeciwko niemu buntować, o co i chozyrę dał ściąć. — Ordzie tatarskiej renuntiare nie może, dotąd, i nie myśli, dokąd się z Jkchością i Rptą nieuspokoi. — Syna swego in obsidem dać niechce. — Tym się wymawia, że młody nihilo minus skoro by podrósł, ofiaruje go do usług Jkchości. — Punkt o nie korespondowaniu cum externis tem solwował, że to rzecz niejest nowa i Hetmani kozaccy z postronnymi korespondencyą miewali. — Bywało to przedtem i siła ich acz z różnymi wiedli swoją korespondencyą, ~~ale~~ a najlepszą z moskiewskim carem, który czesne kozakom dawał. —

Z konfidentów swoich to panowie posłowie wyczerpnęli, że ten zdrajca nie myśli o żadnym pokoju, lecz wojną chce nas kończyć

do czego go accedit appetitus dawne
wiedzie i to w serce jego wkorzeniło się,
że ~~za~~ takiemi ligami, jakie zawrzeć
z różnemi sobie życzy, dopnie. —
Wojska zmykać dalej niepozwala, nad
Cudnów niemało jednak chorągwie
Jch.Ć. Kotocki wojewoda podolski hetman
polny koronny wyprawił, trzymając się ductu
~~duktu~~ linii zborowskiej. —
Wojnę z nami tak prowadzić zamy-
śliwa: Tymoszka syna swego zczernią
z Wołoszą i chułtanami chce puścić wgłąb,
sam zaś z Ordą i swojemi kozaki ~~kuno~~
cu nam intendit. Podlasiem udać się —
W Jassach na weselu haec dia hospodar
wołoski zięciowi swemu proponował
do ustnej z Chmielnickim ojcem swoim
rozmowy. — Primum: jeżeli można, żeby się
z JKMością i Rptą uspokoił; alterum,
jeżeliby to być mogło, żeby wojnę tak
gruntownie zaczynał, żeby dopiąć tego
mógł, czego jego apetyt potrzebuje —
W rozmowach Wychowski rzekomo
w sekrecie posłom powiedział, iż Szwedo-
wie postali do porty, opowiadając się
z tem, że onym pakta z nami w tym
roku expirują i wzbudzając ich przeciwko
nam na wojnę. —
Ordy tatarskie blisko Chmielnickiego
koczują i tak bezpiecznie ze wszystkiemi
/.

żonami, dziećmi, stadem na tą stronę Dniepru przeszli i położyli się koło Żółtych wód.

Ponieważ tedy tak Harde dawał słowo in responso i tak wysoko harność jego każe i zmierza, nietrzeba dumać o pokoju ale brać się na wojnę.

Nihilo minus nam officiet traktować z nim przez hospodara wołoskiego, na którego on moderacyę uczynić co może. Potrzeba wieść go do tego ad rationes pacis, do czego lubo nieprzyjdzie, to będzie w zysku, że pod tą transakcyą rzeczy nasze warować i tem bezpieczniej na wojnę przeciwko niemu będziemy się mogli wybrać.

Pisze JchP. wojewoda podolski, że teraz było prawie z nim wojować w zimie, że jednak skupionego wojska niemasz, to co w obozie przez niedźwiedź dwadzieścia i kilka było, którzy sobie nadwyrężyli, odjechali dla chleba, koniecznie by trzeba przywieść ich do effektu swego, aby co prędzej do obozu powrócili. ~~Kostał~~

Kostał Chmielnicki do porty, do cesarza tureckiego, prosząc, aby sylistryjski basza podemknął się i był w Wołoszech, obiecując mu Kamieniec podolski poddać; także żeby basza budzinski był gotów ciągnąć pod Kraków, który także we czterech dniach obiecuje dostać i oddać baszy.

Tę synowę swą Chmielnicki zowie woje-
wodziną bracławską i hospodarową po-
dolską.
Par Kenctawski, który jeździł do chostwy,
powrócił z chostwy; jeszcze nieczynił relacyę
co sprawił, ale niepewny pokój z nimi.

Rpis Offol. Sur. N 189 str. 583 i 587.

Nowiny z sejmu i z Warszawy w Sierpniu 1652

Sejmik był w Kroszowicach 9 Julii na sejm. Uchwalono poborów 12 aby za te pieniędzy wojska było 3000 jednych koło Krakowa obrócić a drugich na Ukrainę do obozu (: i było ich 1200 co koło Krakowa stali i stacyę brali:)

23° Juli we Wtorek po S. Maryi Magdalenie nazajutrz sejm się zaczął w Warszawie trzy niedzielę in Augusto, który się skończył 18 Augusta w dzień S. Jacka do południa w niedzielę. Uchwalono poborów 51½ a wojska żeby było 50000 polskiego a 27000 litewskiego na obronę korony. Słuchano też rachunku na tym sejmie JchMci podskarbiego, kędy na rachunkach wiele zostało przy panu podskarbim kilkakroć stotysięcy pieniędzy.

Król Jchci w ciężką chorobę był wpadł, że już i o śmierci jego poczęto wieści nosić i królowa Jchość, ale Pan Bóg do zdrowia przywrócić ich raczył o co wiele ludzi Pana Boga chwaliło

i za szczęśliwe zgodliwe skonanie
sejmu. —
Posłał też Chmielnicki na sejm
posły swe, pięciu, do króla Jchości
i Rptej przepraszając, aby odpuszczo-
no i synowi jego to pogromienie
wojska i zabranie obozu, omawia-
jąc się, że nic niewinien, że ostrze-
gał pana Hetmana często przez
pisania, żeby był ostrożny w obozie,
że tatarowie są blisko i swowolne
kupy kozaków, że go mieli nawiedzić
w obozie ... Do tego się ofiarował
być wiernym poddanym tak jako
przysiągł, gotów zawsze trzymać
pakta i iść na nieprzyjaciela
koronnego ~~w~~ w 40000. A jeżeliby
mu tego nieodpuścili i mścić
się chcieli i z nim wojować,
tedy by musiał o inszym panu sobie
pomyślić a bronić się. A interim
ci posłowie kozaccy, jadąc do
Warszawy, z drogi pisali do
Chmielnickiego, oznajmując mu,
że w Polszcze wojska niemasz
nic gotowego i teraz jest czas
lachów bić. Interim wysłał
pan Hetman na podjazd, gdzie
pojmano kilku kozaków i tatarzyna,

którego ci posłowie wyprawili byli
z drogi do Chmielnickiego. — Warszawie
zaś posłowie kozaccy czołem przed królem
bili, miłosierdzia i pokoju prosząc
i odprawy, których przytrzymano
aż po sejmie, i król miał z panami
Senatory tajemne rady często, depu-
tował i naznaczył do wysłuchania
poselstwa kozackiego ex consensu
ordinum auctoritate sejmu tego,
z koła poselskiego, z Małopolski: Samuela
z Pilca Korycińskiego podczaszego
krakowskiego, Andrzeja z Raciborska
Chorsztyna stolnika sandomirskiego
dworzanina i pokojowego swego,
Jerzego Niemierzyca podkomorzego
kijowskiego, Stanisława Rzewuskiego
podstolego bracławskiego, Zdaniela
Zytkiewicza instygatora koronnego
Tomasza z Bibersztyna Kazimierskiego
dworzanina i pokojowego królew-
skiego — z Wielkopolski: Andrzeja
Krzyżemskiego stolnika kaliskiego,
Alexandra Sielskiego starosty sta-
życkiego marszałka poselskiego,
Stefana Zamojskiego miecznika
sieradzkiego, Wojciecha Wesla stol-
nika koronnego starosty różańskiego

makowskiego, tykocinskiego, Janusza Wesla starosty ostrowskiego, Jana Ignacego Bąkowskiego – z WX. Lithuskiego: księcia Bogusława na Słucku i Kopylu Radziwiłła koniuszego WXL. barskiego starosty, Krzysztofa Kacą chorążego WXL. wilkowyskiego starosty, Wincentego Korwina Gąsiewskiego pinskiego wieliskiego markowskiego starosty, Filipa Kaźmierza Obuchowicza pisarza WXL. choskiego czerynskiego starosty, Andrzeja Kotwicza grodzinskiego starosty, Jana Zenowicza marszałka oszmiańskiego – którzy poselstwa tego wysłuchawszy, praestito wprzód juramento z Nami i ze Senatem odprawę dadzą posłom tym nomine totius Rei publicae ex mutuo consensu et consilio jako z najlepszą Rptej będzie mogło być."

Jn Augusto umarł J. M. X. Maciej Lubieński arcybiskup Gnieźnieński i 30 Septembris 1652 pochowan w Gnieźnie. Na jego miejsce dał Król arcybiskupstwo Andrzejowi.

Leszczyńskiemu kanclerzowi koronnemu który był biskupem chełmskim i Jpom. Na jego miejsce dał król to biskupstwo księdzu Gembickiemu sekretarzowi wielkiemu. Kanclerzem został Stefan Korycinski, który był podkanclerzem po przeszłym Radziejowskim, objął był podkanclerstwo i starostwo warszawskie objął. Buławę polną koronną król oddał Potockiemu wojewodzie podolskiemu. Starostwo przemyskie dał król Jerzemu Lubomirskiemu; Ażarów pod Warszawą nowemu szlachcicowi Cespesemu dano mu i Mosty w Litwie Świzuchy. Czarneckiemu dano Starostwo krasnostawskie, który w wojsku kwarcianem dawno służy pułkownikiem, był więzieniu u Kozaków i Tatarów. Wojewodzie podolskiemu a Hetmanowi polnemu Łopiennik z Carowcami dano. Starostwo barskie dał król księciu Bogusławowi Radziwiłłowi. Wojewodą ruskim został Lanckoroński.

Rkps Ossol. Lwow. N 189 str. 603. Wrzesień 1652 ~~[illegible]~~ 755

Niesforność żołnierzy.

Sejmik pod Broszowicami dnia 9 Septembra. Sejmik był pod Broszowicami relationis, na którym aprobowano pierwsze 12 poborów, co byli uchwalili i znowu uchwalili do tych 12 poborów 20 poborów, które wybrane być mają w teraźniejszym roku 1652 przed gody, aby na Komisyą do Lwowa wniesione było 8 poborów na zapłatę żołnierzom. Ta komisya potem nie dojechała ani zapłata żołnierzom. — Z Ukrainy Kwarciani przyszli należą do województwa krakowskiego po miasteczkach królewskich księżych i szlacheckim się dostało, niesłuchając konstytucyi, jako na sejmie obwarowaną i postanowioną. Srodze się przykrzyli chłopom, stacyą biorąc, jedząc i do kolas z biorąc. — Pieniędzy chcieli z łanu jednego po 120 złotych. Dawali im po 50 złotych ubożsi a kmiecie po 100 złotych z łanu, ale nim się chłopi zdobyli na pieniądze, to żołnierzom jeszcze pić dawać musieli, dopóki sumy nie oddali, a gdzie przechodzili po noclegach, to jeść i pić dostatek musiało być i do wozów brali. — Każdej rzeczy chłop oddać musiał. — Konstytucyi bynajmniej niesłuchali, prawa się niebojąc, ani banicyi, ani infamyi wszystko za nic sobie ważąc.

we dworach stawali, w księżych majętnościach koło Krakowa na Kleparzu na Garbarzach po Wołach po Krowodrzy na Błoniu po przedmieściach i Kazimierzowi się dostało.

Rpf Ossol. Zw. N 189 str. 607. 6. Grudnia 1652

Uniwersał Króla do Żołnierzy

Król Jeksi uniwersały wysłał do żołnierzów aby na Ukrainę do obozu stawili się pro die 8 Stycznia 1653 pod srogim prawem wojskowym i pod gardłem. Nie spieszno się ruszali, bliskie noclegi sobie i stanowiska czyniąc i stacye wybierając srogie, na chłopy wymyślając, z łanów po 100 złotych, do tego jeść pić brali, szlacheckim majętnościom nie przepuszczali. Księżym królewskim więcej i chłostom koło Krakowa i przedmieściom nie folgowano często przechodząc. — Do Nowego Sącza bramy dobyli w miasto wjechawszy, burmistrza z kościoła wzięli i lubo byli ujednani 1000 złotych burmistrzowi do boków pistolety wtykali, aby im drugich 1000 postąpił i wina kilka beczek, które 1000 złotych drugi raz musiał dać. — Do pierwszej drzwi wybiwszy, 5 beczek wina wytoczyli pijąc po mieście i brojąc z nierządnicami zaledwie

4. w kilka dni ustąpili, pod Kilcą JchMć. Warzyckiemu kasztelanowi Krakowskiemu, wieś Długą spalili, chłopów kilku zabili, drudzy pogorzali, i ranili kilka, dziesiąt oto, że się im z Kilcy broniono JchMć. Jordanowi staroście Dobczyckiemu chłopów dwóch zabili, poranili i zbili kilkuch, mówiąc, że im zastąpili. — Wiele excessów czynili i po drogach ludziom ubogim. —

Uniwersał króla JchMci do żołnierzów gdy go częste skargi i supliki dochodziły

Jan Kazimierz z łaski Bożej król polski WXL. etc.

Wszem o obec i każdemu z osobna komu to wiedzieć należy a mianowicie urodzonym Rotmistrzom uzarskich arkabuzerskich kozackich i pieszych chorągwii ludziom, porucznikom, chorążym i całym chorągwiom w wojskach Rpltej koronnych służącym wiernie Nam miłym łaskę Naszą królewską — wiernie Nam miły! obawiając się od Ord Tatarskich niebezpieczeństwa, które jako pewne mamy wiadomości, nad samą granicą państwa naszych kocują, umyśliliśmy jako najprędzej wojsko zgromadzić i niem nieprzyjacielskiej, jeżeli nastąpią, wstręt uczynić incursyi. Że tedy i my sami głową naszą i dostojeństwo

./.

Ak. Oss 188 II 108

królewskie poniesiemy, rozkazujemy
wierności Waszej, abyście zaraz za wzię-
ciem tego uniwersału naszego ruszywszy
się, na dzień 8 Śmiesiąca Stycznia w obozie
stanęli pod Kowlem, jako najprędzej
idąc i w ciągnieniu najskromniej się
sprawując, żadnych Stacyi po bokach
niewybierając. — Aby zaś każdego tem-
prędzej ten nasz dorzeał uniwersał,
powinna go będzie dniem i nocą
chorągiew do chorągwii w jednym że woje-
wództwie będąca, odsełać, podpisawszy
się nam Rotmistrz lub porucznik i
dzień, którego ma dojdzie i do kogo
odeszle wyraziwszy, a ten kogo naostatku
dojdzie, do rąk go naszych odesłać powinien.
Inaczej tedy wierność Wasza nieuczynicie
i z powinności i pod gardłem, ktoby
naznaczonego dnia omieszkał. —
Dan w Łowiczu 6 Grudnia 1652 Jan
Kazimierz król

Albertus Gorajski
Praepositus Posnanien Regens
Cancellarii Major Regni

Niedbali żołnierze na ten uniwersał
powoli idąc do obozu, a drudzy z pod
chorągwii uciekali, mianowicie z nie-
mieckich regimentów zaciągnionych —

wybierając stacyę po miasteczkach i po wsiach —

Jedni którzy z obozu rozpruszonego wyjechali i stali w Skawinie, ci brali z Opactwa tynieckiego stacyę, tedy z jednej wioski Opackiej z Bodzowa wzięli stacyę łanową po 70 złotych, co im uczyniło 700 złotych a wybierając natrawili ze 200 złotych, a co nad chłopy przewodzenia i bicia było, to za nic — a cóż dopiero po inszych wsiach — przyjechali drudzy żołnierze powiatowi województwa krakowskiego. Zaciągniono ich dla bezpieczeństwa koło Krakowa i ci wzięli stacyę łanową po 12 złotych łaskawie. — I inni żołnierzy przykrzyli się bardzo, niedbali na uniwersał królewski i publikacyę — Chorągiew powiatowa stała na noc w Bodzowie tedy tak przywodzili nad chłopy, każąc sobie gotować chłopu jeść, kury warzone kury pieczone, jajca smarzone, jagły w maśle prażone, jabłka z jajcy warzone, kasza w mleku, jarzyna, masło i ser... ~~kilka kropek~~ to jeden a drugi to kury gęsi, prosięta, kaczki warzyć i pić — koniom dostatek i do wozów żywności brano i pieniądze brali niecnot sobie wodzić, kazali i wóz kowany chłopu wzięli. — —

Dalej w stronie 594:

Po śmierci i Jchci księdza Lubińskiego i po pogrzebie jego w Gnieźnie kapituła wedle zwyczaju objęła majętności arcybiskupie

./.

rok ich zażywając. — Stał do nich Andrzej Leszczyński kanclerz koronny arcybiskup Gnieźnieński nominat, żeby mu puścili majętności, chcąc ich kontentować i dawał im 40000 a oni chcieli 150000. —
Atak niemogli się zgodzić. Żołnierze potem przyjechali, Stacye brali po majętnościach arcybiskupich i w gumnach zboża wtłuczono: aż się potem zgodzili. —
Król Jchość mieszkał w Łowiczu długo przed powietrzem. — Jchci ksiądz arcybiskup przyjął wdzięcznie króla i kapituła gnieźnieńska.

793

Archivum akt dawnych Płockie Grodzkie Relacye Zakroczymskie № 3
fol: 268

w Mogilnie 16/11
1652 anno.

Oblata Damnorum

Venientes personaliter ad officium et Acta praesentia Castren: Capitanea Zacrocimen: laboriosi Matthias Ryuda et Andreas Trybus de villa Orzechowo necnon Matthias Kusmiercik et Tomas Laik de villa Słomianka subditi per illustris et admodum Reverendi Domini Alberti Tholibowski Dei et Apostolice sedis gratia Episcopi Lacedemoniensis Suffragani et propositi Plocensis obtulerunt eidem officio et Actis Regestra damnorum infra scripta sibi et aliis suis vicinis per milites vexillorum in villa Orzechowo Gnosi Korycki in villa vero Słomianka Gnosi Alexandri Kobylnicki Roch Magistrorum eorundem vexillorum perpessorum et illatorum quae petierunt per officium praesens ad acticandum suscipi quorum licite postulatum officium praesens annuendo eadem pro debito officii sui suscepit quorum et imprimis de villa Orzechowo tenor sequitur talis. —

Skody które poczynili Towarzystwo Pana Koryckiego we wsi Orzechowie nieskazac przez niedziel Pułczwarty Siana Wozów 40 po złotych 2 facit złotych 80 baranów 9 po złotych 3 facit złotych dwadzieścia siedm wołowego mięsa czwierci 16 po złotych półtrzecia facit czterdzieści na ryby

wszystko

wszystka wiesz wydała złotych
9 piwa becek wydali 14 facit złotych
70 gorzałki wydali kwart 20 facit
złotych 13 grosi 10 owsa Łastowtrzy
(3) korci 47 korów ziedli sto pięcioro gęsi
3 dworskich, 6 kaczek, 6 prosiąt, 21
znowu 3 wieprzaków za które zło-
tych 4 groszi 10 na masło co wszyscy
chłopi wydali złotych 50 y sześć grosz
dwadzieścia y jeden Serów 189 pienią-
dzy 3 włók szesnastu po złotych 40 zwłó-
ką wzieli in summa złotych 640.
Post modum de villa Słomianka na-
przód że od chorągwi Pana Kobylnickie-
go trzech towarzystwa przyiechawszy wy-
ciągneli na poddanych złotych sto,
czasu żniwa, żeby we wsi niestali
tym się niekontentuiąc przyiechali
z chorągwią y tak 2ci nocy y półtora
dnia nierespektując na konstitucyą y
uniwersał. Krola J. M. który Król J.
M. dał w ten sens poniewasz przyszło nam
z Warszawy dla powietrza ustąpić
y ta Wyskowie czas krótki zmieszkać
y ludziom przy boku naszym będąc
jako to Draganycy piechocie Węgier-
ski naszey do wsi blisko Wyskowa

Odesłać

odesłać y w tych się od poddanych chlebem sustentować. Tako to we wszi Słomiance Płodach y Barciczkach uczynił poddanym przeto daiemy ten uniwersał tym poddanym, aby nikomu więcey chleba niedawali y ktoby wziął to z zasług iego wytrącić roskazemy niedbali oni nic na to staneli w Słomiance z chorągwią jedli, pili, owsi brali co chcieli y do wozow brali a z Barcic stacyie wybierali do wozów owsa korcy 27 pięniędzy złotych 58 y groszy 23 Kokoszy 39 - serów 12 trzy garki miodu chleba bochenków 16 - Jagieł, kasz, mąki, grochu po doniczy - Z płodów także wybrali owsa Korcy 42 pieniędzy złotych 19 i groszy 12 - kokoszy 64 - gęsi 18 - owiec 14 - masła kwart 13 - serów 17 - chleba bochnów 22 - grochu, kasze, mąki, soli po donici to wszystko do wozów pobrali z walki owsa korcy 10 kokoszy 25 pieniędzy złotych 29 - serów 13 - chleba bochnów 15 - owsc, grochu, kasze, mąki po donicy zielaza płuz ze sierpy z drugich pobrali. Quamquidem permissa damna hic mixtanti coram praesenti officio et actis suprascripti offerentes de villis praefatis nomine suo et aliorum vicino-

rum

vicinorum suorum medio corporali iuramento ad imaginem crucifixi flexis genibus vocitante mr. provido Gregorio Sliwka observatis dolitis vitantibus praestandorum Iuramentorum comprobaverunt permissa omnia non aliter quam in supra scriptis Regestris specificas facta et perpessa assecurati sunt.

Actum in Mogilno Villa Sacrae Regiae Maiestatis propter auram pestiferam protunc in Zacrocim grassan... Sabatho post Festum Sancti Martini Pontificis..... Anno Dni millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo.

Rękopis Ossolińskich N 189 str 572

797

Kopia listu Chana Krymskiego do Kasprara wołoskiego

1652.

Wielmożny między monarchami pokole-
nia Mesyaszowego, prześwietny
między wybranemi sług Jezusowych, przy-
jacielu nasz, wojewoda wołoski, którego
koniec niechaj będzie szczęśliwy!
A przytem z wysokiego tronu naszego
to się Wam oznajmuje, iż doniosło się
uszu naszych, że podróżnych tych mia-
nowicie, którzy z Białogrodu puszcza-
ją się tu w te kraje, po drogach zabie-
rają, rozbijają, czemuśmy doskonale
długo wierzyć nie chcieli; aż kiedy
~~Z Aliaga~~ Zali Aga nasz budziacki, wyprawiwszy
do nas kilku ludzi z listami, których
na ~~Kaczajeju~~ Koczajeju kilku pachańców
wypadłszy rozbili, a dwóch żywcem
pojmali; ostatek ci, którzy uszli
dwaj czyli trzej tu do nas prosto
przybywszy taką nam dali o tem
relacyę, że między temi rozbójnika-
mi na pół z polakami mieszała się
wespół o wołosza, stąd jako od pola-
ków tak i od wołoszy niemasz nic
niepodobieństwa, co się tedy tknie
polaków umyślnie ~~Szachdemir~~
Siachdemir,

sługę naszego do was posełamy
żądając, abyście nas uwiadomili
jeżeli za dozwoleniem czyli też
ze swawoli w pola wypadli,
o co pilno prosimy, abyście się
o tem ciekawie wywiedziawszy,
prawdziwie nam jako najdosko-
nalej oznajmili. –
Niech będzie Kan Bóg pochwa-
lony, że my nie ufając wcale
paktom z królem polskim ~~zw~~
zawartym, w lecie i w zimie
i na każdy czas mamy zawsze
gotowe wojska tatarskie, no-
hajskie i wszystkie krymskie,
którzy o wojnę z polakami u Pa-
wiecznie prosząc, do Boga
wzdychają, o czem wy sami
lepiej wiedzieć możecie i jeżeli
pakta rozerwawszy, wojsko ~~wojsko~~ prze-
ciwko kozakom Zaporoskim
wyprawią, niechaj wiedzą o tem,
iż nasi Tatarowie zmiłują się
nad ich duszami i onych ~~onych~~ tak
w zimie jako i w lecie ratować
nie zaniechają. – Niechaj że

o takiej tatarskiej dla kozaków przyjaźni i miłości wiedzą. W ostatku modlitwy temu, który jest drogą prawdy etc.

Kopia listu od Seffer Kazi Agi do Hospodara Wołoskiego 1652

Punkcie przyjaźni, przykładzie miłości szczerej i miły przyjacielu mój, pod którego obecnością niezliczone oddawszy pozdrowienia to wam ~~[illegible]~~ z szczerego affektu naszego oznajmuję, iż lubo nas często wiadomości dochodziły, iż z Białogrodu jadących tu po drogach rozbijają, przeciem ja długo i sam nie wierząc pana swego Najjaśniejszego Chana Jek. turbować niechciał, na pewniejszą czekając wiadomość, aż kiedy żali Aga, budziacki wyprawiwszy w pilnych sprawach kilka ludu do Chana Jek. których na Koczajbeju rozbito, dwóch żywcem zabrano a dwaj albo trzej ledwo uszli, ci tu do nas przybywszy dali o tem

./.

relacyę, że między tymi rozbójnika-
mi z polakami zarówno mieszali
się i wołosza, o których jako my
niewątpiemy, tak żeby to za waszą
wiadomością było, nigdy my
nierozumiemy, raczej tak trzymamy,
że kupa jakaś swawolnych polaków
w pole wypadłszy to sprawili, jednak
jeżeli to z jakiego dozwolenia czyli
też jako opryszkowie dla zdobyczy
i kradzieży wypadli, umyślnie
Siachdemira do was dla wiadomości
posełamy, usilnie prosząc, abyście
się rzetelniej doskonale wywiedziaw-
szy, jeżeli się to się na swawolnych
Wołochów jakich pokaże, z nich
nieodwołalną sprawiedliwość
uczynili, a jeżeli też na polaków,
tedy z jakiego dozwolenia czyli
też z jakiej przyczyny doskonale i
prawdziwie raczcie nam oznajmić. –
My z łaski Najwyższego Boga
bynajmniej się tem nieturbujemy
że nam król polski kaktów nie do-
trzymuje, a jeżeli się tem szczycić
i wpychę podnosi, że wojsko nasze
ni raz dało się wyprzeć przezco trzy
dziesięć albo 40 Tatarów tam się

zostało, tedy niech wie o tem, że na to miejsce polaków, tych pohańców, 4 albo 5 tysięcy u nas tu w niewoli dyszy a prócz tego, kiedy potem t. j. pod Białą cerkiew na kozaków przyszli, to tego pohaństwa ze 300 albo 400 zginęło, którzy teraz u Tatarów zostają w ciężkiem więzieniu. Niech będzie Pan Bóg pochwalony, że my o ich pokój bynajmniej nie stawamy, a jako Tatarskie i Nahajskie wojska z duszy pragną wojny z polakami, wam o tem oznajmować nie potrzeba. Teraz już sobie odpoczywają i konie tuczą gotowi będąc w lecie w zimie i na każdy czas. Nic więcej niepragniemy tylko aby Bóg wojsku naszemu jako prawdziwie muzułmańskiemu pobłogosławił. —

Jeżeli oni nam w innego haraczu nie oddadzą, natenczas my się też Panu Bogu polecimy. etc...

Kartka w liście:

Kochany Przyjacielu mój. — Można li rzecz, racz nie żałować jednego posłańca, przez którego byś o tem polakom oznajmił, a jeżeli by sobie z nami życzyli pokoju

./.

tedy ludzi tych, których ~~Żaliaga~~ Żali Aga
do Najjaśniejszego Chana Jch. był
wyprawił, niech odeszlą tu dopiero
poznać będzie ich przeciwko nam
przyjaźń, dlatego prosimy was,
żebyście umyślnie w tej sprawie
kogokolwiek ze swoich do nich posłali
a jeżeli oni nam tego odmówią
i zabranych więźniów nam nie
poszlą, my się też bynajmniej
turbować niebędziemy. –

c. 805 — 1048

1653/4

Uniwersały Matawane z Akt Ostrowskich N 13 : 14. Ex actis desolatis.

805

Oblata Laudi Nuren.

w Nurze Dnia 25 Kwietnia 1653 r.

My Urzędnicy y wszyscy obywatele Ziemie Nurskiey ziachawszy się na dzien dzisieyszy na Seymik relacyny nam przez Constitucią Seymu przeszłego naznaczony ziachawszy się tu do Nura na mieysce zwyczayne y obrawszy wprzód zgodnie z poysrzodka siebie za Dyrektora Koła naszego Tego Mości Pana Zygmunta Pogorzeliskiego na Pogorzelcu Chorążego Ziemie Nurskiey Ich Mosci Panów Posłów na przeszły Seym przez nasz obranych przesłuchalismy stosuiące się admentom Constitucię Seymu tegoż tak względem obrony iako tesz inszych Rzeczipospolitey potrzeb do punktow niżey opisanych przystąpilismy. A naprzód isz tota vis obrony Rzeczypospolitey iak naiwiększym przyczinieniu ludu ktoreby nie mogło bycz tak naprędce bez Pospolitego ruszenia albo tesz bez Łanowego Żołnierza, iednak isz pospolite ruszenie w tak dobrym porządku żadnym sposobem niemogło by bycz ani in disciplina militari iako Łanowy żołnierz. Tedy my

laudo

laudo przeto Łanowego żołnierza
zwłok to iest szesciu osiadłych albo
tesz dwunastu pustych jednego kozaka
porządnie tak iako należy uchwalamy
y postanawiamy ktore włoki y dobra za-
chować y computować maią podług
reiestrów kwitowych anni Mille-
simi Sepcentesimi vigesimi octa-
vi et 1629 y Decretu Trylunialskie-
go Radomskiego. Względem tych poboro-
wych regestrow y quantitacyi zwłok fe-
rowanego. A iż przed pospolitem ru-
szeniem blisko przeszłym iusz była
computatia tych włók y dóbr wszyst-
kich we wszystkich trzech Powiatach
przez Deputatow na to obranych
siła kto miał koni stawić y zwielu
zwłok że to było ad effectum nieprzy-
szło y jeszcze w niektórych punktach
evacuacia była tedy teraz do tego Compu-
towania włok y koni naznaczamy ze
wszystkich trzech Powiatów to jest z Nur-
skiego Ich Mćiów Jego Mości Pana Pistat-
ka Ziemskiego y Kollatorów Pana
Podstawskiego Ziemskich y Jego Mci. Pana
Tomasza Jabłonowskiego Jego Mości
Pana Adama Ciechanowieckiego, Pana
Mikołaja Przymały, Jego Mości Pana

Goczkowskiego

Goczkowskiego Jego Mosci Pana Jakuba
Dmochowskiego, Komornika Ziemskie-
go Nurskiego y Kamienieckiego
Jego Mosci Pana Zygmunta Pogorze-
skiego Chorążego Ziemi Nurskiej Je-
go Mosci Pana Stanisława Dąm-
browskiego Podstarosciego Kamieniec-
kiego.- Jego Mosci Pana Woyciecha
Powikiewskiego Jego Mosci Pana
Jana Gniewosza z Ostrowskiego
Jego Mosci Pana Tomasza Goczkow-
skiego Podsędka Ziemie Nurskiey
Jego Mosci Pana Piotra Dunina
Podczaszego Lirskiego, Jego Mo-
sci Pana Alexandra Komarowskiego
Jego Mosci Pana Teofila Nielyxe
do Computowania włok y koni z nich
kto dzien ma y do kogo przykładać y . . .
wyprawować. Ktorym to Panowie Depu-
taci czas y mieysce naznaczamy
Powiatowi Nurskiemu gwoli po-
wietrzu które się w Nurze pokazało
w Andrzeiewie w Sobotę przy
szłą kamienieckiemu Powia-
towi w Kamieńcu w Poniedzia-
łek przyszły Ostrowskiemu
względem powietrza w Bróku
także w Poniedziałek przyszły
na ktore mieysca Jego Mosciе

wszyscy

wszyscy Panowie obywatele maią się
z kwitami poborowemi stawić y iako ich
Panowie Deputaci Computować y decido-
wać będą pro za to przyiąc będą powin-
ni, którey to wyprawie wszyscy ingene-
re podlegać maią y wyprawować się wy-
mawiaiąc się Dworską obsługą ani exem-
ptem ale wszyscy pod iedyn Regiment
Ziemie naszey kto w niey possesskie ma
konie swoie stawiać maią, sub poenis
De Expedione Bellica sanietur. A tym
ludziom ktorych zwłok takowym sposobem
wyrządziemy obrabiszmy Ex nunc za
Ductora y Regimentarza Jego Mości
Pana Stanisława na Rzewniu Bzoskę
Starostę Nurskiego ktory gdy wiei
przydą y czasz będzie potrzebował
obwiesciesz tych ludzi swoiem uniwer-
szałem na które się mieysca stawie
maią dla popiszu, ktorzy to ludzie sub
Disciplina militari y regimena Jego
Mości Pana Starosty y tam zniem
ich gdzie będzie mieysce wiciami na-
znaczone y żaden, aby się nieważył wy-
ieżdżać bez woli wiadomości y attesta-
ciey tegosz wodza naszego sub poenis
De Expeditione bellica sancitur ktorego
to Panowego Żołnierza inquantum
by necessitas expostulowała y inszowo-

iewodztwa

woiewództwa w służbie mieć y prowi-
dować ich w obozie powinni iesteś-
my y obliguiemy się. Dla ktorego re-
gimentu Łanowego Żołnierza Jego
Mość Pan Chorąży Ziemie Naszey
Nurskiey niema ..... owszem J. Mść
praesenti laudo reserwuiemy dla tego
ieżliby czego Boże broń takiey nawalniey
potrzeby żeby nam y samym przyszło
iuż wszystkim aby znanie zarowno
szedł. Także z miast y wsziów Króla
J. Mci stosując się ad mentem do Uniwersału
Jgo Królewskiej Mci y prawa pospolitego
do tegoż Jgo Mci Pana Ductora dzie-
siątą osobę porządną y Rynsztunkiem
z miedzi siebie wyprawić y pod Regi-
ment Jgo Mci Pana Ductora za Uni-
wersałem iego jako się wyżey napisało
stawić powinni sub vigore eodem
expeditionibus generalis bellicae. A zwysz
mianowani Ponowie Deputaci do com-
putowania włók powinni będą rege-
stra computowanych włok y koni porządnie
spisawszy y podpisawszy do Akt po-
dać. Pobory to jest szefes miasta

osmiu

ośmiu gdysz się dwa gotowemi do Skarbu zapłaciły pieniędzmi y dwadziescia z osobna za dwie czwierci na każdą po dziesięciu poborów gdzie abiurata y desolata szły ad diem primam Aprilis anni praesentis przechodzące przeszły Pan Poborca to jest J. Mść Pan Wawrzyniec Wyszomierski Podsędek Łomżynski wybierać ma y insze dawnieysze retenta. A że na seymie blisko przeszłym abiurata y desolata odcięte są względem czego przedsię miasto dziesięciu po pułdziewięta pobora na każdą czwierć a prima Aprilis .... praesentis rachuiąc pozwolono. Tedy my te pułdziewięta pobora zo czwierć według Constitucicy abiurata y desolata odciąwszy wydacz powinniszmy sub poenuis in legibus Regni descriptis. Do których to podatków pułdziewięta Poborow co czwierć a prima Aprilis poczynaiąc ziefsię Laudo praesenti z poszrodka siebie obraliśmy J.go M.ci Pana Mikołaja Grzymałę za Poborcę który naidaley tygodnia coram officium Castrensium nurenorum według prawa y rotty tamże opisaney odprawiwszy fideliter iuramento zaraz od tego czasu (abiurat y desolat prae-

sentis

praesenti anno 1629. ieżliby jakie by-
ły nieupatruiącz) wybierać ij one do
Skarbu oddawacz powinien, Przy któ-
rym iego wybieraniu podatkow żeby
tym prędzey y przeszły Pan Poborca
swoie odebrał retenta zarazem ktoby
był winien temusz Panu Poborcy prze-
szłemu oddacz będzie powinien. Posły ij
Furmanki przy teraznieyszem Panu
Poborci wedłuk prawa portować ma
tak iako przeszły Poborca wybierał.
A isz Powietrze się w Nurze ponie-
kąt pokazało y pokazuie tak że ij
w Ostrowiu ieśliby się daley, quod ab-
sit, nieustaiącz szerzyło, tedy laudo
praesenti daiemy w moc Jo Mci Pa-
nu Piszarzowi naszemu Ziemie nurskiey
aby on Acta dla suscepty przeniosł na
mieyscza bespiecznieysze tak z Nura
iako y Ostrowicy iako tesz ieśliby
się co pokazało w Kamieńcu za pro-
clamacią przez woznego po Para-
fiiach względem przeniesienia akt
do suscepty dokąd by powietrze ustało
gdzie officium zapiszy, prestacie y

insze

insze requizyta przymować bę-
dzie y to ma bycz firmum et vali-
dum gdysz tesz iusz iest y seymem
approbatum. Do tego bądz dla prędsze-
go wybrania tak przeszłego Pana
Poborce retentow iako teraznieyszego
tych co ewierć pułdziewięta poborow
aby per officium Castrensium w każ-
dym Powiecie ieżeliby powietrze nie
było na zwyczaynych mieyszczach
a quod absit, żeby przeszkadzało
powietrze tam kędy acta przewiezio-
ne będą extra Cadentia quorumvis Sen-
norum ad requisionem Poborców od-
prawowane były y Exequutie prędkie
od prawowane laudo praesenti declaruie-
my, gdzie tak przeszłemu iako y teraź-
nieyszemu P. P. Poborcom inszyscy reten-
towie sprawować się y indilate vi-
ciis maią sub poenis in legibus Regni
descriptis a solariis P. Poborci teraz-
nieyszemu zwyczayne naznaczamy
gdysz na seymie naznaczone. – A że
Jego Mość Pan Pisarz nasz Nurski
za przeszłe czopowe ktore prze-

szłego

przeszłego roku in anno
1652 ad festum simile .....
in anno praesenti praeteritum
wybierać miał y wybierał
niemogł żadnym sposobem
gwoli panuiączemu po kilku
mieysc powietrzu zkąd niema
ła częscz czopowego przycho-
dzi dobracz iakoszmy seymikiem
naznaczyli onemu iednak do skar-
bu swych własnych pieniędzy goto-
wych potrącaiącz za podatki prze-
szłe ktoreszmy tym wydali daty
in toto nam przez niego satisfac-
tum, tedy za praczę y wygodę
wpotrzebie naszey podziękowawszy
onego ob plenariam satisfactio-
nem gwituiemy y zwalniamy. A te-
raznieysze in anno 1653 ad aliud
simile festumque Purificationis
czopowe temusz J. Mci Panu Pisa-
rzowi Wurskiemu zleciliszmy wybie-
racz iure Fisci repetere które wybra-
wszy Jmo Mci Panu Ductorowi naszemu
na woienne insignia laudo praesenti

condonowano

Condanowane lubocz pracom y kosztem
to ñ correspondebit ile iak to potepprzi-
szłe czaszy iakokolwiek przy na-
szych zasługach gratificuiącz admanuale quietationemque J. Mci Pana
Ductora onemusz Calculacią z Regi-
strów uczyniwszy oddacz będzie powi-
nien ktore Laudum zlecilismy
J. Msci Panu Marszałkowi nasze-
mu podpisać y do grodu podacz w Nu-
rze 29 Aprilis 1653.- Zygismundus
Pogorzewski Chorąży Nurski Marsza-
łek Koła Rycerskiego.—

Archiwum Akt dawnych Potockich

Uniwersały oblatowane z Akt Ostrowskich
№ 13 i 14.

817

Jan Kazimierz z Bożej Łaski Krol Polski Wielkie Xiążę Litewskie Ruskie Pinskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflanckie, Czerniechowskie A Swiedzki Gotski Wandalski Dziedziczny Krol. Wszem wobec y każdemu zosobna komu to wiedzieć należy a mianowicie Wielmożnym Vrodzonym Dygnitarzom Urzędnikom tak koronnym iako Ziemskiem y wszystkiem Stanu Rycerskiego w Woiewodztwie Mazowieckiem i Powiatach do niego należących obywatelom tak że miastom y miasteczkom naszym y przeymie y wiernie nam miłym Łaskę naszą Królewską. Uprzeymie y wiernie nam mili. Przyznać to Bochiemu Maiestatowi musiemy że nas tak chce przed sobą upokorzyć, abysmy wszyscy w uniżonych przyznali sercach iż bez Jego Wszechmocney ręki y Cuda motłochu wiarołomnych poddanych naszych, tak długo przewoiowacz nie możemy. Jusz tak wielekroć Rzeczpospolita z tym nieprzyjacielem uzperała się a Pan Zastępów uymował nam potęgi swoiey. Niesliśmy y my sami głowę

Wobozie pod Gliniany Dnia 4 Lipca 1653.

naszę

naszę za powierzony lud, a ten że Pan Zastępów nie odiął smiałości chłopstwu, aby na Pomazańca swego wspiąwać niemiało. Pokazowalismy Królewską naszę Łaskę w zapomnienie puszczaiącz przeszłe ich zbrodnie, tym skutkiem, aby się większey krew chrześciiańska nielała, ale oni ile razy poprzysięgli pokóy tyle razy większemi Rzeczpospolitą uciskali krzywdami y nasz do pobożney swym krzywo przysiędzkim gwałtem, wyzywali pomsty. Iusz tedy osobą naszą idziemy znowu przeciwko nim, y iusz pod Gliniany w obozie stanęlismy. Mamy moczną w Miłosierdziu Boskim nadzieię że kiedyszkolwiek przebłagamy Maiestat iego, przybędzie nam w Zastępie swoim, przed ktorym ta wiarołomna Rebellia wespoł ziednoczonym sobie poleże Poganstwem. Ale że do tego y Ludzkich widocznych sił potrzeba, bez których tey woyny kończyć nie podobna. A że nieprzyiaciel z potęgą wszystką y z Tatarami złączony przy Synu Hanskim iusz idzie (co zapewne z podiazdow Tatarskich pod Zborowem przeiętych mamy) y co godzina y moment onych wyglądamy. Niechcąc zniszczeć

tym

tym woyskiem Rzeczypospolitey
teraznieyszem przyszło nam do ostat-
niey tey Rezolucicy wydania wici
pierwszych za drugie y ostatnich trze-
cich, przy ktorey żądamy pilno uprzey-
mie y wiernie waszych (iakoszmi o tem
przeszłemi przestrzegali uniwersa-
łami) abyscie wziętą z Seymu prze-
szłego Brzeskiego do Braci Obronę
ktorym iedne woiewodztwa Łano-
wym żołnierzom y to nie rowną
wyprawą, drugie Pospolitym rusze-
niem, trzecie niczym ~~niezasnity~~ niezaszczyciły.
Tusz teraz roziasnione Seymiki iedno-
stayną zgodą Pospolitego ruszenia
wystawili tem porządkiem iaki Con-
stitucya Anni Milesimi Sexcente-
simi vigesimi Primi opisała.
A to y my niesiemy głowę naszę
miłoscią ku spolney uwiedzeni
oyczyznie w czym acz nie rozumie-
my aby się kto znaliazł, remoram
czyniąc czy temu y niechcący rato-
wać nasz y miłey Oyczyzny, za co
by się Bogu y swiatu pokazał nie-
praw, tam wystempuiącz gdzie idzie
o całość wszystkiego, y praw pilnu-
iąc ktore ze zniszczeniem oyczyzny
ginąć muszą. Przywiedzie tedy

ten

ten przykład nasz uprzeymie y wiernie wasze do podobnego czynu y dzieła, abyscie nieodstępujący zwyczaiow sławnych y dzielnych Przodkow swoich (ktokolwiek tylko rycerskiem tytułem zwać się practenduie) na koń wsiadali y Pospolitem ruszeniem z nami pospołu, nieprzyiacielskiom mocom y zapędom nieprzebyty wstręt dawali. Uymicie sobie uprzeymie y wiernie Wasze choć strochę wczasu, uymicie, abyscie potym w wiecznym opływali pokoiu. Poznaliscie uprzeymie y wiernie wasze, iako lepiey Bóg błogosławi gdzie nie same pieniężne wogska, ale z prawdziwej ~~sprawiedliwey~~ miłosci ku Bogu y Oyczyznie zgromadzone slacheckie pierszi sprawuią potężne y nie przełamane szyki, gdyby była wysoka ochota uprzeymie y wiernie wasza trochę daley postąmpić chciała, iedyna Borosteckа ~~Borosteczа~~ potrzeba, iuż by była zniszczeniu nieprzyiacielskiemu wystarczyła. Ale jeszcze dobry Bóg zachował nasz w opatrznosci swoiey kiedy y tyle nam zostawił sił, że łaczno niemi zwycięztwa spodziewać się możemy byłescie tylko uprzeymie y

wiernie

y wiernie W: (~~załowacz~~ jako już y potrzy-
krocz żądamy) chcieli wszyscy pospoli-
tem ruszeniem naydaley pro die
Decima Augusti stawić się tam,
gdzie gdzie osobą naszą (ieżeli nam y
tak długo nieprzyiaciel trwać pozwoli)
na ten czas będziemy. - Maiącz nadzie-
ię że tesz pobliższe woiewodztwa pierwey
pospieszą, Jeśli nie dla nasz ten niewczasz
wycierpiecz chcecie przynamniey
świątnicom y Ołtarzom Pańskiem
dawne ozdoby y czescz przywiociesz
życzcie y slachcie Braci swoiey aby
ktora iednemisz przedtem uprzey-
mie y wiernie wasz prorogatiwami
okrywały się chłopczą terasz nie-
wolą zagarniona niebyła y po-
czciwe ze kwie wrodzoney Matro-
ny wszystkim pogańskim sto-
warzyszeniom Doniow slacheckich
niespecili. Życzcie sobie samym
kiedyszkolwiek wybić się z niewoli w po-
kuy zapomniany y pożądany ~~z~~ pro-
wadzić się, z ustawicznych podat-
ków wyższą sławę bitnieyszemu
nad inne narodowi przywrociecz w Bo-
gactwa y ozdoby Domowe iak znowu zapły-
nącz, Pokoy zgoła kwitnącey ziednacz, a po-
stronnym nieprzyiacielom i zawistnym

Sąsiadom

Sąsiadom strach w serca zapuscicz
aby się na Polskę albo nieryehtoal-
bo nigdy targać nieważyli. Nakoniecz
iezeliby ani ta ostatnia Rzeczypospo-
litey potrzeba ani przeciw Oyczyznie
miłosc z ktorey tak usilnie pochodzi żąda-
nie uprzeymie y wiernie: ..... z każdego
woiewowodztwa oszobami swemi stawac
przynasz mieli tedy z wielką przy-
muiącz wdzięcznoscią tych którzy
pospolitem ruszeniem do nasz
przybędą od woiewodztw inszych któ-
rymby się tego perswadowáć nie
mogło wyprawę wtensposób ianie
sobie na seymikach tę Expedycią we-
dług praw poprzedzaiących którym
seymik zwołany w Warszawie pro
die 28. July naznaczamy z niego
Uchwałę acceptowáć usilnie będziemy.
Bylce tylko uprzeymie y wiernie
was odwoływáć ieden na drugiego
y nie czekacz asz uprzedzą woie-
wodztwa insze niechcieli. Ale iako
do serca poda Pan Bóg do uga-
szenia ognia tego pospieszać
na termin zwysz pomieniony
tam gdzie oszobą naszą będziemy
nasz znaydowali. A ktorzy gotowe
insz maią ludzie y termina

nieczekaiąc

nieczekaiąc do nasz iako nay-
prędzey przybyli, to perswaduiącz
sobie że kiendy tak zatwardziałego
ku oyczyznie iusz prawie kona-
iącey serca nienaydzie ktoryby
pospolitemu ruszeniu y wszystkie-
mu iuszemu przecząc poszitkowi
miał czoło odstąpić a przeszto y
szamego siebie y ostatek rzeczy-
pospolitey spulnię zgubę podawać
nie tedy niewątpiemy że tak wiel-
kie Rzeczypospolitey potrzeby y tak
usilne żądanie nasze bardziey
nisz ostrość y surowosc prawa
(ktore wolnym animuszom
nie gwałtownego włożyć nie
mogą) iako miłuiących matkę
Synow, Pana Poddanych przy-
wiedzie do tego uprzeymie y wier-
nie War. że się według tey intentiey
naszey na pomieniony czasz
(iesliby do prędzey nie mozo) do Boku
naszego Stawicie. - A żeby te
trzecie y iusz ostatnie Wici tym
prędzey do wszech wiadomości
przyszły Ręką naszą przy pie-
częci Wielkiey Koronney podpi-
sane wskazuiemy Urzędom naszym

Grodzkim

Grodzkim aby one po miastach y miasteczkach iako tesz y Parafiach bez wszelkiego omieszkania obwołać roskazali inaczey nie czyniąc dla taki naszey y surowosci Prawa pospolitego.— Dan w obozie pod Glinianamy Dnia Czwartego Miesiąca Lipca Roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego piędziesiątego trzeciego. Panowania naszego Polskiego piątego Szwedzkiego szostego Roku.— Jan Kazimierz Król. Locus sigilli maior. Cancellar: Regni.— Jan Rozycki Secretarius Jego Krolewskiey Mosci.—

In anno 1654 Regna Lieta Cara Mocskiewskiego do Stefana Wojewody Mołdawskiego w sprawie Kozaków pisanego. Z Taski Hospodski wielki Hospodar i Car i Wielkiej Kniazi Skazej Michajłowicz Rusi wielkiej, małej jedynowładza i wielu Hospodarstw Hospodar i Władca Stefanowi Wojewodzi Ziem Mołdawskiej, zdrowia życzemy wiadomo to jest Nasz Carskiej Mości, że ty Stefan Wojewoda stał Władcą Ziem Wołoskiej i od którego czasu to ziemia władziesz, i od tego czasu żadnego posłania Nasza Carska mości od Ciebie Stefana Wojewody nie miała dotąd. A my Wielki Hospodar i Nasza Carska Mość Tobie Stefanowi Ziem Mołdawskiej pokazujemy Co w tym roku 1654 dla przestawania prawdziwej Chrześciańskiej wiary pod wysoką i mocną ręką Naszej Carskiej Mości w mocarstwo poddaństwo Bohdan Chmielnicki Hetman Wojska Zaporoskiego i wszystkiej Wojska zaporoskie z Ziemiami Carskimi, które leżą w Małej Rusi w Księstwo Kijowskiem i Czernihowskim i ze wszystką małą Rusią poddali. A ty Stefanie Wojewodo, i Władco Ziemi Wołoskiej, będąc z nami jednej prawosławnej wiary chrześciańskiej greckiej, i w niedalekiej miejsca odległości od Rusi Małej, Wielkiego Księstwa Kijowskiego zostawając, nic dotąd nie pisałeś a w tych przeszłych latach do Ojca Naszego Świętej pamięci Wielkiego Hospodara i Cara, Wielkiego Kniazia Michajła Fiedorowicza i Wszystkiej Rusi jedynowładcy i wielu Hospodarzy Hospodara i Władcy, i do naszej Carskiej Mości Nasz Hospodar i Władca ziem Mołdawskich posłał, cresto Bożow swoich w sprawach i potrzebach za ówczesnem tedy takiż Ojca Naszego Świętej pamięci Wielkiego Hospodara i Cara Wielkiego Kniazia Michała Fiedorowicza i Wszystkiej Rusi Władcy i Nasza Carska Mość na pisanie i żądanie Wasila wszystkiemu chętnie czynili, Posłów jego do bronzowych odpuszczając, takież naszej Carskiej Mości hojnie dokładając i teraz z woli naszej Carskiej Mości pułkownicy Bojarów i Wojewodzi Nasza Carska Mość do Księcia Namiestnika Kijowskiego Kniazia Fiedora Siemionowicza Kaszkina Bojarzyna i Namiestnika Halickiego Chwiedora Chwiedorowicza Buhmowskiego Wojsk Naszej Carskiej Mości Ciebie Stefana i Władcę Ziem Mołdawskiej żądamy, abyście będąc z nami jednej prawosławnej

Chrześciańskiéj wiary z Pogany i Wojewody Naszéj Carskiéj Mości tam
pobliżnymi we wszystkiem swoiść i co Onym będzie pożytek wiadomie
znać dawać, co i Oni wzajem będą czynić przystające do tego. A kiedy
Jan Kazimirz Król Polski i Wielki Xżę Litewski będzie od tego
affektował pomiłków na poddanych Naszéj Carskiéj Mości na Hetma-
na Bohdana Chmielnickiego i na całe wojsko Zaporoskie, oraz zwnić
prawdziwą Cerkwi Chrześciańską i wraz prawosławnéj wykorzenić,
Lecz Ty pamiętając na Jedność z nami Wielkimi Gospodarem pra-
wosławną Chrześciańską wiarę greckiej i wypadku Cerkwiom naszym
Świętym, w niczem żebyś niesposobiał, i z Panistwa Twego nam Wielkie-
mu Gospodarowi i Carowi wiadomie znać dawał, także Wojewodom
i Bojarom naszéj Carskiéj Mości i Bohdanowi Chmielnickiemu
Wojska Zaporskiego Hetmanowi oznajmował, a my Laurce Tobie Pań-
skiéj także i miłość Naszéj Carskiéj Mości obwiadczać będziemy a teraz
z tym Listem Naszéj Carskiéj Mości posłanny do Cebie Stefana Wo-
jewody Hawryły Chmielnickiego, Sawastyna Dworzanina Naszéj Car-
skiéj Mości referyjącego i ustnie przez niego w potrzebach Naszéj Car-
skiéj Mości Stefanie Wojewodo, temuż wiadomie oznaimen, jakiego zda-
nia Wojewoda Multańskie będzie, żądamy pożytku Stefana Wojewody i Kraj-
ny Ziemi Multańskiéj, aby przy życzliwey Cześci Naszéj Carskiéj Mości we
wszystkiem datrelacyą i odpowiedź Posłowi naszéj Carskiéj Mości, i żebyś
Onego rozkazał z Dobrymi i pewnymi przewodnikami odprowadzić do
Ziemi Multańskiéj i na powrotem Onego, abyś Nam Wielkiemu Gospoda-
rowi Wielkiéj i Małéj Rusi jedynowładcy na pisanie nasze i na ustną re-
lacyą Posła Naszéj Carskiéj Mości dał dostateczny i zupełny przez pi-
sanie swoie rozpos tymże Hawrylem Chmielnickim. Datum w Stanicy
Moskiwie panowania Naszego Carskiego Roku 1654 etc.

829

Manifestacya pawłowska
1654.

Remanifestacya gruntów

Manifestacya: że na sejmikach lit. przed rozwiązaniem sejmu nie było
żadnych artykułów o wydaniu bitwy
od rozwiązania sejmu listów przypowiednich, które obiecano, do dziś
dnia dopowie się nie mogą

wiarowy autora otrzymał od Ch. odpowiedź nie przeciwną przedsięwzięciu
wojsko było w liczbie 15000 ale na rozkaz króla na ratuje Smoleńsk
na opatrzenie pasem Hrodla, Brzeżany mocno i całą ścianą Piastów rafi
musiał obrócić tak w ~~[illegible]~~ ledwo potrzeba tego mógł obrócić przeciw moskalom

Ku potoczkowi wyprawił Kopnickiego
z jednej strony Kurkaski z 50000. a od wiadomości Trubecki z 60000 – gdy przyszła wiadomość
o Tumskim że się przez dwieście przeprawia nie czekając aby się wojsko zeszło chciał się z Trubeckim
rozprawić i ruszył przed Sektorem [illegible] przeprawić [illegible] Trubecki wyprawił się od przeprawy i dalej jej szukać zaczął
Tymczasem Kurkaski przyszedł komunikiem przed Sektorem wyprawił go do Litwy przez kilka tysięcy [illegible]
zginął – wiadomość że idą na niego od piasku do wieczora w poniedziałek przez 4 dni obwarował wojsko i
armatę w porządku – w Sobiesławcach?

Remanifestacya: przed Sektorem było 4000. – po klęsce tylko trzechtysięcy miał na [illegible]
ze wsiach i w pismach z kół mówił przeciwnie zaraz marszczył czoło.

831 (w daty 1654.

Manifestatia Xcia Jmci Pana Hetmana Wielkiego Xięstwa Litewskiego. (Rk. B. Oss. l. 206. k. 114-123.)

Maiąc na się włożony dwoiaki od Jk. M. y od Rzeczypospolitey y naywyższych woiennych rządów y wierney tak blisko boku Pańskiego Rady obowiązek, nie mogę iedno sumienie moie przysięgą senatorską zawiązane pro fide mea in Patria exonerować y reputaciey w dziełach urzędowi memu Hetmańskiemu należących ochronić. Życzyłem ia od Naypierwszego zaraz nieszczęsney domowey rebelliey wstępu, aby się był ogień ten, iesli nie w pierwszych iskrach, przynamniey poki się daley nierozwiodł, iako nayprędzey mógł zgasić, y poki była nadzieia odporu, poddane szablą do powinności przywieść. Żadnego srzodku, do woiennych dzieł y odwag należącego, nieopuszczałem. Dokumentem tego, że to niebespieczne incendium, ktore przestronne ściany W. X. L. longe lateque zaymowało, y nietylko w głąb Białey rusi poszło, ale iuż Słucka, Pińska y samego Brześcia się ~~się~~ gato, Sołtis pod Pińskiem, pod Mozyrem, pod Łojowem po Zadniepsku, krwią Nieprzyiacielską y samych wodzów gasił, przez co nie tylko granice Litewskiego przed woyną Moskiewską undique oswobodzone zostały, ale y w koronie Metropolis Rebellium w ręce nasze przyszła. Alec y pod Białą Cerkwią równo z koronnemi wodzami ręką y szablą communi victoriae non defui. Lecz gdy potym iawne woli Bożey dowody na to zachodzić poczęły, że P. Bóg tego nie chciał, aby Rzpta siłami swemi odjąć się mogła x

nawiedzeniu Jego, z iedney strony na ~~wyszłone~~ wyciśnione (!) dostatki Oyczyzny, z drugiey, na pericula ex desperacione Woyska Zaporoskiego emergentia pogladaiąc, tak radą jako interpositią moją do snadnieyszych y sposobnieyszych srodków byłem JKM. y Rzpltey Powodem. Świadectwem tego iest na Comissii grodzieńskiey moje usiłowanie, y przed Seymem Brzeskim interventu meo sprawiona mediatia Hospodara JMci Przeszłego, których rzeczy effectus ~~[illegible]~~ in rem Reip. był ten, że przeszłego Roku Anton Pułkownik Kniowski z poddaństwem y gotowością do zupełnego uspokoienia Ukrainy przyjechał od Chmielnickiego supplex do K. Jmci P.M. Co za przyczyna była, że ta okazya finiendi belli opuszczona y ani do Tractatów ani do poparcia Woyny nie przyszło, aż dopiero kiedyśmy już ani z Traktatów ani z Woyny pociechy mieć nie mogli, iako w ten czas odległy i mniey wiadomy, nieprzypominam. Tego się iednak zapomnieć nie godzi, że podczas bytności Posła Moskiewskiego we Lwowie i potym o gotowości i zamysłach tego nieprzyjaciela ostrzegałem i na iego intentią mając oko, defensive granic tylko swoich broniąc, Woysko W. X. L. miałem in expedito. Co y tym więcey, doma do uspokoienia (si meus non laeva fuisset) ludzi zgadzać miało, iż nieprzyjaciel ~~ty~~ woyny praetextów na nas zdawna szukający, w kozacką

medyacią wdawać się począł, czyniąc sobie przystęp do tego, aby in belli diu meditati societatem mógł zaciągnąć Rebellizanty nasze. Co było, że P. Bóg zakrył oczy nasze, aby nieupatrowali tego, do czego prędko potym za desperatią Chmielnickiego przyść mogło, zgadnąć trudno. Atoli eventus pokazał, które consilia JK.M. y Rzpltéj zdrowsze były, czy te które łaskawym przyjęciem y przypuszczeniem do łaski poddanych oraz y desperuiących y Woynę Moskiewską y tak straszne incursie Tatarskie ostatnie spustoszenie anticipować y odwrocić mogły y anticipowały?, Czy-które wszytkiey Rzpltej mala accelerowały?. Nastąpiła zatym zima, y seym przeszły rozerwany, na którym, żal się Boże, ani ostatnia rezolutia Ukrainy ani professa hostilitas Moskiewska contra conscientiam niegotowości naszey, ani tot ingruentia pericula przełomić serc tych ludzi niemogły, którzy go na złość WXL rozerwali. W czym acz publica, tych, co byli praesentes, memoria każdego winy albo niewinności ~~przodkiem~~ świadkiem (?) być może, gdyż contra actum Seymu tego zanieśli protestatią ci, którzy się osobie y honori meo infensos na seymie pokazali, jednak aby malevolentia ludzka immeritos w płonne suspicie nie obłoczyła, niech to wie wszytek świat, a osobliwie posteritas, że fortuito vacans na ten czas buława wielka W.X.L. do zatrudnienia tego seymu nietylko przyczyny niedała, ale y okaziey słuszney dać niemogła. Stojąc niektórzy P.P. Posłowie różnych Woiewództw W.X.L. przy artykułach o upatruiąc zatym potrzebę Rzpltey,

a osobliwie W° X^a L^o, gorące instantie o wydanie Wacanty Jchm. P.P. Posłów koronnych braterskie pomagali. Wszakże z W° X^a L^o żadnych niebyło o tym artykułów, zkąd znać, że o buławę litewską przez wielkie nalegania starać się nikt z W.X.L^o nie mógł. Ale cokolwiek P.P. Posłowie W.X.L^o czynili, to za powodem et exemplo P.P. Koronnych Kollegów swoich y praesentissimo W° X^a L^o periculo commoti czynili. Po rozerwaniu Sejmu, uważając periculum destitutum Reip., rozjechaliśmy się od boku JKM. bez obrady in quantum licuit potrzebie Rzptey dekretu, Legationes od nieprzyjaciela z expostulatią dla zawściągnienia y retardaty zapędu woiennego przynaymniey do iesieni. Obiecane listy przypowiedne do ręku moich, zaciągi W.X.L. cum apparatu potrzeb woiennych na skarby magistra artylerii włożona. Conclusum y to, aby środków pokusić, któremi by się Woysko ad obsequia post liminio przywieść mogło, które medium sam JK. M. widząc być Rzptey potrzebne, ultro y nieproszony do rąk moich Antona Putkownika oddał, abym interventu iego miał przystęp do traktatów. Z tych rzeczy oprócz ostatniey żadna do effectu nie przyszła, osobliwie (która) listów (?) przypowiednych y do dzisia dnia doczekać i doprosić się nie mogłem, zkąd Woysko W° X^a L^o na to lato sine spe suplementi zostawiło, wziętą na się około reconciliatii Zaporoskiey pracę aggressus sum non in felicioribus initiis, otrzymawszy od Chmielnickiego respons nieprzeciwny przedsięwzięciu memu, wziąwszy y wiadomości, w których nietrudno było zrozumieć skłonność

ich do wrócenia się in fidem Reip., gdyby certitudinem
iaką całości swey y gruntówney coniunctij widzieć
mogli. Nieomieszkałem o tém znać dać K. Im. y Rzptey
Odesłałem na ~~sejm~~ sejm ostatni y Listy y wiadomości; prosiłem
aby przez constitutią nomine Reip. comisarzów do
traktowania z nimi naznaczono, przy mnie, et in
quantumby się kozacy ad obsequium fideliter wrócić y
nieprzyjaciela z nami równo znosić chcieli, assecuratią
im daną approbowano. Niebyło nic salubrius z Zachwia-
nemu zdrowiu Rzptey, nie było krótszego compendium
do uczynienia potężney a prętkiey nieprzyjacielowi
resistentiey, iako gdyby była tatarska y kozacka potęga przy
naszych iakichkolwiek siłach przeciwko Nieprzyiacielowi
stanęła. Dla czego tak potrzebna propositia, która accepto-
wana nihil periculi a certissimam spem salutis Reipub.
spondebat, odrzucona iest a ieszcze z tym dokładem, że
dosyć assyntetiey Tatarskiey potęgi przeciwko Nieprzyiacie-
lowi mieć będziemy, viderint Ichm. przy których
seymikowych rad directia była. Mnie ~~nie z tą~~ (+) nie cza,
jeno ingemiscere fato Reip., że widząc przed oczyma gotowy
upadek Oyczyzny a przecie na samym zepchnieniu prae-
cipitii — będąc, właśnie tak jakoby in ~~secun~~ secundissimo
cursu rerum bespiecznie sobie poczynamy y tak opłaka-
ney fortunie swey w oczy zayrzeć, aby tym competenter
prospici mogła, niechcemy. —
Bacząc tedy, że teraźniejszego Seymu obrad errorem seymu
rozerwanego ani zaniedbania namowionych ex senatu

consulto srzodków nic nienaprawiamy, ani powetuię,
oświadczałem się zawsze zdawna tam publice quam
privatim, że nie przy mnie wina zostanie ieśli ta garść
woyska pod Regimentem moim będącego nawałności
sił nieprzyjacielskich abo niewytrzyma abo nie tak iako
by się zeszło wytrzymać będzie mogła. Bo acz dawnieyszych
seymach quota 15 m. WKLmu namowiona była, jednak
porachowawszy to w siebie, iż z wyraźney SkM. woley y
rozkazania na praesidium Smoleńska, na opatrzenie
passów Homla, Brzeżyce, Mozyra y tak szerokiey od Białey
rusi ściany obrócić się to musiało, każdy widzieć może
~~tak~~, żem ledwo połowę tey Quoty w pole mógł wywieść,
Coż to za obrona była przeciw tak potężnemu y od wielu lat
przygotowanemu nieprzyiacielowi? Odtąd iako się narody
nasze w jeden związek unią sprzysięgły, nigdyśmy
temu nieprzyjacielowi samych tylko szczególnych sił
WXL. nieopponowali. Cała Rzeczpta ten ciężar brała
na się, zawżdy, tak za Zygmuntów starych, tak za króla
Stephana iako za S. Pamięci Oyca y Brata SkM, dawał
się wyżyny odpór tego narodu potędze, choć ieszcze nie była nasze-
mi własnemi poddanemi wsparta y stwierdzona. ~~Tego~~
Tego nie wspominam, iako przez tak roczne nawiedzenie
Pańskie, przez choroby na ~~ludzkie~~ ludzie y powietrze na konie
y przez ustawiczne przy borgowey służbie horowanie
y tak szczupłego woyska siły nadwierężone być musiały.
Ale obiecane ieszcze od rozerwanego Seymu do ręku moich

Listy przypowiedne na supplement Woyska W. K. L. y po dziś dzień niedoszły, a iako o posiłku ludzi woiennych, tak z każdych, iakakolwiek spes affulgebat od Thill. y z Korony od Collegów y Braci y pospolite ruszenia, daremnie były dotąd tak częste y gęste instantie moie; tak o woienny supplement, prochy kule, y co do Armaty należy ustawiczne nalegania ~ bez impedimentu rerum gerendarum barzo długo effektu niebrały albo choć serius wzięły, nie tak iakiego potrzeba wyciągała, wzięli.

Nieoglądając się iednak na te contra stantia wyprawie moiey, obróciłem się z woyskiem tam, zkąd się nay cięższego razu oyczyzna spodziewać mogła, y pod samego cara Moskiewskiego potęgę sporą czatę z P. Oberszterleytnantem Ganskophem wyprawiwszy, ledwo nie pod bokiem carskim kilkanaście tysięcy ludzi y obóz ieden nieprzyiacielski cale zniósłem. Z drugiey strony, de periculo Połocka obwieszczony, wyprawiłem ~~się~~ iaki mógł być posiłek pod starszeństwem P. Lipnickiego pro praesidio, który yż dla odległości mieysca przybyć nie mógł, poprzedził nieprzyiaciel, y tak miasto iako y zamek prawie pusty zostawszy, opanował. Nie do końca iednak daremny zawód Posłanego Pułku, bo czaty z Połocka wgłąb Litwy puszczony, non infelici y tu y owdzie successu nieprzyiaciela ~~in~~ infestując ~~zawsze~~ gnęły y od Wilna odwróciły. A że nas nieprzyiaciel do tey Wacantii ubierał, przyczyna pierwsza nie rychło po zmarłey ręce nie bez za-

str. 279.

Wezbrane czucia pierschły.

Juljusz K. Bandrowski
„Lenora" Lwów 1928.
538

trudnienia rozerwanego seymu oney conferowanie, dru-
ga że po ogłoszeniu conferowania oney Xciu Jm. W. X. L.
Panu koniuszemu Bratu memu (które y mniey od
tamtey strony było assecurowało y gdyby do skutku przy-
szło było, pewnieby słuszną obronę y porządną mieyscu
temu przyniosło było praesidium, przy którym by się obywatele
tamtego wdztwa tuteczni wiązać byli mogli) interveniit
intempestivus zelus tych, którzy k Jm. impulerunt ad
imponendas X. Jm. Conditiones graves, których acceptować
nie mógł, przez co y listy na elekcią y oddanie przywi-
leców y ujęcie w possesią tego placu, a zatym y opatrzenie
iego mimo wiadomość y nadzieię moię tak długo jest
retardowane. A zaś, póki sama necessitas periculi
tego na mnie nie wyciągała, przed skutecznym oddaniem
tey wacanty bez wyraźnego ordinansu JkM. nie było
integrum ludzi moich w possessią tego placu, od którego
brat moy arcebatur, intromittować, uchodząc niepodobney
urazy y suspicii JK. M., ponieważ y z wyraźnym ordynan-
sem JkM. wyprawione odemnie na Smoleńsk praesidium
naraziło mnie było świeżo na przeciwne malevorum
traductie y Querimoniam przed Maiestatem JkM.

Acz już więcey ~~więcey~~ y woyska dosyć szczupłego
diminuere non expediebat Reip: y exentus sam na
Homlu i Mozyrze y gdzie indziej pokazał, w iakiey od
siebie y woyska odległości praesidia próżno rozsadzone, woyska
tylko zmniejszyć musiały, ale ani placów powierzonych
ani siebie zabrować mogli. A tak y z tak uszczuplonym
y z wielu miar nie z moiey winy nieopatrzonym

woyskiem ustawicznemi podiazdami nieprzyiacielskie
vires carpendo w nadzieię prętkich posiłków y spodzie-
wania się (lubo daremney) przynaymniey od tey, która
iuż gorzała ściany, obywatelów Pomocy y assistentii, trzy-
matem na sobie dłużey ~~na sobie~~ nieprzyiacielską na-
wałnicę, niżli woyska mego siły znieść mogły. Nie
mogę iednoto świadectwo dać cnocie y dzielności Rycerstwa
pod buławą moią będącego, że y odważnie y pracowicie
służąc, ani zdrowia ani dostatków ani w ostatku
zrobionych sił na niewytrwane trudy a ustawiczne
~~czasy~~ niewczasy, na gęste śmierci y pericula, nie litowali, y ma-
iąc wielkie przyczyny y praetensie dane sobie ~~nie~~
me invito et inscio, od Rzeczpltey, okazie do tego, aby
byli tak niebezpieczną y uprzykrzoną służbę za przyściem
dnia dziewiątego sierpnia porzucić mogli, dali się
iednak persuasiom moim do tego przywieść, aby
w tak złym razie Oyczyzny nie odbiegali, aby krwie y
zdrowia swego odwagę blisko następującego niebez-
pieczeństwa od niey odwracali, czego się oboyga oczy
Commissarza JKM. napatrzały, bo gdy ustawicznemi
podiazdami prospero zawsze z Łaski Bożey successu
infestowali nieprzyiaciela, miał przed się rezolutią
aby mię znosił. Iuż nie chorągwiami ani równemi
pułkami, ale ludzi swoich w kupie trzymając, aby żaden
ięzyk w ręce nasze ani przyść niemógł, całemi woyski na
mnie p nastempować począł. Wto jednak nie potrafił, abym za-
mysłu iego zwąchać niemógł; że z iedney strony Kniaź Cer-
kaski y inni woiewodowie w piąciudziesiąt Tysięcy, drugą

od Mścisławia Trubecki z sześciądziesiąt Tysięcy
następuie eo consilio, aby mię zewsząd ogarnąwszy
abo znieśli abo osadzili. A iż mi o Trubeckim przyszła
wiadomość, że się przez Dniepr przeprawować począł, nie-
czekaiąc azby się woyska w kupę zeszły, zdało mi się wprzód
z Trubeckim rozprawić, spodziewaiąc się go przy przepra-
wie zabawnego, De consilio ruszyłem woysko pod Szkłow,
co zrozumiawszy nieprzyjaciel, cofnął od przeprawy
y daley iey szukać poczot; iterum Cerkaski z innemi
woiewodami przyspieszaiąc do nas przywiódł woysko
swoie. Communikiem pod Szkłow. Nie była pono
intentia iego tego dnia szczęścia kusić, bo iuż było o
południu y impedimentum iego ledwo we dwuch milach
wtenże dzień za niemi stanęły, y wolałby był snać Trubec-
kiego czekać, ale mnie lubo z nierównym woyskiem
niegodziło się okazić opuszczać poiedynkiem raczey
nieprzyiaciela aggredi, niźli coniuncty Woyska iego
czekać, abo niepokazawszy kuriwszy szczęścia ustępować. Wy-
ciągnąłem tedy nieprzyiaciela do bitwy y całe pięć
godzin in paribus viribus mordując się z nim
aż do wieczora, tandem za błogosławieństwem Bożym
spędziłem go z pola, że sromotnie uciekaiąc kilka
tysięcy trupów swych odbieżeć musiał. Nie była mi
integrum, iadąc na grzbietach nieprzyiacielskich,
fugam corepitantium rigere nietylko iż noc

nastąpiła a iako w tak krwawey bitwie być
musiało non decrant i nam nasze vulnera,
ale daleko więcey oglądaiąc się na to, aby mi
z tyłu Trubecki z świeżem woyskiem nie zaszedł
widząc y to, na czymem się (nic) zawiódł, że Cerkaskiemu
y niedobitkom iego nowe od Smoleńska (powitk.) deesse nie-
miały. lecz y to było in potestate mea, gdybym się był
barziey na priwatną sławę moię y securitatem, niżli
na interes Oyczyzny y conservatią tam tych kraiów
oglądał, otrzymawszy tam illustrem victoriam
ustąpić in tutiora y kraiów tamtych dobrowolnie
in praedam nieprzyiacielowi odzałować, bo od
dnia 13 Sierpnia którego P. Bóg victorią zdarzył, ~~dia~~ do
21 eiusdem, kiedy się nieprzyiaciel z potęgą
undique zgromadzony pod woysko moie zbliżył
było dosić czasu do bezpieczney retyrady. Ale
tamecznych obywatelów y spes conservatii y za-
trzymania in obsequio Białey Rusi y Fidei in
Patriam meam niedopuściła nam privatam salu-
tem et securitatem publico bono anteponere y florentis-
simam W.X.L. partem na discretią nieprzyiacielską
spuściwszy, sine violentissima necessitate odbiegać. Do-
pierom, kiedy obaczył zwiedzione na się do kupy niewytrzy-
mane nieprzyiacielskie nawalności, od piątku do
wieczora poniedziałkowego — przez całe cztery dnie
uwodziłem woysko y armatę w takim porządku, że się

nieprzyiaciel (oprócz ostatniego wieczora rozprawy) na mnie
naymnieyszym successem nieobłowił, a ostatniego dnia
kiedy ~~Mrok~~ mrok blisko następuiący z nocą, y sylvarum latebrae
y opportunitas, na confusią y na pilnowanie Ordynansów
Hetmańskich wielu dispensowały, y nie dziw że cokol-
wiek damni acceptum est. Co się jednak nieprzyiaciel-
wi na pożegnaniu sowicie odmierzyło, nietylko w zniesie-
niu ludzi iego, którychem w Sobiełowcach został, ale y
w potężnym na samym ostatnim odwadze resistentii,
gdzie Kerlim Woiewoda z inszemi przednieyszemi
zginął, y to z łaski Bożey plus periculi et laboris quam
sanguinis nostri exhaustum est, boy piechotna armata
po części wielkiey uwiedziona y kawaleria wszytka cała,
do czego in maximo usu piechota moia była, która
na gęstych passach y przeprawach w lesie co raz nie-
przyiacielowi wstręt czyniąc ustępuiących odstrzeli-
wała. Tak za łaską Bożą y opatrznością, czego mi nie-
przyiaciel tota virium mole bronił nie zabronił, y
lubo nie takim porządkiem iakim chciał y życzył
atoli ultra spem wszytkich woyska mnie powierzone
z paszczęki prawie nieprzyiacielowi wydarte in toto
stanęły, które y teraz in excubiis W.K.L. stoiąc
progressy nieprzyiacielskie iako może remorat Czego
Bobroyski y sątow? krwią nieprzyiacielską spłynione świeżo
doznały. Tego niemowię, aby siły ad resistendum nieprzyia-
cielowi miało, bo ich y przedtym integre vires być niemogły

IV y nietylko wtym cieszkim razie, ale i wnaglejszych successach woysko zawsze coraz to bardziey atterit – dosić, że in tanto discrimine krwie niewinney wtey obronie naszey ta ostatnia retirata niźli skłowska victoria utoczyła. (mniej czy niczej?)

Niech tedy Bóg y posteritas sądzi, ieśli iaka pars culpae na mie paść może tych utrat, które na Rzptą przyszły i przychodzą y ieszcze przyść mogą. Niech sadzi iesli albo consilio albo manu defui Reip. Co ja winien, że kozacy łaskawością wszystką czerń Wk.L. in spem rerum novarum recta pod władzą moskiewskiewską podgarnąć usituią – Com winien, że coraz to ~~bard~~ barziey ad obstinationem do Rebelliey y aby się tym tacniey z nieprzyiacielem wiązali urgetur. Com winien, że seym (unde mali prima origo) na którym się słuszna namowa woyny y obrona obmyślić miała, złość ludzka in perniciem Wk.L. naprzód trudniła a potym rozerwała. Unae mea culpa wtym iest, że (z) tak wiele ~~seymów~~ sejmików koronnych artykuły w rozdaniu woiennych vacantii wyprawiono. Co ia winien że się na tym seymie unanimi consensu (wyiowszy tych, którzy go rozerwać mieli) more maiorum zwykłego prawa upominali. Com winien, że w izbie poselskiey in tempestiva abstinentia certatum est, y tego na instantią według prawa y zwyczaju wniesienia uczynić nie chciano to potym po czasie uczynić miano. Unae mea culpa wtym, że malevoli protestatią swą seym rozerwali, którzy się naybardziey w rozdawaniu woiennych vacantii przeciwili. Co winien, że Połockowi przez tak długi czas gospodarza niedano albo dawszy onemu skuteczną do niego intromissią me inscio et nihil

tale metuenti tak długo zwłoczono. Com winien,
że zem tę garść woyska, w którym unica spes W.K.L.
zostawała, pod Dorohobycz na prętką y pierwszą
zgubę nas nie zaprowadził y w gardło nieprzyiacielowi
nie wetkał, iakoby to pod Dorohobuszem iakie to
to Candie(?) albo Thermopilarum amissae były, w któ-
rych by się od nieprzyiaciela małą garścią ludzi zamknąć
y zatrzymać mogło, aby do Litwy inędy penetrare nie-
mógł. Widziemy, że zem się Szeremetiewa? nic na Dorohobusz
spodziewać miał. Com ia winien, że kilka Tysięcy
pracą y niewczasem wysielonego niepłaconego praecatio
w służbie zatrzymanego woyska więcey niż sta tysięcy
frangere nie mogło. Com ia winien, że wszytko
tak długo w borgowey służbie będąc dla ochronney mo-
skiewskiey Oeconomiey ani żołdem ani chlebem słusznie
podzieleni w stratach y niedostatkach moich żadney
sublevatiey odnieść nie mogło. Com na ostatek winien,
że przez tak długi czas modum nieprzyiacielskiey potęgi
summo cum periculo na sobie nosząc y dzierżąc
y prozby przestrogi obtestacye moie bez przestanku
inculpuiąc, ani od Skill. ani od braci żadnego
posiłku in subsidium doprosić się nie mogłem.
Czy to fas et aequum sit, że ia tu na usłudze Skill.
y Oyczyzny zdrowie fortuny reputatią moią na trudny
i niebespieczny szanc odważam, y lubo za zdarzeniem Sań-
skim krwawe bitwy wygrawam, lubo też przed impetem

mocnieyszey potęgi woysko, uwodząc w niebespiecz-
nym odwodzie głowy swoiey casibus et discrimi-
nibus nadstawiam, a tam z tytułu albo miasto
nagrody odwag mych, nietylko bez wszelkiey winy
ale y bez wszelakiego prawa bez mandatów Legitimo
wydanych, in facie Reip. condemnationem capitis
et infamiae na osobie moiey obrzymywaiąc; albo
miasto posiłków y supplementów woyska, władzę
urzędu mego per ~~occulos~~ occultos caniculos, albo na
ostatek miasto wdzięczności y podziękowania reputa-
tią y niewinność moię poenis et iniquis ~~criminibus~~ crimina-
tionibus oppugnatur. Videruntci, którzy albo przez
supplantatią u Pana Cnoiey fortun swoich albo
w niewinności swoiey iawnych y grubych win swoich
zasłony szukaiąc iako się tego Bogu, iako Oyczyźnie,
iako posteritati sprawią, w czym nietylko udatne
ich sumnienie redarguit, ale publica wszystkich
wiadomych conscientia wytykać y communicować musi.

Aby tedy y JKM. y Rzpta y posteri-
tas w tym wszystkim, co na Oyczyznę przypadło y przypaść
może wiadoma była innocentia moia, nie mogłem
tym deesse ani interessowi Oyczyzny ani powinności
ani własney reputatiey moiey, żebym tam manifestatium
nie miał oczyścić y opłokać wszytkich zmaz y traductiey,
któremi malevolentia ludzka niewinność y dobrą
sławę popluskać usiłuie. Konsc. Manifestacyi

Remanifestatia na manifestatią Xcia. Jmc. incerto authore uczyniona. (Ba cz.)

Rewna to przypowieść non fas non dicent, a iżeliby kto nie winien, na co się spuszcza albo przyznawszy czemu nie publice ale pohańbie[1]. Ja tu w dziwie mieszkam a przecie o manifestatiey żadney nie słyszałem, lubo się tu blisko mieszkuie, czemu się jednak nie oderwała się nad Iłżonskiem.[2] Zgadzaią aby między tymi, którzy o dzieiach naszych litewskich tylko zdaleka słyszą, mogliśmy z iedney komu innemu inwidią sobie popularem auram y próżną chwałę że iednak prawda wszędzie na mieysce wynurzy się iak oliwa na górę, do owego pomoże ten mój respons sine praemio et effectu simplici veritatis stylo napisany.

A naprzód, nie wątpię o życzliwości ugaszenia kozackiey wojny zawsze in barba lubo inwentie ludzkie Bóg sam tylko sądzi, wiem iednak, że nam nie źle było z tą wyną, bo się nam nieraz po kilkahroć sto tysięcy złotych to zdanowych ewiecz, to z regimentow ślepych to z innych obwentiey wymyślnych dostawało.

Nie przeczę i temu, że Pan Bóg błogosławił woysko litewskie, yż z niego Krzyżewskiego, yż z tylu Pan Chomorowski na woysko iego uderzył. Przyznawam y to, iż pułym odważne rycerstwo sirta doharczyło, ale że to barzo próżney chwale y łasce Bożey y odwadze Rycerskiey nie słusznymi relatiami applikowano, Kibarco to ludziom przyiemno było. Jakoż ieden uriosus w Hamburku Noworum Censor na rozchowawszy w gadkach, które więc poszły to do Gdańska to do Hamburku z Litwy posłano million przez tę wojnę pobitych Kozaków rzecz do drugiego bellum mendacium.

Co się tknie Kiiowa, na gotowe tam powtórzymy rzeczy, bo iwż uprzątnął był drogę, teraźniejszy Pan Podskarbi nadworny litewski y niedrzeł dwie chorągwi z Kiiowem na nas mogące go wciąż bez nas.

Po wzięciu Kiiowa mogliśmy byli iakoś wszyscy nadzieli niedopuścić się kupić rozproszonym Kozakom pohi iczcze hordy nie nadeszło woysko y mielibyśmy tę od ludzi, którą teraz sami sprzątniemy sobie sławę, sed potior ratio fuit expilandae urbis.

Do przyszłey zaś p. Hetmana zeby iakaś znaczna victoria do którey byśmy pomocą byli, stanęła teraźnieyszego. Bo kiedy one Kozacy ustąpili wszykowanemu naszemu

woysku do Taboru, przyznam że y woysko litewskie fuit officium suum. Ale że niepewny, iaciel ustąpił do taboru zaraz nerripuit occasionem consumativnis victoriae y tractatami skończyć się ten taniec.

Na conwocatiey grodzieńskiey tak iako na rozerwanym sejmie ieśli się nie mylę, bardziey my prywatę swoie niż publicum bonum tractowali, wprzek są ci, którzy stykneli imperiosam illam vocem, kto ma broń w ręku nie trzeba mu grozić, z jaką też y na rozerwany sejm posłów woyskowych wymeniono oratią.

Przed sejmem Brzeskim żadnych tractatów nie było. Jakoż to było znać z legatiey niebroszczyka Pana Kulnarskiego w Brześciu, iż Hospodar Kozakom nigdy nie dufał y nieobiecywał ich przyjaźni, darmo to sobie attribuere, aby Anton interventu nostri miał być z supplika postany, bo ieżeli Hospodar był potym motor iego, to nie perswazia nasza przed sejmem brzeskim ale czasu iego własny do tego go przyciągnął, który go dopiero podczas sejmu brzeskiego napadł.

To się thnie samego poselstwa Antona mało iuż było przysług, które Kozacy czynili a nigdy ich nie dotrzymali y wtenczas zmyślona była pokorna aby zwyczayną mocą sztuką zatrzymali byli woysko, gdyby Tatarowie na pomoc nie przyszli.

Czemu zaś woyny nie kończono, kiedy Kozakom supplika nieprzyięto, spytay commissarzów y woyska, czemu się commissia we Lwowie tak długo wlokła. Maiczyż woysko w Litwie we zwornasob a przecie teraz dwa miesiące wlekliśmy commissią, kiedy było dać odprawę Witebskowi y Bychowowi. (wiele w pp. komisyi mianno)

Kiedy o to pytany koronnych, spawić się nam samym trzeba, czemuśmy do skończenia tey woyny nie pomogli, ale to ies requisiti wolelismy in visceribus Litwy darmo leżeć, niż do granic koronnych się pomykać. Podobno nam to niemiło było że woysko koronne obległo Kozaków Potworzech, którzy Pana wyca tuc, tantur y dlatego nie chcieliśmy ich z drugiey strony divertere, aby tym prędzey swoim odprawę dali, w czym każdego conscientia convincat. Bo in tentrie ludzkie, chiba samemu Bogu patrzeć mogą.

Podeyrzaną mieliśmy Moskwę, kiedy Moskwa mniey myślita incurrere W.K. albo niegotowa była y dlatego się niegodziło dać subsidium koronnym. A gdy Kiiów odebrała y insze uhreinne miasta, gdy rewizyą o przednicy Moskiewskiey

incursiey przestrzegano, Niechcieliśmy temu wierzyć y dlatego Połock nie opatrzony, Smoleńsk poturbowany, chorągwie w woysku - przyjęty 13 ...

Że seym rozerwany wszytkie potym, które nastąpili causavit calamitas, tei wszyscy to wiemy, ale y to widzieliśmy na oko, kto go rozerwał. A lubo z Litwy nie było artykułów o buławę były iednak listy z Litwy do różnych priwatich na koronne seymiki, aby ten artykuł stanoł, aby y w Warszawie nie zwoływaliśmy po siebie posłów y nienawodziliśmy na to, aby seym rozerwali, iesliby buławy temu którey ambiebat niedano. Wszak gdy była deliberatia o tym, ukazowaliśmy to y w senacie y w pokoiu signis exterioribus, ex illa impatientia y onemi słowy (pozwalam ia o buławe komu concurrować ale nic nią nie władać) y żeśmy oną koniecznie extorquere chcieli.

Właśnie to teraz gadamy na kogoś, iako na onego upickiego posła, który teraz niewiem cuius consilio seym rozerwał y woysko koronne y ukrainne tym samym zgubił. Nie wiem, kto mu kazał wyniść cum protestatione z izby y więcej się nie wracać. Wie to wszystek swiat polski, iż zbytnia ambitia Buławy seym rozerwała a kto iey ambiebat, nie może się zaprzeć. Nacóż tedy puszczać ten dym w oczy ludzkie y na kogo inszego zwalać to, co kto sam uczynił.

Że sam potym na drugim seymie Buławę daną exterserunt praeces Reip: bo K. Imc. iak we zwierciedle widział to, co miało subsequi y dlatego cum protestatione onę dał. A to iuż sero sapimus obywatele litewscy, żeśmy się na nasze złe tak gorąco upominali oddania buławy.

Po rozerwanym seymie było to wszytko conclusum in consilio, co tu w Manifestatiey napisano, ale żeby kto miał komu obtrudere Antona, gdyby oń nie mówiono (w tey mierze trzeba się recolligować, co prosiliśmy Króla Imc., aby nam dał Antona na poradę, który iuż był gdzieindzi destituowany.

Że są namowione consilio puncta niewzięły effectum, ten co per factiones seym rozerwał sprawił to wszytko, gdyż podatki bez seymu a bez tych zapłata woysku y omyszlenie munity być niemogła. Listy przypowiedne byli podpisane ale nie nay więcey też tego supplementu pragnęły, bo trzynaście tysięcy kilkaset w kompucie było woyska, coś nad pułtora tysiąca tylko niedostawało. I to iako się na drugim seymie obmyśliło pieniądze, zaraz ten supplement zaciągniony, mieć było ze trzynaście

tysięcy spełna toby satis fuisset interim pokihy y supplementy y hormme woysko nie przyszło. O inclinatiey hordackiey do pokoiu żadney J. K. M. nie wiedział ani proe strogi miał y owszem contrarium P. Hetman Koronny in facie Reip. powiadał że listami które na zniechęcenie hordackiego uporu dość tęgodra dano było z han cellaricy, nic nie mógł sprawić ani przez rżno, które posyłał do różnych puthowni bówlisty. Doznaliśmy sami, kiedyśmy etationa wymawili do Chmielnickiego ten tuiąc pokoiu, który negative odpisał y owszem zaraz etationa do Łam Moskiew shiego nie wiem po co posłał, o czym sami do Grodna pisaliśmy, chiba żeśmy nieu rumieli, iż non expediebat o tey inclinatiey Królowi y Senatowi wiedzieć, tylko tym, do których te swoią manifestatią dirygowaliśmy. A żeśmy się protestowali, iż nie przy nas wina być miała, yż sejm ostatni mederi rebus affectis Reip. iść nie mógł, może to być widzę do nie trudno o protestatie y manifestatie. Gdybyśmy byli tak ochotni do dania odzieczy iako do pism ad invidiam alienam efabrykowanych, nie byłby Witebsk w rękach nieprzyiacielskich. Oni to ostatnią kiedy Hetman pierwsze zabrał sekretnie. Nie przeczę temu, że na praesidia esta wysłało ludzi; wierni na przykład praesidium Smoleńskie: publice pisano y powiadano yż orternatkie set piechoty wniść tam miało, aż tylko ośmset naliczono y to czyli nie miała nie dy nieni żydów w obozie być, znać iakiś Regiment ślepy do ptasze ale nie do boiu. Żadno tedy rządzić temu woysko ruszetne nie było iako wyd Orkiowem, lecwie go Hm było a nieprzyiaciel sam przyznał, iż gdyby go tyle drugie było, musiałbym ustąpić. Temu tedy nie było przynamniey 10m tysięcy, kto winien że cisnących się z wrócić strzelców (mówiąc ociec moy chłopy nie wojował y ia nie będę) nie chciano przyimować, którzy y teraz in fide zostaiąc z lasów nieprzyiaciela napa dają, o co się tak na nich iako na volontaryusze gniewamy y owym odpowia damy. Prawda że wowna Litwa undique fuit przeciwko Moskwie, ale cóż to prawda że litewskiemu samemu woysku nie nowina sobie trzymać więcey przez potrzebę raty impet nieprzyiacielski, temuż czas lubo woysko stało pod Orszą tylko iedną pan Sanchoff' a drugą P. Lipnicki pod Połock cratę uczynili y to iakoś na przychodzenie nieprzyiaciela y prawdę mówiąc niespełna tam 15 tysięcy Moskwy zginęło, iako to w manifestatii piszą, ale potym żadney pod Smoleńsk lubo wcześ niedzieli nieprzyiaciel

mury tonat, nie było czaty y żadnego podiazdu, co nam wzięto serce a nieprzyiaciel
lowi tak go dodali że też y na obóz się odważyć, widząc ześmy się ku Wilnu umykać
poczęli, co znać było z onych manifestatiis y listów, które przedtym pisali[ty] [inny]rzic tam
dali trzymać nie można zaraczemy to mówili, yż to iuż o drodze do Wylna [to] myśla,
prymarmi rzedy wytrwać było tak wiele mieiscy iako ociec, a tymczasem pewnieby był
przyszedł succurs. A ieślismy się bali, aby kto inszy pospolitego ruszenia nie prawa
dził, to było samemu się wybrać, zostawiwszy na swoim mieyscu doświadczonego Hra
walera iako P. ociec na Krasnym Madalińskiego zostawił. Ale ono pono nam wa
dziło. Honorem mam nemini dabo a kiedy honor nas prętszy podkad. Nie pomo
gło ij to ad praesentem [że] [siedzim] wszysko tak rok od koni odpadło, ale że w iesieni pier
wey dobrze niż horonne z pola zeszło y zatą zimę na wtórzi stali, mogli się po
prawić, chiba że też chleby idą na ślepe Regimenty, których że w ekonomiach nie
dano, podobno ztąd przykład, yż w Hetmańskich starostwach lubo ich prawo od
tego nie uwolniło nicht chleba nie bnet.

Co się tknie Połocka, iż dlatego nieosadzony że województwo nieprzichto dano
[pytaiem], co ma Woiewoda za praesidium zamkowego. Widzi to Hetmanowi należy
y to był ex senatus consulto specialiter ieszcze przed wszerwanym seymem requisitus,
ani ta wymówka ma mieysce, iż condycie dano Xcia P. Koniuszemu, który miał wcze
niey praesidium, bo kto czas uważy kiedy województwo dano a kiedy Połock wzięty
przyzna to iż P. Koniuszy nie mógł iuż temu medzeri. Widzi to w pott seymu iakoś
relacyą czyniono wziętego Połocka dla Boga constemus nobis a nie mydlmy ludziom
oczu. Boga widzimy iesteśmy, że Bar nie ufortyfikowany lubo go tak dawno dano.
A co się tknie conditii dziwna rzecz chcieć imponere Królowi Panu, aby nie ustregł
indemnitatem religionis catholicae y prawa pospolitego.

A że wojsko nie godziło się diminuere in praesidium Połocka dla szczupło
ści to było obeszłemu tego, który wojsko rozpuszczone z swoim regimentem poty
kał tam lepiey zostawić niż go na seim ad promovendas factiones wypuszczać, bo
to nieprzyiacielska odzywać się do usługi Rzpltey, kto się w nię zaprzęże.

Rycerstwu wszystkiemu przyznawam odwagę, cnotę y wiarę przeciwko oyczy
źnie y rozumiem że więcey dla miłości oney niż na persuazyą nasze czynili, nie ma
iąc z przodków swoich przykładu, aby pod kimkolwiek nieprzyiacielskim stawiło

J.

wypowiedzieć miała dedit experimentum cnoty swoiey w boiu pod Szkłowem. Ale potym ieśli się iaki stał error, wiem że nieyczerstwa to powiata, które narzekało na to, że im nie wolno wtrawey vyczyzney bronić, wiem i to że nie minęło Mińska i nad samą Berezyną było gotowe zostać; nie idź potym kiedy inż o wojnie nie wolno by, to mówić, armistitium tylko ad tractaty w myśli, w uściech, w pismach usta, wieznych były, kto contrarium rozumiał marzycielskimy razem zosta y oczekali aby woyska nasz tyle było ile Moskiewskiego to nie podobna, a ieśliśmy z tym nie imieli pięmyśl'ku drugiemu.

Aza liczył Moskwę na Kluczynie Żółkiewski, kiedy kilka tysięcy 80 Moskwy a drieszcz tysięcy opisnika szwedzkiego zniósł, aza pares vires miał miał drieszcz nasz, kiedy extrema tysięcy 40 Moskwy na pluca potrzył.

Będzie tedy Pan Bóg, Oyczyzna y posteritas sądziła tego którego ani exem. pla maiorum, ani wshazanie pańskie ani amor in patriam od przedsięwzięcia tego vporu do dania odsieczy mitey braci swoiey y zgubionym rankom ruszyć nie mogła; patebit światu kto niepmaw oyczyznie, kto seym wzrewał, kto obstinatos reddidit postów, kto sotyhuty o wrzesadrenin Butaw procurował, kto w Smoleńsku dissensie poczynił. Pokaże się czemu Potoch nie osadrony. Osądzi Pan Bóg iako prawdziwy sędzia, nie czekaiąc decretoriam illam diem. że wszythie defekty y ukaże się to iawnie, że się niewstydliwie targamy na Pomazańca Bożego y pokutnie na invidiae maiestat pańskiej podaiemy.

Na koniec się się tknie otrzymuiemy na seymie condemnatiey dziwna rzecz do nas kiem senatorowi y iezrze mu s tak wielki despekt nie wolno będzie pozwolić obu, nionego a gdy się nie ozwie wedle prawa rozdawaj, ieszcześmy tu wszyscy w tey vyczyznie pod iednym prawem, sam ieden princeps, który nam szczęśliwie panuie prawu temu nie podlega chiba żeby kto altius saperet y iwi sobie więcey coś nad drugich chciał usurpować.

Apprehensia to niepotrzebna żeby oczy urząd miano per cumulatos supplantowali. Butawy możność nie daie, bo to in libero arbitrio było potym dawszy supplantare, Boże się pozal że pro tantis beneficiis tam ingrata vox erupit. Ieśli to co wadzi Hetmanowi wielkiemu, że polnego dano, a iezrze tego, którego za nieuz ad videnda in facie Reip. wynosił. Niech każdy sądzi, wie polny swoię powinności, chiba że

że zawsze będąc praesens w obozie a ktoś tylko na karcie podobno nie płacił owym cieniom ale żołnierzom.

Tak tedy odpowiedziawszy na tę manifestatią niepotrzebną tym kończę, manifestatiami Moskwy z Litwy nie wykurzysz trzeba by się z serca zrzucić, a P. Bogu się upokorzyć, porzucić swoie narowy y nałogi et pura conscientia amore patriae nie dla próżney chwały aggredy hostem, alias in malevolam animam non intrabit spiritus fortitudinis. —

Koniec Remanifestacyi —

Teki Kampanii

857

Kopia listu z Czarnobyla de data 27 Januarii 1654.

Bez mała już niezsiadłem raz do Wiazemia, i Wiazmy, i Dorohobuża, i Rasławia, i Smoleńska, i Krzyczewa, i Mohilowa, i Orszy, i Kopysia, i Homla, i Mścisławia, i Czausów, i Czerykowa, i Bychow

Tobi Nummorum

1654. die 6. Januar. 6/16. 12/1 1654. Ex. Mss. Arch. Reg. Neo-

Diversis temporibus humillime percepi de magnis illis praeparatoriis, quae magnus dux Moschoviae molitur contra regnum Poloniae bello infestandum, de quibus hic jam a longo tempore sordissimam relationem tam ab Archangel, quam ex ipsa Moschovia habuimus, rogaviteque me afficeret, quid intelligam me diuidium mearum literarum partem regiae Majestati vestrae reddi ideo, ut nescian, an expeditae a me relationes Regiae Majestatis Vestrae obveniant. Ipsi domini ordines, vel potius mei confidentes, ex illis qui plus erga Regiam Majestatem Vestram affectionis habent, quam ut referre possim, me ad monuerunt, ut super et novellas meas mihi communicantes, quas ex Moschovia habent, ut Regiam Majestatem Vestram quam diligentissime de Moscorum machinationibus informarem, ne regia Majestas Vestra et Regnum Poloniae supprimeretur. Jam habemus relationem ex Moschovia Magnum ducem bellum contra regnum Poloniae publicasse eoque hac hieme bipartito exercitu processurum, portarum quidem in quo ipse magnus dux futurus contra Chmelenscum ducturum alterum 40000 virorum sub ducta bojari Boris Petrowicz Sermotow Lenien Lok Jaroniz Streymy in Plescoviam majorem partem bene exercitatorum, sub Germanicis ac Scithicis officiariis sertium vero 30 vel 40 millia constituendum ad assistendum Cosacis iturum, unutat hos tres exercitus 2 50000 continere. Nenam Moschoviticus legatus advenerat, qui in Sueciam Daniam et Hollandiam profectus ad causas belli justificandas. Satis a quibusdam percepere potest, Suecos Moschum ad hoc extimulasse, eosdemque cum disgratiato Cancellario Radzei, jeski periculosas machinationes contra regnum Poloniae habuisse, quae tamen in effectum non deducta sunt. Non dubito regiam Majestatem Vestram de his omnibus relationes meas accepisse, de, superque, quae ad praecautionem facient disponisse. Datae Hagae Comitum die 6. Januarii 1654.

Magnates jam percepisse de iis, quae hic de futura expeditione Moschi in Poloniam sparguntur, quod dominos ordines pugis status valde afficit, meditantes, nedum regia Majestas Vestra contra Cosacos et Tartaros agit ab alia parte a Moschis opprimatur. Datae Hagae Comitum die 12. Januarii 1654.

vij

Kopia listu Pana Nuncie do Xcia Jmci Wdy Wileńskiego. Z Mozyra
16 9. Februarii 1654

Teraz od drugiego Pana Smiełowskiego przyszłaś naypierwsze wiadomość, do Porty Stockiey z tym listem do W. Xcej Mci posyłanym, przez który go W. M. Pan na pierwszy moment donosząc, jakbym sam W. K. Mci wrocieni wszystko na to patrząc, że ten zdrajca Chmielnicki, przyiąć wykonał z Carem Moskiewskim w Perejasławiu z Pułkownikami Zadnieprzańskimi dnia 22 Januarii i odebrał od Cara Moskiewskiego przez tydz. ostatnich Wysłańców i piątego Archimandrytę upominki, to jest Szable, Buławę, i kilka par sorokow Sobol, Pułkownika po sorokow sobol dano a Sotnikom po dwie parze sobol, Attamanom po parze, po którem wszystkim Kozakom przyszłe, niezwłocznie Pereciaslawskim podano do przyięcia, który srodze się wzbraniali, Wyt Samoyski w obozie wpadszy, gay go Karane przyprowadzić jako zbiegę do Torkow M. Pereczysty, musiał (wykonał przyiąć) a desperacyi drugiego dnia umarł po tey przyiździe dobrowolnie. Chmielnicki, wstąpiwszy ze wszystkimi Kozakami i dobytkami swymi, wziawszy ieś armaty, posiedł do Winnicy Bratslawskiey

dniach miedzieć nie mogą jeżeli nie były przysłane, to jednak mam za tem deklaracya ich była. Pułki zaś Huzarskie z Braclawskiego nieodeszły z Chmielnickiego Kommunikowac, i na to przyjęcie do Pereiaslawia zgodzac, i rozerwanie mie day tamtey Ukrainy stanowi z Jassowa. z Kijowa zaś niebyły dwoy Wojewodowie 6. Swoią potrzebami wyiazdzac, do Czarnobyla fachac zostawszy tam ewego Wojewodę w Kijowie, a po odebraniu Czarnobyla, zostawszy w nim załogę Jelnia Porutarska bardzo dobra, Zadnieprska druga, Wyszgrodzka Mirska a trzecia Dymirska i Rarsecka jakiego Moskwiczanina i cudzoziemcy dobrze Czarnobyl zdumiało pułki Kijowski ma prowadzic Wojewodę, niedzieć nie mogą, którego, na Wojewodztwo Czernichowskie, do którego mają Ostra Kowelu Lubecki i Łożin i już wiedzą jaką mam pewną względność od Pana Bubkowskiego, zbrojnie po sto ochotnika na to pułki do Lubasza, bo mi o tem donosił że Lubaszanie biegą z tem do mnie, dając mi o tem wiedzieć, który dawni daty tego ludu bydź u mnie nakazał z Braina, bo i w Brainie sczczyznie wielka trwoga, od których Brainczan nie mam wiecej nad nim mil do Czernichowa a 6. do Lubasza, Przeto rozumiem tym zeby przez tych Lubaszan jako i innych wystanych a życzliwych w Ukrainie tak żadnieprska jako i Polonia dla zbuntowania pospolstwa dla J:Kmci jakoż tym Lubaszanom Laske W. Xca Mć a prayciół i nadanie wolności od J:Kmci za pomocą W. X. Wci będę sfarowali i przez list Wasci. Lubasza uwierzenie Laski W. X. Mci. Donieśli mi też o tem Kijowy Petryskowscy, którzy byli w Kijowie, że o tem słyszeli, że ma posłanie załogę Moskwa na Kijów zatoryc, drugą na Czernichowie, trzecią na Pereastawiu. Mam za to, że i W. Xca Mć nieodeszło do nas ludzi co zgadzonych a Dragonii prayczynić, bo tego pilna potrzeba, Rozumiał Bym tak też i do tej Armaty mamnicyi rozkazać co mieć przystac, bo przy mnie została tylko mieszcza potomca Berekt, prócz a jedna setelka ochotnicza. A tu ja potrzeba od tak dlugiego Sasiada wiele gości do siebie wyglądać. Na naszej cnitości i pilnej ostrożności nic nie zchodziło i nic zchodzi &c.

vd.

Kopia Listu Jmć Pana Hetmana Koronnego do J. W. Kmicica Mci pisanego.

Po pierwszem zwyczajnem moiem W. Kor. Mci Panu moiemu miłościwemu de data 20 Martii z Frysztyka, tego dnia rzeczonem się i odtamtąd dnia tegoż miesiąca stanąłem w Mełnicach, gdzie dano było znać, że się Kozacy, jakby Sotnik Wadalecki powinien armatami się stawy pilnie i ubezpieczali się bedzieni że się bronić chcieli, ale nydawszy wszystkie ciężary i cum wszystkim zaraz lekko rostaiąc za nastąpieniem wyiska uciekli wszyscy. Tamże J. Pan Wita Brzeżański nadciągnął, mając ze sobą ludzi wszelkiego dowiadczonych chorągwi. Ten idąc ku mnie wprzódy w Kapicowie bedących Kozaków wyciął potem uchodzących z Niemirowa Tabor rozgromił, przy którym armaty mianowicie reperował i sam Niemirów ubezpieczył dał pod szabli, powinien urgandzili mi wierzchnim Waszej Królewskiej do siebie danym, w Mełnicach miarkuj pułk z Bohon w Kuchach zostawał, bo mu celnik Kijowski dał mać uchodząc o wyiskie, a wyścinawszy tych, którzy mogli zabierać Kozaków, Pan Rusinczyc uciekł za Bohonem ku wieczku, gdzie i ja tegoż dnia kwaterunek pierwszego, przyszedłszy Kijowski Daszow Grodek i inne odbiwszy miasta, nadciągnąłem. Wprzod Pan Starosta Winnicki i Pan Łowczy podolski ze dwiema pułkami za Bohonem i innymi uchodzącymi, którzy dosłe w Winogrodzie tak, że nasi jedna brama wpadli a drugą uchodzili i gonili go aż do Jakubowa, chorągiew jednak jego samego i kilku wsi i Tatarzyna i Ormianina jego zabili, niemało mężnych ludzi z nich miejsce uciekających i Kozaków przy nich będących w Jakubowie osadzili, gdzie się im oni bronili i poddać się niechcieli za powodem Hetmana swego i drugich Kozaków, nawet i popiesz, który im przysięgę Moskwie oddania przypominali, a Boże niestworzenia chcę mając i z drugimi sotnikami, prosił pomocy do Hetmana, na tych tedy x) w Jakubowie osadzonych i przy ujściu etzgących na stępienie z Wojskiem i za łaską dobrego Pana Boga bez trudności wszystkich z koni wzięli się pod szabli tak, że pod trzy tysiące trupa padło, na drugą rzecz pan Dubinicki w Kalkaroi koni wyprawiony, aby przyjmował do Hetmana przechodzących. Kilka miasteczek i Tabory gromił i tak do Winnice aż do samego Hetmana uprzątnawszy wszystkie miasteczka, wsiadłem pod Hetman i stąd dalszego w Krzeczkowicach wojsko z zgromadzoną rostawiony

x) Tych Kozaków wzięto w Cyb. – Ch. za pozwem w marcu 21/3 (Akt. Jabł. Zap. X. N. 11.

pod Winnicą

dni tertia presentis przystąpiłem pod Humań. Nie prosto, abym miał sobie
usportyfikowanie miejsce bez obrony i piechoty expugnare, ale pewnaz to że
wszystkich mieć mogłby ciągnąć Bohon i Głoh. Humańska Pułkownicy
chcąc z nimi teraz, żeby chcieli traktować, żeby do Poddaństwa W. K. Mci
przymierzeniem byli, podałem tedy uniwersały do Kozaków i chorążych W. K. Mci
i swój przydałem, i kilka godzin na rekollekcyą pozwałem, ale zapewne
zaślepi ludzi i zatwardziałe w złości serca trudno widzę nawrócić mi to w cnót
nie sprawiło. Bohon jako na pierwsze pisanie tak, na teraźniejsze żadnego
niedał responsum Humańscy, że dowiedz miąc ustępujący z trzeciemi i w
zamku swoim usportyfikowanym potrzasłe tęgiey kadzi mogąc do obrony za-
marłi się w Humańscu z całem swoim wojskiem rynmowym i armatą,
w Starym Humańscu niejaki czas mieszkali ale za nastąpieniem Dra-
gonii Wasney Królewskiey pod chorągwią Pana Obińskiego i chorągwi
Kilkunastu pregnapleni zostali odejść, z którym mieścić Dragonia i pułk
Pana Wojewody Bracławskiego cadrowey i wojsko na fortecach potrzeb-
nych rozkazem od mich responsum ale oni z zapewnieniem swego zwyczaju
exkursyą z Zamku w Pole, którędy jako chorągwie wyparty, do miasta
wpadli wiarą wyrzucką i miasto zapalili jednak ich z miasta wyparto
i dragonia wszystka bez najmniejszej szkody wyprowadzona za taśką naj-
wyższego Swoney rondelu. Wyprowadziłem potem wojsko w pole i rozkazem
prawo aż do samej fołwarku zpędzającego się zapewnie, że mi jako zwykli
w nocy, mieli w nocy wypaść i prosto fołwarku z wojskiem naszem wygnić,
ale nikogo się nie mogąc doczekać, powróciłem do wozów swoich koło Babe
jowi ztamtąd znowu nazajutrz. Kilka godzin na dzień wszystkim się wojskiem
całem do Serbakowski i wyprawiłem Pana Lanckiego Podstolskiego ze dwo-
ma dziesiątkami pułkami, żeby jak najspokoyniey swoi Usmanowski ubiegł,
żebym się przez Bug przeprawił wszystko stobody do Boka poszedszy
i miasteczka uprzątnął, co mi się bez znacznej trudności i pracy bedzie,
bo się jak mi się wiadomości z rozmaitych stron wiadomości dochodzą
zawarli, żeby tak i wojsko w Bracławskie obwarli według woli Waszej
Królewskiej Mości wprowadzeniu tam z mini odprowadzić, nacrem będę
omnino insistował, abym go i tam zatrzymał, jednak jeśliby po-

stroegt, że aliud mitto dictat za nastąpieniem potęgi niepoyjaciełskiey, raz
Wasza Królewska Mość obmyślić zawrzasu, gdzieby wyiść nasze bezpieczne
bezpieczne i wygodnieyszy, które także domnie W Królewskiey Mości
Panu naszemu miłościwemu, że summo pożitku w tych tak ciężkich dla
niego okolicznościach potrzebuje i suplementowania od W K Mci daymuie
się jak najpokorniey, bo inaczey bardzo mało z niem sprawić się co bę-
dzie mogło gdy teraźnieyszą tak mizerną pracą bardzo wiele koni ubyło,
ale i ludzi także siła w tutaiszych i bitwach zginęło. Za expiriowa-
niem Twierdzi teraźnieyszey illima niniejsza marca, lubom ja temu
omni modo et intime cenatur zabiegać staraiąc się jednakże tak rzecz
niem, że jeżeliby suplementu nie nastąpił, musiał się niektóry John
Paumnie Forsmyslira resheą: trzeba tedy zawczasu sposobić pomyślić,
iżby temu rostropnie zapobieżeć można było. Wszystkim i Leit Hospoda-
rzu, w którym wyraźnie pisze, iż Tatarzy Ordy za pieniądze zaciągaią
Moskiewskiego wyiska pewne dotąd nie mają. Sam Chmielnicki w
Czerpnie jak madomnieś nas dochodzą, chorym się czyniąc. Miasteczek
kilka, które się dobrowolnie poddały były, obmurkom, i z nich wyrwa-
tem, mieszkym szczególniejszego Waszey Królewskiey Mości Panu Miłościwe-
mu miał donieść nie niemam, powstaią mnie tylko prozić W Królew Pa
Miłościwego o pamięć w suplementowaniu wyiska wyżeiszemu, które
też ze mną razem najpokorniey ze i najuniżeniejsze prośby i desiderya
swoie Taczaj oświadcza to, że za Łaskę Bożą i za Majestat Pański
do ostatku krew przelać pragnie, byle był w mógł suplementowanie, bo
inaczey trudno dla niego bardzo będzie. O dalszym progressie nie nie
omieszkam oznaymić Waszey Królewskiey Mości Panu Miłościwemu,
coby godnego i potrzebnego do wiadomienia zdarzyć się mogło a te-
raz życząc Waszey Królewskiey Mości zdrowia i pomyślności z całą
Rzeczą pospolitą wierne usługi swoie i mnie samego zalecaiąc ja-
stem etc. Dan Orsku Pańskiego 16 54 Miesiąca Aprylis Dnia pierw-
szego z Rana. —

[illegible]

Acta Nuncupationis 1654 18 Novembris
p. 1648 — 1 Aprilis

Kopia Listu od Jmci Pana Mirskiego Sekretarza Legationis do Pana Podkomorzego Lwow: z Konstantynopola dn: 18. Aprilis 1654.

Zem nie mogł dostatecznie o powodzeniu drogi naszej Wil: Panu wypisać dla tego teraz z obligu mego krótko mej Jegomości Wil: Panu powiadam. Najprzedtem szczęśliwie, dziwnym nieuchronnie poparowanym, jak i innym statecznie rzadkim trafkiem przebyli Dunaj i dosyć splendide przyjęci nas Szauss Pana Szlachtycki. Zaden wojennych wydat Kilkaset konnych obwiam. Na audiencyą przysłał 12 koni dobre ubrał, wyjął po Pana Posła i Kompanią i 12 kapłanów na nas wbrzył, Kawą i Sorbetem exstrzyjał i lubo nam na rannych ostro trzeba kominek wytarł, o zdrowiu i nie wydało Posła wypytawszy, ale to rad ludzkości nadgrodził w dobrem podejmowaniu i w przydanej przystawie. Bassan Agi, który nas do Kilkilisey dosyć uprzejmie podejmował, jako to pośle niegdy być, ale co Konie miał, to bardzo dobre, z Kilkilisey dał znać o sobie Jmci Panu Posłowi do Weyry. Vdzięcznie Weyr przyjął Posłaniec, Pana Piesłkowskiego z Jandrmarkiem, kapłany na nich wbrzył, Cesarzem darek w drogę posłał, żałuje, czemu się dannej nie odwarali. A czemu Agyl drogę zaiyli Praktament dobry zaraz robi rozkazał. Do Stambułu w dzień Jmci Pana wjechalismy, koni weyrskich wymuszonych, no na nich wszyć ubranych pod nas i Janczarów Kilkadziesiąt, był Chiaus Pana i Spachiler Agazy nad Spahiami stamy. W miejsce wiele przemarsz w weyrze audyencya, mile bardzo przyjmował Pana Posła, pomieszczeniu wesołe. Hos geldi safagiulay, Listy odebrał i punktów legacyjnych wysłuchał, Kapłanów 12 na nas wbrzył i obiecał zgadzać abkies prochu u cesarza, ipso die Paschae mieliśmy Cesarza na świętanii, rozumiemy się widzieć z koni, przez ulicami wrotami. Karano ubrać nieb 12 Panów Posłów do miejsca Cesarza, a drudzy wszystkie przed Dymanem zostali. Wszedłszy tedy do Dymanu, gdzie weyr wielki z dwiema weyrów siedział i dwóch Kaziskierów Naymakany Dyster i Sturzyny nie mały. Do Posłów, którzy się sobie, w pół godziny stoły obwagle gotował Karano, siadł za pierwszego Weyr z Panem Posłem i Kapitan Pana Murat Weyr i Mustafa Weyr, nas na dwie rozbrał różni weyrowie. Pan starosta Jaworowski Wojewodzi Mołdawski. Ja i Pan Cyrzyn po prawej ręce siedzieliśmy, drudzy po lewej. Potrawa dano na wielkich papierowych

x Michał Leo Mirski

miach 18 prandzinne bardzo dobrych, capory i przymiatki dobre zymadrane, serbet raz tylko dano bardzo dobry, a w ganku zaś na 120 talerzyka dano takie dobre potrawy, że się hajduckom i marsalatanom dobrze jeść działo. Po obiedzie miedzino nas 12 pod osobny ganek, a Cesarz interca z góry na nas okienkiem i z matką, patrzał, potym poszedł za pokoyi, gdzie go witać miano. W tym Kapłanów 12 na nas wtorzono, Wezyr mitki interca i z drugimi minął nas, pokłoniwszy się głową i szedł do Cesarza: pod wszystkimi gankami ludzi pełno wszędzie było. Janczarów, Czorbadziów, Spahiów &c. Cesarzem cudownym pomadkiem i niesłychanym milczeniem, tylko pałastrów latających krzyczał, a ludzie nic bakiciele. Potem tedy kazano nam iść parami przez galeryą jedne, potym drugie cumulchem stojących cienzymunnii i tam nas najprzód pod cienkim pustawiwszy, wprowadzono naprzód Posła z tłumaczem, a potem nas pojedynkiem 12. Siedział Cesarz pry tapczanie cudownie bogatym, Turmenit mayestat kosztownem haftowaniem, jako czaprag bywają, wiszący, i na przedniotku z zapadł przeniebzący cudownie wzmy. Pan Jmć Pan Poseł przemowiwszy salo, Latine Punkta Legacyi swojej spełnił i listy oddał. To oddawszy wstał Wezyr, miejsca już odyjść a odemnie odprawę bedzie miał. Wyskoczał wtenczas nam Turczyn wszystka, Kreputaty Kugietaty nigemman, de, i powtarzając potem, że tu żadnego posła tak niepryjemnie, iżby nie i Rome do gospody miano prowadzać i iżby tak wiele, aż na 12 przypuszczano, nie były do mianą. Powtarzamy na Rome, wyjechaliśmy z Szarayu i na boku Kazano się zatrzymać, aż ludzie co byli zgromadzeni na bytnie nasze przeminęli. Było Janczarów samych przeszło 6000 a wszystkich ludzi 10000 circiter. O południu do gospody tamże dopiero Pan Poseł mieszał tych ceremonii przyjętych dobrze. To [illegible] Mansalaterem Cesarskim do Cesarza, to muzyką różnym, to tym, co jeść nosili, co pić podawali, co się umywać dawali, co ich zamiatali, co do Cesarza wprowadzali; trwała ta processya aż do wieczora. Trzeciego dnia po powitaniu poszli nas postowić elżzesciaśmy naprzedniej Poseł francuski a potem rezydent cesarski, obydwaj gremm bardzo Kawalerowie. Chciał był Pan Poseł oddawać wizyty, ale wezyr chciał się był

wprzód prywatim rozmówić i zatrzymać na rzeczy tak, aby w godzinie był Pan Poseł gotów na audyencyą, bo wczoray ustawicznie był zabawiony wyprawieniem armaty morskiej i tak nie wie srodze po przemówieniu wiedzieli, jestli Pan Poseł ich aby samo uwarł przyjachać, tylko przyjachawszy prosił Pan Poseł najprzód o odprawę przedko. Potym wczoray czego potrzebujesz, odpowiedział Pan Poseł tego najbardziej, aby Emiry do Hana jechały, aby uczynił zwrócenie Moskwy z Węgier, pytał wczoray, a jakoż to Han pomnieć czyni? Wymodził mu to Pan Poseł, że pomnieć, bo ztąd za tamtad &c. A potym widząc się z nim rozmówił z pod zwrócenia? Tak, że się spodziewał ieć na Moskwę. A macież na to pismo? Niemamy, bracie? Rzekły zaraz kobyłeby miasto pisma dali. A w ostatku rzekł Pan Poseł, jeśli o tem wątpi wczoray, ta ja w zaraz głowę moją daję, jeśli się to nie pokaże, że Han obeymuje dawno ieć do Moskwy. Rzekł wczoray: to dobrze, każ napisać do Hana o tym, a ty się nie kwap tak bardzo. Po tym tedy audyencyi dzwoniło nas niedziesz, że dopiero od siódmej dni posłał wczoray do Hana, jeśli się tak mieszał z Królem i pójechał, że nam kazał ieć na Moskwę, i już nas przestrzegano, że dostaną nie bedziem odprawieni, dopokąd ten poseł nie powróci z Krymu. Rzekły też i jeszcze omówił Moskwicy przyjęcie dziwne ex spectatione i co nam nie baba jakąś przeszkodą będą, bo ich legacya z dziamdzi pugnat przeciwko naszej, a Porta temu bardziej favet, gdy plus offert. Tegom też przyomniał napisać, abym w wielki piątek patrzał na Kalwaryą za miastem, gdy do mnie tu Srebrzanda narzuconego wyjeżdżał, wszystka pompa była, cokolwiek jej Stambuł nie ma. Patrzał Pan Poseł z nami incognito z Krainy jednego z pozwoleniem nieprzyiacielskim. Było co widzieć zapewne, ludzi, koni, ebrzyn, jakichem nigdy nie widział. Armata morska wyglądała przeciwko Wiedniu za tydzień, jakoż się chciała ciągnąć, niemożnikań by najbardziej pogotowiu trudno z galer wyłupić. Drogość w koniu, stanęła gdy tu taka, jako pod Stolicą bydź nie może. Że mięsa nie ma, że we wszystkim Stambule było mięsa nie znaydzie, jako mi mówiedzieli Włosi, przeto pobiegli na targu, ale potem w Tomaszowie, w Srebrzanach i Crelach nazad nie mięsem ale salatą żyje albo ziołem prostem. Funt mięsa czarnego z pęcherzem bedzie dostanie za gr. 10, funt drew za gr. 6, funt siana za gr. 3, a razem i funt słomy gr. 3, funt owsa gr. 10 bo z białego

morza nie a nie nie idzie dla wyny Pana Posła przecię nie nagorzéj bakluja, bo nam dają na dzień jedan jałowiec jedzie, baranów 3 mna ok 200 dzisiaj 200 na dzień na potrzeby, owna krowy 4/5 na dni cztery Lubekich dwor, co nas to będzie, że się przecię competenter wyżymie mowię, natalek zas, mianowicie ryby bardzo drogo. Po conformalione tej drogości, to śmiele piszę i nie wstydam się tego, że dwa razy za jego kupienie nie dwoy dla jedzenia Kwicion za złoty 9 polskich tyle, ile może będzie jeno Pan w Warszawie za jeden złoty i tam ich napisał. Owo zgoła u nas zadrogo rzeczy za go 6 tyle kyma dwoy, ale tu za 9 złt. i gdzie tu nas dłużej zadrzymują, tedy się tedy nie mamy za pobracamy. Moskiewski pieniądz snadź możem zdzić z małym uszczerbkiem. Wiedzy nie mogąc się związać zalecam Stuby moje w łaskę W.W.M. Pana Dobrodzieja. To przydając, że dla tego tak długo do pokoju mieszkamy, że ci Jehm, co brakowali jeno z wracaniem pisma na te ręce od Tatarów nie mieli. Bo choć by trzy słowa był napisał Seferkazy Aga, toby ex voto omnia confessionis, i jusbyśmy się wracali na powrót, ale to także może być, gdzie nulla aut languida Jura rerum. Ten jest pewien trakt tatarski Krymski, na którymi się tu zapatrzy mieszamy. A Tatarów, żeby nie tylko byli mieli wdzięczni tego, co od nas tu ties mamy, ale i omnem vitam tu fidem i niepamięć nazwyśladu, nadzieję i skłonność na Rakoczego, żeby jeż i cudzemi wiedli byli Króla Polskiego, i Polskę wszystką zwojować, gdyby nie wszelkie względy. Owo zgoła potrzeba wiedzieć tej przyjaźni Tatarskiej: Nas tu już cudzemnie tęsknie i niecierpi, naszych lubo Imci Pan Poseł udziela nam w potrzeby żywności i obrok, a gdyby nie to, nie jedenby jeża z powinnym niecierpieniem zostawał. Zalecając się przytem służby moje &c. Wiarom tu diabeł przyniósł Cesarz Kozackich i postawiono ich blisko nas z małą naszym dyspektem, ale obiecano nie szkodzić, dla skargi lub zwady. Na procesie zas naszą jeż powrócił z krymu siostaniec, którego przytamo pytając jeżeli Han woli stać przy Wielkiej Imci czy przy Moskwie. Odchilam, nat się trzymać Han przy J. K. Mci. Imci tedy miłka nadzieja mamy dobrej odprawy, w tém nas jeż przestrzegano, że Posła do tej strony nachylił się, do której i Han krymski. W miłki pudarok jachał Cesarz do nasredu

z wielką asystencyą; dziwnym i nie wypowiedzianym sprzętem wszystkich sam na swym Koniu bardzo bogato polskorzonych mieć nie 300. od pereł złota i dyamentów ludzie nie zgorzał. Fenyga rzadkoma sobolami podwyrta, dwoy pajuchowe poły trzymali, nigdy nie wtenczy Królowy kiedy niekiedy na to i owe stronę ku pozdrowieniu głowę skłaniał. Sam był na mocarstwie coś mocy nad godzinę. Pospolstwo wielkim głosem wołał, Kiedy powijał, Hała, Hała, Boże błogosław, Sam Cesarz miał trumfalną, Cat na Fl. Karlowaty, na twarzy Kraśy Komplexyą, brew i oko czarne ale też brwi farbuje, to i pod oczyma ma farbę f. Emir Sultan Mechmath, dla pewnej bliznę, która na pod okiem Nawał jadąc z mieczem stał nie czasu terribilis, gdy jej był Kiske nas, gdzieśmy z Krainą wyglądali, na Krokim 20 janek nad pasem jednym wirał się, cum ingenti strepitu, zleciało cum fragore Turków 9 a jeden Polak z nasypek. A co gorsza, że leciąc z gankiu na dom Sultanskim padli, którym Kitę, nachlarze połamali. Ci z gniewu dobymszy andrzeyów dwoch mułtanych Turków jednemu w głowę, drugiego w rękę, Polak Mansius został, raco Panu Bogu chwała. Bo gdyby się f. stanął Boże f. u Cesarza winnie i nadzwyczaj albo obrazić Cesarza actrum est, żeby nas i nogą nie ruszał, bo i tak przyjął, że cum strepitu na nas mitato Calpeo, jakby contiuendo rixmy ex post sedatum tumultum odeśli. Cesarz na to miejsce powrócił do miadzyca się co się stało a domiedziamy się nieki, którzy im Rozat po gorach Tatrii i dalej drogę do Skarazju procurentes est a my do gospody. —

Szlicun.

Ciekawe to pisanie jak ów szlachcic Aleksander Stadnicki wam wojewodzie podlaskiemu: Lucas, który był gwałtem wielkim na Ukrainie 1640 — a wreszcie podkanclerzy koron.

Z listu Jmci Pana Obrzego Wielkiego Hetmana Litewskiego do Jmci Pana Kanclerza Koronnego pod data 1. Aug. z pod Lublowic. Ruszyliśmy się z pod Chrzanowa dnia 12 Julii. Stanęliśmy w Brzeźnicach dnia 15 ejusdem. Tad Konstantynowem za ordynacyą Jmci Pana m. jeneralnego Podolskiego stanęliśmy 16 ejusdem Julii, zaciągnęliśmy się z Jmci Panem Suchodolskim, który prowadził pięćset pancerney chorągwi Tatar Litewskich jegomości i działek 8. W Konstantynowie zastaliśmy Pana Korytkiego i z nim ludzi Litewskich Jmci Pana Hetmana będących. Tegoż dnia przyszło pisanie Litewskie Jmci, abyśmy do Zasławia sobie nazad wracali rady, jeśli się wracać rzecze, wyprawiliśmy do Litewskich Jmci po dalsze deklaracye, sami się pusciliśmy w te strony dnia 24go Julii, ale nazajutrz przez cały dzień na miejscu jednem stanęli. Wyprawiliśmy Pana Konskiego pod Pilawiec na podjazd dla języka. Który się tegoż dnia z językiem i sam niepryjaciela widział w pobliżu miast. Powiedział język, że Kozacy tejże nocy sturmować mieli do Konstantynowa. Nie dało się nam tedy tegoż nocować niepryjaciołom i wróciwszy się narad opatrzyliśmy dobrze miasto ludźmi a jazda zaraz cała nad ranem stała postanowiliśmy, chcąc nadzieć, żeby niepryjaciel dalej chciał czynić. W tem przyjechał Xiąże Jmć Pan wojewoda Ruski z Jmć Panem wojewodą Bracławskim i stanął u nas pod Rudowcami, tejże godziny podał Xiąże Jmć do nas po wiadomości, czyny medziele z języka naszego, spomiędzy Xięcia Jmci, zarazem tedy Xiąże Jmć z Jmć Panem wojewodą Bracławskim i z wszystkim swoim przybył do nas o jednej stanowiąc równo z nami w szyku przeciwko nie a niepryjaciela nie widzieć było. W niedzielę stalismy pod miastem a wyprawiliśmy pana Pałki na podjazd z południa, w godzinę obaczyliśmy pana Pałki i zarazem niepryjaciela naszego, który się począł pokazować nam potrzeczne czasu ogniem gdzie to pokazując Pałe miasta jakoby harcownika wybiegając za przyprawą potem chorągwiami nasadzałek srogimi pułkami skrzydzy pole wszystkie, a tako furyą na nas następował jakoby nas żywo zjeść miał, jakoż i to sredzi nadzieją że nas tejże godziny miecz miał. Opatrzyliśmy tedy miasto, by nam z tyłu czego niewyradził niepryjaciel wyjechawszy w pole i wyprawiliśmy harcownika za przyprawą, z którym się potrzeczyli dobrze, sami

stalśmy pułkownyka na dalszy przeder. Oni tedy i harcownika potym nastali i sami nalunć ku przeprawie następowali. Nakoniec nasz harcownik ustępować zaczął i oznajmił oni się przeprawować poczęli. Wtenczas ja tedy panu działdk i mym kolegom dwiema środkiem do przeprawy ku nieprzyjacielowi a nie szarzy go raz i drugi z działdk, że od przeprawy pierwszy odstąpić poczęli i srodze się mięszać z poprzestu miekać. Wtem nasi serce wziawszy skoczyli ochoczo do przeprawy i w szable wzięli nieprzyjaciela który zarazem tył podał, za nimi nasi co rychło Tatarzy przychodzić a siadłszy na nieprzyjaciela, przez jeden miłe gęsto trupa kładą, aż do taboru na nim jachali. Jako dopadł nieprzyjaciel tabor swego, potrzymać się bronić począł z dział strzelając, a taski Boży bez szkody nasz wszyscy, w tym nic zaszło, szczęśliwie w taborze zostawszy sami do obozu swego wrócili. Wzięliśmy w tej skarży dragoni, niemałe, ale najmniejszy kwartowanych, między którymi i mnie pana wyjmuj zatrzymało dworskiego. Wzięliśmy też Sołtyka jednego Polnana, który na wszystkich radach bywał u Chmielnickiego, nie przez tego, iż Chmielnicki radzał Krzywonosem, aby bez jego rady nic nie czynił. Tenże powiedział, iż przed kilką dni jeszcze Chmielnicki rozkazywał Krzywonosowi, aby nas bardzo i ze sam z Pawłowy idzie z potęgą swoją, temu Polnan Krzywonosa radzący na pięćdziesiąt tysięcy a Chmielnickiego jeszcze więcej. We czwartek rano wyprawiliśmy tabor do Wiszenek i regiment nasz z piechoty Księcia Jmciwojewody Sendomirskiego przy taborze, aby pasy obwarowawszy, tabor przeprawowali a jazda wszystka została w polu. Gdy już był tabor nasz w wielu odszedł nieprzyjaciel nastąpił na nas taborem i działami, temu zaraz dragonia Księcia Jmci wojewody ruskiego od przeprawy wystrzelali i sami się zaraz poterlili przeprawować poczęli, a dalejśmy pole, aby się przeprawiło, pierwszy armatę w przeprawę skrzydła puścili, tabor z piechotą wyprawili, bowiem sami, że się rozciągnęli Kozaki na miasto. Najpierwej w skrzydła nasze prawe na pana Koryckiego następować poczęli i z dział strzelać w skrzydła nasze, ale bez najmniejszej szkody. Postrzegłszy nas, skrzydłami na nich wszyscy trochę pruli. Ku rozstawieniu trochę się nam potrzymawszy, bezwątpienia uciekać poczęli. Tam za taski Boży trupem ich skrzydły pole i do przeprawy gęsto jako białym suknem spodziliśmy jako było, działdk zabrawszy i przy

tych organek odbiegli. Natopiło się ich niemało w Słuczy. Tabor jednak na prawem skrzydle ich w polu został. Chcieliśmy go dobywać, jedno iż piechota nasza i działa we dwóch milach już były. Że mną tylko sto dwadzieścia było muszkieterów, których pod Zagonitem czekaliśmy, aż by się jeszcze w pole mieli; ale się na to zdobyć nie mogli, tylko tabor co został okopywali, a ze sto ich nad taborem się wieszało. Potem puściliśmy się do Lachowic, oczekiwając na posiłki dalsze od Rzeczypospolitej ludzi. Pana Hołuba wyprawiliśmy z kilka chorągwiami do miasta, tak się nam dobrze sprawił, że pod wieczór spartszy się pod Konstantynowem straż wysiekł, i w pół miasta wziąwszy języków, wczoraj do nas powrócił. Ci językowie powiadają, że przez Konstantynów ze wszystkiem idą ku Barowi na Międzyborz, zdobysz swoję odsyłając ku Zaporożowi. O Chmielnickim ucichło w ich wojsku, Połmana przypiec każemy. Przywodził tu Kozaków Krzywonos Gosay i Hryja. Xiążę Imć Pan wojewoda Sendomirski o przyszłej szrodzie bydź pod Lachowcami obiecuje. —

Bogusław Leszczyński do Prymasa – bez m. i daty. (21/4 1654) 3873

Illme ac Reossime Princeps Domine Domine et Patrone Observandissime.

Już pos Sejmie u wszystkich, u mnie jescze Sejm. tak do tego czasu molestissimis distentus zostawałem curis, żem niemógł i listownie pokłonić się WXM, o którego zdrowiu czyrstwym że mi się często dostaje słyszeć P. Boga za to chwalę, i Votis prosequor diuturnitatem onego. Król P. nasz dnia onegdajszego tandem erupit. w publicznych i prywatnych sprawach swych poseła do WM mego M. Pana JMX. Podkanclerzego a wtéż tropy za nim i X. Gorayskiego w materyi takiej, którą ja mam pro desperata i często gęsto mówiłem i dedukowałem to Królowi JMci: Ale że JKM chce experiri, fiat. – I choćby co się dobrze sprawiło na Sejmiku u Nas, a po innych Sejmikach co będzie? widzę ja rezolucionem periculosissimam RPae że jeżeli po Sejmikach Król JMość pozna eundem fervorem o Buławy, chce przed Sejmem oddać, ale minąć Xcia Hetmana już też i ~~fusius~~ fusius i gorącej nikt niemógł JKMa reprezentować omnia improspera które stąd wyść mogą i in Rp. i in Exercitu utrog. za rozerwaniem Sejmu, który nie pochybnie by się rozerwał, ale i ja i Insi którzy potentes sunt in Principis animum nihil affecimus, więc niewiem jeżeli mora eo sanabit, albo od WXMci subministratum consilium. Województwo X. Bogusławowi obiecane, bardzo się dobrze stało ale jeżeli in proposito niedania Buławy X. Hetmanowi Król zostawi perdidit beneficium, i vires i authoritatem addit tym których chce prosequi. Ja już bym odjachał do Gdańska przed Tygodniem, ale i żony i dzieci wszystkich choroba zatrzymuje mnie do poniedziałku. Te listy do podpisania i pieczęntowania WXMci posełam o odesłanie proszę a teraz nisko czołem biję, zostając WXM. Mego M. Pana uniżony synowiec i sługa

Bogusław Lesczeński.

[bez m. i ~~daty~~].

Rp. Czartor. № 400, str. 197.

Anno 1654. Literae ad Principem Transylvaniae a Serenissimo Joanne Casimiro Rege Polonorum missae Joannes Casimirus &c. Illmo Principi Vicino et Amico nostro Charissimo. Quotquot literas ab Illte Vra acceperimus, semper candoris animi in Nos interpretes, quem par benevolentia complectemur et redhibeamus vel minus ergo Illtas Vra agnoscat, quanta rabies in Nos Dominaque nostra ut ultius foedifragi rebellis Nri, ut velit etiam amicorum vicinorum a Nobis abalienare animos non contenta barbarorum barbarorum gloriantia in sufflasse odia. Quae vero Graeci hominis astutia in suae religionis asserendus societatem omnes compellat, quam vel injuste, cum illa in Regnis Nris agi possit quis credere vel non ea fide de eadem tractet, cui nemo potentiorum unquam credidit, Optimi sane ab Illte Vestra haesae technae perspectae et responsum pro re sapienter accomodatum speramus similia facturos alios foederatos Nobis Principes cum ex literis Illris Patti Moldaviae intellexerimus nimium a se Originale Moschorum Principis literarum /: quibus Graecae religionis Ecclesiam Orientalem debere asserit, seque omnibus offert ad societatem armorum non particulat, sed imperat :/ ad Portam Othmanicam jam devenisse aegrimusque eandem ferre hasce ministrationes Legationum in Dominia sua pro atque praetexta religionis suos subditos in arma conciri. Porro quod Nostras ad Serenissimum Imperatorum Turcarum Principemque Tartarorum concorrit eae ita instituitae, ut propria omnia commoda tractando etiam utilitatibus amicorum prospexerimus, Tempestive enim providendo, quod futurum erat et nunc jam evenit, praecustos Tamen voluimus esse Portam Othmanicam de hacce Cosaccorum commotione, cujus conjunctione, quae misturenda ipsum est esset, si se in subditos ejus nexus religionis sibi junctos effunderet, ac pro inde illud in se invavinus, Nostrae veteris amicitiae servatae portio[illegible] rerum, bonae vicinitatis ratio haberetur quam periuro fundamento nimiae potentiae incrementorum. Id ipsum etiam et Hanc Tartarorum declaravimus Nostraque eum regni partes satius expedire multis rationibus deduceve comisimus. Haec si amba /: quod non dubitamus :/

ad vota cesserint, quam ocius Illu Vrae significabimus. Id quem jam prospera aeque et adversae pro Nostra animi propensione arbitramur pertinere. Cui interim felicissimosquoque successus optimamque a Deo valetudinem imprecamur Datt. Varsaviae Anno 1654 die mensis

877

Ос. 5769/III с 875-76

Лист пот. короля Яна-Казимира до Семиградського князя Юрія Ракоці про польські дипломатичні заходи в Семиграді.

Копія сер. XIX ст. м. лат.

Jmci Pánu Pánu Kochanowskiego, primatki kiel. pol. ich. 819
Rzecz. Cich. Wdzy [illegible] do Wdzy [illegible] Wileńskiego, Pr. Ostrz. [illegible] 1 Wilna d. 10 maja 1658. 879

Cnpniąc dosyć powinności miedzy nami, przyjaźni i affektom memu, obygnam się [illegible] z gotowością ustną moich prosząc i za tym listem moim, który do tymku Swedzkiego posyłam, aby praemia favore [illegible] od kola [illegible] był akceptowany. Po odjeździe [illegible] starałemy się porcontinuata Senatus consultta tatai te daffelty, którzych nas dworzanie Sejmu nabawiło. Co się tknie [illegible] ujmowania Koraków, a to kból Jm. obat do mnie Rotona przez którego, daj Boże szczęśliwie, poprzestem taiić wszystka jeżdzi się co dobrego in rem nostram sprawić może per revocationem tych ludzi ad Samovem mentem i ad [illegible] fidem et obsequium Reipbcae. Ale rzeby ode dworu wostług namówionych rad in hac materia co expediri miało, dotąd nie wiem leg acyje [illegible] ad detinendum hodiem traktatami, lubo namówione zgodnie, nie wiem czemu do skutku nie przychodzą. A co większa, listy przypo- niednie, które, stosując się do uchwały Sejmu Bzeskiego do wypełnie- nia liczby 15 tk. wojska, conclusum było wydać, po odjeździe moim z Warszawy [illegible] doneperowane. Taka jest felicitas rad naszych, że nie tylko ero i straciwszy wprzód inutilitor cita czasu, ad Consilia publica accedimus i stokolwiek ma prywatny interes jaki a ucho Pańskie specioso praetextu occupat, etiam graniminum Senatus consultum [illegible] poroni może. Jotterim Rzpta ginie i my z nią. Nie wątpię, że [illegible] i sam omnem [illegible] lapidem [illegible] do tego pomodem być radzisz, aby in tanta necessitate pro- portionata periculo obrona namówiona była. Co się tknie domowych exorbitancyj, przy wielu Rzpty szkodliwych dignitatach, przynieść nam przecie przesty Sejm [illegible] nam [illegible] exempli satisfactum, że temu potrom, który praecipue [illegible] insolencji Sejmowe Consilia przez 6 miedziel durare, a potym rozwiązać, tam male acerb moderacja lingua in facie Reipul. że unanimi consensu i [illegible] woby swej i Senatu a bodaj mi samego króla Jm. suffragia, jak [illegible] moderowany. Wielkie to jest praecindicium na takowe instrumenta, które się użyć dadzą ad pugnandum consensum [illegible] Posłolskiej. Po jako Absolus mi może przejść subsini et everta jako per custodes libertatis, tak jak contra Rempul takowe annos et molimina mi mogą refenari et persuadari mądrzy jako per uitam et veriam animadversionem. Ale [illegible] [illegible] (dawcie) [illegible] na prostym sejmie pra jednego z takich [illegible] nie była, procier czemu srem ic [illegible] za [illegible] będą [illegible], intentio libertatibus nostros. Jeronem, że tak [illegible] autoratie [illegible] et exemplo suo przestrzegać tego będzie radzić na Sejmiku Wojewódzkim [illegible] [illegible], który nam prosty sejm prosty i zgubny, na poradzie tymu razu upamiętnione były, przez [illegible] (Ordynacyj) [illegible] i rozwijów [illegible] dawnych ber Condnieg rectrik- cyj i Coarkacyj (Coarkacyj) przysięgam, albo innymi takiemi nowymi sposobami [illegible] Hetmańskich. A nadewszystko to na pamięci mieć będzie, aby [illegible] poselska [illegible] Rzpty, stratis, rectis et integris [illegible], demandata była.

Addaję się przyjaźni [illegible]

Vienna 16ta Maij wieczorem na czwarta Sroda: 19 maij 1658.

Wiemy z relacyi dawnych, że nic nemine synowi, który przed tem niż dy mi mowił, strach praesentanie discriminis, w którym chciał rodzica ratować, extorsit vocem, że od tego crimen mowił pocrął. Jeśli ma taka nac affekt ten cum affectu pietatis zmięszany, że impedtae linguae vincula rozwiązuje, nie dziw, że mi mnie, którym się w pośrodku MMMMMM dotąd nie odzywał, strach ostatniej ruiny, w którejbym z obligacyi urodzenia mego, rad życzymę ratował, tum debito pietatis sensu owłac się kaze. Bo kto jest z synów tak matki miłych, czyeł tak raźnikiego oka, którychby albo tak wielkie jej pericula nie wzruszyły, albo w tak opłakanym jej stanie żalem i kondolencyą z serca swego zmiękczyć się miał, a to tem więcej, kiedy nawała nasz rodzaju publikowania godna, że pogrzawszy na wielką część civium, których jej pericula non tangunt, non ac afficiunt, przynajmniej względem nich rzec się może, że jej nikt nie żałuje, nikt wiadomościom o niebezpieczeństwach jej nie wierzy, a zatem upadającej jej ręki nikt nie podaje. Najwspomnie sawniejszych zaiścionych jej narzuć, które consilio praevenire et avorti mogły, gdyby o nich wcześnie consultum fuisset. Teraz kiedy nas swiesz improvvisa rebellium z tak potężnym i dla wno na nas gotowym sąsiadem conspiracio pertulit, kiedy jako najpilniej o tak nagłym niebezpieczeństwie radzić się na nie się gotować godzinie, nie tylko praeparationis ale i consiliorum tempora perdidimus, i one opatrzonym spo sobem ad rerum gerendarum tempora transtulimus.

Niestąd rezerwane dolorem przypomnianiem sejmu przerzuconego improsperi exitus, zwłaszcza że się w ipso limine przeklętego collegio, które praedicie officinam rzeczemy libertatis, nosby, niektóre tam nocivi ad praetextatem wrzaty exempli, quorum culpa Papta w tak ciężkim i gorącym razie swoim ani wojsk in plene et sufficiente numero na odpór niepryj, jacielowi nie mające, ani requisita do wojsk należących nie staymowawszy, od wszelkiego przygotowania destituta została. A jako niepryjaciel z mocnodzy Pr stanie Papty serce wziął, tak jeśli fiducia jaka w niektórych

ca rebellibus ichnicka rezipiscencij, ktorij nam nadzieje czyni, mnij zostawala, desperatione sit i gotowosci naszey gaszacz prozba. K prawdzie nam senatorom, ktorzyzmy po sejmie trzeciey prozbatali mieszczan byto in votis, abyzmy in concilio suo, vel K.M.K.K. instituto, mogli znalesc jakiekolwiek tutandae Rzpltae contra tantos impetus hostilis media, ktorzyby sine praejuditio tertii ordinis, inwitis mogly, odmienny i uj, mowanie karakow i Tygrys do nieprzyjaciela i, vigore uchwaly sejmu trzeciego, supplement wojsku ad numerum na tamtym sejmie determinatum w wielkim xiestwie litewskim, nominowili. Lecz ze tak jakisi mahem Rzpltae obstitit, ze dotad zadna nowa prawie, ale wiadomie mogz, ale skutku nie proznia, a zwlaszcza ekspedycyj hetm. przypo, wiedzial na supplement dotad doczekac sie nie mogo. Bo dla czego tedy na samym wstepie imminentibus od nie, przyjaciela periculis nie mogo jego owadzac sie pro obwicio meo in facie Rzpltey przed K.M.K.K., gdzindy strzeli Boze ta garsc wojska pod regimentem moim bo dla ca, z rozych stron owac i od karakow i od moskwy vortar, gminna, a za starganiem sejmu i od wszelkiej prospolite, rusznicy zdradziey odstawiona, in quentem pendigne belli molem suetinere, albo nie mogta, albo nie tak jako bysmy sobie zyczyli, mogta, to nie przy mnie wina. zostanie, ktorym zadnego srodku przygotowania stanowej rzeczeney nie opuscil, ale przy tak dlugiej zwloce, nietylko conciliorum publicorum, ale i zadney conclusorum. A sie sie prawie nie z tych rzeczy ktore albo ad repellendum albo ad distinendum hostem nalezo, przez tak dlugi czas nie uprzatnieto, widzisz to na vko K.M.K.K. rzeczy, ze wszystka moca conciliorum z obronie bzyz, nyj zwalita sie na ramiona K.M.K.K., i na szczesli, wo daj Boze przyszego sejmu konkluzie. Zyczy tedy z mnij, na swego in K.M.K.K. prozbe, aby tak wielkiej i ostatniej Rzpltej zguby wiadome periculum, ruszyto serca K.M.K.K. do commiseracyj nad wspolna Ojczyzna i sobo samymi i do tem ochotniejszego i goretszego o ratunek i obrone

Jej starania i obmyśliwania. Nic nie wątpiąc, że takie instrukcie JchMPP. posłom swoim dać raczycie, któreby do namowy porządnej obrony pomódz i Rpbcam już ad interitum ruentem ratowały i liberare mogły. Boć nam, którym z woli Bożej łaska pańska securitatem Reipub. powierzyła, tylko należy providere Reipbcae pericula, onym zdrowie nasze dla miłej Ojczyzny opponere i to czynić, co czas i okazya, co powinność nasza, co miłość ku Ojczyźnie powinna exigit. Lecz WMMMPP. providere incumbit, abyśmy sufficientibus servandae Reipb. opatrzeni byli od WMMMPP. mediis, i tym ochotniej zdrowie i krew naszą nieśli dla dostojeństwa Pańskiego i całości WMMMPP. W czem deliberacionum WMMMPP. pomyślnego skutku uprzejmie winszując, oddaję, ~~się~~ powolne braterskie służby moje w łasce WMMMPP. jako najpilniej

Dat w Wilnie d. 9 maj 1654 X Janusz Radziwiłł wojewoda wileński hetman WXL.

Jako mi ~~bracie~~ nie bardzo ~~mi~~ ad vota przypaść nie mogło, jako ta ścisłej przyjaźni społeczności, którą wprawdzie miłości i respekt ku ojczyźnie, a potem domu Xcia i dawnejszej familii i wrodzona in amicitiis stałeczność, a nadto ruchły Radziwiłłowski Candor snadnie zjednawszy, tak mam sobie, jako za zadatek jakiś asseku-racyę to powinienie po sejmie dwiema listami W X M teyże bonitucyi i dotrzymania raz zawartej we wyż pomienionej przyjaźni, na którą tem się bezpieczniej zasadzam i grun-tuję, im to ~~wiemo~~ evidentius baczę, że pochodzi z istotnego zrostu boni publici i nie farbowanej ale stałczernie z społ zawiązanej jedności w tak ciężkich i ostatnich terminach zosta-wającej Ojczyzny. Upewniam z mej strony W X M M P i zaro sancte przysięgam, że pokąd ostatni życia mego kres nie nadejdzie, perseverare vechę, jako in eadem de Rpka sententii i onej bene cupiendi voluntate, tak też i w mym particularnym z mymi nie odmiennym i całe życiowym ku W X M M P affekcie. Non ego perfidum dixi sacramentum to semel edico i assekuruję. List W X M pełen szczerego ku Rpplitej candoris i affectu, przyjęłem tem rado nasze ~~co~~ quo per est et respectu et animorum propensione, jako od wielkiego człowieka, wodza i sena tora. Wypisać trudno, in quanta estimatione zostaje wysokie zasługi, prace, honty w sprawowaniu ~~wojsk~~ i w dimentowaniu wojsk, prudentia et dexteritas W X M. Nie mogę chyba rzecz za to, że masz aequos aestimatores swoich, których że nie może pati invidia malignitas et invidia, dlatego na nie natura, ale hoc agit et tantum proficit, co mogła przeciwko cnocie. Urnasz to, dla Boga, W X M ~~to~~ na tym sejmie, gdzie jako z publicznych respektów mam być, nie odmienna, jeżeli wiyery pan Bóg zdrowia, wolę, tak też i z tego osobliwego, abym virtuti W X M, co może być demi z moich, ustawy i rzecz samą pokazał, ~~z~~ em gotów przynieść, by to można rzec, nie tylko dostatek, ale i krew toryć. Baczę ja to bowiem dobrze, jako

civium tymi czasy w ojczyznie kochających penuria,
zaczym nie tylko by się łączyć przyjaźnią z dobremi,
ale szukać jej trzeba, który Ojczyznie dobrze życzymy.
Z obranych na sejmiku P.P. Posłów, pewienem że jako
Rzplita, tak i wszyscy kontenci będą, bo takich wysyła-
my na ten tam plac, jakich et praesens necessitas
i naprawa ex orbitującego in multis dworu,
Rady pańskiej, i ~~zgłos~~ zgoła Ust WXM do mnie dany
desiderat. A też i my drudzy, da Bóg, będziemy
praesentes, który pojdziemy i trzymać będziemy po-
wagę naszą.
Braterskie zatem i życzliwe służby moje pilnie oddaję
Dan na sejmiku we Sredzie

Krzysztof Opaliński.

Teki Naruszewicza 5 III 1884
Exemplarz 87

List do Jmci Pana Mateuchowskiego wojewodzego sieradzkiego

Takem jest nieszczesliwy, ze przez ten czas nie mogem pewnej mieć okazyi do oddania ludowiej mojej jeszcze Jmci W. zdrowia teraz, daléj bacz, okazya nieki mi pokazuje daj Wc. i brevibus faciam. Jejmu tego W. defero, a ante omnia to wprzod oznajmuje, iż przyjechawszy tu w oktawę Bożego Ciała na nieszpor / ktory Ksiądz nominat mój in praesentia Woiewodztwa ex ordine z processyą po rynku i zamku do prawnad / zaslaniem nieprzeliczone mnimy, visionem quandam Księdza Wapanowskiego Kanonika Krakowskiego, exdonicka probatae fidei et authoritatis, ktory 9. Junii w ten dzień, kiedy się Jejmu zazrzymał pod Blonien jadąc do Tarczyna stanął jui jest vicesimus solis, dla pokrewny jego, ktory przy nim był, powtrzył najpierwéj jakoby znowu dzwonienie weząc, i jemu ukazuje perterritus Ksiądz i za zasłaniem klekmi, obaczy wielkie czerwone słońce wchodzące, na słońcu krzyż Kawalerski, jakiego na Rusi grecka religia zazywa, przy krzyżu serce niczem przebknione, z ktorego cirea przebicia mnóstwo się jak kłki takich, jakie przy Koronacyi Królowe piastuja, aż z obłoku w oniemie słońca ukazała się ręka ona jakby chrystyna, ktore się oddzieliło od reki tak dobrze, as ees ertery jakby rondel, ty co wszystko potrawatey ijest godziny ze słońca zeszło, a potem znowu na słońce wjechało. Ks. Kloczek przez godzinę, nie śmiał się z dziwienia ani ruszyć. Ks. Kloczek przez godzinę, nie śmiał się z dziwienia ani ruszyć. Ksiądz Nominat, przyjechawszy do Warszawy do Jmci Pana Kanclerza Koronnego, przyszedł do Jmci Pana Kanclerza Koronnego, przyszedł do Jmci Pana Kanclerza Koronnego, przyszedł

przez J.M. Pana Kanclerza do Skarszewy, co było w piątek. A 9 Junii i 10 około nazwracała była matka Kontrowersyi, którego Kanclerz obrała Pana Grzymułtowskiego podkomorzego kaliskiego. We czwartek, to jest 11 Junii, dies destinata conservatus był, nieraciadali przyszli Oni postawić do prowadzenia stoły J.K.Mci. Pilnuie się wyprawić P. Marszałek poselski cum admiratione omnium przez cały tydzień i poniedziałek cała się odprawiły senatorskie, we wtorek niebyło pańskie posiedzenie u Króla, bo nieraciadał, we środę dopiero P. marszałek poselski przed Króla J.K.Mci, aby były wydane mandaty, osobliwie bitwy. Skończył Król humanitet i deklarował nad przez P. Kanclerza, iż z Konsensu ex nunc bitwy koronna mielka pana wojewodzic Kijowskiemu, litewska mielka. Reisz J.mci wojewodzic inflantskiemu, polną koronną panu wojewodzic ruskiemu polną litewską J.M.P. Podskarbiemu litewskiemu Sapiezkiemu. Za tą deklaracyą skończa obrociacya sejmu, który niebrzelo od początku, to jest a 9 Junii, bez żadnej prolongacyi z tą kondycyą, iż przed koronacyą na sejm pańskie posiedzenie z gotowemi Kontrybucyami przed Króla. Ten pokój sześciu tylko dworów: pan podkomorzy drugi nasz starosta Przedrzecki, z Krakowskiego powiatu Chrząstowskiego mieszczanin, senatorów bardzo mało powiatu, wojewodzi dwóch tylko: Lubelski i sedomirski, biskupi jeden Ks. chełmiński. Wczoraj dopiero wyjeżdżał Ks. biskup, biskup szpendidissime konno, przed nim ze 200 Kalmuków bardzo dobrych pięknych 200 dragonii z rajtarią 200. Wczoraj także bardzo. Wczoraj wieczorem także poprzez pana starosty Szadkowskiego chorążego koronnego, którego przyjaciel to mowia, że cum summa magnificentia grzebli Bracia, kapy na ludziach i na dumakach bo niach suite na całunie na trumnie fioletowe czerwone nowe kolby tele, które białe, były pierzaste chodzą, wojewodzic chodzą postawione od Króla ludzie z bitwą, między którymi i pan Rospierski, mędrzec, że nie nadrobił, że le dano pan Kanclerz nierozpakował od śmiechu, słuchał confusus i poniedział nieczystki, że mu Kasztelanja wszystko malerya wzięła i com ja miał nowie wziął on mnie upuedził. Królestwo przecie i posłom wszystkim podziękował na on mnie upuedził. Królestwo przecie i posłom wszystkim podziękował trivialiter. Pana hetmana koronnego dziś na noc i z posłem hanskim wszelkiwaja, którzemu pieniędzy potrzebadła natrzymania przyjaciół Bra, gaueńskich, także z mini postępu jedzi, czeka go ante leghiya tak dextre i szczęśliwie odprawiona publicznie honor, ale i instancye w Senatorskich rotach za mini były, aby za te odwagę i dumpty miałkie odniósł jako na prędzi i najprędzej kondigna praemia. Teraz rachunki nie dawały skarbowe i artyleryi jutro obronę drakkowi będą, ale słychać, że

zapewne dobre i znaczne dysponuty wysadzą na to, bo in multitudine tak wielu JMC panow spotkań niezkonweryliby zapewne i za zresz miedzi tego, byly senatorskie sentencye rozmaitego różnienia posadków obmyślenia, ale pan Kanclerz w swoyem votum poniedział, iż to jest mury konce pitowac, aniseli seryo obmyślać posadki, poborowac tu moribus antiquis mądrze mowiony, ktorych i na zapytanie drugich Kapellej i na przyszłe zatrzymanie posadzka potrzeba naymniey odmowiac nie na rok, ani niewiem, jeśli się ich co zastąpi. Z Wszedrem Oxyniskim mianowicie WMPana strony Bestimmy Konferowałem poniedział że jako rzecz do WMPana zadnego nigdy bedzie w tey materyi nie mial i nie wedział, bedę ja jednak do WMPana k Prolemicrem Fella i tam w przyszły niedziele, da mi responsum categoricum. Ja tu Kanclerzyi Sejmu czekać nie mam woli i zapewne niebedę, byle tylko obronę namowili chorabstwu na tych miastach wyjechać ijuz dni 8. Jana Baptysty, bo jesionka trzeba od dac arendarzowi. Drogości tu wielka wiwendy osobliwie, ale i siano i owies dosyć drogi, owsa nieotrzymano, niewidano, Wista prawie wyschła, wyta wszystkich bidne, pszczyny dosyć jest przez siedm miedzi wspaniałego tu, prawie dniem coclum stanowia się tu, bo też ludzie tu dli wszystkich, znaczne obiady, bankiety czasu tu, bo też ludzie tu dli wszystkich, znaczne obiady, bankiety czasu rozmaite, jakoby nigdy w Gorzyniu wojny nie było. Osobliwie Kanclerzyna Komina pani barbara zacna i imprebliwego ujścia przykładnie z zbudowaniem całego publicum chwalebnie ujęła swego w przestrzeganiu sobie dobrej czasu, bylo za przykładem do wszystkich w milości i bojaźni ujęć swoje mieszkania

891

Rpis Czartor. 384, nr. 39, k. 78. (20/6 1654)?

Jan Leszczyński, Wda Łęcz, do Mierzyńskiego, Marsz. wilkom,

Odprawa posłów naszych tak u Porty otomańskiéj jako i w Krymie (nie) bardzo mi się podobała. Krymska przyjaźń zawisła na ukontentowaniu, u nas zaś ~~kunktat~~ tenuitas i jakieś nierzeźwe koło tego chodzenie. Obawiam się, by tego nierozerwała i dziwno mi panom posłom tak temu, co do Porty jako i do Hana jeździł, że niewypisują: qua solertia chodzili po co i u Hana poseł Moskiewski i Kozacki był, co za punkta particularia legationis co za donatywy ~~się~~ Moskwa ofiarowała i qua coniunctione amicitiae chcieli Hana ukontentować aby nie miał suspectam potentiam Moskwy in casu zostania się przy ukrainie? ze Tatarów circum circa obtoczył. Więc i Kozacy jako expensowali spretam Hana protectionem że się do Moskwy udali także u Porty ~~sane~~ hani elusionem co się przedtem Porcie poddawali, excuzowali, jako assekurowali że na morze chodzić nie będą, bo tam zawsze suspecti. Więc co za przyczyna, że wprzód posłów naszych odprawiono, niżeli Moskiewskich i Kozackich, tak u Porty, jako i Hana a jeszcze u Porty skwapliwą dali deklaracyą odprawy i nadto dziwował się Wezyr, że nie pospieszał poseł nasz z dobrą odprawą. Co his circumstantiis cognitis snadnie byśmy mogli uważyć jeżeli tam firma amicitia i certa a zatem lepiej ~~żeby~~ rebus nostris consulere, bo się obawiam by po odjeździe naszych posłów nie było jakiej mutacyej. Więcej consideratiej WMP nie piszę dosyć namienić WMPa, którego prudentiam jako amo tak i veneror, proszę tylko racz WMP. poufale corespondere affektowi memu który mam do usług WMPana. —

v

W Warszawie Czerwca 1654.— Jmci Panu Urodzonemu Mansionowi Jaskolskiemu Starzinikowi Wyielkiemu Pocztowi Wielkiemu Jego Krolewskiej Mci Pana Naiasnieyszego Jana Kazimirza Krola Polskiego &c. Wielkiego Woiewody Ord. Ziara Hana Jmci Krymskiego Tatar Gorepa, pod Miodowiecza i jego Jmci wypravionemu do Krymu. Expedycyi wszystkiey zabranszy expredcyi z Kancellaryi wymany Pan Poczet maszkim sposobem starac się będzie, iakby nayprędzey dostaw Listu u Hana Jmci Krymskiego, Ktorymu Bratorskie od J. K. Mci oddawany, to Jmcia Pocztowy Swego proponowac będzie. 1mo Jmc Krol Jmci nie raz deklarowal Przyiaźń swoią Hanowi Jmci Krymskiemu, gdyż do odnowienia Przyiaźni dawnej przystąpiwszy oddaleniem ustnymianiem Uprzemikow aż, ieszcz swoią Krolewską Hanowi Jmci Bardzo dobrze oświadczył. Teraz jednak Kiedy znajomość Han Jmci na otworzeniu tego zwiazku Przyiacielskiego Posła swego Solnman Agę do J. K. Mci, i Przezyplatey przyiaźni pokazał Krol Jmć wszystkiemu Swiatu Przyiaźń z Hanem Jmcią zawarta Sam i Rzplta przysięga utwierdzoney, że miłe powzia sobie Hana Jmci Bratersturu, Pewien wzaiemnie zostaiąc, że dalsze Han Jmci przyrzeczenie ze wszystkimi Starszymi sobą do tego należącymi przy Panu Bogu na zawarcie Pakt, spisanych poprzysięże. Co żeby się z naimniejszą przykrością J. K. Mci dostatecznego pozor Hana Jmci odprawiło, starac się będzie Pan Poczt. 2do Te, które odbiera pakta Pan Poczt, aby były jak nayskrupulatniey przetłumaczone i żeby wszystkie w nie wpisane kondycye bez zadnych wszystkich przydawania zatrzymane były przystoiny pilnuiąc Pan Poczt. A iż dawnych Pakt Hanowie Jmcianie Krymscy do pomocy Krolom Jmcim Polskim obligowani zostawali, tego się dopominac jako najbardziey potrzeba, aby miejsca też pakta jak najprędzey z strony Hana Jmci napisane, i poprzysiężone z sobą przyniosł. 3tio Przedtey jako najlepiey Hanowi Jmci, aby żadnej przyiaźni stateczniey po Chmielnickim i po Kozakach sobie nie obiecywał. Ten bowiem zdrayca Pana swego zdradziwszy, pokazuje się wtedy w taka hardość potęgi swojej iż mianuie Hanowi Jmci tak byc potrzebną przyiaźń swoią, jako też sobie samemu Hana Jmci: A chcac się w tej zawziętej opinii swojej umocnić; Hanowi Jmci pokazac, co mocy w potędze swojej, nie o tem nie konkludowawszy

wyrzód z Hanem Imci, proviagnąć się iechdzlara Moskiewskiego, pokazu-
jąc nietylko J. K. Mci Panu swemu, ale i Hanom Imci, gdy z nim wyrzód
o tym zamyślasz nie konferował, ale na zdradzieckie Hana Imci to
posobił. Najpodobna tedy Hanom Imci Traktatów żadnych Przyjaciel-
skich z Nim czynić, ale w jego i Koraków siedlisku wojsko wprowadzonego,
niczą zamą dosiadzedzyć, co za danymi są zdradzieckie jego. A jeśli się
wprzeciwnym dosponiore Moskiewskie swoie wojsko z stamy się z my-
slem J. K. Mci, jako Pana swego miłego za Instancyą Hana Imci
na takim postępkiem swoim, dobrotliwą łaskę J. K. Mci otrzymać może
ij 4to Co się tknie sprzeby wojny powiedzenia z wspólnym tak Hana
Imci, jako i Króla Imci Nieprzyjaciołmi w tej wiedzie bez miarekania
iza pilnem postawieniem wszelkie potrzeby od Hetmanów Króla Imci bę-
dzie wiedział Han Imci wiadomość i potrzebna instrukcyą. 5to W
dawnych Paktach Królów Jchmc Polskich z Hanami Jchmc Krymskich
nie to osobliwie obwarowano, iż obiedwie strony powinny być przyja-
ciołmi Przyjaciołom swoim, Nieprzyjaciołmi nieprzyjaciołom, a tedy dla
tej Imci Siedmiogrodzki Hospodar Imc tak Wołoski jako i Multański
dawno z Królem Imcią i Rzpltą z Sobą i Państwami swemi utwierdzo-
li przyjaźń, będzie się starał Pan Poseł, aby Ustawy Pawnie w przy-
jaźni Hana Imci zostawały i wymiana u Hana Imci pisanie
tak do Rzeczy Imci Siedmiogrodzkiego jako i do Hospodarów Imcion
Wołoskiego i Multańskiego z utwierdzeniem przyjaźni Hana Imci
i z żądaniem Hańskiem, aby wojska swe na pomoc Króla Imci prze-
ciw wspólnemu Nieprzyjaciołowi posłali. Gdyż to temu obstawać i ry-
chły od Hana Imci zagrani będąc, wszystko Z czem Han Imci
posłał może do Porty, zeby to wszystko było inimicum tak Rzeczy
Imci Siedmiogrodzkiemu jako i Wołoskiemu i Multańskiemu
Hospodarom. 6to A że między wszystkimi Monarchami, i P.P.
wszystkiego świata najprzykrzej jest utwierdzenie zawarty przyjaźni
przyjaciela zdradzenia, przeto, iż się temu dnyo stało z strony J. K. Mci
i wszystkiej Rzpltej upomni się Imci Pan Poseł, aby Han Imci
obiedwie przyjaźni w Kamieniu danych odesłał Królowi Imci

obcinając to Hanowi Imci, iżto ockolnikowie by byli obtęgowi mieszkający przy Hanu Imci zadziegnęli, przy oddaniu upominków Hanowi Imci będzie pytanie. A gdyżeli by się też o znarki tego Kontraktu napierali, z czego się jak najdalej Pan Poseł wytłumaczyć ma będzie, tedy ustąpienie tez Pan Poseł za Nich zakładów i osób nie podległego uroczenia upominać będzie. Y^mo Upominki, które przynależą Hanowi Imci na lat cztery a oraz i za ten piąty rok, który się poprzed ostatnich świadek, iż będą mogły Akta razem dadane w pieniądzach galeryckich a osta tek w różnych towarach, upomni Hana Imci Pan Poseł Y^mo Nawałtej Y. K. Mci, iż Han Imci nie ma żadnej skargi do całego Traktatu Braterstwa swego Królem Imci. Za ten wzgledem Król Imci upomni Pan Poseł. Że jednak cztery dni na ten znarek dokonale przyszły z Hanem Imci, przeto zadac będzie Pan Poseł Imieniem Króla Imci i wszystkiej Rzeczypltej Hana Imci na pokazanie i zamierzenie wszystkim monarchom Braterstwa swego z Królem Imci zawartego. P.P. Sąsiedzi upotrzebi mieszczeń Pana Kasztelana Wendeńskiego, Kasztelana Wendeńskiego, Adama Brzeskiego, Scrypkomira Makowskiego, Sułkowskiego, Jakubowskiego, Kaspra Dowbyckiego Marcina i Adama Chmielowskich i innych mężów wypuścić. 9mo A że wielka nadzieja na J. K. Mci w najprzyszłym Bogu, iż to Krzyżowe przymierze Moskiewskie, którego się bez wszelkiej przyczyny dany od Boga skończone będzie. Przeto Pan Poseł pomnion dopiec tego, aby w Pakcie Jego Królewskiej Mci autorowie byli, iż ockolnikowie się dostało ziemie i zamków, nieprzyjaciołkich, to wszystko aby służyło J. K. Mci i Państwu jego. Jeżeliby zaś które Ordy się miały podjadać, te nigdy się na stronę Hana Imci. 10. To wszystko Pan Poseł za daremną pilność swoją sprawiwszy co najprzód o odprawę staracie się będzie a bez wiadomości wielkiego pewnej i wedle zdania J. K. Mci i Panów Hetmanów wyjechać y Hańskiej wyjścia sprawdzi a oraz umawiać się będzie de modo belli gerendi trzymając się w tym punkcie instrukcyi od Panów Hetmanów sobie danej. Adalytament do wyżej wspomnionej Instrukcyi. Jak tylko wiadomości przyszła o zejściu Jolan Gereja Hana Krymskiego Temu Panu Jasnowielmożnemu przez Ordę będącemu do wiadomości Straży Gereja Hana Krymskiego danej. Lecz do przeszłego Hana Imci Krymskiego Jolan Gereja

Pan Poset jest dirigowany jednak że po jego odprawie o rzeczach mego z tego świata i obraniu Hana Imci nowego dworu ma donosić Krola Imci, teraz nie powracając ani P.a Posla ani Solimana Agi do pierwszej in-
struktyi i te pisma przydać i przyrzec z nowymi listami Krola Imci do
Nowego Hana Imci, któremu ; jeżeliby tak miało być i ta nowina
nie odmieniła się : z przystoyną condoletią śmierć i winszowaniem
Nowego dostępionego Państwa ma isć oddać Pan Poset wspolnie z Pakkami
od jego Królewskiej Mci poprzyszłemi. Acz to Pakta na stronę Hana
Imci Jolan Gerejá za pisanie przeto przyszły pilności Pan Poset zapewne,
aby stąd nie urosła jakaś difficultas, jako rzecz dobrze uważywszy uroić
nie można, bo nie tylko Hanowi Imci Jolan Gerejowi, ale też Nadtym jego
poki domu Soltan Gerejow stawać będzie z Państwem, są od J. K. Mci i
Rzpltej Stanów poprzysiężone. Za czém i teraz niniejszemu Hanowi
Imci Kazy Gerejowi i Nadtym jego całe i doskonałe cztą, gdyż Król
Imć raz Hanom Krymskim wszystkim a Domu Soltan Gerejow przyto-
mnym i potomnym dostatecznie przyrzekł. Potém, aby takiej przy-
sięgi ze wszystkimi Starszymi swymi do tego należącymi przy Nim
jako z najwiekszą przystojnością zachowanie. J. K. Mci Han Imć
odprawić starać się ma Pan Poset Pakt jako w pierwszej Instrukcyi
dostatecznie jest opisano. A żeby co upominał Pan Poset przyszłego do
Hana Imci teraźniejszego, do Wszystkich Starszych Pakt żeby jako nay-
wannniej na stronę J. K. Mci i Rzeczypltej było, całe starowanie swoje
na to obrócił Pan Poset. A żeby zaś dla zwłoki swego wyjścia niechciał z
jakiejś respektów, iż dopiero na Państwo wciąż, upominając się albo
nowej przysięgi, albo też Pakt inszych potrzeba Panu Potoni nastawnie
się dekklarować: że J. K. Mci jako to nastawnie uczynił na Imć Hana
umarłego Hana Imci a z wiadomością i teraźniejszego Hana Imci
Wszyna Wielkiego Bejów Ajgów, Murzów i wszystkich Ord, że przysięgi i
Pakta przlał, a z tegoż Domu i jego nadtym, jako ich stawać będzie.
Dla tego potrzeba, żeby i teraźniejszy Han Imć przysięgi i Pakta po-
stał. Że zaś Król Imć zaś Rzeczpltą drugi raz przysięgać nie będzie
raz to uczyniwszy. Jeżeliby zaś uciekiał dla nowego swego Panowania,

albo od Porty zakaz, albo jakiegokolwiek respektu przeciwko Moskwie leży
contenuiwać /: co mocno do Kozaków potrzeba :/ a zatym tym więcej czynić, albo
dla odebrania Uporności czas zatrzymuje i na mocne nie Pakta odwołuje, na
to tak trzeba stawać. Jeżeliż Król Jmć nie mając Pakt poprzysiągł i
podał je Ex: Czernik Hanu Jmć nie ma tego uczynić w prawa takie podał.
A jeżeliby się temu nie kontentował, mniał je nazad. A nie ze, aby mu się na
Jmć jego odstały. Powziąwszy te nastanek, jeżeliby Pan Poseł zrozumiał,
że jaka odmiana jest, w tym przystoiłby do tego mowy przymówić, żeby po
przysiądze według dawnych Pakt Króla Jmci, Nigdy Kozakom nieprzeczać,
ani Moskwie przeciwko Królowi Jmci Pakta o tym utrzymać. A myślę, że
też takie przez jego Posła postali. A to tentowawszy nie mieliby Pan Poseł
nazad przymieść, do czego, żeby nie przychodziło, ale przy dawnej umowie
rzeczy zostawały, starać się ma Pan Poseł. Uporności, które przychodzą
by Hanowi Jmci przeciwnemu, temu nowoobranemu Hanowi Jmci bez
żadnej variatiney według pierwszej Instrukcyi będą oddane. Warcin Hana
Jmć upomni Pan Poseł, jeżeli się dnia stanie według umowy z przeszłym
Hanem Jmcią. Takie uporności różnym innym osobom skiczane ma
Pan Poseł Koniu za narzaczone oddać, gdyż mu przy tym urzędnicy co przed
tem byli /: podobno tak jest :/ że na urzędach zostawą. Jeżeliby jednak
nowi urzędnicy nastąpić mieli, tak w nadawaniu ich Pan Poseł ma postę-
pować, żeby się starym i nowym dostało. A jeżeliby jakie odmiany po-
strzegł Pan Poseł, trzebaby dawać znać zpiątku. We wszystkich innych
punktach według pierwszej Instrukcyi upraszowac ieś ma Pan Poseł,
~~trzeba by dawać znać zpiątku.~~ We wszystkich innych z Nowym Hanem
Jmcią tak jakby mu z przeszłym być zlecono. A starać się ma o prędką
i pomyślną odprawę. Dan w Warszawie Dnia 6. Augusta Roku 1654.

Tekl. Nauruse. (Ex mss. Arch. Nov. Nem.)

13. Octobris 1654 Kopia listu Jmci Pana Jedrzieja Morzyckiego do Xięcia Jmci Kominiego. Będąc wysłany od Xięcia Jmci Pana Hetmana Dobrodzieja na miejsce do Swiętobora i Bobrujska, gdzieśmy to kultajstem jak i z Zaborczymy do nas ekatowali, poszedł ninieyszego celebra z Kliczewa magistratu Jmci Pana Podkanclerzego wtóry Suborowiska, który się już wszystka pokazuje do tego dnia przyjechało Kozaków Koni dwadzieścia do Swiętobora i poszedł z zapowiedzią, aby z pronami przychodzili do nich, gdy obiecuję, bi nas pozabili mówiąc: Panowie Lachi Predajtesia na Cankace Moskiewcom, stoją budet wam pożałowanie, stawszy gorzkie odjechali. A ja uniżony Pana Boga na pomoc zarazem się przymówił za Berezyną zamek do Kliczewa na przyrzeczony odemkłem na nich, pan Bóg tak ponuścił, że ich a pięćset na placu legło i ten Kliczew spalili. A tego dnia znowu ekstra Kozaków do Homla posłał i bydła Moje rzeczone pognali, za którymi w pogoni, pojechałem. Chorągwi dwie Kozackich, dognano ich przed Druscz, i tych wszystkich wycięto i bydła wszystko zagarnięto. Z Kliczewa przeszedłem ku Bobrujskiu po mieszkach wszędzie całego Kozackiego było, gdzieśmy od Bobrujska mil trzy tabor Kozacki stał, Kozaków ekstrysta a ekstrysta ze trzysta wszystkich. Ojców Jezuitów Bobrujskich w Bytni i ja idąc jich do tego taboru w półtory mili jadącego do taboru znagromadzonego setnie wszyscy pod trzy dzieści było. A potem do taboru przyjechawszy, stoi, musieli konno, w gotowości stali wszyscy oparkanionem, dobymaliśmy ich, dwieście broni miało nie na godzinę dwie, jus kilka postrzelanych zostało z nasych, ale nie żadnych zapalowszy żadnego pierwsze jeszcze poszli, tamże ich za taka Boża zwycięstwa z kilkaset tych zdrajców a drudzy się przebijali przez chorągwie naszych, postrzelanych do kilkudziesiąt ciało wpław przez rzeczkę na stało. W sza. ich ten dzień niedzielę będzie, jako nie tabor jeden wypadłszy z Bychowa musieli i wody do miasta zatrzymali i te dragonią co pod Homlem zdała się im, wszystka zbita. Potatarenka Hetmanowicz jeszcze niedzielę pod Bychowem do jachał do Cara etc. Mojej powyżej mówione usługi w miłościwej łaski Wielmożnego mościwego Pana i Dobrodzieja mego miłościwego oddawam. Datum z Bobrujska ie 13 Octobr. 1654

Relacja Cartonyskich
№ 384

№ 48 k. 96 Jan Leszczyński Wda Łęczycki do Xpodkanc. kor. z Gosłina 29 sierpnia 1654.

Observantica moja przeciw WM Panu i suspensa ojczyzny nasz fortuna sg mi razem powodem do oderwania się jako zgoła z i powolnym mym przeciw WM Panu affektem, tam i z prośbą, abyś mi z taski swej raczkarat tej communikowaci quo facta ojczyzny nasz inclinabunt, bo z tych, które mię z tych dniach dom nonine magnum aliquid expectandum, każdy na małe wojsko nasze litewskie tak wielka potęga następuje musz tedy być aut taeli aut tuites nuntii z Kiiskiem czasie, lubo i causa melio i zwycięzce JMM, z którem wyszło zawsze potkadą nadziei bene sperare każą, atoli todaj nie satis było deserkai in loco secundo pomiejszych posiłków nie tych co tylko na dissocyi confusyi naszej zo stawają, niżeli wojsko małe tanta potentia opponere, to posiłek nie nie tylko z przyrodzenia naszego, ale i z defectu bo i ci sy się od króla JM do Pana Hetmana polnego potani małe co awan zują, bo ich pieniądzmi nie posiłkowano i distracti et sine unita zostawa potentia, singulis rasi i per partes pugnare periculosum, bo choćby Pan Bóg poruczył małe przeciw wojsko i przy szczęściu cla dem z większym jacibilim wojsku wielką wygrać nie może, a zaś secu pors jego ultima tandem podlega minuit, ale etem dyskursować zko da razy przy nadziei z łaski Bożej szczęśliwej powinno. Z to tak mię też dosto, że książe brandeburski przy oznajmieniu o legacyj do siebie od Moskwicina wymądrzał się srdze consensum PM, jeżeliby się nie zdało, aby się wdał z medyacyą. Od początku świata ta jest dictat prudentia, że razem bella z pacem tractuja bo ipsa propter pacem, Azaż nie mamy exemplum z Niemiec, gdzie ustawicznie się bili, a teraz sześć i pacem traktowali z Niderlandcz przy tak znacznej, jakiej mieli Holendrowie trzydzieci, pacem wojnie prosej tractowali, nie może tedy obesse głowie JMM chcieli się i tu z medyacyą wdano possibile bellum będzie continuetur, bo tracta tus non obstant i oznam deinvoratem się, że na przeciwym sejmie inclinationi JMM, bom go zawsze od elementarum widział skromnego, contradictorano konstytucyi żyzne, z której publice deklarował się mieć pardon Horatiom, in quantumby recipiscere chciel, jeżeli z obymi honesti są pacis tractatus, Odpiecz z poddanymi bracnem illorum clementia leczyć swoi raty wyjdą. nie adduxam bo nimis nota i nostro tempore exempla z Neapolim i z Saryju szkoda a że

k nam nie cessit dobrze toties deklarowana JKM clementia Kozakom rzekę, że nie tak Kozacy jako my winni. incompatibile to bowiem consilium: publice clementiam PKM deklarować, a zas publicis votis i vocibus numerosum populum excidio destinare. nie mogł tedy taki proceder jeno tych chłopów w desperancyą wprawić, kiedy ci, którzy mieli być egzekutorami deklarowanej łaski PKM tak sobie nieostrożnie postępowali, bo lubo tak jest, że per victoriam tutior pax cum insolenti i perfida gente, ale o tem trzeba było myśleć nie gadać i owszem gadających jednych reprehendere, drugich karać kiedy by to można znowu reassumere życzyłbym, ale przyznam się NM Panu, że nie widzę subjectum u nas w Polsce, któremu by się lenia consilia podobały jeno ultima i desperata, a nie widzą tego, czy uważać nie chcą, jeżeli są pares albo impares. O Szwedach też coś szepcą, że słyszę Ægre maja ferre to avanzo Moskiewskie, a przecie arma pozwalają i belli necessaria skupować, tak ci słychać, że major pars Szwedów tej jest sentencyi, żeby się z nami uspokoić, a Moskwicynowi nie dać się szerzyć, sam słyszę Oxerstem, którego słyszę już vita deficit, bo go paraliż ruszył, przecie odium przeciw Polakom nie deficit, cum constanti malitia radzi eventum belli z Moskwą czekać i non deesse propriæ securitati, co jeżeli tak jest albo nie czekam od WMP pewniejszej wiadomości, a teraz nic nie wątpię, że WMP, że to nie nimiae unionitati WMPan przypiszesz, że się o to badam, ale affectui tak przeciw JKM jako Ojczyznie, bo in calamitoso jako teraz jest statu videtur pars consolationis wiedzieć quo nas fata ducunt. Co jako mi WM Pan nie imputabis pro vitio tak pokornie proszę, abym w nieodmiennej łasce u WM Pana zawsze zostawał, jako ten, który constantissimo affectu chce to constestare żem jest ... w Goślinie 29 Augusti 1654.

Rpis. Rzeszot. N 384
N 49 K. 98
Jan Leszczyński Wda Łęczycki do [illegible] podkanc. Kor. z Grälina
29 Sierp. 1654

Ledwom skończył list, którym na Pasty y z obserwantią moią y confidentią powyłał, kiedy mi Kozak K. JMci list oddał, gdzie mi JMć pilno rozkazuie rady z, abym do Warszawy pospieszył ad consilium które JM. Mć musi bydź iakim sposobem przysłać się na wyprawę Boże od nowego Króla Swedzkiego do K. JMci, miał bym bez siebie radę tych wymaiać się z tey drogi Królowi Jegomości bo res maxime privata tenuis Kiałka niedziel z tych tu kwiatek potrzebuiący bytności mey ieszcze ale u mnie za silnego ieszcz rozkazania JMci non obedire, ieszcz tedy postponitis rebus meis privatis, Maius obstaculum będe bo mojej rzeczy tanto consilio cuique być impar: ale et has considerationes vicerit rozkazanie JMci, gdyż całkiem rozumiem od Króla imperfectiones meas nie non obedire JMci: Sprawa rzeczy ma magnae ieszcz deliberationis, bo dubitare o tym nie trzeba że Swedzkie poczynaiąc in iuriam novam nostram, która nowa nad zwyczaj dawna ieszcz, kiedy nie tak No decretis autoritatis ecclesiasticae ale re ipsa regnum in aliam familiam transtulerunt, a in inducias które z nimi czynią cantum te, aby Res ut sunt permaneant, iuri tedy Res non permanent ut erant, kiedy regnum in aliam familiam transferunt. dysKursować o tym a nie vindicare nie rozumiem być caute consilii, bo tali declaratione data że oni zgrzeszyli contra inducias, iest im opus wypowiedzieć wojnę, y dać im okazyą aby nas uprzedzili, zdrada y takowe rzeczy caute dunie nie bodzi tedy nie actus dissimulare, Ale się tu musi tego rzeczy JK. Mć nie przeciwdziałać co iuri suo posz[illegible] Boże od nowego króla y grzeszu powyrzucaiąc go za króla nie maiąc iuri dyż rozumiem y rozumiałem z przeszłego Governo, które fundowało się na śmiałe abiudicatione Regni, Jako tedy przeszła Królowa albo y Antecessores iey nie mogła quidquam mutare iuris ad Regnum per infidelitatem abdicatum, tak y Sowyey iey successores meliori iure, iako ona za ma possidere Regnum nie mogą, bo to iest Regula iuris certissima – nemo meliori iure dat quam possidet, y Królowa posała melior iure resignować nie mogła, która ieżeli Król JMć powyrzuciet, a nie tylko Król Mć ale nawet corpus reipty Rzpltey Rzpltej Króla Jegomość tom zrzucił y S. takiż pamięci

C.

król Władysław, ten z nam król. Jegmć coż potym sempalcerita
takeż nimis cessioni regni plus iuris habuere, gnam persona
nae, która regno cessit, maius enim ius gnam habuit trans-
ferre non potuit. Item ten stanowieć com iż nauczyciel
ten testem y bendą testantskiey że de iuribus regnum tunsto
vie co z tym Xięgi pisey, barmo oslis tły ta mią y nie nie
gą decernere, gdyż sami reges są interpretes voluntatem
y actionum suarum. A ieżeli non patiuntur sibi parem
iudicem to iest alios reges ignorum non subsunt iudicio
a dopiero privatos, y illorum ayshanus. esz to lepsda
et oliosa ingenia (Które zabi haue discarauus praesumunt
maią Królestwo odgadnąć, tych, którzych cuptia byraj, to
iest prima et ultima ratio (za stroc pisto asnotum et asno
tormentorum. Coki sedy Król non cedet realiter iuribus
et praetensionibus suis, petty ma ius regium, Vsadzcze
sibi regnum, bo za tali causa et occasione voluntas Kró
lew ma łyć declaratiua non praesumptiua aut consequen
tialis. Ze Królowie non facile praesentiunt iako Priuati
u Prywatnych taxatus neglectus u Królow cas mora cessilium
vocatus, którzych zygrali commodi tatibus y conseqatnie
regnorum constitia motiuy, nie mieyc Pałem bo y tą są re
ges obcegracia dotyk maią co obiecali, ale obiectuie postmo
łyć retetuia, nie pocz zamilczenie albo pocz zemky iako
Pape iest pry powiedź, ieżeli idzie o exempla że Królowie nie
praecii dicant ieno declaratiua voluntate y Modo repetare
annales, many nasego wieku Hiszpańskiego Króla, który
y traktatuses z Alexandrią omnia concilia verbonum adhibuit
titulos libeni populi tak iako sami potrzebzali dawać
y tak tractuiąc poczłat 10 ieżeli nie daliey, ato decziń
kas suis amicorum nie rozumiał, póki y ostatniego traktu
tacz z nimi, iuribus suis totaliter y expresse nie re
signował. O Królowie Angielskey, co tellio w ponowiej
Królestwo francuskie, Francuskie (transcendit) more mości, poztho bezzie
beli y pendrenie a poczęc titulum nunc sibi vendicaret
albo vendicabunt. Mato to pay poniman że to iest
recepta regum scentatis, że non praesentiunt iuribus
suis tellio albo immemorabili tem pore albo declarati
wa voluntate nie praesumptiua. Zatwo to bardzo rozumie
ią że rem prudentem in tempestiua actiptate et repe
titiane nie odawać się in periculum. Potrzebny tedy to
za fundament że reges nie tak facile praesentiunt cudo
priuati y że regos gnasi neglecta y mora praescribere nie

mogą, bo to iest pars consilii, Rozumiem tedy przyiąć tego nadchodzącego posła takiem sposobem, iako od przesły królowey posłów przyimowano, ponieważ pacta, które currunt nietelko między domem królewskim są, ale y między królestwami, a nam je violare nefas, a zdalibyśmy się iuż być violatores, kiedybyśmy posła od króla tego, który assensu y voluntate teyże korony iest przyięty, przyiąć nie mieli, bodaiby iednak zawadziło w responsie posłowi Szwedzkiemu, który pewnie pytać się zechce iako go przyimować będą, tego nie namienić: że lubo teraźnieysza mutatia która się w królestwie Szwedzkim stała miałaby nieco consideratiech y scrupułów, Isz jednak K. Jmć memor iest induciarum y pactorum, które J. K. mości nie telko cum domo Regia intercesserunt, ale też y cum regno, nadto y regno cum regno, że przyięty będzie eo honore et respectu iako stantibus his differentiis od teraźnieyszych królów Szwedzkich posłowie bywali przyimowani, Urażać się nie będzie miał o co, kiedy tak przyięty będzie iako y drudzy beli przymowani, da mu się przecie zrozumieć, żeśmy się w tym postrzegli, sine ulla dubietate aut laesione, nie żyiąc protestatiech zanosić iakich nowych, y zaiątrzonych przeciwko nam wzbudzać, bo rozumiem dość namienić: dawna iest przypowieść dość mądremu ięknąć, tosz rozumiem o królech że nie powinni być exaggeratores verbosi iniuriarum suarum ale vindices. A co wiedzieć co przyniesie? nie dali się ta legatia na co dobrego obrócić przed czasem tam intempestivo tempore, cadere ich nie żyiąc. Owo zgoła rozumiem że ma być traktowany nec tumide nec timide. Plura pisać nie będę y te consideratie dlatego namieniam, że się obawiam aby mi odległość mieysca pozwoleła pro tempore zbieżeć, abym się tedy nie zdał effugere rozkazania J. K. Mci to co tenuitas mea pozwala posyłam, życząc tego aby wszytkie J. K. mci consilia, cum gloria eius kończyły się, a teraz z papierem kończę y przy zwykłey moiey obserwantiey zostawać będę.

W Goślinie 29 Augus. 1654

~~1653~~ d. 4/10 1654

1654

Ksi. Czarter. N° 399. f. 253.

List p. Gregorjusha Komorowicki do X. X. Chrichowicza Woiewody Smo-
leńskiego pozaprzedawnie Smolenska.

Z mnyszey posyłaiąc do Wmości moiego Xiążęcia Pana Trahim
Hawrusko odwidrainey, dobrze ey mie dobrze zdrowie Wmy
w iakim Bog chowaiet potom Lichom Mothiewskim perspudu
ey perspotrzebu, ia haru na hora ot Pane Bolsze lepsz
sobie było vsdyty u swoi Lipni a nie na Woiewodztwie Smo-
leńskiem. Wybaw Mosty Pane Chrichowicz ~~ot~~ oto na prozathu
hetsko liscu do Wmości pisanego tytułu Wmości Woiewodym
skoho nie dotrzie, bo napisanaye do Woiewodztwie labyiscem
vothal, napisawszy do afirat do Wmości bez Woiewodzkimy to
by się Wmość trawał, dost na za pato. Za tak rozumieiąc holi Sm
leńsko prodali to i Tytuł prodali. Nastąpiły liste Mosthow
w Smoleńsko iak wesny w kozuch, iaraz na boie iest
swiatała Larma, a na odrzykania Smoleńska, na nasze
wieku rozum. Tak Bliza sowet Brzesza vtapiali: Woiewodzic
Wasza Mości, a Mstiskowie stawcy hak swinia u Obroż. Tesnere
horey sia to stało holy sto w nowym Korusci hussarz u
pade w bolotie, i leżat w leshym ludzkim mnemaniu y
porozumieniu hak diabet w oltyszi. Infaiser Wlhel no wsp
hor swoi rozum zbludywszy, i po mnotych wetytich omu-
drych Knichach hak hora po lesie y iest pat swinoje mase
holi zrotawsit snadto stracit postrohmat musieł y chwostu ne a
pohay. Nekotorych swiatey pamiat: Bohusław Sosiewshay
ne mnoho po Polynsku umiew adno rzeczownyk, a psatky po
rzysku, adnakowo Smolenska z mnemym oparatem wsiemuym y
ne mnoho ludzi somsiet Smoleńska borowsze a lepsz Wlhel
mudrzey za helki medel ey oddali ey prodali, iest wedomo
sto y krowy prodali. Wiele wiekom starzey ludy slanywaly
Rus, zobroi ludzky ne wyrobi da howorzyły khlebsko. Sut: ~~ot~~ mom
starzey knihy da piat u nowym hute lezat, chotiasz rozumu
przewisch potembsich hotowey, nat ~~ot~~ wiet da pat rozum
ny, rozum wiedaiet sa chowaiet. Bo Postemu i deputatom
i komisarom rozum zostawszy prawdy ne howorzyt, adno Posłom
kopy, Deputatom kopy, Komisarom kopy a tez holy ne dla
ho złachtycza podtychmiast ne chtiphy, met wedama hude y
Złachtyc podest sa a w Zdańsku iest hamu y ser nas wat esp
ty, bysz mos Tywunce a Pytnowcie na Torku, ruki odrzhn
i mnie taio zwezyli, zato na Wmości Polski dwa chwosty

[illegible] [illegible] [illegible] [

granicach / puszczać? jeśli possibilitas zebrać tak wojsko prędko i ściągać na miejsce naznaczone pro die prima Septembris? jeśli Cesarz Turecki nie antycypuje Inkursyą Tatarską jeśli pierwej Multan i Wołoch nieosiągła? ~~dla~~ jeśli sukursu Krymowi naznaczonego od siebie rychło Morzem nie da? jeżeli offensivum bellum przeciwko Wenetom zaniechawszy na nas się cum tota molle potęgi i mocy swojej również (?) się ze wszystkiemi nie obróci?—

4/16. 1654 Relacya oblężenia Smoleńska
protest Obrachunek
i list Komonecik

Twierdza leżąca na lewem brzegu Dniepru na falistej wyspie obronna murem..... od pułkowy Dniepr. od wschód i zachód lasy i od południa od niedalekiej burzy ~~[illegible]~~ Na Wołodyjowo dla Sorg wody i Sorg ~~[illegible]~~ Zygmunt Stan ten pułkownik zachodnie z widokiem drogi do Krasnego i Szwed Twierdzi ich od ~~[illegible]~~ zachód ten wielkim ~~[illegible]~~ miał długość około 2000 rubrów od Dniepru do Bramy chodzących przeszło 1500 rubr.

1 Zeb. Korespondencya

(Smoleńska)

1654. Relacya Obyczaju Dziejowej Smoleńska Od obleżenia zamku, który niepmy przeszło dni 8 Julii skończył, do Murzyn, naprzód do Pokrowskiej góry do bramy Królewskiej, a potem do cerkwi Katedry za Malachowską bramą wszystkich z potężnych Kartonów bez przestanku bito, od którego mury lubo nowo ale bardzo słabo jako glina się sypały; tak bardzo skruszyła do gruntu rozmowana rotunda. Lubo że dnia Kwartier porobiony na którym Obywatele dla tego stać nieśmieli i niechcieli, odpowiadając Panu Wojewodzie, abo my bawić, że Nas tam gdzie niebezpiecznie wystawiają. Na to zbiła baterye 26 Augusti circa horam Vesperi 10ma po gruzie mierna Moskwa i jako powiadano straż spiąca na dół uciągnęła, a bijąc się zawsze tam się do godziny trzeciej utrzymała, aż kiedy z Wielkich dział Rastu do ostatku dano, Dopiero się z Obozkiem na Kwartiery wyzwali, a drudzy na Baszty (zamek) restawrey, Chorągwiami z Obozu wyprzyjąc a gestu Strzelby z Cegły Napryek rozsiąc, wołali „Nasz Gród, Nasz Gród“ etc. Długo się nas z nimi niemali, jm zgoła nasza wasz miejscy ponali drudzy z Obywatelów pod Mosty powciekali, a u tych, którzy się mężnie bronili, tak się strzelba wypaliła, że nabijać niemogli to się zaraz przed zapalał. Jednakże za pomocą Bożą i za odwagą Pana Wojewody (: którym tam prawie na samym czele był :) Gdzie też raz z Panem Horsem Cegła od Nieprzyjaciela Szturmu odnieśli wyparli ich nazad do Baszty, w której długo opierali się niedopuszczając, przystąpić naszym, z góry Cegła bijąc i gestą strzelbą razem niemałą pracą Naszym zadali, a tak się domy. Słono mieli drudzy naryktować przeciwko tej Potencyi, z którego gdy nie mogli i niemały szkody murom na mid obalonie, Moskwa umykając się i niemogąc prochy ogień zapalili i sama się wypaliła. Dopiero Nasi do Baszty wpadłszy ostatek wycięli i żywcem pobrali, i tak się ostatnim skończył. To którym przeszło tak Niemiecka jako i Polska z wszystek lud pospolity ochotniejszym się stał przeciwko Nieprzyjacielowi, prace cały dzień około broni się bawił. Drugiego dnia po ostatnim quartier wytrąbiono i z wydanie trupów przyszło, które przez cały dni nie szło, Co Kwartierze znowu jak przedtem do Murów z dział bito i gdzie niegdzie wielkie bandus miecano, które lud ciekawy raczej, domy rozrywały i Wał psowały. W Rzeka dni po tryumfie Moskiewskim, który

Sieprzeniami

po zniesieniu wojska naszego pod Sieprzeniami wynikłe, przytaczam Kartki Wiernych naszych w pogromie Wojska pomiarnych to jest Pana Jakiena, Jadrzika Rotmistrza Pana Stępkowskiego, innych wiele, w których o zniesieniu wojska naszego dosyć szeroko wypisano informacyą Zaczem pomiekad serca Oblężeniom upadać poczęły a porzec bardziej po wygonach, które były naraziło tak z Moskwą jako i z mężniami W tych wygonach osobliwie P. Jakiem wiele trwogi przyczynił, pomiadając Panu Tyszenhauzowi, z którym bez dwu godzin rozmawiał za murami, powiadając z zapewnieniem, że wojsko na głowę zniesione, że bardzo wiele Pułkowników Officyerów, ludzi naczelnych pozabijano i że Hetman samotrzeć tylko, to podobno ran, my, bodaj uciekł, i że nienawiść żadnej nadziei tego roku pokoju. Że z Moskwy wrota Kilkadziesiąt wielkich brzemnych działo przyszło Że naczelni Dziad, granatów od Hetmana granie nabrano pod czas tego pogromu. Powrócili wojska nieprzyjacielskie od Orszy przeciwnego, Chorągwie, które pobrane i pieczęcie swoje odarte barwą Niedza Bogulama Nawet dała Moskwa siedmnaście mężniów naszych między którymi był Pan Jakowski, wziąwszy do nas wrazie przy chudobie siedmnaście szlachty. Ci więźniowie ci nam w zamku pomieszkali, co i za murami mówili. Po tych relacyach wszystka starszyzna zwołała do rady i schadzkę radzili, na którą się w niedzielę rano rzucił do Pana Podkomorzego Smoleńskiego już odmyślającego. Tam Pan Wojewoda przełożył defekta zamku należące do obrony, i zasięgając Rady jakiby się dały trzymać mogły to jest: że ludzi mało, bo ich tylko po dziesięć jako tam, powiadomiano, prułtowcia tysiąca zostało. Że między tymi mało niespokojnych do obrony, gdyż mało z Obywatelów z Zamku ich, chorzy, wyrostkami chłopięty i niewieścikami przedtym miejsca swe zasadzili, że prochu mało mamy, których na wszystkie konar, tyry tak szlacheckie jako i Kozakom; mieszczanom dodać potrzeba było. Że wielka na Murach Obywatelów niezmierność dla ustawowych ich etatów dla ustawowania, i chodzenia do Domów z quartier, Niedziałania trzeby, kiedy na trwogę uderzono. To usłyszawszy my Chudsza Szlachta, i pospólstwo

i communicowany Ku czemu się Starościna nakłaniała proszyć mię tamo
powrócił, mając po sobie w tem Pana Daniszewicza, który się z nami mocno
wrazu opierał pomiędzy, że jeszcze jest i hud, są i prochy; tak mnie zamie-
rzanie nie na tę essaye mieniało tylko na drugą schadzkę dzień
naznaczono. A tymże czasem nietystanny o defektach pomienionych
Miladowski Szlachcic Kazał się Beladzi z mocną pusić, aby do Cara
biegł, to co się w Zamku dzieje pomiędzie. A my nie na drugą essaye zaczęli,
zaczęliśmy rozmaitych sposobów starać się; jakoby Starościnę z zwłaszcza
Pana Wojewodę od tych Zamyślów odwieść. Chodziliśmy do Jezuitów, u
których Pan Wojewoda często przebywał, na radach ich wiele przestawiał
mianowicie ich prosząc, aby z Zamku z siebie nie gubili i Pana Wojewodę do
poddania się nakłaniali: Ale to Jezuici odpowiedzieli, że Go zaklinamy
i ostatecznie Mu się w tem przykazujemy prosząc i radząc, aby się tego
długo póki nas stanie bronił i razem się tu przy Obronie Zamku Chwały
Bożej i przy mierności Pana Ojca nie na śmierć męczną odważył,
bez Boskiej
bez Którego On w tem niesłuchania mówiąc, że niepodobna Mu Zamku dotrzymać
przy takiej niegospodarskiej postawie, z takich Nasrzuć defektach, gdzie
ani prochów ani hubki nie masz, i żaden nimic na to nie naniósł. Kiedy
Zamek tylko stracił, aniżeli i zamek i ten hud wszystek zapewne w tur-
mem wziąwszy w pień wycięli. Jakie czynili drzyp w tej mierze Cyganie
Jeniecy, bo
Cyganie, to z Panem Wojewodą za ich Zdrów dotrzymali
o co się też na nich Król obwarował a Oni przecie po wszystkich chodząc hud
animowali; ba, sam Vicewektor na Kazaniu się protestował przed
Bogiem, że na podanie Zamku nie zezwalają, ale raczej przy nas
wszystkich śmierć sobie obiecują. Raz jeden z Nich ertownik cedzinny
Xiądz Milewski, publice na Relacyi: Który Deputaci wróciwszy się
od Moskwy przed Panem Wojewodą Officyerami i Szlachtą czynili, i listu
Hetmańskiego do JE. Królewskiej Mości Królu także Pana wojewody
do Hetmana od Moskwy dania wytali Kopie, które Moskwa po-
miadała, że w pogromie z szkatułą wzięto, gdzie sobie upewniwszy długą
drogę aż do wymyślenia mowę prowadził excitando animos illorum
ad defensionem arcis mówiąc, że niemogą Zamku dobrym sumnie

mytka is pagina 1
to jest 91
ostatnia linia tomu
zaczęta a 90

niem podawać, mając Subtilia divina et humana, jako tamtego dowodzi, tak w prochach jako i w ludziach powiadają że, że Bóg za nami będzie bo
Nasza sprawa rzeczy[pospolitej] jako był pod wzgórzem Arturowym. Prochów też jest wiele jako
powiedział Ochmann Eckhart jest [gorzki] 30 a bezrek medycyn pije, sadzi jest ochoczy
etcetera. Przywrócił rzecz exempla mestra tak sacra jako i prophana, as ięc też i uprzykrzył, miłości nim kazano. Potem więc [Jarmi]
na tych relacyach nie pokazywali, po innych jednak chodzą, napo-
minali do obrony i do mestra, ale im to za złe [stanęła] miała. Pan
Wojewoda do niego nie [wyszedł] na [Sejm] i Seszy nam do Kollegium
czynić [niedozwalali] i jest [ten] my u Dominikanów odprawowali
musieli. Na jednej Seszy, która [się] na błonie odprawowała, Miasto
się [ochraniało] z taką ochotą, że jeźdźcy [zbroi] [dobrze] jako, dla któ-
rych musiała być się [chłopi] do traktatów, tedy według możności do-
pomagać chcieli. To jest, jeżeli potrzeba [barwy] na piechotę, muzyka
sukna, które są w Gdańsku nieco biorą. Jeżeli [zjazdy], tedy Rzeczy
z Nas [bierzmy] do siebie, po jednemu po dwu albo i po trzech jako czyja rzecz
Rządzą a Ludzie z [Gdańska] przydawali Ostrowska etc. Od tego czasu często się
rozgłosiły [sprawowały] a zwłaszcza po Manifestacyi na którą się niektóre
Szlachta i Deputaci z Wojewodą podpisali, aż też [przyjęto] i do traktatów na
których punkta poczynione tak względem [mieszczan] jako względem Szlachty
pozostały. Względem tych, którzy myślili mieli długo się uciekali. Często z
Moskwy pod namiotami [przyjęli] a zwłaszcza Gubernator i Pan Unikow-
ski aż niemal do potrzeba. Powiadali niektórzy, że Gubernator raz
[przyjął] za Zdrowie Carskie, [spełniwszy] wielki [Toast] wody, tak mieli Koni niepry-
jaciołkiej rozstawiało. Pan Unikowski też jednego czasu [zrzekł] w
Zamku u siebie Moskwę z którymi niemal cała noc [pił] gęsto strzela-
jąc z bandoletów. A gdy się traktaty skończyły Szlachta tamecznia,
która rozstawiała i [wyszła] do Cara na przyjęcie [pojechali], którą od-
prawiwszy, gonczyki po Kielecku za [pozdalaniem] wzięli, z taką ochotnicą
że jeźli [zwodnego] Carowi [przyszła], zobaczyć [pozdalaniem] na [dobry] czas wrócą.
W Wilkii dwa potem [zbuntowała] się piechota Zamkowa i [gwałtem] Ob-
ragmo od Pana Wojewody [pobrała], także i Gubernator z inną Szlachtą

Pomiadoną Chorągiew obrać chciał. Lecz Pan Wojewoda niedopuścił a mym
tor innym od Cara dany jako pomiędzy. Niemiecką piechotą z niektórymi
Officyerami, gromadnie się do Moskwy przedanie poniesła, że z obudwóch
Regimentów ledwo ze trzysta zostało. Zatem się i nady pomieszały, gdy
i wojewoda Moskowski, wyprowadzony piechoty Kilkanaście chorągwi
bramy opuszczano Sady odprawowano aż do Soboty to jest aż 3tio Octobris
przez dni kilka Moskwa z nami w Zamku niemiała, wyjechałe
my tedy z Zamku 3tia Octobris hora secunda post meridiem bramą
Mołachowską, zaraz za murami Wojsko wszystkie z obudwóch
stron drogi stanęło, circiter na pół mile rozmaitą bogatą rabatę, przed
którym stał Car na Koniu w szyszaku, i Officyerowie, i z nimi
Pan Wojewoda jechali Ku niemu. Gdzie przystąpiwszy bliżej na kilka
naście Kroków Kazano się im Kłaniać, bron położyć i znowu mieć i
oddawszy Im list Cerski, i z Konwoju wyprowadzeni, jedzić Kazano,
niepuszczeni ich do reki. Przez wszystek czas, z Pola Nasze Woły prze
chodziły, Trembasze gromadni i bogato przystrojeni bez prze
stanku trąbili, a my na to patrząc płakali. Żal się Boże takiego
zrádzeństwa i takiej hańby Przyczyna tego podania niezgodny
niegospodarzeństwo, które rozmaicie (mieć obłożeniem jeszcze Pan Ma
pomiski z Panem Unichowskim. I na Sejmiku serca niemal
wszystkich Obywatelów do Pana Wojewody odwróciło, powiadając, że na
oppressya Szlachty to jest dany, bo i Nas ubożą Szlachtę rozwodzi
upominając Nas w tom, że niemasz nieoprzeczeństwa gardła Nasze
w tem. Zaczem, cośmy byli do Zamku na oblężenie zmierzi. zwrotu do
domów powyruszali i zboża wyjęli i na prochowiny się nie zdobyli
a Oni dla swych prywat i Sejmiki rozmaite i nas omijali. Tak
bardzo Ojczyźnie zaszkodzili. Na tymże Sejmiku Pan Unichowski
Podczaśki Smoleński, mianył i na sam majestat Najjaśniejszy Pa
nowania naszego Króla Pana naszego językiem turecką mówiąc w
głos przy całego Województwa zgromadzeniu: Król Jegomość, Król
Sejmi rozumie: O tymże Unichowskim jest w niektórych wątpienia
jakoby tu po nimo tylko przyjechać miał, a potem się z Nia do

Moskwy powrócił, bo się tam był bardzo z Markną pobratał.—

Rpis. Varsov. C. V. 384.
N. 55. K. 116.

Jana Leszczyńskiego Wda Sieradzkiego do prymasa z Gesdlicza
7 Października 1654.

Widząc bardzo dobrze iako nowina bywa bonis cuiuslibet mora-conclusiy zarar tego ze respectum wiadomości od Jakim WP. prześpieszaiąc oney JKMci. woli, ia na postaci do Szreiey tak dla asse kurowania od tamtey strony, iako y pisarczyk, nie daretur onych in partes duas Portae hauda. y Wa. P. [illegible] ciąg naruszaią Pa. Leudrzego Wychowskiego albo gdyby się wymowił Pa. Stolnika Leudomierskiego, chcąc nadawanie zarar datem ruszą Pa. Leudrzi mu wszelakim o tey JKMci. woli, y widzę że nie iest ed tego, iż nogo deterret scrupula powinie bo też prywata iego fortuna temus, nie mogą tey tamu zieduą żywą miarą wydołać, y lata iego y gras nie iest [illegible] potemu po morzu ich dalej, długa tam prawie residentia zwłaszcza iżeby to Rzeczpospolitey w iakąś obrześć się miało consolatią. Wadzi nie co grai na po wszystkich mocy Kontrakcie całey Europy Krzyżu. Ja widzę u niego in consideratione.

Co iż tej uwagi y cny wsio być consultor liberalitatis niveli Pax simonia udać Rempeam in periculum, bo to certum że skoro się wyzwoli wszystkie Szwedzkie z Ssremu, nie mogą chcieć zgnieszczenia się gotowe wszystko, tak iako się u nas dzieią, tempestate albo od Mokey crescente ich potentia assistentiae a morum suorum precipuo tam albo z nami się tą wszystkę terribilem hanc potentiam barbarorum impedire recisce. Bo tak podentis wszystkich Polityków które respectum fortunis y potentias consideruiąc y onym, nie zdrz mi mirae, za dogodę. Też consilia contra domum Austriacam sekta Potentiae [illegible] tą rzeczy nawet za mycie Szwedzkie, który traus martini y eo tatiores esse widebantur, precie woleli sreciare in tempore arma y impedire fortunam niż li na dyskrecią Potentiey Chrześciańskiey, pasecie się że tenże mettes od Mokey u nich iest, z nieumiałem tra Kraiące z nimi y Lubeka nie nad Szlubina z marzego, który umiał Potentias Regnum uważać y z dyskrecią ze mną z Mokwie to nekiej Nie dyby Mokwa Rzecz cuas które ma w ludzie u pimpidam, et in omni bro alias commoditate hes y w tak absolute iako utrzeć dominio, zarzić umiała z dyktem Mocarstwa Szwedzkiego [illegible] Szwecia ma na Morzu Wielkim. Co gdy widzą y ubarsią się pewnie resisca fortunam impedire albo też z nimi się tą wszystkę obligować ieb y

y przyiaźń z nimi supervivić. Vadato publicae voces y grać
rimbuicae Slachty y affectus że v powoiu mieniakich
y że im expedit bellum. Że wszystkie rationes milităant
pro hoc aby Pactad y odbić abse kurwować od nich albo
ich też in Societatem belli ex dicto rationibus vocare.
Żywność tedy nam parcere sumptibus bo y Empu Stolnikiu
rozumieć m, że się y on nie podey mie za [illegible] gdyż to plus
y nam certum że y z drogą y z wracaniem kreść mi się przy
ta droga weźmie, bo ieżeli postaremi Szwedów znelżnatos
ad Societatem to treba czuwać y czekać od K. Mci
responsu y informatiey co z tym rzec y iako robić po
stąpić się czekać z pakuego Posła y iako z tym myślić
y gotować się treba, lubo ż oni gotowe wszyska maią.
Kogo z Koliwek wyprawią przytho wyprawić treba y konty
nuować y do Szwecz dać rubć, co potrafi który bę
dzie z Jkm. p. pierszy tam że K. Mć pozyta Ablegatem
suum. Obadwaj ci Candidaci którzyć Jkmi nayuaszy
za godni, a tak aetas sama pluribus przydata P. Sie
drzewski z Naturalis Auctoritatis fama y reputatio ch
mi mis iego która iest clara u Szwedów, Znaiomość z
przedniejszemi officerami Szwedzkimi nawet y z Jenera
łem samym Wirtembergskim magni tam z Omnis ho
rum, z któremi wszystkiemi znaiomość dobrze, bo kiedy przy
Jaworach apud Jesus pierwszą rozmowę miewał ten Pa
nie na Banklietach, y zawsze intercessiones P. Szydłow
go u Szwedów zalecał, tak za wyżeniami cesarskimi
apostołkość, iako y innymi. Illiaty tego experimentum
y Illustri. Gdzgowskie, gdy za instantią P. Szydłowskiego
kiedy inż starmowali Szwedowie y in summo Periculo
Gdzgow bet, y wszystkie nasze tatet situmem, wydał Jenerał
Szwedzki inhibitią na plądrowanie klasztorów Pa
nieńskiego które po wyjściu miasta odesłał Konwoicem
do Polski; dawszy im liberum arbitrium z zostać u Gdzg
wie albo nie. Na tom to przypomniał że ten człowiek
ma tam suos respectus y suam auctoritatem y takiego
treba pozyta. Chciało przydać sagax, penetrativus,
moderatus in affectibus co specialiter w Traktatach
z Szwedami consideranduma. Inter artes enim na
że suas osobliwie Oxenstern (o czym mi Kochla exempla
Traktatów Oxenstorowych Pan Chamot pozwał przez

cuski' powiadał) że y umyślnie zwykł in discursibus y traktationibus z drugim partem ad affectum iram commovere y który z nim nieostrożnie stawali wielką miewał nad nimi Arcantagio, a potokroć bowiem pobudrony kto gniewem, specie generositatis in magna incompetentias erumpebat. Co legato trzeba mieć in Magna consideratione aby nec timide nec timide tractował to co, sama tylko stara potrafia experiencia. Caeterum Junioribus audaciora placent specie magna nimitatis consilia, które opłotkroć Regna zawodzą, a osobliwie w tych tu traktatach gdzie Szwedom non postremae commoditates przeciwko nam się podają o czym dawno z W. Mci mówił. Ese his rationibus z jaz aby Pan Szudecia wnlewał. zachał y miał supp, ciertem prowizionem, którego wżdy W. Mć capacem uruasz y budzisz W. M. persuadował aby na sumpty nie respektowano tylko na wygody nie wątpię że W. Mć condescendet y senat przy W. Mci będzie. Oczym conferowałe takie będą z Imć Pod. Karbem. Tych obwiązek w Rzeczy. znania. Co się tknie materiey Legationis prudentissime mir. J. K. M. decydował, aby do Ristowitey to puncta tylko były włożone dawszy mu supplement takowy który na prywatnych audiencjach aby proponował. Że pomiewał J. Mć y król takie Szwedzkie pleny y receptowe affekta ambicyas sobie reciproce assecurują tedy tego J. Mć[illegible] aby durantibus [illegible] Inducjis tych Prinsipale differentiarum negotium cale było uspokojone (na mi[illegible] xy dabitatiey de [illegible] Inducjis nie czynić, kiedy że im król Szwedzki, który z nieżyczym Cesarem przynat że wmiał nie masz dubium) co uspokojony pirmior ani, cztia między temi Królestwy z dawna zawarte zostawa, łaby przykony iakaby commoditas utrzymywne Regni były mogła w perpetuo foedere ingerentiae. Może on bez cesarzowe przydać a assistentiam przeciwko Moskwie deducis his rationibus com ie w zwyż na mieniet. ieżeli Szwedowie tylko takich traktatów będą potrzebowali iakie były w Lubeku to respatitur moram. Daż mu tedy facultatem tractandi z nimi naprzód de loco de Mediatoribus de Preliminaribus aby ten ziard mógł być cum certo finale. Takich w tych punktach trzeba obserwatyj mi przyp tutaj, bo tu nec sufficientiori prudentia może być w Kancellaryey W.

na pisana, Cka co miał by powrócić w Oracl[ów] na
ribus yco v niech conclud[ują], y co za mediatore[m] być ma
ią. ale mu trzeba dać v Instrukcyą facultatem te rzeczy
na mówić. Te rzeczy że są tylko superficialia y moram pa
tiuntur, nie vidzi by m o Szwedach trzymać ieżeliby Jeduak
z Koniecpolskim ad Societatem belli przeciw Moskwie
to by sobie musiał zwiąć ad referendum K[ró]l[e]s[two]m
skąd mu iednak trzeba v[ota] plenipotentia instructyą
facultatem y o to pomówić aby instructus będąc
de voluntate de modo Szwedów wdyć K[ró]l[e]s[two] edocere
a tractować takie rzeczy może w ten czas Pan Senderis
auctoritate nie titulo ostrzedz dicta non dicta concessa
non concessa bo respect o tym mówiąc dyspanduje da
iąc modus possibilitatem y impossibilitatem pla
nissime mógłby się informować de intentione ich.
Taka res non patietur moram, sine Mediatoribus
może się tractować, bo commoditas summus est me
diator, Ja rozumiem że to Pan Litwiniae coby Nam
odpadła Kiedyby fidelis assistentia Szwedów za nie
nastąpiła, nadgrodzić taby się recuperatione całej
Rusi recuperatione y tego co my incl[ut]i de facto z Litwie
zgubili. Talibus instructionibus instructum z tym
wysłać posła. Od tym czasem Kiedy on tam do Szwecyi
pojedzie to rzeczy brać w magnam considerationem
et sine mora nie czekając responsu od Posła, gratis
conditionibus mogłaby zaczęta armorum z nimi pokoj
zawiona to co Kiedyby potrafił Kiedy będzie chciał
recollective o tym pomyślić y interessa Szwedzkie
y nasze uważyć bo się nikt w periculum nie wda bez
interessu a że to impossibile aby bez zwaney
ugody Inflant mogło się to sprawić trzeba tedy propo
nować to Senatowi osobliwie Interessantom takie danom
Szwedzkim co w[ie]m odejdzie wielkie possessie z Inflanczes
y wziąć trzeba consilium, bo cz[ęś]ć y ci sukcia iuż pewne wo
liss Kiewską straciły tedy rozumiem będą sententiey
że będą woleć odrazu tego rzeczy z Inflanczes skie
tym mają y oco [illegible] wojny dawać potrzeba, dubio iako by
za ezwolą, a może z małym zdem recuperationis [illegible]
Branych od Moskwy z tobą per assistentiam suetiam.
Tytuł y interessa domu Królewskiego iako traktu
wać żeby cum honore być to wszystko mogło y być może
iedno o tym pomyślić, a nie adulatorie dawać consilia.

Przyszło 2

Xiądz Kanclerz Koronny Xiędzu Kanclerzowi Litewskiemu

Rpis. Castor. N 384
N 56. k. 123
Jan Leszczyński Wda Łęczycki do marszałka Wielkomiejskiego z Goślina
9 Października 1684.

Nie radna mnie wszędzie curiositas, że częstemi listami zatrudniam Wielk. Pana, ale to ardens desiderium wiedzenia, co się z tą naszą utrapioną dziecię Ojczyzną dokonalszy może mię mogę iako od Wiel. Pana wiadomości. – Congratulari tedy sobie muszę y nam, dziękować Wielkiemu, że y moi przeciwnicy sobie affekt zdzierżanie przeymować raczyli y reciprocze correspondencją Wielkiem swoiem uszczęśliwą consolacją z tey nieżyczonego Wielkiego listu y z pomyślanych Rzymskich amicorum, za bowiem documenta, ynantae aestimationis ma Bóg w całey Ojczyźnie naszey Xięże Jmć który zdrowia acta tate ze swey strony zasługa wiadomości, aby Ojczyznie succurreret, y kiedyby zaxente z Jatarami przyyżdżania, ed bycz się odpowiedzieli dilligentia, iusbysmy bolimieli sobie consiliatum, ale nas jakaś fatalis negligentia opanowała, że y to co prohamus dilationibus Cornumpi mus y zestemi verbis magnifice actoritate non expedit, z karaskami za trakturze, specie magnanimitatis non intelligentes naturą rerum od pocrantha bosiem siriata taka byuała prudentia freneses populorum vtero oblate clementia uspakaiać, a nas sie to zda indecorum bono consilio co skończyć, że u kozakow ta oblata clementia nie wiele spraviała, nie koraci ale my wirui, ocym zda mi się widzem do Wiel. Pana pisać, preczie ia testem y bende tiey sententiey, że to contenuować trzeba, y nie iest to imposibile recte tractanti y wielce sie z tego cieszę że Xięże Jmć teyże iest sententiey, a ten agit, boy stanom, memor dobrego traktowania od Xcia Jmć co dobrego sprzątać może y consulissime to Xcia Jmć uczynił, że go puścił, jedna osoba aui ubędzie ani przybędzie partę y niagna, a sprawiedliwa rzecz la może. Nie cavadziełby z Chmielnickim tentare y nicd petit coza assecuratione chce że to co sie mu obiecowało bendzie dotrzyma się, bo w tym summa rei tractatus z kozakami vertitur, y nibus modis onych assecurować, że im concessa dotrzymane, y dlatego tobom na przeszłym seymie poneptalem, bez precis Jmć Primasowi aby constitutia stanęła bela na seymie w którym declarowano bełe generalną pardon kozakom którzy by resipiscere chcieli, addita iescze clausula, którzyby z Panem to co publice sanctum nie dotrzymali, chcieli sami swoim, aby to per instigatorem vindicabile bełe y żeby tacy sandrong bez całe violatores pacis publicae. Nie zdała, dziękuję, że kozaka mi o tym pomówić, bo to nie iest tendecorum, kto się na tem zna cum multi tadine frenetica etiam tak traktować, tile iest exemplorum wiele mo, narodów, ale włosów na głowie, ale z mym zdaniem y ten

sprawb cos go JMM do mnie w liscie namienił, aby Tatarowie ten pokoj miedzy nami a Kozakami trakt[owali] a prentko, a że iusz Tatarowie widzę nie bendą mogli paść Tatarowie do Moskwy, bo oni nie chcą aż z nayzym swoyskiem farem, co nie widzę bydz practicabile, pole z taką assistencią nie przyjaciołom stawić bełz by periculosum, bo Tatarowie prosperitatem non pro gloria quaerant, Dowiad tego i Chmielnicki sam pod Czerestechkiem 20 stoyo woyska naszego recowac y tyla ubosze nie mogli, zaras uciekli a tym samym z obozu[ją]cych Kozaków, Kozaków iednak mogliby od obedienciam minis effectus przyswieść, chciam iż mpluione co onym znani nayprzod nie do Moskwy, a kiedy by z mpluianem z Ukrainę uczynili co do temperamentu że kto sie gdalis pry królu wszystkim, aby ma nie nie czynili; iezeliby ze Tatarzy od Chmielnickiego odewrzeli, aby zaras sobie hetmana postanowili, a król JMP onego approbował, generalny pewien przystawy asecura tionem, że to co sie im obiecowało bendzie dotrzyma sie. Chmielnicki, kiedyby chciał bydz fidelis idem faciendum, nisi debby dat caperimentum fidelitatis suae Moskwe wybiorcy, Difficilior iednak to modus bo ten iusz minis difficult, Mihi iensum meum aperio JMP stwu tractowania z Kozakami, y idem gdzie trzeba bendzie, co tamara ieżeli się to JMP zdać bendzie, o co prosze niech wiem. Ale o compositiey Kozaków myśląc y assistencyey Tatarów, gorsze za swoie vires tak tenues, które y samiadom nie tum incatere mogą, dopas sp[ospolitym] rzeczy racy persuadere mogą, propries modo prosperere. Bacz teraz kardy na oko ia, czturem rozerwanego seymu, bo kiedyby pieniądze were nie były obmyślone, tedybysmy wojenny spory zaczyć beli mogli, y tiey conzi[de]rati Tatarzy dishonorale zaczyć. Insze jednak bendzie z tych bendzie woysko koronne posiłkowane pieniądzmi, którego [illegible] coś nad 7000 narnaczeć do Litwy y sasze mi universalami wstrzymać aby prospierali, To woysko co sie recolligowało w Litwie magis widzę bendzie oneriosowe Ich am usui, kiedy tak znaczne podpadło, kiedyby y tych taką darowną ewentencią ratować, dla prospektu! Prospolite rusznie to widzę narbyt cunctando idzie nad dawne Vasecios zwyczaie y może to bydz że y stil universarum do prospolite ruszenia pomienił obywatelów, gdzie im hasła no do polnego kupsze nie Hetmana, który pewnie koma fide mowie, przy pomnieniem sobie bendąc na audiencyi u JMP y nebłem, co mi ięz zdało, że contra legem y usum Vestrum ten universał list pisany, odpowiedział król, że to nim in vim alicuyus praejudi[illegible] Hetmanowi i Woiewodzie Kiowy że daleko z woyskiem bel trzeba, aby prospolite ruszenie aligrem duclopem beli mieli dla nazad, co by ich do Wielkiego Hetmana na bel za prowadzili, Praeci ja dobrego zdrowia affecta precis

Xiążęciu JMci odpowiedzialem, że sabias bele aby się do Wielkiego Hetmana kapieli iako leges każą, a in istocasu absentii tego, siły pod directią poluego Hetmana do Wielkiego gdyż ten ambiguus styli sensus [stu]ta turbować będzie y scindet in partes obyatelów. Ale zda mi się że postąpnych universaliorum miano poprodzie, dai Cm Panie Boże tyle ochoty aby się kapieli, iescaeby res nostras nie były desperatae, labo się wielkie inconvenientie działy, które ten pono diffidencia causat, o com zasose prosiel żeby ustały powiadaję że di diffidencią male regnum protegi[tur] [ab]sq formalia verba tyuły mocy [ab]sq tego tanet, ustawać muszą, widzą bowiem na oko iako to officet y odiudiciem JRM dispositum ad omnia ieżeli go kto cnosu nie poturbuie, ia tego czcze aby Xiąże JMci constanter affectu in patriam nie wszystkich rzeczy usuadat a rzecz enota iego conatus nie pozwalaiąc iego, nie bendę o tym więcej pisać bym się nie zdał ad apparentiam compati, co widzi Bóg szczero czynie affectu, pnecie ia sobie nadzieię pokładam Cm pozydentia Xiążęcia JMci że temi rzecząmi turbować się nie będzie proprium to bowiem magnorum rzeczy. Wypowiada taka pięchoty iako WMci piszą, barzo mi się podobała y ian to iuż na wszem swym nie proporować abym y my darowali a[to]wiem RP. bo by z owcem mgnie nie beli ludzie ce osios naszych y miast, miesteczek a[by] każdy swego aleret sumptibus suis, dla barzo beli u nas od tego alieni, ieno universalem consensum potrzebowali, potrwali ta woyna pozydzie do tego, bo Cm kiiego sposobu nie będzie, ludzi zasiągać, bo ich iuż nie masz ieżeli to wyg[o]dzili głodem bo nie z potrzeb, tak sobie rzecz suplemen[t]a nie regimenty u nas pozginęły. Co się tycze Szwedów iuż się zda mi będzie secari, bo pono ultra spem ich powet pozyżenti y odprawiony, iako za nie pacta inducia rum każą y taki się dał [illegible] ich ten dali Szwedowie JKMci. a że ea multis conjecturis y rationibus patet manifeste, że Szwedowie pilne maią oko na te woyną moskiewską, zdało się teraz JKM reassumować owo conclusum senatus consultum po wczynie rozerwanym, aby posła do Szwecij posłał. Retardavit to consilium mutatio Regimicis Szwecyan. teraz iuż incipiunt currere poudencja za przyieciem tego posła, zdało się wszystkim abyśmy z swego posłali y asseculowali się od nich albo ten ieżeliby mogli, in societatem bel[li] pertrahi, bo ieg to res impossibiles iako WMci rozumiem z tych skryptów, co ie posyłam, cardo rei w tym, że oni boią chcieć tego cos y WMci Pan u siebie ieżym do mnie napisał, resignatu nem Regni y ablatae prouincieae, bo existentia bez tego re

bydź nie może, byłem tedy tego zdania, aby posła posłać a interim
znosić się cum senatu de modo takich rzeczy traktowania a znosić
się nisz poseł nasz da znać, w aprobatii; Więcz nie wiem, ieżeli
naturalis nasza tarditas to nie impediet; ia tego z duszy życzę
y pro posse nie zaniecham promovere, pilno ad expeditionem
zagrzewaiąc; Cuius tedi sensus iest Xiążę JMPan Woiewoda
Wiliński prosze o wiadomość, albo y inszy tam pobliszy
obywatele, o co pisze do Xiążęcia JgMC nie szeroko, bo się cale
referuie na WcMP. fest to consilium magni momenti, y trzeba
ie mieć a magnis viris, proszę tedy WcMPana, abyś Xiążęciu
JMC wszystkie circumstancie które z tych scriptów co posy-
łam patebunt, opowiedział, y prosił aby dał sensum suum,
bo iako wysoce kładę magnitudinem Xiążęcia JMC. tak we
wszystkim bende chciał segni consilia iego Braterską za-
wsze a nigdy nie odmienną poufałością z Xiążęciem JMC.
znosząc się, Alec iusz papier kończyć sam każe co pro confiden-
cia do WcMPana napisawszy zakończe constanti méo przeciw
WcMP. affectu tem się oświadczaiąc, żem iest..

w Goślinie 9 Octobris 1654

Pozn. Archiv. N. 384.

Nr. 137.

1674.

Cedula do listu 9 octobr. do Jm Marszałka Nadwornego.

O Jm P. Podskarbim rozumiem, że oj i ten obawy i będzie chciał być w pewney z Jm pewnością, mieć tylko pobić imaginuje że kiedyby był Hetmanem nie tym, a polnego takiego miał coby mu oj mi pro pacto laborum, ale pro aemulo Regis mimo Kadi i którzyby chorągwi swoje od niego inviolenda chciał mieć, obawy zaraz jakoby jactura mi moiey przy tak glonae byta ale publicae, gdyż wojska takie co Deos non observavit, nimoge wojskiem manewr jeno factig. Chat tego w nieszczęsney teraźniejszey wojnie słuszney exemplar Teraźniejszy P. Wojewoda Ruski z Niebozczykiem Panem Wojewodą Bełzkim Pułkownikami będąc, piąty, piąty oj mi zeroli, każdą oby zyg chci w małych kupach premadne wojska kozackie gromadzili i mieli obadwaj laudem i gloriam swoim, skoro oj zeroli i pierszeym miał być Regimentarzem niebozczyk Pan Wojewoda Bełzki, zaraz Rotmistrze i towarzystwo in laudes każdy swego Regimentarza posli panowia gaiące i pomyślne examinuiąc w taką wdali samych siebie do hetmanów mierzałoś, że każdy ordynans pierszego Regimentarza zdał oj ezy i gaiąc jemu drugiego panowia, musiało im jemu ukazać taż, że naostatek od famam nieprzyjaciela tumultuose wojsko oj puszczto, od biegli porzuciwszy mieysc i zbroia swoy zgnuszcy na tadarane porzucili drugim zbiciali, i co im hor zbarazem mi dostawało cignosci, to mi mizego mi sprawie, jno tylko to, że mi byli dependentes od jednego, ale tylko nominatori i tarabores a często injuriosi consiliarom a mello tego executores. Oj i mowi innitia exempla dot Kiszowskiego i Koniecpolskiego ostatniego, który i rotmistrz pociatowych od nas porzuconych mieć nie chciał tylko tych, coby totalem dependentiam od niego mieli et per consequens observatia mi priuatae glonae nalery ale publicae securitati; bo to ostatnia, kiedy rotmistrz kiedy towarzysz non exequitur mandata ale tasat i specie prudentiae obediendae servit, na prem wszystka salus wojska glonia pregumi i pognoiu zawisła. Rozumiem tedy o Jm P. Podskarbim że prudentia jego obawy to zmienie i zechce oj

Sobolitez accomodować XJeM tylko XJeM niech nie wszystkiemu wierzy, co o
nim Xżu powiadają, et contra JmP. Podskarbi to niech czyni, bo nie
się zda że to muszą być jacyś nieprzyjaciele, którzy Xjchm te diffi=
dencye fovent zawsze znając przychylnego JmP Podskarbiego i JXM, i
co go plurium aestimabat. Plura non adiam po długim liście tylko
przy opowiedzeniu się cum constanti meo przeciw Xżu P. affectui za=
stawam będę. d. 31° octobris expedycya była listu tamtego i tej ceduły.

-5-

Rps. Crator. 384.

№ 61, K. 133.

Pod Kaniowcowy do Rzymca z Grodna 11 paźdz. 1654.

Ja tu wczoray przyjechałem, a nikogo nieznastawszy z Senatorów i Urzędników W. Xięstwa Lit., sam zaraz nazajutrz mieszkam, we Wtorek nad obiedzwie się Schill. P. Prezydentowie Litewscy, którego dnia też tu będzie K. M. i stoi chce na Hradzienskiem. Co tu dalej robić będziemy nie wiem, Imć. Hetman W. Lit. gotów tu zabawić z Xięzmi, jeli będzie potrzeba, miał tam być u niego Imć. Hetman w przeszły niedziele i Poły, z znaku jest zgoda i zjednoczenia między niemi z czym spomina P. Marszałkowski jako multor et conciliator huius rei. Ja zaś tego rozumienia aby K. M. będąc tu wezwał do Siebie Imć. Hetmana W. K. i rozmawiał się tu o tem z nim wojnie. Ale nie wiem na co potrzebuje Schill. convocatiey, która aby im przywiózł Schill. rodzonym pisał do mnie Xięz Pan Kanclerz Lit. jeszcze do Warszawy, że miał o to prosić K. Mci. Mam tu takie wiadomości, że Tatarzy się poddali bo mu prochów nie stało zdaleka wojno wypuszczona. Witepscy jeszcze się trzymają ale stało bo już zradzanie się tylko bronieli gdy prochów nie stało. Od Smoleńska Car abcesz jest i z dawnym wojskiem na chorób pannujących ale i nowe nowego pobrał zaciągi. Brama Mohylowska prochem wysadzona ale bez szkody bo mur na Moskwę obalił się. Wiją i pisze Schill. P. Podkanclerzy Lit. że Bojarin oblegał Stary Orszaków nierada mi się, aby ich tam tak wiele być miało. Wojska Litewskiego wszystkiego nie masz więcej nad 8,000, bo wyprawy tylko zaciężne 2,000 z wojsk magna za parte. Jeszcze po wodzie. Jeżeli gdyby się wszystko wojsko Litewskie zgromadziło to może go być 16,000. Mają też nadzieję w tych kilku tysiącach Chorągwiach, które tu K. Mci. nazwaney, dwa regimenty Schlei, które dawno pacyfikowały w Wilnie Uniwersały swe czynące . . . . . aby się nimi pokazać nie zatrudniały ze napisane mestwa zdania Schill. ale kiedym we trzy przeszły list w Xięstwie K. Mci. odtrzymał potępiał ich to do Grodna, obawiam się aby nie jednego przyszło na tak niezsłuchanego postępku, ale przecie pośle je Schill. o wystanie do Krewcyey milla przecie mentor ja też nie przypominam bo awatka, jakom pisał Schill. recolatur w tej sprawie nam mi się prosta tur. Owę do Anglii mam gotową, tylko z takim wiadomości z Wiednia stary Xięstwa a teraz z pawolnieyszy chwil moich etc. z Grodna 11 Octobri 1654.

Postscriptum. Pisza mi z Rzymu że Schill pisał raczey do Królowej Szwedzkiey aby przyjechała do Litwy, nie wiem jeli się na mowienie. Raczy Schill. nagiwał do Królowej Szwedzkiey aby ona raczey do Schill. namawiała do Polski, bo tam zaprawdę potrzebuje praesentu. Rincipis i sam Schill. raczy to nazwisko bo ex Schlesia nicaś trudno inaczej ratować tylko rzeczy w Polsce dobrze gruntuje. Trzeba i godna do Swiek wyprawić i stan wojska co wiekszej jak się może. Mam przestrogę od jednego cztowieka, że pericolum jest, aby ta prowincya nie udała się do Szwedów i tamci tam Królowi nam ze sobie dostał aby ich bronił, jeżeliby to miało być nie mogę ty to wynikać tylko z jej dobrej głowy która zawsze nowi rzeczy chciwa.

Ma zradź nadzieję Imć. Hetman W. K. że accelet Chmielnickiego do Moskwy wyprawi Antona i pisał do Chmielnickiego, Deg. P. Bóg, aby się powiodło. ——

v

Folio Nro 1 mo

23/10. 1654 1029

1654 23 Octobris Protestacya Pana Filipa Obuchowicza Wojewody Smoleńskiego i innych obywatelów Województwa Smoleńskiego. – Filipa Kazimierza Obuchowicza Wojewody Smoleńskiego. My urzędnicy, Szlachta, Rycerstwo, Obywatele województwa Smoleńskiego na pospolitem Ruku mianowani, którzyśmy z rozkazu najmyślejszego Monarchy wyprawieni Pana i Oyczyzne naszey i wrogi Ostrzymywać w granicach W. Xięstwa Litewskiego z innymi z dziedzinami naszemi powróciły, żalebna przed JKMcią Królewską Miłą Panem naszym Miłościwym i Rzeczapospolitą zaszłemy protestacya na Panów spółobywatelów naszych, którzy przy Panu Mościwskim wiarołomnym niegrzyjacielu zostali. Oto iż w roku teraźniejszym tysiącznym sześćsetnym pięćdziesiątym otwartym nieprzyjacielskim buntem za powodem Pana Albrychta Gołuchowskiego, pomarszałka pospolitego takiej pustoszy murowną mając zapomną obietnicę od Pana Mościwskiego jakiejś Konfederacye i nagrody zewsząd wszelkie, nicili w possessyi swojej mieli, wzbraniwszy się do obozu Tatarskiego mimo bojaźń Boską i wstydu cnotliwym synom należący jako wyrodkowie Oyczyzny, w której za wychowani na mierne poddaństwo Moskalowi przeciw Królowi Imci i Rzeczypospolitej gotowi siedzieć hostile, ter stawać, przyszłego wynikali. Miasto zaś Kozaków murowych, i piechotę polską tak obietnicami zawołania Tatarskiego zbuntowali, że nayprzód za do jednego złecistwij wyciuchawszy rady, przy Moskwie zostali. Chorągwie odemnie Wojewody i od Rotmistrzów gwałtownie zabrali i wartę na pałacu w branicy małżonki mojej, pani Gołuchowskiej, i Szlachcie od Cara dawszy bez wiadomości mojej wartę stworzyli, a zatem lud nieprzyjacielski do murów przyszedszy, mury i bramy opanował. Moskwa chamy za ich pomocą skonfederowani rozgromiwszy, którzyśmy umyślnie wyglądając posiłków od Rzeczypospolitej częstemi kwitowaniu przysłali. Dowodziny też protestacyą naszą z przeciwko tym Jednemu, którzy nas niesłusznie na prawa i powinności takie i urzędy swoje, z murów odbiegli, chłopy pustymi potrzeby murowną zadawiwszy. Co nam do takowej zguby nieuniknienia było przyczyną. Protestujemy się na pana Jakóba Foulara budowniczego, który fortelnie Ku zgubie naszej tego muru od Pana złote Kawałkami czegoś polamanego i napewnem podłem takie i baszty

niektóre polepiwszy, wielką był przyczyną do zbicia prędkiego kwater dwóch, i baszty jednej do gruntu a drugiej na troje rozwalonej od samego tylko huku i dział burzących. Wały też w niwecz zrujnowane, municya cekauzu zaniedbana, działa w łożach i kołach pogniłych za jednem strzeleniem posadały się. Prochy przez niedozór po nie małej części zgniłe, których było naprawić za nastąpieniem nieprzyjaciela bez rzemieślnika umiejętnego niepodobna. O co wszystko in facie Reipublicae chcąc się uskarżyć tę naszę protestacyą podpisaliśmy pisaną w Dokszycach. Roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego pięćdziesiątego czwartego dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Oktobra. Filip Kazimierz Obuchowicz Wojewoda Smoleński manu propria Jan Wojewodzki Sędzia Ziemski Smoleński manu propria Stanisław Uniechowski Podsędek Smoleński manu propria Aleksander Burczewski Pisarz ziemski Smoleński manu propria Kasper Bunik Głuszyński manu propria J. Bakunowski manu propria Jan Krawkowski manu propria Jan Nieciszewski manu propria Samuel Łyko manu propria Jan Buha manu propria Jan Karol Spasek z Gostawic manu propria Gabryel Kniewicz manu propria Wojciech Jakubowicz manu propria Jan Brzezycki manu propria Wawrzyniec Przuwalski manu propria Stefan Dawidowski manu propria. —

Rps Exactor. 384.
№ 59. k. 129.

Jan Leszczyński, Wda. Brzes. do Wł. Poniat. z Gniezna 24 Paźdz. 1654

Nie tyle we affectu meo stat, by się było bawić i widzieć praesentem W. M. Pa, ale z necessitate publicae, którey bowiem ex ad cauponem. Atoli z tego miałem particularem consolationem cieszyć się z obwarowań J. M. Pana Starosty Nowogrodzkiego, gdy nie tylko z Litwy pisza obawaj Hetmani do J. M. Xiędza Biskupa, jedna na drugiego narzekając, aby to znak i zawsze żywał jawny Ojczyzny. Król. M. w Prusiech i jest zwadź ex deliberatione dalej się pomknąć do Wilna, aby mógł to tam simultates uspokoić ale drugim się zda, że która zawsze pars maiores simultatum zemst animos convocata przedtym Litta loquebant, co się comunem skłonni niezdało, et inter rationes drogi wszystkie do Litwy aby ipso absente te się concilia nie odprawowały jak teraz fruwiri desiderio chcą mieć consilia swoje Litta Xięcia X. P. Kanclerza Litewski do Krolm o wzięcie sollicitowali. Ale ledwie J. K. M. desiderio illorum consentiret, bo sam w Litwie swoim pisał chcąc posłuchać J. M. Xiędza Biskupa i że to non vana fama do pana go o czym mu przedtem oznajmowali z tami słowy wyrażaj, że X. P. Kanclerz sollicituje o zdanie convocatiej jakiej w Wilnie i to co przed tym mogąc fama diuligerent teraz chcą mieć in effectu. Ex stili jednak dwiwi znać się non placent, tamen jednak będą chcieć contantes w tym swoim zawzięciu nie wiem, z jeżeli W. M. non cedet rationibus i necessitati, widzę że W. M. jest solitus i mogę imagini punktami napisać: że do X. Xięcia Biskupa, żeby mię sollicitował mnie niem J. M. żebym do Litwy znał niem jakiej, znać chce mię W. M. zająć ad componendas istas simultates. Liczka na mnie droga ale to mniejsza była cum effectu była. Oczywiście krzywdy ma Wielki Hetman znadna jednak compositio przynależenia co mu de iure competit, przyleżeniem Senatorii competentia a iurisdictionis o nim relationes odrzucał i im nie wierzyć, ten modus jest najpewniejszy, aliter po mnie tam nie, cessi jednak rationibus Em. X. Prymasa że się do Warszawy zbliżyć chcę, i jadę tam za dwie niedziele, a interim spróbuję excepcie swym sposobem, jeżeli ad punctum jadę dalej, sin minus excusować się będę, ani będę chciał być inimicorum magno vivo ani Rp. vicos magnos contremendo. Ma to w sobie, magnitudo animi że woli zginąć niż contremi i ta magna droga moja impedict mi drogę do W. M. Pana.

O legatiej Szwedzkiej pisałem, którą i teraz chce vigere JMX. Prymas i będziesz WMP. w tej materiej miał listy od JM. o czym scio chce conferować z JmPanem Starostą Kowelskim i dać mi pierwsze illina? ad capessendam Rp. pisać dalej nie będę tylko przy zwykłej powolności zostawać będę.

W Gnieźnie 24 Oct. 1654

Rkpis. Gratior. 384
N 64. K 143
Jan Szerayński Wola Expecki dostatnosty Lide. pisano W N L
z Goślina 1 Listop. 1654

W Legatia do Szwecicy woyttho mi się zda że z camilarenia bendzie
bolto u Nas fatale consilius nostros post pondentissimos diserues
y conclusionem factam nihil excepni dla Boga bądź W M P solicitati
tey expedicyi bo to wsio wnie uwiązie, że potrzeba. Klascius to
Sole, że kiedyby my u futum ieko się godzi speravoy
li wnilebyći my Veli tey straney voy rey z Mosk[wą], z Szwedami
się accommodowawszy, poner tę cor my że bardziie stawali communi
comunitate. Serar tedy Szwedzie ad hunc statum rzeczy przyszedli że się
mogą z nieprzyiaźnić in Snuirzose ablatis Tak Pskowiach y Ryssac
nie zarzucą pewnie tak K communicam occasionem y z tych dwóch
rzeczy mamą rzeczy nazwisko albo z nami transakcyą albo z
wsze się albo z Mosk[wą] z tą rzeczy się przeciwko nam dopomoc
im nowey ruiny y oraz crescentem barbarorum potentiam obi
gzrzć. Pisałem siła w tey materyey do Jm Pod hanebnego
że też srai doby a pokrad z pod siedzi W m Pe nie się communi
nicare rzeczy rationes meas z których rozumiem że necessario
trzeba tę legatią wypraść nie cum solis complementis tallis
ale y cum potestate tractandi bo ieżeliby się dali do nas przy
cugnąć czego że sobie z pax non obscurum iest documentum
y znać to bało z rzeczy Panar[skiego] relatiey, bo to pewna że
non alia ratione Szwedzie partes nostras sequi
tekko żeby mieli sobie dwa resignata y regni y Inflant.
Vnieś to J K Mć pola ad tantidem schabrowli tamequam
optat gloriae J K Mci expedit, ja in his consiliis cesten
tey do sententiey że gloriam regni communi dati tabus regni
dum trzeba mieć y że salutis prospicere securitati Patriae
tenui które posiadać, nie które iest hac tempestate
subsidiabile y z którym idzieli się Szwedzie assekurować
rzeczą mianowicie by assistere Moskwie bo nasza rubrica iest
ich securitas. Jeć y o Inflanczech rozumiem że ta prowincia
subsidiabilis y że [illegible] emp reniąnowić z nimi assistere,
tam od nich na te woyny przeciw Mosk[wie], boby się to nam
nadgrodziło recompensatione całey Rusi, y tych woiewodztw
które Mosk[wa] z W N L zaiechała. Quantum ad gloriam tey
wyprawy monarchowi rozumiemy że gloriam regnorum za iscia
in conservatione y że ią mieć trzeba inevitabili necessi
tate, Jak Samarskiej nawiązanie z Szwedami pokoi zaszli
że koszta pro ecclesiis y membro imperii receptis za dwa [illegible]

~~imper~~
imperii Kielka millionów talerów dano, nobilissimam Provinciam Pomorstwo całe puszczono, Biskupstwo Kielko-ro perpetuis temporibus haeretikom dano, a przecie to gloriosum rozumieią że funestum bellum ustąpieli. Życzę iednak w tym punkcie solidissimo iść consilio Poradzić się, Poradzić się tych Jchm co się praesentes y całego senatu osobliwie praecipuos JWM WXL. ci iako interessanci do Inflant znadnie uważą ieżeli Inflanty recuperowane być mogą, albo ieżeli cessione onych mogą być nadgrodzone. Ja proszę wielce WMć P daćmi hanc consolationem y racz mi Bratu swemu oznaimić ~~unius~~ unius sensus w tym punkcie bendzie X JMć P Kanclerz WXL. y JMP Podkanclerzy, także Jmp Woiewoda Wileński JmP Podskarbi, bo ieżeli ci rozumieć bendą że ieszcze res nostrae mogą salvari sine extremis consiliis Aftabor, obowiązesz mię WMP tą łaską swoią kiedy mi tego communikować bendziesz. odesłać list do Pana Montelupiego tedy mię doidzie bo się ia in dies wybieram do Warszawy y bendę chciał pokwapiać do Usługi Królestwa JWMć bawić dali nie bendę tylko zostawam.

w Goślinie 12 Novemb 1657

Rpis. Cracov. N 384
N 65. k. 144.

Jan Lorantfy ki Vda Tarnowski do prymasa z Gośliwca
4 Listop. 1654

Velce dr[ogi]ey Ks. Wlci za obesłanie mi pawiraui v ktorym zdała consolatio kiedy ludzi mało v obecie a toli zda się iakaś pers solatii, qua[m]cunque statum videa[m]ur esse[re] tam rebus nostris afflictis, a co vpleta sine spe meliorationis, cui[us] nobis fatalis incumbit calamitas, kiedy ani nam, ani rady ani cześ, ciuie zadne nad swego nie bierzą zdatku, v progressach woiennych przykrie pouo ie turpi y seruili pace myślić a lepi[e] vcras zdy przyna mni z rozmyslem się działo, y ta delatia z Orzeczy i po, stanek zrobi nam co tego pouo, iż się vydrisowaći nie mogą ia ko te listy Ks. Wlci, nie doszły Jmć pod[kanclerzego], mnie[j] być[ia] pałło albo v Kancellaryi do Ks. Wlci że się pod nie bytność Jmć Kanclerza vyprawi to, albo v poreciu iakis defekt, ut cunque iest z tego abym Ks. Wlci pluą de toto errore inadver, gando kacał się mi dilgentię, żeby in similes nie vpadać y napisać do Gnieznieńskiego, gdzie się ten, ponieważ podług e[go] do dlaczego tam oddawaiąc tak potrzebne listy, nihil omnibus instandum, ażeby dosponowie powaga Ks. Wlci, kiedy napiszen do Jmć Kanclerza bo ia ko Jmć pisać Jmć pod Kanclerzy tel ko ad 2dam praecautes miał zmienkać u dworu. Jm[ć] P. Kanclerz inney bet miz za scententiey ale zda mi się że ten secutus iest sententiam Jmp podskarbiego aby telko cum complementis postać, ktory ia ko Ks. Wlci Jmć widzieć raczył że ea ratio nibus propositis od Ks. Wlci mutabitur eiam sententiam bodaiby zawadzieło do Jmp Kanclerza napisać przy ratiach ktoremi Ks. Wlci rechten mieć promo, tio nem legatu persuadowaé y to insinuaro że Jem[ć] P. podskarbi tegrze iest co y Ks. Wlci sententiey. Pisał Jmć P. Podskarbi list do mnie z Kalisza, że y sam miał do niego v tey materiey pisać, a komuż ta cura Rp ma się, cy mię bry nami nalerieć ia ko Ks. Wlci, przydaś to partes, dium bonus publicus Ks. Wlci brać pred się bo to precie y ate, te sy ayrnie y Ks. Wlci gloriosum ani deterrere lenta ista consiliorum executione ab actiuitate diffidentia nie zdadzę pro impossibilitatibus, ale bi ajo prawda rzec tea by n ia chciał być moderatus in affectibus meis, ale kiedyby mię tak publica diffidentia miano traktować musiałbym być sederecie zdatny ia ko to po rozerwaniu sey nie mię powolić Xiążęciu do supplementowaé woyska

V pusi z krowayc wrzyska mało pociuły pewnie z z Litwy, bo z inch obeznia, ały te X diffidencye nie dzie wrzeba dziwnieć ale istej litwy niezgody, chali

X Tu brak stanu w rękopiśmie

choć taki bez sensus maioris partis senatus, po seymie
roczerwanym, y po seymie ad nonas Octobris instabitus przy
powiednych listów nie dawał. Zaś z całą pewnością
nie tylko dano listy przy pożegnaniu ale X milczeniu
znacy Karasia zachęcał manifestowania diffidentiae
y nie jest to assilio exercitus ale secessio, partis tylko
w exercitu X takowemi zachęcami powstał pewny
dependentia Radkowskich z Ratmistrzów mi od Bohdanego,
Który tylko ex malevolentia tamował starszego Regi
mentarza Benday, ale nie exequował ex ignorancie suae
protendent errores ordinarya. Od początku świata
woyscy wolny Tatarzy się strzegli; aby w dependentiae
militiae z obcemi wojsk nie mieszali. Bowiem w dy
wersach, bom sama bez mowy kiedy o Zdzięciołskim
powiadano, że Niebożątka Zahorowskiego z obozu
Kaniowskim umarł, do obozu swego nie przypuścił
choć we 3000 ludzi bez przyczyny mię dla innych przy
my tylko dla tego że on będąc Voluntariuszem i tak
przyszedszy kupić oręża y sobie coś zasłużyć bo wszystko
miał woysko mi na dworze Kozackie ac go casus
nauczył abszegni Bogo beli Tatarowie wytrzepali, y do
piero do obozu powrócił z niebożątka X Koniecpolskiego
naszych powiatowych Ratmistrzów mię nie chciał mieszać
nie dla innych przyczyn tylko dla tego że mię to tabaliter
znał go za Pana swego y cudownie sam przy mnie był aby
koc genus militum u przyjaciół bez Ratmistrzów, co nie
od niego beli dependentes, nie trzeba tedy Królewicia nicć
za złe że y on w tym całością a że pewnie tu nie ufa
niektórzy czyni Pan podskarbi, żda mi się że
to sprawnie inaterspectus pewna co ią wydał z wiersz Pa
podskarbi, tuszę że ią X Wilki mają, mnie ią ode dworu
przysłano. Znacy pewno to inaterspectus bo y cały dom
Radziwiłłów rachuią, exprobrują honory które powinien
nam nie pamiętny amici. To o Królewicia rozumiem
że gdzieś znak za socium laboris ale nie za aemulum
Regimentis bo wszyscy Tatarowie na tym oświadczali
y on by z woyskiem oświadczał pewnie. Owa y teraz
że wypuścił Antona, ambitio interpretuią, mym zdaniem
ale nie nam nie, bo labo to niepewna co Anton
obiecuie ale też niechby nie wypuścił, tam iemuc epas
że co zrobi; tu mułła w detentione wielki koza kom
nim nie przyjęto tatarus go było puścić. Że to gazą

to ia ganię bo że dotychczas z Kozakami traktaty
nie szły, zrobiła to nimis publica diffidentia, ci się
to maią ad obsequium wrócić, kiedy publice ganią,
że się komu z nich clementia pokaże, contra naturam
to iest y lubo słuszna rzecz, beła opowiedzieć się Królo-
wi Jgmci, distantia i czas pono beł in consideratione
że nie factum, y długie mniej potrzebne deliberatie
a późne responsa dworskie, choćby iednak y nie-
smaczno beło, lepi publicować że to z rozkazania
JKMci uczyniono. tedy Kozacy rychli ufać będą że
z nimi bona fide chcemy iść y szczerze życzemy per-
donu. bo to iest contra naturam rozumu że przydę
ad obsequium ci, którzy widzą że iednemu z nich
pokazana clementia aegre fertur. Druga y tam Xiąże
znowu żałośny będzie kiedy his exaggerationibus
fides iego suspecta zostaie co lepi wszytko WXMc widzisz
y życzę żebyś JKMci znalazł na to iakie remedium pogla-
szować (?) to nie iest to impossibile ale a capite trzeba
zacząć y podskarbi W. człowiek snadnie uważy, co trzeba
czynić skoro sobie poimaginuie że on Hetmanem
Wielkim a tali go tractuią diffidentia, dalej papier
pisać nie da, tylko z moią obserwantią skończyć każe
tym tytułem żem iest w Goślinie 4 Novembris 1654

1031

List Jm. X. Dza. Arcybiskupa Gnieznienskiego do J. X. M. Pana Wojewody Wileńskiego de data z Piątku d. 8 Novembris R. 1654.
(Rkp. B. Oss. l. 206. k. 102. – 105.)

Dosyć niedobrych y żałosnych wiadomości nasłuchałem się podtenczas de funestis casibus W. X. Lith: ale iuż nadewszystkie mala musiały mię wczoraysze listy przerazić, żem nie tylko de implacabili odio W. X. M. M. M. Pana y brata przeciwko colledze swemu słyszał, ale też y o strasznym cum supremo capite Królu Jmc. Panu naszym poróżnieniu, co nietylko nam mam od różnych moich confidentów, ale y sam mi J. K. M. tego żalu swego y urazy concredował z pewnego listu W. X. M. w którym wszystkie actiones J. K. M. sinistre interpretari y nieszczęścia Rzptey onemu przypisować raczysz, wspominaiąc przytym y nas koronnych acerbius niżeliśmy na to zarobili, iakoby za errory koronne Litwa miała luere. Oboia ta J. K. M. y całey Korony krzywda słuszny żal w sercach naszych pobudzać musi, bo y Król Jmc. niesłusznie petitus, żemu w impresach iego fortuna acerbos supposuit scopulos. My zaś żebyśmy do Moskiewskiey woyny mieli dać okazyą, nie mogę tego u siebie znaidować, bośmy etiam cum dedecore Gentis nostrae drapiąc i paląc księgi, głaskali Moskwę, pokoy z niemi zatrzymuiąc, w tytułach satifactią daiąc, czego swiat wszystek świadkiem jest, a coż to pomogło wiarołomnemu nieprzyiacielowi. Teraz że Tatarów wołamy iako iuratos hostes Moskwy na pomoc y to video displicet W. X. M., a my to czyniemy, co iuż nieraz practicatum było za przodków naszych y nadawało się to szczęśliwie, a naostatku czyniemy to, co humana possibilitas może. A przecież W. X. M. oziembłość y parvam rerum curam tak J. K. M. iako y nam wszytkim przypisować raczysz. Pytam ia tedy y authoritate Primiciali obowiązuię W. X. M.; zkąd wzdy okazya do takich

niesmahów y dissidentii? Że sejm rozerwano, niewiem, gdy się nam rachować przydzie, przy tym zostanie wina. Nizato go nie Poset upitski pierwszą razą impudentissime rozerwał; o drugi zaś, że winę na P. Bychowskiego kładą, mniey on meo iudicio winien bo go już przez całe sześć niedziel Bułtawy rozny y na nich pewnicty się był spuadat (ut) etiam illo tacente. Że Bułtawę polną oddał J. K. M. inconsulto W. X. M. M. M. P., wszakto non in primo exemplo stało się, y ostatnia by to iwi była, gdyby kto oboło tego miał Królowi Jmc. imponere legem. Potykały te dissgusty y dawnieyszych hetmanów a przez się ich to między sobą tak barzko nie mieszało. Atoli J. K. M. non penitet collaty beneficii. Uczynił Hetmanem comilitonem przez te wszystkie wogny W. X. Mci, którego ipse formował do tego urzędu y nieraz publice wynosił aencomio. Nie wiem tedy, zkąd ta nagła stała się effektu W. X. Mci odmiana y iako ta fortis opinio invalnit w umyśle W. X. M., aby go wsadzono in depressionem wielkiey Bułtawy. Jam rozumiał, żeś się iwi W. X. M. miał całe contentować tą submisyą, z którą przyiechał w dom W. X. M., aliści mu się y ta obrocita (przeciwnie) ale cóż iwi będzie winien, kiedy y ta powolność iego nie była acceptowana. Żeby zaś co miał machinari na zgubę, et procurare intentum W. X. M., musi to być iakiś perversissimus człowiek et incensor odiorum, który to udawał, czy mogło to przyść in mentem W. X. M., aby dobrotliwy Pan miał studiose szukać iacturam W. X. M. w czym J. K. M. nieznosna na dostoieństwie swoim Panskim cierpi krzywdę. Smiem za to przyrzekać, że cokolwiek z tego się stało, to wszystko adversa heiusfata przyniosły, przytym fors et casus belli, nie malitiosa W. X. M. iaka na zgubę conspiratia. Prawo aby miano w czym tomać y gwałcić y praerogatywy urzędu Hetmańskiego infringere tego żadnego podobieństwa niewidzę. Do wzięcia nowego zaciągu na demandata była Jmć P. Podskarbiemu, to się ex conditione stało aby się był pod Regiment W. X. M. przyprowadził y oddał, a chodziby też w czymkolwiek było exorbitatum, mogłoby się to uprawić w hlubę salvâ Republica. Ale kiedy ta zginie przez niezgodę. Wnieszo co za rationem reddetis zgubiony Oyczyzny.[2] Jako się z takowych postępków nieprzyjaciel cieszy a my narzekać i płakać nie przestaniemy, a nie wątpię że etiam apud posteritatem ta niezgrzesna niezgoda perennabit in luctu. Że takową nie sprawą niedziw, że się buntuie y żołnierz, bo diversa (ho diversa) sunt studia Woyskowych precisko Wm. M. M. Panom. Ale to tak bywało ante hac, że autoritate sua Hetmany continebant żołnierza in officio, z miłości przeciwko wodzowi. Ecchat więc żołnierz zapłaty difficillimis etiam temporibus. Teraz zaś pisali mi Woiś Jmć. raszy (czym iest naybardziey uraiony), że kartki jakieś latają po obozie, które pugnant contra maiestatis iura, pobudzaiące żołnierza, aby się przy zupełney

/.

zapłacić niewygasnych rozdawnictwa wakantii upominali nowitates, a z takowych
pushwinatów żadney W. Km. nie odwiódł od W. K. M. sprawiedliwości. Nowe y o wypraw
Antona do Chmielnickiego asserit W. K. M, że inscio illo stała się, ale że nie mogę
iedno in bonam partem brać tey wypraway y rozumię, że mierzio W. K. M. chciał laces
sere Chmielnickiego tractatami. Resolucia zaś W. K. M. desperacha, aby Litwa
osobną uczyniwszy convocatią, miała radzić o sobie, przyznam się, że mi się bardzo
niepodobne. A którey większe siły będą, czy same Litewskie? czy z koronnymi zie-
dnoczone. Ja nie mogę inaczey trzymać, iedno że unita virtus fortior musi bydź.
Kiedyżeśmy my deserowali państwo Litewskie? Moskwy samey pytać o to, co Hetmani
y Mestwo polskie dokazywało w ich ziemi; nie rozumiem tedy, aby W. K. M. łatwo się
affektem uniósł w tey mierze, miał pragnąć takowey dismembracyey, do którey nie
dadzą Koronni chargii ey y owszem sama zostając sufficienti subsidio destituta oder-
wata y to kilka tysięcy wozyska wypuszcza do Litwy. Nieraniechamy y dalszy
praestare to, co mogłoby nasza [illegible] się, ale się obawiamy, aby te wszystkie conatus
nasze nie były daremne, ieżeli W. K. M. non mutabis sententiam. Ja y z affektu
mojego przeciwko W. K. M. y z powagi muneris mei proszę y obtestor W. K. M. per
amorem patriae, per salutem civium, per extremam Reipubl fortunam, abyś wszystkie
wszystkie przestrzegł niepotrzebne diffidentie, suspicie, simultates chciał całe z ser-
ca złożyć a nitrzić sygnyznie darować. Chcieć W. K. M. ante omnia Panu dać o so
bie iustificatią y całe redire in gratiam, toć iako wiele trzymam de clemetia K. Mci
tak gdybyś uporem iakim chciał obistere authoritati Regiae, declarowałbym to musząc
żebym się zniczey z drugimi Ich Mciami, którym iest cordi dignitas Principis, aby y
teraz w dawnym respectie y powinnym poważaniu zostawała y jakośmy od przod-
ków naszych przeciwko Panom zawżdy observantią, abyśmy taką ad posteritatem
mogli transmittere. To pisząc dozedł mię tristis Nuncius o poddanym Smoleńskim
d. 3. 8bris. Niechcę [illegible] tu wyrażać słowy infandum dolorem, czemy także
antemurale straciła sanguine partium et conservatum, iedno do W. K. M. rzecz moią
obracając: iakoście mogli y mogliście ferre, że to decus utriusque gentis, tak marnie,
tak prętko, bez pozitku, bez odzieczy cessit nieprzyjacielowi, a iszcze co większa
(iako passim fertur) przez niezgodę samych [illegible] W. M. P. P. Regimentarzow X. Lith,
iako to będzie tristo et funestum swiatu wszystkiemu et futurae aetati niezgo-
dy Hetmańskiey exemplum. A dla Boga zleidy się to niezgadzać, gdyby nieprzy-
aciel był iszcze za [illegible] a teraz kiedy in visceribus, dopiero disgusty rachować,
Boże to W. K. M. iako bawny rozdrażnii. Ja od żalu compimo calamum, nie to
iednak niżmownie boleię, że we wszystkich listach, którem kolwiek miał z dzisiejszą

/

Litew. straconego Smoleńska W. X. M. przyczynę daią. Przywodzą i insze mankamenta, iakoby miały pochodzić od W. X. M., ale żebym się niezdał ex fama et rumoribus hominum W. X. M. sądzić, powierzyłem ostatka Im Panu Mierczyńskiemu, gdyż choćbym naybardziey chciał iustificować W. X. M. sprawy, tedy (zachowuiąc drugiey stronie ucho) czekam quo animo W. X. M. excipiet tę moię życzliwą przestrogę. Prosząc iterato że ieśliby cokolwiek albo per hanc fatalem discordiam abo per aemulationes abo przez nadzieię armistitii stało się omieszkanie abyś W. X. M. doświadczoną dzielnością y odwagą swoią chciał to powetować a niechciał tam funestum Patriae spectare ~~fungum~~ fundus* Oddaię się zatym

* nie chciał patrzyć na żałobny poprzek ojczyzny

13 Lipiec 1654

Apis Castor.
№ 384.
№ 68 K. 153 Jan Leszczyński Hda Trzyeski do podkomend. z Goslina 13 Lipiec 1654.

Ta niespodziana o wzięciu Smoleńska nowina bodaj się odmieni, kiedy mi Jkm. Regent Cancellarius W. M. P. znowu pisze kilka dni pomiędzy datą, że confirmabatur fama, ale wiadomie obawiać się zatem trzeba, aby te wojska, które z państwa Jkm. tak się daleko zaangażowały, posiłkiem bodaj nowego wojska secrementu nie chciały dosłać, postępowania i acquisi fortunam, zatuszuje że niepobytnie wiedzą o sercu pełen i uniżonem wojska naszem. bodajby nie expedirat cofnąć się JKM cofnąć się do Warszawy i fovidiutus residencyą dworską zagrzał. Taszawa[?] swą kompilacyą, aby przy bokach Króla continuire mieszkali. Zaszura urzędnicy starostwi i litewscy selectiores personae i wszyscy pares ad magno consilio, bodajby tylko byli praesentes. Sic sufficit u mnie jedno consilium albo senatus consultum, mi tylko to repetere trzeba ale i continuare consilia. W innych państwach sic ac nocte consulitur, a u nas tylko in arena. Do czego mi wszyscy jesteśmy capaces, ani nuno ictu mala Rp. którejmy tylko myśli nam stuporem do mirari; penetrari negg, ani last Fabrie remedia znaleziono. Jeżeli przeto tedy Jkm, aby z urzędników swoich selectiora conflata obrawszy, zlecił im hanc publicii consilii curam, aby wreste de periculis mierali consilia, media znaleźli i one potem Jkm. referowali i generalnemu senatus consulto proponowali a to co się uradzi ad executionem przyprowadzili, a nas nie mam[?] in dni militaria consilia, co tak czynią, gdzi adhibentur viri etiam non militares, bo jako Hetmanowi należy myśleć o tém, jakimi fortelami aggredi nieprzyjaciela, tak za togata prudentiae incumbit, skąd posiłki wojska być mają, tam luźni jego i prowizyey. W tej naszej ostatni toni mi trzeba się wdawać ad ordinaria remedia, ale omnia tentanda mi tylko in tem possibilia, ab iri possibilia. Constantiae to jest difficultatibus tanquam impossibilitatibus non detereri; jże się jemu pilno ani spray chce najtrudniejszy, tedy actio actionem allicuit et augent prudentiae modus. Na tom to rozumieniu się mię do ostatniego punktu relacye Jo Marszałka Wiślnowskiego, które inne

Wm P. Wdy Kaliskiego Wm respexerat, które, kiedy kto uważy, przyznać musi że mu słuszność dadzą że bono publico i per consequens że glorioso Wm, bo ta in conservatione boni publici zawarta, bo tam rożne sposoby pozwolą wojskowych i emmienienia potęgi impraesentiarum - prawda, trudne mi zdaniem, ale nie impossibile. Upraszam sobie Wm o tak pilną Twoich i wiadomość, żeby historii moich, czy tej był sentencyi, abyśmy mię despexerali Heraklitów chcieli accommodować, i że za rationes Twoich dla czego to nowe succesit. bo pewni się to najwięcej że mi tylko per vicia koralia winna, ale nasłuchawszy temeritas, czemu ich prędko głaskali, a przez gorzeli przez co diffidencyą do istotnego perdonu w milczeniu w praesentiarum et per consequens ultimam despecationem czego teraz doznawamy - i drugi punkt, dla solatium Wm Ex proszę, aby Hetmanowi Wm pozwolono było widzieć się w międzyczasie do Moskwy, o co on sam Wm pytał. Factum to z łaski Bożej za przyczynieniem Wm Pana że ma ten list odpisano i pozwolono - Co zaś rozumiał o Szwedach, że mogą być przyczynieni do nas in societatem belli i jako się z tego cieszy, że już Wm wszystko wyjaśniał rozkazał Pan Stolnikowi zgromadzeniu, tak przymawiał się, życzy tem, aby ta funkcya Pana wielmożnego była potrzebna i sam Wm bon rozumiał i cały senat nemine excepto. Szczęścia boże było wpisać do Szwedów contem tantae in tractatibus experientiae, mię tylko takiego, coby miał naturalem i literalem practicam prudentiam, która mię wiele kosztowała z samymi latami. Ja pokój tę Wm[illegible] pozwolę listu moje z listami Wm Brzy, biskupa mię dozwoły ręk Wmpa gdzie pisał Deklaracyą P. Wielmożnego wielkiego że chciał pokrzywdzenie Wm być był emfficien i przeciwnym, jako w przyszłej substancyi władcach, mentach, były tam i mentore inne należące do tej legacyi Kolumnowej. Poznać już pono trudno tej Wm Deklaracyi, bo i sam czas pono nie pozwoli, gdyż w takowych materyach periculum in mora. Z tego się jednak widzę, że Wmp mazz pisać instrukcyą, bo jakie jest consilium Wmp in hac materia, które się zgadza z Wm z brzychowskiem i już to pono winność Wmp, żeby mię sam solis terminis wpisał - może tedy być mutatis bona instructione a

rad to i suplementowana być może mistrukcya, było mu kazać Dekanowi generałom misionerze, aby za dwiey party mieć miejsce kazał i z drogi gdzie się obrazać będzie, omajmował minimas particularitates i numeros, jakie go w drodze dochodzić będą. Ufam ja tak przyiść z bliska, żem dwa pary kazdy tydzień za Wm mowa pisał, wigdy nie być dla bez nadomoni, i to tak trzeba, znadnie czas obmyślać, gdzie się jeszcze się skarga dobra pozwa i necessitas każe i kogo drugiego za tractatorum pomyślać, co wszystko znadnie prudentia Wmpana providere może. Co tych tedy trzech punktach zgadzałem się dawno z wielkim Panem Wojewodą Wileńskim i teraz żyjąc, aby omni były considerowane diligentia i tractowane, nie się mi widzieć dificultabitus. Co się zaś tknie alia petitia, zrzytku jako to, zdy przykro persuadować, aby gniazd patorali pomyślić, bardzo to doby prozób. Zarzymy Ofp. imperatis mastras i apparentibus prawie legatus w assystencyach i kostach, tedy ja znadnie patrzymy. Resolutiony się rzyć jako w innych krajach zyjąc magni principes, co rannadam mają nie imperfectum apparentium, zdy nam to lekko będzie. Nie exculpujmy z tej ochoty Wm mPan dellomyślić bo lubo tak jest, że słuszna ma być wszystkich Wm mPanów libertas od wszelakich Ofp. zwierzchności ale to tak prawnicy natenczas widzieć to bellum było pro ambitione i acquisitione Regnorum, po się zgotowali drugi pmer wszelkie mieszkańcy, Coście Wmppy zdy szerz wsze swoich, do zdrowy nie potrzebni ochoty, ale kiedy to bellum idzie o aggressionem, w którym tak pisze Quae cherensis, skich exemplis, tam wiele mieniejąc, kosciały Boże i świątynie jego święte ze sakramentami samymi sprofanowane mogą być wielką do tej ochoty pobudką, mając ustawicznie z wrytkich Prymasa wagi, a może w tem być miała perfectio i mi nakazyć zyjsko Najwyższy kiedy Wm w Ofp. mi mowy luxum jako my to o tym napisz aby mowy Wm majdować, ale imperfluctates Darujesie, jaki Kto ma kilka cugów koni, mieli ten potrzebny sumpt i spez Darujesie, mi może chorągwi starzi - jeszcze takich mieszkało, byle to mieli, poczet stawi, byle tylko imperfluctabilibus adimat, quantum ma nie Ofp. ale conservationi rewiesta Bożego succurrere, co ex obligo conscientiae powinien. Też prosiłą mi oby nami zachcieli mi może siła, medtem, pułkami, niech

chcę zaczynam, kto może i powinien z chore małego powtu niechcę się
mi rozlyd: depesza jakakolwiek wszystkich dla ojczyzny niż zdrowia.
Ja się z tem deklaruję, iem gotów pół intraty necessitatibus publi-
cis impendere przez czas trwający wojny. Byliśmy zawsze tacy
byli, toby moja zawsze exemplo mi była pomocna. Tak mi
bolem boli zguba ostatniego szlachcica za Smoleńskiem jak
zdrada mego, to to malum secret i musimy być nastawieni że
li mi tego nieprzyjaciela tedy kogokolwiek fraeda occupantes
jeśli. secretum afectum mi chcemy się potrzeć. Trudny to sprawnie
sposób, ale też jesteśmy mementowany, aby tak mocz posty
energyczne zbierać, tak o mnie rozumieniu że kiedyby się do Króla
Jmci powszechna wojna, jako pospolita, confidentia, i wzajemnie
Pańska do nas była, nie jest to omnino impossibile i dlatego
gdy na pocztowy listu mego nadmienił, aby jaka moja
wojej senatu do Drezna przyszła, wszystkie omnibus differentiarum
omisso, obmi ex residentibus consilium, toby zawsze de modo
securum myśleli, conclusa inter se senatori proponowali, i sami
exemplo drugim byli. Bijały jesteśmy pono spes salutis i Jmci
Pryncas mógłby we Włoszech Hiszki Warszawy mieszkać, boć in
ista publica ojczyzny a prawie ultima calamitate, trzeba
in commune consulere. Pismo wszyte mówi: ubi multa
consilii, tu salus. To multa mówi ad pluralitatem perso-
narum, ale ad perpetuam consilii continuationem,
to zaś ubi multitudo tam pessa confusio. Selectiores personae
kiedy się na po zgodzą i exemplo drugim praestent, nie
pewna rzecz, in tak summa necessitate mi zapewnawszy.
My jakoś mamy fatale malum, że in periculis Rp. nos
stupor occupat i consilium deserit i dla tego mi mi brakuje
my. Fundament jest consiliorum confidentia do Pana, i zajemna.
Krech Jmci wszyte do residencyi przyj, pepetitis vicibus con-
fidentiales mi ceremoniales które nadawszy, mich się
pewnie to regum maiestas, acz my specyalny gust mieli w
residencyach Drezdzkich, to też i Pan mał gust kiedyśmy
mieszkali, a to mi podobno by stąd ludzi residentia i re-
integrata confidentia mi miała jakiego salutu znaków pow

consilium ratunku naszego. Ten list przedłożyłem, bo mi tak afekt
glaciae JWm kazał. Tego życzę, aby za panowania jego nie był koniec
Państwa tego, które prudentia przodków świątobliwych JKm po-
stanowiła i indefessa activitate zatrzymywała; jeżelim się sprzy-
krzył, mereber przecie i Wm mPa pewien, że mi to z dobrego pocho-
dzi przeciw Wmp i ojczyźnie afektu, i szczególniej ~~jest~~ też do Wma
mpana confidencyi, z którym zwykłem często mała Rp. dessercre
Kończę tedy zwykłej się łasce Wm mPa zalecając, jako ten który con-
stanti affectu zostawam. W Goślinie 13 Novem. 1654.

Kopia Oratora 384. 1041

Nº 71, k. 164.

Do Jakuszewskiego, Wita Tęczyn. Do X. Gorajskiego — z Grodna 6 Grud. 1654.

Troje oraz pisania Dorato mię dziś od WMP. nawzajek odpisuję, dziękuję za tak statecany WMP. afekt przeciwko mnie, i tak znaczną pracę, którą się to wszelkiej sobie obowiązujesz mieiąc. Z tych jednak wszystkich paurum consolationis rzeby nas czy mogło czy też jakieś malum spanować consilium, czy też differentia reciproca, która bonā consilia minuować mogła, bo się wykonywać nie mogą stantibus his omnibus jako pisze, wojsko Litewskie i porządne i groźne i ochotne tak prócz się. Ale colligować mogę ze wszystkich okoliczności że to nie mogło nie spra- wuje tylko że Pp. Differentia nie do Collegii i bodaj też i dawać to tego nie dają zwarte, ale i nie publice nie bardzo dobrze mówiąc i rozumiejąc. Mam na to pewną omnium consiliorum, że suspiciones, które albo nie są czytać albo nie są vindicabiles tedy archcuima dissimulatione trzeba leczyć, bo suspirować nie vindicare jest stać occasionem tego czasu rozpaczy albo crassam neglectum. Nie chcę ja Dnu rozumować ale tego nie aggrawować, bo de civilibus nie łatwo decerndo ad in iniuriosum iudi- cium, ale widzę nie to malum non sanabitur inaczej tylko zradza- tione ab utraque parte suspicionum, i nikt w to pacyfiki nie może jeno sam Pegnus w bród do Dnu napisawszy, quid petit, na co narzeka. Co rozumniawszy snadniej się znajdzie remedium to suspicionum (?), abym jakiś tego nie bożie wszystkie consilia, które Dn Bóg zesłał suspecta będą Radzi z viceversa Declarationes Dni będą suspectae, że się to nie zgadza ruinam drugę, jakoż już to practicatur, jeżeli się ma wojsko przeciw niepszyjaciołowi zgiąć nie idą tylko się dyskursami ta progresa trawi sine effectu i z ruiną wojska, a nam decrum rationes pro- ponitur nie ut contra. Oni ogrc foret że consilia jego nie tylko non contemnuntur ale tanquam suspecta i perfida reiiciuntur. Różnie vice zerza zabawać Boże, że wolej swojej nie bożie miał executi, jako to patet i z tego, czy traktować z Moskwą, czyli capernī jancere fortunam; mnie ta propozycja jest tak zła jako je interpretuję, ani tak dobra jak ją chce mieć pono Dn. Wszystkim tedy był sine iniuriosis et lacesso interpretationibus powyższe to consilium. Bo jest neutralum w wszystkich monarchów i traktować i wojować oraz z huius seculi bytem ja w nich- rych Ustach to ich. Potkanclowego, tedy acceptowałem rationem Illustr. Ste Jeki. Interim nic za do Moskwy, nic wspomu z Moskwy, nic to mas potym, nic consilium i respons, wziąwszy to kilka miesięcy a interim capernī fortunam pro possibilitate rerum, pokazało by się w tych czasach bydło, jacki trzeba remittere albo mieć regni fortunam bodaj by tedy i Dn nie kontentował się takiem przypiciem propozycji jego nic- nadto repulsy a quod magis ex perfidiam interpretata propositione jego jako pessima z Litwy pisała nie może to wynikać na dobre, to to jest exis- timum calamitatis mea niepszyjaciela zrobić fortunę, w Omnia fa- mam i reputationem, i mnie go za rzecz trudzenie in ultimum despe- rationem, wielkiem tedy był życzyć alio stylo tractować go, nie bacząc na tym do niego samego compositio stylo. Kredy do innych acrioni a hic certum, że on nie co w pokoju Radzi wrócą, i że jego mieszkanie

latały nowiny jakie praecipitium w dworu o X^cie myślano, ale o tym nic skoc pisać do nuncyi do Rzy a Katedrom to rozmowy to obciążym na święta w Warszawie stanąć, gdzie i Kielski tuerz radzić, tymczasem pewien raz mi W:M:P: z łaski swej communikował, co się z nami dziać będzie, za co ja w dawnych obowiązkach zostawać będę. P:S: O tym się

W Grodnie 6 Decemb. 1654.

Po napisaniu tego listu dawszy mię list od Canarskiego, w którym mi oznajmuje, że miał listy ze Szwecyej od Pana Francuskiego nie rezydenta ale extraordynaryjnego. W tym liście pisze do niego, że Szwedzie za wzięciem wiadomości jako Poseł ich praeparuje w Warszawie continui byli, ofiarując się zaraz tenże Poseł w liście swoim, że omni modo chce procurare, że aby mógł pokój między nami a Szwedami stanąć. Cardinał Rzymski to mu za rzecz jest Szwedzie tego życzą, bodajby tedy niebożęta aby Kr:M: raczył napisać do P:P: Moscitzyna żeby się z tym Listem znosił. Wie i do Pana samego to mu perswadują, aby on widok Szwedzki od societatem belli za jako bez pewien był nie może tak zaraz niech Pan Kchnik z nim pomówi. De modo nie pokazują tego, że może to być bez nazwy orszak ale kiedyby chcieli fideliter assistere nagrodziłby się lepiej Jej Krowny ofiarować, co nie jest podobna recuperować, a hoc raucilio Regis patrymonia, która in periculo. Dość rozumiem o Angliancach, jakowe PP: stanowcy tego są rozumienia? Z Rzymu piszą że Chmielnicki papa pacisci do Szwecyej zamawiają, a z Paryża Comes de Brienne oznajmuje Canarilemu takie pisze, że Moskiewski Poseł miał mieć audyencyą u Króla Francuskiego a tam zaś mieli do Hiszpanii pacisci jakoś ta Barbaria politycznie postępować trzeba się ich obawiać. Nam czyśko o te pacisci a listy jest takich co pro contentu non possunt. Prosz raz to W:M:P: in memoriam i przypomnieć często pisać do P:Kchnika, choćby tylko monitoria, aby w czasie o sobie innym mówił a listy dirigował do Canarskiego, on je zaś zaleci rezydencie Francuskiemu, tak kiedy P: Kchnik stanie we Szwecyej będzie wiedział wolę J:K:M:

P: Listu JMP: Hetmana Koronnego, który pisał do W:M:P: Rzymasa widz, że pewne Chmielnicki nie desperat de amicitia Tatarów bo często pacisci te sobie przebaja i znowu się jako bawią, colligia, które JMP: Hetman, że Tatarowie znowu chcą nas zgadzać i jako bacznie nie żyjąc pozdaje pro fundamenta rationes że pokój Koronę nie bydź bello domuit, a Zostawać moją pod protekcyą Tatarów, póty niepewny z nimi pokój. Requirit pro consilium od Rzmci jako w tym punkcie stanąć, ja tej postawie sam Szwecyej, że tutior z nimi pax per victoriam, ale nie etiam tutius rebno wolę jako teraz wolę ich widzieć pod protekcyą Tatarów, niedyż dominium przynawają, nia pericius avulsos et irrecuperabiles pod Moskwą, niedyby oni Turkowie remuntowali, Tatarom Wojewodów, i starszyznę Moskiewską wydali, niechby to była ich zapłata za asystencyą nam, tedy życzę w Rzmdzyach innych nie scrupulować, nie zwabniejszego niedy tymy patentes byli consilii jako Tatarów z Honorami i prowadzić ale tylko pewnego pokoju i nie dyskwizycz o tym. Jako będziem scrupulować, tedy obawiam się aby Tatarowie, skoich

nam assistere, widząc że nas cupiditas vindictae nie ratio rządzi, quibuscumque conditionibus, byle Moskwie renuntiowali amicitiam a Dominium Rp. przyznali, życzę z nimi traktować choćby i na tę constitucią pozwolić dla tym lepszego Kozakom powabu, aby szlachta teneantur dotrzymać ten pokój poddanym swoim, i ktoby go ze szlachty wzruszył nie dotrzymując poddanym coby się publice obiecało, aby był na sejmie jako violator pacis publice sądzony; życzę tedy aby JKM. nie kazał się wzdrygać na tę propositą Tatarów, jeno żeby prętko, i dali się Tatarowie uwodzić obietnicami, ale ~~a nunc~~ żeby wojewodów ~~Królewskich~~ Moskiewskich Tatarom wydali, post talem perfidiam Moskwie, jużby musieli Moskwę prosequi a ozleby na lato z Tatarami w Moskwę. Nalazłyby się i insze punkta haniebnie popularia Kozakom podać, powabneby po ich stronie były, ale by enervarent Authoritatem Regentis, to jest Hetmanów Zaporozkich a tym samem ustawiczna by była między niemi samemi scissio. Jeżeli przydzie do traktowania z nimi dam je ad trutinam JMP. Podkanclerzego którego amo i venerez ob prudentiam i diligentem exemptionem rerum. Nie wątpię, że i WMP. będziesz brał has regulas diligentiae od JMP. P. i to co teraz piszę tak o Szwedach jako i Kozakach zechcesz promowować a ja proszę co in his punctis za rozumienie u Dworu.

v.

Rpis. Cantor. N. 384
1648 K. 165.

Jan Leszczyński Vála Gozyski do prymasa z Gdańska 6 Grudnia 1648

Listy WMci, które dla nie bytności moiey s domu ze pozor otrz
ieduegom dnia celebrat się te iako z naszem Jasnie WPm tak
nego precio WPm obserwacya iasnym dowodem, że malis iedno
pisze stałe mayące nadzieię, kiedy to ultimum co
wszystkie Respub. trzyma, tak nas cierpko opanowało że nie cuaidate
się medium rabiegać temu, to iest diffidentia, nie tello
poratorum ad priuatos ale grunt y cardo rei do samego
Pana. Że voyt Kosk bowiem obstrictos ci nadzieie się radzieć że
Xię Pan Kiiewoda Wileński z mię tak collidere nie ufa iako niestanowie
sobie imaginuie od WMci oppressionem i owey ospałości bo to euad
z owych voyt Kosk listów, które y on do WPch pisał y mnie nie które
tego particularitates nam dziwuią, iako z mnie mial rzec do
collegi swego to słowa, ia tobie nie ufam bo s obrony na moię
oppressią. Znaklem to tedy nie posły buem że to do Pana diffi
dentia y prawie extrema, bo to nimis diffidere securitati su
się prospicit. nie chcę ia mistifikować ani aggrauować despekcia
ale dato non concesso, że te suspiciones które o mnie Dwór roziewa
(bo to ia nie Królowi Jeg. przypisuię ale inuentorii inquisi) żeby
miały aliquid de vero, tedy tak omnis ari diffidentia, prudentia su
spiciones które nie są albo certae albo natura regnorum y
respectum personarum nie vindicabiley dissimulatione leczyć, bo
tako te iniuriae suae suspiciones trahunt in desperationem
generosiores ta kaś e contra tabita spółczepsam obligat
dem. Żeżeli te reguły powszechnego świata, znaleźć WOMci
i z tych listów które od WPci do WMci pisano, mamli rzec
co rozumiem, nimis coacta interpretatione cladę na się
zadawać, że plus gnam civilia cogitat, iuż apertae perfidiae
accusatur, bo nie dominationes cogitationes zadawaią, tedy
że conuocatiey potrzebuie, ale tego dobrze [illegible] z Królem JM
nie sive bez Króla Jeg, a tak owe iest y całego prawie senatu
desiderium. Chcąc to sam chce być na tey conuocatiey y nie
być, prout visum fuerit. Contributionem znaleźć y uka
zuie że od nas pozwólić nie chce nic mogą bodny cabaw
ale nie absolutionem; Ukaruie y to że impreciy nasze pie
ciu Korakom Litwie nie tak ruaczuie ponogą, które na
potrzebie nie rego nie koracy nie przyiaciele, a nasz tak
uchanaiąc się na iniurias suas, ed WPch [illegible]
rasu swego, toż chce rey conservationem nie absolutionem.

A tyes tedy punktaes nie mogę być ten list tylko coaeteris inter pretowany. Ja cateris ijcz bym chciał [illegible] JKm aby mitiori stylo do JKm pisać, bo tam iest się o co wadzić. Bo to wszystko dissimulować trzeba bo odzywać się o nim w controwersie pro et contra, Pyrkay Koniec Litwie i Koronie Rendicionibus rationibus [illegible] cum aliqua tate Rzpltae bo coskolwiek fata oyczyznie naszey obiecuią y siła prospera esse adversa, zamem to JKmci świat papierze. Na pierwsze defectus trudno się skarżyć, bo to prawdziwie czeladnikowe świat gubi, ale że ze światem te się nawet urodziły vitia cum bitiones y malevolentiae tedy to prudentia Regum na modo rowac, abies Nie dybysmy sami mogli te passiones animi wszystkie same się kontentuiąc [illegible], niedy nam beto po pokach y Królass, bolesny żeli im innocentia iak u Kain, ta nam z raiem tą cnotą felicitas, nie dziw tedy że y cudzy państwa do samego pando nalezą y onym przypisane być maią, bowiem prudentia ona pozwoli nam ich imperfectiones moderować, nie tako sola [illegible] y coaeteris, bo to nie wszędzie per-legesuidzie ale simulatione która regnatrice [illegible] trzeby Królewskie dworza. chcieć się iż tedy JKM. mi zdawać się w oppery ustrzemie ale go przyszłość o tak [illegible] moderamine do confidentiey a pewnie on redzibet [illegible] ad obsequium. Póki. diffidentia trwać będą [illegible] proponuia Rzpolita Rendicion się zdała suspecta y Vice Versa, [illegible] volą y rostaraniu JKMci Xdzpcia. a za tego nie cuie w tych dwoch punktaes ieżeli z Moskwą traktować albo nie pro et contra y Rationes [illegible] ingenia pisać, bo mi to tak źle całe zdaie iakoby dobrze iakoby podaiż. Prudentia pnecie całego świata czyta zaren y wojować y traktować, tak bym y ia żyrzet, ale caeteris inter pretatio nie w ten speciem ia pisałem tatio zadawać, nie rozumiem by exacti coreilli tore de rationibus rozumiem, ieżeli wojsko u Pole tzar [illegible] potym ma wynisć. Kiedyby zaiste confidentia to się działy proponitis zradnieby rady są zdrieć co tempori co occasioni co possibilitati protunc ea pedit [illegible] ia tedy JKM edyż cum licentia JKMości, wiat się u to nie admonitionis pinge, bo te kary za desperatio nem go tr trabant, ale w bród, że diffidentia nigdy wiru a Panem bono publico abesunt, które że malevolentia hominum różnie inter spectuie, tedy [illegible] JKM sobie od niego uzdrieść, czego potrzebuie a dozrzedziawszy się, zradnie prudentia JKM znaidzie co o Tym prosić a co u nim persuadować ieżeli to medium nie poidzie Litwa zginęła, desperatum to consilium Pokuenia Hetmanow karać dwie zwoie pien, bo niech mówią co chcą, winno exemitu.. bendzie a za tym zguba nie Litwy nie [illegible] ale całey oyczyzny. Nie chcę długo pisać takie złość mała, bym się nie zdał vitii rygorem ale bo na oko widzę nie iest w co

stąta &c że aby in pruno et huc respectum miał contemnii, to sie nedla
ruchać nie desperata prosz, bo to iest contra gloriam Xmci y contra
securitatem państwa tego, Pisma in hac materia nie kendy pi-
sał ore kiwam tylko consolationem od JWM że iesze futuram
staniem z tym nie gi zacy sy ayrnie y bendrica JWM iedział
o co JWM suppleł chować In hac causa a co ćmu y gnibas molio
persuadować, Za tym kończy przy uprzy contestatiey obseruiąc
moim rostawanie. W Stolicu 6a Decembris 1654.

Cedula do tego listu

Im bardzi consideruie to Xtewskie sprawy tym bardzi widzę,
że są in maiori periculo, anna precie z tąd, bo to ów list upa-
dł co go Hm Im gamieł y ią; za przeczenia JWMci vstydzi sie
się tego rzec mi się nie zdało, to ów list do Xcia Bobolupa Kalei,
skiego pisany, gdzie się precie Xcia protestował karanie na
niego wzaloge omnia mało y seim rozwany, y tabo iego ambi
tis mogła się do tego nieco przymieszać rostarka że go stranio-
wo pokoiu gnidem, ale on to widzi & pomiarać vdług Pilasy, precie
communis sensus Rpae bet, że to Pa tostiempny pisanie, cały se
nat Pa Kontskiego laciat JWM Pana nie przepadaiesles mu, publice,
cón tedy było potym nawet nawe i amerinam monere, zwalaige
na Xięzdzia y dała mu się okarya do tych wszystkich pry-
máreh co stąpiłeś ieszt, precie Rpae. Zgąp tedy abyś JWM
dał to JM. consilium, aby nie miał complacentiey in tam
stilo, co cześto bywa, bo popadać bendzie w hańbę indignitates
iuż y teraz coactiva interpretatione thesaurge listy iego, com
wlbecie sy zmiecił. Medzia takie, iako JWM. pisze temu zabieść
nie rada drą mi się, aby nad poluemiepleciś wszystkowi y karać
mu się tuszy precie nie przyiaciełowi bo go za pietą in utte,
mam desperationem że bendzie chciał bona swoie —
tuert. per scelera y siebie w wiecie zawsze y mille modos
morić mieć zwłaszcza wszystkich, chcie widzę zadego sposobu la-
bo y ten cżęści, bo iuż Xcie nikomu ufać nie bendzie, tellkogo
obiadł complanował z Kalem Leg. tes diffestlis abutray no parte
so eden diffidit, a Kim facile minimae relationi credit sine ulla veram
similatione ale precie nalezy to Wszelki tentare y z JWMcią gadły w Fay-
rzawie bez czego tym abyś JWM zbierał na audiencią ustawicznie pienią,
la z tąd iego trawanie ludzi; bo tabo winny tabo nie winny
inakrze maią być consilia grunt iest similatio, bo ześ li nie winny
zaraby to odkoić a do nie maige cumam conquerendi rostawszy iż
obciągnie et Reverentia precie Pana, ieżeli ześ winny nie abrupta
remedia trzeba adhibere, ale takie iako Genialnie, fark mnie

alias wszytkie consilia które nie in hoc fundamento zasadzaią się muszą
szwankować, ja to widzi Bóg z żadney nie piszę prywaty ieno widzę że
giniemy y z Oyczyzną y stawą J.K.M. a wszytko per mala et aeria con-
silia. Żaden Pan z Królów Polskich tak siła nie przyczynił Państwu iako
ten stracił, przez nie, tylko per solas diffidentias. dla Boga niech
się postrzeże rzadki senator, któryby Particularnego nie miał uwagi
bo y Pana Podkanclerza Litewskiego, iako wielie razy dysputy
potykały, ~~nie~~ mu y inszych, boś y W.X.M. nie bał tego vacuus.
Moderatores ~~a~~ nie zaszkodzą ale acriores vindicant iniurias suas na Rptey
onę confundując, bo tak zwykle bywało. Od początku tey Rptey. wszak
y w Historiach woyska w szyku bendące nie chciały do potrzeby iść
asz im Król pozwolił co chcieli, bo zawsze Królowie Polscy calamitates
Rpcae ad se pertinere rozumieli y dlatego woleli de Maiestate remitte-
re, nisi chociaż insanientem populum perdere. teraz nowa maxima,
że oni winni a non adhibent tych remedia co przodkowie J.K.Mci którzy
prudentia sua imperfectiones nostras moderabant. a nie zwalali na
nas causas ginący Oyczyzny bo te ad solos principes pertinent, ex vi
regiminis. A to potrafi Prudentia W.X.M. bo y sam życzyć W.X.M. nie możesz
nietylko przeciw Oyczyznie ex affectu, ale ex hoc respectu żeby
za prymasostwa W.X.M. nagrobku tey Oyczyznie nie napisano, complano-
wać to trzeba ogniennym modo z J.K.mcią, my usłyszemy w krótce
co bendzie, ia się obawiam żeby Tatarowie małe vires nasze obaczywszy
nie spernerent nas, y życzę tego ieżeli proponować zgodę bendą onę
amplecti, o czym posełaiąc do Warszawy ~~swego~~ kogo napiszę kiedy
do W.X.Mci.–

v

BIBLIOTHECA UNIV. JAGELL. CRACOVIENSIS

1655
C.1049—219

Tekt: Nauf. 1688
N. 80

11 czerwca 1688.

Opisanie powitania iże Jmci P. Hetmana W. z Sołtanem Ord Krymskich 11 czerwca 1688

Wyjechał Jmci P. Hetman w poniedziałek trzecie z jadłszy z Pościania do Obodowskiej, gdzie go Sołtan trzy dni czekał. Skoro usłyszał przyjście Jmci P. Hetmana, zaraz przed sobą dał znać przez Jmci P. Czarnieckiego chorążego P. Koryckiego do Sołtana, iż chce go namiedzie, na co jak Tatarom wiele czekali, aby dawali znać Sołtanowi. Prag zalecono było dyrektorzy tej assystencyi, którzy jachali przy Jmci P. Hetmanie P. Iwanickiemu rotmistrzowi pierwszemu i drugiemu P. chorążemu husarskiemu z chorągwi Jmci P. Hetmana. Ci exprzadzili, aby się żaden pachołek nie mieszał między Towarzystwo tak husarskie jako i kozackie, ale aby strona przejachali, którym i regestr oddano było, kto miał z Jmci P. Hetmanem mitać Sołtana. Szło tedy z pięciu set Towarzystwa, potym czerwono na dobrych koniach, którzy się nie mieszali między Towarzystwo husarskiego potym ze dwieście Towarzystwa w tygrysach kamparskich we zbrojach dwoje śmietno i zdobno. Za tymi prowadzono koni 2 ubranych samego Jmci P. Hetmana, za którymi zaraz em jachał Jmć Pan Hetman, przy którym z jednej strony Jmć P. Wojewoda bracławski z prawej P. Lenej ręce Jmć P. Wda czerniechowski, przy którym także różni pułkownicy i rotmistrze po bokach strony jako to Jmć P. Czarniecki chorąży koronny pułkownik J. K. Mci Jmć P. Batalion pułkownik Jmć P. Karwicki Jarmoliński Jmć P. Szembek Jmć P. Huleron Karwicki Limnogrodzki, Jmć P. Koryski, Jmć P. Karol Polocki strażnik terenowy, Jmć P. Kasztelanic Rotmistrz, Jmć P. Labecki rotmistrz, Jmć P. Borkowski i ci sami tylko byli w Regestrze, którzy mieli prowadzić przy Jmci P. Hetmanie i Senatorach do przyjmowania Sołtana. Za Jmć P. Hetmanem niesiono znak, za którym małym różnych stanów i Towarzystwa z podrzędnych chorągwi nie mało, którzy wszyscy byli inaczej niż 200, za którymi zaraz szła dragonia Jmci P. Denhofa, którzy było 200. Komenderowanych z różnych Kompanii na koniach dobrych i odjeżdżonych. Gdy już był w pół drogi Jmć P. Hetman, pot

Kiedy go dwóch murzów mieniem Sołtanskim przyjmuje, jachał tedy Jmć P. Hetman spiesznie ku Obodowi, gdzie był Sołtan, któremu zabiegali wżdy Tatarowie z innych Ord cesarzu się przyjaźnu. Gdy jim w tymże porządku wyścibiał do Obodówki Jmć P. Hetman, zabiegał mu w ulicach wżdy Tatarowie Kupanin, zabiegł mu też i jeden Pop tatarski stary siwy szepcąc po palcach po brodzie się pomuskując, i do Nieba ręce wznosząc, prosząc Pana Boga, aby pobłogosławił tej Conjunkcyi, któ. remu Jmć P. Hetman kazał dać kilka czerwonych złotych. Gdy już ku miastecku przyjeżdżał i miasteczko pomijał, zajechał do Sołtana, który stał na przedmieściu u jednego człowieka na podwórzu, ka. zawszy sobie dobrą ostatnią brać, tam gdy się już z bliska, zabiegali mu Tatarki Kupanin Tatany, których wrzeszczało Mancichtomc z koni, roz. przestrzeniając wrzeszczo. Gdy już tedy przyjechało Towarzystwo do tej brady gdzie Sołtan był, stanęło po jednej stronie Towarzystwo Kozackie, po drugiej stronie Towarzystwo husarskie w rząd, aby snadniejszy był przejazd Jmć P. Hetmanowi i Jchmć P. Senatorom i tym, którzy mieli wiedzieć Sołtana. Zaredtszy Jmć P. Hetman z Konia w samej brady z tymi wszystkimi a Towarzystwo Kozackie i husarskie zostawało na koniach nie się nie ruszając. Wszedł tedy Jmć P. Hetman do budy, którego kil. ka Murzów prosiło, za nim Jmć P. Pan bracławski a Jmć P. Wda Czerniechowski, a za nimi ci, którzy ze strzelcami Sołtan sam siedział na koru białym, wokoło za nim mając z płócienka, pod którym ojciec gonał nałożony w poprzek budy, do którego gdy wszedł Jmć P. Hetman zaraz Sołtan ukazał tamkę ręka, aby siadł, która tamka postawiona była po prawej ręce na trzy byłko oroby na Jmć P. Hetmana i na dwóch Senatorów. Drudzy wszyscy stali, co wszedł z Jmć P. Hetmanem. Po drugiej ręce Sołtańskiej stanął Kamanet Murza i Jchmć Murza, co wszystkimi wojskami dyrygował było i innych Murzów nie mało. Gdy tedy usiadał Jmć P. Hetman uczynił ukłon czapki z Jchmć P. Senatorami, położył się głową, ręką do piersi przy-

Akta pertraktacji kozackich z Sułtanem Bohdanem
11 Junii 1857 Hetmana 1681

tykając takież Jchmc P. Senatorowie, Sułtan wrazjenniwszy głowę skłonił, gdy tedy już iuicelli, Sułtan przez tłumacza zaczął się cieszyć z dobrego zdrowia i z przyjazdu Wmciów, którzemu odpowiedział Jmć P. Hetman, że ubodzy, którzy będąc, za dobrego zdrowia się cieszyć, tedy to nadprzedtem i z Senatorami oraz namiędzami, cieszając się oraz z dobrego zdrowia i z przybycia Sułtańskiego także i Murzów, gdzie kilka dni sam Sułtan odpowiedział, Niech Bóg szczęści nam. Potym Jmć P. Hetman imieniem J. K. Mci P. N. Mcinego podziękował Sułtanowi, że przyszedł na ubiegłe J. K. Mci. Potym się pytał o zdrowie Hanskie odpowiedziano mu krótko, że Han zdrów i według braterstwa swego odmadcza Królowi ten affekt. Także Sułtan o miadomości stronę nieprzyjacielską rzekł. Pan Hetmanu, ci mamy konfederatą Kozaków tych, którzy w Dymowe prowadzili, ukarzę ich Sułtanowi Jmci i w tymże przyjechał, abym się zalecił z Sułtanem Jmcią o progresie dotychczasowej tej wojny prawiąc niepryjacielskimi, Sułtan na to nic nie rzekł, tylko się cieszył, że Bóg szczęści wojsku naszemu a mianowicie cieszył się z zwycięzania tej Donkurki. Wtym Ach Murza rzekł, w tych niepokojach wojennych i w dalszych terminach onej sami się nigdy zobaczmy, i prosił zarazem J. P. Hetmana do konferencji z nami. Potym wstawszy się tedy Sułtanowi J. P. Hetman ze wszystkim tym, którzy przy P. Hetmanie byli poszedł do jednej osobnej izdebki, która była wyznaczona dla konferencji, gdzie Ach Murza Kamienet Murza wprzód począł a Murza Kamienet P. Hetmanowi rzecz wyniósł. Gdy tedy przyszedł Jmć P. Hetman do tej izdebki, wprzód Ach Murza i przyjmował, który nabielej ad consilium. Siadł tedy Jmć P. Hetman z Jchmć P. Senatorami. Dano miejsce siedzenia Jmć P. Obozne, nie drudzy wszyscy stali, siadł tedy i Ach Murza na ławce z Kamienet Murza. Tamże zaraz Ach Murza, iżesmy tu przyjechali na usługę Wsz. la Polskiego Brata Hana naszego chcemy się z wami zenieść o spokoje tej wojny, zaczym J. P. Hetman odpowiadał, iż my też bez nasumny z wami

nie mechcąc czynić, ale mpłbnie niemyślącieła naszego mijnac chcemy,
abyśmy tedy jak najprędzej to mogli zasadę czynimy, odpowiedział Kamanecki
Murza: my tego czynimy ale nie możemy tak prędko mieyc się, póki się
nam wszystkie wyiska nie zkupią, których nam ich dnia przybywa nie mało.
Potym rzekli JP. Hetman jakym chciał z mijski z przyszłym Cesarzkim
mieyc się, odpowiedział Ich Murza mieyc, bo my lud cierpki mamy, a
strzelba mijenna lekko iść musiecz, a nam nic nie zawazy bo wszystka
majętność na grzbiecie końskim. Tamie Imć P. Hetman ukazywał
i konfederata przez Imć P. Korzyckiego, które Kamanczyk JP. Jurgiza
Ratmistrz J. Kłłci, które gdy przeczytano, chleba to Kozacka i mieszkańska
odpowiedzieli, iż nie prawda, aby Astrachańskie Ordy miały tu iść 40000
Kozaków na pomoc, bo ich Cesarska mieność być i daleko na nich. Ono
zgoła jakby Rolnicy pomoc nam Bóg na wszystkich mijnych dał na-
szych. Potym Ich Murza rzekł, my jesteśmy w naszej ziemi, wy
czynicie i radzicie wszystko, aby było dobrze, my was gotowi słuchać i
wszystko czynić, bośmy na Waszego Króla nadzieję i Was samych przy-
szli. Jednakże to, upraszamy jeśli mieniec z Klemensyi mijnej Koza-
ków nie wygubiajcie, A wszystkie jedźmy na Moskala, Durmana głowie
go naszego i Waszego, odpowiedział Imć P. Hetman dziękując im za ich
chęć i obiecując nagrodę od J. K. Mci i Rzpltej. Uczuciedzając mych
w statecznej przyjaźni nas wszystkich, odpowiedział Ich Murza,
u nas nagroda nie inna tylko to, coż sobą na Koniu zawrzemy. U
nas żaden niewiasty na dwa Konie i na stray am żołdu niebierze, jaz-
rem mnie się Kontentować i co mu Pan Bóg da. Potym P. Hetman z
namienionemi Murzami przez P. Korzyckiego oprzyjaźnia dla ugruntu-
wania przyjaźni naszej. Odpowiedział Ich Murza raz przyjaciołę
dość. A że to Pan wypełnił od nas a Król od Was czego potrzeba, dyż
ku abyśmy żyli w zgodzie i miłości. Znowu JP. Hetman, żeby się
to zda Murzom, aby nasz pułk dwoch niecierkało przy mijskich sukien-
kach a nasz dwoch przy mijskich polskich dla dzierzenia wyraźnie,

dźwości i uczynienia onéj mieszkańcom exekucyą a Ordami. Ná to za
milkli Murzowie, ale jednak odernał się Kamamet Murza. U nas
bo sprawiedliwość prędka będzie, bo i wezwa Sołtan Karaul obwieścić
jednego, że tam pachołkami Waszemu wziął Konia, przeto ich dwóch
siedzi na gardle, którzy śmieli zakłonać exekucyą Waszę a u Was nas
nic mają co robić. Wiechay wojska naszego pilnują, kogo tam zastaną,
ci wolno wam z nim Połym Imć P. Hetmana prawdzą tymi słowami,
którzy wprzód przyjechali przed tym Ordanu na usługę naszego
wojska, których jest pod 300 Koni, tych chciał Sołtan Karać na gar-
dle i rozkazał ich być zakłonać jako smrodliwych jednak obiecał
Ach Murza efficere to u Sołtana, że im przebaczy. Tandem Ach
Murza uwaga nam deklarowawszy chęć pomiedział o tym, iż u nas
zakaz jest wielki, aby żadnym nic a nic teraz nie brano, jakże co ich
tylko pobrano, wszystkich poprzestrzano wolno. Jakże mniemanam nad
grodzą sobie naradzić dać. Tandem pro conclusione stanęły wszy-
dy nas rece, prosił Imć P. Hetmana z nami do Sołtana jako z pier-
wéj przyjaciółmy, a skorośmy uwidzili rzekł Sołtan niech Bóg wszelki
wszystkim zapłacon Waszym z poniżeniem wszystkich mówiących
naszych. Nakłonił Ach Murza ofiarował Konia od Sołtana prowac,
aby na nim odjechał Imć P. Hetman, a nic inaczéj za złe, że jako na
wojnie nic ma czym inszym odmiarkować affektu swego. Podziękował
Imć P. Hetman a pokłoniwszy się imuli nadal jako z przymiotał nadgrodę
z Ordy. Kominowy Sołtańscki otrzymał Pego Sachmata pradego, na któ-
rym Kulbaczka oprawna z uzdeczką, na którego wziął Imć P. Het-
man i odjechał od Sołtana Kazawszy dać 10 ₰ Kominowemu i Ma-
sztalerom Kilku po Kilka ₰ Rum swoim czynili za Tatarowie z
Rijm odganiając Ordy, którym także Imć P. Hetman mówił dać
juxta gravitatem pierwszą po pięć po sześć ₰ Odjechał Pedy Imć
P. Hetman od Sołtana za Ordine jako i przyjechał do stanowiska
swego. Po odjeździe Imci P. Hetmana Popi tatarscy zebrawszy się

śpiewali Bogu dzięki czyniąc na kształt Te Deum laudamus, dzię-
kując Bogu za te Conjunctio. Sołtana tak Pan Bóg grzecznym utwo-
rzył, że mu każdy przyznać może, że go Pan Bóg ad imperium stwo-
rzył. Komplexya srodze piękna i wszystka w nim affabilitas, niepo-
dobien, aby być miał Tatarzynem. W dobie jest Xcia Jmci Radziwiłła
Koniuszego tylko nieco okrąglejszej twarzy. Ma też preceptora takiego,
jakiego w całym Krymie trudno poszukać, Murzę, który i summus
politicus i summus racionalista. —

X Lib. Nunc. N. 4. 28/1 1655

Konia Ord. Jaśp. Hetmana W. Kor. do Król. Jm. 1655

Z mełka ja potrzebuję przestrzegam tego, abym o wszystkim uniżenie raczył W W. Mść P. Mego Mśćmego, ale snadź nie wszystkie listy moje doszły, nie tak dla przybrudnienia rzeczy w tuteczności, krzywdy, przestania; gdyż ja zawsze dobrym Komrgem ad tutora loca spatrzyć poczęte, jako dla uiedobrego w poblizkim tamtym trakcie spotkania onej, także i W W. Mość przez pocztę w Toruniach expediowania za rzeczą Tatarowian ex Orda pod Hamań, miałem nowye Wojska, które expugnare militae rationes necessitabant. Co i te nasze wszystkie prace w wszystkim trakcie, między Dniestrem a Bohem i pobliżey Ukrainy daremne, gdy Hamań nie będzie nachylony. W którym wszystko Tatarzyna miejsc tuteczności, jakoto Orchan, Ko Hamańki, Bochon, Kalnicki, Zielenieski, Bracławski, Smotrzycy, Gliuch, Nachrzyński, Teremus Sorbin, i inni z mełka listu Kozaków za. marli się, i w tyle zeszłaniu; omnem vel mirtum conscitant populum. Tuzyta nam inuper Orda, że uciekł do poddania się przymiał, i Bałt z tym do miał, przy którym i ja P. Obrzego Koron. z Panem Sokolińskim do uniżenia się wyjechałem. Zapamiętałe w wpone onym ludzi, mający też upominania o wredzkrzeń z Hmielnickiego pocztkach in do czego nie chcieli się skłonić. O którym że mi jeszcze non innotuit, tylko nazymirzy consilium: do którego Vaci P. Wojewoda ruski mnie na ten czas poczęty z drugiemi Panami w Bonieszcz, tak przeszły pod tatarskim pod Hamań, w którym sami Rozny dwie Miecie spalmary i Manastery Tutory na kole spalmary takie w Miecie jednym i Zamku z wszym gminem ludzi zawarli się. Rekognoscowany tedy tego dnia mnie, nazajutrz we Wtorek Pułki z Regimenta odnowanemy, jedne z Jm. Wojewodą Ruskim z lewej ręki, od Nowego miasta spalonego, drugie i Armata, przy mnie środkiem z Jm. Obrzym Koron, który z Draponią wszyscy i ochotna czeladzią Pułku wszyc, z tymi którzy przed Wały wychodzili, dość dobrze się sprawowali, z pedrapa z pola. Trzecie Pułki od Manastera spalonego z Panem Generym pod.

skim, który nie mniéj dobrze stanął, wspierając na Zamku stronę wypadających Działami Granaty, znaczną szkodę w takowey gęstwinie ludzi bezbronych uczynił. Ku mieszkaniom wypadali na stronę J. K. Mci. wody ruskiego, gdzie piechota dobrze wytrzymawszy, nocnemu im dała odgnana, i aż w same wypadziła wały. Ale Kule ogniste Których obleżeni ci pilnie strzegli, zarazem gasiły, domy nakrami Kocami nakryte mając, iuż uczynili zapalenia miasta. Nieprzyiaciel tego dnia przypuścił do ustawnie, do drugiego dnia odtrzymuiąc, Którego że się obleżeni miało skończyć, miałem w Bogu nadzieję. Lecz w tym samym razie Pan Drucki Horski z Panem Grodzickim Podstarościm, Który z Tatarskim pocztem, chodził powracaiąc z Chmielnickim na posiłek do Humania ciągnącym; i już w Kamieniach będącym przyniekł, Jeżyk Koraca Kiet dla nadchodzącego nieprzyiaciela zaniechał nie mogąc, posiadał; Mosticki przyimował, Który z protekcyą Koraczkiey nie małey dali opieki. Ale Mostkowy tylko 6000, która danym była, Kładli. Laczym wszelką staranność czynili videbatur esquit pisterę, zaniechawszy Humania, Który Tatarzyny będąc, gdyby zdarzył Bóg szczęśliwie z Chmielnickim wyprawić się, jakby co fine postępowałem pod Humań, pod Którym kilkoby przyiaciół z dwiema się zabawił, rzeby się tym Chmielnickiego na odsiecz miało być wyrabić. Że się tedy wszystko o nim wiadomość, dnia wczorayszego odtaymowy od Humania, precinkt Chmielnickiemu postępuiąc drogę, gorąco Pana Boga prosząc, aby on sam sprawiwszy wszystko to jakby z największem dobrem W. K. Mci. P. M. Mego i Rzpltey być mogło. Przy odstępowaniu, gdy wypadli Koraccy Tatarzy znacznego zabito. Dowiedziałem się, że Pułkownika Humańskiego, nie mam jednak o nim certitudinem. Komissya od Ullmana Martin do czasu nastąpiła przy wyiezdzie odtoytem, i na to, aby pieniądze ze Lwowa nie były wzięte, wypadliśmy. Tylko teraz, aby potrzebie wyiścia wygadzając, deputatów z pod Chorągwi po jednemu pocztu pozwoleniem dla odebrania za dnie dwoiści zaciągu, jednę od Primam Ulris Reiki prezentuję, a drugą od W. K. Mci. i od Rzpltey daromaną, o czem w przeszłym pisaniu nagem

oznajmiłem W.K.Mci i Rzpltej, aby te pieniądze były teraz dane, proszę, abyś W.K.Mć rozkaz swój dać raczył. Gdyż z Komissyi nieprędkiej posiłek ledwie in Martio wojsku przyjdzie, a ten czas niepłatnemu, a pracującemu żołnierzowi uprzykrzony być musi, który lubo w tym Kraju żywność mieć może, ale inne potrzeby, i sam trunek, jeśli jaki być może, sowicie opłacać muszą. Multomagis postrzelani najmniejszego czasu bez pieniędzy trwać nie mogą. O Kompletowaniu Wojska przez nowe zaciągi pisałem już przedtym do W.K.Mci. Gdyż Wojsko nie było w tej liczbie, jako W.K.Mć i Rzplta chciała mieć i na Wojnie ubywać musi ludzi, a mianowicie Cudzoziemców przez choroby znaczne. Wierne, pilne i szczere usługi moje poleciwszy W.K.Mci P.M.Mmu. –

idę

Rpis. Bartol. N. 384.
N 79 K 184.

Jan Lenaygnicki Kan. Sandecki do Opalinskiego marszałka na dworze Koronn. z Warszawy 9 Lutego 1655

Interim[a] per pilnego do dworu nascitnie to bede motivum, abym nigdy frui praesentia Wmci Pana, waym mey Mcy Pana Radzieyskiey asseckurował, ieżem miał pewnie zastać Wm Pana, a to ex die sic fatis placitum zatrudnić Wm Pa nowo hoc dolore, a za tym y innemi cabarami, nemo enim ita doluit ut non compatiat, Nam prawie krewnym y stugor Wmci Pana umyka się obarya ciężenia się z obcowaniu iego y praesente sybiriadenia mowy do usługi Wmci Pa posłuszne, osobliwie hoc rerum statu czy pewien zastać Wmci Pana w Dworu, kiedy fatorum pendimus sub icte. tu k nas że, wszad mala publica aggravarant y nie widzę na to naszego mc, dum tella niemałe siekliwości ludzi przy boku K. Mci residentis, takie bowiem expressione residentia materie ad considerandum y decernendum oraz że się staruie trzeba obawiać aby Rewitas te się derter temu wydłużyć mogła, a za to inter precipua Reipae mala numero, Cos Wmci Pan w uliczki do mnie prudentissime nam nie dawno rozsz, że nie tak Nam iest straszny nieprzyiaciel, iako że nulla publica boni zda się być causa, bo y teraz tey że stem sententiey że redintegrata nie tylko między Panem a nami ale y między nami Sanctis compedentia że iendo de Reperb. nie desperowałbym, lubo bardzo że tey stoi costues. Unitas zdrach consiliorum mocno się iesnie salvare, supplet to remedium, a wszystko precedo temu cum nemy kiedy się od consultacyey przy boku Pańskim absentuiemy tam diuce, ti, ponieważ że tego dziennikami stoy y wiadomi nie trzeba. A to y świeże nam minister pendulum prestrzegł od Kurfirsta że mi Brandenbur, skiego, który y Szwedach mocno torzedzi, że nam suspecti być maią, Powytam exempt z listu Jey Ch Mci Brunszwickiego do Jey Mci Pol, mazą przanego pakietu Wmci Pana tam stąd pewieli magni, tudo. Bo lubo tak iest, iesmy do nikąd Posta postali od niktorego spodziewaiąc się tego przeciwnego, (dboli considerując że nieuchronnie wyjechał, że niema facultatem tractandi y lubo vis stipatus zdrach za tem arduis exprementide zbarian się aby Nam spokoyan tam stąd nie poyrzeli, bo lubo tak iest że Szwedzie zdadzą się być zbroni z admirantem Moskiewskich, o czym [illegible] umyślnie scriwano ory [illegible] tey prawdzie lata ty rumory a nasz y poseł ich tu bendący — poiet rzeby to na niemieckie pieteln zdrach Cesarski, który że Szwecey mało co poźni nie sam postanowił wyjechał do Warszawy, ten twierdził że

C.

Wielk. Szwedowie z nami traktować y iako dawali pokoy, etiam
cum nostro commodo tanto rediuk desiderio y rzeli sobie mieć
posta nowego y tak potrzebe, że Cawrieiego ze Szwecey spełaiąc
skptowi y miedzie pode Gdańskiem parali rekacz od Cawrieiego
responsu, dotrzymey tego, że nie trzeba karet ani koni pocztowi Pol
skiemu, lecz wszystko bendzie na wrawnownie Posta Polskiego
bole ordrere et cum integra facultate tractandi przysłać, a
kiedy się Szwedowie dowiedzieli, że iuż beło conclusum doniec
posłać, Karlog prawie poduta residens francuski pisał do Za
nasi tego y do sekretara francuskiego Jey KMci y nawet
y do samego Króla Jeg Mci solicitując, aby powrot pokpienia
dokładnie rozsz, aby cum plenaria facultate a nowotatek
kiedy go iuż niestytkie beło in Januario napisał, gorąco do Cawrieg
tego dotrzymy, powor Camour de Dieu, niech powrot prędkowa dadzie rattą
że Szwedowie mocno się armuią nie wiem na co, Consideruj tego y Mkm
tak niemierte tego prawienie tam insinuia tractatowe a nowotatek
obawiam się, aby tele credita [illegible] tego miała tantas res
traktować, wzieli z tego conjecturego, Poselstwa tego bonum effectum
spodziewać się. Za radą na oko że Szwedom należy hac nostra
tem pestate in male ablatis assecurować się, albo per redem
resignationem ablatam od nas, albo per nunam nowam
dotrzymy się z Moskwą, boby tym Sangym crescentem Barbaro
rum potentiam obwarzali, która incertissima iest in consid
ratione, y mowę ią impedire albo się z nami dotrzymy albo obli
gare, Tam, pokąd garść tattorow zostaną, ale skoro obacą discrimina
discorda inter nostros consilia summas inter magnos deffyden
tias, ptrzeby ese consequentis coactivis zgodzą, Dardo się obá
wiam, by się y swiey z Chanem nie obawiali ruiny. Expectamus
rediuk in dies awizów że Szwecey iako Pan Horowtom projekt
ktory w Zmeie stanął 10 Jan. [illegible] tuset być sobie z nadem nad
dali 20 Januar. w Sztokholmie, ta albo druga poczta przyniesie
wiadomość a zatym y deliberatio wzieli, bedą zwarte tractować
kogo posłać, by też temu tylko posłał ius tractandi y conclu
dendi, modum honorificum resignationis na mocie, Za do
tego iako przyrześć, y iako recompensę nagrodzę. Który
się Xżę mci mocno na pieza. Jak wzieli zechcą societatem belli
przyiąć, ognomodo y ona securitate. Mamy dwie exemplaria
in Imperio że ich armia auxiliaria nie bardzo się nadały bo
y chłopce tu pieli y Brandwey wiele; iest tedy o tym delibe
rować. A cy tą gotyć ich wojska z nadem y iako ich prowianto
wać, ay tej na to prowadzić, aby Szwedowie ea suis cautionis

detraherent ich arma y bellum prosequerentur. proszę tedy abyś mi WMMPan w tych ostatnich punktach sensum suum aperire raczył, bo wątpię abyś mię tu WMMPan zastał revocant mię bowiem te pericula co nimi strasza, alias zmięszałbym tu ku Wielki nocy y miałbym pono to szczęście doczekać się WMMPana baby beło o czym mówić a iestto deliberatio non unius horae telkom to nie które punkta namienił, co wziąwszy in considerationem exurgent tak wielce okoliczności że mi bodzi wydołamy y dlatego usilnie życzę sam presentiey WMMPana, który widzi Bóg in consiliis status nie rzekę z drugich excluzię ale volno rzec, niewielie mam pares. Sit to consideranter et sine adulatione dictum. dał mi Pan Bóg tę naturę żem procul z łaski Bożej a tam servili vitio ależ mam y świadków tu tecznych JchMciów y nauti aestimo WMMPana osobliwie Jeg. Xdza Podkanclerzego przybywać telko proszę, cuium erit iako cum impatientia oczekiwać tak zaś praesenti fideli affectu contestari żem iest. –

w Warszawie 9 febru. 1655.

x) coactus. przesadny. fatyczny

Tekè Nauk N. 8.

16/2 1655.
1663

Instrukcya Wojciechowi Brzezińskiemu Szwagrowi JMci do Porty Ottomańskiej Posłowi dana. Którać się będzie Postanowiła, aby jako najprędzéj wyjechawszy się wybrawszy do Konstantynopola pospieszył. Wstąpi po drodze do Hospodara Wołoskiego i Bassy Sylistryjskiego, Któremu listy oddawszy, upewni o stałéj ku JMci Królowi Porcie Ottomańskiej przyjaźni. Jemu zaś zamieszkawszy tamże JMci Królowi na każdy okazyi ofiarować będzie. Skąd nic mieszkawszy daléj pojedzie, a stanąwszy w Carogrodzie, spyta się o nowym Weyrze, u którego stanąwszy audyencyą upomni się JMć o zniesienie od Posła tamtejszego relacyą o stałéj ku sobie Cesarza Imci Tureckiego przyjaźni, że przykładem ich przodków swoich onejże trzymać się JMć Król nie wątpi. Wszystkim takież JMć nic milszego nie ma, jako upewniać ze znaki stałéj swéj ku Cesarzom Imci chęci i dlatego z teraz posyła Posłannika swego z listami i jakąkolwiek dobrą i przyjazną korespondencyą. Pomnąwszy oraz od Porty JMci nowego tam wiadomości i pierwszéj w Porcie Ottomańskiéj godności, którąmu ofiarować będzie od JMci chęci i takie Hortensyka, tak jako jéj prezenty Weyr-zwanowi, było on wszystkim nie ustawał w dobrej, ku JMci usłudze i pomnożeniu od przodków Weyra nic było, tedy nada się do Kajmakana, którego w tamte czasy postawiony, oddawszy listy tak od JMci jako i od Imci Pana Kanclerza, od którego się dowie listy do tegoż Kajmakana które jednakowe przy niebytności Weyra, a drugie tylko z Komplementami. Zaraz oddawszy listy jeden z tych dwóch, który rozsądzi słuszéj będzie. U którego Kalmakt z nich przyjść będzie z odpowiedzią u Cesarza Imci, którego przy oddawaniu listu pozdrowi od JMci Pana Naszego Miłościwego. Mianowicie także listy powiadawszy i tamże JMci ofiarować będzie. Jeżeliby Weyr albo Kajmakan do Nadu rerum nostrarum chciał się nieco informować na listy reponować się będzie. Mowę jednak krótką poniechawszy, że Rozkazy już całe pod Mołtkiewskim zostawiają, nadto tak jako JMci przez Posła swego przedtrzegał, aby im wiara nie była dana, co się i zdało, to, iż zdradzieckie jako z Panem swoim tak z Porta postępowali.

Za co za łaską i pomocą Bożą nie małą karę odnoszą, Ponieważ woj-
ska J. Kolli szczęśliwie w Bracławszczyźnie progredują, i siła zamków i
miast obronnych odbierają. Tatarskie też wojska już się z wojskiem J.
Kolli złączyły, i wspólnie na nieprzyjaciela następują. A z drugiej strony
Xiąże Jmć Radziwił Hetman Litewski nie próżnuje, bo w Białej Rusi
fortece ubieżane przez Moskwę rekuperuje od Moskwienia. Prosić
będzie o prędką expedicyą i responsa, z któremi jako najrychlej do
Króla Jmci powrócić ma. —

Król do podkancl. Sapiehy - z Warszawy 17/2 1655. 1065

Jan Kazimierz z Bożej Łaski etc.

Wielm. Uprz. Nam miły. Zleciliśmy Xdzu Referendarzowi WXL: aby expeditią przyszłej Convocatiej WXL^mu służącą od Nas podpisaną i Instructią do Powiatów ex senatus consulto concipowaną i napisaną odsyłał do Pieczęci W.W. nic nie wątpiąc że to wszystko za staraniem Up. W: skarb commode rozeszle; Czasu wcześniejszego względem wybrania się Naszego w tę drogę nad dzień dziesiąty Maja niemogliśmy naznaczyć. Sejmiki też po Powiatach gdy się trzema niedzielami przed Convocatią naznaczają, rozumiemy że Posłowie Ziemscy dosyć będą mieli czasu do zjachania na tę Convocatią, także też na rozesłanie Uniwersałów intimujących Sejmiki i wczesne dojście Instructij gdy się teraz expediują nic się nie omieszka. Miejsce Convocatiej lubo się w Wilnie naznaczyło jeżeli by jednak pod tamten czas strzeż Boże nie było tam securum wziąwszy wiadomość od W^nych Hetmanów Naszych WXL:, i zdanie w tym, o czym piszemy, aby Nam jako najprędzej wiedzieć dawali, snadnie będzie przez Uniwersały o tym do Grodów oznajmiwszy, Posłów obranych na Convocatią do Grodna zprowadzić, jeżeli przed Sejmikami wcześnie wiadomość o tym nieprzyjdzie. Żądamy tedy Uprz: Wa: abyś te wszytkę expeditią popieczętowawszy skarbowi pilno zalecił, aby wcześnie rozesłana była. Rzecz Nam wdzięczną Up: Wa uczynisz. Któremu dobrego życzemy od P. Boga zdrowia. Dan w Warszawie dnia XVII Mca Lutego, R. P. MDCLV. Panowania Naszego Polskiego i Szwedskiego VII° Roku

Jan Kazimierz Król.

Rp. Czartor. № 2105

Kopia listu Jmci P. mojego miłościwego do J. K. Mci, Jana Kazimierza, Jakim w ostatniem pisaniu dał znać W. K. Mci P. Mitowi, że jest attaturj nowam ferre i waggrecyj miasta Mohilowa niektórych dyfalacyj czynić nie mogłem, tak przedtą tego mianowicie rewolucyą i exekucyą a zyzerac ją tak rozsprawić, żeby to miasto, a w nim tak wiele włości, z których mieszkańcy wszyscy mienia zbiegli, zawarli się, nie gubić, ale conservari i recipiscencyą raczej nie snadno do poddania przyprowadzić mogli, Posłałem wymod nie nitorias tak do miasta jako i do szlachty i tudzież tych zgromadzeń pieniędzy był consultą jednak bez wszystkim i i Kozaków, których klemencyą W. K. Mci i wszystkich mych szczęśliwie panowanie obiecuje, i na słowo swoje bratem ich, że im wiarę z głowy nie spadnie, tylko żeby się uspokoili i wrócili do pierwszej miary i poddaństwa. Z drugiej strony groziłem, że jeżeli pertinaciter w tym uporze i mieszkaniu zajątości trwać będą, nie tylko ostatka, ale ani pszenicy żadnej nie kazę. Dzięki P. P. Bogu pokoju wypamiętałem a Pułkiem sporym i na Resposa szczęki Kozakom. Przyszli mile listy i one do miasta odesłali, przedtą obiecując responsa. Interim i sala. dita zjeżdżali się z naszymi i jedni pernamnyeyu drudzy pokazowali się z sobą, że Kozacy, że wyszli bez dania swego wyładowania, dokładali, którzy przedtą Buzuk Setnik miesznanin Buntownik najmiększy zgodzić i rozmodlić. W tym wyszedł zaraz Regiment pieszy moskiewski, wyprowadzony przez Kozaków sam, przy którym i Pułkownik wyszedł i mówił i miasto Responsa z Dział i rusznic strzelby stanowiąc Responsa dali. Ale ich nasi przedtą zgodzili z pola i do bramy na nich wyszli. Potym w gęstej strzelby mosznicznej i zbuntowanego Pułkownika do Pułkownicy na karcu, z Wałów albo bez Kul albo w górę czynią dawali z wałów odstrzelali. Widząc tedy ustatecznej obliczania i nie wyparcia tych zbiegów, zajątości, z drugiej strony, i nie mogąc żadnej do namówienia ich łaski i miłosierdzia nadziei, jakim nie cesaria do attakowania ordynowali, gdy tu stanie

na czas tegoż mieszcza Podkamieński domó. Asawuletz i Sokalski Kozackiego
przysłał do nasz, czekuiąc, czego Moskwa wypuścić zamierza nie chciała,
oraz i czynilismy mu jej daskaszego, i donuncianis, że i Kozakmy tarem par-
tem na onych stronę nakłania i flustuandes na nadzieję, że inclinabit V.
ostatku operam suam offerendo, że z ludźmi swoimi, ale ich bedzie miał
obiorami, wynidzie i bramy stroży. Inuto zatym brevi consilio ruszy-
łem wojsko z polnocy, gdzie znowu trochę serius nie trzeba było potka-
li nie od Podkłonowskiego pred samym miastem wystami postaw-
ieny, w tymże co przedtym informując, bylkz jeszcze z pozaskanie i nie na-
stępowanie skrupulose prozac i do dania daleyj miarkomości zatrzymu-
jąc. Ze jednak conceali nie mogli, że i wojsko już dobre i cicho podsunio
było i zorza następowała, którąby wojsko odkryła, i z tych dalszych
jego zamiesz przeszła zguba i imprezy całej, poniewaz nie sequeretur
Podstąpiłem tedy, ostrzegłszy go, żeby z swymi ale ich nie nie nowo
dził, co i uczynił ale za nimi zaraz bramy zamarto. A tak na ***.
*** roźwicie, kiedy już jeszcze nasze laterowie mogły aperte nastąpić tem
Na pierwsze przedmieście przez Dniepr od miasta leżącego. Tapate uj
gdzie zaraz Xiąz Jmć brat pod bramę z Kawaleryą polską, która jako nie
mogła być w otwarto wberiei miała, odważnie podpadł, ale zamarta na-
stał i expedyt nią odszył. Zaraz jednak pachołę wojenska, która nasze
powała za tymi chorągwiami z Jerkiewiczem chorągwi podwodzi tem, że
bramę myśliły, drudzy przez mury i parkany przewalinny się nie
przyjaciela w niej zniosły i one otworzyły nie bez szkody, bo zaraz kilka
towarzystwa zabito i postrzelono i pachołków nazarono. Zasadziło się
było trochę nasz pod bramą, gdy ja zamarta zastałem i już chorągwie
Konne poczęły, brata in periculo summo zastawszy, ale gdym przy-
padł i zobaczyłem, że jazda nie nie wskóra, piechotę wojenską posadzi-
wszy obwiodłem skrzydłami dragonów JP Mella Xiąz P. brata P. Gentlhoffa
i innym nadstąpił Kawalerią, którzy zaraz na wraty jako mogą uciekli
i one opanowali. Resztabat i drugie przedmieście na lewej ręce Zarzecze

nazwaną takżo w Wołtach będące, które Jmci P. podarkarbi okrzydłem swoim miał
odbyrać, ale gdy z pułkami swoimi jusciemy za Dnieprem pobrnęli
obbiegł, pucchała pułetka jego i Jmci P. brata a w pułetku dragonia jego
P. Wasserowi P. Herborn i inni lepiej niż trzeba było: dla czego i jednak
pułk, sam skrzydł dam musiałem: zpuściemy pranego skrzydła roboty
na P. brata i Rotych także do bramy lubo zawartej ale obleganej z czym
nadzieniem i owę stronę Kurkiem. Tak i ode południa Dniepr
przez Dniepr obiedwie za miasta leżące i opanowałem. Objawszy tedy
te strony marszałek rzekł, i za miasta odeszliśmy pułki, w których Konne
od pułku zostawiwszy ordynowałem Jmci P. Generałowi Mollu z regimen-
tami swoimi swoimi w prawą stronę do samego miasta przez Dniepr,
gdzie parkany tylko i ulice zastawione były, dawszy mu w pułku brata
mego Jmci P. Komisarza z Kawalerya niemiecką, który za łaską Bożą
a szczęściem W. Kr. M. zaraz miasta samego w miejscach wałach, nie bez
szkody jednak oficerach i giemejnach: to P. Generałowi Leytnanta w
tej postrzelono, Kapitana Burghausego chorągiew postrzelono. P. [illegible]
[illegible] Jmci P. Millem konia mi z niego zastrzelono. P. Wałentradowi rajtarów zastrzelano. Wypadł Generał von Flanden
z pułkiem swoim, ale prędko od Kawalerya rozumiany, strzelany pod pułkiem
musiał i chorągwi kilka, ustąpić do zamku musiał. Tam Kawalerya
niemiecka i dragonia przy P. Brace niemu, pod którym też i samym ko-
nia raz w tej drugi raz w samo piersi postrzelono, rozbudzissime etiam
tu lubo w takim ogniu i jakiego sam pragnąłem: Jmci często byli, anima-
tos, et resolute agere, Kondaliemy. W czym cieszę się, że na postanowienie
które nie w nocturnach Kroniq oblanych cessere impedito i nadzieja to, aby
ardentes vindicta miles in ipso fervore miał być pokarmowany, myśleli
abunde myśmiadczyli. Bo i chorągwi strych i miasta na które zamedro-
ne pilnowało. Tu zrelacyi jednak różne namiętnie dotknąć, ale i w nich
nie tak się oblomili, jako fama fert, bo do zamku zawrzasu mszałek wymy-
ślono, czemu tylko a opuszczę domowe zostawiwszy. W którym też skrzydle

chorągwie którymi J.K.M. podskarbi ordynował, jednym uderzeniem skorzystawszy przez Dniepr wpław takież miasto gómie wpadły. Ale mszystkie jego ow. Kleinie husarska i Kozacka, nie zmiarowszy z sobą opuszczonego ludu, miało niespodziewanie, aż ież przez mszystkie miasto przebiły i za bramą bychowską, która im straż utrzymała wypadli i na koło do nas przyszli nie bez szkody bo pomarniła husarskiego J. dobrzeiego, mszyrzeńskiego zabili, tudzież kilkanaście innych towarzystwa i bardzo wiele czeladzi nazabijano. Tak tedy dwoje przedmieścia za Dnieprem i miasta potomcze miejskie w prawą rękę opanowawszy, nadalszem Tymczasem P. Oberszter Kark z pieszkotami i taborem od Bychowa nadeciągnął i nastąpił, którego w kilkumiastu chorągwi Konnych podskarbiowskich, ostrzeżona część miasta, która dobrowolnie się poddała, opanowałem także. Jeż nieprzyjaciel tylko w górnym zamku miejskim, wałami opasanym, opatrzeniu ze mszystkich stron od nas okrążony, Baterye zaczął sam zamedzone i strasz potężna wojska po radzie, a potomcza tegoż wojska w gotowości zostającego, nie nam żadnej nigdzie dała. Liczby certeludzimie nie mieniemy, to tylko mam, że Moskwy na 4000 się liczą, a mianowicie quadrygule mocy nie Moskwy, którzy lubo w takiej są angustyi i ciśnieniu, że i zeltum Santae mulieris, która się tam zamknęła nie mogą na długi czas sufficientem, a mało im całe zdjęta, bo jeno jeden potężniejszy K. w zamku, do którego przeciwnie Rady zdrowo dojdzie (bo w zamku nasi z mianowicie bija a jednie tylko strzelnice w Mauastorze mają, która takiej ograi ludu nom sufficiet, a z walow armatomy pokazać nie mogą dla tak bliskiego się nasyp podczas mamia. Oskliwie P. Jerkiemicza rotmistrza pierwszego mego który pod samym walem der stoi tak, że nim i strzelby nie nie nadzą, tylko kamieniami, cegłami bija. A cerkiew opatrzona mamy wyżej, która się walem rómia, tak z niej bydź, że się na wale ujmy duch nie zostawa. X 500 armatek i ubitych od niego w mieście leżą). W takim jednak Rzeźba ja uporze i zapamiętałej obstinacyi, że ostremia pati i całe ognia, postanowił, nie się poddać i zebrać miłosierdzia, które mu obdało po kilka

4.

1071

21/2 55

/.

kroć i czekam już przez dwa dni upamiętania. Podsyłałem trębacza, listy pisałem, przez Pokłońskiego, nic to nie pomaga. Moskwa nawet sama widząc, że się długo trzymać nie może, do poddania się skłonniejsza, którą mieszczanie sami erigunt i z nimi umierać sprzysięgają się, żywnością swoją z nimi się dzielą. Teraz tak są ściśnieni, że do wody przystępu mieć nie mogą. Z dachów śniegi piją i z ulic błoto a upamiętać się, jako wszyscy wiezniowie twierdzą, nie chcą. Żydów choć się im byli pochrzcili wszystkich i z dziećmi wycięto. Armat i prochów mają siła. Już za tym wyjściem danego i po kilka-kroć pomykanego do resipiscencii i pokajania się terminu więcej im folgować nie mogę i kiedy łaską nie mogę nic wskórać, za dobyciem tego zamku przy pomocy Pana Boga, szablą rebellium karki skłonić postanowiłem i wojsko do tego ma bardzo wielką ochotę. A differre długo trudno, ex quo o sukursie pewnym, który idzie i ośm mil tylko od nas przyszła wiadomość dziś, jednak konkludować będę u siebie, czy z kawaleryą ich podkać w mil dwie, czyli z szturmem tu się rozprawić wprzód lubo owo pierwsze magis się być zda conveniens. A niewątpię, że tenże Bóg conatus nostros raczy pobłogosławić et sumet poenas, na które ci zdrajcy zarobili. O czem zarazem nieomieszkam dostatecznie oznajmić. A tu in utroque utriusque gentis milites pokazują, że są wielcy kawalerowie i na łaskę W. Kolli P. mego Mściwego męstwem odwagą cierpliwością zarabiają. Na ostatek i moje jakiekolwiek prace i odwagi składam pod nogi Majestatu W. Kolli rękę całując J. K. Dan w Mohilowie dnia i roku jako wyżej. —

vi.

21/2 1655

1773

Cedula listu pod dato 21 februarii 655 Ucia Jmci Wojcia Mscu. do J. Kelli Jana Kaz. mienia przytaczona. Wziamszy wiadomość o czynionym jakowoś ruc. Kurcu, unyśliwszy zatrzymać list, zdybym co o tej imprese dotrzymi W. M. Kuas Jurgi na Wojewodztwo Mohilowskie nadanego exercitu z ludźmi, Jnocentym jego niechcąc go bliżej przypuszczać, ani się z nim in conflictum miasta rozprawowac, spotkałem J. P. Pisarza polnego z Kilkimasta chorągwi jazdy polskiej, przy dwiema z dwa Regimentowej Kawalerya Niemieckiej i dwa Trojny dobre Kmiendervmanych Dragonów, dyrygowawszy go ku Radomlu na gościniec przez Mohilowski. Ale ten wojewoda wziawszy wiadomość z nim już w mieście Mohilowie z zamku strzelać, nieadsyłając swej spamiętawszy, ruszył się na gościniec Sokolowski, a interim Pan Pisarz Polny przeszkadzać go i minąć, ale wiadomość wziawszy doskonałą, pudział się po nim, i w nic od tego gościńca wychodzących ze wsi jednej dopadłszy, z tylu nań uderzyć umyślał. Gdzie za takowego dyletu wzięcia szymości, które ten Wojewoda z sobą prowadził, nie mógł się tak prędko przedrzeć, jako niemyślał. prędko przychodzić począł, jednak nie zpowodu tego przestał do sprawy, ale obrocwszy się na bruch mieszczan w rzeczeniu polu Sokolowskiem nasi we wsi i w Wrzos zastali wymaszerowawszy, do Taborów dobywania rzucili się, gdzie potężnie się bronili. Pod samym P. Pisarzem Konia zabito. P. podkomorzemu Lidzkiemu, który antiqua Vlaros bylko z Stępianni na Tabor odważnie skoczył, Towarzystwa tila narazione, Pana Oberstleutnanta Kurdwanowa, skilko dwa razy bezdzyrem ciało. Porucznika Mszu i Rotmistrza W Kelli zabodłszy przez oczy, przestrzelono. Przeciw z Vaski Brzej dwa Tabory przerwawszy i w pień wycięte. W trzecim, w którym trzy tam. pane bronty się, per akord zgodziły się. Orzeie na ziemie złożyli, Chorągwi i pare działek oddali. Gdy się ten nasi bawili, Wojewoda interim [illegible] który w przedzie dobrze był, bo na miłe ten Tabor wrócił się i z nim Oberster Celler ochroczony już [illegible] chyżego z Mszych, a za

mnie potrzebna niemal prochuty, i niele armat mieć się, bo w taką zamierzoną tą wyprawę była, aż świata nie widać tych, którzy bronić ich uchodzić niepotrzebnie mogli. Drugie do tego takie, że aby cesarskim z drogi zjechać, zaraz Rzeź po brzuch w błocie bieg, ani się z miejsca ruszyć może, albo ot cum eo incommode nie ustaliby były, gdyby był drzeci pogodniejszy. Affirmant jednak i twierdzą, jakoby do Sokłowa jeszcze wnijść nie mieli, to zaczym panowie Szwedzkiemi drogami nie mogą trafić, bo takie się tylko mają, albo mierzą widzieć taką potrzebę, konno z miejsca Kłorego; mieszna bez że żarrorem erlabentibus / przeczy się nie chcą, przy forteczy stoją, we interest od Sokłowa a wszystko polanie mi lach. Że tedy ten lud opracowany, bo się mi nie rad, nim się bić z nieprzyjacielem dalej robić nie mogą, Francuzem Pana Chorążego nadwornego z cesarskimi ludźmi prosto pod Sokłow, Kozaczy mieć Sokłowa wpaść na tę drogę, którą nieprzyjaciel uchodzić, a tu na prost nie ustąpi Marsz z rzeczą Kawalerya niemiecką i dragonów do tej wsi, w której rozumieją, że nieprzyjaciel stoi. Albo ten, albo ów, albo oba i spomnić co dobrego jeszcze mogą, o przynajmniej z rozprzężonych utonić Bogu mogą, albo co po drodze z armaty lub muszkietów odbierającego dostać albo wiadomości pewnej przynajmniej przynieść, gdzie się ten ostatek nieszczęśliwy obwrócił. Lasce Bóg i szczęście W. Kr. Mci wszystko to dobrze, co się tu dzieje dobrego. Jest nadzieja mocna, że się zwróci Boża obracać prędko na opalenie tej wsi, która nas mogła kosztować. Mam oraz i tę nadzieję, że ta wiadomość albo nie umieszczone żadną taską uniesiemy serca osobliwie mnichowy, gdyż w tym sukcesie wszystko miało nadzieję, na który jeżeli się dotąd tępy zobaczę Car nie mógł, może i tam za defektą. Jeszcze raz bonitatis bonus nuntius dedicyę a miasta tego, aż ich ta smyłona nadzieja ad obsequium przywróci, albo mnicić się ad extremum et turmae muraz, który ze wszystkim jestgotowy. Daj Boże, ażbym z w tym exercicio W. K. Mci posłużyć chciała, żeby się tak miłości Pana rozlanie, w którym i nieinnima siła dzierży się mnie zahamować nogle, w czym ete wyglądam woli Bożej; ich ostatnie dekłaracyi.

Kowno.

Telki Manuscr. 1675.
N. 12.

Wojsza w 4/2. 24/2 1675.

List Jmci P. wojewody x cremieschenskiego do Jmci P. Kanclerza pisany Petrova.

Po pomyślonej wyprawie poselstwa, aby occurrerat do oznajmienia WM m Pana Lubomirskiego, iż mielu nasz tatarzy, co oznajmiwszy o marzyskiem, jaj jednak za debito effectu mieo oznajmiwszy. Boż jako pewna spera magna nobis cum tak operatur, nic żadnej nasza ziemi non desiderantes i cudzoziemcy nadzieje ale samą prowidencyą swoją. Bracia nas sprzyjącego prowadzi i zachowuje. Bo lubośmy od Humania odstąpili z miadonowicz, że Chmielnicki sam zdrowie in occurrendo, jednak o zdaniu jego za zbliżeniem się mu bardzo niepewne umiadomieni, odesłamy bez swoim czasu nań. Tj jakośmy na drugi wieczej przyszli od Humania do Sokolowki a tamo nocleg chcieliśmy odprawić w Buczaczu dnia 29 januarii. Tam z Orda ano, silśmy się, którzy traktując ni secreto z nami, jakąś po sobie pokazywali trwogę i pewne tajemnice z nami o dalszym pobycie swym. Rozpytowali się im, jako się mogło rationibus, persuasionibus, promissis ujeżdżamy ich, odbieżeniu jednak Cmielnicki nasze dalsze ad frequentiorem numerum zniszczenia się z Jmci P. mojemu nieboszczyk i P. obrzymym koronnym. Jutrzenni rano, jako 29 dnia rozsyłamy się ku Buczaczu, nic mając żadnej wiadomości o Chmielnickim, i gdy już stawać nie chcemy, którzy czyli Orda czyli nasi z zapalili miasto ciemnym circa 4 folwarki, trwogę pozbieramy delibero mac, gdzie iść i dokąd traktu nasz obrócić. Gdy nad tem deliberujemy, alić z podjazdu naszego JP. Ruszczyc dał mi wiedzieć, iż Orda z nimi szacuje Kozaków wiele w Cehmatowce, z którymi rok pomiatał się z ochotą tam co prędzej. Wyprawiłem się, abych P. Hetman pobyt pomiał się i JP. obrzymy, powiedzieli, przeciwko. My jednak przy Jmci P. Hetmanie, iż nowin, odesłamy wprzód obrzymu naszego z pułkiem, ku godzinie 6, który stanął w Cehmatowce. JP. Hetman pobyt z P. obrzymym koronnym znaj niechciało się im dać przed siebie. Zdaniu zadnemu a to stanęło nic nie robiąc, aż śmy nadeszli z wojskiem i z armatą, gdzie też i Sołtan z wojskiem nadciągnął. Tam z rozumianym miejsce do attakowania, za prowadzono działa do jednego folwarku na wzgórek,

x Kantakuzen. v. jid w Archiv. p. 791 — pota stopnia [illegible] wojewodztwa potockiego.

na mieście Kazanierz Kom. który był Bardzo Klahy. Ubezpieczono raxy że cztery
co za effekt ten był dział, ale nie mieliśmy [to formuje] Orda przychodzą dając
znać, że jakieś wojska nadciągają. Spuściliśmy tedy Kawalerya, w pole
wysłaliśmy pułk za pułkiem Kozaków niejaki gdzie o tym więcej wyjaśnić
się powiadamia. Wreszcie za nami tabor z prawiony w nocy 15. dnia tego
miesiąca i regimenta Tandem wyprawiony JP. Hetman polny z pułkami
swymi, my jako do potrzeby, stanęliśmy szykiem, a interim dnia nas od-
biegał. Zmrokiem nadciągnęliśmy na wojska, nie wiedząc o potrze-
bie. Z jednej strony Orda Kozaków obiegała z drugiej strony nasi bili
się, nim armata i regimenta z piechotą nadciągnęły. Zawarł Ku
nam nieprzyjaciel mocne ognia z pieczar dziewięć dział, sadzono Kom
orkodzić niektóre, interim od nas uderzono z dział, nadciągnęły regimenta
cudzoziemskie, wojska skoczyło na tabor nie wrazę noc. Poczęcie Pan Bóg,
że nasz tabor wzięli, dział 20 wzięli, Kapitan on nad Kozaków 5
i Szabla trupa nie mała potrzebujemy. A gdyśmy szabla nam uciekli
w taborze, na regimenty nie kozackie napadliśmy, którzy poddawać się
poczęli. Cała wojska naszego impatiens miała na regimenty, któ-
ry ad armata przyszedszy, dali drugiego ognia, zasypali naraz regimenta
się mieszczą, a interim regimenta nasze zmieszały się z nimi nie
spół, że nie wiedzieć, kogo było znać, i kto nasz a kto nieprzyjaciel skie.
Musieliśmy odstąpić, armatę wziąwszy a nasze też regimenta na tę
podać. Nieprzyjaciel interim za tabor zaczęli wpadać, my armatę, zasy-
pali dalej trudno mogli do niego zbliżyć się. Odstąpiliśmy trochę od nie-
go z dział dobrą noc sobie dając, jednak circum circa obiedwiemy mogą
z jednej strony Orda, z drugiej my stanęliśmy w planicie bez wody bez
drew w zimnie i tęgie mrozy. Dnia 21 Januarii dawaliśmy sobie dobrą
dzień, jednak już nieprzyjaciel z animuszu mocy stoczyć nie chciał
i cała noc w taborze zostawał. Jednak co piechota przed tabor wy-
chodzili poczęła, zaraz ta ochota wojska nasza na tabor. Działa
nasze bardzo im szkodziły, ale co ich nam najmniej, kilku tylko ubito

24/2 1655

i Koni z drużyńki, i tak ten dzień Sobótki zakończyliśmy, in obsidione orrego trzymając. W Niedzielę, to jest 31. Chrześciańy, nań idzieje ich non succurit nec, bis fortuna, jednak w nich uchodzi nasz z darów, i wraz niemała ruszyli, bo nyga. dał Pierwszemu Rotmistrzu Pana Wojewody Ruskiego, na P. Bożnego Kommorze, gdzie bez J.P. Halickiego mojnie stawał. Dm zgoła wymyślaciel jednę mroźnem ztorbowaną drugą rzeczy, trzecia infedalibus bez nastrzy, udał się do Hamet Murzy, obawiając mielkie upominki, aby szczęsnym Orda uczynił, a on aby się mógł ze obsidione Nostra wytrącić. Podobno czcił mu ten upadek, gdyż całą noc tabor spra. wował, aby sbronna ręka uchodził. Jam wtenczas z pułkiem moim, z pułkiem Jmci P. Hetmana Wielkiego z pułkiem Jmci P. Starosty Jamro. skiego był na straży. Dawałem znadomość, że chce uciekać, kolwiek pod sam tabor podjeżdżając o znadnej zrozumieć mogli. Orda nekkomu pilno. wała swojej straży, żeby nie kiedy kiedy niekiedy, aby dzień nadejdzie. Orda ruszła z pola, my poczęliśmy do obozu naszego. Interim myśl, jaciel dawny Kilka razy kazał z dział, mierzyć się z taborem. Dano mi. dzień Jchmc P. Hetmanowi, który zarazem z wojskiem w pole wyszedł, i spiesznie zaszli z boku Tudzież i armata. Poczęliśmy z kimi, nikiem i z dział infectować onych. Po Orde posłano, ci się Kagonami wynosili. Pierwszemi naszemu przyszło ruszyć im rezystencyą, jakkolwiek pułkiem naszym trzecim Jmci P. Hetmana Wielkiego pułkiem P. Jmci i mnie nie źle szczęściło. Wziełiśmy ich na szable, tabor wraz poczęliśmy. Ogień srogi niemyślacielski odpędził nas od ich taboru, bośmy żadnych pocztków nie mieli: Skoczył wprawdzie pułk Jmci P. Wojewody Ruskiego i pułk P. Halickiego ale i te wnet cofnęły. Tak mego prowadząc ku Chmielowi i z dział go zaraz prze. prowadziliśmy, bo nam szło o Jmci P. Czerniborka, który w Chmielowie trzymał dwór Kozaków w obsidione. Onego tedy uskuteczniwszy zdro. wego, wróciliśmy się do obozu, i tak nam jako drogi zajęło całkom nam z rąk wypadło. Znadź, że mało Bożkiej miłości. A Orda też nam nic prawa, że nam wtenczas nie przybyła na pomoc. Boy Jasne Boży mo.

glibyśmy byli tę wojnę zakończyć pod Ochmatowem, jakoż języki tak twierdzą, że gdyby z drugiej strony kto nastąpił był, poszliby byli w rozsypkę. Auri sacra fames quid non?.. Mocen jednak P. Bóg, że lubo uszedł rąk naszych, może znowu w nie przyjść za kilka dni, bo folgując potrzebnym, folgując zmarzłej piechocie i wojsku nie odzianemu, ba i nam samym (po prawdzie pisząc) pojść musieliśmy w potrzebną drogę ku Jaśkowu. On poszedł do Buków zbuzowany. Co dalej on czynić będzie, nie wiemy, to słychać, że się ma ku Korsuniowi. A my dla lepszej wygody stanęliśmy trzecim noclegiem w Petyłowcach dnia 4. Februarii ex consilio Sołtana i Starszyzny tatarskiej, którzy też tu chcą odpocząć i czekać na Sołtan Gałgę, którego in dies wyglądają z którym i Dobrucka wszystka Orda idzie. Zastawił się na Zaporożu, czołny paląc kozackie nad brzegami, ale tuszą, że w Niedzielę przybędzie, bo już gęste musztułuki o pospiechu jego donoszą. Gdy tedy przybędzie, tak znowu zechcemy prosequi tego nieprzyjaciela Komonikiem, dziś z sobą wziąwszy ze sześć, a ciężarów pozbywszy, albo je postawszy na miejsce bezpieczne przy infanteryi i amunicyi, bo bardzo ich siła nam ubyło, jednych postrzelano, drudzy wymarli, trzeci wymrożeni a czwarci pouciekali, ledwo byśmy wybrakowali 1200 piechoty do bitwy. Oficerów też nie mało poginęło i naszych Rotmistrzów i Poruczników i Towarzystwa. Ale przy takiej igraszce tak być musi. Wołoszy nam przyszło chorągwi 21. Owo jako ubywa, tak i przybywa, za łaską Bożą non male res succedent. Co dalej z nami Bóg zechce uczynić, Onemu samemu notum est. My gotowiśmy pati utramque fortunam, tylko nas nie zabywajcie &&&.

12/3 1655 1079

Serenissima Regia Mat^s^tas

D^s^ne benignissime!

Dum ver parturit novos germinum foetus, et benignior aura Marti favere parat: non sterilem meum quoque ad officia Seren. Mttis ~~viae~~ vestrae et inclytae Reipubl. esse affectum, externo et insigni affectus argumento, certarum nimirum mearum copiarum militarium oblatione testari decreveram. Cumque ea de causa hominem meum jam in procinctu itineris ad Ser= Mttem. Vestram expeditum haberem, adversum meae felicitati fatum, non parum remorae, officioso meo conatui insperate obierit. Praeteritis siquidem hisce diebus certum genus peditum exoticorum in provincia Transalpinae Valachiae, fortium magis quam fidelium, insolentius quam ut Palatini meminisset, tumultuari coeperat, sed clandestine dumtaxat: nec deerat ex ipsorum malefeciatiorum turba, qui Vaivodam, de quassantium iuga cohortium coeco tunc adhuc tumultu, clam praemoneret. Quare accitis indigenis militibus suis Palatinus, illos (licet iam sibi obnoxios) iterum in verba sua iurare, atque in campos prodire iubet, quod virtute fideque fretus, dum exauctorare seditiosos exoticos parat, repenti utrique conspiratione fanatica in innocentes Primores Provinciae (quos causam contemtus sui esse rebantur) inhumana prorsus feritate grassati sunt, adeo ut qui fuga sibi consulere nequiverunt, omnes caesi sunt, bona ~~Ro~~ cunctorum in praedam cessere: saevitum in matronas quoque est, quarum viscera ferro innata: nec imbelli quantumvis parsum aetati, sensu tam horrendi confoederatorum casus, affici ~~me~~ me christiana dictat pietas; tristemque ipsorum tragoediam otiosis spectare oculis dissuadet, religiosa mea, cum illis pactorum fides. Proinde si remedium praeteritis iam malis (quoniam illa dolere in promptu est, delere non item) adhibere nequeam, saltem praesentium facem, et fomitem futurorum extinguere, et removere, omnibus quibus expedire advertero mediis (Deo propitio) conabor. Interim pro meo in Mttem Vram

candore, differre nolui, quin eidem significarem, me nihil prius potiusque habere, quam ut apparere possim is, qui re vera sum: pro cuius rei indubitata tessera certum militum meorum manum, viribus Mātis Vrae iungendum me designasse expediendamque, simulac me vicinorum confoederatorum inquies et vesanus ferocientis turbae tumultus destinere desierit. Primo tamen certior reddi cupidus sum, an grata haec mea oblatio Serēn Maiestati Vrae et Inclytae Rpbcae futura sit. Tum de securitate passus et alia bellica meorum illuc mittendorum militum commoditate prospectum iri eosque in solito genere et ordine militiae Ungariae conservari desiderans, dispositionem Mttis Vrae super eo lubens intelligam. Caeterum nullas labori eo industriae meae inducias, syncera mea solicitudo concedit, in necessariis ad demonstrandam meam promptitudinem mediis perquirendis; securaque ea quae debeo et volo praestandi, occasione indaganda. Prout nunc quoque non infirmum animorum devinciendorum nervum, eo fine in Crimoam mitto. Ad uberius meae sinceritatis

Ser. Mttis Vestrae et Inc. Reipcae contestandum, vigili semper cura intentus Mtti V. prosperos votorum successus et triumphum voveo Dat. in Cortato Colorvar 12 Martii 1655. Ser. M. V. R. addictissimus frater.

Rakoczy

Repis Cracov. N 402 p. 39

Rakoczy do Króla – z Kołoszwaru d. 12/3 1655 1083

Serenissima Regia Maiestas, Domine benignissime.
Dum ver novos parturit germinum foetus et benignior aura Marti favere parat: non sterilem meum quoque ad officia Serenissimae Maiestatis Vestrae et Inclytae rei publicae esse affectum, externo et insigni affectus argumento; certarum nimirum mearum copiarum militarium oblatione testari decreveram. Cumque ea de causa hominem meum jam in procinctu itineris ad Serenissimam Maiestatem Vestram expeditum haberem: adversum meae foelicitati fatum, non parum remorae, officioso meo conatui insperate obierit. Praeteritis siquidem hisce diebus certum genus peditum exoticorum in Provincia Transalpinae Valachiae fortium magis quam fidelium, insolentius quam ut Palatini meminisset, tumultuari coeperat, sed clandestine duntaxat; nec deerat ex ipsorum maleficiatorum turbâ, qui Vaivodam de quassantium iuga cohortium coeco tunc adhuc tumultu, clam praemoneret. Quare accitis Indigenis militibus suis Palatinus, illos (licet jam sibi obnoxios) iterum in Verba sua iurare, atque in campos prodire iubet, quod virtute fideque fretus, dum exauctorare seditiosos exoticos parat, repenti utrique conspiratione fanaticâ in innocentes Primores Provinciae (quos causam contemtus sui esse rebantur) inhumana prorsus feritate grassati sunt, adeo ut qui fugâ sibi consulere nequiverunt, omnes caesi sint, bona cunctorum in praedam cessêre: saevitum in Matronas quoque est, quarum viscera ferro rimata: nec imbelli quantumvis parsum aetati, sensu tam horrendi confoederatorum casus, affici ne, christiana dictat pietas: tristemque ipsorum tragediam, otiosis spectare oculis dissuadet, religiosa mea, cum illis pactorum fides. Proinde si remedium praeteritis jam malis (quoniam illa dolere in promptu est, delere non item) adhibere nequeam, saltem praesentium facem, et fomitem futurorum extinguere, et removere, omnibus quibus expedire advertero mediis (Deo propitio) conabor. Interim pro ~~st~~ meo in Maiestatem Vestram candore, differre nolui, quin eidem significarem, me nihil prius potiusque habere, quam ut apparere possim is qui revera sum: pro cuius rei indubitata tesserâ, certum militum meorum manum, viribus Maiestatis Vestrae iungendam me designasse, expediendamque simul ac me, vicinorum confoederatorum inquies, et vesanus ferocientis turbae tumultus, distinere desierit. Primo tamen certior reddi cupidus sum, an grata haec mea oblatio, Serenissimae Maiestati Vestrae, et Inclytae rei publicae futura sit.

Tum

Tum de securitate passus, et alia bellica morum illuc mittendorum militum commoditate prospectum iri, eosque in solito genere et ordine militiae Ungaricae conservari desiderans, dispositionem Maiestatis Vestrae super eo lubens intelligam. Ceterum nullas laboris et industriae meae inducias, cynicera mea solicitudo concedit, in necessariis ad demonstrandam meam promptitudinem mediis perquirendis, cumque ea quae debeo et volo praestandi occasione indaganda. Proin nunc quoque non infirmum animorum devinciendorum nervum, eo fine in Crimoam mitto. Ad uberius meae sinceritatis argumentum Serenissimae Maiestati Vestrae et Inclytae Reipublicae contestandum, vigili cum per cura intentus, Maiestati Vestrae prosperos veterum successus et triumphum voveo. Datum in Civitate mea Colosvar die 12 Martii. Anno Domini 1655.

Serenissimae Maiestatis Vestrae Regiae

Addictissimus servus

G. Rakoczy.

Rp. Crantzyskich No. 2105

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Ostatnia 17
60-102 Poznań
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82